

oprac. H. Dłocze, X, 1999r.

uzupeł. 07.1999
Sh.

poprzedni nr H-42/651

100
2/1

żona: Hanna Janas

81-311 Gdynia

Gdynia
SHH AK

Janas Zygmunt
ps. „Przebiegły Lis”

1-2 H:42/651 Pom. 2

SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI

Jana's Zygmunt .....

T: M-42/651 Pom. ....

Gdynia TSK M-432 .....

I./1. Relacja k. 15 s. 1-20

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora k. 24 s. 1-26

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora k. 14 s. 1-2, 1

II. Materiały uzupełniające relację k. 17 s. 1-23

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora k. 6 s. 1-6

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) k. 1 s. 1-35

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 k. 9 s. 1-15

III./5. Inne ... a) k. 14 s. 1-14
b) k. 17 s. 1-32; c) k. 56 s. 1-57-ol; k. 6 s. 1-19

IV. Korespondencja k. 325-1-32; k. 10 s. 1-10

1) E. Zawacha i Fundacja 18 1-23

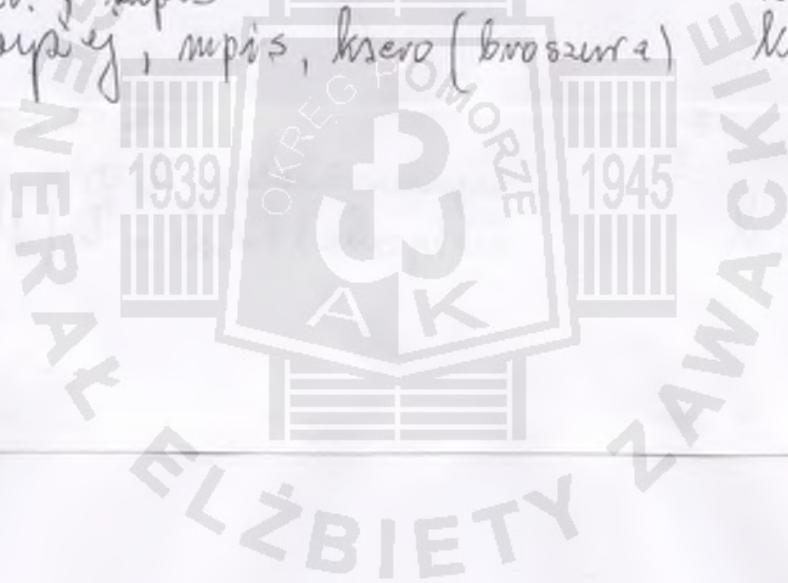
2) Zyg. Janasia - różne k. 10 s. 1-17

V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 40

VI. Fotografie zbiór ikonografii

1/1. Relacja - Tawasz Zygmunt

1. Relacja wyjęta z me Sympozjum
Polsko-włoskim w Lex. Gł. Z Bo W i D
w W-wie 18-20. 11. 1966v., napis k. 2 s. 1-2
2. Relacja Zyg. Tawasia z 15.03.
1988v., rękop. oryg. k. 1 s. 3-4
3. Lesmanie Z. Tawasia w sprawie
wtasnej dla Elżbiety Zawackiej z
29.06. 1990v., rękop. oryg. k. 1 s. 5
4. Relacje Z. Tawasia spisane
przez Heniela Tawasia (syna)
w 1992v., napis k. 7 s. 6-12
5. jak napisy, napis, ksero (broszura) k. 4 s. 13-20

Relacja wygłoszona na Sympozjum Polsko-Włoskim
w Zarządzie Głównym ZBoWiD w Warszawie w obecności m.in.
Gen. Okęckiego, Gen. Skibińskiego, historyków z Włoch i Polski
oraz oficjeli.

W czasie okupacji hitlerowskiej, na przełomie roku 1942/43 przybyły na teren Gdyni włoskie /królewskie/ wojska chemiczne w sile batalionu. Zadaniem ich było w czasie nalotów alianckich zabezpieczać zasłoną gazową port wojenny i miasto Gdynię /nazywane przez okupanta Gotenhafen/. Batalion ten był częścią dywizji chemicznej stacjonującej w Wilhelmshafen, Piławie i Dolnym Śląsku w pobliżu góry św. Anny. W tym celu, co kilkaset metrów rozmieszczone zostały beczki-pojemniki ze stężonym gazem wypuszczanym z chwilą ogłoszenia alarmu p-lot. przez żołnierzy włoskich stacjonujących w baraczkach /po 18 ludzi bodajże/, rozmieszczonych na terenie całej Gdyni. Komenda Battaglione Nebiogimo /Chimica/ znajdowała się w dzielnicy Gdyni Grabówku /w pobliżu Arbeitsamtu/ przy ul. Kapitańskiej, zaś komenda jednej z kompanii mieściła się w Gdyni w blokach ZUS-u przy ul. Śląskiej 51.

Rok 1943/44 /i wcześniej/ był dla nas członków Tajnego Hufca Harcerzy w Gdyni szczególnie okresem intensywnego zdobywania niezbędnej broni i amunicji wykradanej Niemcom, a od momentu zjawienia się Włochów, także uzyskiwanej od nich. Kiedy zorientowaliśmy się, że Włosi sercem nie stoją po stronie Niemców, a w gruncie rzeczy ich nienawidzą, zaczęliśmy wchodzić z nimi w kontakty.

Mieszkałem wówczas przy ul. Pomorskiej 36 /po dwukrotnym uprzednim wyrzuceniu nas z mieszkań/ niedaleko dowództwa kompanii włoskiej przy ul. Śląskiej 51, a jeszcze bliżej baraku żołnierzy włoskich przy ul. Witomińskiej. W 1943 r. nawiązałem kontakt, później bardzo serdeczny, z żołnierzem z tegoż baraku LOSI GUERINO /adresy podane przezeń w 1944 r.: Caselle Landi/Milano/Via Centra 10 i Lugano-Szwajcaria Canola nr 18/ i plutonowym /coporale maggiore/ MARIO PALAZZO z Rzymu oraz innymi żołnierzami, również innych baraków i kompanii, których nazwisk dziś już nie pamiętam. Losi Guerino później, w 1944 r. przeniesiony został jako telefonista do komendy kompanii przy ul. Śląskiej 51. Poprzez niego wszedłem w kontakt z dowódcą tej kompanii porucznikiem /tenente/ GIGANTE PIERO /w 1943 r. przebywał 6 miesięcy w obozie Dęblin-Irena i Przemyślu skąd wydostali go koledzy uniwersytety, uprzednio służył we Francji i Grecji, w wojsku od 1938 r., obecnie doktor chemii zam. w Rzymie - Tor Sapienza, Via Adriano Cecioni 26/9, urodzony w Genui-Sampierdarena 02.07.1916 r./ oraz innymi oficerami i żołnierzami jego komendy

/telefonista DOLCI REMO Rzym Via Magna Grecia 5 - adres podany w 1944 r./. Tą drogą otrzymałem kilkanaście sztuk broni krótkiej oraz szczególnie cenną amunicję pistoletową i karabinową, także części umundurowania i obuwie. Bronią tą uzbroiłem swą drużynę, część amunicji przekazałem swemu dowódcy plutonu /THH/ Edmundowi Smierzchalskiemu. Po jednym pistolecie „VIS” kal. 9 /produkcji niemieckiej/ przekazałem d-cy innej drużyny z naszego plutonu THH Stefanowi Nickiemu, oraz ukrywającemu się przed gestapo bosmanmatowi /sprzed 1939 r./ Stanisławowi Kostańczukowi /w dniu jego imienin/. Swemu ojcu Franciszkowi Tanasiowi byłemu powstańcowi Wielkopolskiemu 1918/19 ukrywającemu się przed gestapo za działalność podziemną /w org. Zrzeszenie Polaków - Polska Żyje/ na Kaszubach, w okolicy jeziora Ostrzyckiego /koło Wieżycy/ zawiozłem pistolet Walter PP kal. 7,65, innym zaś partyzantom amunicję.

Myszę, że Włosi wykradali Niemcom broń, po prócz ich pięknych Beret /kal. 9 - wielkość 7/ radowali się Vis-ami /aczkolwiek już produkcji niemieckiej/, były też Astry, Waltery i FN-ki.

Jeszcze jednym dowodem przyjaznego stosunku niech będzie fakt, że gdy dowództwo wydało rozkaz, że gdziekolwiek do baraku ich przyjdzie „bionde Polacco” należy go/ich ująć, by wydać w ręce Niemców, wszyscy mnie/nas ostrzegali. Jak mi podali koledzy z THH, z Włochem Andrea Pollucino kontakt utrzymywali hufcowi THH: Hubert Regliński, Józef Wawrzyńczyk, Edmund Smierzchalski / z obecnym wicekonsulem Signior Filippi - zastępowy Jan Górecki/. Nie tylko my młodzi żołnierze Polski Podziemnej na Wybrzeżu żyliśmy konspiracją i myślą o Powstaniu, często spotykało mnie pytanie: „Tanaccia wan kommen Partizan Poloniae”. Wspólnie ze swym podkomendnym Leszkiem Kostenckim /ps. Orle Oko/ miałem zaszczyt uczestniczyć w obecności kilku oficerów i żołnierzy komendy por. Gigante w dniu święta narodowego Włoch na kolacji, na którą to składał się m.in. upieczony przez mą matkę królik i zdobyty przeze mnie makaron i pasta pomidorowa. W tych ciężkich dla nas latach walki, strachu, głodu i wyrzeczeń, serdeczność prostego żołnierza włoskiego Losi Guerino, który z własnej racji żywnościowej odkładał dla mnie codziennie kromkę białego chleba i kubek wina pozostanie na zawsze w mej wdzięcznej pamięci. Zaufanie i odwaga z jaką świadomi czynu żołnierze i oficerowie włoscy darzyli nas, członków Tajnego Hufca Harcerzy godna jest wysokiej oceny.

Zygmunt Tanaś

b. drużynowy THH-AK

ps. „Przebiegły Ryś”

Lekarz med.

Gdynia, 15. III. 1988. 3

Dr. Zygmunt Tanas
ul. Witomska 8/30
81-311 Gdynia
Tel. 21 92 89

Relacja matki konspiracji TMM i AK.

TANAS' Zygmunt, Andrzej nr. 02. 05. 1927r. w Gdyni
syn Franciszka i Zofii z domu Deutsch

Babcia kustawa Deutsch z domu Czapska, herb Łelwa
ojciec TANAS' Franciszek, syn Józef i Franciszki z domu
nr. 30 sierpnia 1937r. w Poznaniu [Dworzyński]

uczestnik Powstania Wielkopolskiego 1918/19r. w sprzysiężeniu przed
Powstaniem z por. PALUCHEM późniejszym funkcjonariuszem
i Inspektorem Artylerii WP i por. Bohdanem HULEWICZEM
później funk. dypl. i profesor personalnym MON-u
oraz kpt Stefanem ANDRZEJEWSKIM dot. medycyny
Dyrektorem Biura Urzędu Rady Ministrów (żyje w Warszawie)

Obstacznik d-cz ojciec był por. FENRYCH
ojciec był też uczestnikiem Obrony Gdyni 1939r
i Polski Podziemnej na Gdyni 1939-1945r.

2 zrodni był droperysta kilkanaście lat miał
Droperie Morska w Gdyni która zabrał Niemcy w 1939r.
wysiedlając nas dwukrotnie z miasteczka.

Matka Zofia, Janina nr. 19. II. 1893r. w Pluskowcach
powiat Toruń (kobieta charyzmatyczna), uczyła się w in. fotografiki
ale pracowała z ojcem w droperii, wychowała troje
dzieci: Helinka zmarła w 1924r. w Gdyni - Oliwia
Zygmunt nr. 1927, Jerzy nr. 1929, Maria nr. 4. XI. 1939r.

Zygmunt TANAS' - lekarz medycyny morskiej i tropikalnej
zam. 81-311 Gdynia ul. Witomska 8 nr. 30
tel. 21-92-89

ukończył Wydział Lekarski pierwsze
trzy lata w Warszawie następnie w Gdyni,
absolutorium w 1958r. Studium Wojskowe
3 lata ogólnowojskowe i 2 lata medycyny wojskowej
członkiem w Wotum i Niewielkiej Beretach
stopień: porucznik rez. WP

Archiwum Państw. Doc. Dr
Elżbiety Zawackiej
Toruń

5

Do sprawy Rp

Gdynia, dnia 29. 06. 1990 r.

ZEZNANIE ŚWIADKA

w sprawie rentowej Ob.

Własnej

ur.

Ja niżej podpisany(a)

Zygmunt, Andrzej TANAS

ur. *02. 05. 1927 r. w Gdyni*

zam. w

Gdyni

legitym. się dowodem osobistym

Nr

WL 7779878

zatrudniony w

Polskich Siłach Oceanicznych

w charakterze

lekarza okrętowego

rencista

podać numer emerytury lub renty

~~w stosunku do zainteresowanego obcy~~

~~powinowaty~~

~~krewny~~

podać stos. powin.-pokr.

świadomy odpowiedzialności karnej z art. 247 kodeksu karnego, który za składanie nieprawdziwych zeznań przewiduje karę pozbawienia wolności do lat 5, a nadto świadomy celu składania zeznań,

oświadczam, że ~~w sprawie zatrudnienia Ob.~~ *od 18 listopada 1945 r.* jest mi wiadomo, co następuje:

do 15 czerwca 1946 r. byłem więźniem śledczym MUBP w Gdyni i na Oddziale VI (izolacyjnym dla AK) więziennic w Gdyni. Sądzony 20 i 27 lutego 1946 r. przez Wojskowy Sąd Morski w Gdyni (z Gdynia) z 4 i 8 dekretu odwoły Państwa, w wyniku Rejonowy Sąd Wojskowy obalił śledztwo przeprowadzone przez MUBP i sam postanowił przeprowadzić powtórne (dalsze) śledztwo w następstwie Rejonowy Sąd Wojskowy umocnił śledztwo na podstawie zeznań i wotów z udziałem skupiska pułkowego więźni i stem zbrodni. Czasokres mej pracy od 18 listopada 1945 r. do 15 czerwca 1946 r. jak również służbę od stycznia 1943 r. do 28 marca 1945 r. w Ruch Ojczyzny i w Kuchni Morskiej - Gdynia Oddział Dywersyjno-uzwiadowczy Armii Krajowej na Wybrzeżu Gdyni - frons obojczy do lat pracy w Rzeczpospolitej Polskiej. Załączam trzy kopie uchwyconych dokumentów z więzienia.

ZYGMUNT TANAS
lekarz okrętowy
morskiej (prochowej)
Gdynia, Wronitka 8/30

moje karta kombatancka znajduje się w aktach personalnych w PZO.

Odznaczony Br. Władysławem Zestępi z Mieszani Krzyżem AK i Medalem Wojaka-dobroci Władysławem Partzuchem i innymi go Polakom Władysławem Karłowiczem Władysławem Odrotkiem i Medalem Rodła (ostatnio).

6

TANAS ZYGMUNT - ur. 2.05.1927 r. w Gdyni, syn Franciszka (s. Jana i Franciszki z d. Dworzyńskiej), powstańca Wlkp. 1918/19 r., obrońcy Wybrzeża 1939 r., uczestnika Polski Podziemnej 1939/45 r. i Zofii z d. Deutsch (córką Kazimierza i Czesławy z d. Czapskiej herbu Leliwa).

Od IV.1936 do 1939 r. uczeń 8 klasowego Gimnazjum Polskiego Macierzy Szkolnej w Gdańsku, także członek Związku Harcerstwa Polskiego, Gromady Zuchowej, później 13 DH im. Zawiszy Czarnego (drużynowy phm. Jan Winklewski), następnie 2 DH im. Stefana Batoiego (drużynowy phm. Henryk Danneman, komendantem Gimnazjalnego Hufca ZHP był hm. dr Tadeusz Kulczycki, polonista, opiekunem - prof Michał Urbanek, nauczyciel łaciny). Z.T. w czasie okupacji, tak jak i jego rodzice, obywatelstwa i narodowości polskiej nie zmienił. Od 1940 r. pracował przymusowo w firmach niemieckich na terenie Gdyni: kiosk z gazetami na dworcu kolejowym Felix Engler - 1940, hurtownia gazet i księgarnia Hans Thrun - 1941, spedycja Johannes Ick - 1942, stolarnia mech. Alfons Pohl - 1943, hurtownia Machwitz - 1944/45.

Uczestnik konspiracji Tajnego Hufca Harcerzy od I.1943 r. i żołnierz wywiadu Armii Krajowej od 15.IX.1943 r. zastępowy I Drużyny THH "Białego Kruka", drużynowy 3 Drużyny im. Gen. Władysława Sikorskiego w I Plutonie THH Edmunda Śmierchalskiego - Oddział Dywersyjno-Wywiadowczy 01 AK. Pseudonim "Przebiegły Ryś", nr THH-30, później 209.

Z jego inicjatywy Hubert Regliński, komendant THH w 1943 r., prowadził rozmowy scaleniowe w Gdyni z Henrykiem i Franciszkiem Szymanowiczami z AK. Jan Gerard Walkusz z Z.T. zostali wysłani jako delegaci THH do Bydgoszczy, gdzie 15.08.1943 r. biorą udział w zorganizowanym przez por. Henryka Szymanowicza ps. "Marek" spotkaniu z oficerem wywiadu Komendy Okręgu Pomorskiego kpt. Franciszkiem Bendigiem ps. "Ksawery", który przyjmuje THH w skład podziemnego WP - Armii Krajowej. Odtąd Hubert Regliński, Jan G. Walkusz i Z.T. utrzymują łączność z por. Janem Belauem ps. "Mściwoj", szefem wywiadu Wybrzeża, któremu dostarczają informacje wywiadowcze (dwaj ostatni do lata 1944, Hubert Regliński opuszcza Gdynię w grudniu 1943 r., przekazując komendę THH Edmundowi Śmierchalskiemu i Józefowi Wawrzyńczykowi).

Członkowie THH, przygotowując się do walki zbrojnej, starali się zaopatrzyć w broń. Różne były metody i źródła. Z.T., poprzez żołnierza Guerino Losi, wszedł w kontakt z por. Piero Gigante, d-cą kompanii włoskiego Nebio Bataglione, stacjonującym przy ul. Śląskiej 51 (por. P. Gigante przed przybyciem do Gdyni był przez 6 miesięcy więźniem obozu Dęblin - Irena). "Przebiegły Ryś" otrzymał w prezencie pistolet VIS. Od telefonisty Guerino Losi, żołnierza Dolci Remo i innych, zaopatrzył się w kilka sztuk broni krótkiej, amunicję pistoletową i karabinową, środki opatrunkowe, części umundurowania, bieliznę i obuwie. Łącznie zdobył od Włochów 9 pistoletów (VIS, BERETTA, FN, STEYER, WALTER, ASTRA), z których 6 zachował dla swej drużyny, 1 zawiązał ojcu, ukrywającemu się pod Ostrzycami k/Wieżycy na Kaszubach, jednego VISA podarował bosmanmatowi Stanisławowi Kostańczukowi ps. "Kostek" z AK, który ukrywając się w piwnicy p. Palasz przy ul. Nowogrodzkiej 38 magazynował broń, a ostatni dał Stefanowi Nickiemu, podejmującemu próbę odbicia swego brata Witolda ps. Morski Orzeł" z podobozu Stutthofu w Gdyni. Część amunicji pistoletowej i karabinowej, Z.T. przekazał d-cy plutonu Edmundowi Śmierchalskiemu. Broń drużyny przechowywali: Z.T. 2 szt., zastępowi: Roman Budyn 2 szt., Marian Adamczak 1 szt., Józef Szczepański 1 szt.

Z.T. wraz z bratem Jerzym w swym mieszkaniu przy ul. Pomorskiej 36 przez szereg miesięcy 1944/45 r. ukrywali więźnia Stutthofu (uciekiera z cegielni) - p. Stanisława Kałużyńskiego oraz harcerza - żołnierza swej drużyny Edmunda Idczaka ps. "Tarzan", chorego na dur plamisty. Z.T. przydzielił im broń krótką dla samoobrony. S. Kałużyński, ziemianin z Płockiego, więziony na zamku w Lublinie, później w Stutthofie, miał "przepalone" drogi oddechowe wlewany rozrzedzonym amoniakiem i ubytki do kości na pośladkach. Leczył go przychodzący potajemnie dr Augustyn Dolatkowski (kpt. Mar. Woj., od 13.IX.1939 r. d-ca Franciszka Tanasia na Oksywiu i w Babich Dołach). W tym czasie SS przeprowadzało strefami rewizje w całej Gdyni, wieszając schwytanych ukrywających się, a S. Kałużyński posiadał tylko (niezbyt pewne) zaświadczenie z firmy Obst u. Gemüse z Hali Targowej (od E. Śmierchalskiego). Chcąc zapewnić S. Kałużyńskiemu i wszystkim przetrwanie, Z.T. zwrócił się o pomoc do Alfonsa Pohla, właściciela stolarni (u którego pracował w 1943 r., a brat Jerzy do końca okupacji), aby pomógł zameldować "ich wujka"

1 pistolet P-38 od kwateranta (Kupien) Słazowce k/w. Tarzan ul. Słazowce 9-11. 4 sztuki p. c. od kwateranta u p. Kosińskiego 12 Zwizła 2000 od kwateranta 1938

Kałużyńskiego, "zbiegłego przed bolszewikami z Płockiego". Następnie Z.T. z S. Kałużyńskim udali się na posterunek policji przy ul. Pomorskiej, skąd skierowano ich do obozu przesiedleńczego SS w Gdyni-Leszczynkach, gdzie po ryzykownym przesłuchaniu obydwu - S. Kałużyński otrzymał dokument, pozwalający przeżyć. Wszyscy doczekali szczęśliwie wyzwolenia, S. Kałużyński zobaczył syna Marka i żonę, osiadł z rodziną w Kudowie, gdzie zmarł w 1948 r.

Od XI/XII 1944 r. do 28.III.1945 r. Z.T. wraz z całą swą drużyną uczestniczył w akcji "B 2" (Bolszewikom 1 i 2 plan niemieckiego rejonu umocnionego Gdyni). Jej sztab stanowili: por. Joachim Joachimczyk - inicjator i d-ca, ppor. Stanisław Kaczmarek - "02-186" koordynator akcji, hufcowi: Edmund Śmierczalski i Józef Wawrzyńczyk - d-cy plutonów THH. *wokół słowa "Wawrzyńczyk" wiersz: "Wawrzyńczyk"*

Z.T. ubezpieczał naradę sztabu akcji; miejsce gdzie zastępowy Jan Górecki z zespołem kreślił plany CA. Hitlerstr. 137, obecnie Al. Zwycięstwa); eskortował por. "Joachima" na Leszczynki; opracował wywiadowczo poważny odcinek hitlerowskiej obrony Gdyni: określił przebieg pasa obrony wokół rowu przeciwczołgowego od morza z Polanki Redłowskiej, za Wzgórzem Focha, przez Redłowo, rozwidlenie torów kolejowych do Witomina, jego umocnienia, dalej okrężnie lasami do Grabówka i Leszczynek, prawą stroną ul. Morskiej do portu, teren do ul. Puckiej w Chylonii i w kierunku Obłęża. Na powyższym: stanowiska artylerii p-plot., p-panc. i c. broni maszynowej, przebieg rowów strzeleckich, pola minowe, dyslokację jednostek Wehrmachtu, SS i policji, ponadto podziemne, betonowe schrony z ul. Pomorskiej do ul. Witomińskiej oraz umocnione budynki Zarządu Miejskiego, Dom NSDAP (Świętojańska 44) i Poczty Głównej. *Pismo Por. Aleksandra Schulca ps. "Müller" do Zygmunta Tanasia z 24. 3. 86r.*

Akcja "B 2", wykonana przez THH z inicjatywy Armii Krajowej i pod dowództwem por. Joachima Joachimczyka przyczyniła się do szybszego wyzwolenia Gdyni, uchronienia wielu istnień żołnierskich, więźniów Stutthofu, jeńców wielu narodowości i ludności oraz miasta Gdyni *10.IV.1945* *Na piśmie Por. AK "Joachim" do Komendanta Okręgu Pom. AK "Michał" napisal "Kom. Jemu" przykroc 44 Str. 222 ch, a pozostał ul. Br. 222 ch.*

Komendant Okręgu Pomorskiego AK płk. Jan Pałubicki i szef sztabu ppłk. Józef Chyliński nadali por. "Joachimowi" Srebrny Krzyż Zasługi z Mieczami, a 9 harcerzom THH: Edmundowi Śmierczalskiemu, Józefowi Wawrzyńczykowi, Zygmuntowi Tanasiowi, Zdzisławowi Nowakowi, Bolesławowi Szymańskiemu, Robertowi Dyduchowi, Jerzemu Nowakowi, Janowi Walkuszowi, i Mieczysławie Oleszak (obecnie Pobłockiej)

24.XII.1944
(Rozkazem K O Zuzeta 2 dz 223/I 402.154 700 dniem 26.12.1944)
402.45-53 Opat Serce Rys' Wolipere Ci' Woda P. drap' Wroplizim' P. 5 P. 6 k.
podpis P. K. Józef Chyliński ps. "Kachien", Miller, Rk kich . 15. 7. 22 ch.

- Brązowe Krzyże Zasługi z Mieczami.

Rada Państwa nadała: por. Joachimowi Joachimczykowi i Józefowi Wawrzyńczykowi - Krzyże Walecznych, Janowi Góreckiemu i Stefanowi Nickiemu oraz kilkudziesięciu innym uczestnikom akcji "B 2" - Krzyże Partyzanckie lub/i Medale Zwycięstwa i Wolności.

Komisja Koła Żołnierzy AK w Londynie przyznała: śp. por. Janowi Belauowi ps. "Mściwoj", śp. hm. Henrykowi Szymańskiemu, I Komendantowi THH ps. "Samotny Jastrząb", wielu harcerzom i łączniczkom THH (Irenie Maśkiewicz i innym) - Krzyże AK i Medale Wojska.

Po 20 latach w piśmie "Na przełaj" (nr 8 z 21.II.1965 r.) ukazał się wywiad z marszałkiem wojsk pancernych Michałem Katukowem, a w nim ocena: "Pod Gdynią zgłosiła się do nas grupa Polaków, przynosząc plany niemieckich umocnień i rozmieszczenia punktów ogniowych przeciwnika. To pozwoliło nam skorygować plan natarcia, zaoszczędzić wiele żołnierskich istnień, uderzyć tam gdzie nieprzyjaciół był najsłabszy..."

Podczas pierwszego spaceru po wolnej Gdyni, Z.T. wraz z p. Słupskim zostali zapędzeni przez Rosjan (NKWD) do zakopywania poległych żołnierzy niemieckich na Skwerze Kościuszki. Udręczeni zdecydowali zgłosić się do M.O. Rozmawiali z komendantem Jasińskim (przedwojennym kupcem) i Remigiuszem Guzińskim (starszym kolegą Z.T. z Gimnazjum Polskiego w Gdańsku). Z.T. przydzielono na postęrunek w Zarządzie Miejskim. Spowodował tam aresztowanie VD Dobrowolskiego, który w opasce M.O. przyprowadził do Zarządu grupę VD do prac porządkowych. Wraz z hufcowym Edmundem Śmierchalskim na ul. Morskiej ujął funkcjonariusza Kripo - Chomę, który w 1943 r. na dworcu podczas kontroli przechodzących na perony podarł ojcu Z.T. przedwojenny (przestemplowany) dowód osobisty, wymyślając i krzyżując, że dokument nie jest ważny. Z chwilą otwarcia pierwszego Gimnazjum Ogólnokształcącego przy ul. Morskiej, Z.T. zwolnił się z M.O., rozpoczynając naukę w III kl. gimnazjalnej. Swojej działalności w THH-AK nie ujawnił. 18.XI.1945 r. został wraz z częścią własnej drużyny aresztowany przez MUBP za działalność poakowską, więziony w Gdyni i na VI oddziale Więzienia w Gdańsku. Wobec stosowanych metod fizycznego i psychicznego nacisku nie załamał się, zachowując niezłomną postawę i godność Polaka. Sądzony 20 i 21.II.1946 r. przez Rej. Sąd Wojskowy (Marynarski) z 4 i 8 Dekretu Ochrony Państwa, par. 86. Prokurator kmdr ppor. Kant żądał najwyższego wymiaru kary, później jednak ostrzegł mec. dr

*Notopis zez. Józ. Euplemien Zwiethowski
Referat na temat do spraw odbudowy ZHP
i opiekun Gdański - Korespondent ZHP 10*

Chmielewskiego, żeby powiadomił Z.T., by ten nie podejmował próby ucieczki, do której będzie prowokowany, ponieważ zostanie zastrzelony. Rej. Sąd Wojskowy rozprawę odroczył, śledztwo trwało nadal. 15.VI.1946 r. Z.T. dzięki staraniom swego ojca i wielu życzliwych osób został zwolniony (uwzględniono zasługi i młody wiek - w 1946 r. było to jeszcze możliwe), z obowiązkiem meldowania się w M.O. przy ul. Pomorskiej do 20.VII.1946 r. Po zwolnieniu Z.T. kontynuował naukę w Gimnazjum na Morskiej i Liceum przy ul. Czołgistów w Gdyni, następnie na Studium Wstępnym Akademii Lekarskiej w Gdańsku. Przyjęty na studia medyczne w 1949 r., zmuszony został do ich przerwania. Po wielu staraniach w 1952 r. przez Akademię Wychowania Fizycznego w Warszawie, mając uszkodzony kręgosłup i kolana, dostał się na Wydział Lekarski AM w Warszawie (pomoc Rektora prof. dr Czubałskiego), gdzie zaliczył trzy lata, następne zaś w AM w Gdańsku, uzyskując absolutorium w 1958 r. Z.T. podjął pracę w 1959 r. w RZGS w Wejherowie jako p.o. lekarza w Szemudzie, Linii, Górze Pom. i Luzinie, następnie w ambulatorium Stoczni Gdańskiej. Staż przeddyplomowy odbył w Szpitalu Morskim w Redkowie i Miejskim w Gdyni, podyplomowy - w Wojewódzkim Szpitalu w Gdańsku i Szpitalu Stoczni Gdańskiej. Dodatkowo pracował w Stoczni Remontowej w Gdańsku, później był lekarzem przemysłowym Zarządu Portu w Gdyni. Od 1.V.1967 r. przez 23 lata ofiarnie pełnił obowiązki lekarza okrętowego Polskich Linii Oceanicznych - do 31.VI.1990 r., kiedy to przeszedł na emeryturę.

Od kwietnia 1945 r. Z.T. był członkiem ZHP, przybocznym drużyny żeglarskiej w Gimnazjum Ogólnokształcącym przy ul. Morskiej, później prowadził drużynę żeglarską w Gimnazjum O.O. Jezuitów, był uczestnikiem I Zlotu ZHP w Gdańsku-Brzeźnie (VI.1945), a następnie I Kursu Żeglarstwa Morskiego PZZ w Postominie, dziś Ustce (lipiec 1945). Od XI. 1946 do końca 1947 r. był członkiem Komendy Morskiego Rejonu Harcerzy u hm. Henryka Szymańskiego, prowadząc referat historyczno - kronikalny. Od IV. do 11.XI.1947 r. przeprowadził weryfikację THH. W latach 1956/57 brał udział wraz z hm. Henrykiem Szymańskim, phm. Hubertem Reglińskim i innymi w reaktywowaniu ZHP w Gdyni. W XII.1956 r. był delegatem Gdyni na Zjeździe w Łodzi (uzyskał tam podziękowanie od hm. Aleksandra Kamińskiego). W latach 1957-1967 pracował z por. Joachimem Joachimczykiem społecznie w ZBOWID w Gdyni, oddelegowany tam przez hm. H. Szymańskiego do reprezentowania THH-AK. Zabiegał m.in. o upamiętnienie poległych

11

i zamęczonych harcerzy Gdyni. Wystąpił wraz z innymi do premiera Józefa Cyrankiewicza o rentę specjalną dla Komendanta Okręgu Pomorskiego AK - płk. dypl. Jana Pałubickiego, ps. "Piorun" (kopie pism posiadał śp. por. Aleksander Schulz ps. "Michał" w Poznaniu i por. Henryk Szymanowicz ps. "Marek" w Bydgoszczy). Na Zjeździe TRZZ w Gdańsku Zygmunt Tanaś domagał się ukarania zbrodniarzy hitlerowskich: gestapowca Jana Kaszubowskiego - Kästnera, który własnoręcznie zastrzelił Pawła Dambka - Komendanta TOW Gryf Pomorski, oraz agentów gestapo: Witolda Świętochowskiego (żyje w RFN) i starszego z braci Dobrowolskich, którzy rozpracowywali Szare Szeregi i inne Organizacje Podziemne. Do Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich przy Sądzie Wojewódzkim w Gdańsku Z.T. zgłosił fakt zdrady Jana Antoniego Górskiego z ul. Lipowej w Gdyni, do 1939 r. ucznia Gimnazjum Polskiego w Gdańsku, którego Z.T. widział w czasie okupacji dwukrotnie: pierwszy raz w 1940 r., ćwiczącego w mundurze SS na polach między torami kolejowymi a ul. Abrahama, drugi raz w I.1945 r. w mundurze oficera SD (gestapo) przed domem jego rodziców na ul. Lipowej (fakt czynnego udziału w wysiedlaniu Polaków w 1939 r. oraz miejsce zamieszkania J. A. Górskiego w Murowanej Goślinie w Poznańskim - podała Z.T. p. Maria Spyrłak z d. Pytel, wybitny żołnierz AK, więzień obozu kc. Ravensbrück). Na zebraniu Zarządu Woj. w Gdańsku Z.T. protestował przeciw przywłaszczaniu akcji wykolejenia pociągu, tzw. zamach na Hitlera, wykonanej przez kpt. Lesikowskiego w VI.1942 r. (zdjęcia i obwieszczenie o wyznaczeniu 250 tys. mk nagrody za wskazanie sprawców umieszczono przy fotografiach ppor. Miętkiego - skoczek ludowego WP z 1944 r. na wystawie w Dworze Artusa). Z.T. powiedział wówczas: "w Starogardzie Gdańskim żyje świadek - żona kpt. Lesikowskiego, obecnie Szalewska. W tym czasie w 1942 r., gdy kpt. Lesikowski dowodził tą słynną akcją (za co później zginął zabity kijami w Stutthofie), Miętki był jeszcze kapralem w Wehrmachcie. Jeżeli tak bardzo boicie się dwu liter AK, to można było napisać - akcja wykonana przez Pomorski Ruch Oporu i nikt by na tym nie ucierpiał, a w każdym razie prawda historyczna". Sekretarz z KW tłumaczył się, że nie wiedzieli, że to się więcej nie zdarzy. Do ob. Gierka Z.T. zaprotestował pisemnie, że w uzasadnieniu odznaczenia miasta Gdyni Komandorią OOP wymienił tylko postawę ludności w 1939 r. i wyzwolicieli z 1945, a pominął postawę Gdynian, walczących z Niemcami w latach 1939-1945, których

Faint, mostly illegible text from the reverse side of the paper, appearing as bleed-through.

Zpędzić 2 moje reliceje sporządził
syn dr Mieczysław Tomasz

Zygmunt Tomasz
"Przebieg Rys"

Wersze, 3. V. 1882r.

Tekst poprawiony przez autora
2.07.1994r.

Wersze III '99

tylu zginęło rozstrzelanych i zamęczonych w gestapo i Stutthofie, takich jak: kpt. Antoni Sprung z Sarmacji, hm. Bernard Myśliwek z Sz. Szeregów, por. Adam Feigel z ZWZ-AK, poseł Jan Kwiatkowski (więzień Berezy), por. Jan Belau z AK, hm. Lucjan Cyłkowski, hm. Benedykt Porożyński i wielu, wielu innych. Po uroczystości odsłonięcia pomnika Harcerzy Gdynskich, na zebraniu Z.O. w Gdyni, prezes Łukasiewicz powiedział do Z.T.: "Kolego Doktorze, chcieliście skromny kamień z tablicą nad morzem, a Partia postawiła Wam pomnik w centrum miasta". Z.T. odpowiedział: "Jestem wdzięczny Władzy, że postawiła pomnik nie nam lecz ku czci poległych za Polskę Harcerzy, aby wychować nowe, młode pokolenie na patriotów jakimi byli poprzedni. A jeżeli Obywatel Prezes chce wiedzieć dlaczego jestem szczególnie wdzięczny, to dlatego, że trzech moich synów nie musi składać kwiatów pod pomnikiem Wdzięczności lecz może poległym i zamęczonym Harcerzom". Taka była postawa Z.T. w ciągłych starciach o prawa uczestników Polski Podziemnej Wybrzeża z lat 1939-1945. W pracy tej Z.T. moralnie popierali: ppłk. dypl. ^{w Gdyni} Jan Stańkowski (AK Lublin - Warszawa), kpt. Ludwik Synowiec (Obrona Wybrzeża i AK w Krakowskim), mjr Zaucha (Obrona Wybrzeża w 1939 r.), mjr Włodzimierz Swoński (1918/19 r. i Obrona Wybrzeża 1939 r.), mjr Jan Jarzębowski (Obrona Wybrzeża 1939, I Inspektor Wybrzeża ZWZ-AK, w Stutthofu), por. Józef Żmudziński (Kampania 1939, ZWZ-AK Gdynia, w Stutthofu), por. Joachim Joachimczyk (Kampania 1939, Powstanie Warszawskie, AK-THH Gdynia), kpt. Franciszek Bendig (ZWZ-AK Bydgoszcz) zam. Stargard Szcz. Bezpartyjny, członek Związku Harcerstwa Polskiego, Towarzystwa Rozwoju Ziemi Zachodnich, Zrzeszenia Kaszubsko - Pomorskiego, NSZZ Solidarność, PTTK, Towarzystwa Przyjaciół Gdyni i Gdańska (wychowanków GPG), Stowarzyszenia Żołnierzy AK nr 251 Okręgu Gdańskiego, obecnie Św. Zw. Ż. AK - Koło THH w Gdyni i Stowarzyszenia Szarych Szeregów nr 162 w Warszawie - weryfikator THH. Odznaczony Brązowym Krzyżem Zasługi z Mieczami, Krzyżem AK i Medalem Wojska, Krzyżem Partyzanckim, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Medalem Rodła, Odznaką Żołnierza Pomorskiego Okręgu AK, pamiątkowym Złotym Krzyżem Harcerskim z Mieczami, Krzyżem Za Zasługi dla ZHP z Rozetą, Odznakami Zasłużony Pracownik Morza, Orderem Uśmiechu z Bolesławca. Posiada stopień Harcerza Rzeczypospolitej, nadany przez hm. H. Szymańskiego 16.IX.1945 oraz Podharcemistrza - rozkazem Komendanta Gdańskiej Chorągwi ZHP z 1988 r.

*dwukrotnie
był formuła za Wilhelma
1. 4. Niepodyjany
związanym słowami
język, polska*

Wpłynęło dnia 28.08.92 13
L.dz. merytory 805/1/92

TANAS ZYGMUNT - ur. 2.05.1927 r. w Gdyni, syn Franciszka (s. Jana i Franciszki z d. Dworzyńskiej), powstańca Wlkp. 1918/19 r., obrońcy Wybrzeża 1939 r., uczestnika Polski Podziemnej 1939/45 r. i Zofii z d. Deutsch (córkę Kazimierza i Czesławy z d. Czapskiej herbu Leliwa).

Od IV.1936 do 1939 r. uczeń 8 klasowego Gimnazjum Polskiego Macierzy Szkolnej w Gdańsku, także członek Związku Harcerstwa Polskiego, Gromady Zuchowej, później 13 DH im. Zawiszy Czarnego (drużynowy phm. Jan Winklewski), następnie 2 DH im. Stefana Batoro (drużynowy phm. Henryk Danneman, komendantem Gimnazjalnego Hufca ZHP był hm. dr Tadeusz Kulczycki, polonista, opiekunem - prof. Michał Urbanek, nauczyciel łaciny). Z.T. w czasie okupacji, tak jak i jego rodzice, obywatelstwa i narodowości polskiej nie zmienił. Od 1940 r. pracował przymusowo w firmach niemieckich na terenie Gdyni: kiosk z gazetami na dworcu kolejowym Felix Engler - 1940, hurtownia gazet i księgarnia Hans Thrun - 1941, spedycja Johannes Ick - 1942, stolarnia mech. Alfons Pohl - 1943, hurtownia Machwitz - 1944/45.

Uczestnik konspiracji Tajnego Hufca Harcerzy od I.1943 r. i żołnierz wywiadu Armii Krajowej od 15.IX.1943 r. zastępowy I Drużyny THH "Białego Kruka", drużynowy 3 Drużyny im. Gen. Władysława Sikorskiego w I Plutonie THH Edmunda Śmierczalskiego - Oddział Dywersyjno-Wywiadowczy 01 AK. Pseudonim "Przebiegły Ryś", nr THH-30, później 209.

Z jego inicjatywy Hubert Regliński, komendant THH w 1943 r., prowadził rozmowy scaleniowe w Gdyni z Henrykiem i Franciszkiem Szymanowiczami z AK. Jan Gerard Walkusz z Z.T. zostali wysłani jako delegaci THH do Bydgoszczy, gdzie 15.09.1943 r. biorą udział w zorganizowanym przez por. Henryka Szymanowicza ps. "Marek" spotkaniu z oficerem wywiadu Komendy Okręgu Pomorskiego kpt. Franciszkiem Bendigiem ps. "Ksawery", który przyjmuje THH w skład podziemnego WP - Armii Krajowej. Odtąd Hubert Regliński, Jan G. Walkusz i Z.T. utrzymują łączność z por. Janem Belauem ps. "Mściwoj", szefem wywiadu Wybrzeża, któremu dostarczają informacje wywiadowcze (dwaj ostatni do lata 1944, Hubert Regliński opuszcza Gdynię w grudniu 1943 r., przekazując komendę THH Edmundowi Śmierczalskiemu i Józefowi Wawrzyńczykowi).

14

Członkowie THH, przygotowując się do walki zbrojnej, starali się zaopatrzyć w broń. Różne były metody i źródła. Z.T., poprzez żołnierza Guerino Losi, wszedł w kontakt z por. Piero Gigante, d-ca kompanii włoskiego Nebio Bataglione, stacjonującym przy ul. Słaskiej 51 (por. P. Gigante przed przybyciem do Gdyni był przez 6 miesięcy więźniem obozu Dąblin - Irena). "Przebiegły Ryś" otrzymał w prezencie pistolet VIS. Od telefonisty Guerino Losi, żołnierza Dolci Remo i innych, zaopatrzył się w kilka sztuk broni krótkiej, amunicję pistoletową i karabinową, środki opatrunkowe, części umundurowania, bieliznę i obuwie. Łącznie zdobył od Włochów 9 pistoletów (VIS, BERETTA, FN, STEYER, WALTER, ASTRA), z których 6 zachował dla swej drużyny, 1 zawiązał ojcu, ukrywającemu się pod ostrzykami k/Wieżycy na Kaszubach, jednego VISA podarował bosmanmatowi Stanisławowi Kostańczukowi ps. "KosteK" z AK, który ukrywając się w piwnicy p. Pałasz przy ul. Nowogrodzkiej 38 magazynował broń, a ostatni dał Stefanowi Nickiemu, podejmującemu próbę odbicia swego brata Witolda ps. Morski Orzeł" z podobozu Stutthofu w Gdyni. Część amunicji pistoletowej i karabinowej, Z.T. przekazał d-cy plutonu Edmundowi Śmierczalskiemu. Broń drużyny przechowywali: Z.T. 2 szt., zastępca: Roman Budyn 2 szt., Marian Adamczak 1 szt., Józef Szczepański 1 szt. Z.T. wraz z bratem Jerzym w swym mieszkaniu przy ul. Pomorskiej 36 przez szereg miesięcy 1944/45 r. ukrywali więźnia Stutthofu (uciekiera z cegielni) - p. Stanisława Kałużyńskiego oraz harcerza - żołnierza swej drużyny Edmunda Idczaka ps. "Tarzan", chorego na dur plamisty. Z.T. przydzielił im broń krótka dla samoobrony. S. Kałużyński, ziemianin z Płockiego, więziony na zamku w Lublinie, później w Stutthofie, miał "przepalone" drogi oddechowe wlewany rozrzedzonym amoniakiem i ubytki do kości na pośladkach. Leczył go przychodzący potajemnie dr Augustyn Dolatkowski (kpt. Mar. Woj., od 13.IX.1939 r. d-ca Franciszka Tanasia na Oksywiu i w Babich Dołach). W tym czasie SS przeprowadzało strfami rewizje w całej Gdyni, wieszając schwytych ukrywających się, a S. Kałużyński posiadał tylko (niezbyt pewne) zaświadczenie z firmy Obst u. Gemüse z Halli Targowej (od E. Śmierczalskiego). Chcąc zapewnić S. Kałużyńskiemu i wszystkim przetrwanie, Z.T. zwrócił się o pomoc do Alfonsa Pohla, właściciela stolarni (u którego pracował w 1943 r., a brat Jerzy do końca okupacji), aby pomógł zameldować "ich wujka"

15

Kałużyńskiego, "zbiegłego przed bolszewikami z Płockiego". Następnie Z.T. z S. Kałużyńskim udali się na posterunek policji przy ul. Pomorskiej, skąd skierowano ich do obozu przesiedleńczego SS w Gdyni-Leszczynkach, gdzie po ryzykownym przesłuchaniu obydwu - S. Kałużyński otrzymał dokument, pozwalający przeżyć. Wszyscy doczekali szczęśliwie wyzwolenia, S. Kałużyński zobaczył syna Marka i żonę, osiadł z rodziną w Kudowie, gdzie zmarł w 1948 r. Od XI/XII 1944 r. do 28.III.1945 r. Z.T. wraz z całą swą drużyną uczestniczył w akcji "B 2" (Bolszewikom 1 i 2 plan niemieckiego rejonu umocnionego Gdyni). Jej sztab stanowili: por. Joachim Joachimczyk - inicjator i d-ca, ppor. Stanisław Kaczmarek - "02-186" koordynator akcji, hufcowi: Edmund Śmierczalski i Józef Wawrzyńczyk - d-cy plutonów THH.

Z.T. ubezpieczał naradę sztabu akcji; miejsce gdzie zastępował Jan Górecki z zespołem kreślił plany (A. Hitlerstr. 137, obecnie Al. Zwycięstwa); eskortował por. "Joachima" na Leszczynki; opracował wywiadowe poważny odcinek hitlerowskiej obrony Gdyni; określił przebieg pasa obrony wokół rowu przeciwczołgowego od morza z Polanki Redłowskiej, za Wzgórzem Focha, przez Redłowo, rozwidlenie torów kolejowych do Witomina, jego umocnienia, dalej okrzęnie lasami do Grabówka i Leszczynek, prawą stronę ul. Morskiej do portu, teren do ul. Puckiej w Chyloni i w kierunku Obtuża. Na powyższym: stanowiska artylerii p-łot., p-panc. i c. broni maszynowej, przebieg rowów strzeleckich, pola minowe, dyslokację jednostek Wehrmachtu, SS i policji, ponadto podziemne, betonowe schrony z ul. Pomorskiej do ul. Witomińskiej oraz umocnione budynki Zarządu Miejskiego, Dom NSDAP (Świętojańska 44) i Poczty Głównej.

Akcja "B 2", wykonana przez THH z inicjatywy Armii Krajowej i pod dowództwem por. Joachima Joachimczyka przyczyniła się do szybszego wyzwolenia Gdyni, uchronienia wielu istnień żołnierskich, więźniów Stutthofu, jeńców wielu narodowości i ludności oraz miasta Gdyni od zniszczeń.

Komendant Okręgu Pomorskiego AK płk. Jan Pałubicki i szef sztabu ppłk. Józef Chyliński nadali por. "Joachimowi" Srebrny Krzyż Zasługi z Mieczami, a 9 harcerzom THH: Edmundowi Śmierczalskiemu, Józefowi Wawrzyńczykowi, Zygmuntowi Tanasiowi, Bolesławowi Szymańskiemu, Janowi Walkuszowi, Jerzemu Nowakowi, Robertowi Dyduchowi, Zdzisławowi Nowakowi i Mieczysławie Oleszak (obecnie Pobłockiej)

16
Brazowe Krzyże Zasługi z Mieczami.

Rada Państwa nadała: por. Joachimowi Joachimczykowi i Józefowi Wawrzyńczykowi - Krzyże Walecznych, Janowi Góreckiemu i Stefanowi Nickiemu oraz kilkudziesięciu innym uczestnikom akcji "B 2" - Krzyże Partyzanckie lub/1 Medale Zwycięstwa i Wolności.
Komisja Koła Żołnierzy AK w Londynie przyznała: sp. por. Janowi Belauowi ps. "Mściwoj", sp. hm. Henrykowi Szymańskiemu, i Komendantowi THH ps. "Samotny Jastrząb", wielu harcerzom i łączniczkom THH (Irenie Mańkiewicz i innym) - Krzyże AK i Medale Wojska.

Po 20 latach w piśmie "Na przełaj" (nr 8 z 21.II.1965 r.) ukazał się wywiad z marszałkiem wojsk pancernych Michałem Katukowem, a w nim ocena: "Pod Gdynią zgłosiła się do nas grupa Polaków, przynosząc plany niemieckich umocnień i rozmieszczenia punktów ogniowych przeciwnika. To pozwoliło nam skorygować plan natarcia, zaoszczędzić wiele żołnierskich istnień, uderzyć tam gdzie nieprzyjaciel był najsłabszy..."

Podczas pierwszego spaceru po wolnej Gdyni, Z.T. wraz z p. Skupskim zostali zapędzeni przez Rosjan (NKWD) do zakopywania poległych żołnierzy niemieckich na Skwerze Kościuszki. Udłeczeni zdecydowali zgłosić się do M.O. Rozmawiali z komendantem Jasińskim (przedwojennym kupcem) i Remigiuszem Guzińskim (starszym kolegą Z.T. z Gimnazjum Polskiego w Gdańsku). Z.T. przydzielono na posterunek w Zarządzie Miejskim. Spowodował tam aresztowanie VD Dobrowskiego, który w opasce M.O. przyprowadził do Zarządu grupę VD do prac porządkowych. Wraz z hufcowym Edmundem Smierchaliskim na ul. Morskiej ujął funkcjonariusza Kripo - Chomę, który w 1943 r. na dworcu podczas kontroli przechodzących na perony podarł ojcu Z.T. przedwojenny (przestępowany) dowód osobisty, wymyślając i krzyżując, że dokument nie jest ważny. Z chwila otwarcia pierwszego Gimnazjum Ogólnokształcącego przy ul. Morskiej, Z.T. zwolnił się z M.O., rozpoczynając naukę w III kl. gimnazjalnej. Swoje działania w THH-AK nie ujawnił. 18.XI.1945 r. został wraz z częścią własnej drużyny aresztowany przez MUBP za działalność poakowska, więziony w Gdyni i na VI oddziale Więzienia w Gdańsku. Wobec stosowanych metod fizycznego i psychicznego nacisku nie ziałamał się, zachowując niezłomną postawę i godność Polaka. Sądzony 20 i 21.II.1946 r. przez Rej. Sąd Wojskowy (Marynarski) z 4 i 8 Dekretu Ochrony Państwa, par. 86. Prokurator kmdr ppor. Kant zadał najwyższego wymiary kary, później jednak ostrzegł mec. dr

17
Chmielewskiego, żeby powiadomił Z.T., by ten nie podejmował próby ucieczki, do której będzie prowokowany, ponieważ zostanie zastrzelony. Rej. Sąd Wojskowy rozprawę odroczył, śledztwo trwało nadal. 15.VI.1946 r. Z.T. dzięki staraniom swego ojca i wielu zyczliwych osób został zwolniony (uwzględniono zasługi i młody wiek - w 1946 r. było to jeszcze możliwe), z obowiązkiem meldowania się w M.O. przy ul. Pomorskiej do 20.VII.1946 r. Po zwolnieniu Z.T. kontynuował naukę w Gimnazjum na Morskiej i Liceum przy ul. Czołgistów w Gdyni, następnie na Studium Wstępnym Akademii Lekarskiej w Gdańsku. Przyjęty na studia medyczne w 1949 r., zmuszony został do ich przerwania. Po wielu staraniach w 1952 r. przez Akademię Wychowania Fizycznego w Warszawie, mając uszkodzony kręgosłup i kolana, dostał się na Wydział Lekarski AM w Warszawie (pomoc Rektora prof. dr Czubalskiego), gdzie zaliczył trzy lata, następnie zaś w AM w Gdańsku, uzyskując absolutorium w 1958 r. Z.T. podjął pracę w 1959 r. w RZGS w Wejherowie jako p.o. lekarza w Szemudzie, Linii, Górze Pom. i Luzinie, następnie w ambulatorium Stoczni Gdańskiej. Staż przeddyplomowy odbył w Szpitalu Morskim w Redłowie i Miejskim w Gdyni, poddyplomowy - w Wojewódzkim Szpitalu w Gdańsku i Szpitalu Stoczni Gdańskiej. Dodatkowo pracował w Stoczni Remontowej w Gdańsku, później był lekarzem przemysłowym Zarządu Portu w Gdyni. Od 1.V.1967 r. przez 23 lata ofiarnie pełnił obowiązki lekarza okrętowego Polskich Linii Oceanicznych - do 31.VI.1990 r., kiedy to przeszedł na emeryturę.

Od kwietnia 1945 r. Z.T. był członkiem ZHP, przybocznym drużyny żeglarskiej w Gimnazjum Ogólnokształcącym przy ul. Morskiej, później prowadził drużynę żeglarską w Gimnazjum O.O. Jezuitów, był uczestnikiem I Zlotu ZHP w Gdańsku-Brzeźnie (VI.1945), a następnie I Kursu Żeglarstwa Morskiego PZZ w Postomnie, dziś Uście (lipiec 1945). Od ~~1946~~ 1946 do końca 1947 r. był członkiem Komendy Morskiego Rejonu Harcerzy u hm. Henryka Szymańskiego, prowadząc referat historyczno - kronikalny. Od IV. do 11.XI.1947 r. przeprowadził weryfikację THH. W latach 1956/57 brał udział wraz z hm. Henrykiem Szymańskim, phm. Hubertem Reglińskim i innymi w reaktywowaniu ZHP w Gdyni. W XII.1956 r. był delegatem Gdyni na Zjeździe w Łodzi. Uzyskał tam podziękowanie od hm. Aleksandra Kamińskiego. W latach 1957-1967 pracował z por. Joachimem Joachimczykiem społecznie w ZBOWID w Gdyni, oddelegowany tam przez hm. H. Szymańskiego do reprezentowania THH-AK. Zabiegał m.in. o upamiętnienie poległych

18

i zamęczonych harcerzy Gdyni. Wystąpił wraz z innymi do premiera Józefa Cyrankiewicza o rentę specjalną dla Komendanta Okręgu Pomorskiego AK - płk. dypl. Jana Pałubickiego, ps. "Piorun" (kopie pism posiadał śp. por. Aleksander Schulz ps. "Michał" w Poznaniu i por. Henryk Szymanowicz ps. "Marek" w Bydgoszczy). Na Zjeździe TRZZ w Gdańsku Zygmunt Tanaś domagał się ukarania zbrodniarzy hitlerowskich: gestapowca Jana Kaszubowskiego - Kąstnera, który własnoręcznie zastrzelił Pawła Dambka - Komendanta IOW Gryf Pomorski, oraz agentów gestapo: Witolda Świętochowskiego (żyje w RFN) i starszego z braci Dobrowolskich, którzy rozpracowywali Szare Szeregi i inne Organizacje Podziemne. Do Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich przy Sądzie Wojewódzkim w Gdańsku Z.I. zgłosił fakt zdrady Jana Antoniego Górskiego z ul. Lipowej w Gdyni, do 1939 r. ucznia Gimnazjum Polskiego w Gdańsku, którego Z.I. widział w czasie okupacji dwukrotnie: pierwszy raz w 1940 r., ćwiczącego w mundurze SS na polach między torami kolejowymi a ul. Abrahama, drugi raz w I.1945 r. w mundurze oficera SD (gestapo) przed domem jego rodziców na ul. Lipowej (fakt czynnego udziału w wysiedlaniu Polaków w 1939 r. oraz miejsce zamieszkania J. A. Górskiego w Murowanej Goślinie w Poznańskim - podała Z.I. p. Maria Spyriak z d. Pytel, wybitny żołnierz AK, więzień obozu kc. Ravensbrück). Na zebraniu Zarządu Woj. w Gdańsku Z.I. protestował przeciw przywiązaniu akcji wykoślenia pociągu, tzw. zamach na Hitlera, wykonanej przez kpt. Lesikowskiego w VI.1942 r. Człdjęcia i obwieszczenie o wyznaczeniu 250 tys. mk nagrody za wskazanie sprawców umieszczono przy fotografiach ppor. Miętkiego - skoczka ludowego WP z 1944 r. na wystawie w Dworze Artusa). Z.I. powiadził wówczas: "w Starogardzie Gdańskim żyje świadek - zona kpt. Lesikowskiego, obecnie Szalewska. W tym czasie w 1942 r., gdy kpt. Lesikowski dowodził tą słynną akcją (za co później zginął zabity kijami w Stutthofie), Miętki był jeszcze kapralem w Wehrmachcie. Jeżeli tak bardzo boicie się dwu liter AK, to można było napisać - akcja wykonana przez Pomorski Ruch Oporu i nikt by na tym nie ucierpiał, a w każdym razie prawda historyczna". Sekretarz z KW tłumaczył się, że nie wiedzieli, że to się więcej nie zdarzy. Do ob. Gierka Z.I. zaprotestował pisemnie, że w uzasadnieniu odznaczenia miasta Gdyni Komandorią OOP wymienił tylko postawę ludności w 1939 r. i wyzwolicieli z 1945, a pominał postawę Gdynian, walczących z Niemcami w latach 1939-1945, których

19

tylu zginęło rozstrzelanych i zamęczonych w gestapo i Stutthofie, takich jak: kpt. Antoni Sprung z Sarmacji, hm. Bernard Mysliwiek z Sz. Szeregów, por. Adam Feigel z ZWZ-AK, poseł Jan Kwiatkowski (wzięcień Berez), por. Jan Belau z AK, hm. Lucjan Cyłkowski, hm. Benedykt Porożyński i wielu, wielu innych. Po uroczystości odsłonięcia pomnika Harcerzy Gdynskich, na zebraniu Z.O. w Gdyni, prezes lukasiewicz powiadził do Z.I.: "Kolego Doktorze, chcieliście skromny kamień z tablicą nad morzem, a Partia postawiła Wam pomnik w centrum miasta". Z.I. odpowiedział: "Jestem wdzięczny Władzy, że postawiła pomnik nie nam lecz ku czci poległych za Polskę Harcerzy, aby wychować nowe, młode pokolenie na patriotów jakimi byli poprzedni. A jeżeli Obywatel Prezes chce wiedzieć dlaczego jestem szczególnie wdzięczny, to dlatego, że trzech moich synów nie musi składać kwiatów pod pomnikiem Wdzięczności lecz może poległym i zamęczonym Harcerzom". Taka była postawa Z.I. w ciągłych starciach o prawa uczestników Polski Podziemnej Wybrzeża z lat 1939-1945. W pracy tej Z.I. moralnie popierali: ppłk. dypl. Jan Stańkowski (AK Lublin - Warszawa), kpt. Ludwik Synowiec (Obrona Wybrzeża i AK w Krakowskim), mjr Zaucha (Obrona Wybrzeża w 1939 r.), mjr Włodzimierz Swoński (1918/19 r. i Obrona Wybrzeża 1939 r.), mjr Jan Jarzębowski (Obrona Wybrzeża 1939, I Inspektor Wybrzeża ZWZ-AK, w Stutthofu), por. Józef Żmu-dziński (Kampania 1939, ZWZ-AK Gdynia, w Stutthofu), por. Joachim Joachimczyk (Kampania 1939, Powstanie Warszawskie, AK-THH Gdynia), kpt. Franciszek Bendig (ZWZ-AK Bydgoszcz) zam. Starogard Szcz. Bezpartyjny, członek Związku Harcerstwa Polskiego, Towarzystwa Rozwoju Ziemi Zachodnich, Zrzeszenia Kaszubsko - Pomorskiego, NSZZ Solidarność, PITK, Towarzystwa Przyjaciół Gdyni i Gdańska (wychowanków GPG), Stowarzyszenia Żołnierzy AK nr 251 Okręgu Gdańskiego, obecnie Św. Z. AK - Koło THH w Gdyni i Stwarzyszenia Szarych Szeregów nr 162 w Warszawie - weryfikator THH. Odznaczony Brązowym Krzyżem Zasługi z Mieczami, Krzyżem AK i Medalem Wojska, Krzyżem Partyzanckim, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Medalem Rodła, Odznaką Żołnierza Pomorskiego Okręgu AK, pamiątkowym Złotym Krzyżem Harcerskim z Mieczami, Krzyżem Za Zasługi dla ZHP z Rozetą, Odznakami Zasłużony Pracownik Morza, Orderem Uśmiechu z Bolestawca. Posiada stopień Harcerza Rzeczpospolitej, nadany przez hm. H. Szymańskiego 16.IX.1945 oraz Podharcmistrza - rozkazem Komendanta Gdańskiej Chorągwi ZHP z 1988 r.

Zpodnie z moją rekolecją, w posiadaniu
 syna dr. Marii Tomasz

Zygmunt Tomasz
 "Piszebiec" Rys

Warszawa, 3.V. 1982r.

Sp. Stefanowa Kępczyńska, ul. 2.II. 1905 w Warszawie
 zmarła 25.II. 1948r. w Kudwinie-Zdroju, Zakroczymie
 ziemia Trzebela 2 d. Zopustka
 syn Marek - żyje w Warszawie. ul. Długosza 3

1/2. Dokumenty dotyczące rektora: Jana's Zygmunt

1. Kserokopia wyciągu aktu urodzenia,
MSC Gdynia nr 41/1927r. k. 1 s. 1
2. Kserokopia świadectwa ze stos od
Z.O.I. do Z.O.II. 1938r. Gimn. im. Józefa
Piłsudskiego Marii Skłodowej w Gdańsku, k. 1 s. 2
3. Kserokopia postanowienia o zasto-
sowaniu środka zapobiegawczego - aresztu
tymczasowego z 28.12.1945r. (nr akt 574/45)
w areszcie K M B P w Gdyni k. 1 s. 3
4. Karta zwolnienia z aresztu prewencyj-
nego z 15.06.1946r., kserokop. k. 1 s. 4
5. Kserokopia pisma "Michała" (A. Schulze)
do D O Pom. A G w sprawie odsieczki
- "Pniebięty Lś" - Zygmunt Jansa k. 1 s. 5
6. Kserokopie dokumentów niemieckich + świadczeń
nr 180052 (karta odpisowa) i do- -dotychczas
woła osob. ważnego do 31.12.1945r., k. 5 s. 6-11
+ świadczenia (koperty)
7. Oświadczenie świadka Franciszka
Bendige z 11.03.1976r. w kłp. i mpis k. 2 s. 12-13
8. Oświadczenie świadka z 15.07.1978r.
Aleksandra Schulze, mpis kserokop. k. 2 s. 14-15
9. Oświadczenie świadka z 24.03.1976r.,
Jachim Jachimczyk, kserokop. k. 2 s. 16-17
10. Oświadczenie świadka Edmunda
Smirańskiego z 1.04.1976r. kserk. k. 1 s. 18
11. Zaświadczenie Prokuratury Woj. w Gdańsku
z 30.06.1992 (nr III Ko 106/91) o tym czeso-
wym aresztowaniu wraz z pismem przewodnim,
kserokop. k. 2 s. 19-20
12. Zaśw. (L. dz. 1293/WHD/94) z 17.05.1994r.
ZHP Dłw G. o działalności konspiracyjnej, k. 1 s. 21
kserokop.
13. Zaśw. nr 116426 z B o W i D z 10.04.1976,
kserokop., odt. dow. konspiracyjnej k. 2 s. 22-23

I/2

col. - Tawa's Zygmunt

14. Fragment rozkazu z (?) w sprawie
zstwierdzenia pes & pseudonimów i
mianowania, Światłokop. oryg. (koperta) k. 1 s. 24-25
15. Zaświadczenie Komendy Gdańskiej
Chorągwi Kawalerstwa z 10.01.1964
- dot. działalności rozbijny z. Tawasia
- Światłokop. oryg. (koperta) k. 1 s. 26

POLSKA RZECZPOSPOLITA LUDOWA

Województwo Gdańskie

Powiat Gdyni

URZĄD STANU CYWILNEGO

W Gdyni

Nr 41/1927

Wolne od opłaty - dla B.D.O., szkoleń i
Zw. Zawod. - zakt. przy i drukowych
tytułu niezamieszności i przeszecznego obr.
wiązku wojskowego.

1.

Wyciąg aktu urodzenia

Zaświadczam, że Zygmunt Andrzej Tanaś

(nazwisko i imię)

syn - córka Franciszka i Zofii

(imiona)

(imiona)

urodził się dnia uraziecp. 2. maja

tyjnie dniem czes. dwuzeszecio słudnego

1. 02 roku w gdyń

Gdyni, dnia 30. czerwca 1959 r.

[Signature]
Kierownik Urzędu
Urzędu Stanu Cywilnego

[Signature]
Marszałek Krajowy

CWD - MSW-M-7 - zam. 83/S/Li 159 - Lak - 18.3.56 - 1.416.000 - Pap. plim. kl. V A1/70 z

GIMNAZJUM IM. JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO MACIERZY SZKOLNEJ W GDAŃSKU

Posiada prawa szkół publicznych na podstawie artykułu 13, ust. 2 umowy polsko-gdańskiej z dnia 18 września 1933

Rok szkolny 193 7/8

Świadectwo

Tomasz Zygmunt, uczeń uczen klasy Vc otrzymuje za czas
od 7 stycznia do 2 kwietnia 193 8 następujące świadectwo:

Zachowanie się: dobre

Postępy w przedmiotach nauki:

Skala cenzur: bardzo dobry, dobry, dostateczny, niedostateczny

W nauce religii: dostateczny
„ języku polskim: dobry
„ „ niemieckim: dostateczny
„ „ łacińskim: —
„ „ angielskim: dostateczny
„ „ francuskim: —
„ historii: dobry
„ geografii: dobre
„ rachunkach i matematyce: niedostateczny
„ fizyce: —
„ chemii: —
„ przyrodzie: dobry
„ rysunkach: dobry
„ śpiewie: dostateczny
„ zajęciach praktycznych: dobry
„ ćwiczeniach cielesnych: dostateczny
„ pisaniu: —

Skala cenzur w zachowaniu się:
bardzo dobre, dobre, na ogół dobre, mniej odpowiednio, naganne

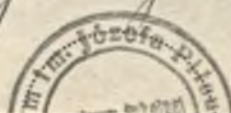
Opuścił 10 godzin Spóźnił się 1 razy

UWAGI

Promowany do IV

Gdańsk, dnia 2 kwietnia 193 8

Dyrektor: *J. Augustyński* Opiekun(ka) klasy: *M. Putowicz*

Tomasz Zygmunt
Podpis ojca lub opiekuna 26

Wieżenie

Karta zwolnienia.

4

w Gdansku / Więzień śledczy Tanas Zygmunt
urodz. 2.5.1927r.

z Gdyni / zwolniony został
dzisiaj o godz. .... z aresztu prewencyjnego i udaje

Księga więźniów 1 / do Gdyni, ul. Śląska 11

Nr. 826/46 / 15 / 1946 r.

Naczelnik Więzienia

Mel.

M. S. Nr. 10 włącz. - Karta zwolnienia z aresztu
Druk Więz. w Gdańsku Nr. 303 - XI. 45: 1'0000

WOJSKO POLSKIE
Wojskowy Sąd Marynarski
w Gdańsku

Nr. 14 / 1946 r. / Termin dnia 14 / 1946 r.

W odpowiedzi na pismo nacięty pod datę i Nr akt

KARZONEC

Wojskowy Sąd Marynarski
żonę na rozprawę główną
1946 r. o godz. .... w
przy ul. ....
w sprawie z oskarżenia z art. ....
Osobiste stawiennictwo obowiązk
Skutki niestawiennictwa na odwr

Sędzi
Wojskowego

Wzór B.

Do
Pana Komendanta Obozu
Pomorskiej Armii Krajowej

10 listku z 15 Rezerwie
Podsyłania Listów do Morga za pośrednictwem
Zastępcy i pracy konspiracyjnej -
przedstawiam do odroczenia rozprawy Krzyżem
Zastępcy z Międzianą następujących rzeczy

- 1) Hulcewicz: Mroki Orat Edward Szwarc
- 2) Hulcewicz: Twarda Sroce Tomasz Wąsik
- 3) Drużynowy: Przebiegi Rys Eugeniusz Tomasi
- 4) Drużynowy: Waligoin Stanisław Nowak
- 5) Drużynowy: Lichi Woda Stanisław Dyduch
- 6) Zastępcy: Tszagg Robert Dyduch Dyduch
- 7) Zastępcy: Arapieney Rys Tomasz Dyduch
- 8) Zastępcy: Chytrych Jan Dyduch
- 9) Szynkiewicz: Pallotny Płak Kumpian

W. K.

Michał

K. O. Janusz nadał w.w. odroczenie BKZ z M.
a por. „Joachimowi” Srebrny K. Z z M.

rozkaz 2042 Pom.
L. dz. 223/1 z 24.12.1944 sob.
Sadowski Józef, ul. Broni m. 31806,
W-wa. 1999, s. 172 ... et

K. O.

P

No 180052

Spinnstoffkarte für Polen (Männerkarte)

Tanas Zygmund

geboren am 2. 5. 27

Wohnort Gotenhafen

Wohnung Mullwitzer 36 (Mit Tinte auszufüllen)

Die Karte gilt bis 30. Juni 1944. Sie ist nicht übertragbar. Die Karte ist nur zur Befriedigung des Bedarfs des Karteninhabers benutzbar. Aus dem Zusammenhang gelöste Kartenteile und Abschnitte sind ungültig.

FUNDA GENE OKREG POMORZE 1939 1945 CKI

Familienname: Tanas

Vorname: Zygmund

Staatsangehörigkeit: ehemals Polen

Beruf: Arbeiter

Wohnort: Gotenhafen, Molwitzerstr.

Geboren am: 2. Mai 1927

Geburtsort: Gotenhafen

Statur: schlank Haar: dunkelblond

Augen: grau-grün Gesichtsförm: länglichrund

Befondere Kennzeichen: Keine

Unterschrift des Inhabers

Zygmund

Gotenhafen, am 31. Dezember 1943

Der Polizeipräsident im Auftrage:

Zygmund

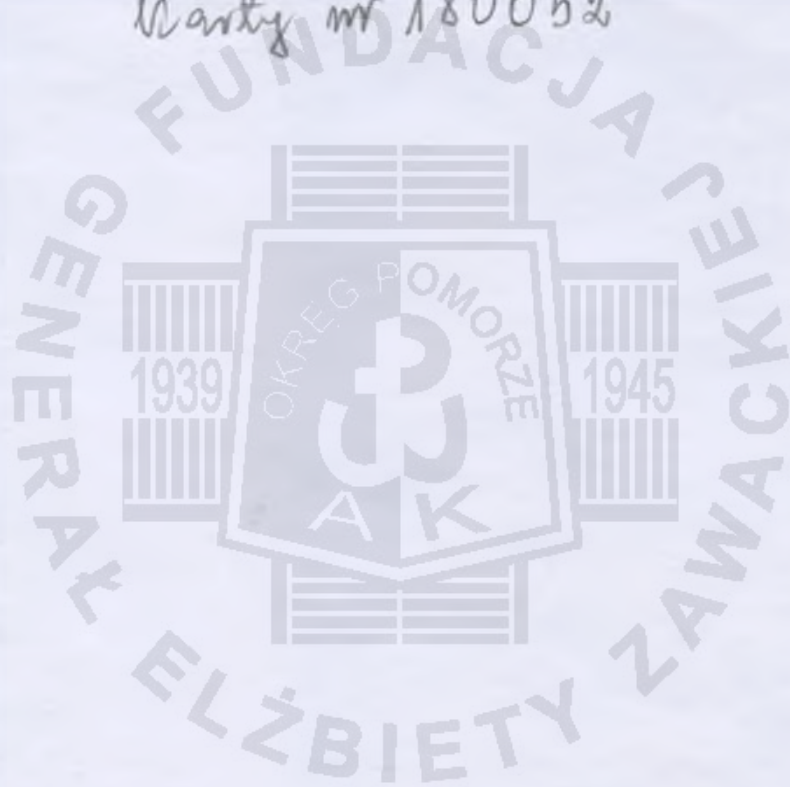

Es wird hiermit bescheinigt, daß der Inhaber die durch nebenstehende Photographie dargestellte Person ist und darunter befindliche Unterschrift eigenhändig vollzogen hat.

Gebühr. 2,- RM. Gebührenschein Nr. 1720/II/43-

kw. 1 s. 8
Światłokopia oryg. niem.
karty nr 180052

P

VA Danzig

N° 180052

Dienststempel

Spinnstoffkarte für Polen

(Männerkarte)

Janas Legumin

geboren am

2. 5. 24

ohnort

Grünhofen

Wohnung

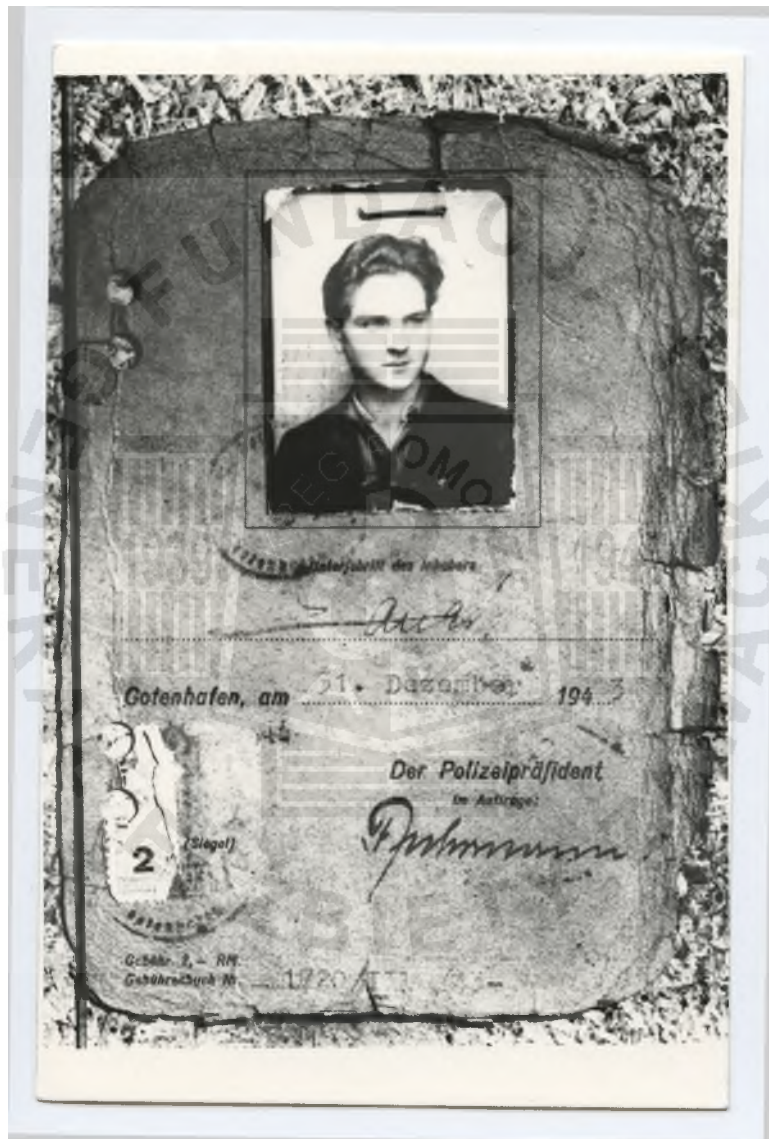
Müllwischer 36

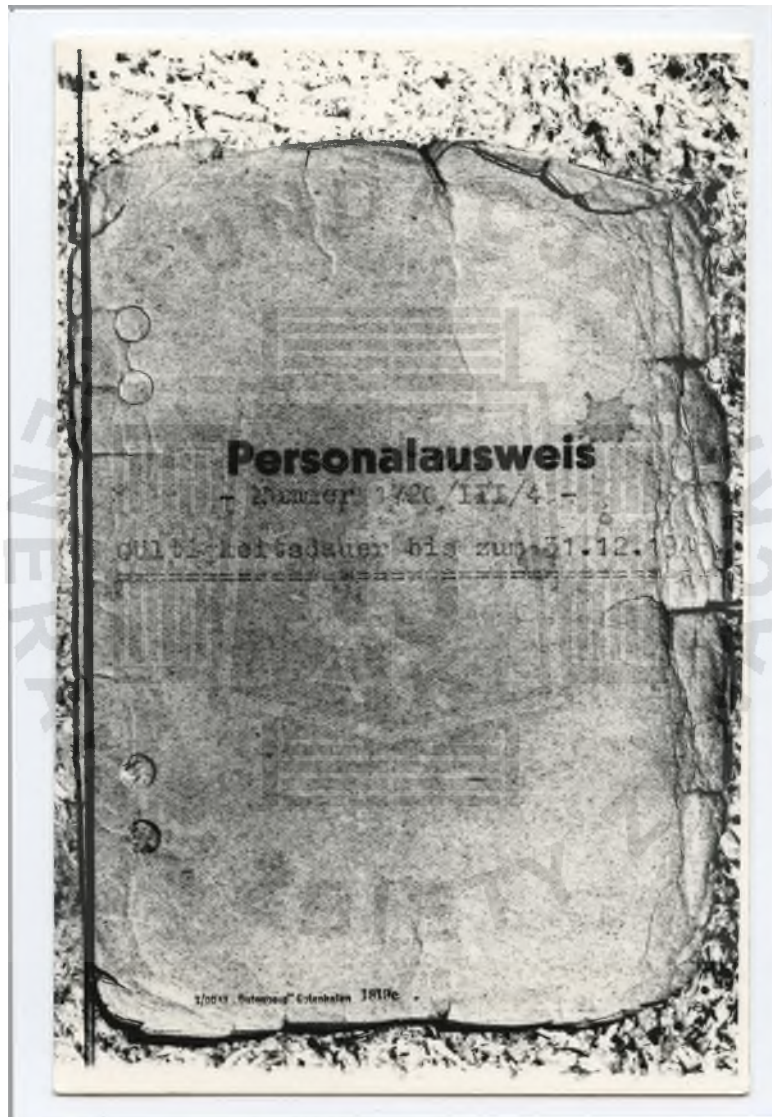
(Mit Tinte auszufüllen)

Die Karte gilt bis 30. Juni 1944. Sie ist nicht übertragbar. Die Karte ist nur zur Befriedigung des Bedarfs des Karteninhabers benutzbar. Aus dem Zusammenhang gelöste Kartenteile und Abschnitte sind ungültig.

k.3 5,9-11
światłokop. niem. dowodu
osob. „Personal ausweis”
w całości do 31.12.1945

Familienname: ..... M
Vorname: .....
Staatsangehörigkeit: ehemals Polen
Beruf: Arbeiter
Wohnort: Gosenhafen, Molwitzer Str.
Geboren am: 25. Mai 1927
Geburtsort: Gosenhafen
Statur: schlank Haar: dunkelblond
Augen: braun-grün Gesichtsfarbe: normal
Besondere Kennzeichen: Keine
Es wird hiermit bescheinigt, daß ..... Inhaber ..... die-
nach nebenstehende Photographie dargestellte Person ist und
darunter befindliche Unterschrift eigenhändig vollzogen hat.

Bendy Franciszek ps. "Kawowy" 3-110 Stargard kucziolski

Stargard kucziolski, dnia 11. 3. 1976 r.

Mr. Wacław F. Bendy (notariusz) Stargard Secrec.

2 pica... 2000... (2) wypadka... 20... AK

(Nazwisko, imię, pseudonim i adres wydającego oświadczenie)

Oświadczenie świadka

Ja, jako uczestnik(czka) (wymień formację Ruchu Oporu, nazwę obozu lub więzienia formację wojskową od - do): Armii Krajowej w okolicy pomorskiej od stycznia 1940 r. do sierpnia 1944 r.

świadomy(a) odpowiedzialności wynikającej z przepisów prawa karnego za prawdziwość podanych niżej przeze mnie faktów, legitymujący się dowodem osobistym: Seria i numer 284 3665 JB wydanym dnia 19 65 r. przez KP MO Stargard kucziolski, Kpt Kawowy

oświadczam, że Ob. Zygmunt Taneś syn (córka) Franciszka urodz. dnia 2 maja 19 27 roku w Gdyni

jest mi znany(a) osobiście jako uczestnik(czka) (wymień formację Ruchu Oporu, nazwę obozu lub więzienia, formację wojskową oraz okoliczności, w których świadek zetknął się

z otrzymującym(cą) oświadczenie i czasokres od - do): Armii Krajowej w okolicy od drugiej połowy 1943 r. Gdyni do sierpnia 1944 r. Zygmunt Taneś spotkał się ze mną jako jeden z delegatów (razem z J. Walkarem) Tajnego Szlufca Harcerskiego w Gdyni. Spotkaniem było wyjazdowe w Bydgoszcz i Tabela prowadzonej przez mnie i Walkara Kedy AK akcji scalenia organizacji ruchu oporu na Pomorzu. Wynikiem tego spotkania było wyjazdowe Tajny Szlufiec Harcerski do Armii Krajowej.

Wyżej wymieniony(a) posiadał(a) pseudonim "Przebiegły Ryj" i pełnił(a) funkcję - brał(a) udział (w tej części opisuje się: przebieg służby i działalność w okresie bezpośredniego udziału w walkach wolnościowych, pełnioną funkcję, stopień wojskowy, w jakich był(a) oddziałach, grupach, placówkach, pod czyim dowództwem, kierownictwem, udział w akcjach bojowych i innych, w jakich miejscowościach, nazwa obozu itp. wszelkie zmiany

i czasokres od - do): Zygmunt Taneś służył w podległym mi wydziale AK w ramach Tajnego Szlufca Harcerskiego w Gdyni. Był bezpośrednim współpracownikiem "Mściszewski" - Janowi Beloni jako referent kwatermistrzowski oddziału organizacyjnego (Tarcza - Gdynia - Gdynia). Z udziałem w TTH w Gdyni, w którym Taneś był członkiem Tajnego Szlufca Harcerskiego od początku 1943 r. i pełnił tam funkcję kierownika kwatermistrzowskiego. Do czasu mojego aresztowania na przedmieściu Lipca - sierpnia 1944 r. otrzymał od "Mściszewski" materiały i meldunki z działaniem TTH i Zygmunta Taneśa. Moj Państwo Pot. kwatermistrzowski w Gdyni AK

Jeżeli świadek jest członkiem ZBoWiD, powinien wpisać numer legitymacji członkowskiej 223626 wydanej przez Zarząd Okręgu w Trzeccimie

Widnoroeczność podpisu stwierdza się... Kuba Miedzygimino Stargard

Prawdziwość powyższych danych stwierdzam własnoręcznym podpisem Franciszek Bendy

(pieczęć i podpis odpowiednich władz lub Zarządu ZBoWiD)

(Nazwisko, imię, stopień wojskowy, funkcja, stanowisko)

13

Bendig Franciszek ps. "Ksawery" Stargard Szcz., dnia 11.03. 1976 r.
(miejscowość)

73-110 Stargard Szczeciński
(Nazwisko, imię, pseudonim i adres
składającego oświadczenie)

OŚWIADCZENIE ŚWIADKA

Ja, jako uczestnik(czka) (wymienić formację Ruchu Oporu, ~~nazwa obozu lub więzienia~~
formację wojskową od — do): Armii Krajowej, okręgu bydgosko-gdańskiego

świadomy(a) odpowiedzialności wynikającej z przepisów prawa karnego za prawdziwość po-
danych niżej przeze mnie faktów, legitymujący(a) się dowodem osobistym seria i numer

JB 2843668 wydanym dnia 19765 r. przez KPMO Stargard Szcz.

o ś w i a d c z a m:

że Ob. Zygmunt Tanaś syn (rozka) Franciszka
urodz. dnia 2.05. 1927 roku w Gdyni

jest mi znany(a) osobiście jako uczestnik(czka) (wymienić formację Ruchu Oporu, ~~nazwa~~
~~oboziska~~ ~~więzienia~~ formację wojskową oraz okoliczności, w których świadek zetknął się
z otrzymującym(ca) oświadczenie i czasokres od — do): Armii Krajowej w okresie od
II połowy 1943 r. Gdzieś we wrześniu 1943 r. Zygmunt Tanaś spotkał
się ze mną jako jeden z delegatów Tajnego Hufca Harcerzy z Gdyni.
Spotkanie było zorganizowane w Bydgoszczy w wyniku prowadzonej przeze
mnie z rozkazu Komendy AK akcji scalenia organizacji Polski Podziemnej
na Pomorzu; wówczas włączyłem do Armii Krajowej Tajny Hufiec Harcerzy.

Wyżej wymieniony(a) posiadał(a) pseudonim "Przebiegły Rys" i pełnił(a)
funkcję — brał(a) udział (w tej części opisuje się: przebieg służby i działalność w okresie
bezpośredniego udziału w walkach wolnościowych, pełnioną funkcję, stopień wojskowy,
w jakich był(a) oddziałach, grupach, placówkach, pod którym dowództwem, kierownictwem,
udział w akcjach bojowych i innych, w jakich miejscowościach, nazwa obozu itp. wszelkie
zmiany i czasokres od — do): Zygmunt Tanaś służył w wywiadzie AK w ramach
działalności THH - Gdynia i był bezpośrednio podporządkowany "Łściwojowi"
- Janowi Belau jako szefowi tamtejszego odcinka wywiadu /"Czew-Gdańsk-
-Gdynia/. Z układów w THH. wiem, że Zygmunt Tanaś był członkiem Tajnego
Hufca Harcerzy od początku 1943 r. i pełnił tam funkcję dowódcy drużyny.
Do czasu mego aresztowania na przełomie lipca/sierpnia 1944 r. otrzyma-
wałem od "Łściwoja" materiały i meldunki z działalności THH i Zygmunta
Tanasia.

Jeżeli świadek jest członkiem ZBoWiD, powinien wpisać numer legitymacji członkow-
skiej 223626 wydanej przez Zarząd Okręgu w Szczecinie

Własnoręczność podpisu stwierdza się:

(pieczęć i podpis odpowiednich władz
lub Zarządu ZBoWiD)

Prawdziwość powyższych danych
stwierdzam własnoręcznym podpisem

b. Szeł Wywiadu Okręgu Pomorskiego AK
Wiceprezes Koła ZBoWiD w Stargardzie

(Nazwisko, imię, stopień wojskowy,
funkcja, stanowisko)

Szcz.

Schulz Aleksander ps. "Michał"

Poznań
(miejscowość)

14
dnia 15.07 1978 r.

60-288 Poznań, 1

(Nazwisko, imię, pseudonim i adres
składającego oświadczenie)

OŚWIADCZENIE ŚWIADKA

Ja, jako uczestnik(~~ów~~) (wymienić formację Ruchu Oporu, ~~nazwę obozu lub więzienia~~,
formację wojskową od — do): ZMZ i Armii Krajowej na Pomorzu, komendant
Podokręgu Bydgosko Gdańskiego AK /w 1944 r. do wyzwolenia/

świadomy(=) odpowiedzialności wynikającej z przepisów prawa karnego za prawdziwość po-
danych niżej przeze mnie faktów, legitymujący(=) się dowodem osobistym seria i numer

1B 3945272

wydanym dnia 29.1 1979 r. przez KM MO Poznań

o ś w i a d c z a m:

ze Ob. Tanas Zygmun syn(~~ów~~) Franciszka
urodz. dnia 2 maja 1927 roku w Gdyni

jest mi znany(=) osobiście jako uczestnik(~~ów~~) (wymienić formację Ruchu Oporu, nazwę
obozu lub więzienia, formację wojskową oraz okoliczności, w których świadek zetknął się
z otrzymującym(=) oświadczenie i czasokres od — do): walki podziemnej z hitle-
rowskim okupantem na terenie Wybrzeża Gdańskiego w szeregach
Tajnego Hufca Harcerzy - Gdynia.

Wyżej wymieniony(=) posiadał(=) pseudonim "Przebiegły Ryś" i pełnił(=)
funkcję — brał(a) udział (w tej części opisuje się przebieg służby i działalność w okresie
bezpośredniego udziału w walkach wolnościowych, pełnioną funkcję, stopień wojskowy,
w jakich był(a) oddziałach, grupach, placówkach, pod którym dowództwem, kierownictwem,
udział w akcjach bojowych i innych, w jakich miejscowościach, nazwa obozu itp. wszelkie
zmiany i czasokres od — do): był ó-cą 3 Drużyny im. Gen. Władysława
Sikorskiego w I Plutonie THH Oddział Dywersyjno Wywiadowczy O1 AK.

Wyżej wymieniony odznaczony został Brązowym Krzyżem Zasługi z Mieczami
rozkazem K.O. "Luneta" Pomorskiego AK l.dz. 223/1 poz. 47 "Ryś"
z 24.12.1944 r.

Jeżeli świadek jest członkiem ZBoWiD, powinien wpisać numer legitymacji członkow-
skiej 245 153 wydanej przez Zarząd Okręgu w Poznań

Własnoręczność podpisu stwierdza się:

(pieczęć i podpis odpowiednich władz
lub Zarządu ZBoWiD)

Prawdziwość powyższych danych
stwierdzam własnoręcznym podpisem.

Schulz Aleksander por. rez.
b. kmnt Podokręgu Bydgosko Gdańskiego AK

(Nazwisko, imię, stopień wojskowy,
funkcja, stanowisko)

Schulz Aleksander ps. "Michał"

Poznań, dnia 15.07 1978 r.
(miejsowość)

60-288 Poznań,

(Nazwisko, imię, pseudonim i adres składającego oświadczenie)

OŚWIADCZENIE ŚWIADKA

Ja, jako uczestnik(~~całkowicie~~) (wymienić formację Ruchu Oporu, ~~nazwę obozu lub więzienia~~, formację wojskową od — do): ZWZ i Armii Krajowej na Pomorzu, komendant Podokręgu Bydgosko Gdańskiego AK /w 1944 r. do wyzwolenia/ świadomy(~~a~~) odpowiedzialności wynikającej z przepisów prawa karnego za prawdziwość podanych niżej przeze mnie faktów, legitymujący(~~a~~) się dowodem osobistym seria i numer 1B 3945272 wydanym dnia 19.7 1969 r. przez KM MO Poznania

o ś w i a d c z a m:

że Ob. Tanaś Zygmunt syn (~~członek~~) Franciszka urodz. dnia 2 maja 19 27 roku w Gdyni

jest mi znany(~~a~~) ~~osobiście~~ jako uczestnik(~~całkowicie~~) (wymienić formację Ruchu Oporu, nazwę obozu lub więzienia, formację wojskową oraz okoliczności, w których świadek zetknął się z otrzymującym(~~ca~~) oświadczenie i czasokres od — do): walki podziemnej z hitlerowskim okupantem na terenie Wybrzeża Gdańskiego w szeregach Tajnego Hufca Harcerzy - Gdynia.

Wyżej wymieniony(~~a~~) posiadał(~~a~~) pseudonim "Przebiegły Rys" i pełnił(~~a~~) funkcję — brał(a) udział (w tej części opisuje się: przebieg służby i działalność w okresie bezpośredniego udziału w walkach wolnościowych, pełnioną funkcję, stopień wojskowy, w jakich był(a) oddziałach, grupach, placówkach, pod którym dowództwem, kierownictwem, udział w akcjach bojowych i innych, w jakich miejscowościach, nazwa obozu itp. wszelkie zmiany i czasokres od — do): był d-cą 3 Drużyny im. Gen. Władysława Sikorskiego w I Plutonie THH Oddział Dywersyjno Wywiadowczy O1 AK. Wyżej wymieniony odznaczony został Brązowym Krzyżem Zasługi z Mieczami rozkazem K.O. "Luneta" Pomorskiego AK l.dz. 223/1 poz. 47 "Rys" z 24.12.1944 r.

Widziałem rozkaz (skreślony) przez mojego brata - Mro. A. Schulza podpisanego przez pte. Ughlinskę, por. Jodłowi-KW poz. 154. Poz. 45-53. Michał miał pseudonim "Przebiegły Rys" walczył w Gdyni w szeregu 3. do Pała Komendanta Okręgu Pomorskiego AK. Michał napisał por. Jodłowi z 10.02.1945. Zaświadczenie: Kom bot.

Jeżeli świadek jest członkiem ZBoWiD, powinien wpisać numer legitymacji członkowskiej 748 183 wydanej przez Zarząd Okręgu w Poznaniu

Własnoręczność podpisu stwierdzam:
Kole ZBoWiD przy PLO
Wojciech Schenl
(pieczęć i podpis odpowiednich władz lub Zarządu ZBoWiD)

Prawdziwość powyższych danych stwierdzam własnoręcznym podpisem.
Schulz Aleksander por. rez. kmndt Podokręgu Bydgosko Gdańskiego AK
(Nazwisko, imię, stopień wojskowy, funkcja, stanowisko)

Gdynia, (Nazwisko, imię, pseudonim i adres wydającego oświadczenie)

AKCJA "B2" XI. 1944 - III. 1945 r. Wkład T. H. H. w Wyzwolenie Gdyni

Oświadczenie świadka

Jako uczestnik(czka) (wymienić formację Ruchu Oporu, nazwa obozu, lub uwięzienia, formację wojskową od - do): Armii Krajowej, inicjator i dowódca akcji "B2" Tajnego Hufca Harcerzy-Gdynia

świadom(a) odpowiedzialności karnej za prawdziwość podanych niżej przeze mnie faktów!

o s w i a d c z a m

Ob. Tanaś Zygaunt syn (córka) Franciszka

urodz. dnia 2.V. 1927 r. w Gdyni

jest mi zany(a) osobiście jako uczestnik(czka) (wymienić formację Ruchu Oporu, nazwa obozu, lub uwięzienia, formację wojskową oraz okoliczności w których świadek zetknął się z otrzymującym(cą) oświadczenie i czasokres od - do): walki podziemnej z okupantem na terenie Wybrzeża w szeregach Tajnego Hufca Harcerzy-Gdynia

Wyżej wymieniony(a) posiadał(a) pseudonim "Przebiegły Ryś" i pełnił(a) funkcję - brał(a) udział (w tej części opisuje się: przebieg służby i działalności w czasie walki z okupantem hitlerowskim, pełnioną funkcję, stopień wojskowy, w jakich był(a) oddziałach, grupach, placówkach, pod czym dowództwem, kierownictwem, udział w akcjach bojowych i innych, w jakich miejscowościach, nazwa obozu itp. wszelkie zmiany i czasokres od - do): W/w pełnił służbę od I.1943 do wyzwolenia 1945 r. jako szeregowy, zastępowy, a następnie drużynowy 3 Drużyny im. Gen. Władysława Sikorskiego w I plutonie Oddziału Dywersyjno-Wywiadowczego 01. Tajnego Hufca Harcerzy-Gdynia. Wyróżnił się zorganizowaniem dobrze uzbrojonej drużyny. Jako młodego dowódcę cechowało go wysokie morale harcerskie i bojowe. W dowodzonej przeze mnie akcji "B2" "Przebiegły Ryś" wraz ze swą drużyną ubezpieczał sztab akcji "B2" oraz miejsce, gdzie kreślono plany /barak przy Hitler Str.137/- obecnie Al. Zwycięstwa/. Zebrał dane wywiadowcze opracowując poważny odcinek hitlerowskich umocnień Festung Gotenhafen.

Własnoręczność podpisana, stwierdzam, że jest wolnością i DEMOKRACJĄ Stowarzyszenia V. 3. szereg Użyteczności Koło przy Polskich Liniach Oceanicznych w GDYNI

Prawdziwość powyższych danych stwierdzam własnoręcznym podpisem Joachimczyk Joachim por. Dyr. Technikum Tworzyw Sztucznych (Nazwisko, imię, stopień wojskowy, Gdynia funkcja, stanowisko)

(pieczęć i podpis odpowiednich władz) Koła ZŁO WID przy PLO

Gdynia,

(Nazwisko, imię, pseudonim i adres
wydającego oświadczenie)

17

Oświadczenie świadka

Jako uczestnik(czka) (wymienić formację Ruchu Oporu, ~~nazwa oddziału lub organizacji~~,
formację wojskową od – do): Armii Krajowej, inicjator i dowódca akcji
"B2" Tajnego Hufca Harcerzy-Gdynia

świadom(a) odpowiedzialności karnej za prawdziwość podanych niżej przeze mnie faktów!

o s w i a d c z a m

Ob. Tanasz Zygmunt syn (córka) Franciszka
urodz. dnia 2.V. 19 27 r. w Gdyni

jest mi, z. any(a) osobiście jako uczestnik(czka) (wymienić formację Ruchu Oporu, ~~nazwa oddziału lub organizacji~~,
formację wojskową oraz okoliczności w których świadek zetknął się
z otrzymującym(cą) oświadczenie i czasokres od – do): walki podziemnej z okupan-
tem na terenie Wybrzeża w szeregach Tajnego Hufca Harcerzy-Gdynia

Wyżej wymienioną(a) posiadał(a) pseudonim "Przebiegły Rys" i pełnił(a)
funkcję – brał(a) udział (w tej części opisuje się: przebieg służby i działalności w czasie
walki z okupantem hitlerowskim, pełnioną funkcję, stopień wojskowy, w jakich był(a) od-
działach, grupach, placówkach, pod czym dowództwem, kierownictwem, udział w akcjach
bojowych i innych, w jakich miejscowościach, nazwa obozu itp. wszelkie zmiany i cza-
sokres od – do): W/w pełnił służbę od I.1943 do wyzwolenia 1945 r. jako
szeregowy, zastępowy, a następnie drużynowy 3 Drużyny im. Gen.
Władysława Sikorskiego w I plutonie Oddziału Dywersyjno-Wywiadowczego
O1 Tajnego Hufca Harcerzy-Gdynia. Wyróżnił się zorganizowaniem dobrze
uzbrojonej drużyny. Jako młodego dowódcę cechowało go wysokie morale
harcerskie i bojowe. W dowodzonej przeze mnie akcji "B2" "Przebiegły
Rys" wraz ze swą drużyną ubezpieczał sztab akcji "B2" oraz miejsce,
gdzie kreślono plany /barak przy Hitler Str.137/- obecnie Al. Zwycię-
stwa/. Zebrał dane wywiadowcze opracowując poważny odcinek hitlerow-
skich umocnień Festung Gotenhafen.

Własnoręczność podpis, stwierdza się o **WOLNOŚĆ I DEMOKRACJĘ**

Stowarzyszenie: **Wyższej Użyteczności**
Kóło przy Polskich Liniach Oceanicznych
W GDYNI

Prawdziwość powyższych danych
stwierdzam własnoręcznym podpisem
Joachimeczyk Joachim por.
Dyr. Technikum Tworzyw Sztucznych

(Pieczęć i podpis odpowiednich władz

Biuro Zarządu ZBoWiD)

Koło ZBoWiD przy PLO

(Nazwisko, imię, stopień wojskowy,
funkcja, stanowisko)

Gdynia,

(Nazwisko, imię, pseudonim i adres składającego oświadczenie)

OŚWIADCZENIE ŚWIADKA

Ja, jako uczestnik(ce) (wymienie formację Ruchu Oporu, ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ nazwę obozu lub więzienia, formację wojskową od -- do): Tajnego Kufca Harcerzy - Gdynia, drużynowy w 1943 r. a od przełomu 1943/44 do 28.III.1945 p.o. komendanta świadomy(a) odpowiedzialności wynikającej z przepisów, prawa karnego za prawdziwość, podanych niżej przeze mnie faktów, legitymujący(a) się dowodem osobistym seria i numer 57 6448040 wydanym dnia 20.11.1968 r. przez KH 40 Gdynia.

o ś w i a d c z a m:

że Ob. TANAŚ ZYGMUNT syn (córka) Franciszka
urodz. dnia 2.V. 1927 roku w Gdyni

jest mi znany(a) osobiście jako uczestnik(ce) (wymienie formację Ruchu Oporu, ~~XXXX~~ ~~XXXXXXXXXXXX~~, formację wojskową oraz okoliczności, w których świadek zetknął się z otrzymującym(ce) oświadczenie i czasokres od -- do): walki podziemnej z okupantem na terenie Wybrzeża. W/w pełnił służbę od I.1943 r. do 28.III.1945 r. jako szeregowy i zastępowy 1 Drużyny T.H.H., a następnie drużynowy 3 Drużyny im. Gen. Wł. Sikorskiego w I plutonie Tajnego Kufca Harcerzy - Gdynia. Wyróżnił się zorganizowaniem dobrze uzbrojonej drużyny. Ukrywał więźnia Pawiaka - uciekiniera

Wyżej wymieniony(a) posiadał(a) pseudonim "Przebiegły Rys" nr 209. i pełnił(a) funkcję — brał(a) udział (w tej części opisuje się: przebieg służby i działalność w okresie bezpośredniego udziału w walkach wolnościowych, pełnioną funkcję, stopień wojskowy, w jakich był(a) oddziałach, grupach, placówkach, pod czym dowództwem, kierownictwem, udział w akcjach bojowych i innych, w jakich miejscowościach, nazwa obozu itp. wszelkie zmiany i czasokres od -- do): ze Stutthofu Ob. Stanisława Kałużyńskiego i Edmunda Idczaka ps. "Tarzan". Wraz ze swą drużyną ubezpieczał naradę sztabu akcji "B 2" oraz miejsce gdzie kreślono plany/barak przy Hitler Str. 137, obecnie Aleja Zwycięstwa/. Zebrał dane wywiadowcze o rozmieszczeniu artylerii p.-lot. i p-panc., przebiegu rowu przeciwczołgowego od Redłowa do Łoszczynek, pól minowych, stanowisk broni maszynowej i umocnionych budynków Zarządu Miejskiego, Głównej Poczty i Domu NSDAP oraz dyslokacji jednostek do planów twierdzy Gdyni przeniesionych przez front do Armii Czerwonej.

Jeżeli świadek jest członkiem ZBoWiD, powinien wpisać numer legitymacji członkowskiej 233769 wydanej przez Zarząd Wojewódzki w Gdyni.

Własnoręcznie, czytelnie, stwierdza się:

ZWIĄZEK
BOJOWNIKÓW o WOLNOŚĆ I DEMOKRACJĘ
Stowarzyszenie Wyższej Użyteczności
Kulo Gdynia-Wzgórze Nawoiki

Prezes i p.o. p.o. Zarządu władz
kulo Zarządu ZBoWiD

5.04.1976r. *[Podpis]*

Prawdziwość powyższych danych
stwierdzam własnoręcznym podpisem

[Podpis]
(Nazwisko, imię, stopień wojskowy,
funkcja, stanowisko)

PROKURATURA WOJEWÓDZKA
w Gdańsku

Gdańsk, dnia 28 czerwca 1992 r.

Nr III Ko 106/91

Pan

Zygmunt T A N A S

W a r s z a w a

W załączeniu uprzejmie przesyłam Panu zaświadczenie potwierdzające Pana pobyt w areszcie w okresie od 18 listopada 1945 roku do 15 czerwca 1946 roku.

Załącznik 1

Naczelnik Wydziału Organizacyjnego

mgr Jadwiga Gronowicz

Prokurator Prokuratury Wojewódzkiej

30/US

P.T.

Gdynia, 20. IX. 1992r.

Archiwum Pomorskiej Armii Krajowej
w Toruniu.

Uprzejmie proszę o dotarcie do moich
akt b. wstępu TMM i żołniersze AK ps. Przebity Ryś,
drużynowego Drużyny im. Gen. Władysława Sikorskiego
4 T Platonie TMM - Oddział Dywersyjno Wywiadowczy OAAK
20-tonowych kopii aktu pisma Prokuratury Wojewódzkiej
w Gdyni z 1945 r. dotyczącego życia i działalności
AKBP w Gdyni i na VI oddziale więziennym w Gdańsku
z działalności posterka.

Zygmunt Tamas

III Ko 106/91

Z A Ś W I A D C Z E N I E
=====

Na podstawie zapisu w repertorium b. Wojskowej Prokuratury Rejonowej w Gdańsku stwierdzam, że Zygmunt Tanaś s. Franciszka, ur. 2 maja 1927 roku był tymczasowo aresztowany w okresie od 28 listopada 1945 roku do 15 czerwca 1946 roku pod zarzutem popełnienia przestępstwa z art. 4 i 8 dekretu o ochronie Państwa /w sprawie PR R 46, poz. 323/.

Z zapisu wynika także, iż postępowanie zostało umorzone postanowieniem z dnia 20 lipca 1946 roku.

Sąd Wojewódzki w Gdańsku postanowieniem z dnia 31 października 1991 roku /sygn. akt IV Ko 793/91/Un/ unieważnił postanowienie Wojskowego Sadu Rejonowego w Gdańsku z dnia 20 lipca 1946 roku.

Sąd Wojewódzki w Gdańsku w postępowaniu o odszkodowanie za niesłuszne aresztowanie ustalił okres tymczasowego aresztowania od 18 listopada 1945 r. do 15 czerwca 1946 r.

Z charakteru sprawy wynika, że Zygmunt Tanaś był aresztowany z przyczyn politycznych, za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

z/up. Ministra Sprawiedliwości

PROKURATOR WOJEWÓDZKI
[Signature]
Leszek Lachorzyński

ZWIĄZEK HARCERSTWA POLSKIEGO
GŁÓWNA KWATERA

00-491 Warszawa, ul. M. Konopnickiej 6 (tel. 28-92-81) Adres telegraficzny: ZHP Warszawa

L. dz. 1293/WHD/94

Warszawa, dnia 1994.05.17 19 r.

Z a ś w i a d c z e n i e

Komisja Historyczna Głównej Kwatery Związku Harcerstwa Polskiego-
na podstawie posiadanych materiałów - stwierdza, że p. Zygmunt Tanaś,
ps. "Przebiegły Ryś", zamieszkały w Gdyni,

w okresie okupacji /1.1943-28.III.1945/ należał do konspiracyjnej
organizacji harcerskiej /Tajny Hufiec Harcerzy/, która w ramach Armii
Krajowej działała na terenie Gdyni.

Zaświadczenie wydaje się celem przedłożenia władzom, uprawnionym
do załatwiania spraw kombatanckich.

Sekretarz
Komisji Historycznej

(Signature)
/Maria Głowińska/

ZWIĄZEK BOJOWNIKÓW O WOLNOŚĆ
I DEMOKRACJĘ
ZARZĄD WOJEWÓDZKI

w G d a ń s k u

URZĄD DO SPRAW KOMBATANTÓW
I OSÓB REPRESJONOWANYCH p.o. NACZELNIKA WYDZIAŁU W-2
00-921 Warszawa 53, ul. Krucza 36
tel. centr. 6959000, fax 6253414

Stwierdzam zgodność
z oryginałem
dnia 9.04 1997 r.

Urszula Kurowska

ZASWIADCZENIE № 116426

Zarząd Wojewódzki Związku Bojowników o Wolność i Demokrację stwierdza, że
Obywatel [ka] Zygmunt TANAŚ
(imię i nazwisko)

syn [córka] Franciszka urodzony [a]

2 maja 1927r. w Gdyni
(dzień, miesiąc, rok) (miejscowość)

zamieszkały [a] w Gdynia

— jest członkiem zwyczajnym ZBoWiD, nr legitymacji * 42498

— ~~odpowiednie wyznaczenie do służby w ZBoWiD~~

Zaswiadczenie jest dokumentem stwierdzającym prawo do korzystania ze świadczeń określonych w Ustawie z dnia 23 października 1975 r. „o dalszym zwiększeniu świadczeń dla kombatanatów i więźniów obozów koncentracyjnych”, [Dz. U. Nr 34, poz. 185].

Jednocześnie stwierdza się, że w rozumieniu przepisów art. 8 tej Ustawy do okresu zatrudnienia wymienionemu [nej] zalicza się następujące okresy działalności kombatanckiej oraz okresy uwięzienia w hitlerowskich obozach koncentracyjnych:

1. Od stycznia 1943r. do 28 marca 1945r. działalność w Ruchu Oporu w szeregach "Tajnego Hufca Harcerzy na Wybrzeżu".-

(rodzaj działalności okres od — do)

SEKRETARZ

Zarządu Wojewódzkiego ZBoWiD
w Gdańsku

Danuta Tokorzewska
podpis Sekretarza
Wojewódzkiego ZBoWiD
i pieczęćka służbowa

Łącznie 2 lata, 3 m-ce.

Zarządu Wojewódzkiego ZBoWiD
w Gdańsku

plk. dypl. rez. Henryk Jurawicz
podpis Prezesa Zarządu
Wojewódzkiego ZBoWiD
i pieczęćka służbowa

4.05.1984
za zgodności z oryginałem

INSTRUKTOR
Zarządu Woj. ZBoWiD
w Gdańsku

Władysław Zaocentuk

**ZWIĄZEK BOJOWNIKÓW
o Wolność i Demokrację
ZARZĄD WOJEWÓDZKI
Al. Zwycięstwa 24
80-219 GDAŃSK**

Gdańsk, dnia 10 kwietnia 1976 roku

* niepotrzebne skreślić

Ob. Zygmunt Tamasz Franciszka - 1927.
 jest członkiem ZBoWiD Donacja Listy Nr 42498
Zweryfikowany z Wydziału: Od Tylerii 1993.
do 28 marca 1995. działalności w ruchu
oporu w szeregach Tajnego Hufca Harcerskiego
w Gdyni - Wybrzeże.
 Wyżej wzm. posiada zaświadczenie kombatanckie
 Nr 116426 z dnia 10 kwietnia 1976.
gdańsk, dnia 25 lipca 1989.

ST. INSTRUKTOR
 dla województwa pomorskiego
 Zarządu Wojew. ZBoWiD Gdańsk
 ppłk rez. Zygmunta Radziwonik

URZĄD DO SPRAW KOMBATANTÓW
 I OSÓB REPRESJONOWANYCH
 00-921 Warszawa 53, ul. Krucza 36
 tel. centr. 6959000, fax 6253414

1945
 p.o. NACZELNIKA WYDZIAŁU W-2
 Urszula Kurowska

Stwierdzam zgodność
 z oryginałem
 dnia 9.06 1997 r.

roz. 14

k. 1 s. 24-25

24

4/ Zatwierdzenie postd.

Drużyna I

1. Zastęp.-----Przebiegły Ryś.

Druchw. 1. Zastępn.

- 1/ Bawoli Bóg
- 2/ Rybie Oko
- 3/ Braniowy Gołąb

Drużyna II

1. Zastęp.-----Wali Góra.

Druchw. 2. Zastępn.

- 1/ Biały Orzeł
- 2/ Kofci Bóg
- 3/ Morskie Oko

5/ Pochwały.

za wzorową pracę dla T.H.H.

Drużynai.

Młoda Mewa.

Drużyna II.

Silny Dęb.

6/ Mianowania.

Drużyna I.

- 1. Zastępowy. Przebiegły Ryś.
- 2.-----Srebrny Lis.
- 3.-----Młoda Mewa.

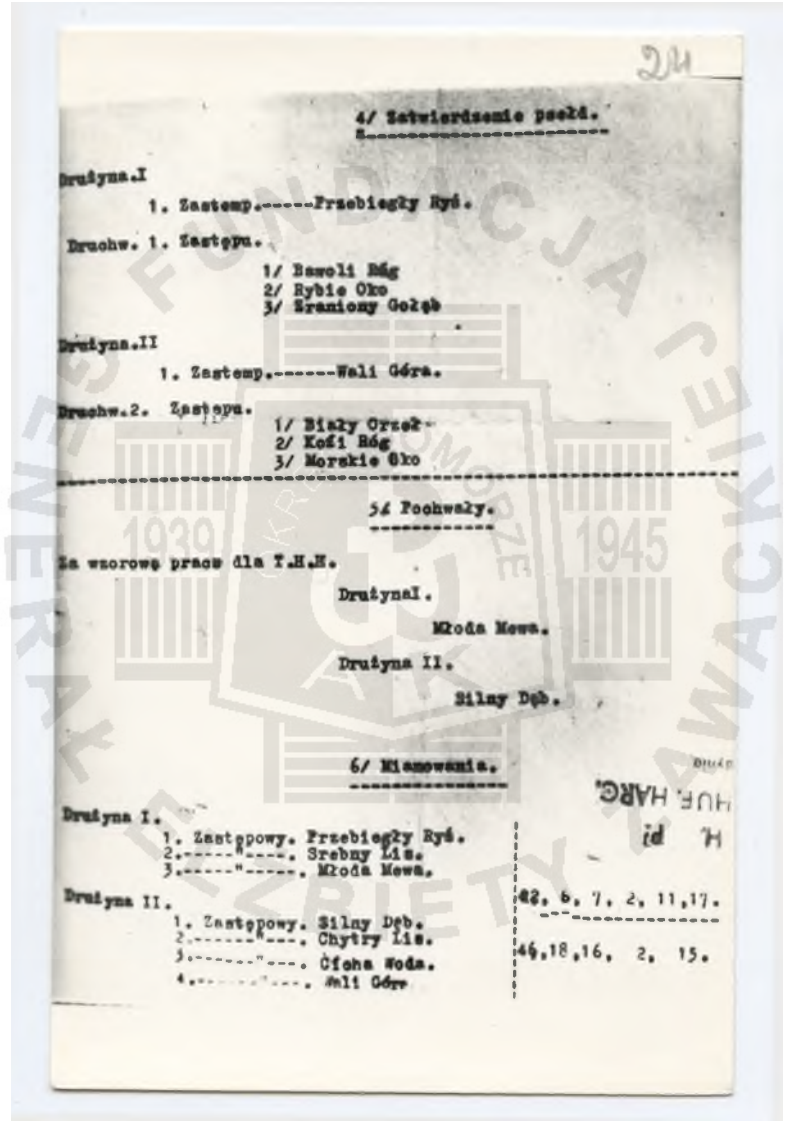
Drużyna II.

- 1. Zastępowy. Silny Dęb.
- 2.-----Chytry Lis.
- 3.-----Cicha Woda.
- 4.-----Wali Góra

42, 6, 7, 2, 11, 17.

46, 18, 16, 2, 15.

HUF. HARG. H. p.

235

"Początkowy rys" - Zygmunt TANAS'
 "Bawoli Róg" - Marcin ADAMCZAK
 "Rybie Oko" - Marcin ZAŁĘWSKI
 "Wali Góra" - Zdzisław NOYAK
 "Pierwszy Dział" - Kazimierz GRZESIAK
 "Woda Mleczna" - Jan GURCZYŃSKI
 "Bilany Dąb" - Marcin SZARY
 "Srebrny Lis" - Edmund CICHANOWSKI
 "Czysty Lis" - Jan (Gward) WALKUSZ
 "Cicha Woda" - Polaster SZYMAŃSKI

prezent
 Wzrostu THH
 Gyrcey 1943.
 (nie publikowane)

poz. 15

k. 1 s. 26

26

ZWIĄZEK HARCERSTWA POLSKIEGO
KOMENDA GDAŃSKIEJ CHORĄGWI HARCERSTWA
GDANSK-WRZESZCZ, UL. H. SAWICKIEJ Nr 23 28

TELEFONY
Komenda - 47 46
Kuchnia - 43 26
Telefaks - 43 46

Wzrost: 170 cm, Ciężar ciała: 60 kg, Kolor włosów: ciemny, Kolor oczu: niebieskie, Kolor skóry: jasna, Kolor włosów: ciemny, Kolor oczu: niebieskie, Kolor skóry: jasna

L. dz. 157-708 6 4

Gdańsk-Wrzeszcz, dnia 10 stycznia 19 64 r.

Z A S W I A D C Z E N I E

Niniejszym stwierdzamy, że Ob. **Zofia Tanaś** urodzona w Pluskowosach powiat Toruń, wdowa zamieszkała w Gdyni przy ulicy Śląskiej 11/4 w okresie okupacji hitlerowskiej narodowości i obywatelstwa polskiego nie zmianała, znajdując się w bardzo ciężkich warunkach (mąż Franciszek Tanaś ukrywający się przed gestapo na koczunkach za przynależność do organizacji podziemnej "Zrzeszenie Polaków - Polska Żyje" - pracował w organizacji wraz z adwokatem Węgrmies i ks. Flewą) z narażeniem życia ukrywała b. więźnia Pawlika - uciekiniera ze Stutthofu ob. Stanisława Kukułyńskiego oraz Edmunda Idczaka pseudonim "Tarzan".

Synowie wymienionej Zygmunt i Jerzy Tanaś brali czynny udział w walce konspiracyjnej Tajnego Hufca Harcerzy-Gdynia między innymi w akcji B42 polegającej na opracowaniu planów hitlerowskich umocnień Gdyni i jej przedpól przeniesionych przez linię frontu do sztabu Armii Radzieckiej - za co zostali odznaczeni przez Radę Państwa; Krzyżem Partyzanckim, Medalem Zwycięstwa i Wolności oraz Odznaką Grunwaldzką.

Ob. Zofia Tanaś była wzorem Matki Polki czyja zasługa została uwieczniona na jej pomniku w Gdyni przy ulicy Słowackiego.

C Z Y M I A J

per. Joeschia Joachimczyk
b. D-os Armii B-2 TGH

hm. Henryk Szymanski
b. I Komendant PHL-Gdynia

Ze zbiorów
Sygmunta Janasie
t. osob. M-42

1/3. Inne materiały dokumentacyjne -
me: Tawa's Zygmunt

1. Zawiadzenie - upoważnienie ZHP
Morskiego Rejonu Harcerszy w Gdyni
z 4.10.1946r., kserokop. k. 1 s. 1
2. Zawiadzenie Lesz. Miejskiego
m. Gdyni z 19.11.1947r. o
Skarbnictwo Odręgu Szkolnego, ksero-
kop., dot. m.m. k. 2 s. 2-3
3. Zawiadzenie z 10.11.1959r. wy-
stosowane przez Joachima Joachimczyka,
kopia k. 1 s. 4
4. Wniosek o nadanie Imienia Waleśnych,
z 2.04.1969r., kserokop. k. 2 s. 5-6
5. Ankieta osobowa członka harcerskiej
konspiracji 1939-1945, m.kp. k. 2 s. 7-10
6. Karta ewidencyjna członka Stowa-
rzystwa Szarych Sier., kserokop. k. 1 s. 11
7. Oświadczenie Leszka Kosteńskiego
- zeznanie świadka z 10.07.1980r., -90
kserokop. k. 1 s. 12-13
8. Zeznanie świadka - Benedykta
Langowskiego z 10.07.1990r., ksero-
kop. k. 1 s. 14-15
9. Oświadczenie świadka - Hermelina
Jannemanna z 31.10.1993r. -
2 egz. - kserokop. oryg. k. 2 s. 16-19
10. Mandat nr 162 - Delegata na Zjazd
Stow. Szarych Sier. ob. 22 i 23.10.1994,
kserokop. oryg. k. 1 s. 20
11. Lesz. stotej odsiedli, Za Zastępcę
o.k. Józef Gdynia, z 28.03.1981, k. - s. 21

Związek Harcerstwa Polskiego
Morski Rejon Harcerzy
w Gdyni

Gdynia, dnia 4 października 1946 r.

Aleja Zjednoczenia 7 b.

Z a s w i a d c z e n i e !

Stwierdzamy, że ah cwik T a n a s Zygmunt otrzymał polecenie opracowanie spraw związanych z była praca konspiracyjnego harcerstwa na terenie Gdyni.

Prosimy o nieutrudnianie wspomnianemu w czynnościach i dopomożenie jak najdalej w czynnościach.

Komendant Morskiego Rejonu
Harcerzy w Gdyni

[Signature]
phm. Szymanski Henryk.

Zarząd Miejski m. Gdyni
Wydział Administracji Publicznej

Gdynia, dn. 19.XI. 1947.r. ²

L.V.O.S./ 2 / 1666 / 47.r.

Z a ś w i a d c z e n i e .

Zaświadcza się, że Obyw.: Tanaś Zygmunt Andrzej z domu:
syn, ojciec: Franciszka i Zofii z domu: Deutsch
urodzony, dnia: 2.V.1927.r. w: Gdyni pow. _____
zamieszkały, w G d y n i ul.: _____ Nr. _____ m _____
sadownie karany, nie był... W czasie okupacji narodowości i obywatelstwa
polskiego nie zmienił.

Co do zachowania się wyżej wym. pod względem moralnym od czasu
pobytu w Gdyni, -ujemnych spostrzeżeń nie poczyniono.

Zaświadczenie niniejsze wydaje się celem przedłożenia w: Kuratorium
Okr. Szkolnego przy ubieganiu się o: _____

Opłatę administracyjną zasowano na podaniu .

Za Prezydenta Miasta

[Signature]
NACZELNIK WŁ. 144. 1947
Z MROCHOWICZE

Matki młody brat
pewnie Deutpa z Torunia był w II oddziale VP
z zwiadu drogowego w Gdyni - wstrzelił w 1939 r. w kierunku
braci brat Cezar cały wojnę w oflagu Waldenberg u Gdyni-Redłone
po wojnie zamieszkał w miejscowości Skarbak II C Nr 154
(Dzielnica Wodoch, Rudny i Siergiej).

Gdynia, dnia 10 listopada 1959 roku.

Z a s w i a d o z e n i e

Niniejszym stwierdzam, że Druh Zygmunt T a n a ó , Harcerz Rzeczypospolitej ur. 2.05.1927 r. w Gdyni, w latach 1943 do 1945 brał udział w walce podziemnej z okupantem na Wybrzeżu w szeregu Tajnego Nuclea Harcerzy- Gdynia jako drużynowy zorganizowanej i prowadzonej przez siebie drużyny im. Gen. Józefa Piłsudskiego.

Pseudonim "Przebiegły Ryś" Nr. 209. Wykazał się dużym poświęceniem dla Sprawy, a drużynę Jego cechowało wysokie morale harcerskie i bojowe.

Jako doświadczony przesemnie akcji B-2 opracował wraz z swą drużyną porządek odcinek hitlerowskich umocnień Gdyni.

por. /Joachim-Joachimczyk/

[Signature]

Zam. Gdynia ul. Mickiewicza 11.

*Stwierdzam wiarygodność
pełnią
10-11-59*

*zysk zowa (Pols) Teabela HIN 02
04-029 Warszawa Rostocka 7/44
Wst. j. 2 30.4.78r.
19/11/1943*

*Stwierdzam wiarygodność
pełnią
10-11-59*
Stwierdzam wiarygodność ur. 02.02.1905 w Warszawie ul. Włocławska 3
zmarł 25.2.1948r. w Ludwiku - zdroj. Złote ul. Włocławska 3 | 22 Lipca 3
zowa Teabela z d. Zopusta
(Maria Krawczyńska) (rodz. imię) brała udział w walce z okupantem w ksc. Ludwiku
początkowo ze Stutthofa (capietui) w przedmiocie Włocławski
wp. brata Zowka Zubelkiego - ja jestem z d. Zowka i Pawła
& dziury do koci na foletkach "prezencie" fluc. u. lewamy
przez przepływy w studniu "Włocławski" "prezencie" fluc. u. lewamy
jako nasz go. miejsce dca 3.v. 1943r. - byliśmy w nim 3 tygodnie
- Jolanta z miejscem Jolanta Białe jako Płocka 22/10/1943
rodzice jego obje. cięto. Jolanta zowa umierała i fo 3 mies.
Jolanta w Warszawie w czasie wyjazdu do Mandelkawy, Płocka
to ja. Jolanta zowa dca. Jolanta w Warszawie Płocka 22/10/1943
- Płock, ul. 14.5.45 przyjechał 3.4. do Jolanta M. u
Włocławski na dca. Jolanta do Ludwiku. Pol. Włocławski z Włocławski 24/10/1943
1943. Jolanta zowa wst. z bratem Jolanta do Ludwiku i Ludwiku Jolanta

WNIOSEK O NADANIE ORDERU - ODZNACZENIA

Krzyż Walecznych

(podać rodzaj, klasę, stopień orderu lub odznaczenia)

1 Dane ogólne

a) imię i nazwisko a) Zygmunt Danaś

b) imiona rodziców b) Franciszek, Sofia

c) nazwisko panieńskie (dla mężczyzn) c) -

d) w przypadku zmiany nazwiska podać nazwisko rodowe d) -

2 Miejsce urodzenia Gdynia (wieś, miasto, port, województwo)

3 Data urodzenia 2. 5. 1927 (dzień miesiąc rok)

4 Miejsce zamieszkania Gdynia ul. Witorinska 8/50

5 Miejsce pracy i stanowisko Gdynia - Politechnika Gdynia - Zakład Inżynierii (miejscowość nazwa zakładu pracy (sł. numer))

6 Przynależność partyjna do 1939 r. w okresie okupacji po wyzwoleniu

7 Wykształcenie wyższe ogólne Wydział Lekarski Akademii Medycznej specjalne

8 Służba wojskowa (czy i kiedy odbywał służbę wojskową - podać ostatni stopień wojskowy) 1943 - marzec 1945 r. Oddział Dywers. - Wywiad. Of. TMI - ppod. por.

9 Czy był karany sądownie po wyzwoleniu (jeżeli był karany - podać za co, kiedy i wymiar kary) nie karany

10 Posiadane ordery, odznaczenia i odznaki Krzyż Partyzancki - nadał Państwo 22.2.1945 r. Odznaka Granwalaska - MON 24.2.1945 r. Medal Wolności i Związania 9.5.1945 r. (rodzaj, klasa, stopień i data nadania)

Przebieg choroby z ciężkimi powikłaniami. Wzrost 170 cm, waga 60 kg, cięciwa 223/1 i 224/10 1944. 182.47 Rys. Medal "Wzrost" (za jakie zasługi)

11 mgr Jozefin Jozefinowicz B. C-22 al. 112 - Inst. Techn. Twor. Spręż. Gdynia (imię, nazwisko i stanowisko służbowe lub funkcja osoby odpowiedzialnej za faktografię w/w danych przez siebie) Gdynia

Gdynia, dnia 2.4.69 r. (miejscowość i data)

(podpis)

12 Adnotacja Biura Odznaczeń Kancelarii Radę Państwa

13] Uzasadnienie wniosku (konkretne opisanie zasług uzasadniających nadanie orderu lub odznaczenia, ze wskazaniem stopnia pracy lub działalności oraz krótką charakterystykę podstawy społecznej).

Ob. Zygmunt Tanaś pseudonim "Przebiegły ryś" od 43 r. do 3.1945 r. brał udział w walce podziemnej Tajnego II. Harcer. na terenie Wybrzeża. Jako ó-ca Drużyny Oddz. Dywers. - Wywiad. Ol Tull, ó-ca plutonu Edmund Sierzechalski. Wyróżnił się szczególnie w zdobywaniu broni krótkiej i amunicji. Przedstawien do Krzyża Walcznych za działalność okazaną w nadzwyczaj trudnych warunkach przy rozpracowaniu poważnego odcinka obrony niemieckiej Redkowa, Wzgórza Focha, Litonina, terenów leśnych do Leszczynek, części portu do Chylonii oraz śródmieścia - polegające na zebraniu danych o stanie i lokalizacji umocnień obronnych, stanowisk ogniowych artylerii, ciężkiej broni maszynowej, stanu zamianowania dróg oraz terenu. Tane te posłużyły do opracowania planu umocnień niemieckiej twierdzy Gdyni przeniesionych przez front do linii redkiwej i przekazanych 10 marca 1945 r. w linii pow. Wojherowo. O wartości tych planów wypowiedział się Marszałek Związku Radzieckiego Michał Jofinowicz Gintakow w piśmie "Na przełaj" Nr 8 z dnia 21.II.1965 r. oraz książku mgr mgr L. Jubeckiego pt. "Ruch oporu na Pomorzu Gdańskim w latach 1939 - 1945" wyd. Zakładu Kassaubosnowca. WEF w Gdańsku i proca pt. "Udział harcerzy w walce z okupantem".

Obecnie aktywny działacz ZBoWiD

ó-ca pob. "Jochim" mgr J. Jochimczyk
Dyrektor Technikum Tworzyw Sztucznych
w Gdyni

14] Jednostka sporządzająca wniosek

(nazwa jednostki organizacyjnej)

(miejsowość i data)

(stanowisko służbowe lub funkcja)

(podpis)

15] Opinia zakładowej organizacji politycznej i związkowej (Jeżeli przedstawienie wniosku następuje z inicjatywy zakładu pracy)

(miejsowość i data)

(podpis i funkcje organizacyjne)

16] Nadrzędna jednostka opiniująca

(nazwa jednostki organizacyjnej)

(miejsowość i data)

(stanowisko służbowe lub funkcja)

(podpis)

17] Opinia Komisji Odznaczeń Państwowych

(miejsowość i data)

(podpis i funkcje w Komisji)

18] Organ przedstawiający wniosek Radzie Państwa

(nazwa organu)

(miejsowość i data)

(stanowisko służbowe lub funkcja)

(podpis)

Dla Archiwum Kemi Doc. Dr Elżbiaty Zawackiej
do Biuletynu: Odznaki 20-lecia Okręgu Pomorskiego AK nr 49
otrzymanej w Toruniu 11 listopada 1986r. (nr 19)

Komisja Środowiskowa THH -
Szarych Szeregów Armii Krajowej

~~Imię i Nazwisko~~
Legitymacji, która opiewa
p. 1. Wólcę dotąd nie otrzymaną

Ankieta osobowa członka harcerskiej konspiracji 1939-1945 i 20-lecie
Dotyczy: żyjących, poległych i zmarłych
Wypełniający za poległych i zmarłych podają swoje dane osobowe
w p. 5.3.

1. DANE OSOBOWE

1.1. Nazwisko i imiona /u kobiet przy zmianach nazwiska daty zmian/
TANAS Zymunt, Andrzej

1.2. Pseudonimy - okres i okoliczności ich używania
"Przebiegły Rys" Nr 30, "Półmrok" Nr 209 w THH i AK

1.3. Nazwiska fałszywe - tzw. lewe nazwiska używane w czasie konspira-
cji
mie przywatem

1.4. Data i miejsce urodzenia
02.05.1927r. Gdynia w THH i AK jako
nowożytek 1924

1.5. Imiona rodziców i nazwisko panięńskie matki
Franciszek Zofia z d. Deutsch
matka ojciec z d. Wierzyński

1.6. Zawód rodziców
Ojciec drogowista, matka fotografik zajmowała się 4 ych. 3 dziec.

1.7. Dodatkowe dane o rodzicach /udział rodziców w życiu zawodowym,
społecznym, politycznym w WP, w pracy konspiracyjnej, przed
1918 r. i w okresie 1939-1945 itp. /
Ojciec Powstańca 4/18/19r. w Niem. 20 Pałacu Wybrony do Red. 20/10
dezertuje z wojska i konspiracji z
for. taluchem jedynym Tur. Pol. 1/1/1941
for. Aut. 1/1/1941 c. 1/1/1941 1/1/1941

1.8. Wykształcenie obecnie posiadane /pełna nazwa i rok ukończenia
szkoły, uczelni, studia poza szkolne itp. /
Leczenie med. 1958r. absolutorium 2 w czasie Polak-Polska żyje, od 3.05/1943
Akad. Lek. 2-letnie 3 lata AMG 3 lata wkręcał się w Ostryżcei kon. 1/1/1943

1.9. Zawód ostatnio wykonywany /w stopniu w zawodzie, wojskowe, ew. 9/16
stopnie naukowe itp. /
w 20 tys. 21 maja 1944 w Berlinie
Specjalizacja z med. morską i tropikalną, 23 lata, lekarz okr.
PZO.

1.10. Funkcje społeczne, polityczne w. Solidarności 24. Przejściu Pomorza
w 22-letnie Kambalski-Pomorski
w 22-letnie Kambalski-Pomorski
w 22-letnie Kambalski-Pomorski

1.11. Osiągnięcia zawodowe, społeczne, inne
7 lat w Kapitałach 20/12/1949 przez lekarza okrętowego
i informacja - zdany z historii Polski i Polskiej Podziemia

1.12. Odznaczenia: 1/ otrzymane do 9.05.1945 r. /rok nadania/ w Pomorsku
2/ otrzymane po 9.05.1945 r.

Br. KZ z M-10/11.1945r. - Janusz "Pute. Jan Patubicki, przedstawiony do KW spec. 2.
Kryz. AK z Medal Wojska 10/11.1948r. Kryz. Part. 1959r. 10/11.1948r.

1.13. Przynależność do ZBOWID /czy, gazie, środowisko, klub, nr leg.,
nr weryf. do karty komb. /
1/ KZ z Kambalski ODP 1983r. Medal Rodk 1987r.
2/ KZ z Kambalski ODP 1983r. Medal Rodk 1987r.
3/ KZ z Kambalski ODP 1983r. Medal Rodk 1987r.

Od 10 września 1957r. - 1967r. w. Pracy 2.0.4 Gdyni 10/11.1948r. w. ewid.
Zobowiązania Rodk 1983r. 10/11.1948r. 13419

Od M. XI 1989r. w. Stowarzyszenia 20-lecie AK Nr 251 Okręgu Gdynia

8
Zygmunt TANAS

Imię i nazwisko

- 2 -

1.14. Przynależność do Zw. Inw. Woj. /procent utraty zdrowia//ile razy ranny/

nie należy przez urazę wprostą i prawej nocy

1.15. Aktualny adres dla korespondencji

81-311 Gdynia tel. 21-92-89

2. SŁUŻBA DO 1939 r. /łącznie z kampanią wrześniową/

2.1. W harcerstwie do 1939 r.: od-do; nazwa i miejsce działalności drużyny /drużyn/ nazwisko drużynowego, ostatni zdobyty stopień młodzieżowy /data/, stopień instruktorski /data/, pełnione funkcje /od-do/ IV 1936 - VIII 1939. w Gimnazjum Tolskim w Sądowie

est. Józef Kuroś, Józef Szymon, Zuchowicz, potem 13 D.H. w 2. oddziale Czarnej Plamki pod dowództwem 2 D.H. w m. Sędziszów. 13 D.H. w 2. oddziale Czarnej Plamki pod dowództwem Józefa Kuroś

2.2. W organizacjach społecznych, kulturalnych, sportowych itp.

nie należałem - oficer 2 HP

2.3. Udział w kampanii wrześniowej /wojsko, pogotowie harcerskie, itp/

wraz z innymi harcerzami, przydzielony do szpitala w Gdyni pod dowództwem pułkownika Józefa Kuroś, potem 13 D.H. w 2. oddziale Czarnej Plamki pod dowództwem Józefa Kuroś

2.4. Stopnie wojskowe i data ich otrzymania

... oficer 2 HP

2.5. Wykształcenie i zawód wykonywany przed okresem wojny

uczeń niższej sekcji w Gimnazjum im. Józefa Piłsudskiego w Gdyni, od kwietnia 1936 do sierpnia 1939 r.

3. SŁUŻBA W OKRESIE OKUPACJI /1939-1945/

AK

3.1. Data i okoliczności wstąpienia do konspiracji /przez kogo przyjęty, gdzie, jaka organizacja/

komendantem T.H.H. Hubertem Kępczyńskim, w 2202 ul. Gdyni, w 1943 r. przez Józefa Kuroś, Józefa Szymon, Zuchowicz, potem 13 D.H. w 2. oddziale Czarnej Plamki pod dowództwem Józefa Kuroś

3.2. Data i okoliczności wstąpienia do konspiracji harcerskiej /przez kogo przyjęty, gdzie, jaka organizacja i miejscowość/

1943 r. przez Józefa Kuroś, Józefa Szymon, Zuchowicz, potem 13 D.H. w 2. oddziale Czarnej Plamki pod dowództwem Józefa Kuroś

3.3. Data mianowania p/m: hm: najwyższy stopień

młodzieżowy do 1945 r. cywil 1943 r. HD i HR data w okresie komendanta

3.4. Formy i okres harcerskiego przeszkolenia w konspiracji /kursy i szkoły drużynowych, Szkoła za Lasem, Kurs Charyzmatyczny, inne/

komenda T.H.H.-AK Józef Kuroś w ramach M1D, M3I, M2B 16 września 1945 r.

3.5. Formy i okres innego przeszkolenia w konspiracji

szkoła podległa Broni, podległa Broni, podległa Broni, podległa Broni

3.6. Formy i okres przeszkolenia wojskowego w konspiracji /Wiarus, Belweder, Agricola, WD, Ursus, Sklepy, numery klas, stopnie na egzaminach, nazwiska, pseudonimy dowódców, instruktorów itp./

do pułku w Lubelsku, w Szkoła (ul. w Warszawie) i pułk w Warszawie, kierownik do Gdyni (Józef Kuroś), kierownik w Warszawie - pułk w Warszawie, kierownik w Warszawie (Józef Kuroś), kierownik w Warszawie (Józef Kuroś)

Zygmunt Tencas

Imię i Nazwisko

- 4 -

- 3.16.6. Okoliczności śmierci . . . . .
- 3.16.7. Inne istotne . . . . .

Inne informacje nie objęte pytaniami ankiety, np.: prace społeczne jawne /PCK/ półjawne i tajne; opieka nad więźniami, jeńcami, dziećmi zamojskie, pomoc dla getta; ukrywanie żydów, zabezpieczenie dóbr kulturalnych; i inne *prace społeczne, np. praca przy zaproszeniu, wyprawianiu, wyjeździe z miasta w maju 1943r. przed postąpieniem w krytycznym momencie zepła (brat Jerzy niestrza Kuria, nr XI 1939.) uciekiniera ze Stutthofu*

- 3.18.1. stała /gdzie, od-do, rodzaj pracy/ *praca fizyczna w Polako*
- 3.18.2. Okresowa /gdzie, od-do, rodzaj pracy/ *od 1940 - 1945r. w*
- 3.18.3. dorywcza /gdzie, od-do, rodzaj pracy/ *Feliks Gyparko, kosiak, dworki*
- 3.18.4. fikcyjne zatrudnienie dla otrzym. Arb.karte *2 poręczalni, Aleksy THRUN-*
- 3.18.5. etat /część etatu, ryczałt/ w org. konsp. /gdzie, od-do, funkcja/ *nie objętych, w ramach*

3.19. Bibliografia *nie ma dzieł, które zostały napisane*

- 3.19.1. Wzmianki względnie publikacje o ankietowanym *Wzrost, 2. Bybecki, Kochanowski, 1863r. 2. Bybecki, Kochanowski, 1863r. 2. Bybecki, Kochanowski, 1863r.*
- 3.19.2. Opracowania: publikacje ankietowanego *Wzrost, 2. Bybecki, Kochanowski, 1863r.*

3.20. Posiadane pamiątki, fotografie oryginalne lub fotokopie itp. dokumenty działalności w służbach Szarych Szeregów i w innych konspiracyjnych

- 3.20.1. Wyliczenia pamiątek materiałów które ankietowany byłby gotów przekazać do Archiwum *Wzrost, 2. Bybecki, Kochanowski, 1863r.*
- 3.20.2. Wyliczenia pamiątek, materiałów, które ankietowany pozwoliłby utrwalić na mikrofilmach lub w inny sposób udostępnić ich kopie *Wzrost, 2. Bybecki, Kochanowski, 1863r.*

4. DZIAŁALNOŚĆ HARCERSKA OD 1945 r. *Wzrost, 2. Bybecki, Kochanowski, 1863r.*

5. INFORMACJE DODATKOWE *Wzrost, 2. Bybecki, Kochanowski, 1863r.*

- 5.1. Aktualny adres wypełniającego ankietę (numer telefonu, adres) *Wzrost, 2. Bybecki, Kochanowski, 1863r.*
- 5.2. Data wypełnienia ankiety: *Wzrost, 2. Bybecki, Kochanowski, 1863r.*
- 5.3. W przypadku wypełnienia ankiety za poległego lub zmarłego *Wzrost, 2. Bybecki, Kochanowski, 1863r.*

Data i porządek pracy, by móc się dowiedzieć...
 5. Przewodnikiem...
 1. Karta...
 10. Praca...
 11. Praca...
 12. Praca...
 13. Praca...
 14. Praca...
 15. Praca...
 16. Praca...
 17. Praca...
 18. Praca...
 19. Praca...
 20. Praca...

11. H. Sz. Scary
 Wzrost 1938-1945
 2. Bybecki
 o T.H.H.
 PWN Warszawa 1988
 Posiadam
 2. Bybecki
 H. SZYMANSKIEGO
 i innych
 różnorodnych

4. DZIAŁALNOŚĆ HARCERSKA OD 1945 r. *Wzrost, 2. Bybecki, Kochanowski, 1863r.*
 5. INFORMACJE DODATKOWE *Wzrost, 2. Bybecki, Kochanowski, 1863r.*
 5.1. Aktualny adres wypełniającego ankietę (numer telefonu, adres) *Wzrost, 2. Bybecki, Kochanowski, 1863r.*
 5.2. Data wypełnienia ankiety: *Wzrost, 2. Bybecki, Kochanowski, 1863r.*
 5.3. W przypadku wypełnienia ankiety za poległego lub zmarłego *Wzrost, 2. Bybecki, Kochanowski, 1863r.*

5.3.1. Imię, nazwisko, adres /telefon/ zgłaszającego dane poległego lub zmarłego do ankiety *Wzrost, 2. Bybecki, Kochanowski, 1863r.*
 11. H. Sz. Scary
 Wzrost 1938-1945
 2. Bybecki
 H. SZYMANSKIEGO
 i innych
 różnorodnych

KRAJOWA AKcja Gwardia
STOWARZYSZENIE SZARYCH SZEREGOW
ODDZIAŁ MORSKI GDANSK

Delegat TAM Gdynia ¹⁹⁴⁶⁻¹⁹⁴⁷ uc. Zjazdów 2.11.90
data wstąpienia do Stowarzyszenia
wiosną 1945 z przedm. M
Kierownik oddziału
Szeregowiec Sz. Szeregów
Kierownik oddziału
Jury Artylerii
miejscowość Gdynia

Lepiej waga Nr 162

Karta ewidencyjna
członka Stowarzyszenia Szarych Szeregów

Imię i Nazwisko: Zygmunt TANAS

Nazwisko panięskie: /

Data i miejsce urodzenia: 02.05.1927 r. Gdynia

Imiona rodziców i nazwisko panięskie: Franka Zofia
z domu Deutsch. Najmłodszy brat matki Moricy Deutsch

Pseudonimy: Pozobiepty Rys - Nr 30 i Nr 203 - TAM

Adres i nr telefonu: 18A-311 Gdynia

Stopień harcerski: HR - Harcerz Rzeczypospolitej rok nadania 1945 zakt. 1957

Stopień wojskowy: podchorąży 2 HP - 1988 r.

Odznaczenia bojowe rok nadania i nr egitymacji: Krzyż AK 1975 Nr 14206, Medal Wojaka 1942-1948 r.

Odznaczenia cywilne: Krzyż Kawalerski O.O.P., Medal Rod. Nr 33-87-1

Przynależność do Szarych Szeregów, data wstąpienia: styczeń 1943 r.

Jednostka organizacyjna / Ul. Hufiec Placówka: drużyna drużyna

Przynależność do innych organizacji kombatanckich: 4. 21. 2. AK i WIN

Pełnione funkcje w Stowarzyszeniu Sz Sz.: weryfikator TAM

Inna działalność w Stowarzyszeniu Sz Sz.: przewodniczący Krepu TAM

Wykształcenie: 3 lata w AMU Gdynia ukończony 30.11.1946

Zawód i specjalność: lekarz chorób med. wewnętrznej i fizjoterapii

Opłacone składki za rok: 1994

Inne informacje: od 15 sierpnia 1943 r. w Armii Krajowej

4 Bydgoszcz - kpt. Franka BENDIG ps. Krowar 4
w Gdyni - przewodniczący 1943 r. Por. Jan BELA ps. Mściwoj
XII 1944/45 r. Por. Jochen Jochenowicz ps. Jochen
inżynier i dyktanda służby B-2
uczestnik w TAM- AK do 28 marca 1945 r.
Od marca 1945 r. udział w II konspiracji
do czasu rozwiązania przez UB 28 listopada 1945
uczestnik w MUBP w Gdyni w VI oddziale ugrupowania
w Słoneczku do 15 marca 1946 r. utworzone 20 lipca 1946 r.

Zeszek KOSTENKI
był, harcerek - żołnierz okupacyjnego
Tajnego Rejonu Harców i Akcji Krajowej
w "Sadyku"; pseud. "Orfe. Oko"

Do sprawy Rp _____ 7 _____
"Sadyku"; dnia 10 lipca 1980 r.

ZEZNANIE ŚWIADKA

w sprawie rentowej Ob. Zygmunta TANASIA ur. 02.05.1927r.

Ja niżej podpisany/am Zeszek KOSTENKI ur. 25.02.1926r.

zam. w Goleniówku - Wreszczu legitym. się dowodem osobistym

Nr. Z N 1853718 zatrudniony w _____

w charakterze _____ rencista emeryt EW 81/30/02925627-1
(podać numer emerytury lub renty)

w stosunku do zainteresowanego obcy - powinowaty - krewny ślony
(podać stos. powin. - pokr.)

świadomy odpowiedzialności karnej z art. 247 kodeksu karnego, który za składanie nieprawdziwych zeznań przewiduje karę pozbawienia wolności do lat 5, a nadto świadomy celu składania zeznań, oświadczam, że w sprawie zatrudnienia Ob. Zygmunta TANASIA syna Franciszka

jest mi wiadomo, co następuje: był żołnierzem frakcyjnym w Ruchu Oporu:

działającym w Tajnym Rejonie Harców - "Sadyku" Oddział

dywersyjno-żwiadowczy w Akcji Krajowej na Wybrzeżu

Rejonu "Muzka" od 1 stycznia 1943r. do 28 marca 1945r.

20. dzielnicy powiatu pockuskiego był więzionym w MUBP

w "Sadyku" od 18 listopada 1945r. do 15 czerwca 1946r. na

oddziale VI (izolacyjnym dla AK) więzieniu w "Goleniówku".

Również i ja wraz z innymi więźniami cierpiącymi przebywając

razem z innymi w MUBP; więzieniu na VI oddziale w "Sadyku".

Sądzeni byliśmy 20 i 21 lutego 1946r. przez Wojskowy Sąd Morywski

w "Sadyku" (z Goleniowa) 21 i 18 kwietnia 1946r.

Próbki w wyniku Rejonowy Sąd Wojskowy oblat w Medzie.

Przebieg choroby przebiegł w MUBP; służył jako dowódca frakcyjnej

do 12. dochodzenie w wyniku którego m. in. był sprawcą

na podstawie naszych zeznań i kłótki z więźniem okupacyjnym

C203 ches m. k. Zygmunta Tanasia od 18 listopada 1945r.

do 15 czerwca 1946r. jak również jego żona w Ruchu Oporu

od 1 stycznia 1943r. do 28 marca 1945r. przez

zaliczenie do tej pracy w Rzeczpospolitej Polskiej;

Konta kombatantska Z. Tanasia

zajdują się w aktach personalnych PLO.

ZUS-Rp 8 - Zeznanie świadka.

V69vte

Ponadto jest mi wiadomo, że Ob. _____ nie może przedłożyć zaświadczenia zakładu pracy o zatrudnieniu, ponieważ _____

np.: zakład pracy uległ likwidacji, a posiadane przez w/wym. dokumenty dotyczące zatrudnienia uległy zniszczeniu np. wskutek

pożaru, powodzi, ewakuacji, zniszczenia domu w czasie działań wojennych itp.

Nie mogę określić powodów, dla których zainteresowany nie może przedłożyć zaświadczenia zakładu pracy o zatrudnieniu^{*)}.

Okoliczności objęte zeznaniem są mi znane, ponieważ _____

(podpis i pieczęć świadka,
pracownika sprawującego zeznanie)

(własnoręczny podpis świadka)

*Potwierdzam, wia rygodność
podpisu zeznającego w mojej
obecności*

L. Jędrwiński
Rajon Opatowski
Gmina Wągrowo

U W A G A:

Własnoręczność podpisu świadka może stwierdzić: inspektorat (punkt informacyjny) lub Oddział ZUS, Urząd Gminy (Miasta, Dzielnicy) albo upoważniony zakład pracy, w którym jest zatrudniony świadek lub jest/ był zatrudniony zainteresowany.

Pouczenie: Świadek winien dokładnie określić w sprawie pracownika, na rzecz którego zeznaje:

1. okres zatrudnienia i miejsce pracy oraz nazwę zakładu pracy,
2. charakter pracy, rodzaj pracy i zajmowane stanowisko,
3. czy praca była stała, sezonowa, dorywcza i jakie były przerwy w pracy. Jeżeli praca była sezonowa lub dorywcza — ile miesięcy w roku, tygodni w miesiącu lub dni w miesiącu (tygodni) trwało zatrudnienie?
4. ile godzin trwało zatrudnienie?
5. czy z tytułu pracy był ubezpieczony?
6. czy posiadał inne źródła utrzymania (np. warsztat rzemieślniczy, gospodarstwo rolne lub itp.) w okresie objętym zeznaniem?
7. Jeżeli świadek pracował — to w jakich okresach i jakie posiada dowody własnego zatrudnienia?

^{*)} niepotrzebne skreślić

ZUS-Ita-4-Zlec. Nr 557/S/L.2 WA
592-LDD Z-d 3-9.04.84-280.000 piśm. sat. 7 kl. A1/43 /

Benedykt LANGOWSKI
były koczownik - żołnierz okupacyjnego
Tajnego Kuchca Koczownicy Armii Krajowej
w Gdyni; pseud. metody Łowcy.

Do sprawy Rp _____ 7 _____ Gdynia, dnia 10 lipca 1990 r.

ZEZNANIE SWIADKA

w sprawie rentowej Ob. Zygmunta TANASIA ur. 02.05.1927r.
Ja niżej podpisany(a) Benedykt LANGOWSKI ur. 05.02.1928r.
zam. w Gdyni legitym. się dowodem osobistym
Nr. SJ 5977092 zatrudniony w Polskich Zimoch Reemisyjnych
w charakterze okulista rencista _____
(podać numer emerytury lub renty)
w stosunku do zainteresowanego obcy - powinowaty - krewny obcy
(podać stos. powin. - pokr.)

świadomy odpowiedzialności karnej z art. 247 kodeksu karnego, który za składanie nieprawdziwych zeznań przewiduje karę pozbawienia wolności do lat 5, a nadto świadomy celu składania zeznań, oświadczam, że w sprawie zatrudnienia Ob. Zygmunta TANASIA, syna Franciszka

jest mi wiadomo, co następuje: był moim bratem w Ruchu Oporu
działającym w Tajnym Kuchcu Koczownicy - Gdynia Oddział
Dywersyjno - Wywiadowczy OI Armii Krajowej na Wybrzeżu
Pełnił służbę od 1 stycznia 1943r. do 28 marca 1945r.
za działalność partyzancką był więzionym w obozowisku MUBP
w Gdyni od 18 listopada 1945r. do 15 czerwca 1946r.
na Oddziale VI (izolacyjnym dla AK) więzieniu w Gdańsku
Również i ja wraz z moim dowódcą nieprzerwanie przebywając
wspólnie w obozowisku MUBP i więzieniu na VI Oddziale w Gdańsku
Sędziemi byliśmy 20 i 21 lutego 1946r. przez Wojskowy Sąd Morski
w Gdyni (z siedzibą) z 4 i 18 kwietnia 1946r.
Państwa w wyniku Rejonowy Sąd Wojskowy obalił śledztwo
przepracowane przez MUBP i ten postawiony przeprowadzić
do czasu śledztwa w wyniku którego nie było sprawy na
podstawie naszych zeznań i walce z Niemcami okupantem
Czasów meki Zygmunta Tanasia od 18 listopada 1945r.
do 15 czerwca 1946r. jak również jego służbę w Ruchu Oporu
od 1 stycznia 1943r. do 28. marca 1945r. w 1945r.
za liczenie do lat pracy w Rzeszy niemieckiej
Karta kombatancka Z. Tanasia
znajduje się w aktach personalnych PZO.

Ponadto jest mi wiadomo, że Ob. _____ nie może przedłożyć zaświadczenia zakładu pracy o zatrudnieniu, ponieważ _____

np.: zakład pracy uległ likwidacji, a posiadane przez w/wym. dokumenty dotyczące zatrudnienia uległy zniszczeniu np. wskutek pożaru, powodzi, ewakuacji, zniszczenia domu w czasie działań wojennych itp.

Nie mogę określić powodów, dla których zainteresowany nie może przedłożyć zaświadczenia zakładu pracy o zatrudnieniu *).

Okoliczności objęte zeznaniem są mi znane, ponieważ *byłim współpracownikiem w Ruchu Oporu T.H.H. i w czasie okupacji*

(podpis i pieczęć służbowa, pracownika spisującego zeznanie)

[Handwritten signature]
Własnoręczny podpis świadka)

POLSKIE LINIE OCEANICZNE
ul. Ścieśka 49 A 81-310 Gdynia

KTOR
d s p p i e c z e ć s ł u ż b o w a
Krysiłda
Własnoręczny podpis świadka)

U W A G A:

Własnoręczność podpisu świadka może stwierdzić Inspektorat (punkt informacyjny) lub Oddział ZUS, Urząd Gminy (Miasta, Dzielnicy) albo upoważniony zakład pracy, w którym jest zatrudniony świadek lub jest (był) zatrudniony zainteresowany.

Pouczenie: Świadek winien dokładnie określić w sprawie pracownika, na rzecz którego zeznaje:

1. okres zatrudnienia i miejsce pracy oraz nazwę zakładu pracy,
2. charakter pracy, rodzaj pracy i zajmowane stanowisko,
3. czy praca była stała, sezonowa, dorywcza i jakie były przerwy w pracy. Jeżeli praca była sezonowa lub dorywcza — ile miesięcy w roku, tygodni w miesiącu lub dni w miesiącu (tygodni) trwało zatrudnienie?
4. ile godzin trwało zatrudnienie?
5. czy z tytułu pracy był ubezpieczony?
6. czy posiadał inne źródła utrzymania (np. warsztat rzemieślniczy, gospodarstwo rolne lub (p.) w okresie objętym zeznaniem?
7. Jeżeli świadek pracował — to w jakich okresach i jakie posiada dowody własnego zatrudnienia?

*) niepotrzebne skreślić
ZUS-Itu-4-Zlec. Nr 137/S/L.2 WA
592-LDD Z-d 3-9.04.81-200.000 piśm. sat. 7 kl. A1/43 /

OSWIADCZENIE SWIADKA

*Przez o dotarcie do moich
akt harcerskich - zotulka 16
T.H.H. - AK z 'Edyui'*

*2. Tanaś
HR, p.k.
12.XI.93*

Ja niżej podpisany, będąc w latach 1929 do 1939 członkiem Związku Harcerstwa Polskiego na terenie byłego Wolnego Miasta Gdańska a w latach od 1937 r. do 1939 r. , drużynowym II dr.harcerskiej im.Stefana Batorego przy Gimnazjum Polskim w Gdańsku im.Józefa Piłsudskiego Macierzy Szkolnej w Gdańsku, oraz będąc wówczas instruktorem harcerskim w stopniu podharcemistrza, oświadczam co następuje:

Dr.Zygmunt Tanaś jest mi osobiście znany jako uczeń Gimnazjum Polskiego w Gdańsku, gdzie w kwietniu 1936 r. wstąpił do gromady zuchów Z.H.P która wchodziła w skład organizacyjny Hufca Gimnazjalnego Z.H.P. na terenie tej uczelni.

Dh.Zygmunt Tanaś przechodzi następnie do XIII dr. harc. im.Zawiszy Czarnego, , gdzie drużynowym był dh.phm. Jan Winklewski.

Z kolei przechodzi do mojej drużyny im.Stefana Batorego, którą prowadziłem do wybuchu wojny t.j. do 30 sierpnia 1939 r.

W ramach letnich akcji obozowych dh.Zygmunt Tanaś uczestniczył w obozach harcerskich Hufca Gimnazjalnego w 1938 r. w Dziemianach k.Kościerzyny oraz w 1939 r. w Suleczynie pow.Kartuzy. 1945
Przyrzeczenie harcerskie złożył 29.07.1938 r.

Dh.Z.T. w czasie swojej kilkuletniej służby harcerskiej wyróżniał się zawsze jako wzorowy harcerz oraz jako bardzo zdyscyplinowany członek organizacji harcerskiej.

Na szczególną uwagę zasługuje jego osobista postawa, gdyż jak wiadomo w tym okresie bojówki hitlerowskie polowały na polską młodzież, która w harcerskich mundurach demonstrowała swoją obecność w Gdańsku.Hitlerowcy prześladowali i tepili wszelkie objawy polskości na terenie Gdańska.

Dh.Zygmunt z narażeniem swojej osoby brał udział w licznych uroczystościach, imprezach i defiladach, które oficjalnie odbywały się na terenie Gdańska i Wrzeszczą były organizowane przez Z.H.P. Chorągiew Meska i Chorągiew Żeńska w Byłym Wolnym Mieście Gdańsk.

Wybuch II Wojny Światowej 1.IX.1939 r. natychmiast przerwał działalność harcerską w Gdańsku i wystawił liczną grupę na zagładę.

O patriotycznym wychowaniu w szeregach harcerskich oraz ~~o~~ o potawie wzorowego druha ^{świadczą} fakt, że dh.Zygmunt Tanaś w okresie okupacji nie poprzestał kontynuować raz zaszczepionych idei harcerskich "Służyć wiernie Ojczyźnie". I tak od stycznia 1943 roku wstępuje na terenie Gdyni do " Tajnego Hufca Harcerzy ", gdzie pod pseudonimem "Przebiegły Ryś" już jako zastępowy kontynuuje pracę harcerską w konspiracji.

Następnie już jako drużynowy III Drużyny Harcerskiej, im. Generała Władysława Sikorskiego w I Plutonie T.H.H. kieruje pracą ^{tej drużyny} Oddziału Dywersyjno-Wywiadowczego w Gdyni.

Na szczególną uwagę i wyróżnienie zasługuje znana na Wybrzeżu oraz głośna w Kraju "Akcja B-2," gdzie w okresie od grudnia ¹⁹⁴⁴ do 28 marca 1945 roku, dh. Zygmunt Tanaś z całą swoją drużyną w ilości ¹¹ harcerzy, pod dowództwem Por. A.K. Joachima Joachimczyka bierze czynny udział w tej akcji.

Działalność Dh. Zygmunta Tanasia w okresie okupacji przytoczyłem na podstawie przeczytanych dokumentów i źródeł historycznych, które ukazały się w licznych wydaniach już po wojnie. Sam w tym okresie byłem jako członek " Szarych Szeregów " na terenie Gdyni, od 30.IX.1942 roku do końca wojny więzionym politycznym w obozie koncentracyjnym Stutthof.

Kończąc niniejsze oświadczenie w sprawie udziału Dh. Zygmunta Tanasia w ruchu Związku Harcerstwa Polskiego na terenie byłego Wolnego Miasta Gdańska, jako ówczesny drużynowy wyżej wymienionego, muszę z dumą stwierdzić, że Dh. Zygmunt Tanaś był uczniem jednego z najlepszych gimnazjów na obczyźnie, gdzie rola Gimnazjum Polskiego w Gdańsku miała za zadanie obrony polskości przed zalewem hitlerowskim.

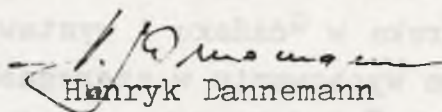
Również należy stwierdzić, że dh. Z.T. wyrósł z szeregów najlepszej organizacji harcerskiej, która to wówczas była najbardziej prężną organizacją młodzieżową, dynamiczną, aktywną i zdyscyplinowaną skupiającą najlepszą młodzież na terenie byłego Wolnego Miasta Gdańska.

Stąd też patriotyczna służba w czasie II-jej wojny Światowej w szeregach Tajnego Hufca Harcerzy znalazła pełne tego uzasadnienie.

Chciałbym działalność tych wówczas młodych i działnych harcerzy ocalić od zapomnienia, gdyż nie żałowali krwi, cierpienia i trudu - szli bohatercko na śmierć.

Oddali Ojczyźnie wszystko co w nich było najlepsze: młodość, radość, życie.

Niech zwycięskie "CZUWAJ" osławia wszystkich skromnych bohaterów.!

Henryk Dannemann

Harcemistrz

Rumia, dnia 31 października 1993. r.

OSWIADCZENIE SWIADKA

*Ufryzjanie Hrons
o dotarcie do moich
- chł. harcerskich
zobacz AK*

Ja niżej podpisany, będąc w latach 1929 do 1939 członkiem Związku Harcerstwa Polskiego na terenie byłego Wolnego Miasta Gdańska a w latach od 1937 r. do 1939 r. , drużynowym II dr.harcerskiej im.Stefana Batoroego przy Gimnazjum Polskim w Gdańsku im.Józefa Piłsudskiego Mediarz Szkolnej w Gdańsku, oraz będąc wówczas instruktorem harcerskim w stopniu podharcmistrza, oświadczam co następuje:

Dr.Zygmunt Tanaś jest mi osobiście znany jako uczeń Gimnazjum Polskiego w Gdańsku, gdzie w kwietniu 1936 r. wstąpił do gromady suchów Z.H.P. która wchodziła w skład organizacyjny Hufca Gimnazjalnego Z.H.P. na terenie tej uczelni.

Dh.Zygmunt Tanaś przechodzi następnie do XIII dr. harc. im.Zawiszy Czarnego, , gdzie drużynowym był dh.phm. Jan Winklewski.

Z kolei przechodzi do mojej drużyny im.Stefana Batoroego, którą prowadziłem do wybuchu wojny t.j. do 30 sierpnia 1939 r.

W ramach letnich akcji obozowych dh.Zygmunt Tanaś uczestniczył w obozach harcerskich Hufca Gimnazjalnego w 1938 r. w Dziemianach k.Kościerzyny oraz w 1939 r. w Sulęczynie pow.Kartuzy. Przyrzeczenie harcerskie złożył 29.07.1938 r.

Dh.Z.T. w czasie swojej kilkuletniej służby harcerskiej wyróżniał się zawsze jako wzorowy harcerz oraz jako bardzo zdyscyplinowany członek organizacji harcerskiej.

Na szczególną uwagę zasługuje jego osobista postawa, gdyż jak wiadomo w tym okresie bojówki hitlerowskie polowały na polską młodzież, która w harcerskich mundurach demonstrowała swoją obecność w Gdańsku.Hitlerowcy prześladowali i tępiłi wszelkie objawy polskości na terenie Gdańska.

Dh.Zygmunt z narażeniem swojej osoby brał udział w licznych uroczystościach imprezach i defiladach, które oficjalnie odbywały się na terenie Gdańska i Wrzeszczą były organizowane przez Z.H.P. Chorągiew Męską i Chorągiew żeńską w Byłym Wolnym Mieście Gdańsk.

Wybuch II Wojny Swiatowej 1.IX.1939 r. natychmiast przerwał działalność harcerską w Gdańsku i wystawił liczną grupę na zagładę.

O patriotycznym wychowaniu w szeregach harcerskich oraz o ~~o~~ o ~~pat~~awie wzorowego druha ^{świadczy} fakt, że dh.Zygmunt Tanaś w okresie okupacji nie poprzestał kontynuować raz zaszczerpionych idei harcerskich "Służyć wiernie Ojczyźnie". I tak od stycznia 1943 roku wstępuje na terenie Gdyni do " Tajnego Hufca Harcerzy ", gdzie pod pseudonimem "Przebiegły Ryś" ~~jaż~~ jako zastępowy kontynuuje pracę harcerską w konspiracji.

Następnie już jako drużynowy III Drużyny Harcerskiej im. Generała Władysława Sikorskiego w I Plutonie T.H.H. kieruje pracą ^{tych drużyn} Oddziału Dywersyjno-Wywiadowczego w Gdyni.

Na szczególną uwagę i wyróżnienie zasługuje znana na Wybrzeżu oraz głośna w Kraju "Akcja B-2," gdzie w okresie od grudnia ¹⁹⁴⁴ do 28 marca 1945 roku, dh. Zygmunt Tanaś z całą swoją drużyną w ilości 11 harcerzy, pod dowództwem Por. A.K. Joachima Joachimczyka bierze czynny udział w tej akcji.

Działalność Dh. Zygmunta Tanasia w okresie okupacji przytoczyłem na podstawie przeczytanych dokumentów i źródeł historycznych, które ukazały się w licznych wydaniach już po wojnie. Sam w tym okresie byłem jako członek " Szarych Szeregów " na terenie Gdyni, od 30.IX.1942 roku do końca wojny więźniem politycznym w obozie koncentracyjnym Stutthof.

Kończąc niniejsze oświadczenie w sprawie udziału Dh. Zygmunta Tanasia w ruchu Związku Harcerstwa Polskiego na terenie byłego Wolnego Miasta Gdańska, jako ówczesny drużynowy wyżej wymienionego, muszę z dumą stwierdzić, że Dh. Zygmunt Tanaś był uczniem jednego z najlepszych gimnazjów na obczyźnie, gdzie rola Gimnazjum Polskiego w Gdańsku miała za zadanie obrony polskości przed zalewem hitlerowskim.

Również należy stwierdzić, że dh. Z.T. wyrósł z szeregów najlepszej organizacji harcerskiej, która to wówczas była najbardziej prężną organizacją młodzieżową, dynamiczną, aktywną i zdyscyplinowaną skupiającą najlepszą młodzież na terenie byłego Wolnego Miasta Gdańska.

Stąd też patriotyczna służba w czasie II-iej wojny światowej w szeregach Tajnego Hufca Harcerzy znalazła pełne tego uzasadnienie.

Chciałbym działalność tych wówczas młodych i działnych harcerzy ocenić od zapomnienia, gdyż nie żałowali krwi, cierpienia i trudu - szli bohatercko na śmierć.

Oddali Ojczyźnie wszystko co w nich było najlepsze: młodość, radość, życie.

Niech zwycięskie "CZUWAJ" osławia wszystkich skromnych bohaterów.!

Henryk Dannemann

Harc mistrz

Rumia, dnia 31 października 1993 r.

MANDAT Nr. 162

Delegata na Zjazd
Stowarzyszenia
Szarych
Szeregów

WARSAWA, dnia 9.10.1994r.

STOWARZYSZENIE
SZARYCH SZEREGÓW

Druh
Tanas...
Zygmunt...
„Prebiety. Pwś...”
Jest członkiem zwyczajnym
STOWARZYSZENIA
SZARYCH SZEREGÓW
Oddział w Gdyni...
Kraj
Prezes
hm Stanisław Broniewski
„Orsza”

**ZARZĄD GŁÓWNY
STOWARZYSZENIA SZARYCH SZEREGÓW**

serdecznie zaprasza

Dh-a **ZYGMUNTA TANASIA**

na Walny Zjazd Delegatów Stowarzyszenia, który odbędzie się
w dniach 22 i 23 października 1994 r. w domu rekolekcyjnym
w Wesołej koło Warszawy ul. P. Skargi 3.

Początek obrad w dniu 22.10. o godz. 14³⁰, w dniu 23.10. o godz. 9⁰⁰.

PREZES

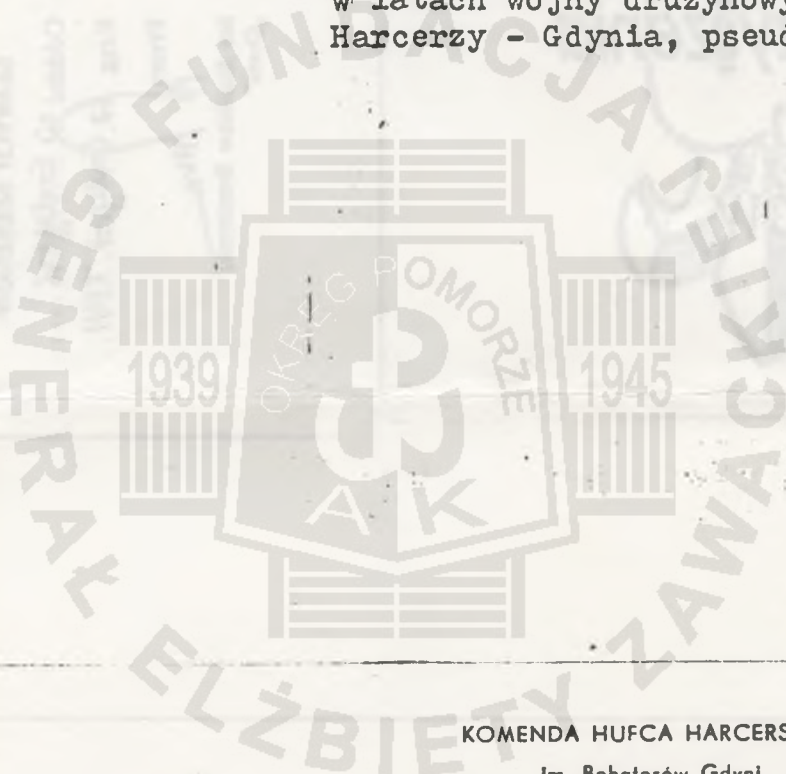
doc. dr hab. Stanisław Broniewski „Orsza”

Uczniem GPG /w kwincie/ był również mój brat Jerzy Tanaś i on brał udział w tej akcji /B 2/, jako najmłodszy członek Tajnego Hufca Harcerzy, obecnie magister prawa - starszy radca prawny w Urzędzie Rady Ministrów w Warszawie.

Napewno i wielu innych spośród nas, o których nic nie wiem brało udział w walce z Niemcami, jak przystało na wychowanków Gimnazjum Polskiego w Gdańsku, a dziś zajmuje odpowiedzialne stanowiska w naszej Ojczyźnie.

Zygmunt T A N A Ś

lekarz medycyny morskiej i tropikalnej,
w latach wojny drużynowy Tajnego Hufca
Harcerzy - Gdynia, pseud. "PRZEBIEGŁY RYS"

KOMENDA HUFCA HARCERSTWA

Im. Bohaterów Gdyni

w GDYNI

nadała

Dh. **Zygmunt TANAS**

Złota

HONOROWĄ ODZNAKĘ

ZA ZASŁUGI

KOMENDA HUFCA GDYŃIA

KOMENDANT HUFCA

Gdynia, data 28. III. 91.

II. Materiały uzupełniające relikje. Tanasz Zygmunt

1. Kserokop. zdjęć z wyczystości modenia
Kniżka Partyzanckiego 1959r., I KZ-Atk. k. 1 s. 1
2. Kserokop. artykułu Ł. Tanasia
z 1971r. (b. Srobita) k. 3 s. 2-4
3. Biogram Ł. Tanasia, [w:] Leon Lu-
becki, Harce w Wybrzeżu w walce z
okupantem w latach 1939-1945,
Goleńsk. 1963r., kserokop. z odczytania
autora k. 3 s. 5-9
4. Materiały Stow. Szarych Szeregów,
kserokop. leg., zaproszenie na Zjazd
leg. Honorowej Odznaki do Zestąpi
do Głuche Góry z 1981r. k. 1 s. 10-11
5. Opinią o pracy z 18.07.1990r.
wydana przez PZO w Goleńsku
(KZ & P/1000 52/90), kserokop. k. 1 s. 12-13
6. Apel Zyg. Tanasia w sprawie
budowy pomnika, z 25.08.1990r.
oryg. k. 1 s. 14
7. Pismo Museum m. Goleńsku z
23.04.1993r. - podziękowanie ze
dary do zbiorów, kserokop. k. 1 s. 15
8. Decyzje Zarządu DHH Stow. Sz. Sz. w
Goleńsku z 3.05.1994r. w sprawie Wal-
nego Zjazdu, kserokop. k. 1 s. 16-17
9. Pismo z 27.06.1994r. w
sprawie mianowania na stop. honorowe
i wojskowe, kserokop. k. 1 s. 18-19

verte!

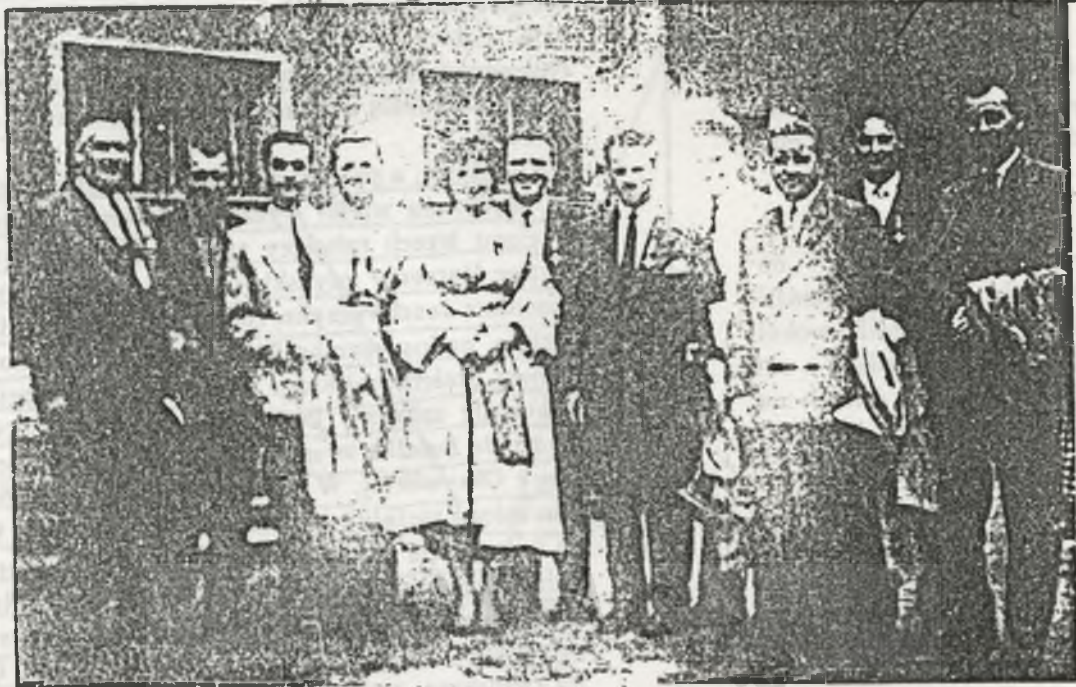
10. ed. II
art. Nuty AK dla nocera 2
Dziennik, Dziennik Bałtycki, 13.11.1993,
Kserokop. k. 1 s. 20
11. Biogram (art.) Ł. Janusza,
Niepodległościowa Wieź Kombatancka,
Biulet. Fund. Łód. Pom. Okr. AK, Bydgoszcz
nr 4/1995, kserokop. k. 1 s. 21
12. Biogram „Janus Zygmunt Anonim”,
Słownik biograficzny konspiracji
pom. 1939-1945, Tom 2004, s. 6,
s. 174-176, kserokop. k. 2 s. 22-23

Po woczyszczeniu odznaczenia Kierownik Partyzancji: Gdynia 1959r.
 od lewej: Bosman mot. z rodziny Mer. Woj. przed 1939r. Obronca Helu 39
 Stanisław KOSTANCZUK ps. "KOSTEK" z AK Gdyni (nie żyje), 11.

12

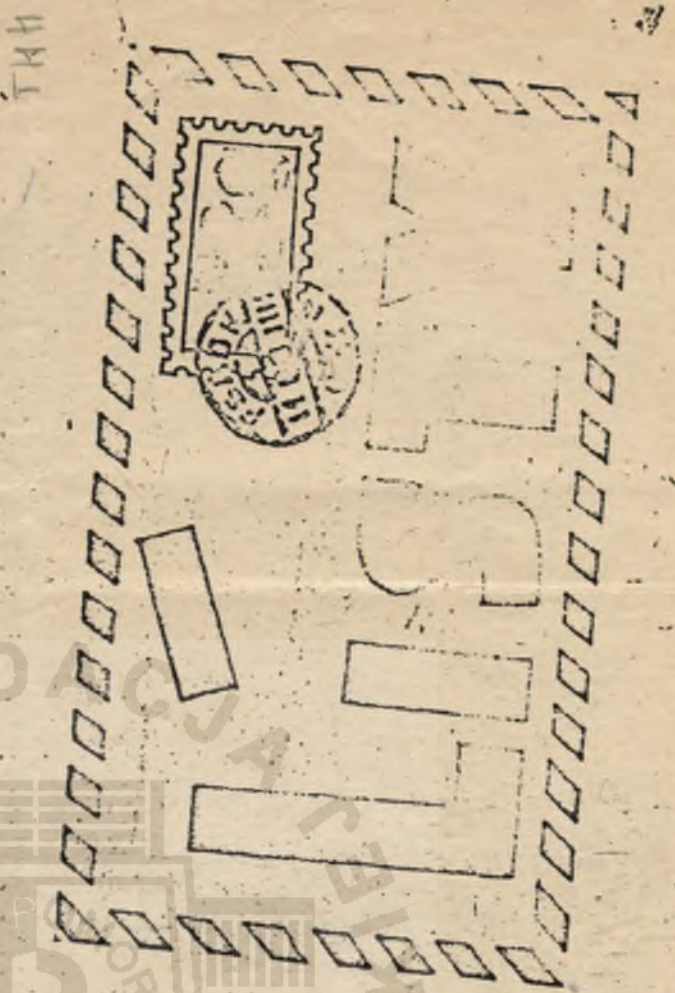
Edmund JDCZAK ps. "Tarcza" (nie żyje) Leszek KOSTENCKI ps. "Ole Dko"
 Mpr Józ. arch. Jan Górecki ps. "Młode Młosa" Hanna TANASZKO ps. "MOMOCIŃSKI"
 Mariam ADAMCZAK ps. "Burdzi Rop" (nie żyje) ps. "HANKA" z AK RADOŃ
 Edmund ŚMIERZCHAŁSKI ps. "Biały Kruk", "Ben Hur" i "Morski Brat II",
 Benedykt LANGOWSKI ps. "Młode Młosa" Józef WAWRZYŃCZYK
 Jerzy TANASZ ps. "Rycerzy" "Burdzi" ps. "Twarde Serce"
 i Stefan NICKI ps. "Wielka Reka" (nie żyje)

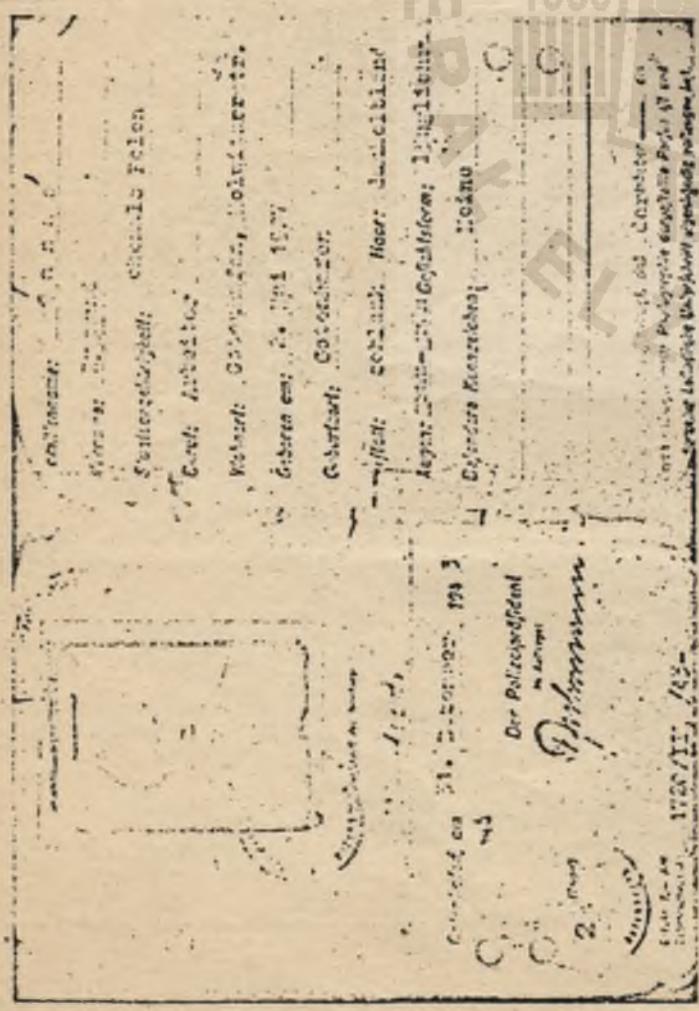
Włodca Mer. Woj. Adm. Studziński odznacza K. Port.
 lekarza med. Zygmunta TANASIA ps. "Przebieg Ryś" z THH-
 w matym Rat. 32 u. w Gdyni. "AK" Gdyni,

Smierchalski i J. Wawrzyńczyk. Sztab akcyjny „B 2” ubierała drużyna Z. Tanasia. Do zbierania i opracowania materiałów przystąpiło w listopadzie 1944 r. Sztab „B 2” w mieszkaniu matki Wawrzyńczyka przy ul. Śląskiej 4 a. Zastępcy Józef Górecki pracował w niemieckim urzędzie Katasteramt, gdzie miał dostęp do Planbielni i składów map. Wykrał on kilka egzemplarzy map sztabowych (1:10 000) Gdyni i okolicy, i początkowo w domu rodziców, a następnie w suterenie baru przy „Adolf Hitler Str.”, przenieszone na mapy obojczy wojskowe, zamieszcznie umocnieni i broni w informacji i szkiców dostarczanych przez harcerzy. Nadzór nad tą pracą miał sztab akcji „B 2”, który wszelkie zamówione zmlany formalizacji czy nowe dyslokacje wojsk niosł jako poprawki na roboczych mapach. W grupach roboczych wyróżnili się harcerze: Józef Szczepański, Roman Budyn, Marian Adamczak, Leszek Kostencki, Jerzy Tazaj, Edmund Idczak, Benedykt Langoracki, Bogdan Pawłowski, Zygmunt Broda-Pawłowski i inni. Wspólnie opracowywali oni teren wiódący od morza przez Redlowo, Wzgórze

zef Wawrzyńczyk, a trzecia, która po śmierci gen. W. Sikorskiego przyjęła jego imię, Zygmunt Tanas. Na przełomie 1943/44 r. komendę THH przejął E. Smierchalski i Józef Wawrzyńczyk. Następuje zmiana numeracji, którą synonimowo rozkazy z jednocześnie podano pseudonimu. THH nawiązuje kontakt z oficerem organizacyjnym „V Korpusu”, Edmundem Welcem. Do pracy z THH zostaje skierowany z „V-K” ppor. Stanisław Kaczmarek — d-ca II Podgrupy AK w Gdyni, obecnie przez Izby Adwokackiej w Katowicach. THH zostaje podzielony na 2 plutony dywersyjno-wywiadowcze. W tym czasie hufcowy J. Wawrzyńczyk wykrada z gabłnetu komendanta Kriegsmarine w Gdyni, Korwetttenkapitana von Kollera, ścisłe tajne plany bazy wojennej w Gdyni. Plany te zostają na odwrocie ostemplowane pieczęcią THH i wysłane na Zachód. Przyniły one wydatnie do precyzyjnego zbombardowania w grudniu 1944 r. portu wojennego w Gdyni. Dane o silnikach lotniczych, zmagazynowanych w gdyńskiej Halli Targowej, dostarczył hufcowy E. Smierchalski. Magazyny te również zostały zbombardowane.

BYŁYCH CZŁONKÓW POMORSKIEGO RUCHU OPORU

Dwie odbitki dokumentu okupacyjnego Zygmunta Tanasia.

Wlece Szanowna Redakcji

W związku z artykułami ob. Władysława Leny-Kisielewskiego, które ukazały się w 44 i 45 numerze Panoramy Północy pł. W walce z VII V-2 — Tajny Hufiec Harcerzy — Gdynia, Pomorski Ruch Oporu w walce z hisleryzmem, jako b. uczestnik tegoż przesylam poniższe z uprzejmą prośbą o zamieszczenie.

Zygmunt Tanas

Żu. Zilkwidowano poważną część ZWZ, z dowódcą Gdyni por. Feiglem, Janem Wittem, por. Żmudzińskim. Organizację nauzcyciela Sochy z Orłowa, kpt. Jarzembowskiego, b. posła Kwiatkowskiego. Ocalał Stefan Dargacz, który podał się jako Augustyn. Zwolniony ze Stuthofu ze zobowiązaniem odszukania... Stefana Dargacza, zorganizował grupę partyzancką „Zachód” i bit się z Niemcami aż do wyzwolenia Pomorza.

Gdańszczanin, kolejarz Artur Gium-Kwiatkowski, w latach wojny wybitny żołnierz wywiadu AK i więzień obozów koncentracyjnych — żyje. Były harcerz sprzed 1939 r., uczestnik ruchu oporu w Starogardzkim i później w Kriegsmarine — Wacław NUREK, zginął rozstrzelany przez Niemców 16.1.1945 r. w Babich Dolach koło Gdyni. Natomiast Hubert Kazimierz GARBIE, wcielony z Luftwaffe na rozprawę do Gdańska, uciekł z porągu za Leborkeiten, przedarł się do GG i zginał jako żołnierz AK w Warszawie.

Przy okazji pozwolę sobie podać kilka nazwisk godnych pamięci, b. uczniów prawlat sabotaż w Wehrkmando, ocalał i obecnie pracuje w Wyższej Szkole

Niemców 16.I.1945 r. w Babich Dołach koło Gdyni. Natomiast Hubert Kazimierz GARBE, wzięty z Luftwaffe na rozprawę do Gdańska, uciekł z porątku z Łęborkiem, przedarł się do GG i zginał jako żołnierz AK w Warszawie.

Przy okazji pozwolę sobie podać kilka nazwisk godnych pamięci, b. uczniów Gimnazjum Polskiego Macierzy Szkolnej w Gdańsku i członków ZHP:

Kazimierz Milewski, podchor. AK "Janka" z plutonu "Alek", baonu "Zośka", poległ w Powstaniu Warszawskim. Tadeusz Milewski, podchor. "Cwik", z baonu "Zośka", zginął w Powstaniu Warszawskim.

Jerzy Ostrowski, którego ojciec Kazimierz znany działacz polonijny w Gdańsku, został rozstrzelany w 1940 r., świadomie wybrał los więźnia Stutthofu.

Z I Morskiej Drużyny Harcerzy poległ w walkach 1939 r. w obronie Wybrzeża drużynowy Marian Kruszyński oraz przyboczny Feliks Kaźmierczak, oprócz nich zginęło wielu harcerzy, a wielu było rannych. Drużynowy ZHP z Gdyni-Grabówka Tadeusz Marciniak, ranny w boju pod Koleckowem, uciekł z bronią ze szpitala i działał w Szarych Szeregach w Gdyni, utrzymując bezpośredni kontakt z ich komendantem Lucjanem Cytkowskim do 1942 r., a następnie działał w II Podgrupie wywiadu AK ppor. Stanisława Kaczmarka. Edmund Gburek, uczestnik obrony Wybrzeża w 1939 r., działał w grupie wy-

wiadu AK ppor. Jana Belau. Na terenie Gdyni działały dwie organizacje konspiracyjne: kontynuujące tradycje ZHP Tajny Hufiec Harcerzy przed okupacją oraz Szare Szeregi. THH-Gdynia został zorganizowany w dn. 1.I.1940 r. z luźnych zastępów i drużyn harcerskich, a jego pierwszym komendantem do chwili aresztowania przez gestapo w październiku 1942 r. był Henryk Szymański, który podprzysięgał THH Polakom Związku Powstańczego (kryplonim ZWZ) oraz Szarym Szeregom, za pośrednictwem hm. Berarda Myśliwka, przedwojennego pilota Pomorskiej Chorągwi Harcerzy, zamordowanego w 1942 r. przez gestapo.

Jesienią 1942 r. gestapo przeprowadziło masowe aresztowania na Wybrze-

Dargacza, zorganizował grupę partyzancką "Zachód" i był się z Niemcami

Por. Zmudzkiński, który w czasie wojny Gdyni spuścił z cum i uszkodził niemiecki okręt podwodny oraz uprawiał sabotaż w Wehrkomando, ocalał i obecnie pracuje w Wyższej Szkole Morskiej w Gdyni. W 1942 r. aresztowano również całe Szare Szeregi Gdyni, z hm. Lucjanem Cytkowskim na czele. Tylko nieliczni uciekli. Aresztowano również tych duchów z THH, którzy jednocześnie należeli do Szarych Szeregów.

Po aresztowaniu H. Szymańskiego komendę przejął Hubert Regliński, który kierował THH do końca 1943 r. Z końcem 1942 r. THH utracił łączność z centralnymi organizacjami. W 1943 r. z mojej inicjatywy, uzgodnionej z hufcowym H. Reglińskim, został nawiązany kontakt z grupą AK przybyłą z Bydgoszczy. W wyniku rozmów THH został przyłączony do podziemnego Wojska Polskiego — AK. W Gdyni zgłosił się por. Jan Belau, d-ca wywiadu AK w Gdyni. Kontakt w celu odbioru materiałów wywiadowczych utrzymywał z trzema druhmami z THH: zastępowym Janem Walkusem, drużynowym Zygmuntem Tanasiem i hufcowym Hubertem Reglińskim. Kontakt ten był utrzymywany do chwili rozpracowania grupy wywiadowczej przez agentów gestapo Świętochowskiego i Przybylskiego. Por. Belau w czasie śledztwa nie ujawnił kontaktów z THH i zginął rozstrzelany w Ocyplu koło Starogardu Gdańskiego. Por. Jan Belau, b. harcerz, był studentem medycyny Uniwersytetu Poznańskiego. Jego ojciec, b. działacz plebiscytowy, zginął rozstrzelany w 1939 r. w Tczewie.

Członkowie grupy por. Belau, Hubert Mański oraz Alfons Fojut, byli harcerze z Gdyni — Chyloni i Grabówka, nie byli członkami THH, lecz grupy wywiadu AK na Wybrzeżu. Hubert Mański zginął rozstrzelany w Ocyplu. Alfons Fojut przeżył ucieczkę, a potem Stutthof i obecnie przebywa w Gdyni.

W 1943 r. w okresie gdy komendantem THH był H. Regliński, w Gdyni istniały trzy drużyny THH. Pierwszą prowadził E. Smierczalski, drugą Józ-

BYŁYCH CZŁONKÓW POMORSKIEGO RUCIU OPORU

W drugiej połowie 1944 r. Niemcy przystąpili do pracy nad umocnieniem rejonu Gdyni, zmieniając miasto i okolice w potężną twierdzę, wypełnioną artylerią, bronią maszynową oraz wszelkiego rodzaju przeszkodami. W środkowym mieście obratowano Zarząd Miejski, Prezydium Policji, dom NSDAP (dawny Pałac) Poczty Główną, Sąd i inne budynki. Gdynia została opasana podwójnym pierścieniem rowów przeciwczołgowych. W 1945 r. hitlerowcy, chcąc opanować trudną sytuację, zaczęli zaostrzać terror. Zanosilo się na długą i wyniszczającą obronę "Festung Gdynien", w jaką Niemcy zamienili Koncepcji Zachodzącej się z bronią w ręku z okrajonej Gdyni przeciwstawili się plan por. Joachima Joachimczyka, Kaczmarskiego i wzięty po upadku Powstania Warszawskiego do obozu jeńców uciekł z transportu, wrócił na Pomorze i włączył się do pracy konspiracyjnej. Projekt J. Joachimczyka, oznaczony kryptonimem "B-2", polegał na sporządzeniu dokładnych planów umocnień wokół Gdyni, punktów rozmieszczenia broni, sztabów i przeskód oraz na przekazaniu tych materiałów dowództwu Armii Radzieckiej przed rozpoczęciem uderzenia na Gdynię. Plan ten miał na celu przylsćie z pomocą nacierającym oddziałom radzieckim, spieszenie wyzwoleńca, a tym samym uchronienie przed zagładą tysięcy wziętych politycznych, ewakuowanych z obozu Stutthof, oraz cywilnej ludności polskiej, a wreszcie uchronienie Gdyni od kompletnego zniszczenia. Plan Joachimczyka został przyjęty przez Komendę THH i kierownictwo "V Korpusu" z rezerwami którego wziął udział w podjętych pracach ppor. St. Kaczmarek, d-ca II Podgrup Wywiadu. Sztab akcji "B 2" tworzyli: por. J. Joachimczyk, ppor. St. Kaczmarek, hufcowi: E.

Focha, rozwidlenie linii kolejowych od Witczyna, stąd lasami do Grabówka i Leszynie, a dalej prawą stroną szosy do portu i Chyloni (ul. Pucka) oraz umocnione budynki Śródmieścia, m. in. Zarząd Miejski, dom NSDAP i Główną Poczta. Na powyższym terenie znajdował się pas obrony, przebiegał wzdłuż linii rowów przeciwczołgowych, rozmieszczone były stanowiska artylerii przeciwczołowej i przeciwczołowej oraz broni maszynowej.

Drużynowy Stefan Nicki, zbiral dane dotyczące rejonu Orłowa po Kolibki. Wybrali się tu harcerze Marian Spłytyski i Jan Grzesiak. Zastęp Edmunda Chyńskiego w składzie: Antoni Cichoż, Stefan Drwęcki, Roman Piątek — opracował teren Oksywia. Z zastępu Jana Góreckiego czynni byli Alfred i Alfons Smierczalscy. Z 2 plutonu THH zastępowy Jerzy Nowak zbierał dane wywiadowcze z Kamiennej Góry i Leszynie oraz zrywając ładunki trotylu z drzew przeznaczonych przez Niemców do zatarasowania szos. Z tego zastępu nie mniej czynni byli: Michał Pachota, Tadeusz Lamenta, Zygmunt Grzesiak oraz łączniczka Zofia Nowak. Zastępowy Jan Walkusz opracował teren kolei obok Redłowa i Małego Kacka. Harcerze drużynowy im. plk. Dąbka, Bolesława Szymańskiego, opracowywali teren Kacka, a zastęp imienia Józefa Fiszerza zamordowanego w Mauthausen, pod wodzą Mieczysława Fiszera, zbierał dane z rejonu Redłowa, przy czym wyróżnili się Czesław Kurpiewski i Stanisław Zakrzewski. Zastęp Zdzisława Nowaka w składzie: Kazimierz Grzesiak, Zygmunt Plata-Przechlewski, Henryk Nowacki — opracował teren Śródmieścia i portu. Zastęp im. Alfreda Dyducha, który jako 15-letni chłopiec zginął w walkach w obronie Wybrzeża w 1939 r., dowodzony przez Roberta Dyducha, opracował teren Obluzia do Babich Dołów. Godny

*Student medycyny
Jan Belau
ucie. Powstańczego*

podkreślenia jest udział w kreśleniu planów Hilarego Nowakowskiego, członka THH, a następnie Szarych Szeregów, więźnia Gestapo i Stutthofu, organizatora — w czasie ewakuacji grupowej ucieczki braci Dunin-Wąsowiczów z Warszawy oraz Edmunda Dylewskiego i Witolda Dziurdzi z Szarych Szeregów.

W obstawie baraku przy AL Zwycięstwa oprócz harcerzy uczestniczyli również żołnierze wywiadu AK: Józef Rzeźniczak i Tadeusz Marciniak. Najmłodszym uczestnikiem akcji „B 2” był 12-letni Leszek Smierchaliski, który pomagał bratu w zbieraniu i przekazywaniu danych z terenu radiostacji na Witominie. W akcji „B 2” uczestniczyli również i inni harcerze, ale ze względu na ówczesne warunki konspiracyjne nazwiska ich nie są mi znane. Na ogół praca przebiegała sprawnie i bez zakłóceń, mimo że niektóre zadania były ryzykowne i trudne. Dokumenty przeznaczone dla sztabu wojsk radzieckich były wykonywane jednocześnie w dwóch egzemplarzach z zamiarem dostarczenia ich dwoma różnymi drogami. Do przeniesienia ich przygotowano plecaki o podwojnym dnie. Kierownictwo akcji „B 2” postanowiło nie ujawniać oficerom radzieckim organizacji konspiracyjnej, która wykonała mapy. Miały one być przekazane anonimowo, jako dar Polaków dla żołnierzy radzieckich, walczących o wyzwolenie Gdyni. W początkach lutego 1945 r. był gotów pierwszy komplet map. Przeniesienia ich podjęła się łączniczka THH, Mieczysława Oleśkówna. Wyruszyła w trudną drogę i korzystając ze wszystkich możliwych środków lokomocji, m. in. jechała na czołgu niemieckim, dotarła pod egmlem do Brus koło Chojnice i zatrzymała się u matki por. Joachimczyka. Tam też spotkała jednostki radzieckie i przekazała ich dowódcy zawartość plecaka. Porządkowo podejrzewano ją, że jest szpiegiem niemieckim. Nieporozumienie wyjaśniło się i w Bydgoszczy doczekała się pełnej satysfakcji. W obecności całego sztabu generał radziecki złożył młodej Polce podziękowania za cenne dokumenty, które — jak się okazało — mają dużą wartość i przyczynią się do szybszego zdobycia Gdyni. W tym czasie, gdy wywiad radziecki sprawdzał wiarygodność dostarczonych przez Oleszkównę planów, w Gdyni kończono pracę przy drugim egzemplarzu. 9 marca 1945 r. 7-osobowa grupa pod dowództwem por. Joachimczyka wyruszyła z nimi w kierunku Wejherowa. Plany składały się z czterech odcinków, które zabandażowano na plecach łączniczek THH, Irenei Maszkiewicz. Za Wejherowem patrol podzielił się na dwie grupy. Grupa z por. Joachimczykiem i łączniczką Maszkiewicz skierowała się na południe i dotarła do m. Strzecz. Wybudowanie, znalazła na noc schronienie w miejscowego działacza Tajnej Organizacji „Gryf Pomorski”. Rankiem 10 rca por. Joachimczyk wysłał z planami hufcowego Wawrzyńczyka i zastępcę Walkusa, którzy przekazali je żołnierzom nacierającej jednostki radzieckiej. Druga grupa pod wodzą por. Stanisława Kaczmarka i sierżanta Jana Pocijko, posuwając się w kierunku południowo-zachodnim, dotarła do pierwszych zabudowań m. Linia, spędziła noc w zagrodzie Cecylii Brzeskiej i przed południem 10.III.1945 r., w trakcie toczących się walk, zgłosiła się do sztabu ppłk. Kostrowa, który stacjonował w zabudowaniach Ottona Milewiczki, przedwojennego prezesa Związku Zachodniego. Kaczmarek był doskonale zorientowany w sytuacji naniesionej na planach, a Pocijko biegle władał językiem rosyjskim. Natychmiast przewieziono ich do sztabu 165 dywizji, gdzie plany, łącznie z tzw. legendą. Tymczasem ppłk. Kostrowa powiadomiono o drugiej grupie, która miała plany. Fakt dostarczenia planów i doniesień roli, ja odegrały one w zdobyciu Gdyni, potwierdził późniejszy wojenny komentator Związku Radzieckiego, marszałek wojsk pancernych, Michaił Jefimowicz Katukow, który w wywiadzie prasowym powiedział:

„Pod Gdynią zgłosiła się do nas grupa Polaków, przynosząc plany niemieckich umocnień i rozmieszczenia punktów opornych przesłannika. To pozwoliło nam skorygować plan natarcia, zaoszczędzić wiele żołnierskich istnień, uderzyć tam, gdzie nieprzysięgi był naj słabszy. Dział w XX rocznicę naszych zwyciężeń wojennych walk w Polsce, chciał-

harcerze zapatrywali ich w fałszywe dowody osobiste, udzielali schronienia, żywności i odzieży, a nawet dawali im broń krótką dla samoobrony. W udzieleniu pomocy lekarskiej uciekinierom ze Stutthof zaangażowanych było wielu lekarzy Polaków, a m. in. dr Augustyn Dolatowski, obecnie profesor Katedry Medycyny Morskiej WAM. Nawiązując do tradycji harcerek-sanitariuszek z obrony Wybrzeża w 1939 r., niosły pomoc więźniom i uciekinierom z podobozu Stutthof w Gdyni harcerki z drużyny Samarytanek THH — Janiny Czaplewskiej. Organizowały i donosiły żywność, lekarstwa, pomagały uciekającym. Wśród harcerek gdyńskich wyróżniały się dzielnością: Będzińska, Maria Adamczakówna, Helena Banachówna. W THH działały również Renata Hartelówna, Irena Olszakówna, Felicia i Urszula Rejgłuskie, Wanda Smierchaliska, Leokadia Górecka, która zginęła w 1945 r. podczas bombardowania Gdyni, i wiele innych. Na podkreślenie zasługuje piekna postać hm. Jadwigi Roteckiej-Szewczukowej, członka Szarych Szeregów w Gdyni, więźnia obozu Stutthof, a po wyzwoleniu nauczycielki jeszcze do niedawna pracującej z młodzieżą.

Ponad 5 lat trwającą walkę z okupantem zakończył THH ryzykowną i trudną akcją, która w dużym stopniu przyczyniła się do uratowania Gdyni od zniszczenia, a jednocześnie ułatwiła wyzwolenie miasta i zmniejszyła straty wojsk walczących z hitlerowcami.

W dniach walk o Gdynię wielu harcerzy szło w pierwszym rzucie natarcia. Zastępowały Robert Dyduch, idąc obojętnym „gaziem”, prowadził uderzenie na oddziały niemieckie, broniące ~~obronę~~, a bracia Gwidon i Tadeusz Hartelowie, prowadząc przez pola minowe patrole radzieckie, wskazywali im zamaskowane gniazda oporu w rejonie ul. Wolności i Ślupeckiej, czynnie włączając się do walki. Podobnych przykładów było więcej. Dlatego wspominając tamte czasy i oddając zastrzyżony hołd tym wszystkim, którzy przynieśli Gdyni wolność, nie powinniśmy zapominać o wkładzie, jaki w to zwycięstwo wniosła gdyńska młodzież z Tajnego Hufca Harcerzy.

ZYGMUNT TANAS

Wywiad drukowany w tyg. „Na Przełaj”, nr 8, z dn. 21.II.1965 r.

Od redakcji: List dr Zygmunta Tanasia ze względu na brak miejsca drukujemy z pewnymi skrótami.

Intelektor i współdowódca akcji „B 2” — por. Joachim Joachimczyk, ogłąda po wyzwoleniu Gdyni jedno z drzew, w których znajdowały się hitlerowskie miny, unieszkodliwione przez harcerzy z THH.

bym im oraz całej młodzieży polskiej, która zna tamte lata tylko z filmów, książek i opowiadań, przesłać serdeczne pozdrowienia, życzenia sukcesów w budowie socjalizmu i dalszego zacieśniania więzów bratniej przyjaźni między naszymi narodami.”)

Niezależnie od akcji „B 2” gdyż harcerze prowadzili akcję „D” wspólnie z II podgrupą wywiadu oraz licznymi patriotkami. Na terenie Gdyni szukano schronienia wielu więźniów-uciekających z ewakuowanego obozu koncentracyjnego Stutthof. W ramach akcji „D” harcerze zapatrywali ich w fałszywe dowody osobiste, udzielali schronienia, żywności i odzieży, a nawet dawali im broń krótką dla samoobrony. W udzieleniu pomocy lekarskiej uciekinierom ze Stutthof zaangażowanych było wielu lekarzy Polaków, a m. in. dr Augustyn Dolatowski, obecnie profesor Katedry Medycyny Morskiej WAM. Nawiązując do tradycji harcerek-sanitariuszek z obrony Wybrzeża w 1939 r., niosły pomoc więźniom i uciekinierom z podobozu

TANAŚ ZYGMUNT - ur. 2.05.1927 r. w Gdyni, syn Franciszka (syna Jana i Franciszki z d. Dworzyńskiej), powstańca Wilkp. 1918/19 r., obrońcy Wybrzeża 1939 r., uczestnika Polski Podziemnej 1939/45 r. i Zofii z d. Deutsch (córkę Kazimierza i Czesławy z d. Czapskiej herbu Leliwa).

Od IV.1936 do 1939 r. uczeń 8 klasowego Gimnazjum Polskiego Macierzy Szkolnej w Gdańsku, także członek Związku Harcerstwa Polskiego, Gromady Zuchowej, później 13 DH im. Zawiszy Czarnego (drużynowy - phm. Jan Winklewski), następnie 2 DH im. Stefana Batorego (drużynowy - phm. Henryk Danneman, komendant Gimnazjalnego Hufca ZHP - hm. dr Tadeusz Kulczycki, polonista, opiekun - prof. Michał Urbanek, nauczyciel łaciny).

Z. T. w czasie okupacji, tak jak i jego rodzice, obywatelstwa i narodowości polskiej nie zmienił. Od 1940 r. pracował przymusowo w firmach niemieckich na terenie Gdyni: kiosk z gazetami na dworcu kolejowym Felix Engler - 1940, hurtownia gazet i księgarnia Hans Thrum - 1941, spedycja Johannes Ick - 1942, stolarnia mech. Alfons Pohl - 1943, hurtownia Machwitz - 1944/45.

Uczestnik konspiracji Tajnego Hufca Harcerzy od I.1943 r. i żołnierz wywiadu Armii Krajowej od 15.IX.1943 r. zastępowy I Drużyny THH "Białego Kruka", drużynowy 3 Drużyny im. Gen. Władysława Sikorskiego w I Plutonie THH Edmunda Śmierczalskiego - Oddział Dywersyjno-Wywiadowczy 01 AK. Pseudonim "Przebiegły Rys", nr THH-30, później 209.

Z jego inicjatywy Hubert Regliński, komendant THH w 1943 r., prowadził rozmowy scaleniowe w Gdyni z Henrykiem i Franciszkiem Szymanowiczami z AK. Jan Gerard Walkusz¹ z Z. T. zostali wysłani jako delegaci THH do Bydgoszczy, gdzie 15.08.1943 r. biorą udział w zorganizowanym przez por. Henryka Szymanowicza ps. "Marek" spotkaniu z oficerem wywiadu Komendy Okręgu Pomorskiego kpt. Franciszkiem Bendigiem ps. "Ksawery", który przyjmuje THH w skład podziemnego WP - Armii Krajowej. Odtąd Hubert Regliński, Jan G. Walkusz i Z. T. utrzymują łączność z por. Janem Belauem ps. "Mściwoj", szefem wywiadu Wybrzeża, któremu dostarczają informacje wywiadowcze (dwaj ostatni do lata 1944, Hubert Regliński opuszcza Gdynię w grudniu 1943 r., przekazując komendę THH Edmundowi Śmierczalskiemu i Józefowi Wawrzynczykowi).

Członkowie THH, przygotowując się do walki zbrojnej, starali się zaopatrzyć w broń. Różne były metody i źródła. Z. T., poprzez żołnierza Guerino Losi, wszedł w kontakt z por. Piero Gigante, d-cą kompanii włoskiego Nebio Bataglione, stacjonującym przy ul. Śląskiej 51 (por. P. Gigante przed przybyciem do Gdyni był przez 6 miesięcy więźniem obozu Dęblin - Irena). "Przebiegły Rys" otrzymał w prezencie pistolet VIS. Od telefonisty Guerino Losi, żołnierza Delci Remo i innych, zaopatrzył się w kilka sztuk broni krótkiej, amunicję pistoletową i karabinową, środki opatrunkowe, części umundurowania, bieliznę i obuwie. Łącznie zdobył od Włochów 9 pistoletów (VIS, BERETTA, FN, STEYER, WALTER, ASTRA), z których 6 zachował dla swej drużyny, 1 zawiązał ojcu, ukrywającemu się pod Ostrzycami k/Wieżycy na Kaszubach, jednego VISA podarował bosmanmatowi Stanisławowi Kostanczukowi ps. "Kostek" z AK, który ukrywając się w piwnicy p. Palasz przy ul. Nowogrodzkiej 38, magazynował broń, a ostatni dał Stefanowi Nickiemu, podejmującemu próbę odbicia swego brata Witolda ps. "Morski Orzeł" z podobozu Stutthofu w Gdyni. Część amunicji pistoletowej i karabinowej Z. T. przekazał d-cy plutonu Edmundowi Śmierczalskiemu. Broń drużyny przechowywali: Z. T. 2 szt., zastępowi: Roman Budyn 2 szt., Marian Adamczak 1 szt., Józef Szczepański 1 szt.

Z. T. wraz z bratem Jerzym w swym mieszkaniu przy ul. Pomorskiej 36 przez szereg miesięcy 1944/45 r. ukrywali więźnia Stutthofu (uciekiera z cegielni) p. Stanisława Kałużynskiego oraz harcerza - żołnierza swej drużyny Edmunda Idczaka ps. "Tarzan", chorego na dur plamisty. Z. T. przydzielił im broń krótką dla samoobrony.

¹ Jan Gerard Walkusz w rzeczywistości Gerard Jan Walkusz. Zmianiana kolejność imion wynika z używania przez imienia Jan

S. Kałużyński, ziemianin z Płockiego, więziony na zamku w Lublinie, później w Stutthofie, miał "przepalone" drogi oddechowe wlewającym rozrzedzonym amoniakiem i ubytki do kości na pośladkach. Leczył go przychodzący potajemnie dr Augustyn Dolatowski (kpt. Mar. Woj., od 13.IX.1939 r., d-ca Franciszka Tanasia na Oksywiu i w Babich Dołach). W tym czasie SS przeprowadzało strefami rewizje w całej Gdyni, wieszając schwytych ukrywających się, a S. Kałużyński posiadał tylko (niezbyt pewne) zaświadczenie z firmy Obst u. Gemuse z Hali Targowej (od E. Smierzchalskiego). Chcąc zapewnić S. Kałużyńskiemu i wszystkim przetrwanie, Z. T. zwrócił się o pomoc do Alfonsa Pohla, właściciela stolarni (u którego pracował w 1943 r., a brat Jerzy do końca okupacji), aby pomógł zameldować "ich wujka Kałużyńskiego, zbiegłego przed bolszewikami z Płockiego". Następnie Z. T. z S. Kałużyńskim udali się na posterunek policji przy ul. Pomorskiej, skąd skierowano ich do obozu przesiedleńczego SS w Gdyni - Leszczynkach, gdzie po ryzykownym przesłuchaniu obydwu - S. Kałużyński otrzymał deklament, pozwalający przeżyć. Wszyscy doczekali szczęśliwie wyzwolenia, S. Kałużyński zobaczył syna Marka i żonę, osiadł z rodziną w Kudowie, gdzie zmarł w 1948 r.

Od grudnia 1944 r. do 28.III.1945 r. Z. T. wraz z całą swoją drużyną uczestniczył w akcji "B 2" (Bolszewikom 1 i 2 plan niemieckiego rejonu umocnionego Gdyni). Jej sztab stanowili: por. Joachim Joachimczyk - inicjator i d-ca, ppor. Stanisław Kaczmarek - "02-136" koordynator akcji, huńcowi: Edmund Smierzchalski i Józef Wawrzynczyk - d-cy plutonów THH. Z. T. ubezpieczał naradę sztabu akcji, który obradował w mieszkaniu matki Józefa Wawrzynczyka przy ul. Śląskiej 4 A; miejsce gdzie zastępowy Jan Górecki z zespołem kreslił plany (barak siodlarza Rekowski - szwagra J. Joachimczyka przy A. Hitlerstr. 137, obecnie Al. Zwycięstwa); eskortował por. "Joachima" na Leszczynki; opracował wywiadowczo poważny odcinek hitlerowskiej obrony Gdyni: określił przebieg pasa obrony wokół rowu przeciwczołowego od morza z Polanki Redłowskiej, za Wzgórzem Focha, przez Redłowo, rozwidlenie torów kolejowych do Witomina, jego umocnienia, dalej okólnie lasami do Grabówka i Leszczynek, prawa stroną ul. Morskiej do portu, teren do ul. Fuckiej w Chylonii i w kierunku Obłuz. Na powyższym: stanowiska artylerii p-let., p-panc. i c. broni maszynowej, przebieg rowów strzeleckich, pola minowe, dyslokację jednostek Wehrmachtu, SS i policji, ponadto podziemne, betonowe schrony z ul. Pomorskiej 36 do ul. Witominskiej oraz umocnione budynki Zarządu Miejskiego, Dom NSDAP (Świętojańska 44) i Poczty Głównej.

Akcja "B 2", wykonana przez THH z inicjatywy Armii Krajowej i pod dowództwem por. Joachima Joachimczyka przyczyniła się do szybszego wyzwolenia Gdyni, uchronienia wielu istnień żołnierskich, więźniów Stutthofu, jenców wielu narodowości i ludności oraz miasta Gdyni od zniszczeń.

Komendant Okręgu Pomorskiego AK pik. Jan Pańbicki i szef sztabu ppik. Józef Chyliński nadali por. "Joachimowi" Srebrny Krzyż Zasługi z Mieczami i Krzyż Walecznych, a 9 harcerzom THH: Edmundowi Smierzchalskiemu, Józefowi Wawrzynczykowi, Zygmunutowi Tanasiowi, Zdzisławowi Nowakowi, Bolesławowi Szymanskiemu, Robertowi Dyduchowi, Jerzemu Nowakowi, Janowi Wallauszewi, i Mieczysławowi Oleszak (obecnie Pobłockiej) - Brązowe Krzyże Zasługi z Mieczami. Rada Państwa nadała: por. Joachimowi Joachimczykowi i Józefowi Wawrzynczykowi - Krzyże Walecznych, Janowi Góreckiemu i Stefanowi Nickiemu oraz kilkudziesięciu innym uczestnikom akcji "B 2" - Krzyże Partyzanckie lub/i Medale Zwycięstwa i Wolności.

Komisja Koła Żołnierzy AK w Londynie przyznała: sp. por. Janowi Belauowi ps. "Mściwoj", sp. hm. Henrykowi Szymanskiemu, I Komendantowi THH ps. "Samotny Jastrząb", wielu harcerzom i łączniczkom THH (Irenie Maskiewicz i innym) - Krzyże AK i Medale Wojska.

Po 20 latach w piśmie "Na przelaj" (nr 8 z 21.II.1965 r.) ukazał się wywiad z marszałkiem wojsk pancernych Michailem Katukowem, a w nim ocena: "Pod Gdynią zgłosiła się do nas grupa Polaków, przynosząc plany niemieckich umocnień i rozmieszczenia punktów ogniowych

7

przeciwnika. To pozwoliło nam skorygować plan natarcia, zaoszczędzić wiele żołnierskich istnień i uderzyć tam gdzie nieprzyjaciół był najstabszy...".

Podczas pierwszego spaceru po wolnej Gdyni, Z. T. wraz z p. Słupskim zostali zapędzeni przez Rosjan (NKWD) do zakopywania poległych żołnierzy niemieckich na Skwerze Kościuszki. Udręczeni zdecydowali zgłosić się do M.O. Rozmawiali z komendantem Jasińskim (przedwojennym kupcem) i Remigiuszem Guzińskim (starszym kolegą Z. T. z Gimnazjum Polskiego w Gdańsku). Z. T. przydzielono na posterunek w Zarządzie Miejskim. Spowodował tam aresztowanie VD Dobrowolskiego, który w opasce M.O. przyprowadził do Zarządu grupę VD do prac porządkowych. Wraz z hufcowym Edmundem Śmierchalskim na ul. Morskiej ujął funkcjonariusza Kripo - Chome, który w 1943 r. na dworcu podczas kontroli przechodzących na perony podarł ojcu Z. T. przedwojenny (przestępłowany) dowód osobisty, wymyślając i krzycząc, że dokument nie jest ważny. Z chwilą otwarcia pierwszego Gimnazjum Ogólnokształcącego przy ul. Morskiej, Z. T. zwolnił się z M.O, rozpoczynając naukę w III kl. gimnazjalnej. Swojej działalności w THH-AK nie ujawnił. 28.XI.1945 r. został wraz z częścią własnej drużyny aresztowany przez MUBP za działalność poakowską, więziony w Gdyni i na VI oddziale Więzienia w Gdańsku. Wobec stosowanych metod fizycznego i psychicznego nacisku nie załamał się, zachowując niezłomną postawę i godność Polaka.

Sądzony 20 i 21.II.1946 r. przez Rej. Sąd Wojskowy (Marynarski) z 4 i 8 Dekretu Ochrony Państwa, par. 86. Prokurator kmdr ppor. Kant żądał najwyższego wymiaru kary, później jednak ostrzegł mec. dr Chmielewskiego, żeby powiadomił Z. T., by ten nie podejmował próby ucieczki, do której będzie prowokowany, ponieważ zostanie zastrzelony. Rej. Sąd Wojskowy rozprawę odroczył, śledztwo trwało nadal. 15.VI.1946 r. Z. T. dzięki staraniom swego ojca i wielu życzliwych osób został zwolniony (uwzględniono zasługi i młody wiek - w 1946 r. było to jeszcze możliwe), z obowiązkiem meldowania się w M.O. przy ul. Pomorskiej do 20.VII.1946 r.

Po zwolnieniu Z. T. kontynuował naukę w Gimnazjum na Morskiej i Liceum przy ul. Czołgiistów w Gdyni, następnie na Studium Wstępnym Akademii Lekarskiej w Gdańsku. Przyjęty na studia medyczne w 1949 r., zmuszony został do ich przerwania. Po wielu staraniach w 1952 r. przez Akademię Wychowania Fizycznego w Warszawie, mając uszkodzony kręgosłup i kolana, dostał się na Wydział Lekarski AM w Warszawie (pomoc Rektora prof. dr Czubalskiego), gdzie zaliczył trzy lata, następnie zaś w AM w Gdańsku, uzyskując absolutorium w 1958 r.

Z. T. podjął pracę w 1959 r. w RZGS w Wejherowie jako p.o. lekarza w Szemudzie, Linii, Górze Pom. i Luzinie, następnie w ambulatorium Stoczni Gdańskiej. Staż przeddyplomowy odbył w Szpitalu Morskim w Redłowie i Miejskim w Gdyni, poddyplomowy - w Wojewódzkim Szpitalu w Gdańsku i Szpitalu Stoczni Gdańskiej. Dodatkowo pracował w Stoczni Remontowej w Gdańsku, później był lekarzem przemysłowym Zarządu Portu w Gdyni. Od 1.V.1967 r. przez 23 lata ofiarnie pełnił obowiązki lekarza okrętowego Polskich Linii Oceanicznych - do 31.VI.1990 r., kiedy to przeszedł na emeryturę.

Od kwietnia 1945 r. Z.T. był członkiem ZHP, przybocznym drużyny żeglarskiej w Gimnazjum Ogólnokształcącym przy ul. Morskiej, później prowadził drużynę żeglarską w Gimnazjum O.O. Jezuitów, był uczestnikiem I Zlotu ZHP w Gdańsku - Brzeźnie (VI.1945), a następnie I Kursu Żeglarstwa Morskiego PZZ w Postominie, dziś Ustce (lipiec 1945). Od X.1946 do końca 1947 r. był członkiem Komendy Morskiego, Rejonu Harcerzy ułm. Henryka Szymańskiego, prowadząc referat historyczno - kronikalny. Od IV. do 11.XI.1947 r. przeprowadził weryfikację THH. W latach 1956/57 brał udział wraz z hm. Henrykiem Szymańskim, phm. Hubertem Reglińskim i innymi w reaktywowaniu ZHP w Gdyni. W XII.1956 r. był delegatem Gdyni na Zjeździe w Łodzi (uzyskał tam podziękowanie od hm. Aleksandra Kamińskiego). W latach 1957-1967 pracował z por. Joachimem Joachimczykiem społecznie w ZBOWID w Gdyni, oddelegowany tam przez hm. H. Szymańskiego do reprezentowania THH-AK. Zabiegał m. in. o upamiętnienie poległych i zamęczonych harcerzy Gdyni. Wystąpił wraz z innymi

do premiera Józefa Cyrankiewicza o rentę specjalną dla Komendanta Okregu Pomorskiego AK - płk. dypl. Jana Pałubickiego, ps. "Piorun" (kopie pism posiadał p. por. Aleksander Schulz ps. "Michał" w Poznaniu i por. Henryk Szymanowicz ps. "Marek" w Bydgoszczy). Na Zjeździe TRZZ w Gdańsku Zygmunt Tanaś domagał się ukarania zbrodniarzy hitlerowskich: gestapowca Jana Kaszubowskiego - Kässnera, który własnoręcznie zastrzelił Pawła Dambka - Komendanta TOW Gryf Pomorski, oraz agentów gestapo: Witolda Świętochowskiego (żyje w RFN) i starszego z braci Dobrowolskich, którzy rozpracowywali Szare Szeregi i inne Organizacje Podziemne. Do Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich przy Sądzie Wojewódzkim w Gdańsku Z. T. zgłosił fakt zdrady Jana Antoniego Górskiego z ul. Lipowej w Gdyni, do 1939 r. ucznia Gimnazjum Polskiego w Gdańsku, którego Z. T. widział w czasie okupacji dwukrotnie: pierwszy raz w 1940 r., ćwiczącego w mundurze SS na polach między torami kolejowymi a ul. Abrahama, drugi raz w 1945 r. w mundurze oficera SD (gestapo) przed domem jego rodziców na ul. Lipowej (fakt czynnego udziału w wysiedlaniu Polaków w 1939 r. oraz miejsce zamieszkania J. A. Górskiego w Murowanej Goślinie w Poznańskim - podała Z. T. p. Maria Spyrłak z d. Pytel, wybitny żołnierz AK, więzień obozu kł. Ravensbruck). Na zebraniu Zarządu Woj. w Gdańsku Z. T. protestował przeciw przywłaszczaniu akcji wykoślenia pociągu, tzw. zamach na Hitlera, wykonanej przez kpt. Lesikowskiego w VI 1942 r. (zdjęcia i obwieszczenie o wyznaczeniu 250 tys. mk nagrody za wskazanie sprawców umieszczono przy fotografiach ppor. Miętkiego skoczka ludowego WP z 1944 r. na wystawie w Dworze Artusa). Z. T. powiedział wówczas: *"w Starogardzie Gdańskim żyje świadek - żona kpt. Lesikowskiego, obecnie Szalewska. W tym czasie, w 1942 r., gdy kpt. Lesikowski dowodził tą słynną akcją (za co później zginął zabity kijami w Stutthofie), Miętki był jeszcze kapralem w Wehrmachcie. Jeżeli tak bardzo boicie się dwu liter AK, to można było napisać - akcja wykonana przez Pomorski Ruch Oporu i nikt by na tym nie ucierpiał, a w każdym razie prawda historyczna"*. Sekretarz z KW tłumaczył się, że nie wiedzieli, że to się więcej nie zdarzy. Do ob. Gierka Z. T. zaprotestował pisemnie, że w uzasadnieniu odznaczenia miasta Gdyni Komandorią OOP wymienił tylko postawę ludności w 1939 r. i wyzwolicieli z 1945, a pominął postawę Gdynian, walczących z Niemcami w latach 1939/45, których tylu zginęło rozstrzelanych i zamęczonych w gestapo i Stutthofie, takich jak: kpt. Antoni Sprung z Sarmacji, hm. Bernard Myśliwek z Sz. Szeregów, por. Adam Feigel z ZWZ-AK, poseł Jan Kwiatkowski (więzień Berezy), por. Jan Belau z AK, hm. Lucjan Cylikowski, hm. Benedykt Poróżynski i wielu, wielu innych. Po uroczystości odsłonięcia pomnika Harcerzy Gdynskich, na zebraniu Z. O. w Gdyni, prezes Łukasiewicz powiedział do Z. T.: *"Kolego Doktorze, chcieliście skromny kamień z tablicą nad morzem, a Partia postawiła Wam pomnik w centrum miasta"*. Z. T. odpowiedział: *"Jestem wdzięczny Władzy, że postawiła pomnik nie nam lecz ku czci poległych za Polskę Harcerzy, aby wychować nowe, młode pokolenie na patriotów jakimi byli poproszeni. A jeżeli Obywatel Prezes chce wiedzieć dlaczego jestem szczególnie wdzięczny, to dlatego, że trzech moich synów nie musi składać kwiatów pod pomnikiem Wdzięczności lecz może poległym i zamęczonym Harcerzom"*. Taka była postawa Z. T. w ciągłych starciach o prawa uczestników Polski Podziemnej Wybrzeża z lat 1939-1945. W pracy tej Z. T. moralnie popierali: ppłk. dypl. Jan Stankowski (AK Lublin - Warszawa), ppłk. Ludwik Synowiec (Obrona Wybrzeża i AK w Krakowskim), mjr Stanisław Zaucha (Obrona Wybrzeża w 1939 r.), mjr Włodzimierz Swoiński (1918/19 r. i Obrona Wybrzeża 1939 r.), mjr Jan Jarzębowski (Obrona Wybrzeża 1939, I Inspektor Wybrzeża ZWZ-AK, w. Stutthofu), por. Józef Żmudziński (Kampania 1939, ZWZ-AK Gdynia, w. Stutthofu), por. Joachim Joachimczyk (Kampania 1939, Powstanie Warszawskie, AK-IHH Gdynia), kpt. Franciszek Bendig (ZWZ-AK Bydgoszcz) zam. Stargard Szczeciński.

Bezpartyjny, członek Związku Harcerstwa Polskiego, Towarzystwa Rozwoju Ziemi Zachodnich, Związku Przyjaciół Pomorza, Zrzeszenia Kaszubsko - Pomorskiego, NSZZ Solidarność, PTTK, Towarzystwa Przyjaciół Gdyni i Gdańska (wychowanków GPG), Stowarzyszenia Żołnierzy AK nr 251

Okregu Gdańskiego, obecnie Św. Zw. Ż. AK - Koło THH w Gdyni i Stwarzyszenia Szarych Szeregów nr 162 w Warszawie - weryfikator THH, czł. Zrzeszenia WIN nr C-307 w Gdańsku.

Odnaczoney Brązowym Krzyżem Zasługi z Mieczami, Krzyżem AK i Medalem Wojska po raz 1 i 2, Krzyżem Partyzanckim, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Medalem Rodła, Odznaką Żołnierza Pomorskiego Okregu AK, pamiątkowym Złotym Krzyżem Harcerskim z Mieczami, Krzyżem WIN, Krzyżem Za Zasługi dla ZHP z Rozetą, Odznakami: Zasłużony Pracownik Morza i Orderem Uśmiechu z Bolesławca.

Posiada stopień Harcerza Rzeczypospolitej, nadany po Październiku 1956 r. przez hm. Henryka Szymańskiego (rozkazem L 1 z 16.IX.1945 r. Komendanta Morskiego Rejonu Harcerzy) oraz Podharcmistra - rozkazem L 7 z 15.06.1988 r. Komendanta Gdańskiej Chorągwi ZHP.

Zgodnie z moją relacją sporządził syn dr Maciej Tanaś

Zygmunt Tanaś

Warszawa, dn. 3.V.1992 r. (tekst poprawiony 2.VII.1994 r.)

Zygmunt Tanaś
"Przebiegły Rys"

HARCERZE WYBRZEŻA
W WALCE Z OKUPANTEM
W LATACH 1939-1945

LEON LUBECKI

WYŻSZA SZKOŁA PEDAGOGICZNA W GDANSKU
BIURO ZAKŁADU KASZUBOZNAWCZEGO
Nr 4

1993 dr Zygmuntowi Tanaśowi "Przebiegły Rys" - "Przebiegły Rys", który bardzo wiele i wiele zrobił pomagając mi w zbieraniu materiałów do książki "Przebiegły Rys" - nasz szlachetny i miły człowiek.

Włodzisław Gudański 1974 r.

Włodzisław Gudański

MANDAT Nr. 162

Delegata na Zjazd
Stowarzyszenia
Szarych
Szeregów

ZARZĄD GŁÓWNY STOWARZYSZENIA
LEGITYMACJA NR 162
WARSZAWA, dnia 9.10.1991r.

STOWARZYSZENIE
SZARYCH SZEREGÓW

Druh
Tanas̄.....
.. Zygmunt.....
„Přebiegaj. Ryš...”
Jest członkiem zwyczajnym
STOWARZYSZENIA
SZARYCH SZEREGÓW
Oddział w Gdyni.....
Kraj Gdyni THH...
Prezes M. J.W.
Im Stanisław Broniewski
„Orsza”

ZARZĄD GŁÓWNY
STOWARZYSZENIA SZARYCH SZEREGÓW

serdecznie zaprasza

Dh-a ZYGMUNTA TANASIA

na Walny Zjazd Delegatów Stowarzyszenia, który odbędzie się
w dniach 22 i 23 października 1994 r. w domu rekolekcyjnym
w Wesolej koło Warszawy ul. P. Skargi 3.
Początek obrad w dniu 22.10. o godz. 14³⁰, w dniu 23.10. o godz. 9⁰⁰.

PREZES
doc. dr hab. Stanisław Broniewski „Orsza”

- 3 -

Uczniem GPG /w kwincie/ był również mój brat Jerzy Tanaś i on brał udział w tej akcji /B 2/, jako najmłodszy członek Tajnego Hufca Harcerzy, obecnie magister prawa - starszy radca prawny w Urzędzie Rady Ministrów w Warszawie. Napewno i wielu innych spośród nas, o których nic nie wiem brało udział w walce z Niemcami, jak przystało na wychowanków Gimnazjum Polskiego w Gdańsku, a dziś zajmuje odpowiedzialne stanowiska w naszej Ojczyźnie.

Zygmunt T A N A Ś

lekarz medycyny morskiej i tropikalnej,
w latach wojny drużynowy Tajnego Hufca
Harcerzy - Gdynia, pseud. "PRZEBIEGŁY RYS"

KOMENDA HUFCA HARCERSTWA

im. Bohaterów Gdyni

w GDYNI

na dała

Dh. Zygmunt TANAS

Z ł o t ą

HONOROWĄ ODZNAKĘ

ZA ZASŁUGI

HUFCA GDYNIA

KOMENDANT HUFCA

Gdynia, dnia 28. III. 81r.

Przedsiębiorstwo Państwowe

POLSKIE LINIE OCEANICZNE

81-364 Gdynia; 10 lutego 24, skr. poczt: 265, tel: 20 19 01, tlg: POLOCEAN, tlx: 054 231

KKDP/100052/90

Gdynia, dnia 18.07.1990r.

Opinia o pracy

Wasz znak
Nasz znak

pan Zygmunt Tenaś syn Franciszka, ur. 2.05.1927 r. w Gdyni, absolwent Akademii Medycznej w Gdańsku, posiada specjalizację I stopnia z zakresu Medycyny Morskiej i Tropikalnej, był zatrudniony w PLO od 30.04.1967 r. jako lekarz okrętowy.

Opiniowany w swojej 23-letniej pracy w Polskiej Marynarce Handlowej dał się poznać jako niezawodny lekarz. Ze wszystkich statków, na których był zatrudniony otrzymywał wzorowe opinie zawodowe. Oceniany był jako nadzwyczaj sumienny, otaczający dużą troską podopiecznych marynarzy. W każdej sytuacji, w ciężkich warunkach morskich, był zawsze do dyspozycji potrzebujących pomocy lekarskiej tak członków załogi jak i pasażerów. W miarę potrzeby, udzielał także pomocy lekarskiej marynarzom innych statków. Był bardzo uczynny i opiekuńczy, życzliwy dla ludzi. Wzorowe postępowanie i solidna praca zjednały mu szacunek i uznanie załogi. Interesował się także stanem sanitarnym statku i często go sprawdzał. W czasie wolnym od pracy przeprowadzał pogadanki na temat szkodliwości nałogów, jak też z zakresu higieny osobistej. Strona etyczno-moralna wzorowa,

Wymieniony za wzorową pracę zawodową wielokrotnie wyróżniony listami pochwalnymi oraz odznaką "Zasłużony Pracownik Morza".

Pan Zygmunt Tenaś, jako były uczestnik Ruchu Oporu - uhonorowany odznaczeniami państwowymi - w wolnym czasie przeprowadzał pogadanki wśród marynarzy na tematy społeczno-historyczne, co było przez marynarzy pozytywnie przyjmowane.

Umowa o pracę została rozwiązana z dniem 30.06.1990r. na zasadzie porozumienia stron - emerytura.

TNN: AK

op.: "Stowianin na 1000 km. wybrania od Włoch do Jutlandii", "Wzrost Polki" o odzyskaniu dostępu do Bałtyku (lata 1900-1945) i inne...

Oddziały PLO:

- 70-952 SZCZECIN, ul. Energetyków 3/4, skr. poczt. 511, tel. 350 - 61, tlg: Polocean; tlx: 0422 - 396
- 80 831 Gdańsk, Długa 76; skr. poczt: 391; tel: 31 48 51; tlg: Polocean; tlx: 0512 481
- 00 528 Warszawa Hoża 20; skr. poczt: 187; tel: 21 71 96; tlg: Polocean; tlx: 813 675
- Bombay 400 001; Bharat Insurance Bldg; 15A Horniman Circle; tel: 254756; tlx: 011 2069; cabels: Pollines

Niniejszą opinię wydaje się na prośbę zainteresowanego w oparciu o przepis art.98 § 1 Kodeksu pracy.

Pracownik, który uważa za krzywdzącą opinię wydaną przez zakład pracy, może zgodnie z postanowieniem art.98 § 6 KP zwrócić się w terminie 7 dni od daty otrzymania opinii o jej sprostowanie do Sądu Pracy w Gdyni, Plac Konstytucji 5.

Handwritten signature and stamp of the court.

Gdynia, dn. 25.08.1990 r.

A p e l

22 lipca usunięto ku wielkiej radości społeczeństwa pomnik tzw. "wdzięczności radzieckiej" ze Skweru Kościuszki w Gdyni.

Zwracam się z apelem do Gdynian oraz Społeczeństwa całego Kraju i Polonii na świecie o powołanie, za pośrednictwem Prezydenta miasta Gdyni - Pani Franciszki Cegielskiej, Komitetu Obywatelskiego budowy na pozostałym cokole Pomnika, który uczciłby Obrońców Niepodległej, ściśle:

- 1) Kępy Oksywskiej i Helu 1939 r.
- oraz 2) Marynarki Wojennej R. P. i Handlowej z lat 1939-1945, których pokłady stanowiły wówczas jedyną część wolnej Ojczyzny;
- 3) jak również ku czci zamęczonych w kazamatach Informacji i Bezpieki oraz poległych w partyzantce WIN na Pomorzu oficerów, podoficerów i marynarzy Marynarki Wojennej.

Przesyłam na ten cel pierwszą cegiełkę (100 tysięcy złotych przekazem) na godne ręce Pani Prezydent miasta Gdyni z uprzejmą prośbą o poparcie apelu.

Zygmunt Teras

(lekarz med., czł. Św. Zw. Żołnierzy AK nr 251
Okręgu Gdańskiego, Koło THH w Gdyni)

MUZEUM MIASTA GDYNI

81-356 GDYNIA, UL. STAROWIEJSKA 30
tel. 21-90-73, 21-62-18

Gdynia, dnia 23.04.1993r.

Pan
Zygmunt Tanaś

Muzeum Miasta Gdyni w dowód
wdzięczności za przekazane nam dary
do zbiorów, pragnie uhonorować swoich
ofiarodawców pamiątkowymi medalami
"10 lat Muzeum Miasta Gdyni".

Celem dokonania wręczenia
medalu zapraszamy do Pawilonu Wystawo-
wego przy Skwerze Kościuszki w dniu
1 maja br. (sobota) o godzinie 18,00.

z poważaniem

DYREKTOR
Muzeum Miasta Gdyni

mgr Stefania Lemańska

Gdynia, dn. 3.05.1994 r.

My członkowie Kręgu Tajnego Hufca Harcerzy Stowarzyszenia Szarych Szeregów w Gdyni, płacący składki w Oddziale Morskim SSS w Gdańsku oraz w SZŻAK w Gdyni, wybieramy Druha phm Zygmunta Tanasia, członka zwyczajnego SSS nr 162, delegatem na Walny Zjazd SSS w Warszawie w 1994 r.:

- 1. Mgr prawa Roman Budyn - członek zwyczajny - "legitymacyjka" nr 1290
zam. 81-815 Sopot, tel. 51-81-75 *[Signature]* podpis
- 2. Druh Robert Dyduch - członek zwyczajny - "legitymacyjka" nr .....
zam. 80-405 Gdańsk-Wrzeszcz, tel. 41-13-44 *[Signature]* podpis
- 3. Druhna Felicja Grzebyta z domu Walkusz - członek zwyczajny nr 1314
zam. 84-300 Lębork, ... podpis
- 4. Druhna Helena Kalisz z domu Banach - członek zwyczajny nr 2576
zam. 85-869 Bydgoszcz, ... podpis
- 5. Druh Leszek Kostencki - członek zwyczajny - "legitymacyjka" nr 1282
zam. 80-445 Gdańsk-Wrzeszcz, ... podpis
- 6. Druh Alojzy Kotowski - członek zwyczajny nr 4389
zam. 81-353 Gdynia, tel. 20-62-02 *[Signature]* podpis
- 7. Druh Czesław Kurpiewski - członek zwyczajny - "legitymacyjka" nr 1287
zam. 81-543 Gdynia-Orłowo, tel. 24-82-76 *[Signature]* podpis
- 8. Mgr Benedykt Langowski - członek zwyczajny - "legitymacyjka" nr 1286
zam. 81-333 Gdynia, tel. 21-02-87 ..... podpis
- 9. Druhna Helena Marciniak z domu Stachowiak - czł. zwycz. - "legitymacyjka" nr 2972
zam. 81-392 Gdynia, tel. 20-26-06, *[Signature]* podpis
- 10. Druhna Irena Maskiewicz - czł. zwycz. - "legitymacyjka" nr 2595 nr 2612009
zam. 60440 Nanteuil le Haudouin, Rue Gambette, Francja
- 11. Inż. Rajmund Maskiewicz - członek zwyczajny nr 2595
zam. 81-393 Gdynia, tel. 20-95-03 *[Signature]* podpis

12. Druh Franciszek Mocek - członek zwyczajny nr 2979,
zam. 81-361 Gdynia, 1

F. Mocek
.....
podpis

13. Druh Hilary Nowakowski - czł. THH i Sz. Szeregów z Klubu Sztuthowiaków,
zam. 81-467 Gdynia, 1 tel. 22-05-14

Ju2

H. Nowakowski
.....
podpis

14. Druh Edmund Przytarski - czł. zwyczajny nr 2980,
zam. 81-017 Gdynia-Cisowa, tel. 23-62-19

E. Przytarski
.....
podpis

15. Druh Bolesław Szymański - czł. zwyczajny nr 3520,
zam. 45-060 Opole, 1

B. Szymański
.....
podpis

16. Druh Henryk Szymko - czł. THH i Sz. Szeregów z Klubu Sztuthowiaków,
zam. 81-312 Gdynia, Nr. 25

H. Szymko
.....
podpis

17. Mgr prawa Jerzy Tanaś - czł. zwyczajny - "legitymacyjka" nr .....
zam. , 00-772 Warszawa, tel. 41-87-86
(składki opłacone w Sekretariacie Zarządu Głównego SSS)

J. Tanaś
.....
podpis

18. Mgr Zdzisław Kuciński - czł. AK Gdynia
ul. Per. Jena Belca - "Młodość"
ul. Skłod. 2, AK zam. "81-560 Gdynia"
tel. 248 551

Maniama

19. Mirosław Fiszert - czł. zwyczajny - legitymacyjka
zam. 81-3551
tel. 26-42-351

Nr 3519

P.S. Informuję ponadto, że szereg członków THH należy tylko do SZŻAK, a kilkunastu
członków Sz.Szeregów Gdyni - tylko do klubu Sztuthowiaków.

Krąg Tajnego Hufca Harcerzy AK
im. Kmdra Por. Zbigniewa Przybyszewskiego
Stowarzyszenie Szarych Szeregów
w Gdyni

Gdynia, dn. 27.06.1994 r.

18

Kopia

Komendant
Wojskowej Komendy Uzupelnień
w Gdyni

W związku ze zbliżającą się 50 rocznicą Zwycięstwa nad Niemcami przedstawiam do awansu do stopnia bosmana:

1. Mat z 1939 r. GRZEGOWSKI Franciszek, syn Franciszka, ur. 23.8.1916 r. Gdynia, od 2.02.1939 do 2.10.1939 r. służba w Dywizjonie Artylerii Nadbrzeżnej im. Heliodora Laskowskiego na Helu - 31 Bateria. Od października 1939 r. w Stalagu II C, zwolniony na podstawie inwalidztwa. Rodzice wywłaszczeni w Gdyni z domu i znanej restauracji. Polacy bez grupy w Chwaszczynie, wywiezieni do obozu w Potulicach, gdzie więzieni do wyzwolenia w 1945 r. Od 1929 r. członek ZHP w Gimnazjum Polskim w Gdańsku, potem w Gdyni. Członek Związku Inwalidów Wojennych w Gdyni. Zamieszkały: 81-392 Gdynia, ul. Słowackiego 58.

2. Inżynier mechanik GBUREK Franciszek Ksawery, syn Ksawerego, ur. 01.12.1921 r. Wielki Komorsk pow. Świecie. Absolwent Szkoły Lotniczej WP w Grudziądzu. Uczestnik Obrony Wybrzeża 1939 r., następnie w walce konspiracyjnej, ps. "Czujny Bizon", członek Tajnego Hufca Harcerzy i Szarych Szeregów w Gdyni. Więzień Stutthofu, inwalida wojenny, zamieszkały: Gdynia - Wzgórze św. Maksymiliana, ul. Ludowa 15, tel. 22-16-03.

Rodzina Ksawerego Gburka (przedwojennego przodownika PP) w czasie okupacji narodowości i obywatelstwa polskiego nie zmieniła.

Do stopnia bosmanmata:

3. GBUREK Edmund, syn Ksawerego, ur. *31.05.1923r. Świecie pow. Tuchola*
Ochotnik Obrony Wybrzeża 1939 r. jako łącznik motorowy Kadry Floty (w 1938 r. na stadionie w Gdyni wygrał motocyklowe mistrzostwo Polski w kategorii 125 cc przed Jerzym Dąbrowskim). W czasie okupacji Polak bez grupy. Emeryt, kombatant 1939 r. Zam. *81-389 Gdynia ul. Świętojózefka*

Do stopnia plutonowego:

4. GRZEBYTA Felicja z d. Walkusz, córka Ignacego, ur. 12.12.1926 r. Tuchlino pow. Kartuszy. Łączniczka THH-AK ps. "Walka". Przechodziła przez front w 7-osobowym patrolu por. AK Joachima Joachimczyka z 9/10 marca 1945 r. do miejscowości Strzecz Wybudowanie k/Linii. Niosła 2 pistolety por. "Joachima" i hufcowego Józefa Wawrzyńczyka. Zam. 84-300 Lębork, ul. Armii Krajowej 13 A / 38.

Starszy jej brat, członek TOW "Gryf Pomorski" zginął zastrzelony przez Niemców w Tuchlinie.

(Brat walczył) 5. MASKIEWICZ Irena, córka Mieczysława (Powstańca Wlkp. 1918/19 r., por. WP, obrońcy Wybrzeża 1939 r., więźnia Oflagu Grossborn II D), ur. 9.8.1923 r. Zduny k/Międzychodu, Poznańskie. Łączniczka THH i AK ps. "Wrzos", uczestniczka akcji "B-2", przechodziła przez front w 7-osobowym patrolu por. AK Joachima Joachimczyka. Niosła zabandażowane na sobie drugie plasty "Festungring Gotenhafen" (twierdzy - pierścienia Gdyni) do miejscowości Strzecz Wybudowanie, gdzie 10.III.1945 r.

19
zostały przekazane Armii Czerwonej przez hufcowego Józefa Wawrzyńczyka i Gerarda Jana Wallisza. Całą noc trwała narada nad planami radzieckiego dowódcy z por. J. Joachimczykiem i hufcowym J. Wawrzyńczykiem. Druhá Irena Mańkiewicz odznaczona jest Krzyżem AK, Medalem Wojska i in. Zam. 60-440 Nanteuil-le-Haudouin, Rue Gambette, Francja. Jest członkiem Kręgu THH SSS w Gdyni i Św. Zw. Żołnierzy AK. Brat, inż. Rajmund Mańkiewicz, też uczestnik Akcji "B-2", oficer rez. WP zamieszkuje 81-393 Gdynia, ul. Abrahama 70 m. 7, tel. 20-95-03.

6. SZYMKO Henryk, syn Bolesława i Marii z d. Pronajtis, ur. 17.10.1919 r. Wilno. Ps. "Szary Wilk", harcerz - żołnierz THH i Sz. Szeregów w Gdyni. Od 1939 r. działał wraz z I Komendantem THH Henrykiem Szymańskim. Został aresztowany 26.11.1942 r., więziony w gestapo w Gdańsku i w Stuthofie, nr obozowy 17778. "Szary Wilk" w czasie śledztwa i potwornego bicia nie zdradził I Komendanta THH. Leczony był w Stuthofie przez dr. Wojewskiego z powodu złamań i wgnieceń kości czaszki oraz wybitych zębów. Obecnie jest inwalidą wojennym I grupy. Zam. 81-312 Gdynia, ul. Olsztyńska 38 m. 5.

7. Harcmistrz SZWARC Jadwiga z d. PATAN, córka Stefana i Cecylii z d. Kitowskiej, ur. 28.02.1918 r. Gronowo pow. Tczew. W ZHP od 1932 r. w Szkole Handlowej Polskiej Macierzy Szkolnej w Gdańsku. Posiada wpis Komendanta Obwodu PW Baonu Morskiego z 15.9.1934 r. w przedwojennej książeczce służbowej ZHP. Odbywała ćwiczenia w gmachu dyrekcji PKP w Gdańsku. 6-tygodniowa praktyka na Poczcie Polskiej w WM Gdańsku w miesiącu maj-czerwiec 1935 r.

W 1939 r. Patanówna Jadwiga pełniła służbę wojskową od 1 do 13 września w Wojskowym Punkcie Kontrolnym na Centrali Telefonicznej Poczty w Gdyni. Obsada: 4 harcerki z Gdyni, dowódca por. WP Rutkowski. Po wejściu Niemców ukrywała naszego wywiadowcę WP z Gdańska. Wyrzuceni z mieszkania w blokach kolejowych przy ul. Śląskiej na Leszczynki. Po aresztowaniach w 1942 r. przedostaje się do Warszawy. W czasie Powstania Warszawskiego, będąc w 7 miesiącu ciąży prowadzona była przez Niemców jako żywa tarcza podczas szukania po piwnicach Powstańców. Złapanych rannych przy niej zastrzelono. Wyższy urzędnik księgowości w PLO na emeryturze, inwalida wojenny, zasłużony instruktor ZHP dla Polonii Gdańskiej i kombatanat Obrony Wybrzeża 1939 r. Zam. 81-366 Gdynia, ul. Abrahama 49 m. 6, tel. 20-22-84

Do stopnia sierżanta:

8. Plutonowy WP MOCEK Franciszek, syn Michała, ur. 27.02.1927 r. Vill de Douai (Francja). Ps. "Ognisty Miecz". W konspiracji od 1942 do 28 marca 1945 r. Zastępowy z Drużyny im. Płk. Stanisława Dąbka II Pluton THH-AK. Uczestnik Akcji "B-2", która uchroniła wiele istnień żołnierskich, ludność i miasto Gdynię od zniszczeń. Mistrz elektryk MPO Gdynia, na emeryturze, inwalida wojenny. Zam. 81-315 Gdynia, ul. Władysława IV 17 m. 22.

9. Plutonowy WP PRZYIARSKI Edmund, syn Franciszka, ur. 6.11.1925 r. Kościerzyna. Ps. "Głośne Echo", harcerz - żołnierz THH-AK z Drużyny im. Płk. Stanisława Dąbka. Uczestnik Akcji "B-2" od grudnia 1944 do 28 marca 1945. Emerytowany pracownik Zarządu Portu Gdynia (dowódca jednostki). Inwalida wojenny. Zam. 81-017 Gdynia Cisowa, ul. Chmielna 7, tel. 23-62-17.

Wszystko powyższe uczynili na chwałę Ojczyzny Sprawiedliwej i Niepodległej.

Z harcersko - żołnierskim pozdrowieniem

Czwaj - Czolem .

Zygmunt Tanas

Z y g m u n t   T a n a s
lekarz med. morskiej, por. rez. WP
przewodniczący Kręgu THH - AK
Stowarzyszenia Szarych Szeregów w Gdyni
81-311 Gdynia, ul. Witomicka 8 m. 30, tel. 21-92-39

13 listopada 1993 r.
Dziennik Bałtycki

WYBRZEŻE

Harcerki w Dziemianach, pełniące wartę przy pomniku, otrzymują partyzanckie nuty od Zygmunta Tanaśa, mieszkańca Gdyni.

Fot. (ken)

Nuty AK dla harcerzy z Dziemian

Było zimno, chyba najzimniej w tym roku. Harcerze ze Szkoły Podstawowej w Dziemianach trzymali wartę przy pomniku poległych w ostatniej wojnie. W miejscowym kościele gromadzili się ludzie na uroczystość odsłonięcia tablicy upamiętniającej oficera AK, kpt. Alojzego Bruskiego, ps. „Grab”.

Ulicą szedł starszy mężczyzna, podpierając się laską. Na lewym ramieniu miał biało-czerwoną opaskę z napisem: AK. Zatrzymał się przy pełniących wartę harcerkach. Wyjął zza pachy jakieś dokumenty,

wręczył je jednej z dziewczyn, mówiąc: „To są nuty piosenek partyzanckich”. Nie tylko wiatr i zimno wyciskały łzy z oczu...

- Wręczyłem harcerkom nuty piosenki pt. „Orleńskie” Tajnego Hufca Harcerzy AK w Gdyni - powiedział nam pan Zygmunt Tanaś z Gdyni. W Dziemianach był ostatni raz 55 lat temu, w 1938 roku na obozie jako uczeń Gimnazjum Polskiego Macierzy Szkolnej im. Józefa Piłsudskiego w Gdańsku. W konspiracji dowodził drużyną w I Plutonie THH, oddział dywersyjno-wywiadowczy Armii Krajowej.

(ken)

Urodził się 2 maja 1927 r. w Gdyni z ojca Franciszka dzielnego Powstańca Włkp. i matki Zofii. Kontynuując patriotyczne tradycje rodzinne z chwilą wybuchu II Wojny Światowej jako 12-letni chłopiec - harcerz staje się łącznikiem i tym samym bierze pomocniczy udział w obronie polskiego wybrzeża. Od samego zarania okupacji niemieckiej, po przejściu krwawego terroru, aresztowań i wysiedleń do Generalnej Guberni oraz późniejszych nacisków rodzina nie zmienia narodowości i obywatelstwa polskiego. Działalność konspiracyjną zaczyna w Szarych Szeregach. Jednak po fali licznych aresztowań traci więzi, a potem wraz z kilkoma ocalałymi kolegami w lipcu 1943 nawiązuje kontakt z członkami Komendy Okręgu AK w Bydgoszczy. Po porozumieniach i pełnym zachowaniu harcerskiej tożsamości powstał Tajny Hufiec Harcerzy THH. W jego ramach dowodzi IV drużyną im. Władysława Sikorskiego. Niebawem współpracuje z por Janem Belau „Mściwojem” - szefem wywiadu AK odcinka Gdynia, Gdańsk, Tczew i przekazuje materiały informacyjne wybrzeża dotyczące zwłaszcza ruchu statków i okrętów Kriegsmarine. Nawiązuje też więzi przyjaźni ze stacjonującym w Gdyni włoskim Neblio Batalione i dzięki życzliwemu Polakowi, por. Pierro Gianto oraz por. Lose Gemasino uzyskują dużo broni i amunicji dla THH przekazanej potem w znacznej ilości walczącym oddziałom partyzanckim w Borach Tucholskich. W końcowym okresie wraz z grupą 60 członków THH bierze czynny udział w akcjach dywersyjnych, a wśród nich najważniejszej - akcji „B-2” polegającej na sporządzeniu planów niemieckich fortyfikacji i umocnieniu podwójnego pasa obrony wokół Gdyni i w samym mieście, oraz szczęśliwemu przeniesieniu przez linię frontu, co niewątpliwie ocaliło miasto i trudną do określenia ilość ludzkich istnień.

Mimo tych ewidentnych zasług wobec Ojczyzny, zaraz po wyzwoleniu Gdyni został aresztowany, jako żołnierz AK - podejrzany o dalszą działalność konspiracyjną i wraz z wieloma członkami THH poddany okrutnemu śledztwu w Gdańsku. Na podstawie postanowienia Wojskowego Sądu Marynarki w Gdańsku został 21 lutego 1946 r. zwolniony. Od 1947 r. rozpoczął naukę w gdyńskim Liceum Ogólnokształcącym im. Władysława IV, a po uzyskaniu matury podjął studia w Gdańskiej Akademii Medycznej - uzyskując dyplom lekarza. Potem w PLO pełnił służbę oficera - lekarza okrętowego. Pływał na różnych statkach m.in. Stefanie Batorym - po wszystkich morzach i oceanach świata. W okresie studiów zawarł związek małżeński z harcerką Hanną Momocińską wysiedloną w 1939 r. z Gdyni do Radomia, która od 11 listopada do 1942 r. działała w tamtejszym podziemiu, odznaczona Krzyżem Partyzanckim i innymi. Umierając, pozostawił pogrążoną w głębokim smutku wielce znaną kochaną żonę oraz

3 dorosłych synów wraz z wielbioną wnuczką Patrycją oraz Leszkiem i Januszem pozostającymi w Australi.

Zygmunt Tanaś - „Przebiegły Lis” brał udział w wielu sympozjach naukowych dotyczących działalności Polskiego Państwa Podziemnego na wybrzeżu - zwłaszcza THH Gdynia.

Zmarł 12 - pogrzebany 17 marca br. w rodzinnym mieście na cmentarzu witomińskim oficer marynarki wojennej, a także lekarz okrętowy PLO śp. porucznik Zygmunt Tanaś ps. „Przebiegły Ryś”.

Opracował wspólnie z dr Leonem Lubeckim książkę „Tajny Hufiec Harcerzy Gdynia” przedstawiającą strukturę i działalność organizacji w latach 1939-45. Był człowiekiem złotego serca - w lipcu 1961 r. zwrócił się do Związku Głównego ZBoWiD i Rady Ministrów w Warszawie z wnioskiem o przyznanie renty specjalnej żyjącemu w poniewierce i nędzy Komendantowi Pomorskiego Okręgu AK płk Janowi Pałubickiemu „Piorunowi”. W miarę sił i możliwości pomagał członkom THH Gdynia w pomyślnym rozwiązaniu osobistych kwestii bytowych m. in. uzyskaniu inwalidzkiej renty wojennej. W latach emerytalnych, już przy pogarszającym się stanie zdrowia, wobec pojawiających się przekłamań zbowidowskich jak i własnych akowskich samouwieleń, walczył o zachowanie prawdy historycznej - dał temu wyraz w liście otwartym z kwietnia 1993 r., a w ślad za tym pismem z dnia 24 czerwca 1993 r. wystąpił z wnioskiem do Naczelnika Szarych Szeregów „Orszy”, Prezesa Stowarzyszenia Szarych Szeregów Hm Stanisława Broniewskiego o nadanie legitymacji z lilijką ze znakiem Polski Walczącej Druhom i Druhom Tajnego Hufca Harcerzy lat 1939-1945 z Gdyni. Lista z pełnym uzasadnieniem do nadania 42 osobom odznaczeń została przyjęta i załatwiona pozytywnie. Nic dziwnego, że ten wielce zacny człowiek był przez mieszkańców Gdyni powszechnie szanowany, dlatego na uroczystym pogrzebie (z pełnym ceremoniałem wojskowym) i udziałem pocztów sztandarowych wielu organizacji - zęgały Go pełne smutku tłumy.

Cześć Jego Pamięci
Fundacja

Tanaś Zygmunt Andrzej ps. „Przebiegły Lis” (1927–1995), członek Tajnego Hufca Harcerzy Armii Krajowej (THH-AK) w Gdyni. 22

Urodzony 2 V 1927 w Gdyni, syn drogerzysty Franciszka i Zofii z d. Deutsch. Ojciec, powstaniec wielkopolski, powołany do Marynarki Wojennej, w 1939 bronił Wybrzeża. W okresie międzywojennym prowadził w Gdyni własny sklep drogerijny z żoną (fotografikiem z wykształcenia). Z.T. miał dwoje rodzeństwa. W latach 1936–1939 uczył się w Gimnazjum PMS im. J. Piłsudskiego w Gdańsku. Był harcerzem 13 DH im. Zawiszy Czarnego (drużynowy phm. Jan Winklewski), a następnie 2 DH im. Stefana Batorego (drużynowy phm. Henryk Danneman).

W końcu sierpnia 1939 wrócił z obozu harcerskiego w m. Sulęcyno i we wrześniu włączył się w Gdyni do niesienia pomocy rannym żołnierzom polskim. Po dwukrotnym wysiedleniu rodziny zamieszkał przy ul. Podmurnej 36 w Gdyni. W latach 1940–1945 pracował przymusowo w niemieckich firmach, m.in.: spedycji Johanes Ick (1942), stolarni Alfons Pohl (1943) i hurtowni Machwitz (1944–1945). Do lokalnej organizacji konspiracyjnej pn. Tajny Hufiec Harcerzy należał od stycznia 1943 do zakończenia działań wojennych na Wybrzeżu w marcu 1945. Pod ps. „Przebiegły Lis” został zaprzysiężony przez Edmunda Śmierchalskiego ps. „Biały Kruk”, wówczas drużynowego I Drużyny THH. Początkowo szeregowy harcerz, potem zastępowy w I Drużynie THH E. Śmierchalskiego. W 2. połowie 1943 utworzył III Drużynę THH im. gen. W. Sikorskiego. Zastępowymi w niej byli: Józef Szczepański ps. „Czarny Diabeł”, Roman Budyn ps. „Czubaty Orzeł”, Marian Adamczak ps. „Bawoli Róg”. Po reorganizacji THH i podziale organizacji na dwa plutony, zwane oddz. dywersyjno-wywiadowczymi, został przydzielony do I plutonu E. Śmierchalskiego. Już po włączeniu THH na zasadach autonomicznych do AK, we wrześniu 1943 nawiązał kontakt z Franciszkiem Bendigiem ps. „Ksawery”, oficerem wywiadu KO AK Pomorze. W spotkaniu z „Ksawerym” w Bydgoszczy pośred-

niczył Franciszek Szymanowicz ps. „Leon”, żołnierz Insp. ZWZ–AK Bydgoszcz, pracujący na terenie portu w Gdyni w lipcu 1943. Do lipca–sierpnia 1944 składał meldunki wywiadowcze dla „Ksawerego” przez Jana Belau ps. „Mściwój”, oficera wywiadu Insp. AK Wybrzeże. W 1944 włączył się ze swoją drużyną w akcję o krypt. „B-1”, a od grudnia tr. w akcję krypt. „B-2”. Inicjatorem akcji był Joachim Joachimczyk ps. „Joachim”. Z.T. ze swoją grupą ubezpieczał naradę sztabu akcji (m.in. J. Joachimczyk, Stanisław Kaczmarek ps. „02-86”, E. Śmierzchalski) oraz barak, gdzie Jan Górecki ps. „Młoda Mewa” kreślił z zespołem plany umocnień. Realizując plan akcji, zebrał materiały wywiadowcze m.in. o rozmieszczeniu artylerii, pól minowych, dyslokacji jednostek Wehrmachtu, SS, policji. Dane dotyczyły odcinka od Redłowa do Leszczynek. W mieszkaniu przy ul. Podmurnej 36 ukrywał Stanisława Kałużyńskiego, uciekiniera z obozu koncentracyjnego Stutthof oraz chorego na tyfus Edmunda Idczaka ps. „Tarzan”, żołnierza swojej drużyny.

Po zakończeniu wojny nie ujawnił działalności w THH–AK. W obawie przed aresztowaniem podjął pracę w MO do czasu otwarcia Gimnazjum Ogólnokształcącego przy ul. Morskiej 7. Podjętą w kl. III naukę przerwał aresztowanie 28 XI 1945. Został osadzony w areszcie śledczym MUBP w Gdyni pod zarzutem poakowskiej działalności. Na rozprawach w 20 i 21 II 1946 w Gdyni Sąd Marynarki Wojennej z Gdańska oddalił śledztwo prowadzone przez UBP. W wyniku śledztwa prowadzonego następnie przez Sąd Marynarki Wojennej sprawa została umorzona. Po zwolnieniu z więzienia otrzymał nakaz meldowania się do 26 VII 1946. Kontynuował przerwana naukę, zdobywając zawód lekarza. Od 1 V 1967, do czasu przejścia na emeryturę 31 VI 1990, pełnił obowiązki lekarza okrętowego Polskich Linii Oceanicznych. Aktywny działacz m.in. ZHP, Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego, Koła THH w Gdyni, Stow. Szarych Szeregów; członek Zrzeszenia „WiN”. Współpracował z Fundacją „Archiwum Pomorskie AK” w Toruniu w propagowaniu działalności THH–AK. Zmarł 12 III 1995 w Gdyni.

Odznaczenia: Brązowy Krzyż Zasługi z Mieczami, Krzyż Armii Krajowej, Medal Wojska (po raz 1 i 2), Medal Rodła, Krzyż WiN, Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Złoty Krzyż Harcerski z Mieczami, Krzyż za Zasługi dla ZHP z Rozetą; odznaki: Zasłużony Pracownik Morza, Order Uśmiechu (z Bolesławca). Posiadał stopień Harcerza Rzeczypospolitej (nadany w 1956 przez hm. Henryka Szymańskiego) oraz phm. nadany przez Komendanta Gdańskiej Chorągwi ZHP (1988).

Tanaś Jerzy ps. „Ryczący Bawół” (brat); w THH–AK od 1 III 1943 do zakończenia działań wojennych.

Tanaś Hanna z d. Momocka (żona); od 11 XI 1942 żołnierz AK Okr. Radom.

AMSt., T. XXVI, s. 22, 221; APAK, T. problemowa „Harcerstwo”, tamże, T.: Belau J., Bendig J., Górecka H., Joachimczyk J., Kaczmarek S., Kostencki M., Rzeźniczak J., Rzeźniczak J., Schulz A., Szymanowicz F., Śmierzchalski A., Śmierz-

*Stow. leiograf. konspiracji pomorskiej
1939-1945, Toruń 2004, z. 6*

chalski E., Tanaś J., Tanaś Z., Wawrzyńczyk J.; Ciechanowski K., *Ruch oporu...*, s. 201; Jankowski J., *Harcerstwo Pomorza Gdańskiego i Kujaw 1911–1945*, Toruń 1988, s. 273, 274; Kalita B., *Rozkaz dla „Przelotnego Ptaka”*, *Dziennik Bałtycki*, z 4 IV 1988; Lubecki L., Tanaś Z., *Tajny Hufiec Harcerzy i akcja „B-2”*; *Szar. Szer...*, s. 120–121, 140, 149, 161, 171–174, 177–178, 181–182, 185, 195; Sadowski J., *Mówi...*, s. 193 (Tomas Zygmunt); *Sł. konsp. pom...*, cz. 1, s. 28–29, 97; cz. 3, s. 134–135, 150; cz. 5, s. 131.

III / 1. Materiały dotyczące rodziny:
Janas Zygmunt

1. Oświadczenie świadka z 4.07.1983r.
o działalności konspiracyjnej Henryk
Homocinińskiej zam. Janas (żony), kserokop. k. 1 s. 1
2. Oświadczenie świadka z 13.11.1985r.
Bieszyńskiego Jęnego o działalności
konspiracyjnej Henryk Homocinińskiej
zam. Janas, kserokop. k. 1 s. 2
3. Dokument nadania Leszkowi Janasowi
złotego medalu „Kryśia Potuchnie”
z dn. 6.05.1977, kserokop. k. 1 s. 3
4. Opimia (W.K./385/94) wystawiona Leszkowi
Janasowi dn. 11.04.1994, kserokop. k. 1 s. 4
5. Pismo Urz. Wojew. w Jolaisku z
15.09.1994 w sprawie nadania odznaczeń
Leszkowi Janasowi Medalu za Odwa-
żę (nr leg. 64-9417), kserokop. k. 1 s. 5
6. art. Pedagogiczna pedagogów,
Polskie Dziennik, 12.05.1993, kserokop. k. 1 s. 6
(dot. Zyma Zygmunta)

Gd-Przeszcz,

(Nazwisko, imię, pseudonim i adres składającego oświadczenie)

OŚWIADCZENIE ŚWIADKA

Ja, jako uczestnik(czka) (wymienić formację Ruchu Oporu, nazwę obozu lub więzienia, formację wojskową od — do): Armii Krajowej od 1942 do stycznia 1945 r.
na terenie Radomskiego

świadomy(a) odpowiedzialności wynikającej z przepisów prawa karnego za prawdziwość po-

danych niżej przeze mnie faktów, legitymujący(a) się dowodem osobistym seria i numer 1 5 2 2 8 wydany dnia 15.II.1945 197 r. przez 150140 Głogowski

O ś w i a d c z a m:

że Ob. TANAS HANNA z domu Momocińska ~~XXX~~(córka) Bolesława
rodz. dnia 6.XII. 1926 roku w Częstochowie

jest mi znany(a) osobiście jako uczestnik(czka) (wymienić formację Ruchu Oporu, nazwę obozu lub więzienia, formację wojskową oraz okoliczności, w których świadek zetknął się z otrzymującym(ą) oświadczenie i czasokres od — do): walki podziemnej z hitlerowskim okupantem w szeregach Armii Krajowej na terenie Radomia i okolicy od listopada 1942 r. do wyzwolenia Radomia 15.I.1945 r.
W 1939 r. wysiedlona wraz z rodziną z Gdyni do służby AK przeszła z konspiracji harcerskiej.

Wyżej wymieniony(a) posiadał(a) pseudonim "HANKA" i pełnił(a) funkcję — brał(a) udział (w tej części opisuje się: przebieg służby i działalność w okresie bezpośredniego udziału w walkach wolnościowych; pełnioną funkcję, stopień wojskowy, w jakich był(a) oddziałach, grupach, placówkach, pod którym dowództwem, kierownictwem, udział w akcjach bojowych i innych, w jakich miejscowościach, nazwa obozu itp. wszelkie zmiany i czasokres od — do) była żołnierzem Armii Krajowej w wywiadzie od dowództwem por. "Jerzego" w Radomiu, w którym pełniła służbę od listopada 1942 do wyzwolenia 15 stycznia 1945 r. Brała m. in. udział w wywożeniu broni krótkiej i granatów z Radomia poza jego obręb, oraz wielokrotnie przywoziła rozkazy z Komendy Miasta Radom do oddziału partyzanckiego 72 Pułku AK w rejonie Przysuchy, w którym walczyłem.

Jeżeli świadek jest członkiem ZBoWiD, powinien wpisać numer legitymacji członkowskiej wydanej przez Zarząd Okręgu w Gdynia

Legitymacja Nr 60-1673

Własnoręczność podpisu stwierdza się:

Prawdziwość powyższych danych stwierdzam własnoręcznym podpisem

(pieczęć i podpis odpowiednich władz lub Zarządu ZBoWiD)

(Nazwisko, imię, stopień wojskowy, funkcja, stanowisko)

Breszynski Jerzy ps. "Orzeł"

Wrocław, dnia 13 XI 1985 r.
(miejscowość)

2

53-429 Wrocław

(Nazwisko, imię, pseudonim i adres składającego oświadczenie)

OŚWIADCZENIE ŚWIADKA

Ja, jako uczestnik(czka) (wymienić formację Ruchu Oporu, nazwę obozu lub więzienia, formację wojskową od — do): Szaryb Szeregów i Armii Krajowej od grudnia 1939 do stycznia 1945

świadomy(a) odpowiedzialności wynikającej z przepisów prawa karnego za prawdziwość podanych niżej przeze mnie faktów, legitymujący(a) się dowodem osobistym seria i numer 4B 6054138
wydanym dnia 15 marca 1978 r. przez Naczelnika Dzielnicę Wrocław Śródmieście

o ś w i a d c z a m:

że Ob. Tanaś Hanna z domu Mamoćńska syn (córka) Bolesława i Marii urodz. dnia 6 grudnia 1926 roku w Częstochowie

jest mi znany(a) osobiście jako uczestnik(czka) (wymienić formację Ruchu Oporu, nazwę obozu lub więzienia, formację wojskową oraz okoliczności, w których świadek zetknął się z otrzymującym(ca) oświadczenie i czasokres od — do): konspiracji harcerskiej Szare Szeregi i Jaki podziemnej z listerouskim okupantem i szeregach Armii Krajowej na terenie Radomia; od 15 listopada 1942 do 15 stycznia 1945 od 24 lipca 1944 do dnia 7 września 1944 uwięzionym w przedarrestach przez okupanta i mieszkancom rodzin Mamoćńskich w Radomiu przy ul. Stawkińskiego

Wyżej wymieniony(a) posiadał(a) pseudonim „Hanka” i pełnił(a) funkcję — brał(a) udział (w tej części opisuje się: przebieg służby i działalność w okresie bezpośredniego udziału w walkach wolnościowych, pełnioną funkcję, stopień wojskowy, w jakich był(a) oddziałach, grupach, placówkach, pod którym dowództwem, kierownictwem, udział w akcjach bojowych i innych, w jakich miejscowościach, nazwa obozu itp. wszelkie zmiany i czasokres od — do): podchorążym z szeregów Szaryb Szeregów i Armii Krajowej działająca w szeregach pod dowództwem pol. "Orzeł" w okresie od listopada 1942 do dnia 15 stycznia 1945 w wyznaczonym okresie była łączniczką między służbami kwatermistrzowskimi Komendy Miasta Radomia a placówkami obrotu radomskiego. Wieloletnia uczennica i absolwentka granatowej amunicji broni krótkiej, łucznictwa, między innymi dla 72 pp AK działającego w latach reformy przy szeregach Górnego Szczerbego, 601 pp Niemcewskich Eugenioła. W walkach byłam uczestniczką w walkach

Jeżeli świadek jest członkiem ZBoWiD, powinien wpisać numer legitymacji członkowskiej 0234163 wyданей przez Zarząd Okręgu w Najwyższym w. Wrocławiu nr akt 7374

Własnoręczność podpisu świadcza się:

Hanna Tanaś
(pieczęć i podpis odpowiednich władz lub Zarządu ZBoWiD)

Prawdziwość powyższych danych stwierdzam własnoręcznym podpisem

(Nazwisko, imię, stopień wojskowy, funkcja, stanowisko)

REDAKCJA
KRZYŻA POKUJNIA

W OSOBACH:

REDAKTOR NACZELNY
SEKRETARZ REDAKCJI
KIER. DZIAŁU LIRYCZNO-SATYRYCZNEGO
KIER. DZIAŁU OGÓLNEGO

DR INŻ. JERZY NODZYŃSKI
DOC. DR ZENON GANOWIAK
DR INŻ. JAN SAMICKI
INŻ. ANDRZEJ GORALCZYK

ORAZ

WIELKA KAPITUŁA KRZYŻA POKUJNIA

W SKŁADZIE:
KAPITAN R./V PROF. SIEDLECKI
KIER. WYPRAMY
DELEGAT MIN. H. Z. G. M.
DELEGAT P. A. N.
DELEGAT MIN. S. M. N.

KPT. Ż. M. KIFON BABIAK
DR INŻ. ZBIGNIEW KOPRICKI
NGR. MIODZIMIERZ STOLARZ
DR INŻ. JAKUB FISCHER
DR INŻ. JAN SAMICKI

NADAJE UROCZYSCIE

LESZKOWI TANASIONI

ZŁOTY MEDAL KRZYŻA POKUJNIA I STOPNIA

W UZNANIU ZASŁUG ZA WZOROWE KONTYNUOWANIE DOBRYCH TRADYCJI MARYNARSKICH SZCZEGOLNIE W UDZIELANIU BEZINTERESOWEJ POMOCY NA MORZU, SZACUNEK I PODZIM BUDZI WSPANIAŁĄ POSTAĆ I FOSWIEDCENIE NASZEGO KAMALERA PRZY ZAKOŃCZONEJ PEŁNY SUKCESEM OPERACJI USUMANIA AMARIT M/T "REKIN". OKAZANY PRZEZ KOL. TANASIA HART DUCHĄ I MOLI ZWIĄZANY Z GODZINNYM PRZEBYWANIEM W LODOWATEJ WODZIE GRZYBOKEM - W TAK WAŻNEJ MISJI SPECJALNEJ - GODNY JEST NAŚLADOWANIA. OPROCZ NIEMYSIENNEJ MĄTOSCI MORALNEJ CZYN ODZNACZONEGO PRZYSPEŁYŁE MILIONOM KORTYSCI GOSPODARCE NARODOWEJ. POPRZEZ SVOJĄ SKRONIĘC I ŻYCZLIWOSC KOL. TANAS JEST POMSZECHNIE LUBIANY NA STATKU A PRZEZ REDAKCJE KRZYŻA POKUJNIA OPROCZ MEDALU WYRÓŻNIONY DODATKOWO TYTUŁEM "CZŁOWIEKA VIII REJSU".

M MORZU, DNIA 6.5.1977R

1976
1977

David Applegate
MORZU: *Wojtyła*
1976
1977

O P I N I A

Gdańsk, 1994-04-11.

NK/385/94

Imię i nazwisko: Leszek TANAŚ
Data i miejsce urodzenia: 19.04.1952 r.
Gdynia
Wykształcenie: zasadnicze zawodowe

Pan Leszek Tanaś zatrudniony był w "CENTROMOR" S.A. w Biurze Spedycji i Transportu Międzynarodowego w okresie od 10 czerwca 1991 roku do 31 marca 1994 r. na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego. W okresie pracy realizował międzynarodowe przewozy samochodowe na samochodach SCANIA 143 MA z naczepami Fruehauf i Kogel, przewożąc ładunki praktycznie do wszystkich państw Europy Zachodniej.

Jest kierowcą o najwyższych kwalifikacjach zawodowych i to zarówno związanych z prowadzeniem i obsługą samochodu jak również w zakresie znajomości przepisów i dokumentacji celno-spedycyjnej. Znajomość języka angielskiego i niemieckiego pozwala na nawiązanie szybkiego kontaktu z przedstawicielami firm zachodnich.

Pan Leszek Tanaś jest człowiekiem uczciwym i uczynnym, który dzieli się posiadaną wiedzą i umiejętnościami z gronem współpracujących kolegów.

Postawa etyczno-moralna bez zastrzeżeń.

Umowa o pracę rozwiązana została na zasadzie porozumienia stron.

Niniejszą opinię wydaje się na prośbę zainteresowanego.

Od powyższej opinii przysługuje Panu prawo odwołania w ciągu 7 dni od daty jej otrzymania do Sądu Rejonowego - Wydział Pracy w Gdańsku o jej sprostowanie.

1994-04-11
DIREKTOR NACZELNY

[Signature]
Dyrektor Pierwszy

CENTROMOR S.A., OKOPOWA 7, 80-819 GDAŃSK, POLAND

Tel. +48(58) 38 10 00
+48(58) 31 21 34

Tlx 512161 cr pl
512376 cr pl

Fax +48(58) 31 94 28
+48(58) 31 91 22

Account (Konto) No. 219125-235-25111
Bank Handlowy w Warszawie S.A. O/Gdynia

URZĄD WOJEWÓDZKI
80-958 GDAŃSK
Wydział Kadr i Szkolenia

Gdańsk, 1994-09-15

Or. IV-117/14/94

Pan
Leszek TANAS
ul. Obrońców Wybrzeża 4c/51
80 - 398 GDAŃSK

Uprzejmie informuję, iż Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 20 kwietnia 1994 r. został Pan uhonorowany "MEDALEM ZA OFIARNOSC I ODWAGE" / Nr leg. 64-94 17 /

Uroczystego wręczenia odznaczenia dokona Wojewoda Gdański w dniu 11 października 1994 r. o godz. ^{9:00}~~12:30~~ w sali Prezydyjalnej Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku, ul. Okopowa 21/27- I piętro.

DYREKTOR WYDZIAŁU

Zbigniew Tyszała Chuchala

POLSKA ZBROJNA

® WARSZAWA, ŚRODA 12 MAJA 1993 R.

Konferencja w AON

Pedagogizacja pedagogów

Kto jak kto, ale pedagogowie powinni mieć w małym palcu zasady metod, kl. nauczania i niezbędną po temu wiedzę. Z tą intencją Departament Oświatowo-Wychowawczy WP, przy współudziale Akademii Obrony Narodowej, zorganizował w dniach od 11 do 13 maja na bazie Wydziału Nauk Humanistycznych Akademii konferencję metodyczną wykładawców pedagogiki Akademii i wyższych szkół wojskowych.

Program pierwszego dnia konferencji obejmował wykłady: prof. Tadeusza Lewowickiego — „Teoria i praktyka przemian w pedagogice”; prof. Alicji Kotusiewicz — „Kształcenie nauczyciela do społeczeństwa demokratycznego”.

Mówiono także o prawach człowieka i podstawowych wolnościach w warunkach służby wojskowej (mjr dr Wiesław Śmiałek); o kształceniu humanistycznym w wyższej szkole oficerskiej. Jego stanie obecnym i kierunkach przemian (plk doc. dr hab. Edmund Szweda); a także na temat nowych środków dydaktycznych, układów multimedialnych i tworzenia materiałów — co zademonstrowano podczas pokazu w gabinecie metodycznym Zakładu Technologii Kształcenia.

W drugim dniu konferencji jej uczestnicy zapoznają się z zasadami funkcjonowania Centralnej Biblioteki Wojskowej. Następnie w Muzeum Wojska Polskiego

przedstawiony im zostanie temat wykorzystania tradycji orężnych w wychowaniu patriotyczno-obywatelskim.

W Departamencie Oświatowo-Wychowawczym WP spotkają się z kierownictwem planu społecznego wojska. Podczas spotkania mowa będzie o organizacyjno-merytorycznych koncepcjach przekształceń działalności wychowawczej w siłach zbrojnych. Natomiast informacji na temat obecnych kierunków reorganizacji szkolnictwa wojskowego udzieli przedstawiciel Sztabu Generalnego WP.

Na ostatni dzień konferencji przewidziano wykłady na temat problemów praw człowieka we współczesnej myśli filozoficznej — plk. prof. Ryszarda Rosy i stanu nauk pedagogicznych — dr. Macieja Tanasía. Dyrektor Biura ds. Reformy Szkolnej MEN dr Stanisław Sławiński mówić będzie na temat kierunków reformy systemu edukacji w Polsce, a zastępca szefa Departamentu Oświatowo-Wychowawczego plk dr Marek Tarczyński o kształceniu humanistycznym w wyższym szkolnictwie wojskowym.

Można sądzić, że po konferencji z tak bogatym programem metodycznym i merytorycznym pozostają zajęci pedagogiczni w akademiach i szkołach wojskowych odpowiednio wzrosło.

T. MIT.

*dr M. Tarczyński
nyu Zyrard*

III/3. Materiały inne dotyczące
okupacji: Tamas's Zygmunt

1. L. Tamas, O historycznej prawdzie; spro-
stowania do ks. pt. Okupacja hitlerowska
na Pomorsiu Golańskim, mpis kserokop. k. 3 s. 1-5
2. Oświadczenie Henryka Szymonowicza
z 11.01.1992 nt. działalności JHH
kserokop. oryg. k. 2 s. 6-7
3. Drużyna im. gen. W. Sikorskiego i
plut. J H H w Gdyni Oddz. Dywersyjno-
-Wyniadowczy - lista członków oddz. spo-
radzono przez L. Tamasia 8.03.1995.
mpis oryg. k. 1 z 8
4. Rozkaz dzienny J H H
L. 39/42/1 z 19.11.1942, świątkokop.
oryg. (koperta) k. 2 s. 9-12
5. Podjęty rozkład jazdy 1944/45, niem. dyr. z Goleńska
(kolej.) oryg. w j. niem. (koperta) k. 4 s. 13-20
6. Umstrukturyzacja obsługi i opisu pistoletu
maszynowego 44, J 1854/3, oryg. w
j. niem. (brochure w kopercie) k. 9 s. 21-35

O historyczną prawdę.

Na kwietniowym spotkaniu Środowiska Pomorskiego AK w Gdańsku, które prowadził Prof. dr Maciej Krzyżanowski ps. "Kuba" z AK w Bydgoszczy, przedstawiłem uwagi, dotyczące nieścisłości pracy W. Jastrzębskiego i J. Szilinga: Okupacja hitlerowska na Pomorzu Gdańskim, zawartych na ss. 295-296. Pojawiające się nie tylko we wspomnianej książce zafałszowania wymagają uściślenia faktów historycznych.

1. Odnośnie funkcji komendanta THH po Hubercie Reglińskim, pełnionej rzekomo przez Witolda Nickiego wyjaśniam, że:

- I komendantem THH był Henryk Szymański ps. "Samotny Jastrząb", Nr THH 2, następnie 13 (od 1939 r., a rozkazem od 1.I.1940 r. do aresztowania 26.XI.1942 r.);
- II komendantem THH był Hubert Regliński ps. "Złoty Jeleń", Nr 14 (od grudnia 1942 do grudnia 1943 r.);
- W 1944/45 funkcję p.o. komendanta pełnili: Edmund Śmierzchalski ps. "Ben Hur", Nr 200 i "Morski Orzeł", Nr 201 oraz zastępca Józef Wawrzyńczyk ps. "Twarde Serce", Nr 202.

2. Zerwany kontakt THH z ZWZ-AK odnowiony został w 1943 r. nie za pośrednictwem ppor. wywiadu AK Edmunda Welca lecz (z mej inspiracji) przez Komendanta THH Huberta Reglińskiego (gdyż on był w 1943 r. komendantem) za pośrednictwem przedwojennych podchorążych, braci Henryka i Franciszka Szymanowiczów, przybyłych latem 1943 r. z Bydgoszczy do Gdyni jako "Bombeneinsatz", robotników Polaków. Obaj pracowali z Janem Gerardem Walkuszem i mną w Stalarni Mechanicznej VD Alfonsa Pohla w Gdyni przy ul. Śląskiej 3, a mieszkali podczas pobytu w Gdyni w barakach Stoczni Deutsche Werke Kiel, oddział w Gdyni. Henryk Szymanowicz ps. "Marek" był dowódcą konspiracyjnego batalionu ZWZ-AK w Łęgowie, a Franciszek Szymanowicz ps. "Leon" pełnił odpowiedzialną funkcję w Garnizonie ZWZ-AK w Bydgoszczy.

Po wzajemnym dłuższym badaniu się, w wyniku rozmów w Gdyni, komendant THH Hubert Regliński wysłał do Bydgoszczy delegację THH: Jana Gerarda Walkusza ps. "Chytry Lis", Nr 21 i Zygmunta Tanasia ps. "Przebiegły Rys", Nr 30, z zadaniem nawiązania kontaktu z Komendą Okręgu i zgłoszenia akcesu THH do AK. Punktem kontaktowym w Bydgoszczy stało się mieszkanie poznanych w Gdyni akowców, którzy w międzyczasie wrócili do domu. Rozmowę z gdyńskimi delegatami przeprowadził z ramienia Komendy AK w dniu 15 sierpnia 1943 r. oficer wywiadu z Komendy Okręgu AK Franciszek Bendig ps. "Ksawery", przyjmując THH (62 harcerzy i 18 harcerek) w skład podziemnego WP - Armii Krajowej. Równocześnie polecił delegatom udać się do Gdyni zapewniając, że zgłosi się wkrótce oficer z którym będą pracować. Do komendanta THH Huberta Reglińskiego przyszedł por. Jan Belau ps. "Mściwoj", szef odcinka Tczew-Gdańsk-Gdynia Wywiadu ZWZ-AK. Od tego czasu, po zaprzysiężeniu naszej trójki we wrześniu 1943 r. współpracowali z nim: hufcowy Hubert Regliński (do końca 1943 r.), przyboczny-zastępowy Jan Gerard Walkusz i drużynowy Zygmunt Tanaś (do lata 1944 r.).

Powyższe fakty potwierdza oświadczenie Franciszka Bendiga ps. "Ksawery", uczestnika Armii Krajowej w Okręgu Pomorskim od stycznia 1940 r. do sierpnia 1944 r., b. szefa wywiadu Okr. Pom. AK, który oświadcza, że "Zygmunt Tanaś, syn Franciszka, ur. 2 maja 1927 w Gdyni jest mi znany osobiście jako uczestnik Armii Krajowej w okresie od drugiej połowy 1943 r., gdzieś we wrześniu 1943 r. Zygmunt Tanaś spotkał się ze mną jako jeden z delegatów (razem z G. Walkuszem) Tajnego Hufca Harcerzy w Gdyni. Spotkanie było zorganizowane w Bydgoszczy w toku prowadzonej przeze mnie z rozkazu K-dy AK akcji scalania organizacji ruchu oporu na Pomorzu. W wyniku tego spotkania włączyłem Tajny Hufiec Harcerzy do Armii Krajowej. "Przebiegły Rys" - Zygmunt Tanaś służył w podległym mi wywiadzie AK w ramach Tajnego Hufca Harcerzy w Gdyni i był bezpośrednio podporządkowany "Mściwojowi" - Janowi Belau jako szefowi tamtejszego odcinka wywiadu (Tczew-Gdańsk-Gdynia). Z układów z THH wiem, że Zygmunt Tanaś był członkiem Tajnego Hufca Harcerzy od początku 1943 r. i pełnił tam funkcję dowódcy drużyny. Do czasu mego aresztowania na przełomie lipca-sierpnia 1944 r. otrzymywałem od "Mściwoja" materiały i meldunki z działalności THH i Zygmunta Tanasia" 1

Edmund Śmierzchalski i Józef Wawrzyńczyk w 1943 r. ze zrozumiałych względów nie byli informowani przez Komendanta Huberta Reglińskiego o zaprzysiężeniu i pracy naszej trójki.

W 1943 r. Edmund Śmierchalski ps. "Biały Kruk", Nr 40 i Józef Wawrzyńczyk ps. "Twarde Serce", Nr 41, byli drużynowymi, a o THH mogli decydować dopiero po wyjeździe Huberta Reglińskiego (koniec grudnia 1943 r.). Edmund Śmierchalski i Józef Wawrzyńczyk zostali zaprzysiężeni wiosną 1944 r. przez Edmunda Welca w obecności drugiej osoby, w mieszkaniu matki Józefa Wawrzyńczyka przy ul. Śląskiej 4 A w Gdyni, jak oświadczył wobec świadka Józef Wawrzyńczyk tydzień przed śmiercią.

3. Na s. 296 pracy pt.: Okupacja hitlerowska na Pomorzu Gdańskim, W. Jastrzębski i J. Sziling stwierdzają, że w Gdyni pracowała stała drużyna sanitarna. Autorom chodzi zapewne o część THH - Drużynę Samarytanek THH Janiny Czaplewskiej (po wojnie Behrent).

Zdziwienie budzi fakt, że we wspomnianej książce nie ma słowa o pracy Zastępów, Drużyn i Plutonów THH w latach 1943-1945, zakończonej wspaniałym wyczynem - uratowaniem od zniszczeń Gdyni.

W pracy pod redakcją Olgierda Fietkiewicza pt.: Leksykon harcerstwa. Warszawa 1988, wydanej przez Młodzieżową Agencję Wydawniczą pod hasłem Tajny Hufiec Harcerzy błędnie podaje się rok 1943 zamiast 1944, jako datę przesłania do Anglii (w rzeczywistości Szwecji) planów bazy niemieckiej marynarki wojennej w Gdyni, co spowodowało skuteczny nalot lotniczy w grudniu 1944 r.

Kolejne zdanie opracowania: "w lutym 1945 przekazano jednostkom Armii Radz plany umocnień i pól minowych na peryferiach miasta ..." jest również fałszywe. Otóż plany umocnień dwóch pasów obrony "Festungring Gotenhafen", obejmujących teren Gdyni z jej dalekimi przedpolami (a nie peryferii miasta) zostały przekazane dwukrotnie: w lutym i w marcu 1945 r., nie zaś jednorazowo. Określenie "pola minowe" jest także nieadekwatne.

Przykładem przekłamań historycznych jest fragment dotyczący komendantów THH. Prawdziwe są tylko dane I Komendanta THH Henryka Szymańskiego. Skąd jednak dokooptowano Witolda Nickiego (1942-43) i Edmunda Śmierchalskiego (1943-45), podczas gdy od grudnia 1942 do grudnia 1943 r. II Komendantem THH był Hubert Regliński, a w 1944/45 Edmund Śmierchalski i Józef Wawrzyńczyk.

Zbliża się 50 rocznica uwolnienia Wybrzeża Gdańskiego od Niemców w które swój wkład wniósł gdyński Tajny Hufiec Harcerzy wykonaną od grudnia 1944 do marca 1945 r. AKCJA "B-2" z inicjatywy i pod dowództwem Armii Krajowej.

Kryptonim akcji nadany przez ppor. Stanisława Kaczmarka znaczył: Bolszewikom pierwszy i drugi plan umocnień hitlerowskiej twierdzy - pierścienia Gdyni ("Festungring Gotenhafen") od Kobilek aż po północny skraj Kępy Oksywskiej z rozmieszczeniem sił ogniowych i jednostek Kriegsmarine, Wehrmachtu, SS i policji.

Inicjatorem i dowódcą akcji był syn Ziemi Kaszubskiej, por. Joachim Joachimczyk, ur. w Swornychgaciach k. Brus w 1914 r., s. Jana, maturzysta Państwowego Gimnazjum w Chojnicach z 1935 r., absolwent z drugą lokatą (2:100) Szkoły Podchorążych Rezerwy Piechoty w Grudziądzu z 1938 r. Zamieszkał w Gdyni, gdzie pracował w Izbie Przemysłowo-Handlowej, delegowany do Gdańska. Brał udział w Kampanii Wrześniowej, walcząc w 16 DP w rejonie Gór Świętokrzyskich. Okupację spędził z żoną w Warszawie, uczestnicząc w konspiracji ZWZ-AK. W swoim mieszkaniu w Warszawie ukrywali 2 żydowskie dziewczynki z getta. Ppor. "Joachim" brał udział w Powstaniu Warszawskim jako PSW - Polowy Sprawozdawca Wojenny. Był oficerem VI Oddziału Komendy Głównej AK, jego przełożonym był kpt "Kania". Zachowały się dla historii, pokazane w 1993 r. w Warszawie wspaniałe fotogramy PSW "Joachima". Uciekł z niewoli z zadaniem specjalnym (nr jeniecki 224864) w drodze z Sandbostel do Murnau, w miejscowości Ingolstadt i przez Wiedeń, gdzie czekał z drugą osobą bezskutecznie na papiery z Krakowa oraz przez Berlin dotarł do Gdyni. Tu przez narzeczonego swej siostry Jana Pocięjkę nawiązał kontakt z jego przełożonym ppor. Stanisławem Kaczmarkiem "02-186", d-cą II Podgrupy Wywiadu VK AK, a przez niego z hufcowymi THH-AK Józefem Wawrzyńczykiem oraz Edmundem Śmierchalskim i włączył w nurt pracy konspiracyjnej na terenie Gdyni. 30 letni por. Joachim Joachimczyk, który przeżył tragedię Powstania, widział wyniszczenie ludności cywilnej i powstańców, zamienioną w gruzy Warszawę. Stąd gdy dostrzegł wolę czynnego wystąpienia przeciw zniechęconemu okupantowi 17-21 letnich harcerzy zolnierz THH-AK, chcąc m. in. uratować tę wartościową gdyńską młodzież, skierował ją na

najbardziej właściwą drogę walki, proponując ochotnicze przystąpienie do opracowania wywiadowczego niemieckich umocnień, rozmieszczeń środków ogniowych i jednostek, wykonania planów i dostarczenia ich przez front wyzwalamym Wybrzeże wojskom przed rozpoczęciem natarcia.

Koordinatorem zaakceptowanej przez Wywiad AK akcji był ppor. Stanisław Kaczmarek, ur. w Kacku Wielkim w 1923 r., syn Franciszka - Powstańca Wilkp. 1918/19 r., urzędnika Straży Granicznej do 1939 r. w Orłowie, matka z zacnej kaszubskiej rodziny. Stanisław Kaczmarek w 1939 r. wraz z Józefem Wawrzyńczykiem ukończył 4 klasę gimnazjum w Pelplinie, a po wojnie studia prawnicze w Poznaniu, był adwokatem w Katowicach (nie żyje).

Hufcowi THH Edmund Śmierchalski ps. "Morski Orzeł" II i Józef Wawrzyńczyk ps. "Twarde Serce" w czasie akcji "B-2" kierowali zbieraniem danych wywiadowczych przez drużyny i zastępy I i II plutonu THH-AK. Józef Wawrzyńczyk był synem Powstańca Śląskiego, chorążego zawodowego Mar. Woj. na Zachodzie, tam odznaczony orderem Virtuti Militari V kl.

Celną akcją Wywiadu VK AK w Gdyni, budzącą postrach były listy do dygnitarzy hitlerowskiej obrony Wybrzeża (Cartelieriego, Schlichtinga, Tempa i innych), ostrzegające przed ewentualnym zastosowaniem jakichkolwiek represji wobec ludności polskiej.

Ochotniczego udziału w akcji "B-2" nie odmówił nikt z nienawiści do niemieckiego okupanta i z rozumienia potrzeby wniesienia wkładu nas Polaków w wyzwolenie Gdyni. Poszczególne drużyny i samodzielne zastępy I i II plutonu THH-AK w najtrudniejszych często warunkach przez 3 miesiące zbierały materiały wywiadowcze o stanie "Festungring Gotenhafen".

Zastępowy Jan Górecki ps. "Młoda Mewa", lat 18, pracownik Katasteramtu wykonał pierwsze plany w skali 1:10.000 z podaniem wysokości obiektów. Mapy kreślił początkowo (będąc na zwolnieniu lekarskim) w mieszkaniu rodziców przy ul. Tatrzańskej, a następnie w piwnicy warsztatu Rekowskiego przy A. Hitler Str. 137 (obecnie Aleja Zwycięstwa), ochroniany z zewnątrz przez uzbrojonych, zmieniających się harcerzy THH i starszych żołnierzy AK.

Plany ochotniczo przeniosła w plecaku o podwójnym dnie kurierka Mieczysława Oleszkówna (obecnie Pobłocka) ps. "Przelotny Ptak", lat 24 i przekazała w okolicy Brus pow. Chojnice, gdzie mieszkała matka por. "Joachima".

Drugie plany wykonał zespół Stanisława Kaczmarka, m. in. Hilary Nowakowski ps. "Czarna Pantera", czł. THH i Sz. Szeregów, więzień Stutthofu, uciekinier po marszu śmierci z miejscowości Gęs k. Wejherowa, ukrywający się u rodziców w schronie, chory, leczony potajemnie przez kpt. Mar. Woj. dr Augustyna Dolatkowskiego. Drugi komplet planów, uzupełnionych o nowe, aktualne dane, przeniosła zabandażowany na sobie (połany krwią królika przez matkę Wawrzyńczyka) Irena Mańkiewicz ps. "Wrzos", lat 21, łączniczka THH i AK, żyjąca dziś we Francji (60440 Nanteuil le Haudouin, rue Gambetta). Felicja Walkuszówna ps. "Walka", lat 18, obecnie Grzebyta, niosła na sobie 2 pistolety por. "Joachima" i hufcowego J. Wawrzyńczyka. Mieszka dziś w Lęborku przy ul. Armii Krajowej. 7 osobowy patrol pod dowództwem por. Joachima Joachimczyka wyruszył z Gdyni 9.III.1945 r. pociągiem do Wejherowa, dalej pieszo w kierunku frontu. Po drodze ze względów taktycznych podzielili się na dwie grupki. Ppor. Stanisław Kaczmarek z Janem Pocięjką dotarli do Linii, gdzie przeczekali noc w zagrodzie Cecylii Brzeskiej. 10.III.1945 r. w czasie walk zgłosili się do dowództwa wojsk radzieckich w Linii, gdzie składali relację mjr. lub ppłk. Kostrow (nazwisko usłyszał Pocięjko w trakcie rozmowy oficera w drugim pokoju przez krótkofalówkę). Przez dwa dni odtwarzali plany z pamięci, powiadamiając o drugiej grupie posiadającej mapy. Por. Joachim Joachimczyk z hufcowym Józefem Wawrzyńczykiem i zastępowym Janem Gerardem Walkuszem oraz łączniczkami Ireną Mańkiewicz i Felicją Walkuszówną dotarli do miejscowości Strzecz Wybudowanie, gdzie 10.III.1945 r. przekazali plany Armii Czerwonej. Całą noc trwała narada radzieckiego dowódcy z por. Joachimczykiem i hufcowym Wawrzyńczykiem nad planami.

Pozostałych w Gdyni 50 harcerzy THH-AK miało obowiązek zabezpieczania ludności polskiej w miejscu gdzie przebywali najczęściej skoncentrowani drużynami lub zastępami. I tak część mojej Drużyny im. Gen. Władysława Sikorskiego w piwnicy u ukrywającego się bosmanmata zawodowego Mar. Woj. Stanisława Kostańczuka ps. "Kostek" z AK, przy ul. Nowogrodzkiej 38 u p. Pallasz. Wielu z nas brało udział we wskazywaniu Wojsku Polskiemu i Armii Czerwonej obiektów wroga, kilku brało udział w natarciu, zgodnie z rozkazem por. "Joachima" nie ujawniając przynależności do THH-AK wobec Armii Radzieckiej czy Berlingowców.

*hufcowy
Armii Krajowej
13A w 38*

21

O Tajnym Hufcu Harcerzy i jego akcji "B-2", która uchroniła wiele istnień żołnierskich, więźniów Stutthofu, jeńców wielu narodowości, ludność i miasto Gdynię od zniszczeń (jakim uległ Gdańsk) uczciwie napisał mjr mgr Leon Lubecki w swojej pracy pt.: Ruch Oporu na Pomorzu Gdańskim w latach 1939-1945. "Gdańskie Zeszyty Humanistyczne", 1962, R. V oraz w: Harcerze Wybrzeża w walce z okupantem w latach 1939-1945, WSP, Gdańsk 1963. Prace te miały być czytane w naszej obecności przed oddaniem do druku, czego niestety nie dotrzymano.

Akcja "B-2" wykonana była z inicjatywy i pod dowództwem dwu oficerów Armii Krajowej, Joachima Joachimczyka i Stanisława Kaczmarka, czego dowodzi treść pisma podpisanego przez nich i in. 13 osób z THH i AK, m. in. I Inspektora ZWZ-AK Wybrzeża mjr. Jana Jarzębowskiego do Prezesa Rady Ministrów J. Cyrankiewicza, wysłanego 25.I.1961 w sprawie przyznania renty specjalnej dla Komendanta Okręgu Pomorskiego AK płk. dypl. "Pioruna" - Jana Pałubickiego, który na skutek tej interwencji zamiast 360 zł otrzymał rentę w wysokości 1.180 zł.

Wysoko i sprawiedliwie akcję "B-2" ocenił dowódca I armii pancernej gwardii marszałek Michał Katukow w harcerskim piśmie "Na Przełaj" z lutego 1965 r. (po 20 latach) słowami: "Pod Gdynią zgłosiła się do nas grupa Polaków przynosząc plany niemieckich umocnień i rozmieszczeń sił ogniowych przeciwnika. To pozwoliło nam skorygować plan natarcia, zaoszczędzić wiele istnień żołnierskich, uderzyć tam, gdzie nieprzyjaciół był najstarszy ...".

Filmy Czołówki pt.: "Akcja B-2" i "Wojenne ścieżki Joachima" rzetelnie obrazowały dokonania THH-AK oraz por. J. Joachimczyka.

Z naszych historyków, którzy wstydliwie dotąd przemilczali ten temat, prawdopodobnie niewygodny politycznie, bo akcja wykonana z inicjatywy oficerów AK, tylko dyrektor Muzeum Marynarki Wojennej w Gdyni kmdr. dr Rafał Witkowski w swej pracy pt.: "Walki o wyzwolenie Wybrzeża Gdańskiego w 1945 r." przedstawił zwięzłą ocenę wkładu THH swą akcją "B-2" w wyzwolenie Gdyni.

Wcześniej wiernie oddali klimat walk harcerzy o polskość Gdyni:

1. Zbigniew Flisowski w swym cennym "Reportażu z pola walki": Pomorze, t. II, MON, Warszawa 1976, w rozdziale pt.: "Wyzwolenie Pomorza";
2. Rajmund Bolduan i Marian Podgóreczny w: Bez Mundurów, Wyd. Morskie, Gdańsk (kilka wydań);
3. Kazimierz Radowicz: Bandera Zawiszy, NK, Warszawa 1975;
4. Akcja B-2, seria "Tygrys", Wyd. MON, Warszawa;
5. Feliks Z. Weremiej: Kształt dotrzymanego słowa, NK, Warszawa

Ostatnio o THH wydano: L. Lubecki, Z. Tanaś: Tajny Hufiec Harcerzy i akcja "B-2", w: Szare Szeregi. Harcerze 1939 1945, red. J. Jabrzemski, t. II, PWN, Warszawa 1988, s. 161-186. W pracy tej poprawiliśmy dostrzeżone nieścisłości "Harcerzy" Leona Lubeckiego i uzupełniliśmy treść o nowe fakty.

Obecnie wypadłoby dodać, że po wyzwoleniu por. Joachim Joachimczyk z Edmundem Śmierczalskim ujawnili się w MUBP w Sopocie, gdzie na jego uprzedni rozkaz służbę pełnili: ppor. Stanisław Kaczmarek, ppor. Józef Wawrzyńczyk i sierżant Jan Pocijko. Natomiast moja okupacyjna Drużyna im. Gen. Władysława Sikorskiego THH-AK, po porozumieniu się z Bydgoszczą i miejscową konspiracją w Gdyni, przystąpiła do drugiej konspiracji. Produkowaliśmy plakaty: PPR - Płatni Pacholcy Rosji i Precz z "demokratycznym" komunizmem, oraz gromadziliśmy broń: 1 rkm, 27 granatów sowieckich, 2 automaty, 6 karabinów, broń krótką, skrzynię z amunicją. 28 listopada 1945 r. zostaliśmy (część drużyny) aresztowani i więzieni w MUBP w Gdyni i na VI Oddziale więzienia w Gdańsku. 20 i 21 lutego 1946 odbyła się rozprawa przed Rejonowym Sądem Wojskowym w Gdyni, którą prowadził kmdr Gajewski. Oskarżali: kmdr ppor. Kant i kpt. Maciejewski. Obroncą z urzędu był dr Chmielewski. Rozprawę odroczone, śledztwo trwało nadal. Dzięki staraniom mego ojca oraz pomocy wielu życzliwych osób, m. in. Delegata Rządu d/s Odbudowy Wybrzeża - inż. Eugeniusza Kwiatkowskiego, zostaliśmy zwolnieni z więzienia 15 czerwca 1946 r., a 20 lipca 1946 r. śledztwo umorzono.

Przed nami było 45 lat trudnego życia w stałej inwigilacji, broniły nas uczciwa praca i pomoc udzielona Rosjanom w czasie oblężenia Wybrzeża.

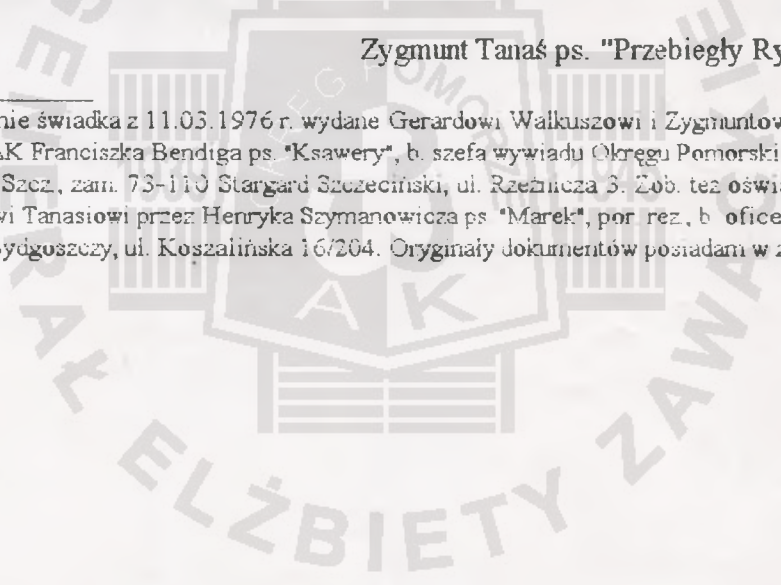
***

Od kwietnia do 11.11.1947 r. z upoważnienia Komendanta Morskiego Rejonu Harcerzy Hm. Henryka Szymańskiego w Gdyni, przeprowadziłem weryfikację konspiratorów THH lat okupacji. Po październiku '56 r. przez 10 lat pracy na lądzie i następnie przez wszystkie lata pływania jako lekarz okrętowy w PLO, zbierałem ewidencję i ustalałem wkład poległych i zamęczonych oraz żyjących 62 harcerzy i 18 harcerek THH dla Komisji Historycznej Środowiska Sz. Szeregów przy Archiwum Państwowym m. st. Warszawy. Przekazałem tam ankiety poległych i zamęczonych oraz żyjących uczestników konspiracji - członków Kręgu THH SSS w Gdyni. Listę ustalonych 48 uczestników akcji "B-2" oraz harcerek THH przekazałem: Komisji Historycznej Zarządu Głównego SSS, Komisji Historycznej GK ZHP, doc. dr Elżbiecie Zawackiej dla Archiwum Pomorskiego AK w Toruniu, kmdr. dr Rafałowi Witkowskiemu dla Muzeum Mar. Woj. w Gdyni, inż. Kazimierzowi Śliwie, prezesowi Zarządu Okręgu ŚZZAK w Gdańsku, płk dr Konradowi Ciechanowskiemu w Gdańsku, dr Andrzejowi Gąsiorowskiemu w Filii Muzeum Stutthofu w Sopocie, Muzeum WP w Warszawie, Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubskiej w Wejherowie.

Zostałem wierny ostatniemu rozkazowi Gen. Leopolda Okulickiego "Niedźwiadka", czerwonego krawatu nie ubrałem. Wysyłałem różne materiały Zarządowi Koła Żołnierzy AK w Londynie, Instytutowi Polskiemu i Muzeum Gen. Sikorskiego, Ojcu Świętemu, prowadziłem konspiracyjny Krag im. Kmdr. por. Zbigniewa Przybyszewskiego pod ps. por. "Andrzej".

Zygmunt Tanaś ps. "Przebiegły Ryś"

1. Patrz oświadczenie świadka z 11.03.1976 r. wydane Gerardowi Walkuszowi i Zygmuntowi Tanasiowi (identycznej treści) przez kpt. AK Franciszka Bendiga ps. "Ksawery", b. szefa wywiadu Okręgu Pomorskiego AK, mjr WiN, notariusza ze Stargardu Szcz., zam. 73-110 Stargard Szczeciński, ul. Rzeźnicza 3. Zob. też oświadczenie z 11.01.1992 r., wydane Zygmuntowi Tanasiowi przez Henryka Szymanowicza ps "Marek", por rez., b. oficera Komendy Okręgu AK-Pomorze, zam. w Bydgoszczy, ul. Koszalińska 16/204. Oryginały dokumentów posiadam w zbiorach własnych.

O S W I A D C Z E N I E

Ja Henryk Szymanowicz, świadomy Odpowiedzialności za wprowadzenie władzy w błąd przez niezgodne z prawdą zeznanie zapewniam, że znam osobiście Pana Zygmunta Tanasia - syna Franciszka, urodzonego 2 maja 1927 roku w Gdyni, legitymującego się dowodem tożsamości serii W N -nr. 7779878, wydany 11 marca 1985 roku przez Urząd Miejski w Gdyni, zamieszkałego obecnie przy ul. Witomin- skiej 8/301 wiem, iż tenże podczas okupacji hitlerowskiej, jako 16-letni młodzieniec - począwszy od 1943 roku aż do końca kwietnia 1945 roku brał czynny udział w podejmowanych działaniach Polskie- go Państwa Podziemnego przeciwko najeźdźcom.

Występując pod pseudonimem "Przebiegły Ryś" najpierw organizował a potem kierował 3 drużyną harcerską im. Gen. Władysława Sikorskie- go, w składzie Tajnego Hufca Harcerzy w Gdyni. Z Jego to inicjaty- wy a także współdziałania hufcowego Huberta Reglinskiego i Berar- da Walkusza zapoczątkowane kontakty z AK. doprowadziły, że po wza- jemnie prowadzonych rozmowach oraz wypracowaniu uzgodnionych sta- nowisk, dnia 15 sierpnia 1943 roku na terenie Bydgoszczy w obec- ności oficera wywiadu Komendy Okręgu AK. Franciszka Bendiga "Ksawe- rego" - osiągnięto konkretny consensus o współpracy i organizacyjnym powiązaniu THH w Gdyni z Okręgiem AK Pomorze. Odtąd przy zachowa- niu harcerskiej autonomizacji i po nawiązaniu bezpośredniej, łączności z szefem wywiadu AK na Wybrzeżu - por. Janem Belauem "Mści- wojem", realizowano zlecone zadania informacyjne dotyczące ruchu statków w portach Gdańsk i Gdyni, produkcji zbrojeniowej, budowie umocnień polowych oraz fortyfikacji wokół Gdyni a także translo- kacji niemieckich jednostek wojskowych. Warto wspomnieć, że meldunki te przekazywane do Komendy Głównej AK znalazły potem wysoką oce- nę i uznanie Sił Sprzymierzonych.

Jego aktywna działalność konspiracyjna była wszechstronna. Dzięki wykazanej zapobiegliwości i trafnej przenikliwości w nawiązywaniu kont^{akt} przy jednoczesnym zbiegu okazanej życzliwości przez niena- widzącego Niemców por. Piero Gigante z Nebio Bataglione oraz pomo- cy żołnierzy tegoż włoskiego batalionu chemicznego stacjonujące- go w Gdyni, udało mu się stamtąd wynieść dostateczną ilość bro- ni i amunicji potrzebnej do uzbrojenia nie tylko swojej drużyny. Również wykazana dbałość o wyszkolenie i bojową gotowość na wypa- dek podjęcia akcji "Burza" wzmocniły żołnierską postawę, kształtu- jąc zarazem wysokie morale całego oddziału. W końcowej już działal- ności, pod auspicjami por. Joachima Joachimczyka przystąpiono do akcji B-2 polegającej na dostarczeniu poza linię frontu sporządzo- nych planów fortyfikacji wokół i samej Gdyni zamienionej w twier- dzę /Festung Cotenhafen / a następnie włączeniu się THH-Gdynia do szturmów wraz z nacierającymi sowieckimi oddziałami, co w dużym stopniu przyczyniło się do uratowania Gdyni od zniszczeń. Według autorytatywnej relacji kierującego wspomnianą akcją B-2 - oficera AK - por. Joachima Joachimczyka, właśnie jedną z czołowych ról odegrał oddział kierowany przez Zygmunta Tanasia "Przebiegłego Ry- sia". Za działalność konspiracyjną został odznaczony Brązowym Krzyżem Zasługi z Mieczami. Wraz z kilkoma innymi druhmami dokonane czyny zbrojne był desygnowany do odznaczenia Krzyżem Walki, jed- wskunk postępującej fali aresztowań wśród członków Komendy Okrę- gu AK - Pomorze, trwających do sierpnia 1945 r. część rozkazów per- sonalnych wraz z listami osób awansowanych i odznaczonych ze wzglę- du na zachowanie bezpieczeństwa konspiracyjnego została z koniecz- ności zniszczona.

verte

*Por. Marek "Smytek" Henryk Szymanowicz odznaczony jest
Orderem Virtuti Militari V kl. Zygmuntem Velenskim i Srebrnym
Znakiem Zasługi z Mieczami, Zygmuntem AK i Medalem Wzrostu*

*00 P
ostrebrno*

Mimo niewątpliwych osiągnięć godnych najwyższego uznania został
On wraz z wieloma innymi Kolumbami Walczącego Wybrzeża aresztowa-
ny przez władze PRL pod zarzutem proakowskiej działalności. Począ-
wszy od 28 listopada 1945 roku do 15 czerwca 1946 roku był więź-
niem śledczym MUBP w Gdyni oraz przebywał na oddziale VI dla aków-
ców - więzienia w Gdańsku. Wobec stosowanych metod fizycznego
i psychicznego nacisku nie załamał się, zachowując swą niezłomną
żołnierską postawę i godność Polaka.

O powyższych faktach wiem stąd, gdyż od marca 1940 roku aż do zakończe-
nia II-wojny światowej -maja 1945 roku służyłem w ZWZ-AK występując
pod pseudonimem "Marek-Smytek" W roku 1943 zetknąłem się z Zygmuntem
Tanasiem wspólnie uczestniczyliśmy w akcji scaleniowej o której
mowa ~~potem~~ z racji spełnianych obowiązków służbowych oficera Komendy
dy Okręgu AK-Pomorze znane mi były dalsze działania THH Gdynia .
Na przełomie kwietnia -maja 1945 roku dzieliłem powyższe losy
akowca ściganego na podstawie art. 86 KKWP przez WUBP w Bydgoszczy.
Wydarzenia dotyczące działalności THH-Gdynia w szerszym zakresie
znalazły swój wyraz w książce Szare Szeregi wydanej w Warszawie
1988 roku przez Państwowe wydawnictwo Naukowe w tomie II -części
poświęconej współpracy THH Gdynia z Komendą Okręgu AK-Pomorze na
stronach 173 do 191.

Niniejsze oświadczenie składam na życzenie Pana Zygmunta Tanasia .

Henryk Szymanowicz

Henryk Szymanowicz "Marek"
por rez. -były oficer Komendy Okrę-
gu AK-Pomorze.

Bydgoszcz dnia 11 stycznia 1992 roku

Potwierdzam, że powyższy podpis złożył przede mną
własnoręcznie Henryk Szymanowicz, członek zwyczajny Światowego
Związku Żołnierzy Armii Krajowej Okręgu Bydgoszcz nr leg. SZŻAK
005206, zamieszkały w Bydgoszczy przy ul. Koszalińskiej 16/204 i do-
siadający dowód osobisty serii TK-nr. 2643110, wydany 16 września
1963 roku przez KMO-Bydgoszcz

do weryfikacji podpisu
VicePREZES
Jerzy Brzozowski
do tzn. Jerzy Brzozowski

Bydgoszcz, dnia 16 stycznia 1992 roku

**Światowy Związek
Żołnierzy Armii Krajowej
OKRĘG BYDGOSZCZ
Komisja ds. Członkostwa
i Weryfikacji**

*Do cni Por Marek Henryk Szymanowicz był wy-
acuje swoje składowe na dzień 16.01.92
być d-cof abuzji, a nie ad d-cof, choć
jeśli w razie (to) był "david" w tym
-obraz, był just oddziałem THH oficjalnie
-w trakcie procesu z oddziałem. Nadto w
wielu innych przypadkach. Nadto wskazywał, że
wielu z nich. Wskazywał, że
Or. THH-AK była -wskazywał, że
wielu z nich. Nadto wskazywał, że*

kwarty "i" + 2k

**Drużyna im. Gen. Władysława Sikorskiego
I pluton Tajnego Hufca Harcerzy w Gdyni
Oddział Dywersyjno-Wywiadowczy 01 AK:**

1. Drużynowy "Przebiegły Rys" Nr 30 później 209 - Zygmunt TANAS, syn Franciszka, ur. 02. 05.1927 r. w Gdyni.

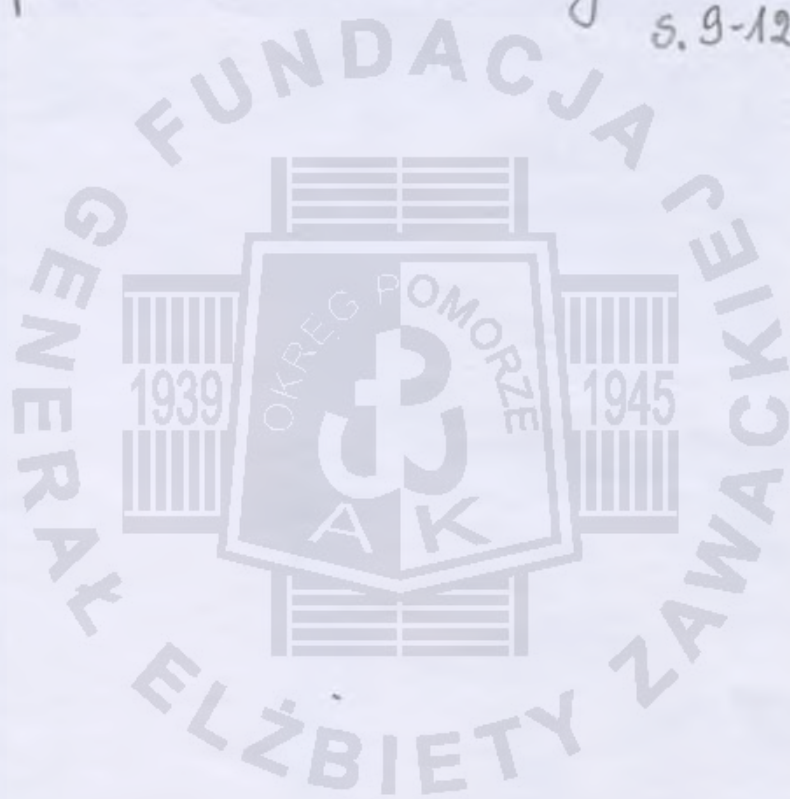
pierwsza trójka wg rozkazu:

2. "Bawoli Róg" Nr 230 - Marian ADAMCZAK, syn Jana, ur. 21.09.1925 w Lesznie Wlkp. - zmarł 1993 r. (Ojciec w Państwowej Służbie Cywilnej AK).
3. "Rybie Oko" Nr 231 - Marian ZALEWSKI, ur. 1925 - zmarł w 1994 r. (Ojciec oskarżony przez Ukraińca, że g. posmarował flagę hitlerowską, maltretowany na gestapo podpisał ED., Marian musiał pójść do wojska niemieckiego, we Francji zdezerterował, służył w II Korpusie PSZ).
4. "Zraniony Gołąb" Nr 232 -
5. "Czarny Diabeł" - zastępowy Józef SZCZEPAŃSKI, syn Franciszka, ur. 06. 03.1925 r. w Czernsku pow. Chojnice.
6. "Orle Oko" - Leszek KOSTENCKI, syn Kazimierza, ur. 25.02.1926 r. Szubin woj. bydgoskie (Ojciec uczestnik wojny z bolszewikami).
7. "Tarzan" - Edmund IDCZAK, syn Edwarda, ur. 16.11.1925 r. w Dubnie pow. Łuck - zmarł (Ojciec urzędnik PP - fotograf, rozstrzelany w 1939 r. w Piaśnicy).
8. "Czubaty Orzeł" - zastępowy Roman BUDYN, syn Władysława, ur. 04.10.1926 r. w Przemyślu (Ojciec obrońca Lwowa w delegacji po pomoc do Rady Ludowej w Poznaniu, matka Kaszubka z Grubbów, jej brat Jan witał Wojsko Polskie w Gdyni w 1920 r. biało-czerwonym sztandarem).
9. "Ryczący Bawół" - Jerzy TANAS, syn Franciszka, ur. 24.02.1929 r. w Gdyni - najmłodszy członek THH (Ojciec Powstaniec Wlkp. 1918/19, obrońca Wybrzeża 1939 r. i uczestnik Polski Podziemnej Wybrzeża 1939 - 1945).
10. "Młody Lampart" - Benedykt LANGOWSKI, syn Benedykta, ur. 05.02. 1928 r. w Zblewie pow. Starogard Gd. (Ojciec uczestnik wojny z bolszewikami).
11. "Stalowy Bagnet" - Bogdan PAWŁOWSKI, syn Stefana, ur. 29.09.1926 w Brzostowicach pow. Wyrzysk - woj. bydgoskie - zmarł (Ojciec uczestnik Strajku Szkolnego).
12. "Czarna Pantera II" - Zygmunt BRODA-PAWŁOWSKI, ur. 1927 r. w Pińsku - nie żyje.
13. "Jerzy" - zmarł.

Magazynierem broni był bosmanmat zawodowy sprzed 1939 r. Stanisław KOSTAŃCZUK, syn Grzegorza, ur. 23.02.1907 r. Huszlew - Siedleckie, ps. "Kostek" w AK, ukrywał się w piwnicy u p. Pallasz) Gdynia, ul. Nowogrodzka 38. Inwalida, zmarł w szpitalu w Gdyni po amputacji nogi.

Zygmunt Tanas
8. III 1995r.

poz. 4. mrskoz dzienny k.2
s. 9-12

Z. H. P.
JNY HUF. HAR
Gdynia

Rozkaz dzienny L. 39/42 /T/.
z dnia 19 listopada 1942.

1. Praca:

W związku z rozkazem Komendanta Głównej Kwatery P.Z.P. wzywam następujących drużów do dalszej walki z wrogiem: Szara Sowa, Mruczący Niedźwiedź i Czarny Sęp. Wszyscy niewziewani rozkazami P.Z.P.-T.H.H. do dalszej pracy winni pozostać w nieświadomości ciągłości pracy, zachowani w rezerwie aż do powołania.

2. Organizacja:

Polcom zorganizowanie:

1 drużyny Szarej Sowie, 2 drużyny Mruczącemu Niedźwiedzi i 3 drużyny Czarnemu Sępowi i 4 drużyny Niebieskiej Róży.

3. Przydziały nómérów:

Przydziałam nóméry:

Szara Sowa /14/ - Mruczący Niedźwiedź /15/
Czarny Sęp /16/ - Niebieska Róża /81/.

4. Mianowania:

Za wierną i sumienną pracę dla Boga i Polski przysnaje stopień Harcerza Rzeczypospolitej Szarej Sowie i daję mu nie tylko w swoim ale i w imieniu Z.H.P.

5. Przydziały nazw:

1 drużyny: Szara Trzynastka,
2 " Błękitna Trzynastka,
3 " Czarna Trzynastka,
4 " Amarantowa Trzynastka.

6. Przeszkolenie:

Pracę przeszkoleniową obejmuję w swoje ręce, którą prowadzę w następującym programie:
a) dla drużów Szarej, Błękitnej i Czarnej /siłowa polowa.

„Tęsknota nam będzie
uciśniona” 10

Archiwum prof. B. B.
i p. K. T. H. H.

z 19. XI. 1942 r.

7. Pochwały

Udzielam pochwały za ścisłą i sumienną pracę
Niebieskiej Róży /01/.

8. Rozkaz Kom. Główn. P.Z.P.

W związku z rozkazem Kom. Gł. P.Z.P. o powszechnym
obowiązku służby wojskowej, polecam drużynowym meldowanie
swojego stosunku do powszechnego obowiązku wojskowego.
Zarządzenia te wynikają z rozkazów Armii walczącej
w Kraju i dążą do uzupełnienia planów o powszechną
mobilizacji i organizacji w Kraju.

Wszyscy członkowie P.Z.P. - T.H.H. którzy służyli przyrzeczenie uważani są za żołnierzy, a przyrzeczenie ich
równie - przysiędze wojskowej.

Z. H. P.

OSTRZEWI

K.H. Samotny Jastrzęb/15/

Z. H. P.

TAJNY HUF. HARC.

M

M

Fragment korespondencji z rękopisem THH¹²
z 18 listopada 1842r.

1939

OKREG POMORSKI

Wiceadmirał Młjce
Sanatoryj Jastrzeb N 13

ul. Kępkę Szymanki

PZK - Polski Związek Powstańców - krypt. Zr 2
z. 11. 99

poz. 5

k. 4 s. 13-20

miej. rozk. jazdy
pociągów

Deutsche Reichsbahn
Reichsbahndirektion Danzig

Kleiner amtlicher
Taschenfahrplan

für den Nahverkehr

Danzig – Dirschau
Danzig Hbf – Danzig-Neufahrwasser
Danzig – Zoppot – Gotenhafen

Jahresfahrplan 1944/45

gültig vom 15. Juli 1944 an bis auf weiteres

Preis 0,05 RM

Die in den Fahrplänen durch eine Wellenlinie und das $\otimes$ oder $\diamond$ kenntlich gemachten Reisezüge verkehren nur auf besondere Anordnung.

Ferner muß mit weiteren Einschränkungen des Reisezugverkehrs an Sonntagen gerechnet werden. Diese Zug einschränkungen werden jeweils auf den Bahnhöfen durch besondere Anschläge bekanntgegeben.

Eine Gewähr für den Inhalt wird nicht übernommen.

T 0026

131 Danzig 14

km	RBD Danzig	Zug Nr. Klassen	579	608	541	1833	w160	w165	w166	117	WE 445
0,0	Danzig Hbf 124, 131a, c, r	ab	0,55	4,23	5,02	5,10	5,44	5,46	10,6	5,50	7,05
1,4	Danzig-Petershofen	w	4,27	5,14	5,52	5,14	5,52	5,14	5,52	5,14	5,52
3,6	Danzig-Ohra	w	4,32	5,18	5,56	5,18	5,56	5,18	5,56	5,18	5,56
6,1	Guteherberge	w	1,08	5,23	6,01	5,23	6,01	5,23	6,01	5,23	6,01
7,2	Danzig-St. Albrecht	y	1,13	5,28	6,06	5,28	6,06	5,28	6,06	5,28	6,06
11,0	Praust 131p	ab	1,19	4,44	5,15	5,32	6,10	6,26	7,03		
13,8	Zipsau	ab	1,20	4,45	5,17	5,34	6,12	6,28	7,05		
16,4	Kieschkau	w	1,26	4,51	5,23	5,40	6,18	6,34	7,11		
19,7	Schönwarling	y	1,30	4,55	5,27	5,44	6,22	6,38	7,15		
23,5	Hohenstein (Westr) 131a	ab	1,40	4,65	5,37	5,54	6,32	6,48	7,25		
25,4	Mühlbanz	y	1,46	4,71	5,43	5,60	6,38	6,54	7,31		
32,8	Dirschau 128, 131d, 135	ab	1,55	4,80	5,53	5,70	6,48	6,64	7,40		

(Fortsetzung)

km	RBD Danzig	Zug Nr. Klassen	628	1806	w1615	w1612	133	616	565
0,0	Danzig Hbf 124, 131a, c, r	ab	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3
1,4	Danzig-Petershofen	w	13,48	14,20	14,31	14,54	15,55	16,46	16,27
3,6	Danzig-Ohra	w	13,57	14,29	14,40	14,63	15,64	16,55	16,36
6,1	Guteherberge	w	14,02	14,34	14,45	14,68	15,69	16,60	16,41
7,2	Danzig-St. Albrecht	y	14,07	14,39	14,50	14,73	15,74	16,65	16,46
11,0	Praust 131p	ab	14,13	14,45	14,56	14,79	15,80	16,71	16,52
13,8	Zipsau	ab	14,18	14,50	14,61	14,84	15,85	16,76	16,57
16,4	Kieschkau	w	14,24	14,56	14,67	14,90	15,91	16,82	16,63
19,7	Schönwarling	y	14,29	14,61	14,72	14,95	15,96	16,87	16,68
23,5	Hohenstein (Westr) 131a	ab	14,35	14,67	14,78	15,01	16,02	16,93	16,74
25,4	Mühlbanz	y	14,40	14,72	14,83	15,06	16,07	16,98	16,79
32,8	Dirschau 128, 131d, 135	ab	15,05	15,37	15,48	15,71	16,72	17,63	17,44

- Dirschau 15

km	RBD Danzig	Zug Nr. Klassen	734	1807	606	1808	1006	1609	w1611	553	1851	452	557	w1600	w1613	559
0,0	Danzig Hbf 124, 131a, c, r	ab	7,25	7,30	7,50	8,23	8,35	8,30	9,34	9,53	11,19	11,59	12,20	13,07	13,25	13,25
1,4	Danzig-Petershofen	w	7,34	7,39	7,59	8,32	8,44	8,39	9,43	9,62	11,28	12,08	12,29	13,16	13,34	13,34
3,6	Danzig-Ohra	w	7,38	7,43	7,63	8,36	8,48	8,43	9,47	9,66	11,32	12,12	12,33	13,20	13,38	13,38
6,1	Guteherberge	w	7,43	7,48	7,68	8,41	8,53	8,48	9,52	9,71	11,36	12,16	12,37	13,24	13,42	13,42
7,2	Danzig-St. Albrecht	y	7,47	7,52	7,72	8,45	8,57	8,52	9,56	9,75	11,40	12,20	12,41	13,28	13,46	13,46
11,0	Praust 131p	ab	7,52	7,57	7,77	8,50	9,02	8,97	10,01	10,20	11,44	12,24	12,45	13,32	13,50	13,50
13,8	Zipsau	ab	7,57	7,62	7,82	8,55	9,07	9,02	10,06	10,25	11,48	12,28	12,49	13,36	13,54	13,54
16,4	Kieschkau	w	7,62	7,67	7,87	8,60	9,12	9,07	10,11	10,30	11,52	12,32	12,53	13,40	13,58	13,58
19,7	Schönwarling	y	7,67	7,72	7,92	8,65	9,17	9,12	10,16	10,35	11,56	12,36	12,57	13,44	14,02	14,02
23,5	Hohenstein (Westr) 131a	ab	7,72	7,77	7,97	8,70	9,22	9,17	10,21	10,40	11,60	12,40	13,01	13,88	14,06	14,06
25,4	Mühlbanz	y	7,77	7,82	8,02	8,75	9,27	9,22	10,26	10,45	11,64	12,44	13,05	13,92	14,10	14,10
32,8	Dirschau 128, 131d, 135	ab	7,82	7,87	8,07	8,80	9,32	9,27	10,31	10,50	11,70	12,50	13,11	13,98	14,16	14,16

(Fortsetzung)

km	RBD Danzig	Zug Nr. Klassen	628	1806	w1615	w1612	133	616	565
0,0	Dirschau 128, 131, 131d, 135	ab	2,10	2,10	2,10	2,10	2,10	2,10	2,10
7,4	Mühlbanz	y	2,10	2,10	2,10	2,10	2,10	2,10	2,10
11,3	Hohenstein (Westr) 131a	ab	2,20	2,20	2,20	2,20	2,20	2,20	2,20
13,8	Schönwarling	w	2,20	2,20	2,20	2,20	2,20	2,20	2,20
16,4	Zipsau	w	2,20	2,20	2,20	2,20	2,20	2,20	2,20
19,0	Praust 131p	ab	2,30	2,30	2,30	2,30	2,30	2,30	2,30
21,8	Danzig-St. Albrecht	w	2,39	2,39	2,39	2,39	2,39	2,39	2,39
25,6	Guteherberge	w	2,44	2,44	2,44	2,44	2,44	2,44	2,44
26,7	Danzig-Ohra	w	2,49	2,49	2,49	2,49	2,49	2,49	2,49
29,2	Danzig-Petershofen	w	2,54	2,54	2,54	2,54	2,54	2,54	2,54
31,4	Danzig Hbf 124, 131a, c	ab	2,55	2,55	2,55	2,55	2,55	2,55	2,55
32,8	Danzig Hbf 124, 131a, c	ab	2,55	2,55	2,55	2,55	2,55	2,55	2,55

131 Dirschau

- Danzig

131a Danzig Hbf - Danzig

km	RBD Danzig	Zug Nr	1702	1706	1708	w1710	1712
0,0	Danzig Hbf	ab	0.30	2.20	4.20	...	5.20 5.50
3,8	Danzig-Neuschottland	w	0.26	2.26	4.26	...	5.26 5.56
3,7	Danzig-Reichskolonie	w	0.30	2.30	4.30	...	5.30 6.00
4,9	Saspe	w	0.34	2.34	4.34	...	5.34 6.04
6,3	Brösen	w	0.38	2.38	4.38	...	5.38 6.08
7,2	Danzig-Neufahrwasser	an	0.41	2.41	4.41	...	5.41 6.11

(Fortsetzung)

Zug Nr	1748	1752	1754	1756	1758	1761
Danzig Hbf	ab 14.59	15.50	16.20	16.50	17.20	17.50
Danzig-Neuschottland	w 14.56	15.56	16.26	16.56	17.26	17.56
Danzig-Reichskolonie	w 15.00	16.00	16.30	17.00	17.30	18.00
Saspe	w 15.04	16.04	16.34	17.04	17.34	18.04
Brösen	w 15.08	16.08	16.38	17.08	17.38	18.08
Danzig-Neufahrwasser	an 15.11	16.11	16.41	17.11	17.41	18.11

- Neufahrwasser

Alle Züge nur 3. Klasse und 46

w 1714	1716	w 1718	1720	w 1722	1724	1726	1730	w 1732	1734	w 1736	1738	w 1740	1742	w 1744	1746
w 6.30	6.50	w 7.20	7.40	w 8.20	8.50	11.30	17.50	w 13.20	13.50	w 14.20	14.50	w 15.20	15.50	w 16.20	16.50
(6.26	6.56	(7.26	7.46	(8.26	8.56	11.36	17.56	(13.26	13.56	(14.26	14.56	(15.26	15.56	(16.26	16.56
(6.34	7.04	(7.34	8.04	(8.34	9.04	11.34	17.54	(13.34	14.04	(14.34	15.04	(15.34	16.04	(16.34	17.04
(6.38	7.08	(7.38	8.08	(8.38	9.08	11.38	17.58	(13.38	14.08	(14.38	15.08	(15.38	16.08	(16.38	17.08
w 6.41	7.11	w 7.41	8.11	w 8.41	9.11	11.41	18.11	w 13.41	14.11	w 14.41	15.11	w 15.41	16.11	w 16.41	17.11

131c Gesamtverkehr Danzig

km	RBD Danzig	Zug Nr	1500	1502	1504	1506	1508	1510	1512	1514
0,0	Danzig Hbf	ab	0.30	1.30	2.30	3.30	4.30	5.30	6.30	7.30
4,0	Danzig-Longfuhr	w	0.37	1.37	2.37	3.37	4.37	5.37	6.37	7.37
5,3	Danzig-Flughafen	w	0.43	1.43	2.43	3.43	4.43	5.43	6.43	7.43
8,1	Danzig-Oliva	an	0.48	1.48	2.48	3.48	4.48	5.48	6.48	7.48
11,7	Zoppot 124	ab	0.50	1.50	2.50	3.50	4.50	5.50	6.50	7.50
15,9	Adlershorst	w	0.58	1.58	2.58	3.58	4.58	5.58	6.58	7.58
21,0	Gotenhafen	an	1.05	2.05	3.05	4.05	5.05	6.05	7.05	8.05

(Fortsetzung)

Zug Nr	1516	1518	1520	1522	1524	1526	1528	1530	1532	1534
Danzig Hbf	ab 0.07	0.20	0.50	1.20	1.50	2.20	2.50	3.20	3.50	4.20
Danzig-Longfuhr	w 0.14	0.27	0.57	1.27	1.57	2.27	2.57	3.27	3.57	4.27
Danzig-Flughafen	w 0.20	0.33	1.03	1.33	2.03	2.33	3.03	3.33	4.03	4.33
Danzig-Oliva	w 0.25	0.38	1.08	1.38	2.08	2.38	3.08	3.38	4.08	4.38
Zoppot	ab 0.27	0.40	1.10	1.40	2.10	2.40	3.10	3.40	4.10	4.40
Adlershorst	w 0.35	0.48	1.18	1.48	2.18	2.48	3.18	3.48	4.18	4.48
Gotenhafen	an 0.42	0.55	1.25	1.55	2.25	2.55	3.25	3.55	4.25	4.55

(Fortsetzung)

Zug Nr	1536	1538	1540	1542	1544	1546	1548	1550	1552	1554
Danzig Hbf	ab 14.20	14.33	15.03	15.33	16.03	16.33	17.03	17.33	18.03	18.33
Danzig-Longfuhr	w 14.27	14.40	15.10	15.40	16.10	16.40	17.10	17.40	18.10	18.40
Danzig-Flughafen	w 14.33	14.46	15.16	15.46	16.16	16.46	17.16	17.46	18.16	18.46
Danzig-Oliva	w 14.38	14.51	15.21	15.51	16.21	16.51	17.21	17.51	18.21	18.51
Zoppot	ab 14.40	14.53	15.23	15.53	16.23	16.53	17.23	17.53	18.23	18.53
Adlershorst	w 14.48	15.01	15.31	16.01	16.31	17.01	17.31	18.01	18.31	19.01
Gotenhafen	an 14.55	15.08	15.38	16.08	16.38	17.08	17.38	18.08	18.38	19.08

(Fortsetzung)

Zug Nr	1556	1558	1560	1562	1564	1566	1568	1570	1572	1574
Danzig Hbf	ab 18.50	19.03	19.33	20.03	20.33	21.03	21.33	22.03	22.33	23.03
Danzig-Longfuhr	w 18.57	19.10	19.40	20.10	20.40	21.10	21.40	22.10	22.40	23.10
Danzig-Flughafen	w 19.03	19.16	19.46	20.16	20.46	21.16	21.46	22.16	22.46	23.16
Danzig-Oliva	w 19.08	19.21	19.51	20.21	20.51	21.21	21.51	22.21	22.51	23.21
Zoppot	ab 19.10	19.23	19.53	20.23	20.53	21.23	21.53	22.23	22.53	23.23
Adlershorst	w 19.18	19.31	20.01	20.31	21.01	21.31	22.01	22.31	23.01	23.31
Gotenhafen	an 19.25	19.38	20.08	20.38	21.08	21.38	22.08	22.38	23.08	23.38

a für den Nahverkehr zwischen Danzig Hbf u Gotenhafen gesperrt. Übergangsstände sind

- Zoppot - Gotenhafen

1516	1518	1520	1522	1524	1526	1528	1530	1532	1534	1536	1538	1540	1542	1544	1546	1548	1550	1552	1554
2.3	2.3	2.3	2.3	2.3	2.3	2.3	2.3	2.3	2.3	2.3	2.3	2.3	2.3	2.3	2.3	2.3	2.3	2.3	2.3
4.57	5.50	6.57	7.50	8.57	9.50	10.57	11.50	12.57	13.50	14.57	15.50	16.57	17.50	18.57	19.50	20.57	21.50	22.57	23.50
5.44	6.37	7.44	8.37	9.44	10.37	11.44	12.37	13.44	14.37	15.44	16.37	17.44	18.37	19.44	20.37	21.44	22.37	23.44	24.37
5.50	6.03	6.10	6.23	6.30	6.37	6.44	6.57	7.04	7.11	7.18	7.25	7.32	7.39	7.46	7.53	8.00	8.07	8.14	8.21
5.55	6.08	6.15	6.28	6.35	6.42	6.49	6.56	7.03	7.10	7.17	7.24	7.31	7.38	7.45	7.52	7.59	8.06	8.13	8.20
...	6.10	6.17	6.24	6.31	6.38	6.45	6.52	6.59	7.06	7.13	7.20	7.27	7.34	7.41	7.48	7.55	8.02	8.09	8.16
...	6.18	6.25	6.32	6.39	6.46	6.53	7.00	7.07	7.14	7.21	7.28	7.35	7.42	7.49	7.56	8.03	8.10	8.17	8.24
...	6.25	6.32	6.39	6.46	6.53	7.00	7.07	7.14	7.21	7.28	7.35	7.42	7.49	7.56	8.03	8.10	8.17	8.24	8.31

1556 1558 1560 1562 1564 1566 1568 1570 1572 1574 1576 1578 1580 1582 1584 1586 1588 1590 1592 1594 1596

131a Danzig-Neufahrwasser

Table with columns: km, RBD Danzig, Zug Nr, 1703, 1705, 1707, 1711, 1715, 1715. Rows include Danzig-Neufahrwasser, Bräsen, Sasse, Danzig Reichskolonie, Danzig-Neuschottland, Danzig Hbf.

- Danzig Hbf

Alle Züge zur 3. Klasse und ab

Table with columns: 1717, 1719, 1721, 1725, 1731, 1737, 1741, 1743, 1745, 1747. Rows include Danzig Hbf, Danzig Reichskolonie, Danzig-Neuschottland, Danzig-Neufahrwasser, Bräsen, Sasse, Danzig Hbf.

131 c Gesamtverkehr Gotenhafen

Table with columns: km, RBD Danzig, Zug Nr, 1503, 1505, 1507, 1511, 1515, 1517, 1521, 1523, 1525. Rows include Gotenhafen, Adlershorst, Zoppot, Danzig-Oliva, Danzig Flughafen, Danzig-Langfuhr, Danzig Hbf.

Table with columns: Zug Nr, 1527, 1529, 1531, 1535, 1539, 1543, 1547. Rows include Gotenhafen, Adlershorst, Zoppot, Danzig-Oliva, Danzig Flughafen, Danzig-Langfuhr, Danzig Hbf.

- Zoppot - Danzig

Table with columns: 1519, 1521, 1523, 1525, 1527, 1529, 1531, 1533, 1535, 1537, 1539, 1541, 1543, 1545, 1547, 1549, 1551, 1553, 1555, 1557, 1559. Rows include Zoppot, Danzig, Danzig Hbf.

© für den Fahrverkehr zwischen Gotenhafen u Danzig Hbf gestellt. Übergangskategorie sind zu

Mo bis Fr c verkehrt täglich außer Mo d S u V S • von Mo-Fr ab

Abfahrt der Fernzüge in Danzig Hbf

Zeit	Zug-Nr	Ankunft in	Bahnsteig
0.55	579 bG	Dirschau 1.55	1
4.23	600	Praust 4.44 — Allmühle 5.38	1
5.00	594	Golenhofen 5.32 — Stettin 16.19 — Berlin Stett Bf 20.25	1
5.02	541	Dirschau 5.53	1
6.10	446	Dirschau 7.07 — Lassewitz 9.10 — Bromberg 10.36	1
6.16W	650	Danzig-Langfuhr 6.23 — Burggraben 6.48	3
6.50	117	Dirschau 7.30 — Marienburg (Westpr) 7.55 — Elbing 8.30 — Königsberg (Pr) 10.18	1
6.57	624	Danzig-Langfuhr 7.06 — Karthaus (Westpr) 8.20	1
7.05W	E 440	Dirschau 7.40 — Lassewitz 8.51 — Bromberg Hbf 9.48 — Posen Hbf 12.42	1
7.14W	D 20	Zoppot 7.29 — Golenhofen 7.49 — Stettin 14.10 — Berlin Stett Bf 16.36	1
7.25	234	Dirschau 7.58 — Marienburg (Westpr) 8.26 — Thorn 11.58	1
7.50	606	Praust 8.15 — Karthaus (Westpr) 9.47 — Lauenburg 11.56	2
8.23	DmW 82	Dirschau 8.55 — Marienburg (Westpr) 9.18 — Soldau 11.52 — Warschau West 16.29	1
8.35	1004	Dirschau 9.29 — Marienburg (Westpr) 10.00 — Soldau 13.42 — Warschau West 19.09	1
10.30W	D 24	Golenhofen 11.03 — Stettin 16.44 — Berlin Stett Bf 18.49	1
11.55	450	Dirschau 12.37 — Bromberg 17.12	1
12.20	557	Dirschau 12.59 — Marienburg (Westpr) 13.43 — Elbing 14.25	1
13.00	538	Golenhofen 13.30 — Neustadt 14.10 — Lauenburg (Pom) 15.04	1
13.02W	D 60	Dirschau 13.38 — Bromberg 15.50 — Posen Hbf 18.40 — Breslau Hbf 21.52	1
13.30	610	Danzig-Langf 13.37 — Karthaus (Wpr) 14.55 — Berent 16.09	1
13.48	628	Praust 14.13 — Allmühle 15.13	2
14.20	1006	Dirschau 15.05 — Marienburg (Wpr) 15.52 — Soldau 19.59 — Nasielsk 22.50 — Modlin 23.29	1
15.44 vS	1212	Dirschau 16.24 — Marienburg (Westpr) 17.00 — Thorn 22.16	1
15.55	135	Dirschau 16.37 — Marienburg (Westpr) 17.37 — Elbing 18.23 — Königsberg 21.26	1
16.03	616	Praust 16.29 — Karthaus (Westpr) 17.50 — Lauenburg 20.05	1
16.27	565	Dirschau 17.21	1
17.00	452	Dirschau 17.42 — Lassewitz 19.43 — Bromberg Hbf 21.07	1
17.05W	630	Praust 17.30 — Allmühle 18.27	2
17.30 Sa	614	Danzig-Langfuhr 17.38 — Burggraben 16.05	2
18.00	598	Golenhofen 18.34 — Lauenburg (Pom) 20.29 — Stolp 21.52	1
18.18	567	Dirschau 19.20	1
18.50	139	Dirschau 19.32 — Marienburg (Wpr) 20.07 — Braunsberg 22.26	1
19.00	612	Danzig-Langf 19.07 — Karthaus (Wpr) 20.35 — Berent 22.03	2
19.28W	D 23	Dirschau 20.00 — Marienburg (Westpr) 20.28 — Elbing 20.58 — Königsberg (Pr) 22.46	1
19.33	632	Praust 19.58 — Allmühle 20.52 — Karthaus (Westpr) 21.26	2
20.05	1008	Dirschau 20.45 — Marienburg (Wpr) 21.15 — Soldau 0.24 — Warschau West 5.33	1
20.30	448	Dirschau 21.14 — Lassewitz 23.03 — Bromberg 0.06	1
21.20	573	Dirschau 22.20	1
21.43 Sa	660	Danzig-Langfuhr 21.50 — Burggraben 22.21	3
22.15	D 22	Golenhofen 22.49 — Stettin 4.58 — Berlin Stett Bf 7.09	1
22.50	577	Dirschau 23.41 — Marienburg (Westpr) 0.16 — Elbing 0.57	1
23.00	620 bG	Danzig-Langf 23.08 — Karthaus (Westpr) 0.19 — Berent 1.25	3
23.20	128	Dirschau 23.50 (D 28) — Schneidemühl 2.53 — Berlin Schl Bf 6.45 — Berlin Charl Bf 7.29	1

Änderungen der angegebenen Bahnsteige aus betrieblichen Gründen vorbehalten.

poz. 6

ku 9 s. 21-35

Zum Einlegen in das Gerät

D 1854/3

Maschinenpistole 44
(MP 44)

Gebrauchsanleitung

Vom 3. 6. 44

ZBIORY
* lekarza med. *
Zygmunt Tanasica

— 3 —

A. Allgemeines

Frühere Benennung: Maschinenpistole 43 (MP 43)

1. Bauart

Gasdrucklader mit durchbohrter Laufwand, Kippverschluss, Hahnabzug, Abzugsicherung, Einrichtung zur Abgabe von Einzelfeuer und Feuerstößen. Anbringen des Gewehrgranatgeräts ist möglich.

2. Patronenzuführung

Auswechselbares Stangenmagazin (30 Schuß).

3. Munition

Pistolenmunition 4.3

4. Schußweite

Visierschußweite: 100 bis 800 m, 100 m-weise verstellbar.

Gebrauchsentfernung: Bei Einzelfeuer bis 600 m
bei Feuerstößen bis 300 m

5. Schußfolge

9 Schuß/sec.

6. Maße und Gewichte

Kaliber: 7,9 mm

Länge: 930 mm

Gewicht mit Riemen und Magazin: 4,62 kg

Gewicht des mit 30 Schuß gefüllten Magazins: 0,92 kg

Bild 1: MP 44. Ansicht von links

B. Handhabung

7. Allgemeines

Die Waffe ist stets als geladen zu betrachten, da man es ihr äußerlich nicht ansehen kann, ob sich eine Patrone im Lauf befindet. Sie ist deshalb nur zum Schießen zu entsichern. Waffe mit der rechten Hand am Griffstück halten. Bedienungsgriffe mit Ausnahme des Sicherns und Schaltens mit der linken Hand vornehmen, dabei Mündung schräg aufwärts.

8. Trageweise

Die MP44 wird auf dem Marsch und im Gefecht wie das Gewehr getragen.

9. Anschlagarten

Wie beim Gewehr.

10. Füllen der Magazine

Magazine vor dem Füllen auf Sauberkeit und auf Beschädigungen überprüfen. Magazinfüller auf die Führungsleiste des Magazins schieben. Ladestreifen mit 5 Patronen in die Führungsnut des Magazinfüllers setzen.

Patronen mit dem Daumen der rechten Hand oder durch Druck gegen eine Tischplatte oder dergleichen in das Magazin drücken. Das Füllen ist auch einzeln von Hand möglich; auf einwandfreie Lage der Patronen im Magazin achten!

Patronensäule mehrmals mit Daumen eindrücken, bis einwandfreies Gleiten der Patronen fühlbar.

11. Sichern und Entsichern

Zum Sichern Hebel zur Sicherung nach oben stellen (S sichtbar).
Zum Entsichern Hebel zur Sicherung nach unten stellen (F sichtbar).

12. Laden

Waffe sichern.
Gefülltes Magazin bis zum hörbaren Einrasten einführen.
Schloßführung am Griff in hinterste Stellung ziehen und vorschnellen lassen.
Staubschutzdeckel schließen.

Waffe ist geladen und gesichert!

13. Vorbereiten zur Einsatzbereitschaft

Waffe sichern.

Gefülltes Magazin bis zum hörbaren Einrasten einführen.
Staubschutzdeckel schließen.

14. Entladen

Magazin der gesicherten Waffe durch Hineindrücken des Druckknopfes der Magazinsperre herausnehmen.

Patrone durch Ladebewegung entfernen, dabei die rechte Hand unter der Einführöffnung für das Magazin, den Daumen über der Auswurföffnung halten. Durch Blick in das Patronenlager feststellen, ob der Lauf frei ist.

Staubschutzdeckel schließen.

Entsichern und Hahn durch Zurückziehen des Abzuges entspannen.

Waffe ist entladen und entspannt!

15. Einzelfeuer und Feuerstöße

Bei Abgabe von **Einzelfeuer** muß der Schaltbolzen links aus dem Griffstück vorstehen, so daß **E** sichtbar ist.

Bei Abgabe von **Feuerstößen** muß der Schaltbolzen rechts aus dem Griffstück vorstehen, so daß **D** sichtbar ist.

Das Umschalten des Schaltbolzens erfolgt mit dem Zeigefinger bzw. mit dem Daumen der rechten Hand.

16. Auseinandernehmen und Zusammensetzen (Bild 2)

Auseinandernehmen der Waffe zum Reinigen (Teile auf reine Unterlage legen):

Entladen;

Federbolzen am Kolben bis zum Anschlag nach rechts ziehen;

Kolben nach hinten unter Abfangen der sich entspannenden Schließfeder abziehen;

Schließfeder aus dem Gehäuse nehmen;

Schloßführung am Griff nach hinten herausziehen, das lose Schloß auffangen;

Schlagbolzen aus dem Schloß nehmen;

Auszieher, Auszieherfeder und Stift ausbauen, dazu Stift mit Schlagbolzenspitze herausdrücken;

Handschutz mit Hilfe des Lösedornes nach unten abziehen, dazu abgesetztes Ende des Lösedornes in eines der vorderen Löcher des Handschutzes setzen; Dichtungsschraube ebenfalls mit dem Lösedorn herausschrauben.

Weiteres Auseinandernehmen der Waffe nur durch Waffenmeisterei.

Zum Auseinandernehmen des Magazins Blattfeder an der vorderen Seite des Bodens abheben und Boden nach vorn abdrücken. Feder mit Zubringer herausnehmen. Zusammensetzen erfolgt in umgekehrter Reihenfolge.

Beim Einführen des Gaskolbens mit Schloßführung und Schloß Waffe mit aufgeklapptem Griffstück nach oben, Mündung schräg abwärts halten; Teile einführen. Dabei darauf achten, daß der Schlagbolzen eingesetzt ist.

C. Reinigen

17. Zum Reinigen durch den Schützen ist die Waffe wie im vorigen Abschnitt beschrieben auseinanderzunehmen.

Rückstände und Öl mit Lappen entfernen. Etwaige erhartete Rückstände mit Holzspachtel beseitigen. Reinigen des Laufes mit dem Reinigungsgerät 34 (siehe H Dv 256).

Gaszylinder und Verbindungsstück mit der Reinigungsbürste für Gaszylinder MP 44 (in der durch den Deckel verschließbaren Ausnehmung des Kolbens untergebracht) unter Zuhilfenahme der Reinigungskette säubern. Nach dem Reinigen Teile hauchartig ölen, Gaskolben bleibt trocken.

— 16 —

Die Teile des zerlegten Magazins mit Öllappen abwischen und trocken nachreiben.

Berlin, den 3. 6. 44

Oberkommando des Heeres
Heereswaffenamt
Amtsgruppe für Entwicklung und Prüfung
im Auftrag
Kittel

III/4. Materiały dotyczące okresu po 1945: Tanas' Zygmunt

1. Listo L. Tanasia z 14.06.1993 do Komitetu Upamiętniania Miejsca Straceni i Walki na Wybrzeżu w sprawie upamiętnienia kpt. A. Sprungra, Jano Skiatkowskiego i por. J. Belou'a, kserokopie wraz z odpowiedzią M W w Gdańsku z 21.07.1993 k. 1 s. 1-2
2. Uwagi L. Tanasia do książki "Okupacja hitlerowska na Pomorzu Gdańskim", W. Jastkiewicz i J. Seilinga (O historyczną prawdę), napis kserokop. k. 5 s. 3-11
3. Listo Muzeum Marynarski Wozemni do L. Tanasia z 17.11.1994 - podziękowanie za przekazane materiały JHH, kserokop. oryg. k. 1 s. 12
4. Lista członków Stow. JHH-A 2 w Gdyni przedstawionych do Odszuoli "Duszy", kserokop. k. 2 s. 13-15

Lekarz med. Zygmunt TANAŚ,
 kombatant THH i AK Gdyni,
 czł. Tow. Przyjaciół Pomorza,
 Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego,
 NSZZ Solidarność,
 czł. Św. Zw. Ż. AK Nr 251 Okr. Gdańskiego,
 Stowarzyszenia Sz. Szeregów Nr 162,
 Zrzeszenia WiN Nr C-307 w Gdańsku.
 Zam. 81-311 Gdynia,
 tel. 21-92-89

Gdynia, dn. 14.06.1993 r.

Kopia

Komitet Upamiętniania Miejsc Walki i Straceń na Wybrzeżu

do rąk Pana Wojewody Gdańskiego Prof. dr Józefa Borzyszkowskiego.

Jako b. uczestnik walk Polski Podziemnej lat okupacji na Wybrzeżu Gdańskim po 50 latach praktyk Polski komunistycznej zwracam się niniejszym o uczczenie 3 Zasłużonych dla Polskości Postaci walki Wybrzeża Gdańskiego:

1. Kapitana ŻW Antoniego SPRUNGA, członka Sarmacji z Gdyni, rozstrzelanego w Stutthofie za osiągnięcia Wywiadu, przekazującego dane do Szwecji do Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie.

2. Pośła Jana KWIATKOWSKIEGO z Gdyni, polskiego przedstawiciela do Reichstagu za Wilhelma I i pośła do Sejmu za Niepodległej, później więźnia Berezki Kartuskiej. Zasłużonego w prasie polskiej w Wolnym Mieście Gdańsku. W czasie okupacji członka Orła Białego, aresztowanego 26.XI.1942 r., męczonogo w gestapo i zmarłego z wycieńczenia w obozie kc Stutthof w 1943 r. Pracowałem z Nim od 1941 r. w firmie spedycyjnej Johannes Ick w Gdyni, siedzieliśmy często przy jednym biurku, był ogromnie wartościowym Patriotą i Człowiekiem.

3. Por. Jana BELAUA ps. "Mściwoj", Szefa Wywiadu ZWZ-AK Wybrzeże (odcinka Tczew-Gdańsk-Gdynia), rozstrzelanego 23 września 1944 r. w Ocyplu koło Starogardu Gdańskiego wraz z harcerzem Hubertem MAŃSKIM ps. F-835 z Gdyni-Chylonii, Cebulą z Bydgoszczy, Witoldem Wojciechowskim z Gdyni, pochodzącym z Bydgoszczy, przybyłym z Lotwy, Chyłą i Kowalskim z Gdyni oraz 6 innymi Żołnierzami Polski Podziemnej Wybrzeża. Może byłoby możliwe przeprowadzenie ekshumacji W.W. i pochowanie na Cmentarzu Zasłużonych Obrońców Gdyni w Redłowie. Ubiegałem się kiedyś o nazwanie Ośrodka Zdrowia w Gdyni-Chylonii Jego imieniem jako, że przed 1939 r. studiował medycynę na Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie. Por. Jan BELAU, ps. "Mściwoj" był z rozkazu Kpt. Franciszka BENDIGA ps. "Ksawery" przełożonym wojskowym Komendanta Tajnego Hufca Harcerzy Phm. Huberta Reglińskiego do grudnia 1943 r., a Jana Gerarda Walkusza i Zygmunta Tanasia do lata 1944 r.

Zygmunt Tanaś
 ps. "Przebiegły Rys"

URZĄD WOJEWÓDZKI
W GDAŃSKU
Wydział Kultury, Nauki i Sportu
80-810 Gdańsk, ul. Okopowa 21/27
tel 31-60-42
tlx 0512567; fax 31-78-33

KNS/XIV/844/93

Gdańsk, 21 lipca 1993 r.

Szanowny Pan

Zygmunt T A N A S

81-311 - GDYNIA

Odpowiadając na Pana pismo w sprawie UCZCZENIA ZASŁU-
ZONYCH dla POLSKOSCI WYBRZEŻA GDAŃSKIEGO - pragnę przede
wszystkim wyrazić serdeczne podziękowania za piękną patrio-
tyczną postawę wobec SPRAW i LUDZI, którzy walczyli i oddawali
życie dla Polski.

Informuję jednocześnie, że załatwienie Pana wniosku wobec
obowiązującej ustawy o samorządach należy do kompetencji gminy.

Pozwalam sobie zatem pismo Pana przesłać do Prezydenta
Miasta Gdyni.

Jeszcze raz dziękuję za zaangażowanie społeczne.

Otrzymują:

-----
1. Pani
Franciszka Cegielska
PREZYDENT Miasta
Gdyni

Z wyrazami szacunku,
z up. WOJEWODY

mgr Wojciech Bonisławski
Zastępca Przewodniczącego
Wojewódzkiego Komitetu
Ochrony Pamięci Walk i
Męczeństwa w Gdańsku

W kwietniu 1993r

Na ~~kwietniowym~~ spotkaniu Środowiska Pomorskiego AK w Gdańsku) które prowadził prof. dr Maciej Krzyżanowski ps. "Kuba" z AK w Bydgoszczy, przedstawiłem uwagi, dotyczące nieścisłości pracy W. Jastrzębskiego i J. Szilinga: Okupacja hitlerowska na Pomorzu Gdańskim, *Wydarzenia Morskie Gdańsk 1979r.* zawartych na ss. 295-296. Pojawiające się nie tylko we wspomnianej książce zafałszowania wymagają uściślenia faktów historycznych.

1. Odnośnie funkcji komendanta THH po Hubercie Reglińskim, pełnionej rzekomo przez Witolda Nickiego wyjaśniam, że:
  - I komendantem THH był Henryk Szymański ps. "Samotny Jastrząb", Nr THH 2, następnie 13 (od 1939 r., a rozkazem od 1.I.1940 r. do aresztowania 26.XI.1942 r.);
  - II komendantem THH był Hubert Regliński ps. "Złoty Jeleń", Nr 14 (od grudnia 1942 do grudnia 1943 r.);
  - W 1944/45 funkcję p.o. komendanta pełnili: Edmund Śmierzchalski ps. "Ben Hur", Nr 200 i "Morski Orzeł", Nr 201 oraz zastępca Józef Wawrzyńczyk ps. "Twarde Serce", Nr 202.

2. Zerwany kontakt THH z ZWZ-AK odnowiony został w 1943 r. nie za pośrednictwem ppor. wywiadu AK Edmunda Welca lecz (z mej inspiracji) przez Komendanta THH Huberta Reglińskiego (gdyż on był w 1943 r. komendantem) za pośrednictwem przedwojennych podchorążych, braci Henryka i Franciszka Szymanowiczów, przybyłych latem 1943 r. z Bydgoszczy do Gdyni jako "Bombeneinsatz", robotników Polaków. Obaj pracowali z Janem Gerardem Walkuszem i mną w Stolarni Mechanicznej VD Alfonsa Pohla w Gdyni przy ul. Śląskiej 3, a mieszkali podczas pobytu w Gdyni w barakach Stoczni Deutsche Werke Kiel, oddział w Gdyni. Henryk Szymanowicz ps. "Marek" był dowódcą konspiracyjnego batalionu ZWZ-AK w Łęgnowie, a Franciszek

4

Szymanowicz ps. "Leon" pełnił odpowiedzialną funkcję w Garnizonie ZWZ-AK w Bydgoszczy.

Po wzajemnym dłuższym badaniu się, w wyniku rozmów w Gdyni, komendant THH Hubert Regliński wysłał do Bydgoszczy delegację THH: Jana Gerarda Walkusza ps. "Chytry Lis", Nr 21 i Zygmunta Tanaś ps. "Przebiegły Ryś", Nr 30, z zadaniem nawiązania kontaktu z Komendą Okręgu i zgłoszenia akcesu THH do AK. Punktem kontaktowym w Bydgoszczy stało się mieszkanie poznanych w Gdyni akowców, którzy w międzyczasie wrócili do domu. Rozmowę z gdyńskimi delegatami przeprowadził z ramienia Komendy AK w dniu 15 sierpnia 1943 r. oficer wywiadu z Komendy Okręgu AK Franciszek Bendig ps. "Ksawery", przyjmując THH (62 harcerzy i 18 harcerek) w skład podziemnego WP - Armii Krajowej. Równocześnie polecił delegatom udać się do Gdyni zapewniając, że zgłosi się wkrótce oficer z którym będą pracować. Do komendanta THH Huberta Reglińskiego przyszedł por. Jan Belau ps. "Mściwoj", szef odcinka Tczew-Gdańsk-Gdynia Wywiadu ZWZ-AK. Od tego czasu, po zaprzysiężeniu naszej trójki we wrześniu 1943 r. współpracowali z nim: hufcowy Hubert Regliński (do końca 1943 r.), przyboczny-zastępowy Jan Gerard Walkusz i drużynowy Zygmunt Tanaś (do lata 1944 r.).

Powyższe fakty potwierdza oświadczenie Franciszka Bendiga ps. "Ksawery", uczestnika Armii Krajowej w Okręgu Pomorskim od stycznia 1940 r. do sierpnia 1944 r., b. szefa wywiadu Okr. Pom. AK, który oświadcza, że "Zygmunt Tanaś, syn Franciszka, ur. 2 maja 1927 w Gdyni jest mi znany osobiście jako uczestnik Armii Krajowej w okresie od drugiej połowy 1943 r., gdzieś we wrześniu 1943 r. Zygmunt Tanaś spotkał się ze mną jako jeden z delegatów (razem z G. Walkuszem) Tajnego Hufca Harcerzy w Gdyni. Spotkanie było zorganizowane w Bydgoszczy w toku prowadzonej przeze mnie z rozkazu K-dy AK akcji scalania organizacji ruchu oporu na Pomorzu.

*Zyja Kpt Tadeusz Zenczykowski Szef Wydz. Przygotow.
VI Oddziału K. GP. AK*

s. Jana, maturzysta Państwowego Gimnazjum w Chojnicach z 1935 r.,
absolwent z drugą lokatą (2:100) Szkoły Podchorążych Rezerwy
Piechoty w Grudziądzu z 1938 r. Zamieszkał w Gdyni, gdzie pracował
w Izbie Przemysłowo-Handlowej, delegowany do Gdańska. Brał udział
w Kampanii Wrześniowej, walcząc w 16 DP w rejonie Gór Świętokrzys-
kich. Okupację spędził z żoną w Warszawie, uczestnicząc w konspi-
racji ZWZ-AK. W swoim mieszkaniu w Warszawie ukrywali 2 ^{żydowski} ~~żydowskie~~

Kobiety

dziewczynkę z getta. Ppor. "Joachim" brał udział w Powstaniu
Warszawskim jako PSW - Polowy Sprawozdawca Wojenny. Był oficerem
VI Oddziału Komendy Głównej AK, jego przełożonym był kpt. "Kania".

Zachowały się dla historii, pokazane w 1993 r. w Warszawie
wspaniałe fotogramy PSW "Joachima". Uciekł z niewoli z zadaniem
specjalnym (nr jeniecki 224864) w drodze z Sandbostel do Murnau,
w miejscowości Ingolstadt i przez Wiedeń, gdzie czekał z drugą
osobą bezskutecznie na papiery z Krakowa oraz przez Berlin dotarł
do Gdyni. Tu przez narzeczonego swej siostry Jana Pocięjkę nawią-
zał kontakt z jego przełożonym ppor. Stanisławem Kaczmarkiem "02-
186", d-cą II Podgrupy Wywiadu VK AK, a przez niego z hufcowymi
THH-AK Józefem Wawrzyńczykiem oraz Edmundem Śmierchalskim i włą-
czył w nurt pracy konspiracyjnej na terenie Gdyni. 30 letni por.
Joachim Joachimczyk, który przeżył tragedię Powstania, widział
wyniszczenie ludności cywilnej i powstańców, zamienioną w gruzy
Warszawę. Stąd gdy dostrzegł wolę czynnego wystąpienia przeciw
znenawidzonemu okupantowi 17-21 letnich harcerzy-żołnierzy THH-
AK, chcąc m. in. uratować tę wartościową gdyńską młodzież,
skierował ją na najbardziej właściwą drogę walki, proponując
ochotnicze przystąpienie do opracowania wywiadowczego niemieckich
umocnień, rozmieszczeń środków ogniowych i jednostek, wykonania
planów i dostarczenia ich przez front wyzwalamy Wybrzeże
wojskom przed rozpoczęciem natarcia.

6

Koordynatorem zaakceptowanej przez Wywiad AK akcji był ppor. Stanisław Kaczmarek, ur. w Kacku Wielkim w 1923 r., syn Franciszka - Powstańca Wlkp. 1918/19 r., urzędnika Straży Granicznej do 1939 r. w Orłowie, matka z zacnej kaszubskiej rodziny. Stanisław Kaczmarek w 1939 r. wraz z Józefem Wawrzyńczykiem ukończył 4 klasę gimnazjum w Pelplinie, a po wojnie studia prawnicze w Poznaniu, był adwokatem w Katowicach (nie żyje).

Hufcowi THH Edmund Śmierzchalski ps. "Morski Orzeł" II i Józef Wawrzyńczyk ps. "Twarde Serce" w czasie akcji "B-2" kierowali zbieraniem danych wywiadowczych przez drużyny i zastępy I i II Plutonu THH-AK. Józef Wawrzyńczyk był synem Powstańca Śląskiego, chorążego zawodowego Mar. Woj. na Zachodzie, tam odznaczonego orderem Virtuti Militari V kl.

Celną akcją Wywiadu VK AK w Gdyni, budząca postrach były listy do dygnitarzy hitlerowskiej obrony Wybrzeża (Cartelieriego, Schlichtinga, Tempa i innych), ostrzegające przed ewentualnym zastosowaniem jakichkolwiek represji wobec ludności polskiej.

Ochotniczego udziału w akcji "B-2" nie odmówił nikt z nienawiści do niemieckiego okupanta i z rozumienia potrzeby wniesienia wkładu nas Polaków w wyzwolenie Gdyni. Poszczególne drużyny i samodzielne zastępy I i II Plutonu THH-AK w najtrudniejszych często warunkach przez 3 miesiące zbierały materiały wywiadowcze o stanie "Festungring Gotenhafen".

Zastępowy Jan Górecki ps. "Młoda Mewa", lat 18, pracownik Katasteramtu wykonał pierwsze plany w skali 1:10.000 z podaniem wysokości obiektów. Mapy kreślił początkowo (będąc na zwolnieniu lekarskim) w mieszkaniu rodziców przy ul. Tatrzańskiej, a następnie w piwnicy warsztatu Rekowskiego przy A. Hitler Str. 137 (obecnie Aleja Zwycięstwa), ochroniany z zewnątrz przez uzbrojonych, zmieniających się harcerzy THH i starszych żołnierzy AK.

7

trwała narada radzieckiego dowódcy z por. Joachimczykiem i hufcowym Wawrzyńczykiem nad planami.

Pozostałych w Gdyni 50 harcerzy THH-AK miało obowiązek zabezpieczania ludności polskiej w miejscu gdzie przebywali najczęściej skoncentrowani drużynami lub zastępami. I tak część mojej Drużyny im. Gen. Władysława Sikorskiego w piwnicy u ukrywającego się bosmanmata zawodowego Mar. Woj. Stanisława Kostańczuka ps. "Kostek" z AK, przy ul. Nowogrodzkiej 38 u p. Pallasz. Wielu z nas brało udział we wskazywaniu Wojsku Polskiemu i Armii Czerwonej obiektów wroga, kilku brało udział w natarciu, zgodnie z rozkazem por. "Joachima" nie ujawniając przynależności do THH-AK wobec Armii Radzieckiej czy Berlingowców.

O Tajnym Hufcu Harcerzy i jego akcji "B-2", która uchroniła wiele istnień żołnierskich, więźniów Stutthofu, jeńców wielu narodowości, ludność i miasto Gdynię od zniszczeń (jakim uległ Gdańsk) uczciwie napisał mjr mgr Leon Lubecki w swojej pracy pt.: Ruch Oporu na Pomorzu Gdańskim w latach 1939-1945. "Gdańskie Zeszyty Humanistyczne", 1962, R. V oraz w: Harcerze Wybrzeża w walce z okupantem w latach 1939-1945, WSP, Gdańsk 1963. Prace te miały być czytane w naszej obecności przed oddaniem do druku, czego niestety nie dotrzymano.

Akcja "B-2" wykonana była z inicjatywy i pod dowództwem dwu oficerów Armii Krajowej, Joachima Joachimczyka i Stanisława Kaczmarka, czego dowodzi treść pisma podpisanego przez nich i in. 13 osób z THH i AK, m. in. I Inspektora ZWZ-AK Wybrzeża mjr. Jana Jarzębowskiego do Prezesa Rady Ministrów J. Cyrankiewicza, wysłanego 25.I.1961 w sprawie przyznania renty specjalnej dla Komendanta Okręgu Pomorskiego AK płk. dypl. "Pioruna" - Jana Pałubickiego, który na skutek tej interwencji zamiast 360 zł otrzymał rentę w wysokości 1.180 zł.

Plany ochotniczo przeniosła w plecaku o podwójnym dnie kurierka Mieczysława Oleszakówna (obecnie Pobłocka) ps. "Przelotny Ptak", lat 24 i przekazała w okolicy Brus pow. Chojnice, gdzie mieszkała ~~matka~~ ^{siostra} por. "Joachima".

Drugie plany wykonał zespół Stanisława Kaczmarka, m. in. Hilary Nowakowski ps. "Czarna Pantera", czł. THH i Sz. Szeregów, więzień Stutthofu, uciekinier po marszu śmierci z miejscowości Gęsk. Wejherowa, ukrywający się u rodziców w schronie, chory, leczony potajemnie przez kpt. Mar. Woj. dr Augustyna Dolatkowskiego. Drugi komplet planów, uzupełnionych o nowe, aktualne dane, przeniosła zabandażowany na sobie (polany krwią królika przez matkę Wawrzyńczyka) Irena Maśkiewicz ps. "Wrzos", lat 21, łączniczka THH i AK, żyjąca dziś we Francji (60440 Nanteuil le Haudouin, rue Gambetta). Felicja Walkuszówna ps. "Walka", lat 18, obecnie Grzebyta, niosła na sobie 2 pistolety por. "Joachima" i hufcowego J. Wawrzyńczyka. Mieszka dziś w Lęborku przy ul. Armii Krajowej. 7 osobowy patrol pod dowództwem por. Joachima Joachimczyka wyruszył z Gdyni 9.III.1945 r. pociągiem do Wejherowa, dalej pieszo w kierunku frontu. Po drodze ze względów taktycznych podzielili się na dwie grupki. Ppor. Stanisław Kaczmarek z Janem Pocięjką dotarli do Linii, gdzie przeczekali noc w zagrodzie Cecylii Brzeskiej. 10.III.1945 r. w czasie walk zgłosili się do dowództwa wojsk radzieckich w Linii, gdzie składali relację mjr. lub ppłk. Kostrow (nazwisko usłyszał Pocięjko w trakcie rozmowy oficera w drugim pokoju przez krótkofalówkę). Przez dwa dni odtwarzali plany z pamięci, powiadamiając o drugiej grupie posiadającej mapy. Por. Joachim Joachimczyk z hufcowym Józefem Wawrzyńczykiem i zastępowym Janem Gerardem Walkuszem oraz łączniczkami Ireną Maśkiewicz i Felicją Walkuszówną dotarli do miejscowości Strzecz Wybudowanie, gdzie 10.III.1945 r. przekazali plany Armii Czerwonej. Całą noc

Wysoko i sprawiedliwie akcję "B-2" ocenił dowódca I armii pancernej gwardii marszałek Michaił Katukow w harcerskim piśmie "Na Przełaj" z lutego 1965 r. (po 20 latach) słowami: "Pod Gdynią zgłosiła się do nas grupa Polaków przynosząc plany niemieckich umocnień i rozmieszczeń sił ogniowych przeciwnika. To pozwoliło nam skorygować plan natarcia, zaoszczędzić wiele istnień żołnierskich, uderzyć tam, gdzie nieprzyjaciel był najsłabszy ...".

Filmy Czołówki pt.: "Akcja B-2" i ^{POLTELU} "Wojenne ścieżki Joachima" rzetelnie obrazowały dokonania THH-AK oraz por. J. Joachimczyka.

Z naszych historyków, którzy wstydliwie dotąd przemilczali ten temat, prawdopodobnie niewygodny politycznie, bo akcja wykonana z inicjatywy oficerów AK, tylko dyrektor Muzeum Marynarki Wojennej w Gdyni kmdr. dr Rafał Witkowski w swej pracy pt.: "Walki o wyzwolenie Wybrzeża Gdańskiego w 1945 r." przedstawił zwięźłą ocenę wkładu THH swą akcją "B-2" w wyzwolenie Gdyni.

Wcześniej wiernie oddali klimat walk harcerzy o polskość Gdyni:

1. Zbigniew Flisowski w swym cennym "Reportażu z pola walki": Pomorze, t. II, MON, Warszawa 1976, w rozdziale pt.: "Wyzwolenie Pomorza";

2. Rajmund Bolduan i Marian Podgóreczny w: Bez Mundurów, Wyd. Morskie, Gdańsk (kilka wydań);

3. Kazimierz Radowicz: Bandera Zawiszy, NK, Warszawa 1975;

4. Akcja B-2, seria "Tygrys", Wyd. MON, Warszawa; 1971;

5. Feliks Z. Weremiej: Kształt dotrzymanego słowa, NK, Warszawa 1975;

Ostatnio o THH wydano: L. Lubecki, Z. Tanaś: Tajny Hufiec Harcerzy i akcja "B-2", w: Szare Szeregi. Harcerze 1939 1945, red. J. Jabrzemski, t. II, PWN, Warszawa 1988, s. 161-186. W pracy tej poprawiliśmy dostrzeżone nieścisłości "Harcerzy" Leona Lubeckiego i uzupełniliśmy treść o nowe fakty.

Obecnie wypadałoby dodać, że po wyzwoleniu por. Joachim Joachimczyk z Edmundem Śmierchalskim ujawnili się w MUBP w Sopocie, gdzie na jego uprzedni rozkaz służbę pełnili: ppor. Stanisław Kaczmarek, ppor. Józef Wawrzyńczyk i sierżant Jan Pocijko. Natomiast moja okupacyjna Drużyna im. Gen. Władysława Sikorskiego THH-AK, po porozumieniu się z Bydgoszczą i miejscową konspiracją w Gdyni, przystąpiła do drugiej konspiracji. Produkowaliśmy plakaty: PPR - Płatni Pachołcy Rosji i Precz z "demokratycznym" komunizmem, oraz gromadziliśmy broń: 1 rkm, 27 granatów sowieckich, 2 automaty, 6 karabinów, broń krótka, skrzynię z amunicją. 28 listopada 1945 r. zostaliśmy (część drużyny) aresztowani i więzieni w MUBP w Gdyni i na VI Oddziale więzienia w Gdańsku. 20 i 21 lutego 1946 odbyła się rozprawa przed Rejonowym Sądem Wojskowym w Gdyni, którą prowadził kmdr Gajewski. Oskarżali: kmdr ppor. Kant i kpt. Maciejewski. Obrońcą z urzędu był dr Chmielewski. Rozprawę odroczone, śledztwo trwało nadal. Dzięki staraniom mego ojca oraz pomocy wielu życzliwych osób, m. in. Delegata Rządu d/s Odbudowy Wybrzeża - inż. Eugeniusza Kwiatkowskiego, zostaliśmy zwolnieni z więzienia 15 czerwca 1946 r., a 20 lipca 1946 r. śledztwo umorzono.

Przed nami było 45 lat trudnego życia w stałej inwigilacji, broniły nas uczciwa praca i pomoc udzielona Rosjanom w czasie oblężenia Wybrzeża.

***

Od kwietnia do 11.11.1947 r. z upoważnienia Komendanta Morskiego Rejonu Harcerzy Hm. Henryka Szymańskiego w Gdyni, przeprowadziłem weryfikację konspiratorów THH lat okupacji. Po październiku '56 r. przez 10 lat pracy na lądzie i następnie przez ²³ ~~wszyst-~~kie lata pływania jako lekarz okrętowy w PLO, zbierałem ewidencję i ustalałem wkład poległych i zamęczonych oraz żyjących 62 harce-

rzy i 18 harcerek THH. ~~dla~~ Komisji Historycznej Środowiska Sz. Szeregów przy Archiwum Państwowym m. st. Warszawy, ~~przekazałem tam~~ ankiety poległych i zamęczonych oraz żyjących uczestników konspiracji - członków Kręgu THH SSS w Gdyni. Listę ustalonych 48 uczestników akcji "B-2" oraz harcerek THH przekazałem: Komisji Historycznej Zarządu Głównego SSS, Komisji Historycznej GK ZHP, doc. dr Elżbiecie Zawackiej dla Archiwum Pomorskiego AK w Toruniu, kmdr. dr Rafałowi Witkowskiemu dla Muzeum Mar. Woj. w Gdyni, inż. Kazimierzowi Śliwie, prezesowi Zarządu Okręgu ŚZŻAK w Gdańsku, płk dr Konradowi Ciechanowskiemu w Gdańsku, dr Andrzejowi Gąsiorowskiemu w Filii Muzeum Stutthofu w Sopocie, Muzeum WP w Warszawie, Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubskiej w Wejherowie.

Zostałem wierny ostatniemu rozkazowi Gen. Leopolda Okulickiego "Niedźwiadka", czerwonego krawatu nie ubrałem. Wysyłałem różne materiały Zarządowi Koła Żołnierzy AK w Londynie, Instytutowi Polskiemu i Muzeum Gen. Sikorskiego, Ojcu Świętemu, prowadziłem konspiracyjny Krąg im. Kmdr. por. Zbigniewa Przybyszewskiego pod ps. por. "Andrzej".

Zygmunt Tanaś ps. "Przebiegły Ryś"

1. Patrz oświadczenie świadka z 11.03.1976 r. wydane Gerardowi Walkuszowi i Zygmuntovi Tanasiowi (identycznej treści) przez kpt. AK Franciszka Bendiga ps. "Ksawery", b. szefa wywiadu Okręgu Pomorskiego AK, mjr WiN, notariusza ze Stargardu Szcz., zam. 73-110 Stargard Szczeciński, ul. Rzeźnicza 3. Zob. też oświadczenie z 11.01.1992 r., wydane Zygmuntovi Tanasiowi przez Henryka Szymanowicza ps. "Marek", por. rez., b. oficera Komendy Okręgu AK-Pomorze, zam. w Bydgoszczy, ul. Koszalińska 16/204. Oryginały dokumentów posiadam w zbiorach własnych.

MUZEUM MARYNARKI WOJENNEJ

81-912 GDYNIA SKWER KOŚCIUSZKI

Gdynia, 17 listopada 1994 r.

DOWÓDZTWO MARYNARKI WOJENNEJ
ODDZIAŁ WYCHOWAWCZY

Nr 612

W.P.

1994-11-18

81.912 Gdynia

ZYGMUNT TANAS

81-511 G D Y N I A

KIEROWNIK

tel. 27-37-45

DZIAŁ HISTORYCZNY

tel. 27-37-45

EKSPOZYCJA UZBROJENIA
I BRONI MORSKIEJ

tel. 27-39-84

OKRĘT-MUZEUM
„BŁYSKAWICA”

tel. 27-36-58

Serdecznie dziękuję za przesłane materiały dotyczące
Tajnego Hufca Harcerskiego i Pańskiej osoby.
Z przyjemnością włączyliśmy je do naszych zbiorów.

Z poważaniem

K I E R O W N I K

kmdr por. dr Zbigniew WOJCIECHOWSKI

*Kopia dla
Archiwum Powstaniego AK
w Toruniu*

Lista Członków Kręgu THH-AK SSS w Gdyni przedstawionych do Odznaki "BURZY"
uczestników AKCJI "B2", która trwała od grudnia 1944 do 28 marca 1945 r.
dowódca Por. AK "Joachim" - Joachim Joachimczyk

Lp.	IMIĘ, NAZWISKO IMIĘ OJCA	STOPIEŃ WOJSKOWY	DATA I MIEJSCE URODZENIA	PSEUDONIM	OKRES DZIAŁANIA I PRZYDZIAŁ WOJSKOWY	Nr PESEL	Nr zawładcz. o sprawę kombatanckie	Nr legitymacji i data nadania Krzyża AK
1.	Roman BUDYN syn Władysława <i>Władysław</i>	plutonowy	04.10.1926 Przemysł	"Człobaty Orzeł"	III.1943-28.III.1945 i II konspiracja Zastępowy, Drużyna im. Gen. Władysława Sikorskiego I pluton THH-AK	2610040 2256	174442	22653 28.I.1981
2.	Robert DYDUCH syn Roberta Michała	st. sierżant	28.7.1924 Święcie	"Pstrąg"	I.1943-28.III.1945 Zastępowy Zastępu I im. Alfreda Dyducha II pluton THH-AK	2407280 0236	001419	25654 7.IV.1982
3.	Mieczysław FISZER syn Lucjana Józefa	plutonowy	21.01.1924 Wieluń	"Kamienie Serce"	1942-28.III.1945 Drużyna im. Płk. Stanisława Dąbka II pluton THH-AK	<i>2401210421969812207</i> miejsce ul. W. Radtkego 49/ wyjochak do córki	<i>28669/28.I</i> Dąbka	19 Krzyż AK 1948 i Med. Wojska
4.	Felicja GRZEBYTA z domu Walkusz córka Ignacego	plutonowy	12.12.1926 Tuchlino pow. Kartuzy	"Walka"	1945 - 10.III.1945 r. łączniczka THH Gerarda Jana Walkusza, przechodziła front niosąc broń por. "Joachim" i hułcowego Józefa Wawrzyńczyka	zam. Lębork, ul. AK 13 A m.30, wyjochaka do rodziny za gra- nicę, wróci.		podziada Krzyż AK i Medal Wojska nad. w Londynie
5.	Helena KALISZ z domu Benach córka Franciszka	plutonowy	28.10.1926 Zydranów pow. Krosno	"Złota Wiewiórka"	3.V.1943 - 28.III.1945 Drużyna Samarytanek THH pomoc Stuhowiakom	2610280 2924	ubiega się o nowe kombatanctwo	14944/94r.
6.	Leszek KOSTENCKI syn Kazimierza	plutonowy	25.02.1926 Szabin	"Orle Oko"	III.1943-28.III.1945 i Drużyna im. Gen. Władysława Sikorskiego I pluton THH-AK	2602250 9493	309996	22654/28.I.81 27791/1.7.83
7.	Alojzy KOTOWSKI syn Konstantego	plutonowy	20.02.1923 Grabówko pow. Święcie	"Bolek"	VI.1943 - 28.III.1945 r. Drużyna Sylwestra Gładzika wywiadowca AK na okrętach Kriegsmarine w porcie woj. Gdyni	2302200 4236	588389	14-94-78 19.V.1994
8.	Czesław KURPIEWSKI syn Józefa	plutonowy	11.4.1926 wieś Lelis ostrołęckie	"Zatruta Strzała" i "Kropka"	1942-28.III.1945 Zastępowy Drużyny im. Płk. Stanisława Dąbka II pluton THH-AK	2604110 1438	294048	27796 1.7.83

9.	Benedykt LANGOWSKI syn Benedykta <i>syn Benedykta</i>	por. rez	05.02.1928	Zblewo pow. Starogard Gd	"Młody Lampart"	III 1943-28. III 1945 i II konspiracja Drużyna im. Gen. Władysława Sikorskiego I pluton THH-AK	2802050 3134	29405	25645/82
10.	Helena MARCINIAK z domu Stachowiak córka Ignacego	plutonowy	07.8.1922	Krotoszyn	"Dzuta Helu", "Helena"	1939-28. III 1945 THH i wywiad AK (rodzic podwodnie) Akcja "B2"	22080702100	karta kombat. 2893002	18777 20. VI. 1978
11.	Irena MĄSKIEWICZ córka Mieczysława	plutonowy	09.8.1923	Zdąmny k. Międzychodu	"Wrzos"	1943-28. III 1945 haczniczka THH i AK, przechodziła front niosąc drugie plany "Festungring Golenhaufen"	jest czk. I Kręgu THH-SSS. Żyje od 1945 r. we Francji	294052	posiada Krzyż AK i Mod. Wojsk
12.	Rajmund MĄSKIEWICZ syn Mieczysława <i>syn Mieczysława</i>	por. rez	04.8.1926	Międzychód	"Bystry Goleb"	1943-28. III 1945 Zastęp Roberta Dytacha II Pluton THH-AK	2608040 2473	17559	46585 31. VII. 1990
13.	Franciszek MOCEK syn Michała	sierżant	27.02.1927	Vill de Douai - Francja	"Ognisty Miecz"	1942-28. III 1945 Zastępowy II Pluton THH-AK	2702270 5971	17559	27793/83
14.	Hilary NOWAKOWSKI syn Franciszka <i>syn Franciszka</i>	chorągwy	13.01.1924	Chełmno	"Czarna Pantera"	czł. THH, później Sz. Szeregów, od 3 V 1943 więzień Stutthofu, po ucieczce z m. w. smierci kreśli dla por. Stanisława Kaczmaraka drugie plany akcji "B2"	2401130 1596	164068	27783/83
15.	Edmund PRZYTARSKI syn Franciszka	sierżant	06.11.1925	Kościeżyna	"Głośnie Echo"	1942-28. III 1945 Zastęp Franciszka Moczka II Pluton THH-AK	2511060 2858	116189	5-94-235/94
16.	Bolesław SZYMANSKI syn Józefa <i>syn Józefa</i>	st. bosman	24.03.1924	Gdynia	"Cicha Woda"	1940-28. III 1945 r. d-ca Drużyny im. Plk. Stanisława Dąbka II Pluton THH-AK	2403240 5598	432450/ 1003388	22661/81
17.	Jerzy TANAS syn Franciszka <i>syn Franciszka</i>	por. rez	24.02.1929	Gdynia	"Ryczący Bawół"	III. 1943 - 28. III. 1945 r. Drużyna im. Gen. Władysława Sikorskiego I Pluton THH-AK i II konspiracja	2902240 3095	099668	22655/81
18.	Zygmunt TANAS syn Franciszka	por. rez	02.05.1927	Gdynia	"Przebiegły Rys"	I. 1943 - 28. III. 1945 r. d-ca Drużyny im. Gen. Władysława Sikorskiego I Pluton THH-AK od VI-28. XI. 45 - II konspiracja	27050201533	440529/0143349	Krzyż AK Nr 14206 nadany 28.4.1975 r.

Wojenne Działania w rejonie Gdyni w 1945 r. w ramach 14 Szeregów w 1945 r.

PRZEWODNICZĄCY KRĘGU THH-AK
im. Kmdra Por. Zygmunta Przybyszewskiego
STOWARZYSZENIA SZARYCH SZEREGÓW
w GDYNI
Zakład. Zygmunta 10 mes HR, Gdynia

1. Drużynowy "Przebiegły Rys" Nr 30 później 209 - Zygmunt TANAŚ, syn Franciszka, ur. 02. 05.1927 r. w Gdyni.

pierwsza trójka wg rozkazu:

nie żyje
nie żyje

nie żyje

nie żyje

nie żyje

nie żyje

nie żyje

nie żyje

2. "Bawoli Róg" Nr 230 - Marian ADAMCZAK, syn Jana, ur. 21.09.1925 r. w Lesznie Wlkp. - zmarł (Ojciec w Państwowej Służbie Cywilnej AK).
3. "Rybie Oko" Nr 231 - Marian ZALEWSKI, ur. 1925 - zmarł w 1944 r. (Ojciec oskarżony przez Ukraińca, że g. posmarował flagę hitlerowską, maltretowany na gestapo podpisał ED., Marian musiał pójść do wojska niemieckiego, we Francji zdezerterował, służył w II Korpusie PSZ).
4. "Zraniony Gołąb" Nr 232 -
5. "Czarny Diabeł" - zastępowy Józef SZCZEPAŃSKI, syn Franciszka, ur. 06. 03.1925 r. w Czersku pow. Chojnice.
6. "Orle Oko" - Leszek KOSTENCKI, syn Kazimierza, ur. 25.02.1926 r. Szubin woj. bydgoskie (Ojciec uczestnik wojny z bolszewikami).
7. "Tarzan" - Edmund IDCZAK, syn Edwarda, ur. 16.11.1925 r. w Dubnie pow. Łuck (Ojciec urzędnik PP - fotograf, rozstrzelany w 1939 r. w Piaśnicy).
8. "Czubaty Orzeł" - zastępowy Roman BUDYN, syn Władysława, ur. 04.10. 1926 r. w Przemyślu (Ojciec obrońca Lwowa w delegacji po pomoc do Rady Ludowej w Poznaniu, matka Kaszubka z Grubbów, jej brat witał Wojsko Polskie w Gdyni w 1920 r. biało-czerwonym sztandarem).
9. "Ryczący Bawół" - Jerzy TANAŚ, syn Franciszka, ur. 24.02.1929 r. w Gdyni - najmłodszy członek THH (Ojciec Powstaniec Wlkp. 1918/19, obrońca Wybrzeża 1939 r. i uczestnik Polski Podziemnej Wybrzeża 1939 - 1945).
10. "Młody Lampart" - Benedykt LANGOWSKI, syn Benedykta, ur. 05.02.1928 w Zblewie pow. Starogard Gd. (Ojciec uczestnik wojny z bolszewikami).
11. "Bawoli Róg" - zastępowy Marian ADAMCZAK, syn Jana, ur. 21.09.1925 r. w Lesznie Wlkp. - zmarł 1945. 1993.
12. "Stalowy Bagnet" - Bogdan PAWŁOWSKI, syn Stefana, ur. 29.09.1926 r. w Brzostowicach pow. Wyrzysk - woj. bydgoskie - zmarł (Ojciec uczestnik Strajku Szkolnego).
13. "Czarna Pantera II" - Zygmunt BRODA-PAWŁOWSKI, ur. 1927 r. w Pińsk-ku - nie żyje.

Magazynierem broni był bosmanmat zawodowy sprzed 1939 r. Stanisław KOSTAŃCZUK, syn Grzegorza, ur. 23.02.1907 r. Huszlew - Siedleckie, ps. "Kostek" w AK, ukrywał się w piwnicy u p. Pallasz) Gdynia, ul. Nowogrodzka 38. Inwalida, zmarł w szpitalu w Gdyni po amputacji nogi.

(u 1939. u obronie Helu
- późnie dostygł na ORP Meva)
200 officis)

Zygmunt Tanaś
druż. "Przebiegły Rys"
"Gdynia", 29. I. 1995.

III/5. Inne materiały: Tana's Zygmunt

a. 1. Uwagi odnośnie pracy redaktorów Boldwana i Podgórnieskiego pt. „Bez mundurów”, kopia mpis k. 14 s. 1-14

Uwagi odnośnie pracy Redaktorów Folduana i Podręcznego nt. "Bez mundurów".

Str. I wiersz 18 zamiast Antoni powinno być Alfred Dyduch.

Str. II w. 10 - można by ewentualnie dopisać rozstrzelonego chłopca nazwiskiem Radtke /niestety imienia nie znam - matka Elżbieta Redomska zam. Obłuże, Bednarska 16/.

Str. II w. 13 proszę dopisać nazwiska innych gdyńskich harcerzy poległych w Powstaniu /ponieważ nie znam ich stopni, może: druhowie: Dwaryst Grześkowiak /walczył na Mokotowie w kompanii "Warta"/, Edmund Mateja /podchorąży "Natjas" - b. uczeń Gimnazjum Polskiego w Gdańsku/, Kazimierz Garbe, Zygmunt Pankiewicz /c. I oficer "Zawiszy Czarnego"/.

Str. II 3 wiersz od dołu skreśliłem hm. H. Kossakowski-go, p.m. Wojciecha Rogosia i dz. h. Wojciecha Sabata. Proszę natomiast dopisać: rozstrzelony w Międzywodziu w 1939 r. - hm. Henryk Kossakowski, rozstrzelani w Ceydlu w 1944 r. - druh por. Jan Belau, druh Hubert Mański, polegli w kampanii wrześniowej - hm. Wojciech Sabat, hm. Wojciech Rogoś.

Str. ~~3~~ wiersz 12 - "Dąbek strzelił sobie w zęb" - co najmniej raz ten zwrot.

Str. 8 w. ostatni - pułk. Pruszkowski go dcy I Pułku Strzelców Morskich /można by ewentualnie bez skrót/.

Str. 10 "Zawiszy Czarnego" w 1939 r. nie zatopiono; po wojnie przyholowano go z Niemiec do Gdyni.

Str. 10 w. 13 - major Złoucha /obecnie pułkownik w st. spoczynku/.

Str. 10 wiersz 7 od dołu - przy odjeździe drużyny na front obecny był p.m. Cyłkowski - Porożyńskiego nie było /informacji mógłby udzielić Ob. Tadeusz Marciniak, zam. w Gdyni, Słowackiego 58, w 1939 r. ochotnik ranny pod Kole-

człowiek, później w ^{THH} Szarych Szeregach, a po 42 r. w AK/.

Str. 15 w. 10 podpułkownika Pruszkowskiego.

Str. 16 w. 9 odnośnie: "Wybrzeże nie skapitulowało" - ściśle winno być: Lądowa Obrona Wybrzeża /dca pułk. Dąbek/ nie skapitulowała /Hel i Westerplatte tak/.

Str. 19 - miasto Gdynia oddane zostało bez walki, wojska nasze wycofały się na Kępę Oksywską. Niemcy wchodzili do Gdyni bez czołgów. Brali nie tylko zakładników, ale wszystkich mężczyzn /późniejszy zastępowy THH Edmund Ciuchński zabrany został wówczas i wrócił dopiero po 7 miesiącach. Miał wówczas 15 lat. /obecnie dyrektor ? = MHD w Gdyni/. Niemcy mieli gotowe listy naszych działaczy, z których /po ujęciu/ część rozstrzelali 11 listopada 1939 r. w Piańnicy /m.in. brata mojej matki/, pozostałych zesłali do Stuthofu /informacji mógłby udzielić np. Ob. Mizak, adres w ZPofID w Gdyni, tel. 47-37; zabrany w 39 r. przesiedział 5 lat w obozie/. Zakładników gdynskich podobno Niemcy zwolnili. Pisał o tym niedawno w odcinkach badające w „Dzienniku Bałt.” Ob. Szymański.

Str. 21 w. 5 odnośnie: "a samoloty z czarnymi krzyżami drwią sobie w żywe oczy z naszych działek plot" - gdyby były/działka/, to na pewno by sobie nie drwili, ale i tak pamiętam żołnierza, który dostał 2 dni urlopu za zestrzelenie samolotu niemieckiego /ranni lotnicy niem. leżeli w szpitalu na Babich Dołach razem z naszymi; świadek - mój ojciec/.

Str. 23, ostatnie dwa wiersze: o ile mi wiadomo to Szymański będąc po wyzwoleniu komendantem ZHP w Gdyni, nadał mu pośmiertnie stopień H.R.

Str. 24 w. 6 - zamiast "nimo młodego wieku znany przed wojną działacz harcerski" - były drużynowy G.D.H. im. ks.

Ignacego Skorupki.

Str. 28 w. 8 - zamiast kryptonim THH. - symbol; gwoli wyjaśnienia: Drużyny skautów /harcerzy w wieku ponad 16 lat/ nosiły na lewym nadramieniu bluzy zieloną patkę z wyszytymi trzema płonącymi polanami. Szymański chcąc odróżnić skautów okupacyjnych od powojennych dodał pod polanami 3 literki: THH. Patki te Szymański uroczyście wręczał 16 września 1945 r /święto Morskiego Rejonu Harcerzy w Gdyni/ i później b. uczestnikom THH.

Str. 30 wiersz 14 nieściszła. Nie było własnych założeń i ideologicznych w sensie odrębnych niż te, które reprezentowały Szare Szeregi /PZP/. Potwierdza to - patrz str. 28 i pierwszy wiersz. rosze nadać w ten sposób: w czasie rozmowy Szymański wyraża zgodę na włączenie THH do ogólnej antyhitlerowskiej akcji podziemnej prowadzonej przez Szare Szeregi, z tym że hufiec będzie działał jako samodzielna jednostka. Taka była prawda. Wynikało to li tylko z tego, że THH był już zorganizowaną jednostką na terenie Gdyni. I THH i Szare Szeregi wchodziły w skład Związku Walki Zbrojnej - dowód na to: rozkaz Szymańskiego z 42 r., gdzie z treści wynika, a początek rozkazu brzmi: PZP-THH Gdynia... PZP - skrót: Polski Związek Powstańczy /to kryptonim Związku Walki Zbrojnej w latach 1940-42. Od 1943 r. THH wszedł w skład AK.

Str. 30, 3 wiersz od dołu - można by zmienić ze "straszliwej" na "groźnej w skutkach wyspy". W czerwcu wiosną 1943 lub 44 roku, a nie 42 r.

Str. 31 na miejscu gdzie podano: "Drapieżny Ryś", proszę wpisać "Waligóra". Wiersz: 6, 9, 12, 23 i 29.

Str. 32 ostatnie wiersze - zmieniłem kolejność nazwisk i nieco treść.

Str. 41 drugi wiersz od dołu. Proszę wg uznania: powszechnie mówiło się *f 2P* np. na obwieszczeniach o egzekucjach /w Ilawie/ Niemcy wymieniali "bandyci z PZP"; był to kryptonim SZZ.

Str. 42 zamiast Martella może Winkelhausena /Koniak/ /bo u *Köllera* i tu też/.

Str. 46 Staatspolizei sprawdzili z oryginalnego stempla pisze się razem i z "s".

Str. 46 w. 12 skreśliłem "chwyciła go w swe szpony".

Str. 43 w. 12 skreśliłem "Francuskie".

Str. 50 sprawdzili: samo Neurarten Nr. 27.

Str. 53 w. 9 skreślić Jacowicza /był z Szarych Sierogów/. Chodzi o to, że Szynalski martwił się w danej chwili o TMB i zdziwiony mógł być obecnością Podzińskich i Witolda Nickiego.

Str. 55 w. 1 można by ewentualnie dodać coś w rodzaju "by nie zdradzić "Tiny" - kryptonim Pomorskiej Chorożwi" Harcerzy w okresie okupacji. /Kryptonim Gdańska "Żurca", Rygosszczy "Spichlerz", Gdyni - niestety nie znam/.

Str. 54 w. 3 zamiast członków "Gryfa Pomorskiego" winno być SZZ. Por. *Fejfel* był komendantem SZZ w Gdyni. Zmarł w Sztutofie na skutek skatowania w gestapo /jedną z piękniejszych postaci Ruchu Oporu na Tybrzeżu/.

Str. 61 w. 1 "ohrmacht nie jeździł "Dekewk~~em~~" można by "Volkswagen".

Str. 69 w. 20 nie jestem pewien, ale myślę, że Nebio-battaglione.

Str. 72 w. 16 od - "jak akcja Postrach do Złoty Jeleń"

*listy do Castelharo
Schubert
Templa
Pisząc numerem petycji
Przekazywać na jej
adres: Melicja Urbanska*

- proszę skreślić. Miała ona miejsce w ostatnich miesiącach okupacji i ja w niej udziału nie brałem. Coś na ten temat mógłby jedynie powiedzieć ppior. Koczmarek Stanisław, obecnie adwokat Katowice, Dyrekcyjna 4, Zespół Adwokacki nr. 2.

Str. 77 w. 5 od dołu - skreśliłem "zagazowanych".

Str. 79 w. 1 zmieniłbym "chłopaki" na "druhowie" lub "holodzy" /mieli po 20 lat/.

Str. 85 proponuję zmienić tytuł "Przebiegły Ryś" na "Chłopcy organizują broń", ponieważ nie ma w opisie całości kształtu mej działalności, poza tym opis od str. 89 *tyczy* działalność drużyny "Cichej wody" - Szymański Bolesław. Celowe byłoby uzupełnienie rozdziału trzeciego opisem zdobywania broni, którą "Waligóra" wykraść z magazynów amunicji koło Babiego Dołu za Oksymiem, gdzie pracował jako robotnik amunicyjny. Adres Nowaka Zdzisława "Waligóry": Gdynia, Dzierżyńskiego 70/5. Miał on kiedyś takie zdarzenie: dojeżdżał holownikiem do kei z teczką pełną broni, a tu żandarmi na brzegu, jakiś Niemiec antyfaszysta schował mu teczkę, ratując go z opresji.

Str. 85 w. 1 skreślić proszę małego sabotażu - mały sabotaż w pojęciu konspiracyjnym znaczyło malowanie kotwic na ścianach, rozklejanie plakatów itp. U nas możliwe było stosowanie tylko sabotażu prawdziwego skrycie. To co było celowe i potrzebne w G.G. nie nadawało się do naszych tu warunków, gdybyśmy np. malowali, to tym samym już dekonspirowalibyśmy swą obecność. Bardziej celowe było np. psucie maszyn, zinięcie kluczy od torped, ^{*znadanie*} ~~wyłudzenie~~ planów ^{*odebranie*} /"Mary" ze stoczni DWR - plany łodzi podwodnych odbierała je od niej i dostarczała Kaczmarekowi Melicja Urbanska, b.

uczennica Gimnazjum Folskiego w Gdańsku, zączniczka. <sup>Przeźni-
czek nr. dostał podziękowanie z Wwy za wykradzenie metryki</sup>
^{rodzi podwodnej i opis "ohrapów" /urządzenia do zawiania}
^{pod wodą łożdzi podwodnej/.} ^{Hlemu} ^{obrońca} ^{obrońca Kalu 1939} Przeźniczka, b. harcerz pracował
w AK w Gdyni i jako "Zygmunt" w Centr. Wywiadzie AK w War-
szawie. ^{Partysanci} starali się występować w mundurach po-
nemieckich, by nie ściągnąć represji na ludność polską.
Ilość tym, proszę pamiętać, że stosunek Niemców do Polaków
wynosił tu /w okresie okupacji/ na naszą niekorzyść, stąd
inny charakter pracy, raczej o charakterze wywiadowczym;
choć już w 42 r. na Pomorzu wykończono transporty wojsko-
we, ^{16pt 20000 4500} ale w samian za to poszło 100 rodzin do Stutthofu - za
dużą ceną. Kilka oddziałów partyzanckich AK w Borach Tuchol-
skich i przeszło 10 tys. żołnierszy konspiracji liczył Okręg
Pomorski AK pod dowództwem pułk. "Florian" ⁷⁰⁰⁰ - (Pałubińskiego
na dowód "Michała -"ocięja" ostatniego ^{kałta} Podokręgu
Bydgosko-Gdańskiego /Okręg Pomorski AK dzielił się na 3 Pod-
okręgi/. Prócz tego na Kaszubach działała Tajna Grp. Wojsko-
wa "Sryf Pomorski", b. liczna i mająca też piękne osiągnię-
cia, niestety na skutek wycp /listy członków/prawie zupełnie
zlikwidowana w 1944 r.

Str. 65 odnośnie treści - niepotrzebne takie bywały po-
chodzą

Str. 27- w. 15 - właściwie kupował broń dla swej dru-
żyny /za swoje pieniądze/ nie tylko od jednego "Łocha", amuni-
cję karabinową i pistoletową i apteczki polowe przekazał
swemu d-cy plutonu, celem przekazania oddziałowi leśnemu;
sam również woził amunicję dla ukrywających się na Kaszu-
bach Polaków. /Ojciec mój ukrywał się przed gestapo od
3.V.1943 r. na Kaszubach; przyszli po niego wówczas za przy-

Por Piero Gypante
Losi Guerrero,
Dolci Remo,
Mario Palazzo,
i ed n...
ed Hor wa...
Perini Paolo ?

ły Ryś" oraz zastępowy "Chytry Lis". Z początkiem 1944 r. Niemcy likwidują siatkę wywiadu por. Belaua /na skutek infiltracji do niej agentów gestapo/. Po kilkuniesięcznym śledztwie por. Belau wraz z 10 ludźmi swej grupy rozstrzelany zostaje w Ocyplu; m.in. ginie wówczas b. harcerz Hubert Wański z Chylonii i Cebula z Bydgoszczy. Por. Jan Belau w czasie śledztwa Tajnego Kufca Harcerzy nie wydał. /Belau - b. harcerz i lekarz /nieukończony/ z zawodu, w 1939 r. utracił ojca, b. działacza plebiscytowego z Warmii^z rozstrzelanego w Tczewie/.

W roku 1944 p.o. komendanta THH "Morski Orzeł" - Edmund Smierchalski^{XI} "Twarde Serce" - Józef ^{Edmundem Helcem} Wawrzynczyk nawiązuje kontakt z oficerem organizacyjnym AK. ^{Wzajemnie} Obydwaj zostają zaprzysiężeni. D-ca IV grupy wywiadu deleguje do pracy z THH ppor. Stanisława Kaczmarska; następuje reorganizacja, THH dzieli się na 1 i 2 pluton zwane Oddziałem Dywersyjno-Wywiadowczym 01 i 02.

Str. 91 dawna 97 w. 10 - zmieniłem z "w końcu 1943" na "w 1944 r."

Str. 96 dawna 89 w. 1 - skreśliłem swój pseudonim wpi-
sałem "Cicha Woda" - Bolesława Szymańskiego dru-
żyny im. pułk. ^{Stawitsa} Dąbka w 2 plutonie THH.

wiersz 2 zamiast "smukły, wysoki" - "niepozorny".

wiersz 11 od dołu - zamiast "Przebiegły Ryś" - "Cicha Woda".

Str. 90 w. 5 "Cicha Woda".

Str. 93 w. 12 zamiast "wyrostków" - "młodych ludzi".

^{Biały}
^{XI} Edmund Smierchalski "~~Czarny~~ Kruk" przejął pseudonim Witolda Nickiego, aresztowanego przez gestapo.

Str. 95 "Cicha Woda" i ostatni wiersz "to samo "Cicha Woda"/; zamiast "Bawoli Róg" - "Kamienne Serce" - Mieczysław Fiszler.

Str. 103 na pewno pisze się "Staatspolizei". Z tym zbiorowaniem gestapo, to nie było tak celnie.

Str. 103 w. 17 skreśliłem "dzieciaka", przecież większość miała 17-19 lat - "młodych ludzi".

Str. 105 w. 12 - bomby.

Str. 106 Treblinka, Hajdanka.

Str. 109 ostatni wiersz i następne zdanie - 3x słowo "każdy".

Str. 111 w. 10 - "Staatspolizei"

Str. 112 w. 7 "Passierschein".

Str. 114 w. 15 - 2 plutonu.

Str. 115 wiersz 5 - butelkę, po co dwie ?

Str. 116 jeżeli tam to i tu "Korvetten f kapitan".

Str. 117 - "oficer" zamiast "agent".

Str. 118 w. 4 - dodałem ^{ostatni} "na odwrocie" nie podpisywali; określiłem "a pod nią dwa podpisy "Twardego Serca" i "Morskiego Orła".

Str. 118 w. 16 - jeden z Anglików nazywał się prawdopodobnie Goldfire.

Str. 119 w. 2 - "komenda" zamiast "rada".

Str. 120 w. 7 - zamiast "obok" - winno być "w hali".

Proszę dodać: "i części samolotowe, o których danych dostarczył Smierczehalski Edmund - "Morski Orzeł".

Str. 124 w. 8 - skreśliłem "Przebiegłego Rysia" wpisanym Kostąnczuka.

Str. 124 w. 16 - podporucznik Kaczmarek

Str. 124 w. 10 od dołu - mam wątpliwości odnośnie tego

Trochę za dużo o panu Błkowskim, pomagał w ostatnim momen-
cie, żeby zasłużyć na rehabilitację z V.D. - "Pracownia kar-
tograficzna pod podłogą warsztatu siodlarskiego przy Adolf
Hitlerstrasse" itd.

Str. 134 w. 16 - skreśliłem "plany" na "szkice".

Str. 134 w. 6 - grafionami.

Str. 134 wiersz 16 - skreśliłem "tych chłopców" na
"ich druhów".

Str. 134 w. 5 od dołu - skreśliłem "kierownik".

Str. 135 - "Przełotny Itak" była łączniczką d-cy z plu-
tonem THH; skreśliłem to co błędne.

Str. 135 w. 6 - skreśliłem "druh" zmieniając na "pan
porucznik".

Str. 135 w. 10 - skreśliłem "por. Koczmarek", zamiana
na "hufcowy Wawrzyńczyk".

Str. 135 w. 14 - Oleszakówna Wiczysława, obecnie Iob-
blocka, miała wówczas 21 lat i straciła ojca w obozie k.c.

Str. 135 w. 17 - skreśliłem "druha komendancie" na "pa-
nie poruczniku"; komendantem był Śmierczalski lub Wawrzyń-
czyk, "Joachim" był dowódcą akcji "B2".

Str. 135 w. 5 od dołu - skreśliłem "rada hufca", próc-
ciej - "rozważmy".

Str. 135 w. 2 od dołu - Komenda THH, żadnej rady nie było
- decydowały 2 osoby.

Str. 136 w. 6 - nigdy tam przed tym nie byłem.

Str. 136 - dojechała do stacji i stamtąd miał ją zab-
rać mleczarz, ponieważ nie jechał, zatrzymała więc czolg
w drodze, jechało ich kilka i któryś przystanął; zresztą
można by ją zapytać - mieszka w Sopocie.

Str. 138 w. 6 od dołu - "Joachim" uprzedził, żeby nie

mówić że to AK wykonało plany tylko, że grupa Polaków z Gdyni.

Str. 139 wiersz 7 - z tym "nazajutrz" - zwolnienie ⁴Przełotnego Ptaka trwało 2 czy 3 tygodnie, przesłuchy itp., dopiero później zawieźli ją ^{z Płocka} do Bydgoszczy, gdzie podziękowali i otoczyli opieką; proponowanych odroczeń nie przyjęła.

Myślę, że dobrze byłoby z nią osobiście omówić sprawę przejęcia i doręczenia, nieszka w Sopocie, Czerwonej Armi 62/10.

Str. 140 w. 1 - konus bardzo zależy na wymienieniu p. ~~Wojewskiego~~.

Str. 140 w. 2 - skreśliłem "rada hufca" wpisałem "dowództwo", to dowództwo AK zdecydowało.

Str. 140 w. 7 od dołu - noże "d-ców plutonów i drużyn".

Str. 140 w. 6 od dołu - skreśliłem "główną kwaterze" - "konendzie" /Główna Kwatera w Włocławku/.

Str. 140 w. 4 od dołu - jeżeli odprawił d-ców drużyn poprzednio, to nie może być teraz "zastępów".

Str. 141 - skreśliłem "dwa" - na "mały oddział".

Str. 141 w. 6 - skreśliłem "wirskiego"; nie było takiej grupy w czasie wojny na Wybrzeżu, on sam był w G.G., dopiero po wojnie "działał" na Wybrzeżu.

Str. 141 w. 9 - dodałem przy nazwiskach "awrzyńczyka i Walkusza - hufcowy, zastępowy.

Str. 141 w. 10 - Irka Maśkiewicz była łączniczką AK /~~z grupy~~ ppor. Maczarka/.

Str. 141 u dołu można by dopisać córka powstańca Wielkopolskiego.

Str. 142 w. 12 od dołu - dodałem sierżanta-podchorążego. Joachimczyk był prymusem Szkoły ^{podchorążych} ^{niechcący} raz.

Str. 143 - nie Ela tylko Fela /Felicja/.

Str. 143 - Kaczmarek z Fociejką, który znał język rosyjski poszli bez map, których był tylko 1 kourlet, jakim owinięta była Maśkiewicz.

Str. 144 w. 1 - w związku z powyższymi trzeba zmienić.

Str. 144 - motocyklem podjechał parę km "Joachim" z kąciznicą Irką Maśkiewicz.

Str. 145 w. 10 - wg uznania proszę.

Str. 147 w. 8 od dołu - z konną jazdą to fantazja.

Str. 147 w. 5 od dołu - omyłka. Plany przekazali innemu oficerowi. Z pułkownikiem Kostrowem ze 165 czy 7 d.w. rozmawiali Kaczmarek i Fociejko w ~~Łęczyszynie~~, pow. ~~Łęczyca~~ ^{LINII} ~~Łęczyca~~ ^{Województwo} 10 marca 1945 r. zbrodnicze! ^{o myśle Fociejki!} ^{do LINII}

5 w. od dołu - "majorowi" chyba Dobrze, ale wyżej trzeba skreślić pułk. Kostrowa. /Adres Fociejki: Sopot, Archa-na 1/.

Str. 148 - przez całą noc trwała narada radzieckiego d-ty "Joachim" i "Kawraczykiem" nad planami, o śmiecie się pobawiali. /Pojechali do Tuchlina do rodziców "Elusów", stąd Joachim poszedł na Warszawę, a może raczej do matki, która mieszkała w Brusach, pow. Chojnice; reszta na "Ejherowo i stąd do Łodzi/.

Str. 150 w. 6 - dopisałem skreślone "a zwłaszcza z Iomorza", tak przecież było.

Str. 151 w. 8 - skreśliłem "ani bracia Będzińscy".

Str. 152 w. 2 od dołu - omyłka. Wymarsz ze Szutthofu nastąpił 25.I. natrz rzesztof Duniak-Asowicz "Szutthof" str. 97.

Str. 153 w. 4 - "rozbebeszone brzuchy".

Str. 154 w. 6 i str. 155 w. 6 /2 razy skreśliłem "wachmani" na - ss-mani /wachman mógł być z wojska/.

Str. 156 w. 13 skreśliłem: "Co się dzieje" do "z Foro-

żyński" itd. /Janek Rędzinski nie został w Sztuthofie cho-
zy na tyfus/.

Str. 157 w. 1 - "wędzówka", a może "spacer"? - to była
gehenna - 15 -20⁰ mrozu /patrz str. 100 Duni~~22~~-"asowicz
- "Sztuthof"; str. 99 "robiliśmy dziennie 30-40 km wśród
śnieżycej i mrozu/.

Str. 158 w. 1 - skreśliłem - wpisałem "rozwalili".

Str. 156 w. 2 - dodałem "harcemistrzyni".

Str. 155 w. 12 od dołu - skreśliłem "szuramy" na "u-
ciekamy".

Str. 173 w. 2 od dołu - dopisałem i Bogusław Adamczak
z Szarych Szeregów.

Str. 179 w. 1 oficera wywiadu, a nie "wydziału".

Str. 180 w. 2 - nigdy żadne odprawy nie odbywały się
w piwnicy baraku na Adolf Hitlerstrasse, zaśne w kuchen-
dzie /w mieszkaniu Tarzyńcyka/.

Odnosnie akcji "Lara Lara", to w zrównaniu ładunków
z drzew wziął udział 2 pluton: zastępy Holesława Szymańs-
kiego, Jerzego Nowaka i Roberta Dyducha; poza tym grupa lu-
dzi związana ze Smierschalskim uniemożliwiła w porcie wyse-
dzenie jakiegoś obiektu. Po odejściu Joachim przez front
w zasadzie ER jako całość już nie działał; ładunki z
drzew brano jeszcze w czasie gdy on był w Gdyni; ten roz-
dział jest przesadzony.

Str. 180, 2 wiersz od dołu - skreśliłem siebie, dopisa-
łem Holesław Szymański, Jerzy Nowak, Robert Dyduch - pole-
cenia dawał im Tarzyńczyk, ich d-ca /2 pluton/ i działało się
to w okresie, gdy "Joachim" i Wacmarok byli w Gdyni jak
uprzednio zaznaczyłem.

Str. 171 w. 2 od dołu - skreśliłem Partla - w tym csa-

się nie brał udziału, natomiast w chwili wkroczenia wspólnie z Rosjanami z bronią w ręku prowadził ich na ul. Szczecińską i Słupecką - Kartel / Gwidon.

Str. 182 w. 6 - skreśliłem Reglińską Urszulę oraz słowa z "samodzielnego zastępu samarytanek i zastępów" - była żącaniczką u Snierechalskiego /w 1 plutonie/, a w ogóle dziecięta nie brały w tej akcji udziału, wiadomo mi jest natomiast, że jeden z kolegów "zapalał" wartownika częstując go papierosem - albo Jachota Michał lub Tadeusz *Lamenta*, a Jerzy Nowak i drugi zrywali ładunki Jerzy Nowak nr. telefonu w wolskiej książce/. Chłopcy z drużyny Doleśława Szynańskiego ulepszyli sposób - jadąc wozem konnym z węglem przystawali pod drzewami niby coś reperując, a druzi obcinał ładunki. Joachim na zdjęciu przy jednym z uratowanych drzew, gdzie widać wyraźnie nacięcia na drzewie, w które rymocowano ładunki *trotylu*.

W ogóle, to walka podziemna harcerzy tu na Wybrzeżu, prawie że zupełnie w Polsce Centralnej nieznaną - warta jest upamiętnienia. Czy to się autorowi udało - wrznię, że tak z tym, że cenniejszą byłoby gdyby oparta była na relacjach większej ilości kolegów. Może udałoby się jeszcze nieco *u.* tą rzecz naprawić; tak jak jest wygląda nieco na "chwałbę" kilku osób, poza tym za dużo we wszystkim emfazy; dzisiaj to nas razi, no ale pisze się chyba głównie dla młodzieży, a ona jest jednak zawsze taka sama.

Gdynia, 4.VIII.1961 r.

-/ Zygmunt Janus'

Skrypt, a w szczególności rozdział: "Walki o wyzwolenie Gdyni i Gdańska" polecam autorom celem wykorzystania; zdobyłem to dopiero wczoraj /świeżo powielony/ szkoda, że nie wcześniej, ale może się przyda.

- IV/1. Korespondencja bieżąca: z Elżbietą Zawacką i Fundacją Jana's Zygmunt i rodzina
1. List E. Zawackiej z 22.11.1976r.,
ręk. kop. k. 1 s. 1
  2. List Z. Janasia z 11.12.1989r.
ręk. oryg. k. 4 s. 2-5
  3. Pismo E. Zawackiej z 27.07.1990r.
mpis, kop. k. 1 s. 6
  4. Pismo do E. Zawackiej z
23.07.1990r. w sprawie przesła-
nej dokumentacji, mpis oryg. k. 3 s. 7-9
  5. Pismo Z. Janasia z 9.09.1992r.,
ręk. oryg. k. 2 s. 10-12
  6. List Z. Janasia z 25.02.1993r.,
ręk. oryg. k. 2 s. 13-15
  7. Pismo Z. Janasia z 23.05.1993r.,
ręk. oryg. k. 1 s. 16
  8. Pismo Z. Janasia z 14.06.1993r.,
ręk. oryg. - odpis pisma skierowanego
do Główn. Urz. Walk i Miejsc Straceni
we Włocławku, ręk. oryg. k. 1 s. 17-18
  9. Pismo Fundacji z 30.03.1994
- prośba o rezerwę członków T&K w
Gdyni wraz z notatkami na ten
temat Zygmunta Janasia (mpis + ręk. pisy) k. 2 s. 19-22
  10. Pismo Fundacji do Główny Janas'
(Wojny Zygmunta) z 31.01.2001, dot.
kalendarza, mpis, kop. k. 1 s. 23

Witamony - Drog Panie Kolego
Jeszcze mi napisz list z Pana listu. Czy Pan wie, ze od dawna
przejrzałem podjęć z Tarnem korespondencję!

Alle najpierw odpowiedź na sprawy poruszone u Pana listu

1. Drog kolego zdecydowanie zgodził. Działanie p. Mary Pyltel-Spytalskiej z nami i mam jej relacje. Ona miała przyjechać do Zagrody, oczywiście nie znalazła dla bezpieczeństwa kontaktów w rodzinie. Wiele innych opowiada mi (które zdążyłam już odtworzyć). Była kurwowanym kilkunastu letniej "Damas" (to kryptonim gdzieś dla "Zagrody"); która po jej zaarestowaniu została odwołana, dobre funkcje miała a rozprawiła się znowu 6. 1944r. (Ten mi przesłał druki do daty wielkiej wyprawy "Zagrody")
2. Proszę bardzo zdecydowanie pozdrawić kol. CC Górniskiego - tak mi zawsze składało. i zawsze tego zatoniałam - ze kudy mnie grupka CC w Trojmesku (za mojej tam bytności do 1975r było nas 6) zbierała mi dla koleżeńskimi porady, zawsze przybierała grupę po moich świąt. Czy był w tym czasie w Warszawie nie posiadam tablicy CC w Koszule do jakieś nie w Frate?

3. Wielką przyjemność sprawiła mi dotarcie do listu z dziećmi. Czy to jest ten sam obraz, który mam u Tarny Małom w Gdańsku - wtedy miałeś mi pamiątkę jak wyglądał Był tam w Portanin, ale zdjęcie obrazu do mnie nie dotarło - daj kolego!

4. A teraz sprawa, która dla mnie jest ogromnie ważna. Pan może pomóc. Otóż, zbieram materiały o Zagrodzie, opracowane drugos które uważam za swój podstawowy charakter: jeden Pomorski (wrodzone w Toruniu, ale i goryczy obywatelski, u jak mi pełny a wręcz wprze mi god z okupantem. Portanowstam (choć wiem, że to prawie białe) zająć mi uczestnictwem kobiet w pomorskim ruchu. Też relacje figuruje jako źródło nie wprost do dotychczasowych opracowań. Drog Kolego! - czy może ci - rozszerony w zakresie udziału drzewostan i kobiet (także mi karcerek), wyjechać z którymś Panem i zabrać lub o którymś Panem. Mam zbierać bliższe 200 relacji, ale narazie przynosi 2000 - potrzebne opracowanie programy z roznych wód. Nade mi może wydać programy programy najnowy poleptych. Ten program powołania i treści mi może sięgnąć dla kultury polskiej!

Proszę o pomoc, (także gdyby Pan miał jakieś informacje...)

Lepiej awduchem po...
Elszbieta Zawadzka

Gdynia, M. XII. 1989r.

Wielce Szanowny Panie Docent!

Tak jak Pan żywyte wystatem na adres
Klubu Historycznego obszerne relacje,
wraz z kopiami dokumentów o postawie
śp. Ojca Franciszka brata Jerego i mojej,
podpisane. Ostatnie przesytki poleczone
9. V. 88 do ręk p. Teofila Wótki i 5. V. 89
przypomnienie do Zarządu Klubu.

Z dumnie wyjące, daliśmy nic nie piństwo.
Mysle, że nuda się Panie Docent ustalić,
kto robi tą robotę. W ostatnim
liście pisała Pan, że 4 sierpnia br
(bodejże) wszyscy otrzymają na leżnie
leptymacje i do Odzwocki.

Każdorazowo po porrocie 2 3-4
miesięcznych rejsów (lub 7 miesięcznych
z powrotka bez zanjenia do kraju)
wierzytem że ozekuje na mnie
leptymacja (optedue) do dużej Odzwocki
nr 19! A czekam na nie od czasu
odstomicie tablicy Pomorskiego Okręgu AK
w Toruniu z uszytkich o których
występowatem jedynie ja najdluzej!?

Jest to okrutne i mię zastuzone. ^{3/4}

Mnie jest również przykro że nasza
uspołeczeńska jak Pan Docent pisze
mię udaje się. Nie wynika to
z mojej winy, gdyż jak je coś
fizykiem zawsze dotrzymuje.

Na kartce z 6.XI. br po forroie
z morze natychmiast odpowiadam.

O ile Pan Docent zdecydował i przysłał
replikację 14 karcerek THM-AK
pokrywa odbiór i postaraniem się
wszystkim doręczyć, względnie przestęć
poradzić o potrzebie złożenia
Pan Docent relacji (proszę o wzór!).
Ale odpowiedziałbym że dostarczenie
relacji mając mię moją.

Z pozdrowieniem
Zygmunt Tomas

est. Stowarzyszenie Żołnierzy AK
Okręg Sileski nr 251

bezpartyjny, est. Solidarności,
z rezerwami Kaszubsko-Pomorskiej
i ZHP (od 1936r.).

Osobiście wystatem Pani Docent dokumenty¹⁴
nie tylko Heleny Benachówny - Kalisz
ale i Marianny Adamczakówny - Lipskiej
i Heleny Stankowiakówny^{relacje} - Marciniak
(pracowała w czasie wojny z p. Marią
Pytelówną - Szyrocką)!

Przyjechałbym do Torunia ale po przebyciu
w domu i zóstrzece i ostrym zapaleniu
trzustki oraz sterców i mój muszę
pokozyć się w szpitalu na badanie.

Były piękne wystawy w Lipinkach
zorganizowane m. in. przez Por. Marka
i Mgr Henryka Szymonowicza
i którzy było obecnych kilku naszych
z TMM, mi nie zastępowate żona.

W 50 lecie powstania Sz. Szerepów
nie zabrakło TMM w Warszawie,
na Powazkach oraz w Lesotaj.
Na 50 rocznice powstania w Gdyni TMM
odbyte się 18.XI (w sobotę) wystawa Msze św.
(o podr. 15) koncelebrowane przez Ks. Biskupa
A. Słowińskiego w kościele NMP w Gdyni
przy ul. Świętojańskiej.

15
Po Mszy nr. nastąpi przemowa uczestników
TMM i S2. Szerepów na sece z Biskupem
w asyście księży, Prezydenta miasta,
z udziałem orkiestry i kompanii honorowej
Maryarki Wojskowej, następnie ZHP i
oraz społeczeństwa pod formik
Gdyńskich Hercezy gdzie odbył się
wzrosty apel żołdaków i formidowanych
hercezy w latach 1939 - 1945 i
w honorowaniu bohaterów.

Następnie Kp. Biskup poświęcił formik.
19 listopada (niedziela) o godz. 12 odbyła się
wzrostowa akademię w Teatrze Muzykalnym.
Później wszyscy uczestnicy TMM i S2.
zaprosili Admirał do Klubu Mar. Wj.
na Lurisy.
Byłem w motocyklu, ale znowu nie udało się
uczestniczyć.

Załączniki:

1. życzenia od żony i mnie dla Pani Docent
2. adresy hercezy TMM-AK i list do Pani Docent
3. relacja o Wrochach z prośbą o przyznanie legitymacji odznaczki
4. list Guerino Łosi do zbiorów "Pani Docent"
5. Materiały historyczne nr 8 z napisem, prośbą o przyznanie
6. dwie koprecowane koperty (dwie i mata)

FUNDACJA
Archiwum Pomorskiej Armii Krajowej
ul. Piekary 37 p. 23, tel. 18-321
87-100 TORUŃ

Toruń, dnia 1990.07.27

L.dz./ 247 /A/90

Pan
Zygmunt T A N A Ś

81-311 G d y n i a

Szanowny Kolego,

Bardzo proszę nie zarzucać mnie korespondencją zbyt trudno
czytelna dla moich słabych oczu i zabierających mi czas, którego mam
już tak mało i który muszę wypełniać pożyteczną pracą. Pana informacje,
bardzo niedokładne i nie pełne nie wnoszą niczego nowego do już posia-
danych w Archiwum Pomorskim AK, przy czym wyolbrzymiają udział małej
grupki kombatantów gdyńskich z THH.

Załączam egzemplarz naszego Biuletynu, ażeby Panu pokazać jak
ważne zadanie mamy do wypełnienia przy jakże małej efektywnej pomocy
spokecznej.

Załączam pozdrowienia

PS Listy następne będą zwracać bez możliwości czytania

173-44
87-100 TORUŃ

Gdynia, dnia 23.07.1990r.

397/A/2
199/90
A

Wielce Szanowna Pani Docent !

Przesyłam obszerną ankietę mojej działalności w THH i AK opatrzoną podpisem i pieczętką do pamiątkowej Odznaki Żołnierza Pomorskiego AK Nr 19, jaką dostałem 11 listopada 1986 r. w Toruniu; a której legitymacji /opłaconej Panu Mówce/ dotąd nie otrzymałem.

Załączam:

- 1/ kopię Personalausweisu i Kleiderkarty Polaka
  - 2/ kopię zaświadczenia Zarządu Miejskiego Gdyni stwierdzającego, że w czasie okupacji narodowości i obywatelstwa polskiego nie zmieniałem *oraz 3 kopie: 1. oświadczenia Prokuratora Warszawskiego z 1944 o zmianie imienia 2. o zmianie imienia 3. o zmianie imienia*
  - 3/ kopię oświadczenia świadka "Ksawerego" - Franciszka Bendiga oficera Komendy Okręgu Pomorskiego AK, który we wrześniu 1943 r. przyjmował THH w skład podziemnego WP - Armii Krajowej /Jego słowa/, w treści o mojej działalności w THH i wywiadzie AK
  - 4/ kopię pisma por. "Joachima" do Komendanta Okręgu
  - 5/ kopię oświadczenia por. Michała - mgr Aleksandra Schulza
  - 6/ kopię oświadczenia ostatniego Komendanta THH Edmunda Śmierczalskiego
  - 7/ kopię *dwu* oświadczenia por. "Joachima" - mgr J. Joachimczyka
  - 8/ oświadczenia członków mej drużyny THH-AK Leszka Kostenckiego i Benedykta Langowskiego oraz moje
  - 9/ kopię legitymacji do odznaczenia Lilijki z PW nr 162 od Naczelnika "Orszy" - dr Stanisława Broniewskiego
  - 10/ opinię z 23-letniej pracy lekarza okrętowego w PLO po przejściu w dniu 1.07.1990r. na emeryturę z kopią książeczki żeglarskiej *dwie kopie* i starań dla marynarzy i rybaków
  - 11/ kopię świadectwa ze Szkoły Powszechnej Macierzy Szkolnej
  - 12/ kopię świadectwa z Gimnazjum im. Józefa Piłsudskiego Macierzy Szkolnej w Gdańsku *i zaświadczenia Prof. Jędrzejewskiej i Prof. Pułkowskiej*
- Powyższe z uprzejmą prośbą o przysłanie należnej legitymacji do Odznaki nr 19 uprzednio już opłaconej Panu Mówce zgodnie

./.

z życzeniem Pani Docent kontaktowania się tylko z nim w powyższej sprawie.

*Brak relacji
Waskowicz*

Przesyłam również posiadane papiery Ojca śp. Franciszka Tanasia Powstańca Wlkp. 1918/19, obrońcy Wybrzeża 1939 r. i uczestnika Polski Podziemnej 1939-1945, ^{od}który 3.V.1943 r. poszukiwany przez gestapo ukrywał się w rejonie Ostrzyc koło Wieżycy na Kaszubach i figuruje w Deutsche Fahndungsbuch na str. 916 wyd. Berlin 1.V.1944 r. Odznaczony jest Medalem Wojska po raz 1, 2, 3 i 4 oraz Krzyżem AK pseud. "Franciszek" - pośmiertnie.

Powyższe przesyłam do legitymacji miniatury Odznaki nr 6 /legitymacja również opłacona Panu Mówce/, oraz moje oświadczenie świadka do legitymacji dużej Odznaki nr 20 dla brata Jerzego Tanasia harcerza - żołnierza THH - AK pseud.

*Brak relacji
Waskowicz*

"Ryczący Bawół" - dziś st. radcy prawnego w Urzędzie Rady Ministrów odznaczony jest Krzyżem AK, Medalem Wojska, Medalem Rodła i innymi, zam. 00772 Warszawa ul. Gierymskiego 2/51 tel. 41-87-86 / w domu/, 694 6215 / w pracy/. *Plus 4 zastępcy*

Zapytuję, czy wysłana została /opłacona Panu Mówce/ legitymacja dla harcerza - żołnierza THH - AK Edmunda Idczaka ps. "Tarzan" - pośmiertnie, którego matka - staruszka czeka na wręczenie przeze mnie Odznaki nr 33.

Brak relacji

✓ Ojciec Edward Idczak urzędnik PP /fotograf/ w Gdyni rozstrzelany został w Piaśnicy. Podaję adres: Katarzyna Idczak /matka/ 80-399 Gdańsk-Oliwa ul. Chłopska 19 E/2.

✓ Czy wysłali Państwo miniaturę Odznaki z legitymacją /opłacone przeze mnie Panu Mówce/ śp. Stefanowi Walkowiakowi, synowi Macieja ur. 30.06.1904 r. /od 1928 r. w Gdyni/ staruszce - żonie Pani Wiktorii Walkowiak /ur. 24.05.1908 r. w Detroit/ zam. Poznań - Grunwald ul. Rycerska 39 C/A, lub synowi doktorowi farmacji Ryszardowi Walkowiakowi zam. 61-663 Poznań /Winogrady/ ul. Żniwna 7/3, który powiadomiony przeze mnie osobiście przesłał Pani Docent relację o śp. Ojcu.

Proszę też jaknajserdeczniej Panią Docent o przyrzeczone legitymacje dla Włochów:

./.

mi

1/ doktora chemii por. Piero Gigante
zam. 16016 COGOLETO /GENOVA/, Via Miramare 3/11
/tel.91813 H 1/ - do Odznaki nr 32

mi

2/ i żołnierza Guerino Losi do Odznaki nr 39
zam. 2540 GRENCHEN, KT. SOLOTHURN
Bahuhofstr. 52 Szwajcaria

których po otrzymaniu przesyłki od P. Mówki z obydwu odznakami
powiadomiłem, że otrzymają od Pomorskiego AK w/w odznaki,
za to, że bezinteresownie ryzykowali życiem w trudnym dla
nas okresie.

Z radością napisałem o powyższym Ojcu Sw. prosząc dla nich
o Błogosławieństwo Boże.

Dokładne ich dane oraz wydany drukiem mój artykuł w Materia-
łach Historycznych Komisji Środowiskowej Szarych Szeregów
przy Archiwum Państwowym m. st. Warszawy przesłałem Pani
Docent osobiście.

Podaję, że Telewizja Polska nakręciła we Włoszech film doku-
mentalny z Dr Piero Gigante publikowany w Polsce, a ze mną
w Gdyni emitowany we Włoszech.

Czy oglądali Państwo film dokumentalny pt. Wojenne ścieżki
"Joachima" - jeżeli nie, to posiadam nagrany przez syna i
z chęcią go Pani Docent ofiaruję dla Fundacji Archiwum
Pomorskiego AK.

W oczekiwaniu cennej odpowiedzi
pozostaję z szacunkiem

Zygmunt Tanas'

3276 ZYGMUNT TANAS
lekarz medycyny
marszałek w rezerwie
Gdynia, Witańska 8/30

wy

*Zacznij ankietę,
plus 18 zatomików 25-27
28 - tydzień 'mi'
plus 18 spis materiałów
druku
(Plus studia i doktorat
najstarszego p. w. Medycyna)*

Gdyń, 2. IX. 1982.

10

Lenora Poni!

Dziękuję za miły list.

Sprawił mi radość że może być
fajnym, przynajmniej "leżącym" zbiorom
i wystawie dane o mieszkańcach
TKH-AK, weryfikowanym TKH od
kwietnia do 11 listopada 1947r.
w Norwim Rejonie Mercery u Gdyń;
józef u kated 1957-67 u wień
edukacji gospodarstwa
Obecnie jestem weryfikowany TKH
w Starym Nowim Sz. Szerepów u Verneie
Jako jeden z szeregu a najwzdłuż
mieszkańców woli "podziemi" u szerep
rozumieć wartość dla historii Pomorza
mieszkańców ludzi i ich kłopotów.
Wolałbym napisać to Poni u moją
wtedy miasta by nie porzucił
a ty napisz u Verneie.

Na nejvyššímu je z mé strany
nezříká. Jimine daly vrodině
i mých, jiné dčá, i pouděmny
fubukajé, kottě dancé,
Prone vstevě Jamisbae zé jnytam
dy kyp uses dnikov s'ky, B2 "44
z'harcovy i' jomnicki THH.

Juny k'povně THH z Druzný
jduki: CaplesEin - Berant'ka z 4345r.
oraz k'rcerel THH, které by j'ryme
do gromtovan' z k'ncem 1842. Tu
nie jodaj's.

Odures k'reznie zé j'kies d'ce k'ce
femj d'zenita P'ni, do m'nie
pytej'e, o adres Edmunda.
Smev d'ost'epo k'or, jod'kem.
Zyne P'ni, aby j'kuej' v'jdej, o'at
odpov'ed'nic'ho not, o p'el, Ar'ivim.

Z vyrezami, roacuntku,
Zymunt Tomas

P.S. Uiev j'istem j'el Tam' o'cu 12
akys B2 " ?
Dotad' nazvie to z'vobit' Mj' d'
Leon Dubeck', z' k'vovs,
Merretel Michail' K'atubas v 1865r.
i' Knob Dr. V'ikfordi, z' Mor. Daj.

Podobno Merretel KATUKOV
k'ozney, z'vstet' odsuyisty, k'co
vie j'ay nie zé d'and' uam
ocent' a BATOR vyknyh'ivof
v' edar'it'ka, co m' vas j'anzie
z'j'je, Akovcy 12

V k'idy m' m'nie j'j'ia to rozuuie
akys vykouace j'roz THH j'od
d'ed' d'ost'evy, i' z' m'icj'at'ky
Ar'mii, k'ovare, i' p'ryj'at'it'ky
do m'nybr'at' vyj'p'el'at'el' od k'vovs
ud'ro k'v'et'ie, k'v'ol' i' k'v'el' z'ob'v'at'ky
v'j'z'nic'at' k'v'at'k'ofu, k'v'icaj' m'el'ny
Merretel m'ie, k'v'ol'ovj' i' k'v'ol'ovj'
k'v'ol'ovj', P'el' k'v'ol'ovj' i' k'v'ol'ovj'

P. J'ob'el'ic'iny k' z'ost'it' m'ie j'ovis uo
j'up'v'at'ky i' Obr'at'ny' g'by m' 1845r.

Gdyńskie 22. II. 1993.

P.T.

Wpłynęła data

7.03.93 13

222/193

Archiwum Powojskie Armii Krajowej
w Toruniu.

Genowuzem Pełtorem

✓ wzmianki publikacji: Prof. Dr h. C. Jaz.
Roberta Szewickiego - żołnierze
i oficera odznaczono za udział
w wojnie 1920 i 1939 r. oraz
za walkę z okupantem w ramach AK.

✓ Józefa Wawrzyńczyka ps. Twarda Sercie
✓ 2-cy komendanta TCHH w " 1944/45 r.
d-cz II plutonu TCHH-AK w 1944/45 r.
drugiego II brzozy TCHH w 1943 r.,
mieszkańca ulicy "B2"
zmarłego 4. II. 1943 r. w Sopotcie.

✓ Mjr Zofii Łozińskiej fundacyjnej prof.
L. Wawrzyńca Polickiego i komendanta Kuffa 2HP
w Sopotcie.

cajaci zmeri vutendent PLO ke emerytate
Roman Grestkarik ul. 24. Tuz. voj.
Zofinka AK Putten' Beszto
Nemuz u Povstania Vernevtin.

u Ykriym Jolep jipo otera
brat Evaryst - volazh' v voj'
Remy' kedupani.

U dnu Japrebu Romanu 19. 11. br.
idemy' brat Vlodimier - romo
ipichy' jo Juyidicicich
Vociem kolopor (z Bobry)

z Vermy
videt do pismohada, vtrij' kuzh
i zmer' no jerce
Vlodimier Grestkarik vzi' byt
Zofinarem AK - usertutiem
Povstanie; Japreb juro 23.4.

Opiec is' byt zastazany
Povstaniech vllj 1918/19v.

1939v. vnyedheni' zastol' do vo
poroviti u 1945 do Sazyu
do jupo uventenie v juy ul. 15
Slavik, SA u 1 padie kotad
michele podnie Rouka

(zono, nyni' coska)
z k'empu Jolotenia Grestkarik
z y'd' najin' volny Jemy
byt st. iudendent / S'efene Botro
z PLO, obecnie u emerytate

z vo nem zdpicie nepo Juyé
Sp' Avostozpo G'otkovitijo
zastazanepo dle Joloteni
Pevn' hae padu z k'etunij,
more Juyde nis. z Jovozanem
Zygmunt Tenas

2 yrumu TANAS'
b. družuovz TAM i AK v Edyni
ps. Přebřepč Rys: obecnie
takoz ued. morikij, i 'Vrofikelny'
2 em. 81-311. Edkua

Edynia, 23.V. 1893r.
16

Na polecenie Dorodcy Por. Jana BELAKA
ps. usúvoj "ustalateniu m. s. d. f. ch
z brodu m. s. d. f. ch v 1839r. praz
m. s. d. f. ch polity na obzvu v Edyni
dzesiccu vybranych vybranych vybranych
dorodcy m. s. d. f. ch v Edyni
m. s. d. f. ch WENTIA (m. s. d. f. ch m. s. d. f. ch)
m. s. d. f. ch z GPG - m. s. d. f. ch
Polstieps v Edyni m. s. d. f. ch
ojice z v. s. d. f. ch m. s. d. f. ch
z m. s. d. f. ch m. s. d. f. ch do
m. s. d. f. ch
Wenta podobno m. s. d. f. ch v m. s. d. f. ch
z m. s. d. f. ch m. s. d. f. ch
jeho m. s. d. f. ch m. s. d. f. ch?
Nipdy ad m. s. d. f. ch m. s. d. f. ch

2 yrumu TANAS'
for. m. s. d. f. ch

Zelen med. Zypumnt TANAS
kombatant TMM: AK "Slyni";
ot. Vov. Puykubit Pambra
Zvrenaua Kanabito - Pambraškijs
NSZZ Solidarnosci
ot. Sr. Z. & AK Nr 251 Obr. Edenskijs,
Stavaynena Sr. Szerepi Nr 162
Zvrenaua WIX Nr C-307 v Edenski
Zem. 81-311, Gdyska
Tel. 21-82-88

Gdyska, 14. 06. 1983r

12.

Topic

Komitet Upamistwienis
Mijsce Volk i Strecu na Vybracia
do rok Pava Vojevady Edenskijs

Jako b. mzesnik volk Polsti Pochicenuj set okupacij
na Vybracia Edenskijs, fo 50 lety prabyl
Polsti koministym zvrcaunij mubijnyj
o porozenie 3 Zestuzenij dla Polstis
Postaci volki Vybracia Edenskijs:

1) Kapitana ZV Antonijs SPRUNGA,
atanka Serunaji & Gdyski vstrelenija &
skytklafie ze v osicpuziva Vybracia frakozujiceps
dane do Svecij do Ekspozicij Polstis
Sic Zvezuzel i po Zechdu

2) Posti Jana Vratkovskijs & Gdyski polstis
predstetivela do Reizitaju ze Volkehu i
i frota do Sejmu ze Nijpodleptij
foimij vizitka Pava Vratkovskijs
Zestuzenja v jame polstis & Vlijin
Mesijs Edenskijs Vrabde okupacij
atanka Ota Krijs, avatranaj
26. XI. 1942r., usrednaja & per izmenetepo
2 vyznenuvanu i obrade ke V. P. H. & 1943r.

Provozován 2. říjen od 1841. v firmě
spedycyjnej; Johannes Sch v Edži,
wielokelidim; jny jeduzim biferki;
opravnice uortostion; Patriota i' wosriet.

3) Szefa Wyriadu 242-AT Wybrzeza
(odcinke Teres - Edzi - Wszude)

Por. Jena BELAUA ps. Msiwoj
konstruktor 23 wresnia 1844. w Ocyph
wio Staroparale Gleskiego - woz 2 kercerem
Hubertem MAJ'SKIM ps. F-835 z Edzi - Wszude,
Cebula z Bydgoszy wtotalem Wojciech Dobkian
z Edzi (p. ok. 1814) pochodzacy z Bydgoszy,
funkcyjny z Loty; Chyba i' Kowalski
z Edzi woz 6 inzynier zof wossem Polski
Poldriemny; Wybrzeza

Moze bycoby uobzliwa fuprowadzenie ekskurzji;
W.W. i' fupchawende na Cumentara zastuzony
obroici Edzi w Redtorie.

wbiepstatem ny wedy o uossonie Osradke
Zabawie u Edzi - Wszude; Jeno c'mianem
jako z fupch 1838. studijat medycyny
na' Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilndu

Por Jena Belau ps. Msiwoj "byl z mzkosci
zpt Franciszka Bendijs ps. Wossem"
Prezorszym wojtowym Adm'ndoyte
Wojnego Kufce Heccech u Edzi Phm

St Huberta Repliprieps of prudnia 1843r.
z Jena Gerarda Wollune i' Zymunta Tausie
do leti 1844.

Zymunt Teres
ps. Prebryty Rys

FUNDACJA ARCHIWUM POMORSKIE ARMII KRAJOWEJ

19

BIURO FUNDACJI * 87-100 TORUŃ * UL. PIEKARY 37 * TELEFON 18-321
KONTO: WIELKOPOLSKI BANK KREDYTOWY II ODDZIAŁ W TORUNIU NR 358606-4675-132-3

Ldz. 307/11/94

Toruń, 30.3,94 r,

Szan. Pan
Zygmunt Tanaś

81-311 Gdynia

Szanowny Panie !

Zwracamy się do Pana z uprzejmą prośbą o zebranie relacji o działalności konspiracyjnej niżej wymienionych osób / niestety nie mamy wszystkich adresów/. Ponieważ są to członkowie THH, może będą Panu znane te nazwiska:

- 1. Berent Wł., Gdynia
- 2. Bolino? lub Dolino? Mieczysław, Gdynia
- 3. Brzeska Renata z d. Hartel Gdynia
- 4. Budyn Roman, Sopot
- 5. Ciemnoczokowski Roman
- 6. Gudzik Sylwester
- 7. Grzebyta Felicja z d. Walkusz
- 8. Jaetke Jan Juliusz, Puck
- 9. Janikowski Henryk, Gdańsk
- 10. Kwaśniak Irena, Gdynia ul..
- 11. Kurpiewski Czesław Gdynia

Nie żyje

Nie żyje

Nie żyje

Nr 3

- 12. ~~Martelówna Brunna Renata~~
- 13. Nicki Witold i Stefan

ps. Anonazy Niedzielski w THH do marca 1943r.

ps. Grabaty Dact, Jas te, fony

ps. Walke, Tarchulanka THH

- nie znam

- w THH do ewentualnie Henryka Szymbalskiego ps. Kenc w Sypis

- ps. Zetruta Strada w ps. Stanisław Dąbka THH-AK

ps. Karcki Dact - zalecek THH od 1939r. martwic Sz. Szerepaj ewent. 42r. w Sypis i Sta. Kłofy ostatnio w Sypis i w Jodekowie skąd wst. próbował po odlic

Łączymy wyrazy szacunku

Kierowniczka Archiwum
H. Marcinkowska
(przyjętem mgr Hanna Marcinkowska
nie wisa) Stefan i Jan zlecają
skatowania, sygnalizację, zalefikację.
Stefan Nicki ps. Wielka Reka w THH
zem. 81-395 w Sypis Alchemia 46A
tel. 21-7629 / w 2

Władysław Berent ^{u. TMM} w. 1935 r. Armią Niewidzialną i Korpus - d. n. 4. 1935 r.
w. 1935 r. Armią Niewidzialną i Korpus - d. n. 4. 1935 r.
w. 1935 r. Armią Niewidzialną i Korpus - d. n. 4. 1935 r.

z jego żoną Jenina Berent z domu Czapleska
była dziewicą Armią Niewidzialną i Korpus
ps. Leona Jaska

Jenina Czapleska córka Michała i Teroniki
nr. 29. 11. 1921. Bejaniec Jan Tuchla
zamiarka: 4 latk. - Wzrost 18/8

Odnosić Bolesław? Dobro? nie znam też, może
może chcąc o Michała Fiszera, syn Lucjana (Jozeffa)
nr. 21. 01. 1924 r. w Wieluniu, jego brat związany w Armii
ps. Kamienie Serce z Armią na Plac Stawowa Dobka - II Pluton TMM
z am. 81-355 szkolenie Wojta Radłowa 49/19 tel. 20-42-33

Odnosić języki 3: Renata Bżeska z domu Mertel
nr. 1. 5. 1926 r. związała (w TMM od 1946) ps. Szumarska Paproc
z am. 81-366 Archiwum 49/9

(emerytowana nauczycielka prawnicza)
Odnosić języki 4 inaczej franc. (imie Tomasz) Roman BUDYN,
syn Władysława - obrońca Wzrost (matka Krzysztof z domu Gubka)
nr. 4. 10. 1926 r. w Przemyslu Polka bez prawy
został porwany TMM-AR ps. Leona Wzrost z imie Armią na Gen. Sikorskiego
z am. 81-815 Sopot Krasnowódzki 21/39 (2 I Pluton TMM-AR)

tel. 51-81-75 związała blisko Wzrost (związała 38) Kostka z AK
Stawowa Krasnowódzki z ORP Wzrost
i obrońca Wzrost

języki 5 - brak kontaktów
języki 6 syn Andrzej Wzrost z jego Armią związała związała
Alojzy Kotowski ps. Bolek, inaczej Wzrost, związała
syn Wzrost nr. 20. 2. 1923 r. Wzrost Wzrost Wzrost Wzrost
z am. 81-353 szkolenie Wzrost IV nr 7-15 d/ nr 18
tel. 20-62-62, Ojciec Wzrost Wzrost Wzrost Wzrost

Odnosić języki 7 Felicja Wzrost z domu Wzrost ps. Wzrost
córka Wzrost nr. 12. 12. 1926 r. Wzrost Wzrost
z am. 84-300 Wzrost Wzrost Wzrost Wzrost

poz. 8 Jeetka Jan - nie wiem

poz. 9 Wyjeżdżającym na 1 stronę

poz 10 - była u TMM - pracowała

2 T kłamał o tym że był w szpitalu

poz. 11 Zostaw Kurpiński ps. Zetruta Strata
Zostaw TMM z dwiema na Plac Świdzkiego Dębka
u Plutka TMM, Oddział Dywersyjno Wywiadowy OZ AK

Syła Józef nr 11. 04. 1926r. wieś Zeliś - Ostrołęckie
zam. Udzia - Orłowo ul. Świdzińska 35 B/c 1
tel. 24-82-76

poz 12 dotyczy poz. 3

poz. 13 wyjeżdżającym na str. 1

Przy okazji u Bielowie z marca 1984r. Nr 1/21/84
" u Adolfa Biędorowskiego Nr 5

podat Alfons Fojut - F 835 (nie żyje) ze Cebula
z Bydgoszcz zginął w strzelaniu wraz z Por Janem
Belouem oraz porucznikiem Hubertem Mojskim
wraz z nimi w strzelaniu zostali z 8 dywizji
Zajęchowski, Uyte i Kowalski
(czyli z Bydgoszcz) (zobowiązani z pe zostali Dudziński
i Stęży? i inni w oddziale (Weimars?)
wymyślał pewnie podał mi Alfons Fojut
na zapytanie p. Barbary Petelskiej z Poznania.

Zemowski Edward - z Adolfa Biędorowskiego
był identycznym tegoż Kupca Marcem u 8 dywizji
pracował z T kłamał o tym że był w szpitalu
pod pseudonimem i powołał z siebie do siebie. Wójcik

22

Fojak Alfons z Bobiepo dolu, zolu. AK
zoperna kradzi o 'Alfonsa Fojuta - F835'
z prapj Vyviedu 242-AK Porjenc Belena
zije jeho zoue: Milda Fojut
Edzui's ul. Slozka 51 m. 45
tel. 21-04-54

Podaj's adrs "Jenepo-2-cy kumendanta Rusca Sz. Sz.
v Edzui' Km. Rusjens Cylkovkys (predzjenny pleny
studen) Politsaru,
Gdeu'st'ka)

Juz. Meicj Gdeu's (ps. Jery)
Gdeu's - Olive ul. Kurjuskys 15
tel. 52-44-20

Voie mi fuzla ?!
v prapj Arme's kuzen na kumend. ul. 107
ps. "Bolek" (NN) to zoperna Mjzy Kotovki!

Dlaczego nie zaminujemy Puistco up v Dodetko's
Bisprofiznyh do Buletjny zebreny (ustalenyh),
z-freudnyh z prapje 48 kuzestvnyh
aleji B-2 z Tejnego Rusca Karcosy i AK Edzui'
ktozy janyvut' zis do sybnyh vyprovanis
uchodivkivie nialu, vobidni' zotudivkivie
vysz'kov Stutthofu, janyvut' nialu narelevov
kudupsi' i janyvut' Edzui' ad zuznani
Najmadre'na aleji B-2 (Bolzevikiom niz plen Festunryj Kotovki
strenie' d'le'nie ocenivie janyvut' kuzestvnyh kotivkivie
kuzestvnyh janyvut' kuzestvnyh kotivkivie. 2. Tomas.

194

FUNDACJA ARCHIWUM POMORSKIE ARMII KRAJOWEJ

BIURO FUNDACJI • 87-100 TORUN • UL. WIELKIE GARBARY 2 • TEL. (0-56) 65-22-186
http://www.um.torun.pl/~arch AK, e-mail: archAK@um.torun.pl
KONTO: WIELKOPOLSKI BANK KREDYTOWY SA W TORUNIU, NR 10901506 -4675-128-00-0

Toruń 2001 01-31

o. dr. 0181 PED s. 5

Sz. Pani

Hanna Tanaś

81-311 Gdynia

Szanowna Pani!

Od ponad roku jestem dokumentalistką Fundacji i już bardzo dawno chciałam napisać do Pani, ale braki pracy przesunęły to w czasie.

Wiem, że śp. Małżonek Pani współpracował z Fundacją i dzięki Niemu mamy wiele dokumentów na temat działalności Tajnego Hucia Harcerzy w Gdyni. W br. ma się ukazać cz. 5 "Słownika biograficznego konspiracji pomorskiej", ostatnia, która zawierać będzie biografie, bowiem dla części następnych przewiduje się tylko noty biograficzne. Biogram Męża Pani nie został dotychczas opublikowany. W związku z tym mam do Pani prośbę o napisanie biogramu Męża oraz Jego brata śp. Jerzego Tanaśa. Jestem zobowiązana za napisanie biogramów innych członków THH, a także podanie daty ich śmierci. Czy może zna Pani dokładną datę śmierci Pani Joanny Mizerskiej ?

W załączeniu przesyłam pismo na ten temat.

Łączę serdeczne pozdrowienia i wyrazy szacunku.

Z poważaniem *W. Skerska*

IV/2. Korespondencja Zygmunta
Tanasia: - można.

1. List do redaktora miesięcznego
„Dziennik Białych” z 6.09.1947r.
w sprawie Leone Burkarolta, rękop.
oryg. k. 2 s. 1-3
2. jak napisy z 1.10.1947 r. k. 1 s. 4
3. List do Z. Tanasia z 8.02.1947r.
od Stanisława Niemczyka (?) rękop. oryg. k. 2 s. 5-6-7
+ koperta
4. Pismo JHM z 25.01.1961 r. do
Józefa Cyrankiewicza w sprawie przy-
życia Janowi Patubickiemu, rękop.
specjalny, napis kopia k. 1 s. 8-9
5. Odp. Urzędu Rady Ministrów z
14.07.1961r. (nr E-357/60) kserokop., k. 1 s. 10-11
6. Odpis listu Z. Tanasia do
Zdzisława Nowaka, napis oryg. k. 2 s. 12-15
(dot. J. Sadowskiego)
7. Pismo Z. Tanasia do redaktora
„Dziennik Białych” z 14.09.1942r.,
w sprawie Jane Belew, rękop. oryg. k. 1 s. 16-17

1
Gdynia 6.9.47.

Szanowny Panie Redaktorze!

Proszę o zamieszczenie niniejszego listu w druku "Kultura i Sztuka".
Do dyspozycji Redakcji podaję swój adres:
Tęczyński Zygmunt Gdynia ul. 193ca 11/4.

Kilka pytań pod adresem autora artykułu
p.t. "Orbwo na Salce w Wisnie" zamieszczonego
w nr. 239 Dziennika Bałtyckiego.

Jako byłego atakującego odzyskiw. AK z
lat okupacji zainteresowałem się artykułem
a zwłaszcza jednym z bohaterów bohaterskich
Leon Burkerdt. Nie włodując już 4 proce-
dury sądowej opowiadania o życiu i
zwracam się do autora artykułu o jak
z prośbą o wszelkie informacje, jakie

2

ny, dcaie stori nazpichlovo pranytane
u kompirey juczestobler, dotyazcyel
t. z. ludni uovno uipanyz odporidcyj
pvednie.

Wedny zebvany pnes pob i mud podicany nobie zytovci z mchicivice:
mctwycat rodcine Burkerdov z ortovc "Tapi" mchicivichie gdyby' u mctwycitku
lyte jedny z pnyvnyz storym vyvono "Tapi" mchicivichie gdyby' u mctwycitku
dokumenty V. D. Stoulovic jyt dany jviti
volksdeutscherov Ee jytka "odchicki".

"Ojcie" boltere" uie nosterovij z obrany
ielcynego knyie i blesky Arbeitfronta.
Bret Leon Zygunant jdo utovcl H. J.
perv dact u muidure z tle kenzentze
Leon zis Leon Burkerdt zstovcivony
pnyvj me francie volodnue zgovovoy
"Vater Land" skedjje pnytm dcming
kovi, fur Volk Fuhrer Jind Reich".

Kommuniste ob. jot porvize fcty
z, dcmey keryj ortovcyo boltere

3

zpytuy, ny jvise mcdum z mchicivice
mchy zepc'ny u mchicivice zstovcivoy
gdy' kcyo mudu opom.

Olybtovci Burkerdovci zstovcivoy
zytovci z mchicivice:
Tapi" mchicivichie gdyby' u mctwycitku
nie, do mchicivichie. Tami' Zygunant.

Tami' Zygunant.

Do Redaktora Kwartala
Dziennika Belżyckiego

4
Gdźwie 1.10.47.

Panie Redaktorze!

Niniejszym piszącym sobie pozwolić
na rżec ob Redaktorze odpis listu skiewo-
ucnego przed prosie uiniszcem do dnia
"Smieć i tuere". Nie ż un zme przuzny,
dla ktorych z nie cost on wydrukowcy!
byziby ob jat obawit się "delansiercy"
swojgo "boletu", ny poprostu wiedce
ponoic konsekwency uinisztyl informacyi.
Nakholwidly byo prosie ob Redaktorze o
wydrukowani zetyuonego odpisu albo o
poinformowani uinisz z jehil powodoi
Redaktor. Smieć i tuere" ustosnu lovat się
negchwie do mozej prosy.

Z powziemica
Zygmunut Tenes'.

Gdańsk dnia 8 II 1947r

5

Szanowne Państwo Janas, muszę się dowiedzieć
od Państwa jak życie i jak tam Zygmund
czy jest w domu czy teraz jeszcze cierpi w tym
przeklętym więzieniu bo ja się widziałem
z Tatkiem Kamińskim jak photo nas
przejechał dawał mi pare razy
papierosy i się pytałem jak długo ma
do siedzenia a on mi mówił że jeszcze
pół roku a teraz dowiedziałem się
ze Kamińskiego uwolnili tylko nie wiem
czy to jego, proszę mi napisać czy u
Państwa są wszyscy w domu

Panie Janas porozmawiaj sobie jak
będę miał czas i przyjadę do pana tylko
niech pan mi napisze kiedy pan będzie
miał czas sobie porozmawiać. Honoru za
mnie pare słów. Pozdrowienie dla
całej rodziny Stanisław
Siemczyński

Była to pierwsza próba napisania politycznej książki, nie była to książka, którą napisał, ale którą napisał dla siebie. Była to próba napisania książki, którą napisał dla siebie.

Proszę o metki odpis.
 datę przyjęcia
 do kiedys
 zaproszenia i innych faktów za to przez UB w Roscov
 historii, który ukończył moje prępsy do
 Rodzi'ca,
 z referencje wreszcie od ojca do Metali
 z awantu x MUBP w Sityni 4 1945. gdzie
 byliśmy z matką i bratem Janem
 w Sityni z d'lekturą podległa
 od 28 listopada 1945, później na Władzile
 Wiskenie w Sityni (izolacja od świata)
 dla AK, NSZ (mieszkańcy Sityni, Victoria)
 gdzie przebywaliśmy do 15 września 1946.
 10 i 11 lutego 1946. niedawno nas t. 24.
 moja dwójka kandydatów (tych bliźniak
 Tadeusz Kamieński z d'lekturą)
 Sady Rejano, Sady Wójcik (kandydat)
 z 14 i 8 de Crotta od strony Państwa per 6
 zarządy d'lekturą rita do obalenia ustroju
 i broni: Arki, 27 (nowicjusz) prępsy
 1 Vi's z entym, 6 korollior emicja
 Retowaty unie Vidania Apis Włeta Steyer
 oraz odnowa podrywania s'lektur (kol 83)
 dokumenty po zakuszeniu s'lektur
 Powiadomienie, toż o bicia i katuszeniu
 Rej. Sady Wójcik obit s'lektur prępsy i inne per UB,
 i inne prępsy je prępsy, nieprępsy
 Po kilku miesiącach 20 lipca 1946 umorzono
 na podstawie zarządy z okupacyjnej walki - dzieje B-2
 nie usiadowaniej s'lektur "ul'edepo w'edepo"
 "jo stowania i w'edepo s'lektur" w'edepo s'lektur
 "na s'lektur" - Jar. w'edepo s'lektur
 - Delafata na s'lektur, s'lektur
 i s'lektur s'lektur (s'lektur) 2HP. 2. Tenes
 W'edepo 1993r.

Wiel Ob.

FUNDACJA
GENERALNA
ELŻBIETY ZAMACKIEJ
1939 1945
PREZYMOR
3

*Jana's Sigmund
Golynia*

U. Śląska 16 M.N. 4.

t

25
Gdańsk, dnia 1 stycznia 1961 r.

Do

Obywatela Prezesa Rady Ministrów
Józefa CYRANKIEWICZAW W a r s z a w i e

My, byli żołnierze Polaki Podziemnej na Wybrzeżu z organizacji "Tajny Hufiec Harcerzy - Gdynia", która w latach 1944/45 z inicjatywy i pod dowództwem niżej podpisanych dwóch b. oficerów A.K. opracowała, wykonała i przeniosła przez front do Armii Radzieckiej plany hitlerowskich umocnień Gdyni i jej przedpól - pomni na to, że Obywatel Premier pierwszy w Polsce Ludowej oficjalnie podkreślił godny udział Z.H.P. w walce z hitlerowskim najeźdźcą - zwracamy się z gorącą prośbą - o ile to jest możliwe - przyznania renty specjalnej w wysokości 2.000.- zł byłemu Komendantowi Okręgu Pomorskiego Armii Krajowej ppłk dypl. "Piorun" - Pałubickiemu, zamieszkałemu obecnie w Poznaniu ul. Berestecka Nr 2 m 1. 3/1

zaczyna

ppłk "Piorun" - Pałubicki syn ludu pomorskiego uznany przez konspiracyjne organizacje za głowę walki podziemnej zbrodniczej historii hitlerowskiego Ruchu Oporu na Pomorzu. Pod jego rozkazami wielotysięczna armia celowo i konsekwentnie toczyła niemiecki potencjał gospodarzo - militarny, a szczerze ze względu na warunki oddział partyzancki A.K. w Borach Tucholskich walczyły ramie w ramie z desantowymi oddziałami hitlerowskiego Wojska Polskiego i Armii Radzieckiej wspomaganymi materiałami informacyjnymi wszystkich jednostek organizacyjnych. Dostarczone plany umocnień i dywersja na tyłach nieprzyjaciela umożliwiły zajęcie wielu miast pomorskich bez obrócenia ich w gruzy w lawinowym marszu wojsk radzieckich i polskich. Ostatni rozwiązujący A.K. rozkaz "Pioruna" zobowiązywał wszystkich b. podkomendnych do niedopuszczenia na Pomorze do jakichkolwiek ewentualnych wystąpień przeciw Władzy Ludowej. On sam aresztowany w 45 roku zostaje pierwszym wyrokiem uniewinniony. W wyniku założonej przez U.B.P. apelacji drugim wyrokiem zostaje skazany na karę więzienia równającą się pobytowi w areszcie śledczym. Pułkownik Pałubicki wysłany na kilkuletnią, wyczerpującą pracę konspiracyjną w bardzo trudnych warunkach, w wyniku stosowanych metod śledstwa utracił pełnię władz umysłowych i nie był w stanie przedstawić dowodów swej pozytywnej działalności. Po zwolnieniu kilka lat pracował fizycznie pomimo inwalidztwa /przestrzał nogi w kampanii 1939r./, obecnie otrzymuje rentę w wysokości 360.- zł i okresowo pracuje jako stróż z wynagrodzeniem 360.- zł miesięcznie. Widmo głodu wyгнаło dwoje starszych dzieci z domu /są w domu dziecka Dwoje młodszych dzieci i żona niesdolna do pracy zarobkowej /graźliwa z czasów obozu pracy w 44 r./ żyją w nędzy. Te warunki wpływają bardzo przynębiająco na stan psychiczny człowieka, który w okresie gdy mógł wystąpić o obszkodowanie z tytułu utraty zdrowia w więzieniu nie zrobił tego notując trudną sytuację gospodarza kraju. Loh żyjącego w nędzy i poniżeniu boli rzesze Pomorzanie, dla których w ciężkich latach okupacji był autorytetem duchowym. Dzisiaj patrząc na jego działalność z perspektywy lat jak najbardziej obiektywnie stwierdzamy, że dobrze zasłużył się Ojczyźnie.

Verte

Jako członkowie Związku Bojowników o Wolność i Demokrację składamy w ręce Obywatela Premiera dalsze losy wymienionego i jego rodziny. Łącząc wyrazy głębokiego szacunku pozostajemy w oczekiwaniu odpowiedzi, którą prosimy skierować na adres pierwszego z niżej podpisanych

1. lekarz med. Zygmunt Tanaś - odznaczony przez Radę Państwa Krzyżem Partyzanckim i innymi, zam. Gdynia *25 czer.*
2. por. rez. Joachim Joachimczyk - odzn. Krzyżem Walecznych, Krzyżem Part. i innymi, dyr. Szkoły Zawodowej, Gdynia *już w Radę Państwa*
3. ppor. rez. Stanisław Kaczmarek - odzn. Krzyżem Partyzanckim i innymi, adwokat, zam. Katowice *już w Radę Państwa*
4. Mieczysława Pobłocka - odzn. Krzyżem Partyzanckim i innymi - zam. Sopot *Piotra Skiczyńska*
5. mgr inż. Jan Górecki - odzn. dwukrotnie Medalem Woln. i Zwycięstwa zam. *7/10/16*
6. inż. Hilary Nowakowski - zam. Gdynia
7. Marian Adamczak - odzn. Krzyżem Part. i innymi rencista, zam. Gdynia-Chylonia *15A już w Radę Państwa*
8. Leszek Kostencki - odzn. Krzyżem Part. i innymi prac. M. H. D. zam. Gdańsk *już w Radę Państwa*
9. Jerzy Tanaś - odzn. Krzyżem Partyzanckim i innymi prawnik, zam. Toruń *już w Radę Państwa*
10. Benedykt Langowski - odzn. Krzyżem Part. i innymi ekonomista, zam. Gdynia *już w Radę Państwa*
11. Bogdan Pawłowski - odzn. Krzyżem Part. i innymi sekretarz rady zakład. P.K.F. - Wagonownia Gdynia zam. Gdynia *już w Radę Państwa*
12. Edmund Idczak - odzn. Krzyżem Part. i innymi kinomechanik, zam. Sopot *już w Radę Państwa*

13. Stefan Dargatzis b. dca Oddziału Partyzanckiego Zakład - odznaczony przez Radę Państwa Krzyżem Walecznych i Krzyżem Part. i innymi, inżynier, wojenny zamek. Oliva

14. por. rez. Zimundziński Józef Stefan Dargatzis / z grupy sp. kpt. kpt. Szprunger i Feigla, b. wzięty do niewoli w szeregach "Der Pomorska" - Gdynia

15. mjr rez. Jan Baranek już odznaczony Krzyżem Walecznych i Krzyżem Part. i innymi, b. wzięty do niewoli zamek. Sopot *już w Radę Państwa*

Warszawa, dnia 17 lipca 1961 r.

URZĄD RADY MINISTRÓW

Nr E-357/60

Obywatel Zygmunt TANAS

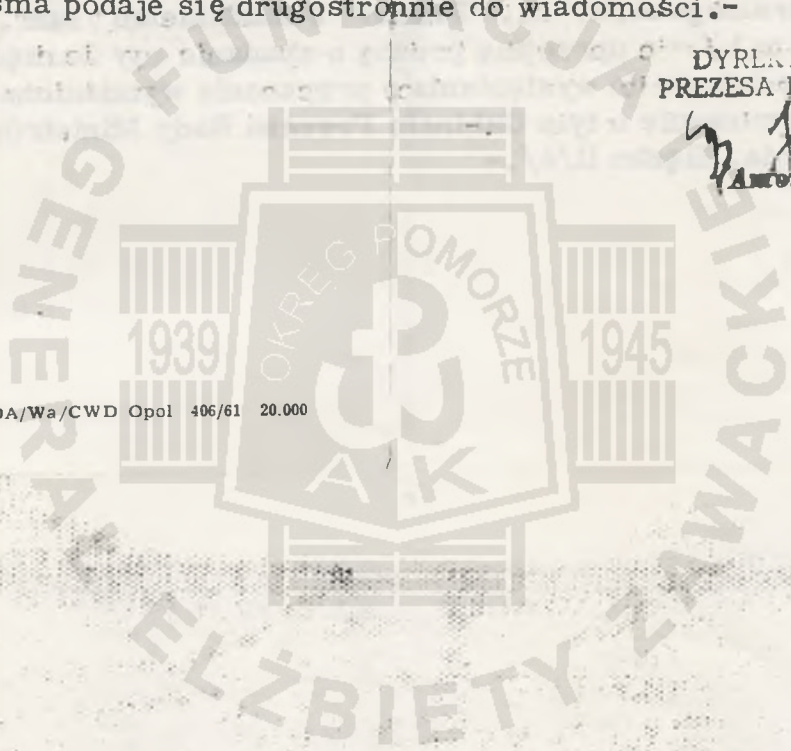
Gdynia

ul. Śląska 11 m 4

W związku z listem z dnia 5 b.m., Urząd Rady Ministrów komunikuje, że wniosek b. uczestników Ruchu Oporu z Wybrzeża dotyczący przyznania renty specjalnej Ob. "Piorun" -Pałubiickiemu został przesłany według właściwości do Zarządu Głównego ZBOWiD przy piśmie Nr j.w. z dnia 31.I. b.r. Treść tego pisma podaje się drugostronnie do wiadomości.-

DYREKTOR BIURETU
PREZESA RADY MINISTRÓW

Antoni Mrugałski
Antoni Mrugałski

Jedn. 84/7/DG 764 PWHDA/Wa/CWD Opol 406/61 20.000

Warszawa, dnia lipca 1961 r.

Związek Bojowników o Wolność
i Demokrację
Zarząd Główny

w miejscu

ul. Rutkowskiego 15

Przesyłam w załączeniu skierowany do Prezesa Rady Ministrów wniosek
w sprawie b. żołnierzy podziemnej org. - "Tajny Hufiec Harcerzy - Gdynia" obecnie członków
ZBoWiD, którzy zwracają się o przyznanie renty specjalnej byłemu Komendantowi
Okręgu Pomorskiego A.K. Ob. "Piorun" - Pałubickiemu /zam. w Poznaniu, ul.
Berestecka 3 m1 / - z uprzejmą prośbą o zbadanie czy Zarząd Główny ZBoWiD
znajdzie uzasadnienie do wystąpienia o przyznanie wymienionemu renty specjalnej,
oraz o poinformowanie o tym Gabinetu Prezesa Rady Ministrów i ew. Ob. Zygmunta
Tanasia /Gdynia, Śląska 11/4/.

Gdynia, 08. 1990¹²

2 dzieki!

Dostalem list od Kpt AK Jozefa Sadowskiego
 z Warszawy z bylych Komendy Okresu Powiatowego AK
 awant. w 43r. w sprawie "konstrukcyjnej" a jego wojenne
 matrikule "wielka" lot przez Komendy
 jeden z "wielkich" nowo zjedzonych ludzi
 chce nowo TMM "pomoc" zrealizowac to co
 Sp. Ros. "Pechin" zdecydowal odnowic u niego 10 kw.
 on (Pechin) ma dostac "virtuti" - wystapil podmiotowi
 dla Janka Wolkowa - przedstawiciele o kw.
 Wskazywajac dostac dla Edesa wiecej wpisow
 do Bolka Szymanskiemu wystalem list aby miedzy
 nimi napisal i "poczeka" do 2-4y.
 Do Roberta Gyducha wystalem tez dzis list.
 Janku "Giduch" byl u mnie wiecej wpisow napisal
 w up. strefy - urodzajow wiedzy przez mnie, ktorego
 ma dostac kopie.

Zostaw mi 100 000 zł - 2 czepo 50 tys. wplywitem
 u Gdyni na intender AK plus dzis mi
 na odrocenie "Kryzys" Kierownika "Bdzia"
 TMM i S2 S2 - ucyklowaniem!

drupie 50 tys. Janka wplywitem na Fundacja
 Archiwum Powiatowe "Smieci" "Wojnowy"
 87-100 Toruni ul. Pichek 37 jedynac na
 odrocenie "pr. Fur" awanturze Jan Kowalski
 Zostaw TMM za "Wielki Wzrost"
 Za wplywitem tam 50 tys. zł. ze rz. lica, 50 tys.
 200 brata i 50 tys. ze mnie; to bardzo

pozytemu Instytucja Maści prowadzi dla historii
Polski skład Pomorski. Twój mój Zosia
Ty i Janj jeszcze nie macie formularzy
"Odcinki" Związku Pomorskiego AK

Proszę zwrócić się do Pani Docent Dr Elżbiety
Zawackiej w Toruniu pisownie na formularze
bo po operacji oka źle widzi, opracować
i tu przygotować na podstawie relacji o naj-
prościej w TMD

P. Zosia i ewentualnie Janj
co ile macie kontakt, zebrać kopie i
dokumentów plus 1 zdjęcie i wyśłać, lub
najlepiej pojechać do Torunia!
Przyjmuję. we wtorek, jechać się na wznowę

zot mna, 87-100 Torunia ul. Gopertowa 136/26
tel 173-44 Pani Docent Dr Elżbieta Zawacka
apt AK ps. 20 "A'choiennaa". Tylko

zostane tam dokumenty muszą być
napisane formalnie (i na wianymie)
bo tam potrzebne przede do historii!!!

Upt Sedowski chce. z Kędzian 2 mas
porozmieni bo też zbiera historię
Pomorska lat 40-ki. Stefan Niski
może opisać się do jakiejś wyżywienia

przy do mas przyjechał
On chce, tym co byli przedstawić do KW
wytępic o stojnie poddawanie
50 lat mi je - także w Rzeczpospolitej
by taki wyraz, że Powstańcom dawać

koncové stupnie oficerskie, Ciężkożym na
pdyby mesi dostali, bo ja i Jenek Górecki
juzi płaemy formuulitai rez. WP, ale to
po 3 letuim - opólno wojkowym,
plus 2 letuim wojkowo-medycznym
Studium Wojkowym AM u Womkowie
i Gdansk, po cizeniach u Wotern u 1959r.
u 7 let pójimij stopien' podporucznika rez.
i nastepnie (po drukobuzel cizeniach)
po 8 letach stopien' porucznika rez;
Jenek Górecki podobnie.

Bardzo chiałbym zobaczyć i którego Por.
Jochim'a przedstawi jako rucyjator
"i d-co skuzi B-2" do KW stopniat.
Dwa razy u katech 1957-67r jako wó.
Przydant 20 u Gdani to preforsaditum
u kóien chcieli dca' k'ko unia-sp PTK
Wypos Przewodniczący Górnicy Komisji
Odenczeniewy, ale adunowitum
i nie przystan' fundowai uniatem ze
to arzysta dla jostatych. Potem
i zwanta przed tym dowiadzetum na jacy
po mesi "duchowie" - no ale nie
juzi zaimiam na stare kato
wykorzaci Was, lub braci adfowidzielni
ze kóps'.

Pisng do Webie i dudu, bo chiałbym
porozwie zefadwic' wam wyzstko do
panty co z Jochim'em i Heniem
Szperanskiem przedwitem.
Tepo co zepsut duceli i rucij jmis sre
i postepownie naprawic' badnie trudno

15
dla tego proszę cis. i p. Zosię (niektórzy twierdzą)
że ichi koleżki będąc w zaborze
w Toruniu, my idźmy proszę powiadomić
i z powrotem.

Podziwiam Was
Zosiu!

PS. Ciągle zbieram papierozy do emerytury,
pdyżym wrócić 3 miesiące wcześniej,
miałbym 2 dolarsini, a tak efektowne
i się denerwuję.

Wytyczna moja opiel w piątek w 92. Balt.

Przepraszam z opiniatem jako obywatel (od Adolfa)
2 dni temu dostałem "Vedro" z zwojem i opiniatem
według niego (to przypadek zawału serca i drugi płuc)
Opinał listy (zachowaniem na jej imię) Zosiu!
18. IV. 1893r.

Zygmunt TANAS' lekarz med.
81-311 Gdynia
tel. 21-92-89

Gdynia, 14. IX. 1992r.

Kopia 16

oryginał u
pana Janu Belau 10

Redakcja Kwartala Smierci i Rzecz
Dziennika Bałtyckiego
u Gdwińsk

Szanowny Panie Redaktorze!

W sprawie sprawy o zamianzenie pominięto:
Mieszka 50 rocznica przekształcenia Związku Walki Zbrojnej
i Armii Krajowej. 23. września 1944r. zginęli
rozstrzelani przez Niemców u Ocypla koło Starogardu

Por Jan BELAU ps. "Mściwoj"
hercega Hubert MAŃSKI z Gdyni - Chylonii,
Cebula z Bydgoszy i 9 innych żołnierzy
Polski Podziemnej. Wybór

Por Jan BELAU był szefem odcinka Gdynia - Gdwińsk -
Tczew wywiadu ZWZ - AK Okręgu Pomorskiego,
podlegał kpt Franciszkowi BENDIGOWI ps. "Ksarary"
u Bydgoszy.

Ojciec Jęka zginął rozstrzelany u 1939r. u Tczewie.

Jan Belau studiował przed wojną medycynę
na Uniwersytecie im. Stefana Batoryego w Wilnie.

Uczęc matki Jęka pamięć zapobiega tworzeniu
koprec Okręgowy Szpital Lekarski u Gdwińsku
zbiórka pieniędzy na pomoc fundusz
stypendialny dla polskich lekarzy z Wilna

Związany z Wydziałem Lekarskim Uniwersytetu Warszawskiego
Zygmunt Tanas' 17

Instytut Stowarzyszenia Żołnierzy AK,
nr 251 Okręgu Śródmiejskiego
ul. Św. 24. 2. AK - Kolo THH
w "Sdyu".

P.S. Mamocny Penie Redaktorze!

Moim całym jest miarzenie "Jemisi"
Por Jana Kalsusa i Huberta Masińskiego
oraz Tpt Franciszka Baudyja
których Rodzinę mię zija -
Nie decyduję z tego dyktu z ich
konkretnie.

ELŻBIETY ZAWA

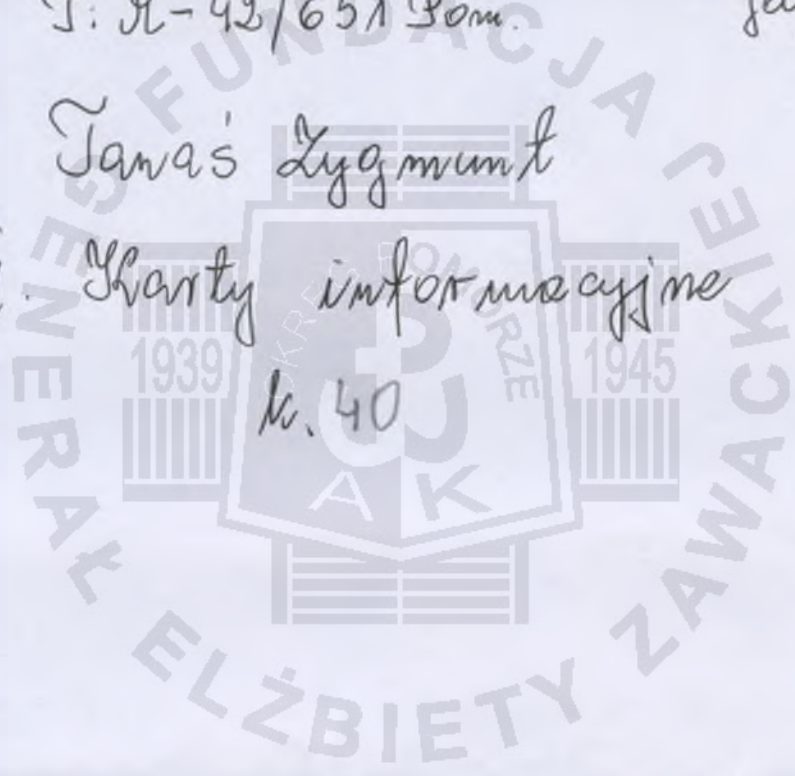
T: K-42/651 Pom.

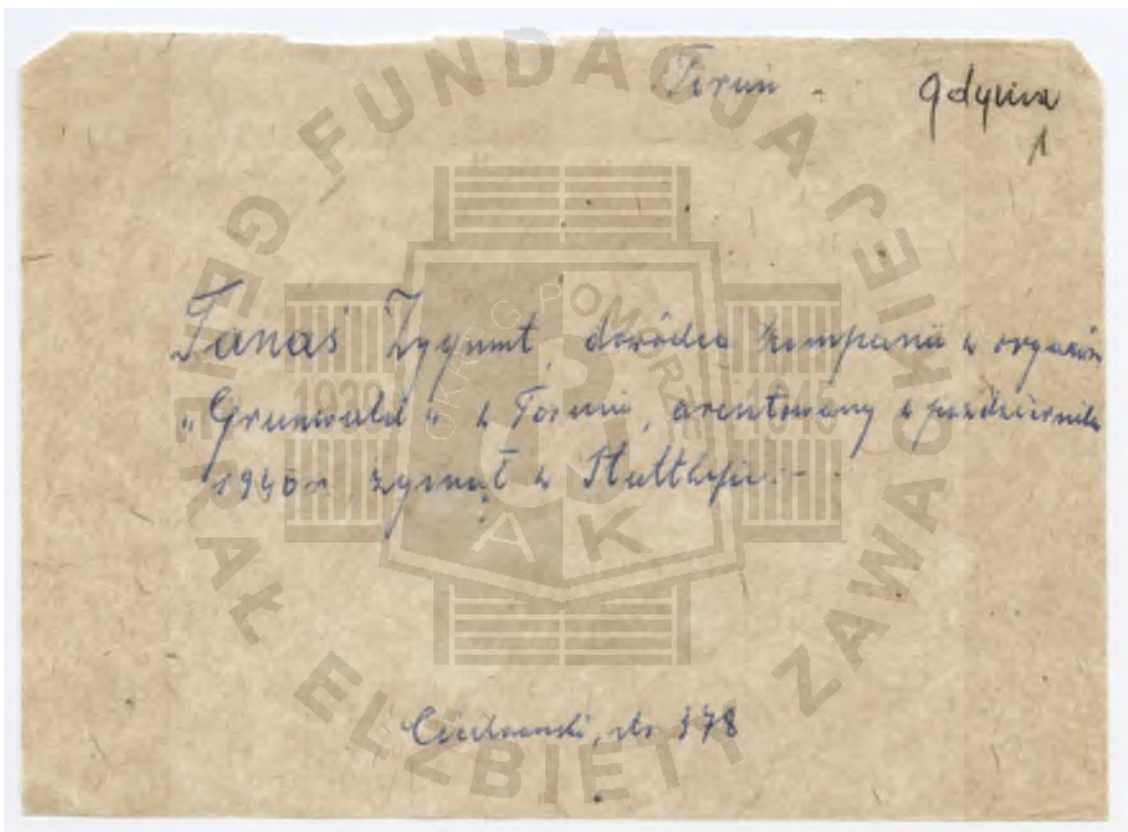
Gdynia

Tawa's Zygmunt

1/4. Kartki informacyjne

k. 40

Forum - gdywa
1

Tanas' Tygumt, dosiada kompania w organie
"Gruntwald" w Forum, awenturany i parobczom
1940 r. zysnat w Stultypie.

Cielomski, str 178

Gdymię₂

Tanaś Zygmunt

Wymieniony przez J. Rzeźniczkę jako
kolegę z konspiracji.

zob. teula, J. Rzeźniczkę M-95

J.M.M.

Gdynia

3

Tanais' Zygmunta

Stefanu Danqosa sklamche, iz Wrboket' x Gdyni bylych ponyzenois do PZPR.

Zob. Protokoli x VI zebrenia Snodniskie pom.
S22AK Omr. Odelsku Ldn. 213/A/92

H.M.M.

Gdynia 4
THH

Tanas Zygmunt

Aresztowany po wojnie przez UB, odbywał
w jędnicy celi z J. Swetowskim „Sokolcem”.

Zob. Protokoł z zebrania Środ. Pomorskiego
ŚZiAK okr. Gdyskie z dn. 5.10.92r. -
- tenże „Środowisko Pomorskie”

H.M.M

Gdymie
TMM 5

Tane's Zygmunt

me rebenem Środowiska Pom. i Gdymie
skiu i dni 5.04.93 przedstawit
historię Tejnago Hufca Horcurskiego
z Gdymie

Rob. Prochot z rebenem Środ. Pom.
Dnr. Gdymie 2 dn. 5.04.93 (nr 18)
teube Środowiska Pomorsku

H.M.M.

Gdynie
TMM 16

Tama's Zygmunt

1939

OKREG POMORZE

1945

Wob. T.: Maślucinis R., insp. Gdynie

TMM

TANAS Zygmunt

GDYNIA
THH 2

J. Kętkowski, Ruch oporu,
Wzrost APAK, oprow. B-II, s. 92

Gdynie
T.H. 8

James Wymant

№ 106. Protokół z posiedzenia
Synodusznej Rady z dnia 12.12.93
Gdynia 1 dn. 6.12.93
(Zebrała się Synodusznej II)

TANAS ZYGMUNT ps. "Ryś"

urodz.

THH Gdynia

Sr. K. Z. z M.

Wykaz odznaczeń "Jary" - Michała

Gdynia
T.H.H.

Taneś Zygmunt

Gdynie
T.H.H. 10

Drużynom drużynom T.H.H. w Gdyni,
ul. gen. J. Sikorskiego.

rob. rel. Alfonsa Świerczelskiego
sygn. M-560/1203

H.M.H.

Gdyńia
T.H.H. M

JANAS Z.

Jedną z dwóch delegatów T.H.H. Gd. (Zy-G. Wal-
kusz) na spotkanie w Bydgoszczy (wenerii
1943 r.) zorganizowane przez J. Bendigo
z roszczeni Lemendy Gd. PK w ramach
akcji realania organizacji ruchu gromu
na Pomorzu.

Zwótczo: M-30 (J. Bendig) s. 66

A. Zak. 90

Tona's Zgromunt

Gdynie
THH. 12

Wprowadził do THH i zgromy się
k swoim uwiesaheniu L. Kosteneckiego.

206 rd. L. Kostenecki M-481/1115

J.M.M.

PHH
Gdynia
HK

13

TANAS ZYGMUNT ps. „Przebiegły Ryś”

Stwierdzone w wywiadzie HK w ramach dzia-
łalności PH Gdynie i był bezpośrednio
podporządkowany „Mierzejowi” - Janowi
Belań jako sekretarz tamtejszego oddziału
wywiadowczy (Torek - Gdansk - Gdynia. Jechowicz
z delegacją PH - Gdynie był na spotkaniu rozga-
niowanym w Bydgoszczy we wrześniu 1943r
przez Fr. Brendiga - sekretarza Wydziału Wywiadu Okr.
Pomorskiego w ramach akcji szalania organów -

zajci Polskiej Podziemnej (Dorota wówezes do
sądzoniu JHH do AK).

Entuzjastki JHH byli od początku 1943r.
i pamięć tam funkcję dowódcy drużyny

Źródło: M-30 (Rel. Fr. Biedyga) s. 45

KO Pocz
AK 1/4

TANAS ZYGMUNT

Wg F. Bendiga przesługuje na wyrocznie
za prace w konspiracji.

Źródło: Rel. F. Bendiga. Rel. Ak, m. 30 s. 37 (26)

A. Zak. 91

GDYNIA
TAM 15

PARAS Lippmunt
ps. „Pneptekaj Rys” [2] srebrnym
„... odznaczony został Polgrosnym Krzyżem
Zasługi z Mieczami” nrkolesem K.O.
„Lumta” Pomorskiego tk l. ok. 223/1 pr. 47
„Rys” z 29. 12. 1944 r. [3]

APAK
11 x 1/4
Techer schula Aleksandra - KO M-20/629
(odmowa srodka A. Schula o 2! Tenasdu)

GDYNA

76

TANAS ZYGUNT

ps. „PRZEBIEGAY RYS”

1939

1945

AK

dob. + Schulek Aleksandra - Ko

M-20/629

8x1/94

Jana's Lygmuwt

Gdyńia
J. H. H

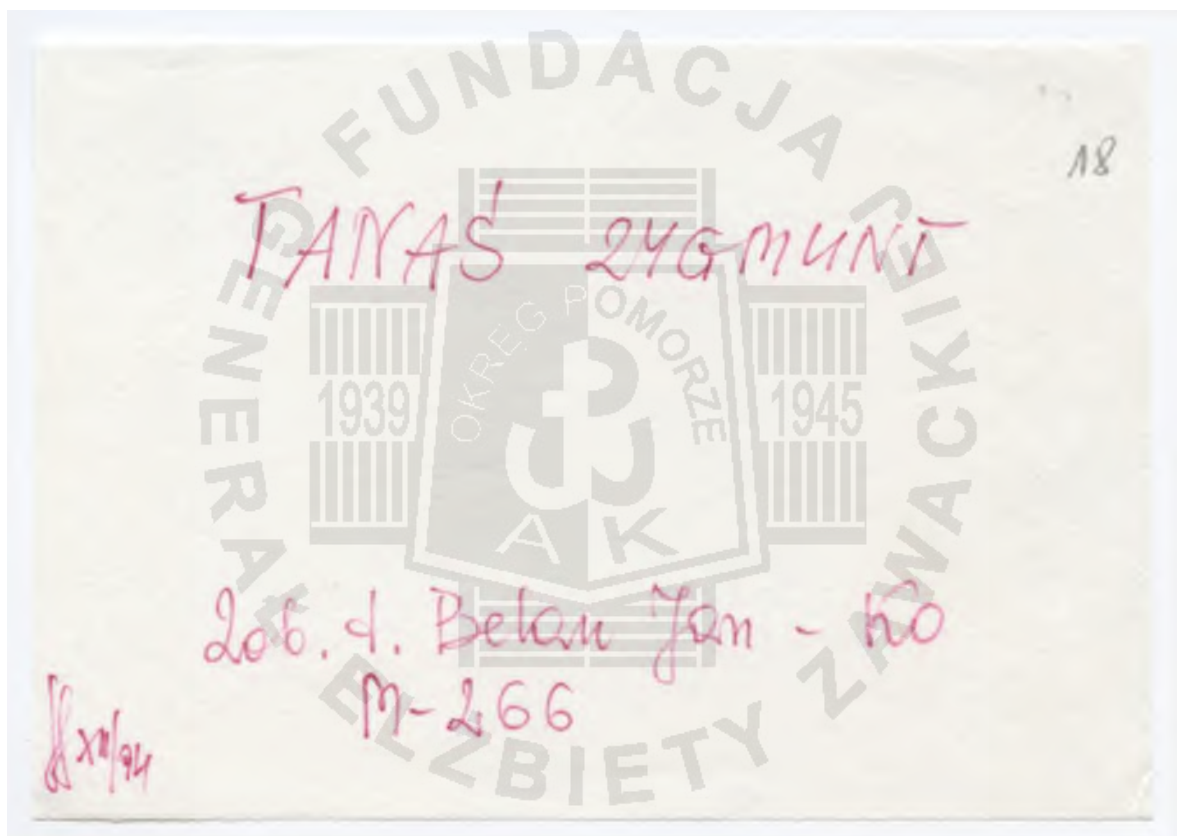
17

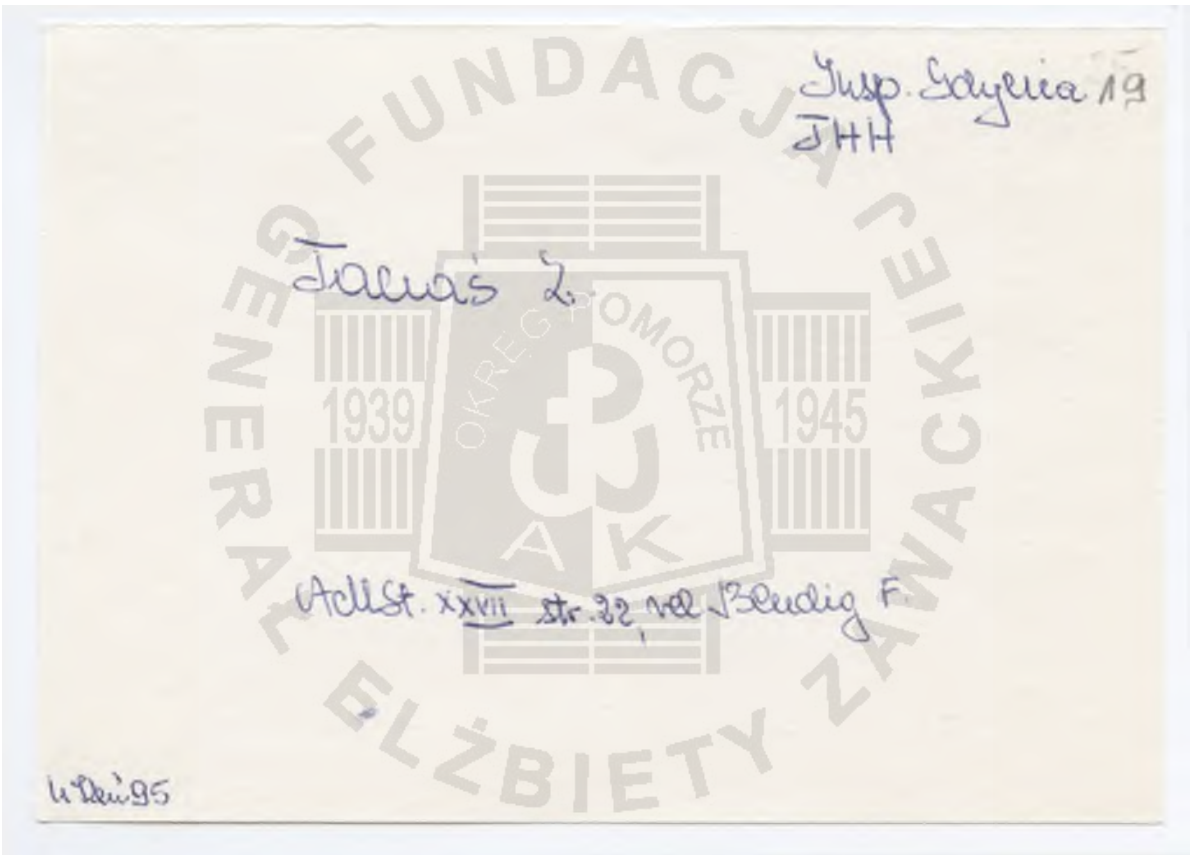
ps. „Přebiegły Lip” cšionek J. H. H powoškatego
w Gdyciu periewu 1939z
Obecnie lekars w Gdyciu, posiada bogate
archiwum cennykh dokumentow J. H. H.

Stalita Barbara „Dokaz dla „Přebiegłego Ptaka”
Dz. Bałt. 1988, 214, 04, (APAK, Zbiory z Slopec, 15

J. H. - 1994

Gdymie
THH 2/16

Janek Lymant

Labret qlos ne ubneru inobuiskie
Pom. Sz. Inr. d. 5. 4. 33

Pod : T. Filipa Gdziskie - Protokolarz

HMM-85

24 22

Tomasz Zygmunt

z ramienia TKK brał udział w
przygotowaniu Akcji - B2

Wob. T.: Koczmarek S., ul. Lipowa,
2/1/s. 5

KMM-pi

Gdynie
TKH 23

Tomás Zygmunt

Od 1943 r. ten od Gmli nieprzewio
spomosci TKH z insp. AKi Bydgosci
jezdzi z Gdyni do Bydgoszczy jezo
Ipcami. Drugimy i drugim TKH
mi. gen. W. Siewskiego i plutonie
01.

KMH-95

296 T. i Waszyniuk J., insp. Gdynie,
I/s. 7, 8, 18

Tomeš Zigmunt

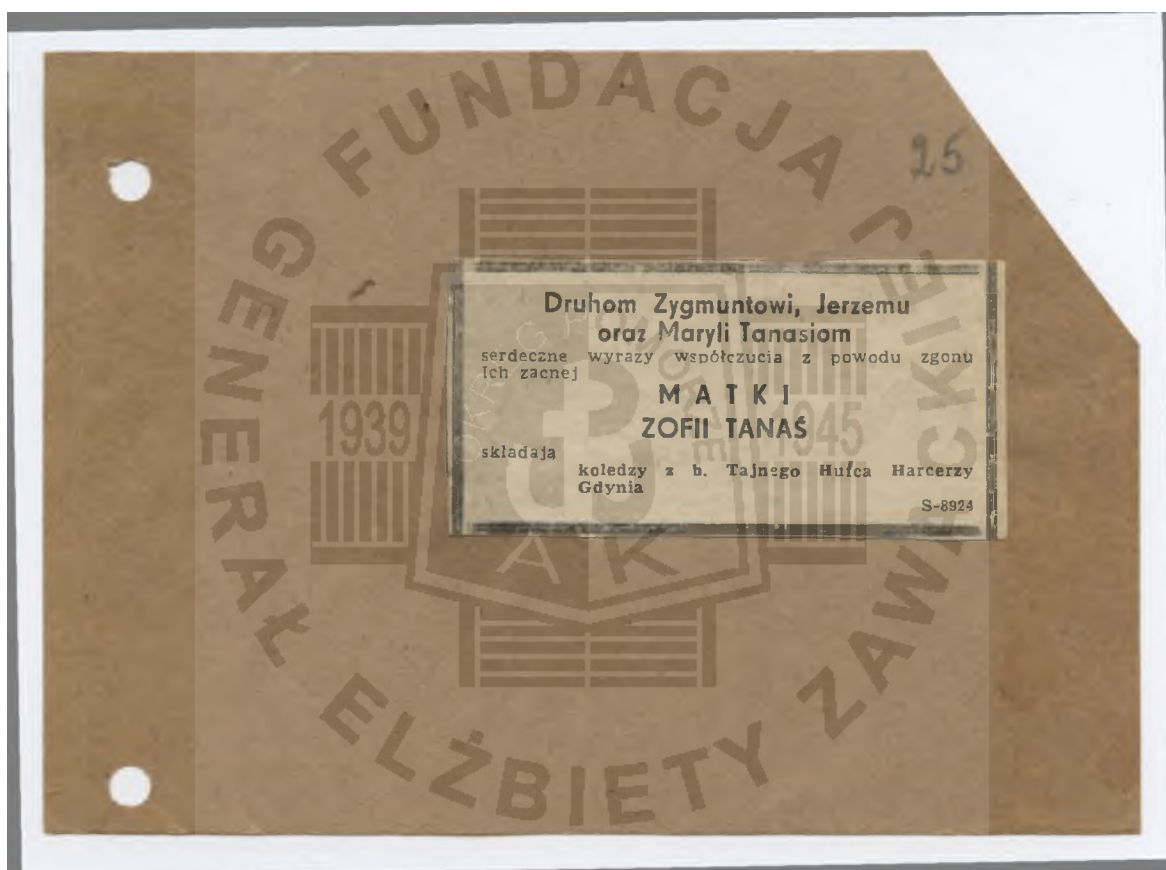
Gdymé
TMM 24

Z mičety my Tamomé Hubert Reqlin-
slu' prokashu' normolu' sčotauove z
Hemliem, symello mčeru' ^{z AK} H' sčotau
DHK H' Gdymé. Tomeš rosteš z delegokey
do dohrnyč normas do KO H' Bydgoszy
zapnyš, tony do AK mčé J. Beten 2.

Vol. T. : sumauisti B, usig. Gdymé,

I/1/s. 5, 6

HMM-Pr

Z głębokim bólem zawiadamiamy, że dnia 12 marca 1995 r. zmarł
syp.

Zygmunt Tanaś

lekarz medycyny morskiej i tropikalnej
lat 67

syn Franciszka - powstańca wielkopolskiego 1918/19, obrońcy Wybrzeża 1939, uczestnika Polski Podziemnej 1939/45 - oraz Zofii z d. Deutsch, uczestnik konspiracji Tajnego Hufca Harcerzy w Gdyni, ps. „Przebiegły Ryś”, żołnierz wywiadu Armii Krajowej, ps. „Andrzej” w WIN, przewodniczący Kręgu THH-AK im. Kmdra Por. Zbigniewa Przybyszewskiego Stowarzyszenia Szarych Szeregów w Gdyni - weryfikator THH

Msza święta żałobna odprawiona zostanie 17 marca w kościele NSPJ o godz. 12.00.

Pogrzeb o 13.30 na cmentarzu Witomińskim w Gdyni.

Pograżona w smutku Rodzina

95030890-1/U/ps2

26

27

Z głębokim żalem zawiadamiamy, że dnia 12 marca 1995 r.
zmarł były długoletni i zasłużony lekarz okrętowy
Polskich Linii Oceanicznych

ZYGMUNT TANAŚ

Serdeczne wyrazy współczucia Rodzinie Zmarłego składają
Dyrekcja, Emeryci i Renciści, Pracownicy PLO,
Lekarze, Pielęgniarki i Personel Medyczny Przychodni
Zakładowej PLO.

Pogrzeb odbędzie się dnia 17 marca 1995 r. o godz. 13.30
na cmentarzu Witomińskim w Gdyni.

7008

Z głębokim żalem zawiadamiamy,
że w dniu 12 marca 1995 r.
zmarł nagle i odszedł na Wieczną Wartę
ś. † p.

Lek. med.
ZYGMUNT TANAŚ
lat 68

Żołnierz Tajnego Hufca
Harcerzy Armii Krajowej i WiN
w latach 1943-1945 ps. "Przebiegły Ryś" nr 209.
Odnaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu
Odrodzenia Polski, Brązowym Krzyżem Zasługi
z Mieczami, Krzyżem Armii Krajowej,
Krzyżem Partyzanckim, Medalem "Rodła",
Krzyżem "Wolność i Niezawistość",
Odznaką Pamiątkową "Akcji Burza",
Rozetą z Mieczami do Krzyża za Zasługi dla ZHP,
Srebrną i Brązową Odznaką
"Zasłużony Pracownik Morza"
oraz wieloma innymi odznaczeniami.
Gorący Patriotą, zasłużony działacz harcerski
i kombatancki, zawsze służący bezinteresowną
pomocą bliźnim, wypróbowany niezawodny
Przyjaciel i taki zostanie w naszej pamięci.

Żonie Hannie i całej Rodzinie serdeczne wyrazy
współczucia składają
Przyjaciele z Tajnego Hufca Harcerzy Armii
Krajowej.

Msza św. żałobna odprawiona zostanie
w dniu 17 marca 1995 r. o godz. 12.00
w kościele Serca Jezus przy ulicy 3 Maja w Gdyni.
Pogrzeb w tym samym dniu o godz. 13.30
na cmentarzu Witomińskim w Gdyni.

Dnia 12.03.1995 r. zmarł w Gdyni Zygmunt Tanaś, ur. 2.05.1927 r.²⁹
także w Gdyni. Podczas niemieckiej okupacji działał pod ps.
"Przebiegły Ryś" w lokalnej organizacji konspiracyjnej o nazwie
Tajny Hufiec Harcerzy (teren Gdyni, Orłowa, Oksywia,
Wejherowa; od 1942 r. podporządkowana AK). Brał udział w
prowadzonej przez Hufiec działalności wychowawczej, szkoleniu
wojskowym, zbieraniu danych wywiadowczych. Po wojnie był
żołnierzem Zrzeszenia WiN a następnie niezwykle czynnym
propagatorem dziejów THH i AK na Pomorzu.

zob. Biuletyn JRPK
nr 2/3 | 95

H. Marcinkowska

T A N A Ś Zygmunt

Gdynia

THH - AK

Zygmunt Tanaś
ps. „Przebiegły Ryś”

30

Zygmunt Tanaś ps. „Przebiegły Ryś” Nr 30, Nr 209 ur. 2 maja 1927 r. w Gdyni, syn Franciszka i Zofii. ✓

W czasie wojny obronnej w 1939 r. pomagał nościć rannych żołnierzy i brał udział przy niszczeniu konsulatu niemieckiego w Gdyni.

Działał w tajnym Hufcu Harcerzy (THH) od 01.1943 r. - 28.03.1945 r., w Armii Krajowej od 14.09.1943 r. - 28.11.1945 r. Okręg AK - Pomorze, Inspektorat Wybrzeże, Obwód Gdynia, był d-cą Dużyny im. Gen. Sikorskiego I Pluton THH, Oddział Dywersyjno Wywiadowczy 01 AK na Wybrzeżu. Pracował w Wywiadzie AK u por. „Mściwoja” do lata 1944 r. Meldunki przesyłano Szefowi Wywiadu kpt „Ksaweremu”. Od grudnia 1944 r. - 28.03.1945 r. udział w Akcji „B2”, która uratowała Gdynię.

Przynależność do WIN od 06.1945 r. - 28.11.1945 r.

Aresztowany 28.11.1945 r. więziony w Gdyni i Gdańsku - zwolniony dnia 20 lipca 1946 roku.

W czasie okupacji był represjonowany, dwukrotnie wyrzucono rodzinę z mieszkania, zabrano rodzicom drogerię. Ojciec ścigany przez Gestapo za przynależność do Organizacji Zrzeszenia Polaków „Polska Żyje”.

Odznaczony Brązowym Krzyżem Zasługi z Mieczami, Krzyżem Armii Krajowej, Medalem Wojska po raz 1, 2, Krzyżem Partyzanckim, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Pamiątkowym Złotym Krzyżem Harcerskim z Mieczami, Krzyżem WIN-u.

Biografie i wspomnienia

S Z Ź A K koło w Gdyni
s. 105

OM-98

#1 Janaś Zygmunt

Gdynia 31A
THH-AK

Zygmunt Janaś , syn Franciszka ur. 2.05.1927r. w Gdyni
Drużynowy Drużyny im. Gen. Władysława Sikorskiego w I Plutonie
THH-AK ps. "Przebiegły Ryś" stopień Harcerz Rzeczypospolitej,
podharc mistrz.

lekarz med. morskiej i tropikalnej.

81-311 Gdynia, ul. Witomska 8 m 30 tel. 21-92-89

Ojciec Powstaniec Wlkp. 1918/19 r. ucz. Obrony Wybrzeża 1939r.

Polskiej Podziemnej 1939-1945 Org. Zrzeszenie Polaków Polska Żyje

Od 18.XI 1945-15.VI.46r. więzień śledczy MUBP w Gdyni i na

VI Oddziale więzienia w Gdańsku za działalność poakowską

20. i 21.II.1946r. sądzony przez Rejonowy Sąd Wojskowy (Marynarki)

z 4.i8. Dekretu Ochrony Państwa 86. Rozprawę odroczone,

śledztwo trwało nadal. 20.VII.1946r. sprawę umorzono

zob: kieszonkowe problemowa ZHP-THH;
lista uczestników Akcji BZ.

listy VII 198

t.
a. Tanaś Zygmunt,
ps. „Przebiegły Ryś”

Gdynia
THH-ARK
32

Tanaś Zygmunt, ps. „Przebiegły Ryś”. Żołnierz tajnego hufca harcerzy AK. Brał udział w akcji B-2. Był dowódcą drużyny osłaniającej wykonanie planów i umocnień Gdyni przez Niemców. Przekazanie tych planów armii ZSRR, ułatwiło Rosjanom zdobycie Gdyni bez jej zniszczenia. Z. Tanaś w całej służbie THH wyróżnił się wybitnie na rzecz AK. Rozkazem gen. Okulickiego został mianowany kapitanem i odznaczony Krzyżem Walecznych, Krzyżem AK, Krzyżem Harcerskim z Mieczami i in.

zob: Sadowski Józef, Nowi nr 31806,
W-wa 1999, str. 207-210.

208.81 100

a Tamas' Zygmunt

Gdynia 33
JHM → AK
wyniand

Zob. rekeja n. J-K-623/10.14
Górecka Helena; s. 1/2

exz. II. 2000

James Zygmunt

Golyń 34
JHH-4k

ps. „Pobiegły Ryś”

ur. 9.05. 1927 r. w Golyń, s. Franciszka
w JHH od 1 1943 do 28.03. 1945r.;
szeregowy i zastępca 1. Drużyny JHH a
następnie drużynowy 3 Drużyny im. gen.
Wł. Sikorskiego w Pl. 01 JHH Golyń.

zob: J:K-1084/1837 Edmund Śmięciak-
ski, z. 1/2 s. 1, imp. Golyń

Wł. XH 101

Tomasz Lygmun

Gdynia 35
JHH-AK

Indywidualne działania Z. Tomasa
w sprawie prowadzenia rozmów z
przedstawicielami Obr. AK w Bydgoszczy
na temat wstąpienia JHH do AK nie
przyjmuje się jako wiarygodne, gdyż
ani okoliczności, ani okazy podlegające
przez niego nie pasują do siebie.

zob: J:AK-560/1203 Alfons Śnięczkowski,
ul. Tu 13, msp. Gdynia
WZ 24/01

a

HK36
J.H.H.
Selycia

TANFIS Zygmont
ps. "Szczęśliwy Dług"

Dotyczy Tytułu Kufca Kierowcy HK domni
uważa się jako B2 dla własnego kapitału
i obywatela Królestwa Włocławek, Królestwa HK,
Królestwa Karcenka z obywatelami.

Zob. Sądowski Józef, "Albo Nr. 31806-
Kopułniczka!
K-va 1333r.

4 Dec 2001

Tomasz Zygmunt ps. "Przebiegły Ryj"

GDYNIA

Q
t

37

członek Tajnego Hufca Harcerzy w Gdyni
współpracownik Międzynarodowej Akcji

zob. Jan Karubowski i służby specjalne
GESTAPO ŚMIERZ UB..., aut. Gąsiorowski
Andrzej, Gdańsk 2008.

s. 407

s. 503

Ⓜ IV/11

Jana's Zygmunt, ps. "Przebiegły Ryś" Gdynia 38

członek Tajnego Kluba Harcerzy powstałego
w Gdyni w 1939 r.

Lob. Spisariusz ŁoŃi Kopeci

Δ IX/4-5

WS VI/M

†† Tanaś Zygmunt

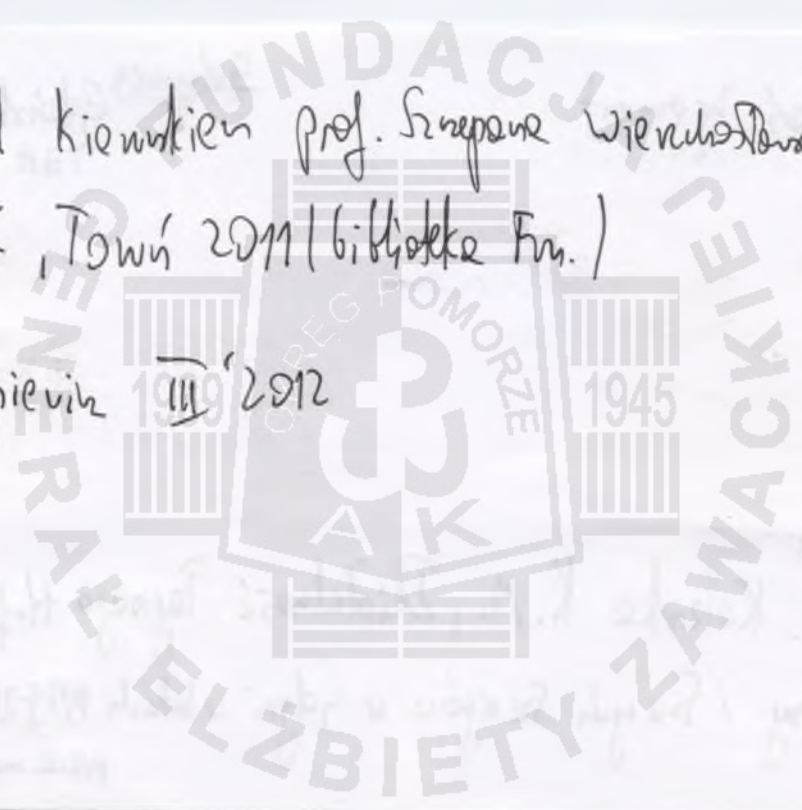
Gdynia Gdańsk 39
THH

Zygmunt Tanaś¹⁵⁵, ps. Przebiegły Ryś (19 - 1996)- przed wojną mieszkał w Gdyni wraz z rodzicami. Do Gimnazjum jednak uczęszczał do Gdańska (8 klas). Tam w 1936 r. wstąpił do gromady zuchowej, a potem do 2 Gdańskiej Drużyny Harcerzy im. Stefana Batorego, której drużynowym był hm. Henryk Dannemann, a opiekunem prof. Michał Urbanek. Gdy wybuchła wojna, przebywał w Gdyni. Pełnił funkcje drużynowego i uczestniczył w wielu akcjach THH.

zob.: Koleska K.M., Działalność Tajnego Hufca
Harcerzy i Szarych Szeregów w Gdyni w latach 1939-1945,
praca mag. wst.

pod kierunkiem prof. Siergieja Wieniawskiego,
UMK, Toruń 2011 (biblioteka Fm.)

Mysiewicz 1911-2012

++ Jan a's Zygmunt

Gdynia 40
JMK 192

ps. "Przebiegły Lis"

"Przebiegły Lis"

Uczestnik akcji "B-2"

zob. Śmiechowski Alfons, Spod
znaku lilijki, Gdynia 2011, s. 420

EL. VIII/14

Janaś Zygmunt

III/15. Materiały inne

- b. opr. B-32-89: Związek Harcerstwa
Polskiego w Gdyni w latach
1939-1945 (Tajny Sufiec Harcerski
i akcja „B-2”); Zbiorek pieśni T S S ...,
mpisy kserokop. k. 17 s. 1-32
- c. Działalność Tajnego Sufca Harcerskiego
w Gdyni w latach 1939-1945:
1. mpis kop. k. 56 s. 1-57
2. tekst przepisany, mpis k. 32 s. 1-32
- d. Catomkowie Tajnego Sufca Harcerskiego
1. Gdynia w ramach akcji B-2,
relpis omys. k. 6 s. 1-19
2. mpis mpis - tekst przepisany k. 10 s. 1-10

Gdynia

JH H AK

†† Jana's Zygmunt
ps. „Przebiegły Lis”

2-2

M:42/651P

III/5. Materiały imre: Jana's Zygmunt

b. Opr. B-32-89

" Związek Harcerstwa Polskiego
w Gdyni w latach 1939-1945"
(Tajny Słufiec Harcerszy i akcja "B-2")
opis kserokop.; Zbiorek k. 17 s. 1-32
pieśni JH...
FUNDACJA

B 32

Tanaś Zygmunt

ZWIAZEK HARCERSTWA POLSKIEGO GDYNI

1

W LATACH 1939 - 1945

/Tajny Hufiec Harcerzy i akcja "B 2"/.

W 1939 r. ochotniczy udział z bronią w rękę na froncie w Obronie Wybrzeża wzięła I Morska Drużyna Harcerzy im. Króla Władysława IV ; jej drużynowy phm. Marian Kruszyński /walczył w kompanii por. Fruczka/ oraz przyboczny Feliks Kaźmierczak polegli, wielu zginęło, inni byli ranni, dostali się do niewoli.

Harcerki z profesor gimnazjum Strzelecką ofiarnie pełnią obowiązki sanitariuszek w punktach Czerwonego Krzyża, pielęgnowują rannych w szpitalach /m.i. Zdzisława Momocińska z Rumii-Zagórza, obecnie Hofmanowa/.

Drużynowy ZHP z Gdyni-Grabówka Tadeusz Marciniak, ranny w boju pod Koleczkowem po wejściu Niemców ucieka ze szpitala w Szkole Morskiej, działa w Szarych Szeregach Gdyni utrzymując bezpośredni kontakt wywiadowczy z ich komendantem hm. Lucjanem Cyłkowskim do końca 1942 r., następnie pracuje w II Podgrupie Wywiadu ppor. Stanisława Kaczmarka /bierze udział m.i. w akcji "B 2"/. Zmarł w 1975 r.

Motocyklowy Mistrz Polski w kategorii 125 ccm z 1939 r. Edmund Gburek, jako ochotnik Obrony Wybrzeża był łącznikiem motorowym w Kadrze Floty.

Harcerz z drużyny Tadeusza Marciniaka Alfons Fojut /zmarł w 1975 r./ brał ochotniczy udział w 1939 r. jako łącznik motorowy i kierowca ^{Wojciszewca} majora /Swoińskiego /z Komendy PWiWF/, później działa w Grupie Wywiadu por. Jana Belau

Ferdynand Potemowicz (drużyna Szucha)
 dwuznaczna sterowohocentkiy, dwuznaczny zepowieniy
 obstarpiwta wyjsk. punkt obrad. - melolimbony
 u Centrali Telefon. u Gdyni pod dow. p. w. WP
 do 1939 (od 1932 r) kufcowe ZHP Szost-Bizanc
 z bristhentka WSH meieny skhotnuy i Gdynia

1932-37

Ferdynand Giermeko ten lewarka z Gdynia
 felita sturby na yorcie i Gdyni,
 minyge archiwum, felita dokumant

Na terenie Gdyni w latach wojny działały dwie organizacje konspiracyjne kontynuujące tradycje Związku Harcerstwa Polskiego:

Tajny Hufiec Harcerzy - przez cały okres okupacji; oraz Szare Szeregi - do końca 1942 r.

THH Gdynia zorganizowany 1.I.1940 r. z różnych zastępów i drużyn harcerskich, m.i. "Czarnej Trzynastki" - Andrzeja Kosianowskiego pseud. "Gwiżdzący Kos" - Nr 1 oraz Witolda Nickiego pseud. "Morski Orzeł". Pierwszym komendantem THH do chwili aresztowania przez gestapo w ^{26 listopada} październiku 1942 r. był Henryk Szymański pseud. "Samotny Jastrząb" - Nr 13. W 1942 r. Henryk Szymański podporządkował THH Polskiemu Związkowi Powstańczemu - kryptonim Związku Walki Zbrojnej oraz Szarym Szeregom za pośrednictwem hm Bernarda Myśliwka - wojewódzkiego ^{Komendanta} (inspektora) /wizytatora/ Szarych Szeregów Pomorza, przedwojennego pilota Pomorskiej Chorągwi Harcerzy, zamordowanego w 1942 r. w gestapo na Wybrzeżu.

Komendantem Szarych Szeregów w Gdyni oraz działaczem ZWZ był nauczyciel hm Lucjan Cyłkowski, aresztowany w X.1942 r., po tragicznych przejściach powieszony w 1944 r. w Stutthofie.

W X/XI.1942 r. gestapo przeprowadziło masowe aresztowania wśród członków organizacji podziemnych na Wybrzeżu, zlikwidowano poważną część ZWZ, z dowódcą Gdyni por. ^{Adamem} Feiglem /zamęczonym w Stutthofie/, Janem Wittem, por. Żmudzińskim, Organizację nauczyciela ^{Alojzego} Sochny z Orłowa, b. posła ^{Jana} Kwiatkowskiego /zamęczonego w Stutthofie/, kapitana ^{Jana} Jarzębowski ^{BOYS NIEGO} /d-cę kompanii w Obronie Wybrzeża 1939 r. i I inspektora ZWZ /odznaczony Krzyżem Grunwaldu/

Wizytatorami i dowódcą był hm Bernard Myśliwka - wojewódzkiego (inspektora) /wizytatora/ Szarych Szeregów Pomorza, przedwojennego pilota Pomorskiej Chorągwi Harcerzy, zamordowanego w 1942 r. w gestapo na Wybrzeżu.

Por. Adam

Feigel z Gdyni zachował się w gestapo b. dzielnie, skatowanego w śledztwie zamęczono w Stuthofie. Nauczyciel Alojzy Socha ukrywający się w Orłowie, kierujący Organizacją sięgającą powiatów Kartuskiego i Wejherowskiego nie wydał swych ludzi, zginął zakatowany w Gdańsku.

Jan Witt z Gdyni w Stutthofie na zapytanie Lagerführera Hoppego: "czy Polska jeszcze będzie?" potrafił publicznie odpowiedzieć: "tak, Polska na pewno powstanie".

Porucznik Żmudziński, który w porcie wojennym w Gdyni spuścił z cum i uszkodził niemiecką łódź podwodną, później na terenie Stutthofu uprawiał sabotaż w Wehrkomando. Obecnie pracuje w Wyższej Szkole Morskiej w Gdyni. *na emigracji zmarł*

W X/XI.1942 r. aresztowano też prawie całe Szare Szeregi Gdyni z hm Lucjanem Cyłkowskim na czele, phm Macieja Gwiazdę b. studenta Politechniki Gdańskiej sprzed 1939 r., Jana Kaszubę, Zygmunta Nerlocha /obecnie Narski/, *Włodzisław* Jacewicza, Bogusława Adamczaka, Henryka Pisowackiego, *starszego* braci *Koźłackiego* Klemensa Rojewskiego /zmarł w 1976 r./, Witolda Dziurdzię, phm Henryka Dannemana - *zginął w 1944* - mego drużynowego z Gimnazjum Polskiego w Gdańsku (oraz wielu innych, tylko nieliczni uciekli. *(Włodzisław Koźłacki do 1949 Edmund Moteja do Włocławka)*

zginął

(26 XI.42) Z końcem 1942 r. aresztowano również komendanta THH Henryka Szymańskiego /w śledztwie zachował się b. dzielnie/ oraz tych druhów z THH, którzy jednocześnie należeli do Szarych Szeregów: Witolda Nickiego, braci Będzińskich, Mariana Pawlaczyka Henryka Śmierchalskiego i innych. *Krowczyński, Trzaska, Burka*

Hilarego Nowakowskiego starszego mojego kolegę z Gimnazjum Polskiego w Gdańsku, członka THH i następnie Szarych Szeregów aresztowano 3.V.1943 r., ~~później Krowczyński, Burka~~

Po aresztowaniu Henryka Szymańskiego i innych spora

2001. 4 1979.

część ludzi z THH odpadła od pracy. Komendę przejął Hubert Regliński pseud. "Złoty Jelen" - Nr 14 kierujący działaniami THH do końca 1943 r. /kiedy to opuścił teren Gdyni/.

Z końcem 1942 r. THH utracił łączność z centralnymi organizacjami. W 1943 r. z mojej inicjatywy uzgodnionej z hufcowym Hubertem Reglińskim Tajny Hufiec Harcerzy nawiązał na terenie Gdyni kontakt z grupą AK przybyłą z Bydgoszczy /podchorąży "Marek" - bracia Szymanowicze/, z którą na terenie obozu stoczni DWK w Gdyni przeprowadził rozmowy Hubert Regliński, któremu towarzyszyli Jan Walkusz pseud. "Chytry Lis" i Zygmunt Tanaś pseud. "Przebiegły Ryś".

W wyniku powyższego hufcowy Regliński wysłał do Komendy Okręgu w Bydgoszczy delegację THH w składzie: Jana Walkusza i Zygmunta Tanasia. "Marek" zorganizował spotkanie z oficerem Komendy Okręgu Pomorskiego AK mgr Franciszkiem Bendigiem. THH - Gdynia przyjęty został w skład podziemnego Wojska Polskiego - Armii Krajowej.

Wkrótce w Gdyni u Jana Walkusza skierowany do hufcowego Reglińskiego zgłosił się por. Jan Belau - d-ca odcinka wywiadu AK /Tczew-Gdańsk-Gdynia/. Kontakt w celu odbioru materiałów wywiadowczych utrzymywał w trzema druhami z THH: zastępowym Janem Walkuszem, drużynowym Zygmuntem Tanasiem i hufcowym Hubertem Reglińskim do chwili rozpracowania swej grupy wywiadowczej w 1944 r. na skutek infiltracji doń agentów gestapo Świętochowskiego i Przybylskiego.

Por. Jan Belau pseud. "Mściwoj" w czasie śledztwa kontaktów z THH nie ujawnił, zginął rozstrzelany w 1944 r. w Ocyplu koło Starogardu Gd. Ten był harcerz przed wojną studiował medycynę na Uniwersytecie ^{Wileńskim} Poznańskim. Jego ojciec b.działacz

Był to wywiadownik od braci Szymanowiczów jest na w. 4. 1. 1943. Janie, który w 1943 r.

stawił Dobrowolski

*uj. doc. Ryupielshiego - Urologa 265
i podlegacego z Tczewa*

plebiscytowy zginął rozstrzelany w 1939 r. w Tczewie.

Harcerze sprzed 1939 r. Hubert Mański z Gdyni-Chylonii oraz Alfons Fojut z Gdyni-Grabówka nie byli członkami THH, lecz grupy wywiadu AK por. Belaua. Hubert Mański zginął rozstrzelany w Ocyplu. Alfons Fojut przeżył ucieczkę i Stutthof, był kierowcą w Gdyni /zmarł w 1975 r./.

W 1943 r. w czasie gdy obowiązki komendanta THH pełnił Hubert Regliński ^{ektywnie działający} w Gdyni dwie drużyny THH. Pierwszą prowadził Edmund Smierchalski pseud. "~~Czarny~~ ^{Biały} Kruk", drugą Józef Wawrzyńczyk pseud. "Twarde Serce".

W drugiej połowie 1943 r. zorganizowałem 3 Drużynę THH, która po śmierci Gen. Władysława Sikorskiego przejęła Jego imię.

Skład 1 Drużyny THH - Gdynia:

- Drużynowy Edmund Smierchalski pseud. "~~Czarny~~ ^{Biały} Kruk" /"Biały Kruk"
- 1 Zastęp Zygmunta Tanasia pseud. "Przebiegły Ryś"
- 2 Zastęp Edmunda Cichańskiego pseud. "Srebrny Lis" - od 1939-42r. więzień Stutthofu
- 3 Zastęp Jana Góreckiego pseud. "Młoda Mewa"
- 4 Zastęp Stefana Nickiego pseud. "Wielka Ręka"

Skład 2 Drużyny THH - Gdynia:

- drużynowy Józef Wawrzyńczyk pseud. "Twarde Serce"
- 1 Zastęp "Silnego Dęba", którego wkrótce zastąpił Jerzy Nowak
- 2 Zastęp Jana Walkusza pseud. "Chytry Lis" - ^{zmarł 20.11.85r.}
- 3 Zastęp Bolesława Szymańskiego pseud. "Cicha Woda"
- 4 Zastęp Zdzisława Nowaka pseud. "Wali Góra"

później doszedł:

Zastęp Mieczysława Piszera pseud. "Kamienne Serce"

"Czarny Kruk" był pseudonimem Mariana
 "był pseudonimem Mariana" - zastępcę THH
 "Jana Walkusza ps." - Chytry Lis

Zastęp Roberta Dyducha pseud. "Pstrąg"

Zastęp Franciszka Mocka pseud. "Ognisty Miecz"

Skład 3 Drużyny THH - Gdynia

im. Gen. Władysława Sikorskiego:

drużynowy Zygmunt Tanaś pseud. "Przebiegły Ryś" - od IV.1936-39r.

uczeń Gimnazjum Polskiego w Gdańsku i tamże

członek ZHP. Obecnie lekarz med. *Amerskie i Socyjalne*

1 Zastęp Józefa Szczepańskiego pseud. "Czarny Diabeł"

obecnie kapitan Żeglugi Wielkiej w PMH

2 Zastęp Romana Budyna pseud. "Czubaty Orzeł"

obecnie mgr prawa - radca prawny w Polskim

Rejestrze Statków w Gdańsku

3 Zastęp Mariana Adamczaka pseud. "Bawoli Róg"

obecnie pracownik Spółdzielczości Mieszka-

niowej, społecznie hercmistrz PML

druhowie :-Marian Zalewski pseud. "Rybie Oko"

obecnie mgr inż. Elektryk w PMH,

-Leszek Kostencki pseud. "Orle Oko"

obecnie technik w Stoczni Gdańskiej,

-Edmund Idczak pseud. "Tarzan"

technik elektryk w Sopocie, obecnie inwalida,

ojciec jego zginął rozstrzelany w 1939 r. w Piaśnicy,

-Zygmunt Broda-Pawłowski pseud. "Czarna Pantera"

inwalida - zmarł w Zamościu, *1968*

-Jerzy Tanaś pseud. "Ryczący Bawół"

b. uczeń Gimnazjum Polskiego w Gdańsku,

obecnie mgr prawa - radca prawny w Urzędzie Rady

Ministrów

Ojciec Kolejcz, uczestnik strajku z lotniska na Pomoc

Bogdan Pawłowski pseud. "Stalowy Bagnet"
obecnie pracownik PKP w Gdyni,

Ojciec Kolejcz, uczestnik w 1920 r.

Benedykt Langowski pseud. "Młody Lampart"

obecnie ochmistrz w PLO,

→ uczestnik ekspedycji transportu wojskowego

- "Zraniony Gołąb"

Na przełomie 1943/44 r. komendę THH przejmują:

Edmund Smierchalski i Józef Wawrzyńczyk. Następuje zmiana numeracji. E. Smierchalski przejmuje pseudonim Witolda Nickiego "Morski Orzeł" i Nr 201, rozkazy podpisuje pseudonimem "Ben Hur" Nr 200.

J. Wawrzyńczyk zmienia numer na 202.

Edmund Smierchalski nawiązuje kontakt z oficerem organizacyjnym V K. Edmundem Welzem.

związki tropienie got. doznice

W 1944 r. Smierchalski oraz Wawrzyńczyk zaprzysiężeni zostają przez tegoż. Do pracy z nimi z ramienia V K. skierowany został ppor. Stanisław Kaczmarek - d-ca II Podgrupy Wywiadu AK w Gdyni /obecnie adwokat w Katowicach/.

THH podzielony został na dwa plutony zwane Oddziałami Dywersyjno-Wywiadowczymi O1 i O2.

W tym czasie hufcowy Józef Wawrzyńczyk wykrađa z gabinetu komendanta hitlerowskiej Kriegsmarine w Gdyni Korwettenkapitän von Köllera ściśle tajne plany bazy wojennej w Gdyni, które na odwrocie ostemplowane zostały pieczętą THH i wysłane na Zachód za pośrednictwem dwu oficerów lotników angielskich ukrywanych i wyprawionych przez oficera organizacyjnego V K do Szwecji. Plany te przyczyniły się do precyzyjnego zbombardowania przez Aliantów portu Gdyni w grudniu 1944 r. Danych o silnikach lotniczych ukrytych w Gdynińskiej Hali Targowej dostarczył hufcowy Edmund Smierchalski, także została zniszczona.

z bombardowania (Szwedzkie)

Kaszuba spod Brus (pow. Chojnice, uczestnik Kampanii

Wrześniowej i Powstania Warszawskiego por. AK Joachim Joachimczyk uciekł z niewoli /w drodze ~~do~~^z Sandbostel do Murnau - nr jeniecki 224864/, przedostał się do Gdyni /w październiku 1944 r./ i włączył w nurt pracy konspiracyjnej, jako "Joachim". Stał się on inicjatorem, a następnie (wraz z ppor. Stanisławem Kaczmarkiem współwódcą) *dowódcą* akcji znanej pod kryptonimem "B 2".

W drugiej połowie 1944 r. Niemcy przystąpili do intensywnych prac nad umocnieniem rejonu Gdyni. Miasto i jego przedpola zamieniły się stopniowo w potężną twierdzę, wypełnioną artylerią przeciwlotniczą i przeciwpancerną, moździerzami, bronią maszynową oraz wszelkiego rodzaju przeszkodami: polami minowymi, zaporami i zasiekami z drutu kolczastego, bunkrami obronnymi itd. W Śródmieściu obwarowano Zarząd Miejski, Prezydium Policji, dom NSDAP /dawny Paged przy ul. Świętojańskiej/, Poczta Główna, Sąd i inne. Cała Gdynia opasana została podwójnym pierścieniem rowów przeciwczołgowych. W 1945 r. hitlerowcy chcąc opanować trudną dla nich sytuację zaostrzyli terror nie tylko w stosunku do ludności polskiej, jeńców Rosjan, Jugosłowian, Francuzów, Anglików, Włochów i Słowaków, ale także do swoich oficerów, żołnierzy i cywilów /nawet kobiet i dzieci/, których bez pardonu wieszano lub rozstrzeliwano za najdrobniejsze objawy niesubordynacji. Zanosilo się na długotrwałą i wyniszczającą obronę Festung Gotenhafen w jaką zamienili Niemcy naszą Gdynię. Zrodziło się pytanie co w tej sytuacji ma robić 60-osobowy oddział Tajnego Hufca Harcerzy? Koncepcji ewentualnego przebicia się z bronią w rękę z okrążonego miasta por. Joachimczyk przeciwstawił inny plan oznaczony przez ppor. Kaczmarka kryptonimem "B 2".

Istota jego polegała na sporządzeniu dokładnych

planów umocnień wokół Gdyni, punktów rozmieszczenia broni, sztabów i przeszkód oraz na przekazaniu tych materiałów dowództwu Armii Czerwonej przed rozpoczęciem uderzenia na Gdynię.

Plan "Joachima" miał na celu przyjsie z pomocą nacierającym oddziałom radzieckim; przyspieszenie wyzwolenia, a tym samym uchronienie przed zagładą tysięcy więźniów politycznych ewakuowanych z obozu koncentracyjnego Stutthof oraz cywilnej ludności polskiej; wreszcie uchronienie drogiej naszym sercom Gdyni od zniszczeń.

Wniosek "Joachima" został przyjęty przez komendę THH i zaaprobowany przez kierownictwo V K z ramienia którego udział w podjętych pracach wziął ppor. Stanisław Kaczmarek d-ca II Podgrupy Wywiadu.

Sztab akcji "B 2" tworzyli: por. Joachim Joachimczyk lat 31, ppor. Stanisław Kaczmarek /"02-186"/ lat 21, hufcowi: Edmund Śmierchalski "Morski Orzeł" lat 21 i Józef Wawrzyńczyk "Twarde Serce" lat 21. Naradę Sztabu akcji "B 2" ubezpieczalem wraz z drużyną.

Teren Gdyni wraz z przedmieściami i przedpolami podzielony został pomiędzy drużyny i zastępy 1 i 2 plutonu THH.

Dowódcy plutonów Śmierchalski i Wawrzyńczyk koordynowali pracę zespołów.

Do zbierania i opracowania materiałów przystąpiono w listopadzie 1944 r. Sedno całego zagadnienia polegało na tym, żeby wszystkie prace zakończyć i dokumenty /plany/ przekazać Armii Radzieckiej przed rozpoczęciem natarcia na rejon Gdyni. Sztab akcji "B 2" mieścił się w mieszkaniu matki Wawrzyńczyka przy ulicy Śląskiej 4 a /Gartenstr./, której mąż b. powstaniec

11

Śląski i chorąży zawodowy Mar. Woj. walczył w tym czasie na Zachodzie, gdzie odznaczony został Krzyżem Srebrnym Orderu Virtuti Militari. Zastępowy, 18-letni Jan Górecki /"Młoda Mewa"/ pracował w niemieckim urzędzie /Kataster-Amt/, gdzie miał dostęp do powielarni oraz składów map. Wykraść on z biura po kilka egzemplarzy map sztabowych /1: 10 000/ Gdyni i okolicy i początkowo sam w domu rodziców /po pracy/, a następnie /uzyskawszy zwolnienie lekarskie z pracy/ w suterynie baraku przy Adolf Hitler Str. 137 /obecnie Aleja Zwycięstwa/ wraz z dwoma osobami, chroniony z zewnątrz obstawą /m.i. i przez mą drużynę/ codziennie nanosił na mapy obiekty wojskowe, rozmieszczenie umocnień i broni wg informacji i szkiców dostarczanych przez grupy harcerzy. Niezależnie od nadzoru jaki nad tą pracą mieli Smierchalski i Wawrzyńczyk meldunki były sprawdzane przez "Joachima" i Kaczmarka.

Zauważone zmiany w terenie, nowe prace fortyfikacyjne, względnie nowe dyslokacje broni i oddziałów były natychmiast uwzględnione jako korekty na mapach. Joachimczyk sprawował wraz z Kaczmarkiem ogólne kierownictwo akcji oraz ustalał znaki topograficzne zarówno dla grup operujących w terenie jak i dla zespołu Góreckiego.

W grupach roboczych wyróżniły się drużyny i zastępy 1 i 2 plutonu THH.

I tak z mej Drużyny im. Gen. Władysława Sikorskiego zastępowi: Józef Szczepański lat 19, Roman Budyn lat 18 i Marian Adamczak lat 19 oraz szeregowi: Leszek Kostencki lat 18 - syn powstańca Wielkopolskiego, Jerzy Tanaś lat 16 - syn powstańca Wielkopolskiego, były uczeń Gimnazjum Polskiego Macierzy Szkolnej w Gdańsku, Edmund Idczak lat 19 - ojciec

od 1938 - 1939.
 2 maja 1978 r.
 Mrednik PP (fotograf) 271

jego zginął rozstrzelany w 1939 r. w Piaśnicy, Benedykt Langowski lat 17, Bogdan Pawłowski lat 18 i Zygmunt Broda-
- Pawłowski lat 18 ^{zmarł w 1968 r. w Warszawie} /inwalida, nie żyje/. Wspólnie opracowywa-
liśmy teren wiodący od morza przez Redłowo, Wzgórze Focha /dzis
Nowotki/, rozwidlenie linii kolejowych do Witomina, stąd lasami
do Grabówka i Leszczynek, dalej prawą stroną od szosy do portu
i Chylonii /ulica Pucka/ oraz umocnione budynki Śródmieścia
/Zarząd Miejski, dom NSDAP i Główną Poczta/.

Na powyższym terenie znajdował się pas obrony, przebie-
gał wielokilometrowy rów przeciwczołgowy, stanowiska artylerii
plot. i panc. i broni maszynowej /Redłowo, Witomino i Grabówek/^{Leszczynki},
koszary wojsk /w Redłowie i na Grabówku/, jednostki SS i policji
/za garażami MZK/, SS Umsiedlungslager na Leszczynkach za
elektrownią oraz strzeżone 3 bramy wjazdowe do miasta w Redłowie,
Witominie i między Grabówkiem a Leszczynkami.

Drużynowy Stefan Nicki lat 19 /"Wielka Ręka"/ ^{zmarł w 1945 r.}
~~członek plutonu akcji "B-2"~~ /^{zmarł w 1945 r.} oraz zbierał dane dotyczące terenu
Orłowa po Kolibki - wyróżnił się tu szeregowy Marian Sołtysik
lat 19. Szeregowy Jan Grzesiak ^{Szeregowy "MOTS"} /lat 21 dostarczał informacji
Nickiemu. Zastęp ^{Szeregowy "Lis"} Edmunda Cichańskiego lat 22 /Antoni Cichosz,
Stefan Drwęcki i Roman Piątek/ opracował teren Oksywia.

Z zastępu Jena Góreckiego lat 18 czynni byli Alfred i
Alfons Smierzchalscy. ^{Sygn. Powstania Wlkp. 1918/19.}

Z 2 plutonu THH zastępowy Jerzy Nowak lat 18 zbierał
dane wywiadowcze z Kamiennej Góry i Leszczynek oraz zrywał
ładunki trotylu z drzew przeznaczonych przez Niemców do zniszcze-
nia i zatarasowania szos. Z powyższego zastępu czynni byli:
Michał ^{zmarł w 1987 r.} Pachota lat 18, Tadeusz Lamenta lat 18, Zygmunt Grzesiak
lat 17 /obecnie major WP/ oraz łączniczka Zofia Nowak lat 17

*Mieczysław Byczyk ps. Pręgowaty Tygrys (zmarł) - zastępca dowódcy (zmarł) - zastępca dowódcy THH
 i Marian Jędrzejewski - ps. "Czarna" - zastępca dowódcy THH
 i Edward Kurkowski - ps. "Walkusa" - zastępca dowódcy THH
 i Edmund Liédka - ps. "Wiedźmo" - zastępca dowódcy THH
 do czasu powstania w 1943/43r.*

/"Bystrooka"/, obecnie Lewicka.

Zastępowy Jan Walkusz lat 20 /"Chytry Lis"/ opracowywał teren kolei obok Redłowa i Małego Kacka; później przecho-
 ził przez front w grupie por. "Joachima".

~~Walcuski~~ Drużyna im. Pułkownika Dąbka Bolesława Szymańskiego lat 20 /"Cicha Woda"/ ~~zastępca~~ opracowywała teren Kacka, oraz Zastęp im. Józefa Fiszera /zamordowany w Mauthausen/
^{zastępca} dowódcą Mieczysław Fiszera /"Kamienne Serce"/ zbierał dane z terenu Redłowa i Kacka; z tego ~~zastępy~~ ^{tej drużyny} wyróżnił się ^{toż} szeregowy Czesław Kurpiewski ^{zatruta strzała} lat 19.

W akcji "B 2" brał udział również zastępowy Franciszek Mocek /"Ognisty Miecz"/ lat 18 oraz szeregowi: Edmund Przytarski /"Głośne Echo"/ lat 19, Czesław Woźniak i Mieczysław Byczyk /"Pręgowaty Tygrys"/. ^{Marian Jędrzejewski - ps. "Czarna" i (od 7. Walkusa}

Zastęp Zdzisława Nowaka lat 20 /"Wali Góra"/ szeregowi: Kazimierz Grzesiak ^{ps. "Biały Cień"} lat 19, Zygmunta Plata-Przechlewski, Henryk Nowacki opracowywał teren Śródmieścia i portu. Ojciec rodzeństwa Nowaków był Powstańcem Wielkopolskim. (Zastęp im. Alfreda Dyducha /był to najmłodszy, liczący zaledwie 15 lat ochotnik Obrony Wybrzeża poległy w 1939 r./, którym kierował Robert Dyduch lat 20 "Pstrąg" opracowywał teren Obłęża do Babich Dołów.

Godny podkreślenia jest udział w kreśleniu ^{planów} Hilarego Nowakowskiego, członka THH, następnie Szarych Szeregów od 3.V.1943 r. więźnia gestapo i Stutthofu, organizatora w czasie ewakuacji obozu grupowej ucieczki braci Dunin-Wąsowiczów /przywiezionych do Stutthofu z Warszawy/, phm Edmunda Dylewskiego i Wiktora Diurdzi /zmarł w 1975 r./ z Szarych Szeregów. Hilary Nowakowski był starszym kolegą z /GPG/ Gimnazjum Polskiego w Gdańsku.

harcerzy uczestniczyli również żołnierze wywiadu AK Józef Rzeźniczak^{lot 29} pseud. "Zygmunt" b. uczestnik Obrony Helu 1939 r. i Tadeusz Marciniak^{lot 22} //zmarł w 1975 r./.

W akcji "B 2" uczestniczyli również inni harcerze, ale ze względu na ówczesne warunki konspiracyjne nazwiska ich nie są mi znane. Na ogół praca przebiegała sprawnie i bez zakłóceń, mimo, że niektóre zadania były bardzo ryzykowne i trudne. Dla większej pewności, że opracowywane dokumenty znajdą się w odpowiednim czasie w rękach Armii Czerwonej wykonywano je jednocześnie w dwu egzemplarzach z zamiarem doręczenia ich ^{do} różnymi drogami. W tym samym czasie, gdy większość członków uwijała się przy zdobywaniu cennych informacji, bądź też ubezpieczała naszą pracownię kartograficzną wykonano plecaki o podwójnym dnie, w których plany miały być ukryte i przeniesione przez linię frontu. Kierownictwo akcji "B 2" postanowiło nie ujawniać oficerom radzieckim organizacji konspiracyjnej, która wykonała mapy. Owoc ryzykownej pracy AK i THH miał być przekazany anonimowo, jako dar grupy Polaków dla żołnierzy radzieckich walczących o wyzwolenie Gdyni. Zasady tej trzymano się do końca, autorem takiego postawienia sprawy był "Joachim".

W początkach lutego 1945 r. był gotów pierwszy komplet map, obejmujący stanowiska artylerii, pola minowe, rowy przeciwczołgowe, rozmieszczenie jednostek wojskowych oraz inne elementy obrony rejonu Gdyni. Cenne materiały ochotniczo podjęła się przynieść łączniczka THH Mieczysława Oleszakówna lat 21 pseud. "~~Ptaka~~ Ptak", dziś Pobłocka. Do 1943 r. mieszkała ona w miejscowości Juryszki pod Poznaniem, w lipcu 1943 r. gestapo aresztowało jej ojca, którego zamordowano później w obozie. "Mietka" uciekła do ciotki w Gdyni /Wawrzyńczykowa/, gdzie udało się ją zameldować pod fałszywym nazwiskiem. Oleszakówna zabrawszy plany wyruszyła w trudną

drogę. Korzystając z wszelkich dostępnych środków /m.i. z czołgu niemieckiego/ dotarła pod ogniem do Brus koło Chojnic i zatrzymała się tam u matki por. Joachimczyka. Tam napotkała jednostki radzieckie i przekazała ich dowództwu zawartość plecaka. Początkowo podejrzewano ją, że jest szpiegiem niemieckim i przewieziono do Płocka, a stamtąd do sztabu jakiejś wielkiej jednostki pod Bydgoszczą. Nieporozumienie wyjaśniło się jednak szybko i w Bydgoszczy Oleszakówna doczekała się pełnej satysfakcji. W obecności całego sztabu generał radziecki złożył młodej Polce podziękowanie za cenne dokumenty, oświadczając że zostały one sprawdzone, że istotnie mają dużą wartość i że przyczynią się do szybszego zdobycia Gdyni.

W tym czasie gdy wywiad Armii Czerwonej sprawdzał wiarygodność dostarczonych przez Oleszakównę planów kończono pracę przy drugim ich egzemplarzu.

9.III.1945 r. 7-osobowa grupa pod dowództwem porucznika "Joachima" *Wyruszyła z nimi w kierunku Wejherowa, ażeby przedostać się przez linię frontu na stronę radziecką.* Plany składały się z 4 odcinków, które zabandażowano na plecach łączniczce TTH Irenie Maśkiewicz pseud. "Wrzos" - córka Powstańca Wielkopolskiego /obecnie zamieszkała we Francji/.

Za Wejherowem ze względów taktycznych patrol podzielił się na dwie grupy. Jedna grupa w składzie: por. Joachimczyk lat 31, hufcowy Wawrzyńczyk lat 21, zastępowy Jan Walkusz lat 20 i jego siostra Felicja Walkuszcówna lat 18 /obecnie Grzebyta/ pochodzący z tych właśnie kaszubskich stron oraz łączniczka *Irena* Maśkiewicz /mająca na sobie plany/ skierowała się na południe i dotarłwszy do miejscowości Strzecz-*Wybudowanie* znalazła na noc schronienie u miejscowego działacza Tajnej Organi-

Skoro dzień 10. III. 1945

~~Handwritten scribbles~~ 16

zacji Wojskowej "Gryf Pomorski". Z rana 10. III. 1945 r. porucznik "Joachim" wysłał z planami hufcowego Wawrzyńczyka i zastępowego Walkusza, którzy przekazali plany żołnierzom nacierającej jednostki radzieckiej /szosą w kierunku Linii/.

Handwritten notes: ~~...~~ dowodem na porażkę...

Druga grupa w składzie: ppor. Stanisław Kaczmarek lat 21 /syn Powstańca Wielkopolskiego/ i matki rodem z Kaszub/ oraz sierżant Jan Pocijko posuwając się w kierunku południowo-zachodnim dotarła do pierwszych zabudowań w miejscowości Linia, gdzie była noc w zagrodzie Cecylii Brzeskiej i przed południem

Trasy...

10. III. 1945 r. w czasie walk zgłosiła się do sztabu ppuł. Kostrowa 165 dywizji /który stacjonował w zabudowaniu Ottona Mylew- czyka, (przedwojennego Prezesa Związku Zachodniego/ w Linii pow. Wejherowo. *Handwritten notes:* Pocijko...

Kaczmarek doskonale był zorientowany w sytuacji naniesionej na planach, a Pocijko biegle władał językiem rosyjskim.

Zadaniem ich było złożyć ustną relację sztabowi pierwszej napotkanej jednostki radzieckiej. Tak też się stało w miejscowości Linia, gdzie znaleźli się w sztabie pułku, skąd po zorientowaniu się przewieziono ich do sztabu 165 dywizji i tam przez okres pełnych dwóch dni rekonstruowano omawiane plany łącznie z tzw. legendą. Pułkownika Kostrowa powiadomiono o drugiej grupie, która miała plany. Fakt dostarczenia planów i doniosłej roli, jaką odegrały one w zdobyciu Gdyni potwierdził później szary wojskowy komendant Gdańskagen. Mikulski.

Przy okazji wspomnieć jeszcze trzeba o innym odcinku działalności gdyńskich harcerzy, II Podgrupy Wywiadu oraz innych

patriotów. W I kwartale 1945 r. na terenie Gdyni szukała schronienia wielu więźniów, uciekinierów z ewakuowanego obozu koncentracyjnego Stutthof. W ramach tzw. akcji "D" harcerze zaopatrywali ich w fałszywe dowody osobiste, udzielali schronienia i pomocy materialnej w postaci żywności i odzieży, przydzielali broń krótką dla samoobrony. W udzielaniu pomocy lekarskiej uciekinierom zaangażowanych było kilku lekarzy Polaków m.i. Dr Augustyn Dolatkowski obecnie profesor, b. kierownik Katedry Medycyny Morskiej WAM.

Nawiązując do tradycji harcerek - sanitariuszek z Obrony Wybrzeża w 1939 r. znaczną pomoc niosły więźniom i uciekinierom podobozu ze Stutthofu w Gdyni harcerki z drużyny Samarytanek THH Janiny Czaplewskiej, obecnie Berend. Organizowały i donosiły żywność, grypsy, pomagały uciekającym. Wyróżniły się dzielnością ^{Marie} Będzińska /obecnie Nicka/, Maria Adamczakówna /obecnie Lipska/ i Helena Banachówna z Gdyni-Cisowej.

W THH działały również Renata Martelówna /obecnie Brzeška/, Irena Olszakówna /dziś ^{zucista} lekarz med. Wróbel/, Felicja i Urszula Reglińskie, Leokadia Górecka - zginęła w roku 1945 podczas bombardowania Gdyni, starsza jej siostra Helena - harcerka z Gimnazjum Polskiego w Gdańsku pracowała w Wywiadzie AK na terenie Gdyni, obecnie lekarz medycyny; ^{Melina Skopińska dr. o.} Wanda Smierzchalska /mieszka obecnie we Francji/ i inne. ^{Genesnyk}

Tu należy wymienić szczególnie piękną postać śp. hm Jadwigi Roteckiej członkini Szarych Szeregów w Gdyni, od końca 1942 r. więźnia gestapo i Stutthofu, a po wyzwoleniu nauczycielki jeszcze do niedawna pracującej z młodzieżą.

Ponad 5 lat trwającą walkę z okupantem zakończył Tajny Hufiec Harcerzy ryzykowną i trudną akcją, która przy-

czyniła się w dużym stopniu do uratowania Gdyni od zniszczeń, a jednocześnie ułatwiła wyzwolenie miasta i zmniejszyła straty walczących tam z hitlerowcami wojsk. W dniach walki o Gdynię wielu gdyńskich harcerzy szło w pierwszym rzucie natarcia.

I tak np. zastępowy Robert Dyduch /"Pstrąg"/ jadąc pierwszym gazikiem prowadził uderzenie na oddziały niemieckie broniące

Obłuze. Bracia Gwidon i Tadeusz Hartlowie prowadząc patrole radzieckie wskazywali im zamaskowane gniazda oporu hitlerowców

w rejonie ulicy Wolności i Słupeckiej w Gdyni. Podobnych

przykładów można przytoczyć więcej. Dziś w 30 rocznicę tamtych wydarzeń, gdy oddajemy w pełni zasłużony hołd tym wszystkim, którzy Gdyni przynieśli wolność - nie powinniśmy zapominać o wkładzie jaki w to zwycięstwo wniosła gdyńska młodzież zrzeszona w Tajnym Hufcu Harcerzy.

W części dotyczącej akcji "B 2" korzystałem z treści

"Harcerzy Wybrzeża w walce z okupantem w latach 1939 - 1945"

d.v. majora Leona Lubeckiego, któremu uprzednio składałem pisemne i ustne relacje.

A oto opinia o akcji "B.2" wyrażona przez Bohatera ZSRR, Marszałka Wojsk Pancernych Michała Jefimowicza Katukowa:
"Pod Gdynią zgłosiła się do nas grupa Polaków przynosząc plany niemieckich umocnień i rozmieszczenia punktów ogniowych przeciwnika. To pozwoliło nam skorygować plan natarcia, zaoszczędzić wiele żołnierskich istnień, uderzyć tam gdzie nieprzyjaciel był najsłabszy. Dziś w 20 rocznicę naszych wyzwoleniczych walk chciałbym im ... przesłać serdeczne pozdrowienia, życzenia sukcesów w budowie socjalizmu i dalszego zacieśnienia więzów bratniej przyjaźni między naszymi narodami".

"Na Przekaj" Nr 8 z 21.II.1965 r.

Szanowny T. Stanisławie Kaczmarek!

Otrzymałem Pana list. Serdecznie dziękuję za pomoc Waszej grupy podziemnego oporu w czasie natarcia na miasto Gdynię. Zawdzięczając przekazanemu nam planowi unikneliśmy wielkich strat ...

Tej braterskiej, internacjonalistycznej pomocy my nie zapominiemy. Wszystkim Wam przesyłam wielkie braterskie podziękowanie oraz życzenia wszystkiego najlepszego.

Z pozdrowieniami

Marszałek Wojsk Pancernych

Dwukrotny Bohater Związku Radzieckiego

/-/ M. Katukow

*Julian Siodłowski - Akcja "B2" 11/12/1945 MCN 18741
Janusz Bryliński 1/12/1945*

TANAS

III - B / 4 / d

2)

ZBIOREK PIEŚNI

KONSPIRACYJNYCH
TANAS
GDYNIA

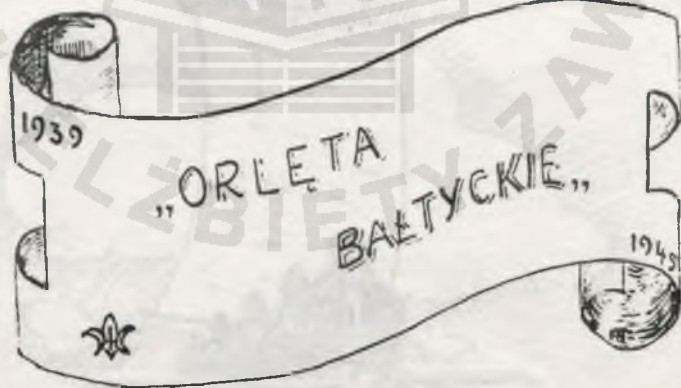
Z CZASÓW OKUPACJI HITLEROWSKIEJ

1939 - 1945

" Panu Ministrowi
E. Kwiatkowskiemu
Tajne - Klucze - Flakierskie
Gdynia "

Drpień, wronytem v 1946 r. Deleparatowi Radcy ds. Kultury
w sprawie Taj. Epaminonda Kwiatkowskiemu opiekunowi
Tajniarskiego Wzrostu Związku Harcerstwa Polskiego
Zygmunt TANAS' - dwuznaczny TANAS fund. Podziemia 280

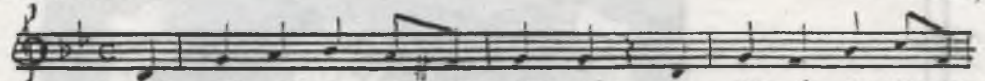

Nr 1.

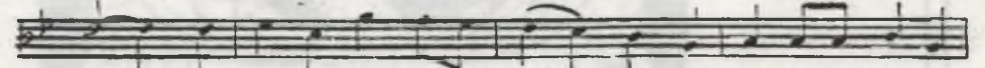
ORLETA BAŁTYCKIE

SŁOWA:
KACZMAREK STANISŁAW

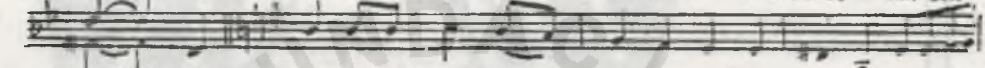
MELODIA:
NOWAK ZILIP op. 283.

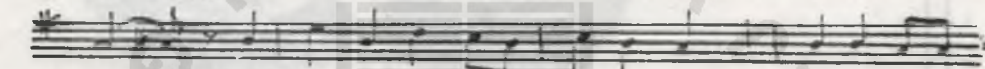
1) MY GNA - ZDO OR - LAT BAŁ - TYC - KICH, ZU - KRY - CIA TO - CZY - MY
2) POL - SKICH KA - SZUB OŚ - ZIE - MY STRZEĆ, CHOĆ KAJ - DA - NY DZWA - NY
3) O POLSKO ZE - LA - ZEM SKU - TA, TYS WIEL - KA, WAL - CZYSZ JAK

1) BÓJ, DO WAL - KI POR - WIE - MY WSZY - STEICH NA TWAR - DY POD ZIEM - NY
2) WRÓD, WAL - CZY - MY CHOĆ PRY - DZIE NAM LEDZ, WIEL - KA POL - SKA ZNA - MI
3) DA - WNIJ, JUŻ DRZY NI - TLE - RON - SKA BU - TA, I DZIE JE JU - TRA SEN

1) ZNOJ, si DO
2) BÓJ, si DO
3) SŁAWNY! si DO
1-2-3. CZY - NU, DO CZY - NU Te - Ha - Ha! JUŻ ZEO - TY RÓG WOL - NOŚ - CI

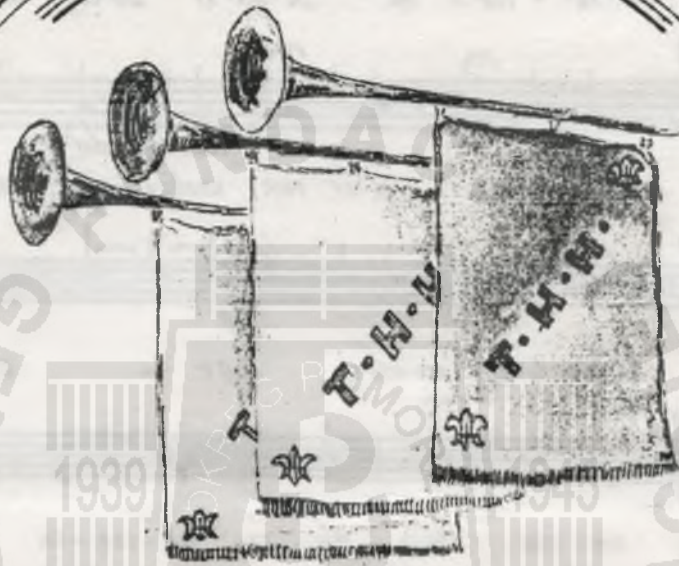
1-2-3) HYMN GRA! DO CZY - NU, DO CZY - NU Te - Ha - Ha JUŻ ZEO - TY RÓG WOL -

NOŚ - CI HYMN GRA!

FANFARY

POLSKA

WALCZĄCA

ŻYJE

WSZERZ.....

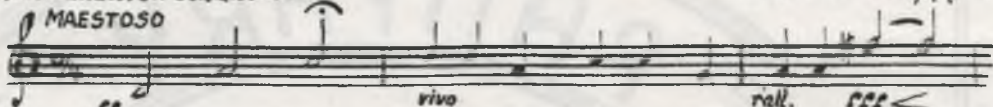
NR. 2.

fanfara konspiracyjna z czasów okupacji.

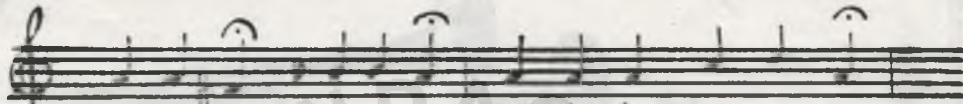
SŁOWA: Kaczmarek Stanisław.

Mel. Nowak Filip Op. 286

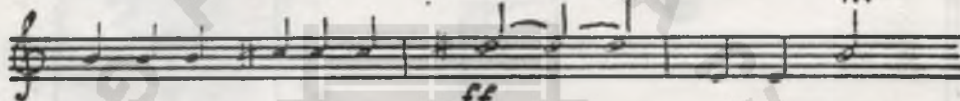
MAESTOSO

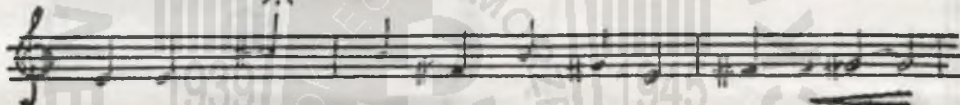
ff Te - Ha - Ha *vivo* DO WAL - KI *rall.* DO CZY - NU *fff* O POL - SKĘ !

mf GO - TUI SIĘ *rallentando* SI - TY PRĘŻ WKRÓTCE JUŻ LE - GNIĘ WRÓG

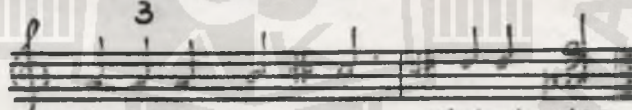

ff ZA - BLYŚ - NIE WOL - NOS - CI ŚWI T - GO - TUI SIĘ

mf MO - CNO WIERZ POL - SKA WAL - CZĄ - CA ŻY - JE WSZERZ

3

rallentando POL - SKA WAL - CZĄ - CA *rallentando fff* ŻY - JE WSZERZ

GDYNIA MA TEŻ SWĘ ORLETA.....

PIEŚŃ

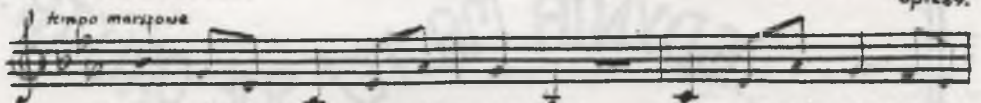

Str. 3.

GDYNIA MA TEŻ SWE ORLETA!

SŁOWA: KACZMARE STANISŁAW

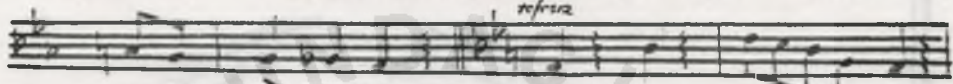
MEL. NOWAK FILIP.
Op. 289.

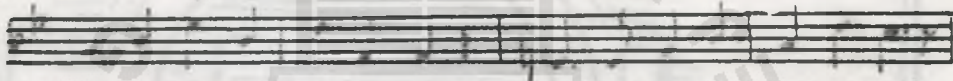
1) GDY - NIA MA TEŻ SWE OR - LĘ - TA, CO BRO - NI - LY WŁAS - NE
2) NIE ZA - POM - NIJ TWYCH HAR - CE - RZY, TY NAJ - MŁOD - SZY NA - SZYCH

1) GNIAZ - DO, WAL - KA DLA NICH BY - EA ŚWIE - TA, WAL - KA SKRY - TA
2) GRO - DÓW, WSPOM - NIU CIA - SEM TWYCH RY - CE - RZY, HAR - CERZ KO - CHA,

1) I ZA - CIE - TA. 1:2) HEJ HEJ GDY - NIO! POR - CIE NASZ,
2) ON CI WIE - RZY.

1:2. DLA CIE TWAR - DA TRZY - MAŁ STRAŻ, TAJ - NY HAR - CERZ Z CA - TYCH SIE,

1:2. CIE - BIE KO - CHAŁ TO - BA ŻYŁ! HEJ HEJ GDY - NIO! POR - CIE NASZ,

1:2. DLA CIE TWAR - DA TRZY - MAŁ STRAŻ, TAJ - NY HAR - CERZ Z CA - TYCH SIE

1:2. CIE - BIE KO - CHAŁ TO - BA ŻYŁ!

**ZAWSZE
O ZIMROKU ..**

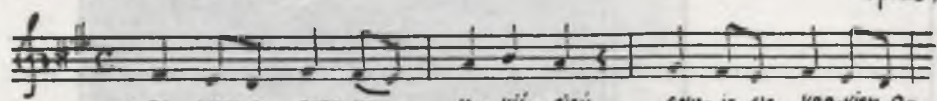
Nr 4.

ZAWSZE O ZMROKU

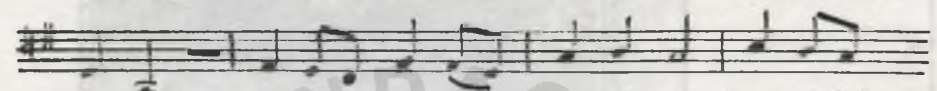
(Pieśń do marszu)

SŁOWA: KACZMAREK STANISŁAW.

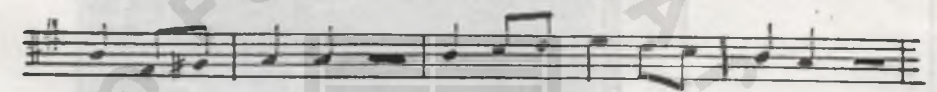
MELODIA: NOWAK FILIP
Op. 287/46.

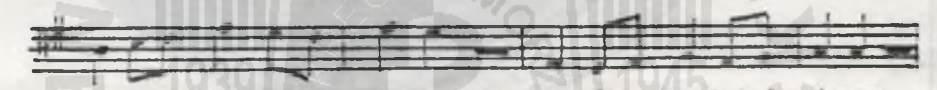
1. ZA - WSZE O ZMRO-KU JA - KÓ CIEŃ , SNU - JE SIĘ KRO-KIEM O -
2. JE - GO DÓJ CI - chy i TWA - DY , ZA WĘ - GDEM MU - si - MY

1. STROŻ - NYM , NI - GDY NIE UJ - RZYSZ JE - GO W DZIEŃ , BO DZIEŃ JEST
2. SIĘ KRYĆ CZU - WAJ, CZUJ BO i SZWAS MAR - ZY , Z U - KRY - CIA

1. JE - MU ZBYT GROŻ - NY , TO GDYŃ - SKI MAR - CERZ POD - ZIEM - NY
2. NA - LE - ŻY BIEĆ ! TO GDYŃ - SKI MAR - CERZ POD - ZIEM - NY

1. BAŁ - TYC - NIEJ BRO - NI KRA - I - NY ! A WIATR WKIAŁ WIE - JE JE - SIEN - NY,
2. BAŁ - TYC - KIEJ BRO - NI KRA - I - NY ! A WIATR WKIAŁ WIE - JE JE - SIEN - NY,

1. LECZ WKRÓT - CE WIO - NIE WIO - SEN - NY !
2. LECZ WKRÓT - CE WIO - NIE WIO - SEN - NY !

T

H

H

NA MORZE, NA MORZE...
 (PIEŚŃ)

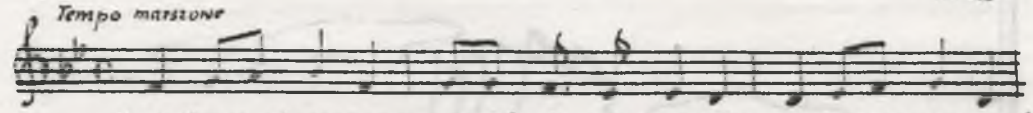
Nr. 5.

Na morze, na morze!

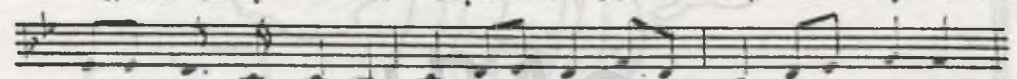
SŁOWA: KACZMAREK STANISŁAW

MEL. NOWAK FILIP
OP. 288

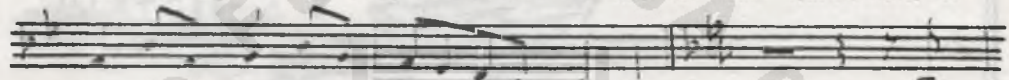
Tempo matzonne

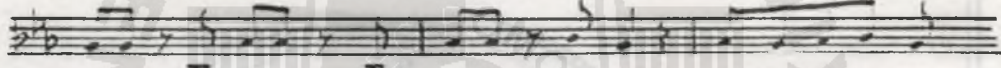
1) SKOŃ-CZYŁ SIĘ KO SZ-MAR MRO-KÓW I NIE - WO - LI ; NA MO - RZE DO SŁOŃ -
2) JUŻ BIE - ŁĄ ZA - GLE BEE - KI - TY BAE - TY - KU , PIEŚŃ OR - ŁĄT NAD - MOR -

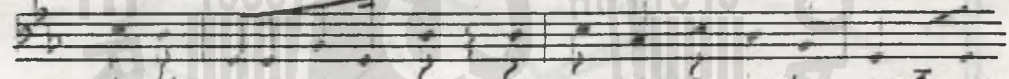
1) CA HUF - CU HAR - CER - SKI , WY - PREŻ PIERŚ ZME - CZO - NĄ HA - SAJ DO - WD - LI
2) SKŁIŃ WSZER SIĘ ROZ - LE - WA , WSZERZ PLY - NIE PO - ŚRÓD MEW BIA - ŁYCH PO - KRZY - KU

1) ACH HA - SAJ ACH HA - SAJ HUF - CU ŁO - BU - ZER - SKI 1) NA
2) TO ZNA - MI O MO - RZU POL - SKA CA - EA ŚPIE - WA . 2) NA

1) MO - RZU CZY WLE - SIE Z HAR - CER - KĄ CZY SAM PIEŚŃ BEZ - TROS - KĄ WIATR
2. MO - RZU CZY WLE - SIE Z HAR - CER - KĄ CZY SAM PIEŚŃ BEZ - TROS - KĄ WIATR

1) NIE - SIE TRA - TA TA - TA - TAM NA MO - RZE DO SŁOŃ - CA HUF - CU POD -
2) NIE - SIE TRA - TA TA - TA - TAM NA MO - RZE DO SŁOŃ - CA HUF - CU POD -

1) ZIEM - NY NA MO - RZE NA MO - RZE PLYŃ !
2) ZIEM - NY NA MO - RZE NA MO - RZE PLYŃ !

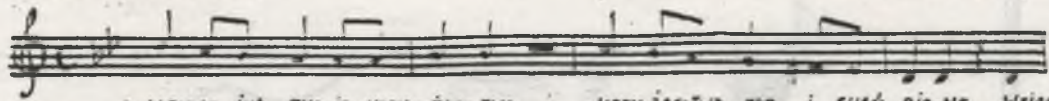
W. S.

JUŻ W PYLE GNIJE KRZYZACTWO

(Pieśń do marszu)

SŁOWA: KACZMAREK ST.

MEL.: NOWAK F. (op. 285)

1. W PY-LE JUŻ GNI-JE KRZY-ŻAC-TWO, KRZY-ŻAC-TWO ŻEB I SHAN-BIO-NE, WZIĄĆ
 2. LE-CHA NA - RO-DZIE DO PRA-CY, DO PRA-CY! PO - RZUĆ-MY SWA-RY, ZGO-

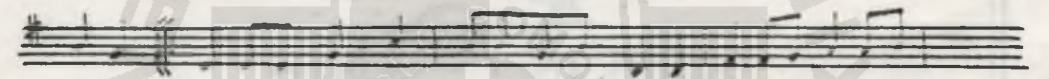

1. ORZEE BIA-EY WSWE WŁADZ-TWO, W SWE WŁADZ-TWO ZIE - MIE SKRWA-WIO-NE!
 2. DNIE I NA - PRZÓD RO - DA - CY, GDYŻ RU - NAŁ JUŻ ŚWIAT STA-RY!

REFREN

1. 2. POL-SCE SŁU - ŻY - MY JEJ SZCZĘ-SKIU I CHWA-LE, DLA NIEJ ZMIE-NI - MY AU-TO-MAT

1. 2. NA PŁUG ZA-TOR ZBU-DU - JEM GER-MAN-SKIEJ NA-WA-LE, MY GDYŃ-SKICH HAR-CE-RZY

1. 2. Pod-ziem-ny HUF.

PODZIEMNY HUF

III/5. Materiały imie: Tomasz Zygmunt

c. „Działalność Tajnego Szufca Harcersy
- Gdynia w latach 1939-1945”

1. opis kop. k. 56 s. 1-57

2. opis - tekst przepisany w/4 k. 325, 1-32

Wzrost: _____ data: 15.02.93
Lp.: 170/493

1

A z i a ł a n e

TAJNEGO HENKA HANUSZKI - Gdynia

w latach 1939 - 1945

W A L C Z A C P O L S K E
odeszli na wieczną wartę 39-45

- H.R. Bogusław Adamiak
członek "Szarach Szerokich" - Gdynia
zginął w czasie ewakuacji obozu Stutthof - 1945 r.
- HR por. Jan BELAV dca Wydziału AK w Gdyni uczestniczył w 1944 r.
- H.R. Stanisław Cichocki
Pracownik TET - Gdynia
poległ na barakach Powstania Warszawskiego
- hm. Lucjan Hulce Cylikowski
Wzrostek "Szarach Szerokich" w Gdyni
powieszony przez Niemców w Stutthofie - 1944 r.
- H.R. Alfred Dyduch
harcerski ochotnik - ob. ulica Oksywia
poległ w walkach na Oksywiu - 1939 roku
- H.R. Józef Piśz
członek "Szarach Szerokich" w Gdyni
zestrzelony przez Gestapo w roku 1943-cim
- HR Hubert (Kamienie) GARBE ul. 52 52 w Gdyni poległ w Powst. Warsz.
- H.R. Zbigniew Grabowski
Pracownik TET - Gdynia
poległ na barakach Powstania Warszawskiego
- HR ~~Wojciech~~ GWIAZDA ul. 52 52 w Gdyni - Stutthof
- H.R. Roman Kaczmarek
dział. harcerski Gdynia
zamordowany w Stutthofie - 21. VIII 1944 r.
- H.R. Henryk Stefan Kalaś
harcerski konspirant i ochotnik z Rumii
odszedł na wieczną wartę - 29 IX 1939 r.
- H.R. Feliks Kąkol
harcerski ochotnik Gdyni - Narodowej
poległ w obronie Oksywiu w wrześniu 1939 roku

Helena Ciępiela ZHP Gdynia poległa w Powst. Warsz.
nr. 1915

Wacław Demetrio ZHP Gdynia poległ w Stutthofie w Łódzkiej
w 1947 r. uczestniczył w Powstaniu na Fildeln 1944 r.

Henryk Demetrio zginął w Majdanku, lub w Stutthofie
w 1948 r.

hm. Henryk Kossakowski
kierownik kształcenia astr. MRH w Gdyni do 39 r.
odszedł na własną wolę.

phm. Marianna Kruszyńska
drużyna I Korpusu Gdyni Harcerzy w Gdyni
harcerz-ochotnik poległ w obronie Oksywiu w 39 r.

phm. Andrzej Kosianowski
członek Komendy TRH-Gdynia
poległ na barykadach Powstania Warszawskiego

H.R. Józef Lubowski
harcerz-żołnierz-ochotnik 39 roku
poległ w obronie Oksywiu w 1939 roku.

H.R. Konrad ~~Łukowski~~ ~~Łukowski~~
członek "Szarych Szeregów w Gdyni."
Łukowski zmarł 10.04.45

~~członek w obrotach komendy w Stuttgocie 1943 r.~~
HR ~~Edmunda~~ *MAJCHRZYCKI* *Tarnicki Sz Sz z Warszawa*
H.R. Hubert ~~Mański~~ *Mański*
harcerz-konspirant, członek A.K. *uwięziony 1943 w Pawiaku ps. Szlag*
rozstrzelany przez hitlerowców w Ocyplu - 1944 r.

nowy 1.8.44 zmarł w szpitalu Komp 133, bot. Bażyk 1102 393
H.R. Edmund ~~Mański~~ *Mański*
harcerz-uczeń Polskiego Gimnazjum w Gdańsku 39 r.
poległ na barykadach Powstania Warszawskiego.

hm. Bernard *KONRAD* ~~Myśliwiek~~
Komendant Chorągwi Sz Sz
do września 39 r. Pilot Pomorskiej Chor. Harcerstwa
~~wojewódzki inspektor "Szarych Szeregów"~~
zginął śmiercią męczeńską w celach Gestapo gdynskie
1-go w listopadzie 1942 roku. *(1X 1942)*

phm. Witold ~~Nicki~~
Zastępca Komendanta TRH-Gdynia
więzień polityczny Stutthofu-zginął w czasie ewakuacji
/cyl obozu na barce zatopionej przez samolot/

H.R. Edmund Urowiak
harcerz - członek "Szarych Szeregów w Gdyni"
zginął w obozie koncentracyjnym -Stutthof 43 r.

hm. Benedykt Poczayński *poruc. Sawa*
do września 39 r. Komendant Morskiego Rejonu
/ Harcerzy w Gdyni
Wizytator
W.F. Kuczyński
Sz. Sz. ~~członek Komendy "Szarych Szeregów"~~
zginął w marszu ślodzi 18 marca 1945
w czasie ewakuacji obozu koncentracyjnego
Stutthof

phm. Wojciech Rogoś
do 39 r. Komendant Hufca Harcerzy Gdynia-Orłowo
odszedł na wieczną wartę

dzh. 2 Wojciech Szwiat
Phm 2 do września 39 r. członek Komendy Rejonu
/ Harcerzy w Gdyni
nauczyciel zamordowany przez hitlerowców w obozie Kc
1939 1945
zobrony z oflagu

H.R. Janek Wolkowski
harcerz konspiracji i żołnierz ochotnik
odszedł na wieczną wartę.

H.R. Krzysztof Wondrusz
dowódca grupy wyszkolenia GAS-B -THH-Gdynia
poległ na barykadach Powstania Warszawskiego

HR por. Jan Belan
dowódca Wywiadu AK w Gdyni
rozstrzelany w 1944 w Oflagu K. Stragoroda Gd.

i inni bezimienni

- over Franciszek Koniński 118 Miazgideki, Norbert Piepka 116
- Zbigniew Płaskoty, Różka Lupiniem Sadecki, Roman Sadecki 116
- Kenneth Valkun, Franciszek Witerak 119, Stanisław Zetnycki 119
- rozstrzelani w 1939 w Gdyni - Oblitun
- Bollesław Baudzrewicz 112, Józef Redowski 116 - rozstrzelani
- w 1939 w Oblitun

↑
kto z nich był lewicowcem?

C Z E Ś Ą - I - s z a

wrzesień - grudzień 1939 rok

Historię walki harcerstwa gdynińskiego z najeźdźcą hitlerewskim rozpoczyna odwołanie do 23 harcerzy w behaterskiej Obronie Władysława w 1939 roku.

Ochotnicza drużyna została utworzona biorąc udział z bronią w ręku w obronie Okazywa została utworzona za zgodą; hm. Belesław Pałkewski, hm. Lucjana Gylkowska i p.m. Mariana Kruszyńskiego - 9 września 1939 r.

Dowództwo sprawował por. Hm. Belesław Pałkewski z batalionu Obrony Narodowej dowodzonego przez mjr. Zająca. Walki w których uczestniczyli harcerze toczyły się na Starym Obłoku, pod Keleczkowem, Długą Górą, Mostami, Pierwoszymem i Dębogórzem.

Brali w nich udział między innymi; Dedeł Gibała, Władzimir Jacowicz, Roman Kaczmarek, Feliks Kaźmierczak, Henryk Król, Józef Lubiewski, Tadeusz Marciniak, Czesław Szlachcickowski i inni.

Polęgli w obronie Ojczyzny; Alfred Dyduch, Marian Kruszyński, Feliks Kaźmierczak, Roman Kaczmarek, Józef Lubiewski.

*Comen
Kaczmarski
spis
Stutthofa*

Inni druhowie pomagali w budowie rowów strzeleckich, schronów, w łączności z drużynami w służbie sanitarnej.

Jako oficer WP przydzielony do WP przy frontie w czasie wojny 1939-40
~~12-go września 1939 roku~~ harcmistrz Benedykt Pereszajka

komendant Morskiego Rejonu Harcerzy w Gdyni wydał dyspozycję do harcerzy i harcerzy wzywając ich do walki z wrogiem.

Hm. Benedykt Pereszajka do września 1939 roku jest komendantem Morskiego Rejonu Harcerzy w Gdyni. Jest jedynym

*4 komandosami jego zleceni harcerze zostali do podjęcia 298
nie zaproszając do walki z wrogiem*

Fragmenty Notyke Sygnalizacyjnej

Hm. **F e r o z y n s k i** - ~~został w październiku 39 roku ostatni~~
reżysjer wzywający harcerki i harcerzy Gdyni do dalszej konspiracyjnej walki z wrogiem. W 1943 roku aresztowany przez Gestapo i osadzony w obozie koncentracyjnym Stutthof. W czasie "marszu śmierci" u progu wolności. 18 marca 1945 roku umiera na tyfus.

Harcerki, harcerze i koledzy (miedzy innymi Jadwiga Szewczak i **R e t e k a**) pochowali go na cmentarzu w Górze k/Wejherowa.

W dniach 17 i 18 marca 1945 roku Marzkie Rejonowe Harcerzek i Harcerzy w Gdyni dokonały rzeczywistej ekshumacji zwłok z Góry na cmentarz w Gdyni.

Hm. **Benedykt F e r o z y n s k i** zasłużył się Ojczyźnie.

dyktando
Wskutek ~~komand~~ wydany przez hm. Benedykta F e r o z y n s k iego harcerze gdyniacy walczą z naciągą hitlerowską.

Początkowo działają luźno nie zorganizowane w całość zastępy bądź też pracują nadal konspiracyjnie niektóre drużyny.

Jedną z nich jest "Czarna Trzynastka" zorganizowana z udziałem b. Drużyny im. Ignacego Korupki w Gdyni. Drużyną tą prowadzi konspiracyjnie Harcerski Oddział **Andrzej K o s i a n o w s k i** - (późniejszy numer THH-1 pseudonim "Gwiżdżący Kos").

Andrzej K o s i a n o w s k i niestety nie pozostaje dłużej w terenie Gdyni. Zostaje wysiedlony przez okupanta do Polski Centralnej, gdzie nadal oficjalnie pracuje w akcji podziemnej. Ginie na barykadach Powstania Warszawskiego.

W roku 1945-ym zostaje pośmiernie mianowany podharcermistrą

Hm. **Andrzej K o s i a n o w s k i** - godnie zapisał się w historii walki młodzieży o wolność Polski.

Godnie spisali się również członkowie "Czarnej Trzynastki": **Stanisław C i c h o c k i**, **Ignacy G r u b o w s k i** i **Erysztel W e n d r a s z**. Wszyscy trzej wysiedleni do Polski Centralnej giną w Powstaniu Warszawskim. W 1945 roku zostają pośmiernie mianowani Harcerzami Rzeczypospolitej.

Po "Gwiżdżącym Kosie" & "Czarną Trzarnastkę" obejmują jako
gruzynewy Witold N i c k i (późniejszy nr. TMI-63 - pseudonim
"Morski Orzek"). Witold N i c k i aresztowany w listopadzie
1942 roku przez Gestapo zostaje osadzony w obozie koncentrac
Stutthof - jako więzień polityczny. W końcu 1944 roku wywiezi
ny ze Stutthofu do przymusowej pracy w Gdyni. Zginął w począt
ku 1945 roku w czasie ewakuacji tej grupy przez hitlerowców
drogą morską do Niemiec. Barka wioząca więźniów Stutthofu
została zbombardowana przez samoloty i zatopiona.

Witold N i c k i rozwija i poszerza pracę rozpoczętą przez
"Gwiżdżącego Kosa", organizuje nowe zastępy i nawiązuje
złącność z innymi działającymi na terenie Gdyni konspiracyj
zastępami i grupami harcerską. Wzrasta napływ młodzieży
pragnącej ponieć Ojczyznę w tak ciężkiej dla niej godzinie.
Od kapitulacji wrześniowej do końca 1939 roku pracowała w
pedzienniu duża grupa młodzieży harcerskiej w wieku od 12
do 16 lat. W chwili organizacji Tajnego Hufca Harcerszy -
przyjęto ich 72.

Grupa ta wykonywała najtrudniejsze badania, wynikające z
ciężkich dni pierwszych miesięcy okupacji hitlerowskiej.
Działano poprzez odruchowe niż planowe. Rozrost liczebny i nada
cechował brak własnej i jednolitej organizacji.

Niemniej należy stwierdzić, że ta młodzież i ich wspaniałe
działalność były fundamentem na którym stanął Tajny Hufiec
Harcerszy i mógł w przyszłości dokonać wielkich czynów.

Witold N i c k i swożak 15 listopada 1939 roku radę
dowódców działających samodzielnie zastępów i grup harcerski
Harada odbyła się u "Morskiego Orka" w jego mieszkaniu w
Orzkowie.

W radzie tej brali między innymi udział : Stanisław
C i c h e c k i, Tadeusz H a r t e l, Edmund B e n a n s k i,
Witold N i c k i.

Na radzie tej zapadły ważne dla dalszej pracy konspiracyjnej decyzje :

- połączone wszystkie dotychczas samozielnie działające grupy w jeden hufiec,
- wybrano Radę Hufca w składzie ; Witold N i c k i (późniejszy nr. TMI-63 pseudonim "Morski Orzeł") Tadeusz H e r t e l (późniejszy nr. TMI-48 pseud. "Szata Błyszcząca") i Edmund L e m a n s k i - (późniejszy nr. MI-15 pseudonim "Szara Sowa"),
- zlecono wybranej Radzie Hufca poczynić starania w kierunku uzyskania zgody od pna. Henryka S z y m a n s k i e g o (późniejszy nr. TMI-13 pseudonim "Sanctus Jactans") na objęcie stanowiska komendanta Hufca.

Ze decydującej rozmowy z pna. Henrykiem S z y m a n s k i e m dochodzi w końcu listopada 1939 roku. Okazuje się, że pracuje on już również w konspiracyjnej drużynie jako drużynowy "Krzysztof Tadeusza Kościuszki".

Pna. Henryk S z y m a n s k i, propozycję objęcia stanowiska Komendanta Hufca przyjmuje.

De końca grudnia 1939 roku trwają intensywne prace nad przygotowaniem realizacji i urzeczywistnienia wielkich uchwał Rady z dnia 15 listopada 1939 roku.

-----00000-----

SECRET
C 8 3 5 6 - II - ga
SECRET

styczeń 1940 - listopad 1942 r.

1 stycznia 1940 roku ppor. Henryk S z y m a k s k i (krs. THH-15 - pseudonim "Samotny Wąsowski") wydaje rozkaz THH-1/40, którym to rozkazem formalnie powołany do życia "Tajny Hufiec Harcerzy-Gdynia".

Rozkaz ten precyzyjnie określa bieżące idee THH :

- "doswignięcia walka z klęską i dozwycięstwa - o wolność Polski,
- kontynuowanie ideologii i Zwiazku Harcerstwa Polskiego i dobrych tradycji tego ruchu,
- kroczenie patriotyzmu, siłności do Ojczyzny, utraczonej nie tylko Polski, ale i Europy.

Bandera I Harckiej Drużyny Harcerzy im. Króla Władysława IV została uznana jako sztandar THH.

Dalej rozkaz ten precyzyjnie sformułowanie o bezwzględności skłócenia przysięgi - przy legi na sztandar THH przez wszystkich szeregowych i funkcyjnych. Tekst przysięgi - przysięgi brzmi :

" Mam szczerą wolę całym & siem paźnić służbę Bogu i Polsce o wolność jej walczyć do ostatniej kropli krwi, sztandaru biało-czerwonego śródym niegodnym uczynkiem nieopłanić i być postępnym: Prawu i Sprawiedliwości".

Odbierający przysięgę mówią :

" Od tej chwili jesteście szeregowymi-żołnierzami, o wasze życie waszym jest walka o wolność Polski nagrodą - zwycięstwem!"

Prawe Harcerskie obowiązywały w niezmięnionej treści.

Godłem Hufca został znak ; trzy pelana płożące i litery THH. Pelana te symbolizowały trzy zasadnicze kierunki ideowe a pelień ; ogarniający THH do walki z wrogiem. Litery THH ; były kryptonimem nazwy Tajny Hufiec Harcerszy - Gdynia.

• Hymnem THH została pieśń "Wolność Ścieżce".

Obowiązywał system trykiewy. Wszyscy zaprzysiężeni członkowie otrzymywali pseudonimy i hasła. W pracy posługiwano się szyfrem i kryptonimami. Szyfr był często zmieniany dla zapewnienia bezpieczeństwa konspiracji.

Organizacja Hufiec w tym okresie przedstawiała się nast.:

1. Na czele Hufca stał Komendant THH - p.n. Henryk B a z y m a n s k i (nr. THH-13 pseudonim "Samotny Jastrząb").

Jemu podlegało bezpośrednio dwóch zastępców Komendanta THH ;

2. I.R. Witold H i e k i (nr. THH-63 pseudonim "Morski Orzeł"),
H.R. Edmund L e m a n s k i (nr. THH-15 pseudonim "Szara Sowa")

3. "Morskiemu Orłowi" podlegał :

Szef Wyszukania THH - H.O. Roman K o n i e c z a k
(nr. THH- 32 pseudonim ~~...~~ , *Piękny Star*)

Szef Ubezpieczenia i Akcji THH - H.O. Ryszard C h r z a n o w s k i
(nr. THH-62 pseudonim "Wielki Wąż").

4. "Szarej Sowie" podlegali :

Szef Administracji THH - H.O. Władysław B e r e n d y
(nr. THH-14 pseudonim "Kruszący Młotwiędz").

Szef Szusby Specjalnej i łącznik Komendanta THH do specjalnych / zleceń

H.O. Tadeusz H a r t e l

(nr. THH- 48 pseudonim "Złota Błyskawica ").

Komendant TNR, zastępcy Komandanta TNR i Szefowie tworzyli "Kraś Małej Rady TNR", która decydowała o wszystkich sprawach Hufca.

Każdemu z Szefów podlegała z kolei dwóch przebieganych :

1. Szefowi Skuby Specjalne;

H.O. Jan B e d z i Ń s k i (nr. TNR-97 pseud. "Stalowy Gret")
wywiad i kontrwywiad - kierownik oddziału "Pająk".

Jan B e d z i Ń s k i aresztowany w listopadzie 1942 roku przez Gestapo został przesłany do obozu koncentracyjnego Stutthof, gdzie przebywał jako więzień polityczny do czasu uwolnienia obozu przez Armię Czerwoną w maju 1945 roku.

H.O. Marian S a Ń c i (nr. TNR-122 pseudonim "Słony Dąb")
akcje specjalne i szpiegostwo.

2. Szefowi Administracji ;

H.O. Czesław B e d z i Ń s k i (nr. TNR-135 pseud. "Spiewający Szalwal")
wyposażenie i zapewnienie

Czesław B e d z i Ń s k i aresztowany przez Gestapo w listopadzie 1942 roku. Przebywał jako więzień polityczny w obozie koncentracyjnym Stutthof do czasu uwolnienia obozu przez Armię Czerwoną.

H.O. Władysław K e w s i (nr. TNR-26 pseud. "Piebiekna Róża")
ośrodek kontrolny zbierania raportów i dokumentów TNR.

3. Szefowi Wyszkoleni ;

Święt Stanisław G o Ń c a (nr. TNR-39 pseud. "Zielone Pióro")
Grupy Akcji Specjalnych ; S-A i GAS-B.

wyw. Zbigniew G r u b o w i c z (nr. TNR-77 pseud. "Papiel")
Grupy Akcji Specjalnych ; S-O i GAS-O.

/ 8 - na stronie Działalności TSH .. Gdynia w latach 39-45 /

4. Szefowi Uzbrewienia i Akcji

H.O. Hubert R e g l i n s k i (nr. TSH-16 pseud. "Złoty Jeleń"
Grupy Akcji Specjalnych GAS-E i GAS-F,

H.O. Edmund S m i e s z o b a l s k i (nr. TSH-40 pseudonim
"Biały Kruk"),

Grupy Akcji Specjalnych GAS-G i Oddział Ochrony "ODO",

Członkowie Kręgu Małej Rady i przyboczni tworzyli Krąg
Dużej Rady TSH. Rada ta była wykorzystywana tylko w nadzwyczaj
ważnych wypadkach.

Przyboczny TSH podlegały :

1. "Stalowemu Grzędowi" ;

- grupa wywiadu - dowodzona przez H.O. Kaszorego G b u r k a
(nr. TSH-194 pseudonim "Czerwony Błazen"),

Kaszory G b u r k a aresztowany w listopadzie 1942 roku przez
Gestapo przebywał jako więzień polityczny obozu koncentracyjnego
Stutthof - do czasu uwolnienia obozu przez Armię Czerwoną

- grupa kontrowiadu dowodzona przez H.O. Marię B e d z i Ń s k ą
obecnie Micka (nr. TSH-136 pseudonim "Złotowłosa Osika").

2. "Silnemu Dębowi" ;

- pierwsza grupa akcji zbrojnych dowodzona przez ówika
Aleksandra K l i m k o w s k i e g o (nr. TSH-72 pseudonim
"Penny Grenet"); Aleksander K l i m k o w s k i wywiezieny
w maju 1942 roku na roboty przymusowe do Gedżewa organ-
je tam wśród młodzieży polskiej grupę oporu przeciwko
hitlerowskiemu okupantowi.

Handwritten signature and initials

- druga grupa specjalnych akcji zbrojnych dowodzona przez H.O.
"Bogusława" P i s z o r a (nr. TSH-51 pseudonim "Ryczący
Huragan").

5. "Spiewającemu Buzwałowi" podlegający ;

/ 9-ta strona Działalności TH-Gdynia w latach 39-45 /

- grupa wyposażenia dedykowana przez H.O. Henryka K r ó l a (nr.TH-88 pseudonim "Słona Woda") ; Henryk K r ó l a aresztowany przez Gestapo przebywa również w obozie koncentr. Stutthof jako więzień polityczny. *od VI-VIII 43, fot. w. w. w. francje i AK*
- grupa zaopatrzenia dedykowana przez ówika Zygmunta S e ż e c k i e g o (nr. TH-182 pseudonim "Krwawy Bizon") *z Pleszewa*

5. "Niebieskiej Róży" podległy :

- grupa obiegu dokumentów i kontrola ich zwrotu dowiedziona przez H.O. Irenę B a l i Ń s k ą / obecnie Kwaśnick / (nr. TH-38 pseudonim "Bielony Stroszyk") ; Irena Balińska zaskutkowa się organizowaniem i dostarczaniem żywności oraz lekarstw w obozie koncentracyjnego Stutthof. W szczególności w czasie "marszu śmierci" i do obozu przejściowego w Gęsi (obecnie Gęś).
- grupa archiwum dokumentów (i zabezpieczenia) dowiedziona przez ówika Mariana R e t n a s c h a (nr.TH-189 pseudonim "Biała Fałs"),

54. "Zielonemu Piórze" podległy :

- dowódca grupy wyszkolenia - GAS-A ; Jan R y l s k i w.w. (nr.TH-133 pseudonim "Dziś Dzien"),
- dowódca grupy wyszkolenia - GAS-B ; Krzysztof Wondraus (nr.TH-29 pseudonim "Wagnący Łeś").

6. "Popielatemu Kłoseci" podległy grupy wyszkolenia ;

- dowódca GAS-C H.O. Renata I e r t e l (obecnie Brzeska) (nr.TH-66 pseudonim "Szaragdowa Paproć")
- dowódca GAS-D ówik Jan K o p e c k i *Kopeć?* (nr.TH-87 pseudonim "Rozaty Tur")

7. "Złotemu Jeleniowi" podległy nast. grupy akcji specjalnych ; uzbrojenia i akcji zbrojnych ;

- GAS-E dowódca w.w. Bogusław L e w a n d e w s k i

1e-ta strona Działalności TH-Gdynia w latach 39-45 /

(nr.9e - pseudonim "Eryk"), *H. Procyński - Szyulko*
- GAS-F dowódca ówik Henryk Prenajta *Lewy Vill!*

(nr. THH-95 pseudonim "Henryk Wiik"); Henryk Prenajta
aresztowany przez Gestap przebywał jako więzień polityczny
obozu koncentracyjnego Stutthof od listopada 1942 do
czasu uwolnienia obozu przez Armię Czerwoną.

8. *Białemu* "Czarnemu Krukowi" podlegały:

- GAS-G grupa uzbrojenia i akcji zbrojnych, dowiedzona przez
ówika Alfensa *B. i S. Chałkowskiego*
(nr. THH-96 pseudonim *Władysław Pies*), *Kulasy Pies?*
- Grupa Ochrony ODO - dowódca oddziału H.O. Gwidon *Hartel*
(nr. THH-49 pseudonim *Sokół*) - *Władysław Hartel*

Sokoł odesłał do p. Zakrzewskiego

Każdemu z dowódców grup podlegały dwie drużyny tak zwane
"trzynastki" gdyż były one liczone maksymalnie liczyły 13-osobowo
THH- drużyny nosiły w tym czasie nazwy kolorów np.:
"Zielona Trzynastka", "Czerwona Trzynastka", "Czarna
Trzynastka" itd.

Schemat wewnętrzny każdej drużyny przedstawiał się nast.:
drużynowemu podlegało 2-3 przybocznych drużyny, każdemu
przybocznemu 2-3 zastępowych, każdemu zastępowemu 2-3
szeregowych. Schemat taki był potrzebny i konieczny ze
względu na warunki jakie w tym okresie panowały i na
bezpieczeństwo konspiracyjne.

Zastępy obierały godła i ednowyrazowe np. "Lisy", "Dęby",
" Śmieli " itp.

Każdy członek THH po okresie próbnym został zaprzysiężony
i obierał sobie pseudonim. Przyjęcie do THH było umiarkowane
w reżymie Hufca THH (każdy miał pseudonim i numerem
konspiracyjnym). Wypadki karne wydalenia z organizacji
nie było. Również reżymie ogłaszało przysiężenie organizacji
i mianowania na funkcje.

/ 11-ta strona Działalności THH-Gdynia w latach 39-45 /

Najniższa granica wieku została ustalona na lat 16. Młodzi harcerze, którzy już byli uprzednio przyjęci do organizacji zostali zgrupowani w specjalnych drużynach, gdzie rozdane nad nimi specjalną opiekę i powierzone zadania, którym mogli sprostać.

Stopnie harcerskie były nadawane rozkazem THH po osiągnięciu przez kandydata wymagalnych umiejętności i wiadomości po dokonaniu jakiegoś czynu specjalnego.

Dekonspiracja organizacji przez jej członków była surowo zabroniona.

Założenia ideologiczne, hymn THH, sztandar, godło THH, tekst przysięgi, system trójkowy, przyznawanie pseudonimów, sposób wydawania rozkazów THH i pieczęć pozostały bez zmian do momentu dekonspiracji organizacji w kwietniu 1945 roku.

W różnych okresach THH nawiązywał kontakty z współpracą z innymi organizacjami działającymi na Wybrzeżu / Szare Szeregi, Armia Krajowa /.

Listy członków nie były sporządzane ani też nikomu nie ujawniano kto należy do THH. Wszystkie dokumenty były rejestrowane i po odebraniu wracane do specjalnej komórki, która była odpowiedzialna za ich zniszczenie. Przechowywane były tylko materiały wielkiej wagi, które były zakopywane w lesie. Cały Hufiec pracował w zasadzie pamięciowo.

W tym okresie czasu THH przystępuje do działania. I tak :

1. Grupa kontrwywiadu "Pająk" (i "Biała Trzynastka") czuwała i zabezpieczała THH przed rozpracowaniem przez wroga, pilnowała aby nikt z członków THH nie wpadł w niebezpieczne kontakty z wrogami i szeregami Narodów Polskiego. Starano się rozszyfrować agentów Gestapo oraz policji aby móc skutecznie im przeciwstawić i unikać. Likwidacja wroga była w tym okresie

/ 12-te strona Działalności THH - Gdynia w latach 39-45 /

upracznienie to na specjalny rozkaz Komendanta THH miał tylko oddział do tego powołany. Grupa ta była stale uzbrojona dla osobistej obrony. Do grupy tej wyselekcjonowane również znającą język niemiecki.

- 2. Grupa wywiadu / i "Zielona Trzynastka" / prowadziły akcję wywiadowczą uzyskując cenne wiadomości o działaniu wojska hitlerowskiego - jego sukcesach i klęskach. Prowadziła orientację o sytuacji na wszystkich frontach / nasłuch radiowy Trzaska polski na działaniu planach władz okupacyjnych, policji niemieckiej, SS i Gestapo. Była stale uzbrojona dla osobistej obrony. Prowadziła penetracje w zakładach zbrojeniowych.
- 3. I i II - ga grupa specjalna akcji zleconych i zbranych, która podlegała "Silnemu Działaniu" miała w swojej dyspozycji tylko po jednej drużynie / Trzynastce / "Czarna Trzynastka" i "Amaryntowa Trzynastka". Drużyny te były złożone z starszych harcerzy odpowiednio przygotowanych i przeszkolonych do wykonania akcji z bronią. Takie były wykonywane wyłącznie na specjalny rozkaz Komendanta THH. Grupa ta była stale uzbrojona i przeszkolona do akcji do jakich była przeznaczona.
- 4. Grupa obiegu dokumentów i kontroli ; opracowała system obiegu i kontroli dokumentacji THH. Przygotowywała materiały programowe, szkoleniowe, rozkazy itp. Czuwała ściśle nad powrotem wszystkich puszczonej w obieg dokumentów i nad tym, aby nie nastąpiła ewentualna konspiracyjna możliwość zbierania dokumentów. Niszczyła swobodnie materiały i dokumenty. Była odpowiedzialna za to, aby w ręce nie powołane nie wpadł ani jeden ślad działalności podziemnej THH. Przekazywała przez czesne do przechowania materiały i dokumenty grupie prowadzącej archiwum i zabezpieczające. Była stale pod ochroną uzbrojonych grup akcji specjalnych. Grupie tej nie podlegała żadna drużyna THH.

5. Grupa archiwum i zabezpieczenia dokumentacji prowadziła zakenspirowane archiwum najważniejszych - przeznaczonych do przechowania dokumentów THH / ce misie miejsce tylko w wyjątkowych wypadkach /. Gromadziła i zabezpieczała wszelkie zdobyte przez THH materiały i dokumenty wroga. Grupie tej również nie podlegała żadna drużyna /Trzynastka THH / .Była pod stałą ochroną uzbrojonych grup akcji sabotażnych.
6. Grupa wyposażenia ; zdobywała przy pomocy całego THH broń, amunicję, granaty, mapy, lornetki, podręczniki wojskowe - polskie i niemieckie, aparaty fotograficzne, aparaty radiowe, leki, środki chemiczne, żywność oraz wszelki niezbędny sprzęt dla działalności i zabezpieczenia działalności THH. Prowadziła i zabezpieczała skrytki i magazyny broni. Grupie tej podlegała jedna drużyna THH ; "Niebieska Trzynastka". Grupa ta również była stale uzbrojona.
7. Grupa zapasowa ; na specjalny rozkaz pobierała broń, amunicję mapy lub inne materiały magazynów i skrytek THH. Była odpowiedzialna za dostarczenie w wyznaczonych ilościach i terminach tym jednostkom, które miały przeprowadzić planowe akcje. Odpowiadała za zabezpieczenie i niedopuszczenie do jakiegokolwiek "wycieku". Opuszczała nad swym pobraną broń, amunicję itp. do magazynów i skrytek THH i po wykonaniu zadania. Grupie tej nie podlegała ; jedna drużyna THH " ~~Złota~~ Trzynastka". Oddział ten był również stale uzbrojony. *złota?*
8. GAS-A, GAS-B, GAS-C i GAS-D ; te grupy akcji specjalnych, które prowadziły przeszkolenie i przygotowanie harcerzy THH do jakiegokolwiek działania. Przeszkolenie odbywało się w zakresie obsługi broni, techniczności, łączności, pierwszej pomocy, obsługi i metody walki wroga - jego siły i słabości. Dalej nauka języka niemieckiego. Przygotowanie do wywiadu i sabotażu. Przeprowadzane również zastępcze zajęcia szkolne. Zdobywane umiejętności harcerskie niezbędne dla

/ 14-ta strona Działalności THH-Gdynia w latach 39-45 /

tego okresu działalności. GAS-A i GAS-B podlegały 4 drużyny:

- " Czarna Trzynastka "
- " Fioletowa Trzynastka "
- " Brązowa Trzynastka "
- " Żółta Trzynastka "

w drużynach tych skoncentrowano wszystkich tych harcerzy, którzy nie mieli ukończonych 16 lat.

GAS-C i GAS-D podlegały również 4 drużyny THH ;

- "Szera Trzynastka "
- " Srebrna Trzynastka "
- " Rubinowa Trzynastka "
- " Pomarańczowa Trzynastka "

w tych drużynach skoncentrowano młodzież powyżej 16 lat. Takich jednak, którzy wymagali jeszcze przeszkolenia tak harcerskiego jak i wojskowego, których nie można było od razu przeznaczyć do udziału w akcjach specjalnych i zbrojnych. Drużyny tych grup nie były uzbrojone. Otrzymywali broń i amunicję jedynie do celów szkoleniowych, którą po wykorzystaniu zwracano do grupy zaopatrzenia.

GAS-E, GAS-F i GAS-G ; zadaniem tych grup było :

- udział czynny we wszystkich ogólnych akcjach THH,
- w szczególności w akcjach sabotażowych i zbrojnych (z bronią w ręku).

Grupy te składały się z młodzieży starszej, mającej odpowiedni przygotowanie do tego rodzaju akcji. Grupom tym podlegały 6 drużyn THH ;

- " Samaragdowa Trzynastka "
- " Wrzosowa Trzynastka "
- " Błękitna Trzynastka "
- " Fioletowa Trzynastka "

/ 15-ta strona Dziękności THH - Gdynia w latach 39-45 /

- " Różowa Trzynastka "
- " Modra Trzynastka "

grupy te pogłębiały swoje wiadomości w zakresie wyszkolenia harcerskiego, wojskowego - dywersji, sabotażu, wywiadu i akcji zbrojnych.

9. Oddział ochrony "ODO" - któremu podlegała jedna drużyna THH ; "Złota Trzynastka", była to drużyna złożona z najlepszych harcerzy jak pod względem ideowo-moralnym, jak i przygotowania do bezpośredniego działania. Wszyscy członkowie mieli ^{powied} ~~określenie~~ 17 lat, ~~wszyscy~~ byli ~~całkowicie~~ uzbrojeni. Zadaniem tej grupy polegało na stałej ochronie zbrojnej Komendanta, Zastępców Komendanta i Szefa THH oraz członków Małej Rady THH.

W czasie od 1 stycznia 1942 roku do 25 listopada 1943 roku Tajny Hufiec Harcerzy przeprowadził następujące akcje :

Wielka akcja wyszkolenia harcerskiego i wojskowego. Poznawanie broni i metod walki wroga. Była skutecznie prowadzona przez THH. W akcji tej brało udział 132 harcerzy podnosząc wysoką swoje wiadomości i umiejętności harcerskie i wojskowe.

Przeprowadziła ona w 1942 roku do całkowitego przygotowania Tajny Hufiec Harcerzy do akcji specjalnych i zbrojnych. W ramach tej akcji zdobyła broń i amunicję oraz granaty / tak z pozostałości po kampanii wrześniowej 1939 roku jak również od wroga /. Akcja odbywała się z zachowaniem jak najdalej idącej ostrożności, aby nie dopuścić do dekonspiracji

/ 16-ta strona Działalności 5 B-Gdynia w latach 39-45 /

cji organizacji a nawet "wsypy" poszczególnych harcerzy.

W listopadzie 1942 roku THH dysponował ; 1 pistoletem maszynowym, 53 pistoletami / różnego typu / i dużą ilością amunicji, 42 granatami oraz sporą ilością dynamitu.

Akcja "Stal" doprowadziła również do zdobycia niezbędne wyposażenia, jak ; mapy, tabele, lornety, podręczniki wojskowe polskie i niemieckie, aparaty radiowe, środki opatrunkowe, benzyna, narzędzia różnego rodzaju i inne.

Akcja ogólna Tajnego Biura Harcerzy polegająca na przecięciu działaniu antypolskim samych i poczynianiom SS i Gestapo oraz innych urzędów podległych Urzędowi do Spraw Rasy.

W akcji tej od stycznia 1940 roku do listopada 1942 roku brał udział cały Tajny Biuro Harcerzy. W szczególności ;

- w kontrakcji wielu obywateli polskich na niemieckie listy naredeściowe - poprzez hartowanie ducha Polaków otwieranie oczu na cele i środki oraz sbrodnie hitlerowców, pomoc moralną i materialną w przezwyciężaniu różnych represji i szykan. Dalej poprzez napiętnowanie tych, którzy bez zasadniczego powodu przyjmowali listy naredeściowe niemieckie.
- w organizowaniu pomocy więźniom i poszukiwaniu przez władze okupacyjne poprzez dostarczanie więźniom przy różnych okazjach żywności i pomocy moralnej. Ukrywanie osób, które musiały chronić się przed władzami niemieckimi, poszukiwanie kontaktów z innymi towarzyszami i przetrza-

/ 17-ta strona Działalności THN-Gdynia w latach 39 - 45 /

tych, którzy dalej na Wybrzeżu nie mogli pozostać -
organizowanie dla nich fałszywych dokumentów, pomocy
materiałnej itp.

- poprzez kelpertaż wiadomości podnoszących na duchu,
- zrywanie i usuwanie plaktów - zarządzeń w tej materii
władz okupacyjnych.

"Cios" to kryptonizacja ogólnej akcji walki z wrogiem przez
szerokie stosowanie dwóch rodzajów sabotażu. Tak zwanego
małego i dużego sabotażu.

Akcja ta była prowadzona również od założenia THN do m-ca
listopada 1942 roku. Brał w niej udział cały Tajny Kufiec
Harcarzy.

1) mały sabotaż ;

polegał na drobnych lossach w konsekwencji dla wroga powodzących
szkodach, jak :

- mała wydajność pracy i zła jakość jej wykonania,
- nie respektowanie zarządzeń władz hitlerowskich,
- różne okazyjne uszkodzenia: nie dopływa prądu, wody, gazu,
narzędzi i materiałów itp.

2) duży sabotaż ;

/ 18-ta strona Działalności THH w Gdyni w latach 39 - 45 /

polegały na akcjach sabotażowych planowanych przez Małą Radę THH ;
Były to :

- akcje sabotażowe w czasie wojennym,
- w zakładach zbrojeniowych i precyzyjnych dla przemysłu zbrojeniowego wojennego niemieckiego,
- w transporcie kolejowym i samochodowym,
- w urzędach policji niemieckiej i innych organach niemieckiej władzy okupacyjnej,
- w komunikacji i łączności,
- w budowie umocnień i punktów strategicznych,
- w łączności telefonicznej.

W tym okresie podległy pod naciski i ograniczone represje w stosunku do ludności polskiej najważniejszą sprawą dla Komendy THH było zapewnienie zupełnej konspiracji organizacji i nie uczynienie nic takiego, co by było pretekstem do jeszcze większego wyniszczenia ludności polskiej przez okupanta. Dlatego też, dopiero w późniejszych latach okupacji THH mógł przystąpić do szerszych i odważniejszych akcji, w tym także sabotażowych.

W tym okresie Tajny Harcerz Harcerzy-Gdynia liczył 232 harcerzy i harcerzy.

* P A J A K *

"Pajak" to kryptonim jednej z akcji THH z tego okresu. Zadaniem tej akcji było :

- wnikienie w plany i pracę urzędów niemieckich w szczególności niemieckiej policji, Gestapo i SS,

/ 19-ty strona Dziennika ... w latach 39-45 /

- wnikanie w zamkry w ... hitlerowskich i NSDAP,
- analizowanie i wykorzystanie zdobytych informacji dla przeciwdziałania. Informowanie Polaków o planowanych represjach, wysiedleniach, wywożeniach na roboty przymusowe i do obozów pracy i ...

Niezależnie od wymienionych akcji drużyny THH w tym okresie wykonywały ... - choć nie dotyczyły akcji samodzielnego ...

W ... THH nie utrzymywał żadnego kontaktu z innymi organizacjami podziemnymi ani też nie podlegał ...

W ... podsumowaniu ... przedstawicielami "Szarych Szeregów": ... Komendantem Tajnego Wydziału ... THH podporządkowuje się ...

... wyłączenie poprzez kontakt "Sametnego Jastrzębia" z ... i ...

"Szare Szeregi"; ... młodzieży harcerskiej ... swoją działalność na ...

Brali w niej udział ...

- Bogusław Adamczyk
- Jan Bedziński z THH

/ 20-ta strona Działalności 1939-45 w latach 39-45 /

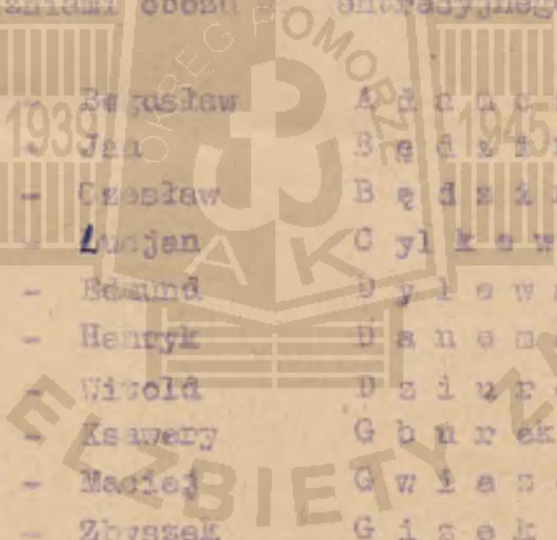
	- Czesław	Będsiński 2 THH
<i>Hen</i>	- Lucjan	Cylikowski
<i>flm</i>	- Henryk	Daneman
	- Edmund	Dylewski
	- Witold	Dziurda
	- Kazimierz	Gburek 2 THH
<i>flm</i>	- Mieczysław	Gwiżdża
	- Zdzisław	Głosek
	- Włodzisław	Jacewicz
	- Józef	Koracki
	- Konrad	Kotowski
	- Feliks	Kada
	-	Katuszewski
	- Witold	Machowski
	- Edmund	Michalski 2 THH
	- Hilary	Nowakowski 2 THH
	- Zygmunt	Narloch
	- Henryk	Pronajda
	- Marian	Pawlaszyk
	- Jadwiga	Retacka (Szewcuk)
	- Zygmunt	Raczkiewicz
	- Henryk	Smieszalski
	- Czesław	Szlacheckowski
	- Edmund	Wyszecki
	- Stanisław	Wanaga
	- Franciszek	Wysocki 2 242
	- Jacek	Wojciechowski
	- Henryk	Wawrzynowski
	- Kazimierz	Skrzypczak
	- Bernard	Szostakowski
	- Jan	Kasuba
	- Leszek	Wdrojewski

inż.
 Zygmunt GARBE
 Hubert (Korimierz) GARBE
 Zdzisław Majchrzycki

walce z hitlerowskim najazdem

- Josef*   *Edmund*   *Nowak*
                  Bohusław   *Fischer*   *o Montkenen*
 - *Lucjan*   *Adamczak*
 - *Konrad*   *Cylkowski*
 - *Bernard*   *Żetowski*
 - *Witold*   *Mysliwski*
                  Nicki
                  Benedykt   *Powojnyński*
                  Hubert (Kociniak) Garba
                  Vojnick   *Gwarda*

W lutym 1945 roku uczestniczył w akcji uwolnienia więźniów z obozu koncentracyjnego Stutthof i był uczestnikiem obozu...

- *Bohusław*   *Adamczak*
 - *Jan*   *Będzinski*
 - *Czesław*   *Będzinski*
 - *Lucjan*   *Cylkowski*
 - *Edmund*   *Dylewski*
 - *Henryk*   *Danowski*
 - *Witold*   *Dziurkiewicz*
 - *Kazimierz*   *Gburzek*
 - *Maciej*   *Gwiazda*
 - *Zbyszek*   *Gisiek*
 - *Włodzisław*   *Jacowicz*
 - *Josef*   *Kozłowski*
 - *Konrad*   *Żetowski*
 - *Felicjan*   *Zada*
 - *Bernard*   *Mysliwski*
 -      *Matuszewski*
 -      *Mackowski*
 - *Witold*   *Nicki*
 - *Hilary*   *Hewakowski*
 - *Zygmunt*   *Narlech*
 - *Henryk*   *Pronajda - Szywno*
 - *Marian*   *Pawlaczyk*
                  Henryk   *Pisowski*

/ 22-ga strona Listy Imion i Gdynia w latach 39-45 /

- Jędrzyna R e t e c k a
- Zbyszek R a c k i e w i c z
- Henryk Ś m i e s z a l s k i
- Czesław S z l a c h c i k o w s k i
- Edmund W y s z e c k i
- Stanisław W a n a g o
- Franciszek W y s o c k i 202
- Jerzy O j c i e c h o w s k i
- Henryk W a w r z y n o w s k i
- Kazimierz S k r z y p c z a k
- Leszek Z d r o j e w s k i
- Jan K a s z u b a

Histeria Szarych Szeregów na Gyrzeżu wymaga oddzielnego opracowania.

Hm. Bernard M y s l i w e k (pseudonim "Konrad") zostaje inspektorem wojewódzkim Szarych Szeregów na Wybrzeże. W końcu 1942 roku aresztowany przez Gestapo. Strasznie bity i maltretowany ~~eddyera siebie życie zatunijar trucziny w celi gdyńskiego~~ Gestapo. Do września 39 roku był Pilotem Pomorskiej Chorągwi Harcerstwa w Toruniu. Hm. Bernard M y s l i w e k zasłużył się Ojczyźnie.

Hm. Łucjan C y l k o w s k i do września 39 roku Komendant Hufca Harcerzy w Gdyni i nauczyciel Szkoły Nr.1 w Gdyni. W czasie okupacji Komendant Szarych Szeregów w Gdyni. W końcu 1942 roku aresztowany przez Gestapo. W czasie śledstwa ucieka i przyłącza się do partyzantki leśnej. Po rozbiciu bunkra przez Niemców zostaje rozpoznany i ponownie aresztowany. Okropnie skatowany przez Gestapo pragną go dać obozu koncentracyjnego Stutthof z połamanymi rękoma i nogami. Po krótkiej "kuracji" w "szpitalu obozowym " zostaje powieszony i spalony w krematorium. Hmą Łucjan C y l k o w s k i - zasłużył się ~~dobrze~~ *dobre* Ojczyźnie. Mieszkańcy Gdyni dla uczczenia jego imienia nazwali jedną ulicę jego nazwiskiem.

/ 23-cio strona Działalności THH-Gdynia w latach 39-45 /

We wrześniu 1942 roku wizytuje pracę THH - Wojewódzki Inspektor Szarych Szeregów hm. Bernard M y é l i w e k i Komendant Szarych Szeregów w Gdyni hm. Lucjan C y l k o w s k i.

W wyniku - rozkasz Szarych Szeregów Tajny Hufiec Harcerzy otrzymuje podziękowanie i uznanie za swoją dotychczasową pracę.

Podczas tej wizytacji nastąpiły nominacje i odznaczenia. I tak ;

- "Samotny Jastrząb" pkm. Henryk S z y m a n s k i zostaje mianowany harcmistrzem i otrzymuje Złoty Krzyż Harcerski,
- "Kruczący Niedźwiedź" H.R. Stanisław B e r e n d t zostaje mianowany podharcmistrzem i otrzymuje Złoty Krzyż Harcerski,
- "Szara Sowa " H.R. Edmund L e m a n s k i zostaje mianowany podharcmistrzem i otrzymuje Złoty Krzyż Harcerski,
- "Złoty Jeleń" H.R. Hubert R e g l i n s k i zostaje mianowany podharcmistrzem i otrzymuje Złoty Krzyż Harcerski,
- "Złota Błyskawica" H.R. Tadeusz H a r t e l zostaje mianowany podharcmistrzem i otrzymuje Złoty Krzyż Harcerski,
- "Morski Orzeł" Witold N i c k i H.R. zostaje mianowany podharcmistrzem i otrzymuje Złoty Krzyż Harcerski,
- "Stalowy Grot" H.R. Jan B ę d z i n s k i zostaje mianowany podharcmistrzem i otrzymuje Złoty Krzyż Harcerski,
- "Niebieska Róża" H.R. Nina M a k o w s k a zostaje mianowana podharcmistrzem i otrzymuje Srebrny Krzyż Harcerski.

W październiku i listopadzie 1942 roku następują masowe aresztowania przez Gestapo w szeregach różnych organizacji podziemnych, jak również w Szarych Szeregach. Na skutek tego zostaje aresztowany 26 listopada 1942 roku Komendant THH hm. Henryk S z y m a n s k i, który utrzymywał osobisty kontakt z Szarymi Szeregami.

/ 24-ta strona Działalności THH-Gdynia w latach 39-45 /

Podczas przesłuchań śledztwa toczonego najwpieryw przez gdyńskie a następnie gdzińskie Gestapo zostaje wywieziony do obozu koncentracyjnego Stutthofie, gdzie przebywa jako więzień polityczny 18 251 do 21 stycznia 1945 roku. Bierze udział w ewakuacji więźniów Stutthofu w tak zwanym "marszu śmierci". W marcu 1945 roku ucieka z kolumny ewakuacyjnej w Wojherowie. Ukrywa się u (również więźnia obozu Stutthof) Józefa P i o t r o w i e z a (Ogrody Nanieckie 5). Razem z Wojskiem Polskim i Radzieckim przybywa do wyzwolonej Gdyni. W kwietniu 1945 roku zostaje I-szym Komendantem Morskiego Rejentu Harcerzy w Gdyni.

Strata jaką było aresztowanie Komendanta THH "Sametnego Jastrzębia" była bardzo bolesna gdyż był on duszą i sprężyną całej organizacji. Poświęcenie z jakim pracował było bodźcem i przykładem dla wszystkich. Strata ta dała się również odczuć w dalszej pracy organizacyjnej.

Dzięki nieskomnej postawie hm. Henryka S z y m a n s k i e g o w czasie śledztwa prowadzonego przez Gestapo , jak również w czasie pobytu w obozie koncentracyjnym Stutthof - nikt z członków Tajnego Hufca Harcerzy nie został aresztowany i działalność THH mogła iść dalej.

Aresztowani i wywiezieni do obozu koncentracyjnego - Stutthof zostali oprócz "Sametnego Jastrzębia" również ci członkowie THH, którzy należeli do innych organizacji, na skutek ich rozszyfrowania przez Gestapo. Między innymi : Witold N i c k i, Ksawery G b u r e k , Henryk P r e n a j t i s, ^{Szyuko} Czesław i Jan B ę d z i n s c y. ^{Janusz} Hilary Nowakowski ^{buran} ^{Siemurzym Polakowski i Gdaniska (3 V 1943)}

W działalności THH w okresie od 1 stycznia 1940 roku do 26 listopada 1942 roku wzięli udział następujący harcerze :

/ 25-ty rocznik Działalności THH-Gdynia w latach 39-45 /

- phm ~~Władysław~~ **Nicki** - "Morski Orzeł" (63)
Zastępca Komendanta THH-Gdynia
- phm **Edmund** **Lemański** - "Szara-Sowa" (15)
Zastępca Komendanta THH-Gdynia
- H.R. **Roman** **Każmierzak** - "Piegowaty Głaz" (32)
Szef Wyszkozenia THH
- H.R. **Ryszard** **Chrzanowski** - "Wielki Wąż" (62)
Szef Usbrojenia i Akcji THH
- phm **Władysław** **Berendt** - "Mruczący Niedźwiędź" (7)
Szef Administracji THH
- phm **Tadeusz** **Hartel** - "Złota Błyszawica" (48)
Szef Służby Specjalnej i Zęcznik Komendanta THH
/ do specjalnych zleceń
- phm **Hubert** **Regulski** - "Złoty Jeleń" (16)
Przyboczny THH
- phm **Witold** **Michałowska** - "Niebieska Róża" (28)
Przyboczna THH
- phm **Jan** **Będziński** - "Stalowy Gret" (91)
Przyboczny THH
- HR **Marian** **Szary** - "Silny Dąb" (22)
Przyboczny THH
- HR **Edmund** **Śmiechalski** - ~~"Złoty Jeleń"~~ ^{Biały Krak} (4e)
- HR **Renata** **Hartel** - ~~"Szmaragdowa Paproć"~~ ^{Biały Krak} (66)
- HR **Gwidon** **Hartel** - ~~"Białe Góry"~~ ^{Nowy Byk} (49)
Dowódca Grupy Akcji Specjalnej - ODO
- phm **Henryk** **Król** - "Szona Weża" (88)
Dowódca Grupy Wypasażenia THH
- HR **Wanda** **Baldaska** - "Zielony Stępczyk" (48)
Dowódca Grupy Bezpieczeństwa Dokumentów i Kontroli
- HR **Maria** **Będzińska** - "Złotowłosa Ostka" (19)
Dowódca Grupy Wywiadu THH
- HR **Włodzisław** **Fischer** - "Ryczący Huragan" (51)
Dowódca Grupy Specjalnych Akcji Zbrojnych THH

nr 211
209
Mieczysław
Dobrowolski 44r.

Centralny Urząd Bezpieczeństwa Państwa
C U B P - III - cia
listopad 1942 do marca 1945 roku

Na skutek straszenia, przesławań i wzmocnionych represji Gestapo i robotników i techników polskiego ruchu oporu - nastąpiła chwilowa przerwa w pracy Tajnego Hufca Harcerszy.

Brak "Samotnego Jastrzębia", który osobисто utrzymywał kontakty z innymi organizacjami spowodował, że THH pozostał zdany wyłącznie na swoje siły.

Rada Hufca powierza obowiązki Komendanta THH p.m. Hubertowi R e g l i Ń s k i e m u ("Złoty Jeleń" nr. THH-16).

Mimo naprawdę trudnych warunków pracy jakie panowały w tym okresie kontynuuje on nadal z wielkim zapałem i poświęceniem rozpoczęte przez "Samotnego Jastrzębia" dzieło.

Podchorążym Alfred 1839r.

ps. Lena N 1943 roku Zygmuntowi T a n a s i e w i ("Przebiegły Ryś" - Francinek Sz-i z Por AK warkiem - Henryk SZYMANOWICZ THH-200)

udaje się w czasie kontakt z ludźmi AK z terenu Bydgoszczy. Melduje o tym p.o. Komendantowi THH p.m. Hubertowi R e g l i Ń s k i e m u który wysyła do Bydgoszczy delegację w składzie: Jan Walkusz ("Chytry Lis" THH-21) i Zygmunt T a n a s i e w i ("Przebiegły Ryś" THH-30). Tajny Hufiec Harcerszy wchodzi w skład AK - współdziała z oficerem gdynskiego wywiadu por. Janem B e l a u a m.

ps. Mściwoj

Kontakt celem przekazywania materiałów wywiadowczych utrzymuje z nim; p.o. Komendant THH "Złoty Jeleń", drugonowy "Przebiegły Ryś" i zastępowy "Chytry Lis".

Y Sierżant?

areizuje

X ~~pozbawieniem~~ 1944 roku Gestapo likwiduje siatkę wywiadowczą por. B e l a u a na skutek infiltracji do niej wspaniałych agentów. Do ~~nie~~ niesięcznym śledztwie por. B e l a u a w r o d 2 1 0 - m a

23 września 1944r.

uj Alfons Fojuta
Przybył do...
Sin...
Dobrowolski
uj Kacmarek
uj...
0102 Alfonsa Fojuta

ludźmi swojej grupy zostaje rozstrzelany w Ocyplu. Między innymi ginie wówczas dzielny harcerz z Gdyni - Chylonia Hubert ~~M a r s k i~~.

(i Cebula z Bydgoszy) oraz 9 innych żołnierzy Polskiej Podziemnej Armii

Por. B e l a w w czasie śledztwa nie wydał Tajnego Hufca Harcerzy. Ten dzielny oficer Polskiej Podziemnej był synem działacza plebiscytowego z Warszawy - aresztowanego i rozstrzelanego w 1939 roku w Warszawie. *Podobnie?*

(Był inisep)

Pod koniec 1945 roku "Złoty Jeleń" opuszcza teren Gdyni. *u produkcji kół - 18944 2*

Po opuszczeniu Gdyni przez "Złotego Jelenia" - Komendę Tajnego Hufca Harcerzy obejmuje Rada Hufca w następującym składzie:

H.O. ¹⁰³⁰ ~~Józef~~ S t a n i s ł a w S t a n i s ł a w s k i ¹⁰⁴⁵

(*Błęty* Kruk" THH-4e)

H.O. Józef K a w a l e c z y k

("Twarde Serce" THH-41)

HO ~~pan~~ Marian S z a r y

("Silny Dąb" THH-22)

"Silny Dąb" niedługo w czasie również musi opuścić teren Gdyni.

"Złoty Jeleń" przed opuszczeniem Gdyni powierza funkcję przewodniczącego Rady Hufca THH ; H.O. Edmundowi S t a n i s ł a w s k i e m u (*Błęty* "Kruk" THH-4e) tym samym obejmuje on stanowisko p.o. Komendanta Hufca. Zmienia pseudonim *Błęty* "Kruk" na "Kerski Orzeł" (uprzednio był to pseudonim p.n. Witolda N i c k i e g o)

W THH wprowadzono nową numerację licząc od 200 wzwyż. "Ben Hur" nr. THH-200 - to fikcyjny Komendant THH tego okresu. "Kerski Orzeł" przyjmuje nr. THH-201; jego zastępca "Twarde Serce" THH-202.

p.s. Czerwony Kruk "Janolot" Marcin Jastrzębski z zastępcą Janem Walckiem "Błęty Kruk" - Bohdan Świerczkowski w 1943

/28-na stronie Działalności THH-Gdynia w latach 39-45 /

Z dwóch drużyn "Morskie Orze" i "Twardego Serca" niektóre sastopy (trójki) rozwijają się w nowe drużyny np, drużyna Zygmunta Własziaka, Stefana Biskiego, Bolesława Szymborskiego.

Przebieg intensywne szkolenie wojskowe i praca wywiadowcza. Harcerze organizują broń, proch, amunicję, granaty, trytyl, oraz środki opatrunkowe. Drużyna samarytanek (sanitariuszek) Janiny Osypowej (obecnie Berendt) przygotowuje się w swoim zakresie.

W 1944 roku duceński p.o. Komendant THH H.A. Edmund Smieszek nawiązuje kontakt z oficerem organizacyjnym AK Edmundem Walskim (V Korpus IX Podgrupa Wywiadu IX Pz) skutkiem tego został skierowany jako przedstawiciel d-cy Grupy Wywiadu ppor. Stanisław Kaczmarski z poleceniem wcielenia tajnego Hufca Harcerzy do AK.

Jednakże po obustronnych negocjacjach postanowiono :

1. Hufce Harcerzy w Gdynia wchodzi w skład AK,
2. Obaj Hufcowi THH zostali zaprzysiężeni jako żołnierze / AK,
3. Ideologia harcerska winna być nadal pielęgnowana jak również tradycje ZHP utrzymane,
4. Kompetentnymi i odpowiedzialnymi za dalszy ciąg pracy harcerskiej zostali Hufcowi "Morski Orze" i "Twarde Serce",
5. Kierownictwo THH w sprawach dywersyjno-wywiadowczych przechodzi w ręce ppor. Stanisława Kaczmarskiego.

Zapoznawszy się z dotychczasowym dorobkiem THH ppor. Stanisław Kaczmarski imieniem d-cy IV Grupy wyróżnił hufcowych THH za ich inicjatywę i wkład pracy.

/ 29-ta strona Biuletynu THH-Łódź w latach 59-45 /

Członkowie Komendy THH :

1/ p.o. Komendant Hufca THH - H.O. Edmund S m i e s z c h a l s k i
("Morski Orzeł") - mianowany zastępcą plutonowym

2/ zastępca komendanta THH - H.O. Józef K a w r z y n c z y k
("Twarda Srebra") - mianowany zastępcą kapralem
/ a pod koniec 1944 r. za specjalne zasługi
sierżantem,

(sekretarka THH - H.R. Felicja R e g l i n s k a
("Wiosna"))

(og. Robert Dyducha gen. Wojsk. (był) Józef Lesiewicz)

Decyzją reorganizacji ; Tajny Hufiec Harcerszy dzieli się
na dwa plutony zwane oddziałami dyspersyjno-wywiadowczymi ;
01 i 02.

Na czele Oddziału 01 - stanął "Morski Orzeł"
Oddziału 02 - stanął "Twarda Srebra"

Skład Oddziału 01 ;

- d-ca plutonu
- łączniczka d-cy plutonu
- drużyna im. Gen. Władysława Sikorskiego
- drużyna im. Zawiszy Czarnego
- drużyna samarytanek THH
- zastęp Janka Górackiego
- zastęp Edmunda Cichńskiego

W zestawieniu szczegółowym :

- d-ca plutonu ; H.O. Edmund S m i e s z c h a l s k i
("Morski Orzeł" THH-2e1)
- łączniczka d-cy plutonu ; H.R. Urszula R e g l i n s k a
("Biały Gołąb" THH-213)
- d-ca drużyny im. Gen. Władysława Sikorskiego ;
dnik H.R. Zygmunt T a n e s i ("Przebiegły Ryś" THH-2e9)

/ 30-ta strona Działalności THW Gdynia w latach 39-45 /

- d-ca drużyny im. Zawiszy Czarnego - ^{czik} ~~H.R.~~ Stefan N i c k i
("Wielka Ręka" THH - 218)
- d-cc drużyny samarytanek - ~~H.R.~~ Janina C z a p l e w s k a
/ obecnie ~~Byerent~~ /
- zastępowy - ~~H.R.~~ Jan G ó r e c k i
("Młoda Mewa" THH-207)
- zastępowy - ~~H.R.~~ Edmund Cichauski
("Srebrny Lis" THH-208)

Skład oddziału 02 :

- D-ca plutonu
- Łączniczka d-cy plutonu ~~Stefanowa~~
- Drużyna im. pułkownika Dąbka
- Zastęp im. Mariana Kruszyńskiego
- Zastęp im. Alfreda Dyducha
- Zastęp im. Brunona Walkusza
- Zastęp im. hm. Lucjana Cykowskiego

" zastawienie szczegółowe :

- D-ca plutonu - ~~H.R.~~ Józef W a w r z y á c z y k
("Twarde Serce" THH - 202)
- Łączniczka d-cy plutonu - ~~H.R.~~ Mieczysława O l e s z a k o w a
("Przełotny Ptak " THH-241)
- d-ca Drużyny im. Pułkownika Dąbka - ~~H.R.~~ Bolesław
/ S z y m a n s k i
("Cicha Woda" THH-212)
- d-ca ^{Zastępu} Drużyny im. Mariana Kruszyńskiego. - ~~H.R.~~ Jerzy Nowak
("Drapieżny Ryś" THH-233)
- d-cc zastępu im. Brunona Walkusza - ~~H.R.~~ Jan W a l k u s z
("Cztery Lis" THH-211)
- d-ca ^{zastępu} zastępu im. Alfreda Dyducha - ~~H.R.~~ Robert D y d u c i
("Pstrąg")
- d-ca zastępu im. hm. Lucjana Cykowskiego - ~~H.R.~~ Zdzisław

/ 31-sza strona Działalności THH-Gdynia w latach 39-45 /

Zdrób / Nowak
(" Waligóra " THH-231)

Nr 230
231
232   *wielki*
wielki
25.

- łącznicza następów braci Nowaków - *H.A. Zofia Nowak*
(" Bystroka " THH -237)

Działalność THH wspólna z II Pł. Wywiadu przedstawiała się następująco:

1. WYWIAD ;
*****

- przygotowanie planów i szkiców niemieckich obiektów o znaczeniu wojskowym, jako podkładek do bombardowania przez RAF,
- zbieranie danych dotyczących niemieckich fabryk i warsztatów zbrojeniowych,
- współpraca przy sporządzaniu ankiety dotyczącej hitlerowskich zbrodni i zbrodniarzy wojennych,
- identyfikacja agentów Gestapo.

2. PROPAGANDA ;
*****

- sobotażu pracy w niemieckich ośrodkach zbrojeniowych jak również innych instytucjach związanych z prowadzeniem wojny przez ekupanta,
- wzmocnienie ducha oporu wśród ludności polskiej i nakłanianie do nieprisyjnowania tak zwanego "eindeutschowania",
- kolportowanie wiadomości radiowych państw sprzymierzonych .

3. SZKOLENIE THH ;
*****

/ 32-ga strona Działalności THH-Gdynia w latach 39-45 /

- władanie wszelkiego rodzaju bronią,
- szkolenie dywersyjne-wywiadowcze,
- zapoznanie z metodami niemieckiego kontrwywiadu i Gestapo,
- zdobywanie i przekazywanie do partyzantki w Borach Tuchelskich żywności, odzieży, lekarstw, broni, amunicji.

Powyższe zadania Komenda THH rozdzielila pomiędzy poszczególne drużyny. Za ich sumienne wykonanie byli odpowiedzialni drużynowi, zastępowi i drużynowa samarytanek.

Konkretne efekty kierowniczej działalności THH wspólnie z II Pł. przedstawią się następujące :

1. Członkowie THH efektywnie współpracowali przy sporządzeniu planów, szkiców i opisków niemieckich obiektów wojskowych, które zostały następnie precyzyjnie zbombardowane przez RAF . Do celów tych należały :
  - a) obiekty portowe w Gdyni,
  - b) śródmieście Gdyni głównie Hala Targowa,
  - c) lotnisko w Rumli Zagórzu.

Bardzo szczegółowe plany wykradł z Festungs Komendantur /z gabinetu Korweten Kapitana Kellera / w Gdyni - Hufcowy THH H.Ł. Józef W a w r z y á c z y k ("Twarde Serce" THH-202). Plany te nosiły czerwone pieczętki "ściśle tajne" i "własność Marynarki Wojennej". Wymienione plany odczytane na odczucie pieczęcią THH i podpisane przez Hufcowych THH - przekazane wywiadowi AK. Plany te zebrało dwóch oficerów alianckich odtransportowanych na m/s "Gustaw IV" do Szwecji. Około 6 tygodni później nastąpiło precyzyjne zbombardowanie tych obiektów przez RAF.

/ 33-cielniowa Działalność TRH-Gdynia w latach 39-45/

Również bardzo cennego materiału dotyczącego wydobycia
gas silników lotniczych niemieckich znajdujących się
w Hali Targowej w Gdyni dostarczył H.R. Edmund
S i e s z c h a i s k i ("Morski Orzeł" TRH-201)..

2. Współdziałanie z członkami II Pg. podczas wykradzenia
z biura konstrukcyjnego "Deutsche Werke Kiel" -Oddział w
Gdyni planów konstrukcyjnych najnowszej Rodzi podwodnej
ścisłszy i metryk torped. Plan wykradka "Mary" z II Pg.
odebrała je łączniczka Melita U s z b a ś c i k a z II Pg
b. uczennica Polskiego Gimnazjum w Gdańsku - przekazując
je ppor. Stanisławowi K a c e r z a k o w i.,

3. Udanie w akcjach "WOT" i "OWA" polegających na zbioraniu
i przetrzymywaniu w ukryciu dyspozycyjnemu wiadomości
tęczych niemieckiej w odkoji wojskowej w następujących
fabrykach :

- Deutsche Werke Kiel "WD"
- Flugzeugwerke "FW"
- Aparatenbau "BA"

Janusz Rzeźniczek
"Zygnant"

W akcjach tych wyróżniła się grupa kierowanego D e ł i ora
z II Pg. *AK* (DELIORA)

4. Współpraca przy sporządzeniu planów tęczych ewentualnej
dywersji w sektorze elektryfikacyjnym Gdyni. Była to akcja
jednorazowa - "PD"., *Mieczysław Jężycki* Nr 02-186/12
Mie i j e c i

5. TRH w okresie oswożenia Gdyni konspuował akcje "Aa" i "An"
polegające na zdobyciu broni i amunicji, żywności,
odzież i środków transportowych, które następnie były
przekazywane leśnemu oddziałowi polskiego ruchu oporu.
Akcja ta nie była dorywcza lecz systematyczna i trwała
około półtora roku. W ten sposób TRH przyczynił się do
stałego zaopatrzenia oddziałów leśnych.,

/ 34-ta strona Działalności THH-Gdynia w latach 39-45 /

6. THH współpracował w sporządzaniu ankiety dotyczącej składu niemieckich i srodniaroy wojennych.,
7. Wskazał w skroji "CR" polecał na indentyfikowaniu agentów Gestapo i informowaniu o nich ludności polskiej.,
8. Na większą skalę sakrejone skroje propagandowe znane w w konspiracji pod szyfrowym znakiem ;
  - "RC" kolpartowanie wiadomości radiowych państw sprzymierzonych,
  - "RZ" - zianie propagandy w kierunku świadomego sabotowania przez robotników polskich i niemieckich pracy w ośrodkach produkcji wojennej,
  - "AZ" - anty-zdrada i przeciwdziałanie tak zwanemu eideutschowaniu przez uwiadomianie ludność polskiej i podkreślanie zmiany narodowości jako największego przestępstwa wobec Narodu Polskiego.
9. Komenda THH przeprowadziła w ramach "M1D", "M3D" i "M2B" wojskowe i dywersyjne przeszkolenie THH - tak że każdy członek THH umiał w razie potrzeby posługiwać się bronią. Zarówno w walce wręcz jak też w akcjach zbiorowych. Wszyscy członkowie THH poznali metody i broni i umieli im przeciw ziać.

Melenc Stachowickowie - Marciniakowe francuzi i apteczki w Niemc. Mor. Taj. na skrytce

W organizowaniu leków i środków opatrunkowych wyróżnili się następujący harcerze ; *Marciniak Karol M o r a wozynski*
Urszula R e g l i n s k a i Zygmunt T a n a s. N. w. w. Polki
Gliniarzowie i Talaris

W akcjach zdobywania broni i zaopatrywania oddziałów leśnych zaskutylu na wyróżnienie ;

*(apteczki, nurochłode
 w metalowej skrytce
 kapozone 120 strome piemi dze
 w skrytce w skrytce)
 na 10 ludzi*

Wojna w Gdyni 39v.

- ppierwotnie? - Stanisław ~~K~~ *est* ~~a~~ *ń* ~~c~~ *z* ~~u~~ *k* ~~z~~ II Pł. *AK*
- Zygmunt ~~T~~ *an* ~~a~~ *ś* ("Przebiegły Ryś")
- Zdzisław ~~N~~ *e* ~~w~~ *a* ~~k~~ ("Walgóra")
- Belesław ~~S~~ *z* ~~y~~ *m* ~~a~~ *ń* ~~s~~ *k* ~~i~~ ("Cicha Woda")

10. Powołano komórkę "D" której zadaniem było wystawianie lewych dokumentów. Polakom ściganym przez władze niemieckie. Najsilniejsze nasilenie działalności komórki "D" przypadło w okresie ewakuacji obozu koncentracyjnego Stutthof (w czasie tak zwanego "marszu śmierci"). Komórka "D" uchroniła wielu Polaków przed ponownym aresztowaniem oraz represjami wroga..

11. Ukrywanie uciekinierów ze Stutthofu i innych. W akcji tej wyróżnił się ^{*usł*} ~~Przebiegły Ryś~~ ^{*zofia*} ~~Zygmunt T a n a ś~~ *Żeny*..

12. Akcja "Pestracz" polegała na przesyłaniu ostrzeżeń wybitnym hitlerowcom i innym odpowiedzialnym za terror i represje w celu zabezpieczenia spodziewanym bestialstwem w okresie walk o wyzwolenie Gdyni. W akcji tej członkowie THH brali udział jako informatorzy..

13. Członkowie THH wchodzący w skład grupy "Alarm Alarm" dokonali w ostatnim okresie obrony Gdyni przez Niemców szeregu dywersji, których zadaniem było zrywanie ładunków dynamitowych z drzew, które z chwilą zbliżania się Armii Czerwonej i Wojska Polskiego miały być przy pomocy eksplozji swalone na szosy i drogi wiodące do Gdyni - jako zapory. Również w szeregu innych obiektach miasta poprzecinano kable łączące materiały wybuchowe i tym samym w poważnym stopniu przeszkodzone akcji zmierzającej do zniszczenia miasta przez hitlerowców. W akcji tej wyróżnili się specjalnie ; "Węglarz", Michał ~~P~~ *a* ~~c~~ *h* ~~e~~ *t* ~~s~~, Tadeusz ~~L~~ *a* ~~m~~ *e* ~~n~~ *t* ~~a~~, Jerzy ~~N~~ *e* ~~w~~ *a* ~~k~~, Zygmunt ~~G~~ *r* ~~z~~ *e* ~~s~~ *i* ~~a~~ *k* i Robert ~~D~~ *y* ~~d~~ *u* ~~c~~ *i*

- A K O J A B - 2 -

W miesiącu ^{listopada, grudnia} ~~grudniu~~ 1944 roku, styczniu i lutym 1945 roku organizacja podziemna Tajny Hufiec Harcerzy- Gdynia z inicjatywy oficerów AK **Joschima J e a c h i m e z y k a** ("Joschim") i **Stanisława K a c z m a r k a** opracowała dokładne plany hitlerowskich umocnień Gdyni i jej przedpól.

W pracy tej koordynowanej przez hufcowych THH **Edmunda S m i e s z c h a l s k i e g o** ("Moraki Orzeł") i **Józefa W e w r s y n o s z y k a** ("Twarde Serce") wyróżniły się następujące drużyny i zastępy THH:

- drużyna ^{cz.ka} ~~cz.ka~~ **Rygmunta T a n a s i a** ("Przebiegły Ryś")
- zastęp ^{cz.ka} ~~cz.ka~~ **Stefana M a r c k i e g o** ("Wielka Ręka")
- zastęp ^{cz.ka} ~~cz.ka~~ **Jerzego N o w a k e** ("Drapieżny Ryś")
- zastęp ^{cz.ka} ~~cz.ka~~ **Bolesława S z y m a n s k i e g o** ("Głucha Woda")
- zastęp ^{cz.ka} ~~cz.ka~~ **Zdzisława N o w a k a** ("Waliłgóra")
- zastęp ^{cz.ka} ~~cz.ka~~ **Robertę D y d u c h a** ("Petrąg")
- zastęp ^{cz.ka} ~~cz.ka~~ **Edmunda C i c h a n s k i e g o** ("Srebrny Lis")
- zastęp ^{cz.ka} ~~cz.ka~~ **Janka G ó r e c k i e g o** ("Młoda Mewa")

Plany kreslił na zorganizowanych przez siebie z Katastrantu sztabówkach H.N. **Jan G ó r e c k i** ("Młoda Mewa") wraz z zespołem. (w skali 1:10 000)

Godny podkreślenia jest tu udział ucikiniera z obozu śmierci w Stutthowie - **Hilarego N o w a k o w s k i e g o** z Szarych Szeregów w Gdyni.

Gotowe plany w dwóch egzemplarzach dostarczono Armii Radzieckiej przedzierając się poprzez linię frontu. Pierwszy

/ 38-... /

2.	Stanisław	Karłowicz	-
3.	Józef	Waszyński	-
4.	Edmund	Smieszalski	-
5.	Mieczysław	Pobrocka (Oleszak)	-
6.	Zygmunt	Tanaś	-
7.	Stefan	Nicki	-
8.	Jerzy	Nowak	-
9.	Bolesław	Szymański	-
10.	Robert	Dyduch	-
11.	Jan	Górecki	-
12.	Hilary	Nowakowski	-
13.	Jan	Paciejko	-
14.	Jan <i>Gerard nie żyje</i>	Wolkusz	-
15.	Irona	Kaskiewicz	-
16.	Zdzisław <i>nie żyje</i>	Nowak	-
17.	Polina <i>Wolkusz</i>	-Grzebyta	-
18.	Leszek	Kospiński	-
19.	Roman	Budyn	-
20.	Edmund <i>nie żyje</i>	Idczak	-
21.	Józef	Groczyński	-
22.	Jerzy	Tanaś	-
23.	Marian	Adamski	-
24.	~~Henryk~~ <i>Benedykt</i>	Langowski	-
25.	Bogdan	Pawłowski	-
26.	Mieczysław	Piszer	-
27.	Zofia <i>NOWAK</i>	Lewicka	-
28.	Michał <i>nie żyje</i>	Pachota	-
29.	Tadeusz <i>nie żyje</i>	Lament	-
30.	Alfred	Smieszalski	-
31.	Alfonz	Smieszalski	-
32.	Leszek <i>nie żyje</i>	Smieszalski	-
33.	Zygmunt <i>nie żyje</i>	Kłata-Przechlewski	-
34.	Tadeusz <i>nie żyje</i>	Marciniak	-
35.	Marian <i>nie żyje</i>	Sołtyśnik	-
36.	Józef	Rzeźniczak	-

37.	Edmund	Cichowski + 3	- Gdynia	<i>Susypunkta 105/8</i>
38.	Edmund	Szopiński	- Gdynia	
39.	Rajmund	Maszkiewicz	- Gdynia	
40.	Zygmunt	Breda - Pawłowski	- Gdynia	<i>Zamknięcie</i>
41.	Jan	Grzesiak	- Gdynia	<i>Wielkopolska 10/58</i>
42.	Kazimierz	Grzesiak	- Gdynia	<i>Edgier - Orzawa 4/25</i>
43.	Zygmunt	Grzesiak	- Gdynia	<i>Towar. Al. Zyg. 3d/15</i>
44.	<i>Zdziałanie</i>		- Gdynia	

Joachim J o a c h i m c z y k ("Joachim") po upadku powsta-
nie warszawskiego w którym brał udział jako oficer BIP-VI
Oddział AK zostaje wywieziony przez Niemców. Ucieka z transpo-
w dredze z Sandbomstel do Murnau w miejscowości Ingelstätt
(Bawaria) i przez Wiedeń dociera do Gdyni gdzie ukrywa się.

Przez Jana P o c i e j k ę nawiązuje kontakt z Hufcowym
THH Józefem i a r z y n e z y k i e m i ppor. Stanisławem
K a c z e r n i k i e m i wstępuje się do pracy THH w Gdyni.

Na odpowie dowódców omawiana była sprawa zbrojnego przebi-
cia się przez front. Ze strategicznych względów koncepcję tą
odrzucono. Wówczas por. Joachim J o a c h i m c z y k przedsta-
wił koncepcję akcji, która przyspieszyłaby wyzwolenie Wybrzeża
i tym samym pomogła więźniom Stutthofu, którzy ginęli w tym
czasie w marszu śmierci i ludności oraz uchroniłaby nasze
miasto Gdynię od zniszczenia.

Akcji tej nadano kryptonim ; B-2 - polegała ona na
sperzadzeniu planów niemieckich obwarowań, rozmieszczenia
niemieckich jednostek i ich uzbrojenia w Gdyni i na jej
dalekich przedpolach oraz na przeniesieniu tych planów przez
linię frontu do nadsciągającej Armii Czerwonej.

/ 40-ta strona Działalności T.H.-Gdynia w latach 39-45 /

W działalności Tajnego Hufca Harcerzy w latach 1943 do 1945 wyróżnili się następujący Harcerze :

1.	H.R.	Józef	Lawrynczyk	- d-ca ~~Gdyńskiego~~ ^{2 Pluton}
2.	H.R.	Edmund	Smieszchalski	- d-ca ~~Oddziału~~ ^{1 Pluton}
3.	H.R.	Mieczysława	Oleszakówna	- łączniczka THH
4.	H.R.	Jan, Gerard	Walkusz <i>nie żyje</i>	- zastępowy
5.	H.R.	Zygmunt	Tanas	- drużynowy
6.	H.R.	Wojciech	Nieki	- drużynowy
7.	H.	Zdzisław	Nowak <i>nie żyje</i>	- drużynowy
8.	H.R.	Belesław	Szymański	- drużynowy
9.	H.R.	Robert	Dejoch	- zastępowy
10.	H.R.	Mieczysław	Stawicki <i>nie żyje</i>	- zastępowy
11.	H.R.	Jerzy	Nowak	- zastępowy <i>Edward Pętkowski</i>
12.	H.R.	Jan	Górecki	- zastępowy <i>nie żyje</i>
13.	H.R.	Marian	Adamczak	- zastępowy
14.	H.R.	Leszek	Kostencki	- zastępowy
15.	H.R.	Józef	Szczepanski	- zastępowy
16.	H.R.	Roman	Budyń	- zastępowy
17.	H.P.	Michał	Fuchota <i>nie żyje</i>	- szeregowiec
18.	H.R.	Alfred	Smieszchalski	- szeregowiec
19.	H.R.	Alfons	Smieszchalski	- szeregowiec
20.	H.R.	Edmund	Idczak <i>nie żyje</i>	- szeregowiec
21.	H.R.	Jerzy	Tanas	- szeregowiec
22.	H.R.	Benedykt	Langowski	- szeregowiec
23.	H.R.	Bogdan	Paradowski	- szeregowiec
24.	H.R.	Edmund	Szopincki	- szeregowiec
25.	H.R.	Rajmund	Masłowski	- szeregowiec
26.	H.R.	Irena	Maszkiewicz	- łączniczka THH'AK
27.	H.R.	Felicja	Walkusz (Grzebyta)	- łączniczka
28.	H.R.	Janina	Czaplewska (Berent)	- drużynowa
29.	H.R.	Helena	Banach (KALISZ)	- szeregowiec
30.	H.R.	Renata	Hartel (Bżeska)	- szeregowiec
31.	H.P.	Dr. Irena	nie żyje Olszak (Tróbel)	- szeregowca

nie żyje
Czesław Wozniak
Zygmunt

Jan Grewal - Sergy Mars
Wacław Smieszchalski - Biedy drab - nie żyje
Kolonia Pętkowski
Wacław Pętkowski - Wacław Wacław

/ 41 -sza strona Działalności THH-Gdynia w latach 39-45 /

- 32. H.R. Zofia Nowak (Lewicki) - łączniczka
- 33. H.R. Felicja Reglińska - łączniczka
- 34. H.R. Stanisława Reglińska - sekretarka THH
- 35. HR, *Marionna Adamowska-LIPSKA* - zastępca
- 36. HR *Leoladia Górcka* - zastępca
(zginęła w 1945 od bomby)
Malina Skopinska *dyż. Gauszowyk*
2 Zofia Górcka

Po ~~rozwiązaniu~~ *wywołaniu* Gdyni przez Wojsko Polskie i Armie Czerwoną członkowie Tajnego Ruchu Harcerzy w Gdyni dekonspirują się i przystępują do organizowania odrodzonego i wolnego Związku Harcerstwa Polskiego.

Wszyscy przystępują do usuwania pozostałości hitlerowskich i do odbudowy wolnej Polski *demokratycznej*.

Rozkazem Komendanta Morackiego Rejonu Harcerzy w Gdyni *ha. Henryka Szymańskiego D.1/45* z dnia 16 września 1945 roku wszyscy uczestnicy podziemnej harcerskiej walki z okupantem hitlerowskim w okresie lat 1939 do 1945 mianowani zostali *Harcerzami Rejonu Gdyni*.

Tym samym rozkazem z dnia 16 września został ustanowiony jako tradycyjne co roczne święto Harcerstwa Gdyni poświęcone podtrzymywaniu dobrych tradycji osiągniętych przez THH w ciężkich latach okupacji niemieckiej.

b. I Komendant THH
Gdynia

b.D-ca Akcji B-2
THH

b. Przewodniczący
Komisji Historycznej
Morackiego Rejonu Harc
i Hufca w Gdyni

/-/Henryk Szymański *ha.* /-/Joachim Jauchimczyk /-/Szymon Tanaś/
por. H.R. H.R.

Wykaz nazwisk wyienionych w tym opracowaniu - w kolejnosci opisu:

*Kenia
wpisy nie sily
ntopini*

Do Czesci I - szej:

1. hm por. Seleszaw Polkowski - ~~obrona Okazywia~~ *obrona Okazywia* ~~ul. Gocislawow 50/40~~ *Ladwa*
2. hm Lucjan Galkowski - "Szare Szeregi" Gdynia *obrotnik, zginel wojenny w klatce 1944*
3. phm Marian Kroszynski - ~~obrona Okazywia~~ *obrotnik, Gdynia* ~~(Kom. por. FRUCZKA)~~
4. mjr. ppak Zausza - ~~obrona Okazywia~~ *obrotnik, Gdynia* ~~ul. Abraham~~
5. H.R. Heder Gibala - ~~obrona Okazywia~~ *obrotnik, Gdynia* ~~adres nie znany~~
6. phm Wladyslaw Jacowski - ~~obrona Okazywia~~ *obrotnik, Gdynia* ~~Jastarnia, Okrodek Moraki G.O.V.~~
7. H.R. Roman Kaczmarek - ~~obrona Okazywia~~
8. H.R. Feliks Kaminiczak - ~~obrona Okazywia~~ *21. III 1944 - ken Kenia*
9. phm Henryk Krol - ~~obrona Okazywia~~ *obrotnik, Gdynia* ~~"Słoma" "oda" THH-88~~ *THH- Gdynia* ~~Seimenny Potok~~ *i II Pz Gdynia AK*
10. H.R. Jozef Lubiewski - ~~obrona Okazywia~~ *obrotnik, Gdynia* ~~nie zyje poleg 1939~~
11. H.R. Tadeusz Marciniak - ~~obrona Okazywia~~ *obrotnik, Gdynia* ~~Gdynia ul. Słowackiego 58 a.5~~ *THH* *i II Pz AK*
12. H.R. Czeslaw Szlachetkowski - ~~obrona Okazywia~~ *obrotnik* ~~"Szare Szeregi" Gdynia~~
13. H.R. Alfred Dyduch - ~~obrona Okazywia~~ ~~nie zyje poleg 1939~~

/ 2-ty tydzień nawiązek ujętych w niniejszym opracowaniu /

- 14. hm Benedykt Jarczyński - "Szare Szeregi"
nie było *zmarł w czasie ewakuacji: hitlerofob*
z 11 dni w Wolności
- 15. hm Jadwiga ~~Szewczyk~~ Roteclja - "Szare Szeregi"
nie było *Gdynia*
- 14. phm Andrzej Kozianowski - THH-Gdynia
"Gwiżdżący kosa" THH-7
nie było *foliety w Part. Wzrost*
- 17. H.R. Stanisław Cichocki - THH-Gdynia
"Zielone Pióro" THH-39
nie było *foliety w Part. Wzrost* *2 uiszi*
- 18. H.R. Zbigniew Grabowski - THH-Gdynia
"Popielaty klosz" THH-97
nie było *foliety w Part. Wzrost* *5 uiszi*
- 19. H.R. Stanisław Wondrusz - THH-Gdynia
"Gwiżdżący kosa" THH-297
nie było *foliety w Part. Wzrost*
- 20. phm Witold Micki - THH-Gdynia
"Korski Orzeł" THH-63
nie było *zmarł w czasie ewakuacji: hitlerofob* *1945*
i bez karegi
- 21. phm Tadeusz Martel - THH-Gdynia
"Złota Byskawica" THH-48
Gdynia ulica Dąbrowskiego 22/8
- 22. phm Edmund Lemański - THH-Gdynia
"Szara Sowa" THH-15
Katowice
- 23. hm Henryk Szymański - THH-Gdynia
"Samotny Jastrząb" THH-13
nie było *zmarł w czasie ewakuacji: hitlerofob*

24. HR Kuczyński Gmisiński Pułk AK Bosta
foliety w Part. Wzrost

24 HR Kuczyński Gmisiński Pułk AK Bosta
foliety w Part. Wzrost *zmarł w czasie ewakuacji: hitlerofob*
25 HR Edmund MATEJA ~~foliety w Part. Wzrost~~ MATGAS *foliety w Part. Wzrost* Pułk AK Bosta
zmarł w czasie ewakuacji: hitlerofob

/ 3-cia strona wykazu nazwisk ujętych w niniejszym opracowaniu /

Do C z e s t o i II - dziej :

25

24. H.J. Roman Kozmierczak - THH-Gdynia
~~Longville~~ "Pierwszy Czas" THH-32 *"Pierwszy Czas"*
~~adres nie znany~~

25. H.R. Ignacy Chrusanowski - THH-Gdynia
"Wielki Las" THH-62
~~adres~~

26. phm Władysław Berent - THH-Gdynia
"Kruczący Niedawiedź" THH-14
~~Gdynia - Pleszew~~

27. phm Jan Będziński - THH-Gdynia
"Stalowy Groń" THH-91 *i ława kury*
Gdynia ul. Czerwonych Koszyków

28. phm Marian Szary - THH - Gdynia
"Silny Dąb" THH-22
Gdynia ulica Władysława IV 30

29. H.R. Czesław Będziński - THH-Gdynia
"Śpiewający Sarniak" THH-135 *i ława kury*
nie żyje

30. phm Nina Makowska (Król) - THH-Gdynia *nie żyje*
"Niebieska Róża" THH-28
~~adres~~

31. phm Hubert Regliński - THH-Gdynia
"Złoty Jeleń" THH-16 *nie żyje*
~~Gdynia Szczecińska 28/4~~

32. H.R. Edmund Śpieszchalski - THH-Gdynia
~~Bianka~~ "Czarny Kruk" THH-40
Gdynia Dzierżyńskiego 98/5

33. H.R. Ksawery Gburek - THH-Gdynia *i ława kury*
"Czujny Bizon" THH-194
Gdynia

34 HR Józef Wierzyński
Wanda Józefowa THH-41
35

/ 4-cie strona wykazu nazwisk ujętych w niniejszym opracowaniu /

36

36. H.R. Maria ~~Bezdzińska~~ (Nioka) - THH-Gdynia
"2 Toturiosa Osika" THH-196
~~Gdynia~~

37. H.R. Aleksander Klimkowski - THH-Gdynia
"Fonury Grzmot" THH-72

37. H.R. ~~Jan~~ ~~Bezdziński~~? Piszor ~~Bezdziński~~ - THH-Gdynia
"Ryczący Huragan" THH-51
~~Gdynia~~ *zadanie z 25 kwietnia*

38. H.R. Zygmunt Sołdecki - THH-Gdynia
"Krwawy Bizon" THH-182
~~Gdynia~~

39. H.R. Irena Bałinska - THH-Gdynia
"Zielony Storczyk" THH-50
~~Gdynia Władysława IV 7~~

40. H.R. Marian Reinsch (pamięć) - THH-Gdynia
"Biała Pala" THH-189 (samobójstwo)
~~Gdynia~~

41. H.R. Jan Rylski - THH-Gdynia
"Cichy Dzień" THH-133
~~Gdynia~~

42. H.R. Renata Martel (Brzeska) - THH-Gdynia
"Smaragdowa Paproć" THH-60
~~Gdynia Wilińskiego 58~~

43. H.R. Jan Kopecki - THH-Gdynia
"Rogaty Tur" THH-87
~~Gdynia~~

44. H.R. Bogusław Lewandowski - THH-Gdynia
"Koch" THH-90
~~Gdynia~~

46

46. H.R. Jan Pielen - THH-Gdynia
"Koch" THH-90
~~Gdynia~~

*Wspominał Sviden Hertel, który był z uśmiechem w THH
Opisaj mi proszę...
Ma piękny...
amag +...*

*tragedia synów
rodziców
podpisali mi...*

*Podziękuję...
...do...
...nie...
...nie...*

*Wielu...
miot...
...
343*

/ 5-ka strona wyrostu nazwisk zjadanych w nielubymy ogrodnictwie /

45. Szymon Wille z THH 95 - Szymon
- THH-Gdynia
i bwa kemp
46. H.R. Alfons Polaszczak - THH-Gdynia
~~Wille~~ THH 96 Mark. Ekiert
47. H.R. Henryk Byk Martel - THH-Gdynia
THH 49
~~Wille~~ 98
48. H.R. Bernard Rydzicki - Szare Szeregi
"Konrad" Zakatoway 1X 42 w gestopie w Gdyni
49. H.R. Bogusław Adamczak z Gdyni - Szare Szeregi
nie było zginął w czasie wojny w 1945 r. 20 laty
50. pkm Henryk Danemann - Szare Szeregi
Giganta b. m. w. 1945 r. w Gdyni
i tam druznowy
51. pkm Edmund Dylowski - Szare Szeregi
~~Wille~~
52. H.R. Witold Baidurdzia - Szare Szeregi
Gdynia nie było
53. pkm Maciej Gwiazda - Szare Szeregi
54. HR ~~Gdynia~~ Wojciech Gwiazda zginął w czasie wojny w 1943 r. - Sz Sz
55. H.R. Zbigniew Gizek Gizek - Szare Szeregi
Podgórszyn ul. Żelazna 63 p. Jelenia Góra
56. H.R. Józef Kożacki - Szare Szeregi
Gdynia Głęboko
57. H.R. Konrad Łętowski - Szare Szeregi
nie było Głęboko? zginął? zginął w wojnie
58. H.R. Felicjan Łada - Szare Szeregi
Gdynia

/ 6-ta strona wykazu nazwisk ujętych w niniejszym opracowaniu /

61 89

57. H.R. ~~Jan~~ Zawadzki - Szare Szeregi

60

58. H.R. ~~Jan~~ Zawadzki - Szare Szeregi

61

59. H.R. Edmund Nowak - Szare Szeregi
nie tyje zginęł obria ko.

62

56. H.R. Hilary Nowakowski - Szare Szeregi
THM - Gdynia

dopisać →

63

51. H.R. Zygmunt Barloch (Kawski) - Szare Szeregi
Gdynia ~~Albion~~ b. m. w. Polskiego Gimnazjum i Liceum

64

52. H.R. Marian Pawluczuk - Szare Szeregi
Gdynia nie tyje THM - Gdynia
Henryk Nowakowski i jego brat do Gdyni

65

53. H.R. Zbyszek Reczkowicz - Szare Szeregi

66

54. H.R. Henryk Smieszalski - Szare Szeregi
Gdynia nie tyje THM - Gdynia

67

55. H.R. Edmund ~~Wyszewski~~ - Szare Szeregi

68

56. H.R. Stanisław ~~Wanago~~ - Szare Szeregi
Gdynia nie tyje

można
Mar. Woj

69

57. H.R. Franciszek ~~Wysocinski~~ - Szare Szeregi
Gdynia ~~Albion~~ nie tyje 2 W 2

70

58. H.R. Jerzy Wojciechowski - Szare Szeregi
Gdynia

71

59. H.R. Henryk Waurzynowski - Szare Szeregi
Gdynia

72

56. H.R. Kazimierz Skrzypczak - Szare Szeregi
Gdynia

75

73

51. H.R. Bernard Szczeblewski - Szare Szeregi

dopisać → b. m. w. Polskiego Gimnazjum i Liceum
Gdynia ~~Albion~~ "Banek"

/ 7-na strona wykazu nazwisk ujętych w niniejszym opracowaniu /

- 76 ~~74~~ H.R. Jan Zosubka - Szare Szeregi
~~adres nie znany~~
- ~~75~~ H.R. Leszek Zdrojewski - Szare Szeregi
- ~~76~~ HR Zygmunt Garba Szare Szeregi
- ~~77~~ HR Hubert (Kosimica) Garba Szare Szeregi Gdynia
zginął w barze w m. Kosimica
Do C z ę 6 o i III-ciej :
- ~~78~~ HR Kolesa BANACH-KALISZ - THH-Gdynia
- ~~79~~ 74. H.R. Zygmunt Tanaś - THH-Gdynia
"Przebiegły Ryś" THH-209
~~Gdynia ul. Witomilanka 8~~
- ~~80~~ 75. H.R. Jan Walkusz - THH-Gdynia
"Cytrynki" THH-211
~~Gdynia Wajtkowska Baniowska 6~~
- ~~81~~ 76. por. Jan Belau "Lis" ~~THH-212~~ ~~II PG~~ dca Wywiadu AK
nie żyje w 1944 w OCYPLU K. Staryjorki Pol. u Gdyni
- ~~82~~ 77. H.R. Hubert Mański - harcerz, żołnierz AK
nie żyje w 1944 w OCYPLU K. Staryjorki Pol. Polski Podziemiej
- ~~83~~ 78. H.R. Józef Jawrzyńczyk - THH-Gdynia
"Twarde Serce" THH-213 ~~212~~ Nr 202 Nr 41, później 202
~~Sopot 26 Podziemia 792/2~~
- ~~84~~ 79. H.R. Stefan Nicki - THH-Gdynia
"Wielka Ręka" THH 218.
~~Gdynia Baniowskiego 14/4~~
- ~~85~~ 80. H.R. Bolesław Szymanski - THH-Gdynia
"Cicha Woda" THH-212
~~Gdynia Opola~~
- ~~86~~ 81. H.R. Janina Gajewska (Berent) - THH-Gdynia
~~Gdańsk - przeszedł~~ fund ? "Zarna Janke"
- ~~87~~ 82. ppor. Edmund Wolz dca - II PG. AK 01-185
nie żyje u

/ 6-ma strona wykazu nazwisk ujętych w niniejszym opracowaniu /

- 90 ~~83.~~ M. Stanisław Kaczmarek ~~d-a~~ II Pg. AK⁰²⁻¹⁸⁶
~~Gatowice (adriak)~~
- 91 ~~84.~~ H.R. Felicya Reglińska - THH-Gdynia
~~"Płon" 2~~ *skrócił pseudonim*
~~Gdynia ul. Szczęśliwska 28/4~~
- 92 ~~85.~~ H.R. Urszula Reglińska - THH-Gdynia
"Biały Gąsiek" THH - 213 ?
~~Gdynia ul. Szczęśliwska 28/4~~
- 93 HR ~~86.~~ Leokadia Górecka *syna w bombardowaniu THH Gdynia*
94 ~~85.~~ H.R. Jan Górecki - THH-Gdynia
"Kłoda Nowa" THH-227 *Gdynia ul. Szczęśliwska 28/4 (syna)*
- 95 ~~87.~~ *sierżant* Jan Pociągalski ~~Sopot ko. Gdyni~~ - II Pg.
- 96 ~~88.~~ H.R. Edward Ciochanowski - THH-Gdynia
"Szaryty Lis" THH-228 *(długoletni MHO)*
- 97 ~~89.~~ H.R. Wiesława Głuszak (Pobłocka) - THH-Gdynia
"Przebieg Ptak" THH-241 ?
~~Gdynia ul. Szczęśliwska 28/4~~
- 98 ~~90.~~ HR Jrena LESZAK (WRÓBEL) THH-Gdynia
- 99 ~~90.~~ H.R. Jerzy Nowak - THH-Gdynia
"Drapieżny Rys" THH-233
~~Gdynia ul. Szczęśliwska 28/4~~
- 100 ~~91.~~ H.R. Robert Lechuck - THH-Gdynia
"Petrus"
~~Sopot~~
- 101 ~~92.~~ H.R. Zdzisław Łowek - THH-Gdynia
"Waligóra" THH - 231 ? *(PŁO)*
~~Gdynia ul. Szczęśliwska 28/4~~
- 102 ~~93.~~ H.R. Zofia Nowak (Lewicka) - THH-Gdynia
"Bystroczka" THH (237 ?)
~~Gdynia ul. Szczęśliwska 28/4~~
- 103 ~~94.~~ ~~Tamara~~ Melita *użycie* Urbanińska - *nie żyje* - II Pg. AK
- A03 ~~95.~~ - Wincenty DELIOR - II Pg. AK
- 104 ~~96.~~ *użycie - Wiersze* DELIOR (DELIOR)

19-to strona wykazu nazwisk ujętych w niniejszym opracowaniu

Szwarc Szary
- ~~THH-Gdynia~~

102

96. H.R. Karol Morawosynski

103

97. *bosmanm. 239V.*
~~Stanisław~~ *KOSTEN* ~~ul. Sławkowska~~ *nie żyje* - II PG-AK

104

98. H.R. Michał *Fachota* *nie żyje* - THH-Gdynia
~~Gdynia Janowa~~ *Levia Kopyła*

105

99. H.R. Tadeusz *Leanta* *nie żyje* - THH-Gdynia
~~Gdynia~~ *Markus Lew*

106

100. H.R. Zygmunt *Grzegorz* - THH-Gdynia
~~Gdynia~~ *fund. B. Bereski Lew*

107

101. H.R. *Robert* ~~...~~ - THH-Gdynia
Podryg *Dyduch*

108

102. *gen. Mijulski* - I Komendant Wojskowy Gdańska

108

106. *pułkownik Kostrow* - d-ca wywiadu i dywersji Armii Czerwonej

109

104. H.R. *Irena* *Iskiewicz* - THH-Gdynia
~~...~~ *(Urosz z wydyduch)*

110

105. H.R. *AK* *Joachia* *Joachimczyk* - *Postanie Warsz.*
"Joachia" - THH-Gdynia
~~Gdynia ul. Mickiewicza 17~~

111

106. H.R. *Felicja* *Waluas* *(Grzebyta)* - THH-Gdynia
obocinie
~~...~~

113

107. H.R. *Leszek* *Kostenicki* - THH-Gdynia
~~...~~ *44* *Orla Oko*

114

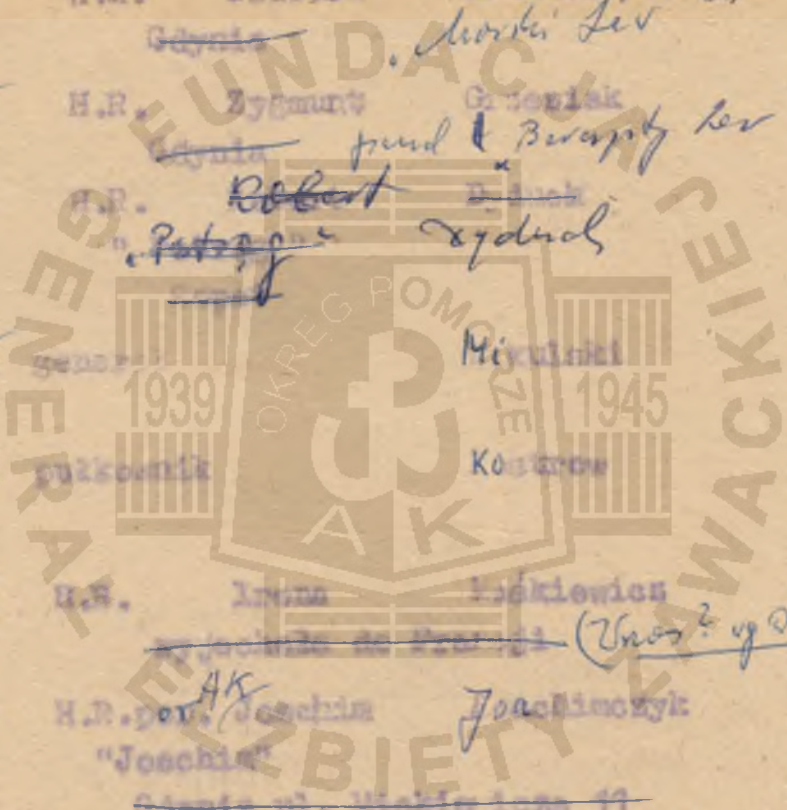
108. H.R. *Ryszard* *Budyń* *publ. Orzeł* - THH-Gdynia
~~Gdynia Starobłocisz 33~~

115

109. H.R. *Edmund* *Idczak* - THH-Gdynia
Tarzan
~~...~~

116

110. H.R. *Józef* *Szczepanski* - THH-Gdynia
Gdynia *lewy Dykut*

/10-te strona wykazu nazwisk ujętych w niniejszym opracowaniu /

- 117 111. H.R. Jerzy Tanaś - THH-Gdynia
" Ryczący Bawół "
~~Forum Gdynia 42/44~~
- 118 112. H.R. Marian Adamczak - THH-Gdynia
" Baroli Róg "
~~Gdynia Cisowa Pisoniczka 15 a~~
- 119 113. H.R. ^{Benedykt} ~~Henryk~~ Langowski - THH-Gdynia
" Młody Lampart "
~~Gdynia Tatrzańsko 6~~
- 120 114. Bogdan Pawłowski HR. - THH-Gdynia
" Stalowy Bagnet "
~~Gdynia Czerwonych Kosy 24~~
- 121 115. H.R. Mieczysław Fiszer - THH-Gdynia
~~Gdynia Matejki 1/4~~ *Kamionka Surci*
- 122 116. H.R. Alfred Śmieszchalski - THH-Gdynia
~~Gdańsk Przesza Ogrodowa 9~~ *fund? Surobiny 11*
- 123 117. H.R. Alfons Śmieszchalski - THH-Gdynia
~~Gdynia Weimosci 1~~ *fund? "Morti Weim"*
- 124 118. H.R. Leszek *wie 27 1/2* Śmieszchalski - THH-Gdynia
~~Gdynia Książki 17~~
- 125 119. H.R. Zygmunt Piata-Przechlewski - THH-Gdynia
wie 27 1/2 ~~Gdynia Grłowo Akacyjowa 57~~ *fund? "Rudy Lis"*
- 126 120. H.R. Marian Sołtysek - THH-Gdynia
wie 27 1/2 ~~Peenat~~ *fund? "Tropie 12"*
- 127 121. H.R. Józef Rzeźniczak AK - ~~47~~ *Obrona Helu 1939.*
~~Warszawa "Zygmunt"~~ *Gdynia*
100 Strony 1939 AK -
- 128 122. H.R. Edmund Szopiński - THH-Gdynia
~~Gdynia~~ *fund?*
- 129 123. H.R. Rajmund Maskiewicz - THH-Gdynia
~~Gdynia~~ *fund? "Bystry 50196"*
- 130 124. H.R. Zygmunt Broda-Pantawski - THH-Gdynia
wie 27 1/2 ~~Peenat~~ *fund "Czarna Pentere"*

Reolubia Grucha (zginęła w marcu 1945 r.
jedyną bambudownicę)

56

/11-ta strona wykazu nazwisk ujętych w niniejszym opracowaniu /

- 131 125. H.R. Jan Grzesiak - THH-Gdynia
~~Gdynia~~ *Brzydzi*
- 132 126. H.R. Kazimierz Grzesiak - THH-Gdynia
~~Gdynia~~ *Bielski Ośceć nie żyje*
127. H.R. ~~Jan Grzesiak~~ - THH-Gdynia
~~Gdynia~~ *nie żyje*
- 135 128. H.R. ~~Jan Grzesiak~~ - THH-Gdynia
~~Gdynia~~ *3 Rybie Oleo*
129. H.R. Irena ~~Grzesiak~~ - THH-Gdynia
~~Gdynia~~ *nie żyje* *Olzak (Koszał)*
- 134 130. H.R. ~~Jan Grzesiak~~ - THH-Gdynia
~~Gdynia~~ *nie żyje* *Jan Kóler*
131. H.R. ~~Jan Grzesiak~~ - THH-Gdynia
~~Gdynia~~ *nie żyje* *Admirałowie (Zygalski)*
132. H.R. ~~Helena Grzesiak~~ - THH-Gdynia
~~Gdynia~~ *nie żyje* *Helena Banałowa Kalin a Bydgoszcz*
133. H.R. ~~Jan Grzesiak~~ - THH-Gdynia
~~Gdynia~~ *nie żyje* *Jan Grzesiak*

Opracowane na podstawie relacji uczestników i innych dokumentów
(od 1939-42) Henryk Szymanski i 1945-1946 (od 1943-45)
Niewątpliwie praca ta zawiera szereg braków lub niedociągnięć,
Dlatego bardzo prosimy o przesyłanie swoich uwag na adres ;
Henryk Szymanski Gdynia ul. 3 maja 27 n. 100
nie żyje

Wyjątek z artykułu sensacyjnego
z prasy "Dziennik Bałtycki"

Czy Dowództwo Armii Czerwonej i angielski RAF
korzystały z podziemnej akcji gdyńskich
p a t r i o t ó w

Sensacyjne zeznania w procesie Helca i
.....

*Wspomnienie
Włodarczyk
Hercelczy*

...Piękna Karta T.H.H. /Tajny Hufiec Harcerski/

...Świadek J. Jawraychowyk zeznaje, że jako członek T.H.H. w Gdyni współpracował z V Korpusem na pośrednictwem oskarżonego Helca i Kozmaka. Harcerze należący do T.H.H. opracowywali plany fortyfikacji gdyńskich, zbierali materiały zabudowań i rozkładu pomieszczeń "Deutsche Werke Kiel" oraz plany lotniska Rumia Zagórze, które dostarczyli osk. Helcowi celem dalszego przekazania ich w ręce alianckie. Zdaniem świadka dowodem faktycznym przekazania tych planów dowództwu alianckiemu były w terminie 1,5 do 2 miesięcy następujące naloty, obiektem których były wyżej wymienione cele.

*Z inicjatywy
i pod
dowództwem
2 oficerów
Armii Czerwonej*

Również dziełem T.H.H. było opracowanie planu obwiedzenia Gdyni przez niemieców, które to plany na pośrednictwem Kozmaka oraz 2 innych harcerzy zostały doręczone Sztabowi Armii Czerwonej, co zdaniem świadka przyczyniło się wainie do zdobycia Gdyni bez zniszczenia jej w takim stopniu, jakiemu w skutek działań wojennych uległ Gdańsk. Świadek sam był obecny przy podziękowaniu przez przedstawiciela Armii Czerwonej, złożonym po oswobodzeniu Gdyni za ten ich wysiłek.

Por. Joachim Joachimczyk

Również świadek Sileschalski Edmund z T.H.H. składa zeznania przychylnie dla Helca. Toż samo świadkowie Bojanowski, Szmidt, Antkowiak...

*****

*Por. Joachim "Joachim" by nie
"ujeruić" jego w tchu
czego też do "michalidzi";
dokłado go "zobudzić" 156v
"przed" do "nie" i "zniekt"
"zyczenie" "Wnie" 351*

1

Działalność Tajnego Hufca Harcerzy
Gdynia w latach 1939 - 1945

Walcząc za Polskę odeszli na wieczną wartę 39-45

H.R. Bogusław Adamczak

członek "Szarych Szeregów" - Gdynia, zginął w czasie ewakuacji z obozu Stutthof - 1945 r.

H.R. por. Jan Belau, dca Wywiadu AK w Gdyni, rozstrzelany w 1944 r. w Ocyplu k. Starogardu.

H.R. Stanisław Cichocki; Przyboczny TH - Gdynia; poległ na barykadach Powstania Warszawskiego

H.M. Lucjan Cyłkowski; Komendant Hufca "Szarych Szeregów" w Gdyni; powieszony przez Niemców w Stutthofie - 1944 r.

H.M. Alfred Dyduch; harcerz-ochotnik - obrońca Oksywia; poległ w walkach na Oksywiu - 1939 r.

H.R. Józef Fiszer, podał brat Mieczysław; członek "Szarych Szeregów" w Gdyni, zginął w Mauthausen, zastrzelony przez Gestapo w roku 1943-cim.

H.R. Hubert (Kazimierz) Garbe członek "Szarych Szeregów" w Gdyni; poległ w Powstaniu Warszawskim

H.R. Zbigniew Grabowski; Przyboczny THH - Gdynia strzelec poległ 18.9.1944 r., na barykadach Powstania Warszawskiego

Wojciech Gwiazda, członek "Szarych Szeregów" w Gdyni - Stutthof

H.R. Roman Kaczmarek, dzielny harcerz gdyniński z Szarych Szeregów"; zamordowany w Stutthofie 21.III.1944 r.

H.R. Stefan Kahlau (brat Henryk żyje w Rumii); harcerz z Rumii odszedł na wieczną wartę; 29 IX 1939 r. zastzelony w Rumii przez komendanta Policji

H.R. Feliks Kaźmierczak przyboczny, harcerz ochotnik, poległ w obronie Oksywia we wrześniu 1939 r.

Helena Ciepiera ur. 1915 r. ZHP Gdynia, poległa w Powstaniu Warszawskim

Mieczysław Domagała ZHP Gdynia, ur. 1917 r.; po wysiedleniu do Radomia rozstrzelany na Firleju 1941 r.

Henryk Domagała, zginął w Majdanku lub Oświęcimiu; ur. 1908 r.

H.M. Henryk Kossakowski; kierownik kształcenia nstr. MRH w Gdyni do 39 r., odeszł na wieczną wartę

H.M. Henryk Kossakowski, kierownik kształcenia nstr. MRH w Gdyni do 39 r. Odszedł na wieczną wartę.

phm. Marian Kruszyński; drużynowy I Morskiej Drużyny Harcerzy w Gdyni; harcerz-ochotnik poległ w obronie Oksywia w 39 r.

phm. Andrzej Kosianowski; członek Komendy THH-Gdynia; poległ na barykadach Powstania Warszawskiego

H.R. Józef Lubiewski; harcerz - żołnierz-ochotnik 39 roku; poległ w obronie Oksywia w 1939 roku

H.R. Konrad Łądkowski, zmarł po wojnie; członek "Szarych Szeregów" w Gdyni

H.R. Zdzisław Majchrzycki łącznik Sz SZ z Warszawy; rozstrzelany w maju 1943 na Pawiaku; ps. "Szeląg".

H.R. Hubert Mański, harcerz-konspirant, członek A.K.; rozstrzelany przez hitlerowców w Ocyplu - 1944 r.

H.R. Edmund Mateja ps."Matias", harcerz, uczeń Polskiego

Gdańsku 39 r., poległ na barykadach Powstania Warszawskiego

H.M. Bernard Myśliwek, ps."Konrad"; Komendant Chorągwi Sz.Sz. do września 39 r. Pilot Pomorskiej Chor.Harcerstwa "Szarych Szeregów"; zginął śmiercią męczeńską w celach Gestapo gdyńskiego w listopadzie 1942 roku

phm. Witold Nicki, zastępca Komendanta THH-Gdynia; więzień polityczny Stuthof, zginął w czasie ewakuacji obozu na barce zatopionej przez samolot

H.R. Edmund Nowak, harcerz - członek "Szarych Szeregów", zginął w obozie koncentracyjnym - Stutthof 43 r.

hm. Benedykt Porożyński, ps."Sowa"; do września 39 r, Komendant Morskiego Rejonu Harcerzy w Gdyni; Wizytator Gł. Kwatery Sz.Sz.. Zginął w marszu śmierci 18 marca 1945 r., w czasie ewakuacji obozu koncentracyjnego Stutthof

phm. Wojciech Rogoś, do 39 r. Komendant Hufca Gdynia-Orłowo, odszedł na wieczną wartę

Wojciech Sabat; do września 39 r. członek Komendy Rejonu Harcerzy w Gdyni; nauczyciel zamordowany przez hitlerowców w obozie Koncentracyjnym

H.R. Janek Walkowski; harcerz konspirant i żołnierz ochotnik, odszedł na wieczną wartę

H.R. Krzysztof Wondrausz; dowódca grupy wyszkolenia GAS-B-THH-Gdynia; poległ na barykadach Powstania Warszawskiego

H.R. por. Jan Belau; dowódca Wywiadu AK w Gdyni; rozstrzelany w 1944 r. w Ocyplu k. Stargardu Gd.

i inni bezimienni

oraz Franciszek Kosiński 1.18, Norbert Piepka 1.16, Zbyszek Plaskaty, Roman Sadecki 1.16, Henryk Walkusz, Franciszek Witczak 1.19, Stanisław Zarzycki 1.19 - rozstrzelani w 1939 r. w Gdyni Bolesław Badzerewicz 1.17; Józef Radomski 1.16 - zastrzeleni w 1939 r. na Oksywiu.

CZĘŚĆ I

Wrzesień - Grudzień 1939 r.

Historię walki harcerstwa gdyńskiego z najeźdźcą hitlerowskim rozpoczyna ochotniczy dział 23 harcerzy w bohaterskiej obronie Wybrzeża 1939 r.

Ochotnicza drużyna zwiadowcza biorąca udział z bronią w rękę w obronie Oksywiu została utworzona za zgodą: hm. Bolesława Polkowskiego, hm. Lucjana Cytkowskiego i phm. Mariana Kruszyńskiego - 9 września.

Dowództwo sprawował por. Hm. Bolesław Polkowski z batalionu Obrony Narodowej dowodzonego przez mjr Zauchę. Walki w których uczestniczyli harcerze toczyły się na Starym Obłuzu, pod Koleczkowem, Dębową Górą, Mostami, Pierwoszynem i Dębogórzem.

Brali w nich udział między innymi: Dodek Gibała, Włodzimierz Jacewicz, Roman Kaczmarek, Feliks Kaźmierczak, Henryk Król,

Józef Lubiewski, Tadeusz Marciniak, Czesław Szlachetkowiak i inni.

Polegli w obronie Ojczyzny: Alfred Dyduch, Marian Kruszyński, Feliks Kaźmierczak, Józef Lubiewski. Inni druchowie pomagali w budowie rowów strzeleckich, schronów, w łączności, a drużyny w służbie sanitarnej

Harc mistrz Benedykt Porożyński Komendant Morskiego Rejonu Harcerzy w Gdyni wydaje dyspozycje do harcerek i harcerzy wzywający do walki z wrogiem, w wypadku rozpoczęcia działań wojennych. Hm. Benedykt Porożyński do września 1939 roku jest Komendantem Morskiego Rejonu Harcerzy w Gdyni. Wg. jego zaleceń harcerze zeszli do podziemia nie zaprzestając walki z wrogiem.

2 -ga strona działalności THH - Gdynia w latach 39 - 45

Hm. Porożyński wydaje rozkaz wzywający harcerek i harcerzy Gdyni do dalszej konspiracyjnej walki z wrogiem. W 1943 roku aresztowany przez Gestapo i osadzony w obozie koncentracyjnym Stutthof. W czasie "marszu śmierci" u progu wolności 18 marca 1945 umiera na tyfus. Harcerek, harcerze i koledzy (między innymi Jadwiga Szewczuk - Rotecka) pogłowali go na cmentarzu w Górze k/Wejherowa. W dniach 17 i 18 marca 1946 roku Morskie Rejony Harcerek i Harcerzy w Gdyni dokonały uroczystej ekshumacji zwłok z Góry na cmentarz w Gdyni. Hm. Benedykt Porożyński zasłużył się Ojczyźnie. Wskutek dyspozycji wydanych przez hm. Benedykta Porożyńskiego harcerze gdyńscy walczą z nawałą hitlerowską. Początkowo działają luźno nie zorganizowane w całość zastępy, bądź też pracują nadal konspiracyjnie niektóre drużyny. Jedną z nich jest "Czarna Trzynastka" zorganizowana z uczestników b. Drużyny im. Ignacego Skurupki w Gdyni.

Andrzej Kosianowski niestety nie pozostaje długo na terenie Gdyni. Zostaje wysiedlony przez okupanta do Polski Centralnej, gdzie nadal ofiarnie pracuje w akcji podziemnej. Ginie na barykadach Powstania Warszawskiego. W roku 1945 zostaje pośmiertnie mianowany podharc mistrzem.

Phm. Andrzej Kosianowski - zgodnie zapisał się w historii walki młodzieży o wolność Polski.

Godnie spisali się również członkowie "Czarnej Trzynastki": Stanisław Cichocki, Zbigniew Grubowski i Krzysztof Wondrausz. Wszyscy trzej wysiedleni do Polski Centralnej zginęli w Powstaniu Warszawskim. W 1945 roku zostają pośmiertnie mianowani Harcerzami Rzeczypospolitej. Po "Gwizdzącym Kosie" "Czarną Trzynastkę" obejmuje jako drużynowy Witold Nicki (późniejszy nr. THH-63 - ps. "Morski Orzeł"). Witold Nicki aresztowany w listopadzie 1942 roku przez Gestapo, zostaje osadzony w obozie koncentracyjnym Stutthof - jako więzień polityczny. W końcu 1944 roku wywieziony ze Stutthofu do przymusowej pracy w Gdyni. Zginął w początku 1945 roku w czasie ewakuacji tej grupy przez hitlerowców drogą morską do Niemiec. Barka wioząca więźniów Stutthofu została zbombardowana przez samolot i zatopiona. Witold Nitecki rozwija i poszerza pracę rozpoczętą przez "Gwizdzącego Kosa", organizuje nowe zastępy i nawiązuje łączność z innymi działającymi na terenie Gdyni konspiracyjnymi zastępami i grupami harcerzy. Wzrasta napływ młodzieży pragnącej pomóc Ojczyźnie w tak ciężkiej dla niej godzinie. Od kapitałacji wrześniowej do końca 1939 roku pracowała w podziemiu duża grupa młodzieży harcerskiej w wieku od 12 do 16 lat. W chwili organizacji Tajnego Hufca Harcerzy - przyjęto ich 72. Grupa ta wykonywała najróżniejsze zadania, wynikające z ciężkich dni pierwszych miesięcy okupacji hitlerowskiej. Działała raczej odruchowo niż planowo. Rozrost liczebny cechował brak właściwej i jednolitej organizacji.

Niemniej należy stwierdzić, że ta młodzież i ich wspaniała działalność były fundamentem na którym stanął Tajny Hufiec Harcerzy i mógł w przyszłości dokonać wielkich czynów.

Witold Nitecki zwołał 15 listopada 1939 roku radę dowódców działających samodzielnie zastępów i grup harcerskich. Narada odbyła się u "Morskiego Oka" w jego mieszkaniu w Orłowie. W radzie tej brali między innymi udział: Stanisław Cichocki, Tadeusz Hartel, Edmund Lemański, Witold Nitecki. Na radzie tej zapadły ważne dla dalszej pracy konspiracyjnej decyzje:

-- połączono wszystkie dotychczas samodzielnie działające grupy w jeden hufiec,

-- wybrano Radę Hufca w składzie: Witold Nitecki (późniejszy nr. THH-63 pseudonim "Morski Orzeł"); Tadeusz Hartel (późniejszy nr. THH-48 pseud. "Złota Błyskawica") i Edmund Lemański (późniejszy nr. THH-15 pseud. "Szara Sowa").

-- zalecono wybranej Radzie Hufca poczynić starania w kierunku uzyskania zgody od phm. Henryka Szymańskiego (późniejszy nr. THH-13 pseudonim

“Samotny Jastrząb”) nna objęcie stanowiska komendanta Hufca.

Do decydującej rozmowy z phm. Henrykiem Szymańskim dochodzi w końcu listopada 1939 roku. Okazuje się, że pracuje on już również w konspiracyjnej drużynie jako drużynowy “Kręgu im. Tadeusza Kościuszki”. Phm. Henryk Szymański propozycję objęcia stanowiska Komendanta Hufca przyjmuje. Do końca grudnia 1939 roku trwają intensywne prace nad przygotowaniem realizacji i urzeczywistnienia wielkich uchwał Rady z dnia 15 listopada 1939 roku.

Część II Styczeń 1940 - listopad 1942

1 stycznia 1940 roku phm. Henryk Szymański (Nr. THH 15 - pseud. “Samotny Jastrząb”) wydaje rozkaz THH-1/40, którym to zostaje formalnie powołany do życia “Tajny Hufiec Harcerzy - Gdynia”.

Rozkaz ten precyzował stanowisko ideowe THH :

- bezwzględna walka z hitleryzmem aż do zwycięstwa - o wolność Polski,
- konntynuowanie ideologii Związku Harcerstwa Polskiego i dobrych tradycji tego ruchu,
- krzewienie patriotyzmu, miłości do Ojczyzny, utrzymywanie Ducha Polskości.

Bandera I Morskiej Drużyny Harcerzy im. Króla Władysława IV została uznana jako sztandar THH. Dalej rozkaz ten precyzował zarządzenie o konieczności złożenia przyrzeczenia - przysięgi na sztandar THH przez wszystkich funkcyjnych. Tekst przyrzeczenia przysięgi brzmiał:

“Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Bogu i Polsce o Wolność jej walczyć do ostatniej kropli krwi, sztandaru biało-czerwonego żadnym iegodnym uczynkiem nie splamić i być posłuszny Prawu Harcerskiemu”.

Odbierający przysięgę dodawał:

“ Od tej chwili jesteście harcerzami-żołnierzami, obowiązkiem waszym jest walka o wolność Polski, nagrodą - zwycięstwo!”

Prawo Harcerskie obowiązywało w niezmienionej treści.

Godłem Hufca został znak: trzy polana płonące i litery THH. Polana te symbolizowały trzy zasadnicze kierunki ideowe a płomień; ogarniający THH do walki z wrogiem. Litery THH były kryptonimem nazwy Tajny Hufiec Harcerzy - Gdynia. Hymnem THH została pieśń "Wolności Słońce".

Obowiązywał system trójkowy. Wszyscy zaprzysiężeni członkowie otrzymywali pseudonimy i numery. W pracy posługiwano się szyfrem i kryptonimami. Szyfr był często zmieniany dla zapewnienia bezpieczeństwa konspiracji. Organizacyjnie Hufiec w tym okresie przedstawiał się nast.:

1. Na czele Hufca stał Komendant THH - phm. Henryk Szymański (nr. THH-13 ps."Samotny Jastrząb"). Jemu podlegało bezpośrednio dwóch zastępców Komendanta THH:

2. H.R. Witold Nitecki (nr. THH-63 pseudonim "Morski Orzeł")

H.R. Edmund Lemański (nr. THH-15 pseudonim "Szara Sowa")

3. "Morskiemu Orłowi" podlegali:

Szef Wyszkożenia THH - H.O. Roman Kaźmierczak (nr. THH - 32 ps."Piegowaty Głaz".

Szef Uzbrojenia i akcji - H.O. Ryszard Chrzanowski (nr. THH-62 ps."Wielki Wąż).

4. "Szarej Sowie" podlegali:

Szef Administracji THH - H.O. Władysław Berendt (nr. THH-14 ps."Mruczający Niedźwiedź).

Szef Służby Specjalnej i łącznik Komendanta THH do specjalnych zleceń H.O. Tadeusz Hartel (nr. THH-48 ps."Złota Błyskawica").

Komendant THH, Zastępcy Komendanta THH i Szefowie tworzyli "Krag Małej Rady THH", która decydowała o wszystkich sprawach Hufca. Każdemu z Szefów podlegało z kolei dwóch przybocznych:

1. Szefowi Służby Specjalne:

H.O. Jan Będziński (nr. THH - 91 pseud. "Stalowy Grot"), wywiad i kontrwywiad - kryptonim zadania "Pająk".

Jan Będziński aresztowany w listopadzie 1942 roku przez Gestapo, zostaje osadzony w obozie koncentracyjnym Stutthof, gdzie przebywa jako więzień polityczny do czasu oswobodzenia obozu przez Armię Czerwoną (marzec 1945 rok)

H.O. Marian Szary (nr. THH - 22 ps."Silny Dąb"), akcje specjalne i zbrojne.

H.O. Czesław Będziński (nr. THH - 133 ps."Śpiewający Szkwał)

wyposażenie i zaopatrzenie

Czesław Będziński również aresztowany przez Gestapo w listopadzie 1942 roku. Przebywa jako więzień polityczny w obozie koncentracyjnym Stutthof do czasu oswobodzenia obozu przez Armię Czerwoną.

H.O. Nina Makowska (nr. THH - 28 pseud. "Niebieska Róża").

Ośrodek kontrolny obiegu materiałów i dokumentów THH.

3. Szefowi Wyszkolenia

Stanisław Cichocki (nr. THH - 39 pseud. "Zielone Pióro).

Grupy Akcji Specjalnych S-A i GAS-B

wyw. Zbigniew Grubowski (nr. THH-77 pseud. "Popielaty Kieł").

Grupy Skcji Specjalnych

4. Szefowi Uzbrojenia i Akcji

H.O. Hubert Regliński (nr. THH-16 pseud. "Złoty Jeleń")

Grupy Akcji Specjalnych GAB-E i GAS-F

H.O. Edmund Śmieszchalski (nr. THH-40 pseud. "Biały Kruk")

Grupy Akcji Specjalnych GAS-G i Oddział Ochrony "ODO"

Członkowie Kręgu Małej Rady i przybocznicy tworzyli Krąg Dużej Rady THH. Rada ta była zwoływana tylko w nadzwyczaj ważnych wypadkach.

Przybocznym THH podlegały:

1. "Stalowemu Grotowi"

- grupa wywiadu - dowodzona przez H.O. Ksawerego Gburka (nr. THH-194 pseudonim "Czujny Bizon").

Ksawery Gburek aresztowany w listopadzie 1942 roku przez Gestapo przebywa jako więzień polityczny obozu koncentracyjnego Stutthof - do czasu oswobodzenia obozu przez Armię Czerwoną.

- grupa kontrwywiadu dowodzona przez H.O. Marię Będzińską (nr. THH-1996 pseudonim "Złotowłosa Osika").

2. "Silnemu Dębowi":

- pierwsza grupa akcji zbrojnych dowodzona przez Aleksandra Klimkowskiego (nr. THH-72 pseudonim "Ponury Grzmot") ; Aleksander Klimkowski wywieziony w maju 1942 roku na roboty przymusowe do Godętowa, organizuje tam wśród młodzieży polskiej grupę oporu przeciwko hitlerowskiemu okupantowi.

- druga grupa specjalnych akcji zbrojnych dowodzona przez Józefa Fiszera nr. THH-51 pseudonim "Ryczący Huragan").

3. "Śpiewającemu Szkwałowi" podlegały:

- grupa wyposażenia dowodzona przez H.O. Henryka Króla (nr. THH-88 pseudonim "Słona Woda"); Henryk Król aresztowany przez Gestapo przebywa również w obozie koncentr. Stutthof jako więzień polityczny.

- grupa zaopatrzenia dowodzona przez Zygmunta Sołeckiego (nr. THH-182

pseudonim "Krwawy Bizon").

4. "Niebieskiej Róży" podlegały:

- grupa obiegu dokumentów, kontrola ich zwrotu dowodzona przez H.O. Irenę Balińską (nr. THH-38 pseudonim "Zielony Storczyk"); Irena Balińska zasłużyła się organizowaniem i dostarczeniem żywności oraz lekarstw więźniom obozu koncentracyjnego Stutthof. W szczególności w czasie "marszu śmierci" i do obozu przejściowego w Gans.

- grupa archiwum dokumentalnego (i zabezpieczenia) dowodzona przez Mariana Reinscha (nr. THH-189 pseudonim "Biała Fala")

5. "Zielonemu Piórze" podlegały:

- dowódca grupy wyszkolenia - GAS-A; Jan Rylski wyw. (nr. THH-133 pseudonim "Cichy Dzień")

- dowódca grupy wyszkolenia - GAS-B; Krzysztof Wondrausz (nr. THH-299 pseudonim "Biegnący Łoś").

6. "Popielatemu Klonowi" podlegały grupy wyszkolenia:

- dowódca GAS-C H.O. Renata Hartel (obecnie Brzeska)

(nr. THH-66 pseudonim "Smaragdowa Paproć")

- dowódca GAS-D Jan Kopecki (nr. THH-87 pseudonim "Rogaty Tur")

7. "Złotemu Jeleniowi" podlegały nast. grupy akcji specjalnych, uzbrojenia i akcji zbrojnych:

- GAS-E dowódca wyw. Bogusław Lewandowski (nr. 90 pseudonim "Łysy Koń").

- GAS-F dowódca Henryk Pronajtis (nr. THH-95 pseudonim "Szary Wilk"); Henryk Pronajtis aresztowany przez Gestapo przebywa jako więzień polityczny obozu koncentracyjnego Stutthof od listopada 1942 do czasu oswobodzenia obozu przez Armię Czerwoną.

Każdemu z dowódców grupy podlegały dwie drużyny tak zwane "trzynastki", gdyż tylu członków maksymalnie liczyła d-na. THH drużyny nosiły w tym czasie nazwy kolorów np. "Zielona Trzynastka", "Czerwona Trzynastka", "Czarna Trzynastka" itd.

Schemat wewnętrzny każdej drużyny przedstawiał się nast: drużynowemu podlegało 2-ch przybocznych drużyny, każdemu przybocznemu 2-ch zastępowych, każdemu zastępowemu 2-ch szeregowych. Schemat taki był potrzebny i konieczny ze względu na warunki jakie w tym okresie panowały i na bezpieczeństwo konspiracyjne. Zastępy obierały godła jednowyrazowe np. "Lisy", "Dęby", "Śmiali" itp.

Każdy członek THH po okresie próbnym został zaprzysiężony i obierał sobie pseudonim. Przyjęcie do THH było umieszczane w rozkazie Hufca THH (oczywiście pseudonimem i numerem konspiracyjnym). Wypadków karnego wydalenia z organizacji nie było. Również rozkazem rozgłaszano przydział organizacyjny i mianowania na funkcję. Najniższa granica wieku została ustalona na 16 lat. Młodszy harcerze, którzy już byli uprzednio przyjęci do

organizacji zostali zgrupowani w specjalnych drużynach, gdzie roztoczono nad nimi specjalną opiekę i powierzono zadania, którym mogli sprostać. Stopnie harcerskie były nadawane rozkazem THH po osiągnięciu przez kandydata wymaganych umiejętności i wiadomości po dokonaniu jakiegoś czynu specjalnego. Dekonspiracja organizacji przez jej członków była surowa zabroniona. Założenia ideologiczne: hymn THH, sztandar, godło THH, tekst przysięgi, system trójkowy, przyznawanie pseudonimów, sposób wydawania rozkazów THH i pieczęć pozostały bez zmian do momentu dekonspiracji organizacji w kwietniu 1945 roku. W różnych okresach THH nawiązywał kontakty i współpracę z innymi organizacjami działającymi na Wybrzeżu (Szare Szeregi, Armia Krajowa). List członków nie sporządzano ani też nikomu nie ujawniano kto należy do THH. Wszystkie dokumenty były rejestrowane i po obiegu zwracane do specjalnej komórki, która była odpowiedzialna za ich zniszczenie. Przechowywane były tylko materiały wielkiej wagi, które były zakopywane w lesie. Cały Hufiec pracował na zasadzie pamięciowo.

W tym okresie czasu THH przystępuje do działania. I tak:

1. Grupa kontrwywiadu "Pająk" (i Biała Trzynastka) czuwała i zabezpieczała THH przed rozpracowaniem przez wroga, pilnowała aby nikt z członków THH nie wpadł w niebezpieczne kontakty z wrogami i zdrajcami Narodu Polskiego. Starła się rozszyfrować agentów Gestapo oraz policji aby móc skutecznie im przeciwdziałać i unikać. Likwidacja wroga była w tym okresie uprawniona na specjalny rozkaz Komendanta THH, który miał oddział do tego powołany. Grupa ta była stale uzbrojona dla osobistej obrony. Do grupy tej wyselekcjonowano młodzież znającą język niemiecki.

2. Grupa wywiadu (i "Zielona Trzynastka") prowadziły akcję wywiadowczą uzyskując cenne wiadomości o działaniu wojska hitlerowskiego - jego sukcesach i klęskach. Prowadziła orientację o sytuacji na wszystkich frontach (nasłuch radia). Trzymała puls na działaniu i planach władz okupacyjnych, policji niemieckiej, SS i Gestapo. Była stale uzbrojona dla osobistej obrony. Prowadziła penetrację w zakładach zbrojeniowych.

3. I i II-ga grupa specjalnych akcji zleconych i zbrojnych, które podlegały "Silnemu Dębowi" miały w swojej dyspozycji tylko po jednej drużynie (trzynastce) "Czarna Trzynastka" i "Amarantowa Trzynastka". Drużyny te były złożone ze starszych harcerzy odpowiednio przygotowanych i przeszkolonych do wykonania akcji z bronią. Akcje takie były wykonywane wyłącznie na specjalny rozkaz Komendanta THH. Grupa ta była stale uzbrojona i przeszkolona do akcji do jakich była przeznaczona.

4. Grupa obiegu dokumentów i kontroli opracowywała system obiegu i kontroli dokumentacji THH. Przygotowywała materiały programowe, szkoleniowe, rozkazy itp. Czuwała ściśle nad powrotem wszystkich puszczonych w obieg dokumentów i nad tym, aby nie nastąpiła ewentualna zakonspirowana możliwość zbierania dokumentów. Niszczyła zwrócone materiały i dokumenty. Była odpowiedzialna za to, aby w ręce nie powołane nie wpadł żaden ślad

działalności podziemnej THH. Przekazywała przeznaczone do przechowywania materiały i dokumenty grupie prowadzącej archiwum i zabezpieczenie. Była stale pod ochroną uzbrojonych grup akcji specjalnych. Grupie tej nie podlegała żadna drużyna THH.

5. Grupa archiwum i zabezpieczenia dokumentacji prowadziła zakonspirowane archiwum najważniejszych - przeznaczonych do przechowywania dokumentów THH (co miało miejsce tylko w wyjątkowych wypadkach). Gromadziła i zabezpieczała wszelkie zdobyte przez THH materiały i dokumenty wroga. Grupie tej również nie podlegała żadna drużyna (Trzynastka THH). Była pod stałą ochroną uzbrojonych grup akcji zbrojnych.

6. Grupa wyposażenia; zdobywała przy pomocy całego THH broń, amunicję, granaty, mapy, lornetki, podręczniki wojskowo-polskie i niemieckie, aparaty fotograficzne, aparaty radiowe, medykamenty, żywność oraz wszelki niezbędny sprzęt dla działalności i zabezpieczenia działalności THH.. Prowadziła i zabezpieczała zbrojownię i magazyny Hufca. Grupie tej podlegała jedna drużyna THH: "Niebieska Trzynastka". Grupa ta również była stale uzbrojona.

7. Grupa zaopatrzenia: na specjalny rozkaz pobierała broń, amunicję, mapy lub inne materiały z magazynów i zbrojowni THH. Była odpowiedzialna za dostarczenie w wyznaczonych ilościach i terminach tym jednostkom, które miały przeprowadzić planowe akcje. Odpowiadała za zabezpieczenia i niedopuszczanie do jakiegokolwiek "wsypy". Czuwała nad zwrotem pobranej broni, amunicji itp. do magazynów i zbrojowni THH po wykonaniu zadania.

8. GAS-A, GAS-B, GAS-C i GAS-D; to grupy akcji specjalnych, które prowadziły przeszkolenie i przygotowywanie harcerzy THH do późniejszego działania. Przeszkolenie odbywało się w zakresie posługiwania się bronią, terenoznastwa, łączności, pierwszej pomocy, poznania metod walki wroga - jego siły i słabości. Dalej nauka języka niemieckiego. Przygotowanie do wywiadu i sabotażu. Prowadzono również zastępcze zajęcia szkolne. Zdobywano umiejętności harcerskie niezbędne dla tego okresu działalności. GAS-A i GAS-B podlegały 4 drużyny:

- "Czarna Trzynastka"
- "Fioletowa Trzynastka"
- "Brazowa Trzynastka"
- "Żółta Trzynastka"

W drużynach tych skoncentrowano wszystkich tych harcerzy, którzy nie mieli ukończonych 16 lat.

GAS-C i GAS-D podlegały również 4 drużyny THH:

- "Szara Trzynastka"
- "Srebrna Trzynastka"
- "Rubinowa Trzynastka"
- "Pomarańczowa Trzynastka"

W tych drużynach skoncentrowano młodzież powyżej 16 lat. Takich jednak, którzy wymagali jeszcze przeszkolenia tak harcerskiego jak i wojskowego,

których nie można było od razu przeznaczyć do udziału w akcjach specjalnych i zbrojnych. Drużyny tych grup nie były uzbrojone. Otrzymywali broń i amunicję jedynie do celów szkoleniowych, którą po wykorzystaniu zwracano do grupy zaopatrzenia.

GAS-E, GAS-F, GAS-G; zadaniem tych grup było:

- udział czynny we wszystkich ogólnych akcjach THH,
- w szczególności w akcjach sabotażowych i zbrojnych (z bronią w ręku).

Grupy te składały się z młodzieży starszej, mającej odpowiednie przygotowanie do tego rodzaju akcji. Grupom tym podlegało 6 drużyn THH:

- "Smaragdowa Trzynastka"
- "Wrzosowa Trzynastka"
- "Błękitna Trzynastka"
- "Różowa Trzynastka"
- "Modra Trzynastka"

Grupy te pogłębiały swoje wiadomości w zakresie wyszkolenia harcerskiego, wojskowego - dywersji, sabotażu, wywiadu i akcji zbrojnych.

9. Oddział ochrony "Odo"- któremu podlegała jedna drużyna THH; "Żółta Trzynastka", była to drużyna złożona z najlepszych harcerzy tak pod względem ideowo-moralnym, jak i przygotowania do bezpośredniego działania. Wszyscy członkowie, którzy mieli 17 lat byli uzbrojeni. Zadanie tej grupy polegało na ochronie zbrojnej Komendanta, Zastępców Komendanta oraz zebrania Małej Rady THH.

W czasie od 1 stycznia 1940 roku do 25 listopada 1943 roku Tajny Hufiec Harcerzy przeprowadził następujące akcje:

S T A L

Wielka akcja wyszkolenia harcerskiego i wojskowego. Poznawanie broni i metod walki wroga. Była skutecznie prowadzona przez THH. W akcji tej brało udział 132 harcerzy podnosząc wysoko swoje wiadomości i umiejętności harcerskie i wojskowe.

Przeprowadziła ona w 1942 roku do całkowitego przygotowania THH do akcji specjalnych i zbrojnych. W ramach tej akcji zdobywano broń i amunicję oraz granaty (tak z pozostałości po kampanii wrześniowej 1939 jak również od wroga). Akcja odbywała się z zachowaniem jak najdalej idącej ostrożności, aby nie dopuścić do dekonspiracji organizacji a nawet "wsypy" poszczególnych harcerzy.

W listopadzie 1942 roku THH dysponował: 1 pistoletem maszynowym, 53 pistoletami (różnego typu) i dużą ilością amunicji, 42 granatami oraz sporą ilością dynamitu. Akcja "Stal" doprowadziła również do zdobycia niezbędnego wyposażenia jak: mapy sztabowe, lornety, podreczniki wojskowe polskie i niemieckie, aparaty radiowe, środki opatrunkowe, benzyna, narzędzia różnego

rodzaju i inne.

12

Niezlomni

Akcja ogólna THH polegająca na przeciwdziałaniu antypolskim zamiarom i poczynaniom SS i Gestapo oraz innych urzędów podległych Urzędowi do Spraw Rasy. W akcji tej od stycznia 1940 roku do listopada 1942 roku brał udział cały THH. W szczególności:

- w kontrakcji wcielania obywateli polskich na niemieckie listy narodowościowe; poprzez hartowanie ducha Polaków, otwieranie oczu na cele i środki oraz zbrodnie hitlerowców, pomoc moralną i materialną w przetrwaniu różnych represji i szykan. Dalej poprzez napiętnowanie tych, którzy bez zasadniczego powodu przyjmowali listy narodowościowe niemieckie.
- W organizowaniu pomocy więźniom i poszukiwanym przez władze okupacyjne poprzez dostarczanie więźniom przy różnych okazjach żywności i pomocy moralnej. Ukrywanie osób, które musiały chronić się przed władzami niemieckimi, poszukiwanie kontaktów z innymi terenami i przerzut tych, którzy dalej na Wybrzeżu nie mogli pozostać - organizowanie dla nich fałszywych dokumentów, pomocy materialnej itp.
- poprzez kolportaż wiadomości podnoszących na duchu
- zrywanie i usuwanie plakatów - zarządzeń w tej materii władz okupacyjnych.

Cios

“Cios” to kryptonim ogólnej akcji walki z wrogiem przez szerokie stosowanie dwóch rodzajów sabotażu: Tak zwanego małego i dużego sabotażu.

Akcja ta była prowadzona również od założenia THH do m-ca listopada 1942 roku. Brał w niej udział cały THH.

1) mały sabotaż

polegał na drobnych lecz w konsekwencji dla wroga poważnych szkodach, jak:

- mała wydajność pracy i zła jakość jej wykonania,
- nie respektowanie zarządzeń władz hitlerowskich,
- różne okazyjne uszkodzanie dopływu prądu, wody, gazu, narzędzi i materiałów

itp

2) duży sabotaż

polegał na akcjach zatwierdzanych przez Małą Radę THH :

Były to:

- akcje sabotażowe w porcie wojennym
- w zakładach zbrojeniowych i pracujących dla przemysłu zbrojeniowego wojennego niemieckiego
- w transporcie kolejowym i samochodowym
- w urzędach policji niemieckiej i innych organach niemieckiej władzy państwowej
- w komunikacji i łączności
- w budowie umocnień i punktów strategicznych
- w łączności telefonicznej

W tym okresie szczytu potęgi Hitlera i ogromnych represjach w stosunkach do ludności polskiej najważniejszą sprawą dla Komendy THH było zapewnienie zupełnej konspiracji i nie uczynienie nic takiego, co by było pretekstem do jeszcze większego wyniszczenia ludności polskiej przez okupanta. Dlatego też, dopiero w późniejszych latach okupacji THH mógł przystąpić do szerszych i odważniejszych akcji. W tym także sabotażowych.

W tym okresie THH-Gdynia liczył 232 harcerek i harcerzy.

Pająk

“Pająk” to kryptonim jeszcze jednej akcji THH z tego okresu.

Zadaniem tej akcji było:

- wnikanie w plany i pracę urzędów niemieckich w szczególności niemieckiej policji, Gestapo i SS.
- wnikanie w zamiary władz hitlerowskich i NSDAP.

- analizowanie i wykorzystanie zebranych informacji dla przeciwdziałania. Informowanie Polaków o planowanych represjach, wysiedleniach, wywożeniach na roboty przymusowe i do obozów pracy.

Niezależnie od wymienionych akcji drużyny THH w tym okresie wykonały cały szereg pięknych - choć nie dużych akcji.

W początkach swej działalności THH nie utrzymywał żadnego kontaktu z innymi organizacjami podziemnymi ani też nie podlegał żadnej centralnej komendzie.

Dopiero w początku 1941 roku po porozumieniu między przedstawicielami "Szarych Szeregów"; hm. Bernardem Myśliwkiem i hm. Lucjanem Cylkowskim a Komendantem THH hm. Henrykiem Szymańskim - THH podporządkowuje się ogólnopolskiej akcji podziemnej młodzieży harcerskiej - lecz jako samodzielny autonomiczny hufiec. Współpraca odbywała się wyłącznie poprzez kontakt "Samotnego Jastrzębia" z hn. Konradem Myśliwkiem i Lucjanem Cylkowskim.

"Szare Szeregi" - ogólnokrajowa organizacja podziemna młodzieży harcerskiej walczącej z hitleryzmem rozpoczęła swoją działalność na Wybrzeżu w końcu 1941 roku. Brali w niej udział między innymi:

- Bogusław Adamczak
- Jan Będziński z THH
- Czesław Będziński z THH
- hm. Lucjan Cylkowski
- phm. Henryk Daneman
- Edmund Dylewski
- Witold Dziurdzia
- Ksawery Gburek z THH
- phm. Maciej Gwiazda
- Wojciech Gwiazda
- Zbigniew Gizek
- Włodzimierz Jacewicz
- Józef Kołacki
- Konrad Łętowski
- Felicjan Łada
- Matuszewski
- Maćkowiak
- Witold Nicki z THH
- Edmund Nowak
- Hilary Nowakowski z THH
- Zygmunt Narloch
- Henryk Pronajtis
- Marian Pawlaczyk
- Henryk Pisowacki
- Jadwiga Rotecka

- Zbyszek Raczkiewicz
- Henryk Śmieszalski
- Czesław Szlachcikowski
- Edmund Wszecki
- Stanisław Wange
- Franciszek Wysocki z ZWZ
- Jerzy Wojciechowski
- Henryk Wawrzynowski
- Kazimierz Skrzypczak
- Bernard Szczeblewski
- Jan Kaszuba
- Leszek Zdrojewski
- Zygmunt Garbe
- Hubert (Kazimierz) Garbe
- Zdzisław Majchrzycki

W walce z hitlerowskim najeźdźcą polegli:

- Edmund Nowak
- Józef Fiszer
- Bogusław Adamczak
- Lucjan Cylkowski
- Konrad Łętowski
- Bernard Myśliwek
- Witold Nicki
- Benedykt Porożyński
- Hubert (Kazimierz) Garba
- Wojciech Gwiazda

Na skutek represji i aresztowań następujący harcerze byli więźniami obozu koncentracyjnego Stutthof:

- Bogusław Adamczak
- Jan Będziński
- Czesław Będziński
- Lucjan Cylkowski
- Edmund Dylewski
- Henryk Daneman
- Witold Dziurdzia
- Ksawery Gburek
- Maciej Gwiazda
- Zbyszek Gizek
- Włodzimierz Jacewicz
- Józef Kołacki

- Konrad Łętowski
- Felicjan Łada
- Bernard Myśliwek
- Matuszewski
- Maćkowiak
- Witold Nicki
- Hilary Nowakowski
- Zygmunt Narloch
- Henryk Pronajtis - Szymko
- Marian Pawlaczyk
- Henryk Pisowacki
- Jadwiga Rotecka
- Zbigniew Raczkiewicz
- Henryk Śmieszalski
- Czesław Szlachcikowski
- Edmund Wyszecki
- Stanisław Wanago
- Franciszek Wysocki
- Jerzy Wojciechowski
- Henryk Wawrzynowski
- Kazimierz Skrzypczak
- Leszek Zdrojewski
- Jan Kaszuba

Historia "Szarych Szeregów" na Wybrzeżu wymaga oddzielnego opracowania.

Hm. Bernard Myśliwek (pseudonim "Konrad") zostaje inspektorem wojewódzkim Szarych Szeregów na Wybrzeże. W końcu 1942 roku aresztowany przez Gestapo. Strasznie bity i maltretowany ginie 1.X.1942 r. Do września 3 roku był Pilotem Pomorskiej Chorągwi Harcerstwa w Toruniu. Hm. Bernard Myśliwek zasłużył się Ojczyźnie.

Hm. Lucjan Cylkowski do września 39 roku Komendant THH w Gdyni i nauczyciel Szkoły Nr.1 w Gdyni. W czasie okupacji Komendant Szarych Szeregów w Gdyni. W końcu 1942 roku aresztowany przez Gestapo. W czasie śledztwa ucieka i przyłącza się do partyzantki leśnej. Po rozbiciu bunkra przez Niemców zostaje rozpoznany i ponownie aresztowany. Okropnie skatowany przez Gestapo przywożą go do obozu koncentracyjnego Stutthof z połamanymi rękoma i nogami. Po krótkiej "kuracji" w "szpitalu obozowym" zostaje powieszony i spalony w krematorium. Hm. Lucjan Cylkowski - zasłużył się

Ojczyźnie. Mieszkańcy Gdyni dla uczczenia jego imienia nazwali jedną ulicę jego nazwiskiem.

We wrześniu 1942 roku wizytuje pracę THH - Wojewódzki Inspektorat Szarych Szeregów hm. Bernard Myśliwek, Komendant Szarych Szeregów hm. Lucjan Cylkowski.. W wyniku - rozkazem Szarych Szeregów THH otrzymuje podziękowanie i uznanie za swoją dotychczasową pracę.

Podczas tej wizytacji nastąpiły nominacje i odznaczenia.

I tak:

- "Samotny Jastrząb" phm. Henryk Szymański zostaje mianowany harcmistrzem i otrzymuje Złoty Krzyż Harcerski,
- "Mruczący Niedźwiedź" H.R. Władysław Berendt zostaje mianowany podharcmistrzem i otrzymuje Złoty Krzyż Harcerski
- "Szara Sowa" H.R. Edmund Lemański zostaje mianowany podharcmistrzem i otrzymuje Złoty Krzyż Harcerski,
- "Złoty Jeleń" H.R. Hubert Regliński zostaje mianowany podharcmistrzem i otrzymuje Złoty Krzyż Harcerski,
- "Złota Błyskawica" H.R. Tadeusz Hartel zostaje mianowany podharcmistrzem i otrzymuje Złoty Krzyż Harcerski,
- "Morski Orzeł" Witold Nicki H.R. zostaje mianowany podharcmistrzem i otrzymuje Złoty Krzyż Harcerski,
- "Stalowy Grot" H.R. Jan Będziński zostaje mianowany podharcmistrzem i otrzymuje Złoty Krzyż Harcerski,
- "Niebieska Róża" H.R. Nina Makowska zostaje mianowana podharcmistrzem i otrzymuje Srebrny Krzyż Harcerski

W październiku i listopadzie 1942 roku następują masowe aresztowania przez Gestapo w szeregach różnych organizacji podziemnych, jak również, jak również w Szarych Szeregach. Na skutek tego zostaje aresztowany 26 listopada 1942 roku Komendant THH hm. Henryk Szymański, który utrzymywał osobisty kontakt z Szarymi Szeregami. Po dwóch miesiącach śledztwa toczonego najpierw przez gdyńskie następnie przez gdańskie Gestapo zostaje wywieziony do obozu koncentracyjnego Stutthofie, gdzie przbywa jako więzień polityczny nr. 18251 do

21 stycznia 1945 roku. Bierze udział w ewakuacji więźniów Stutthofu w tak zwanym "marszu śmierci". W marcu 1945 roku ucieka z kolumny ewakuacyjnej w Wejherowie. Ukrywa się u (również więźnia obozu Stutthof) Józefa Piotrowicza (Ogrody Nanieckie 5). Razem z Wojskiem Polskim i Radzieckim przybywa do wyzwolonej Gdyni. W kwietniu 1945 roku zostaje I-szym Komendantem Morskiego Rejonu Harcerzy w Gdyni. Strata jaką było aresztowanie Komendanta THH "Samotnego Jastrzębia" była bardzo bolesna gdyż był on duszą i sprężyną całej organizacji. Poświęcenie z jakim pracował było bodźcem i przykładem dla wszystkich. Strata ta dała się również odczuć w

dalszej pracy organizacyjnej. Dzięki niezłomnej postawie hm. Henryka Szymańskiego w czasie śledztwa prowadzonego przez Gestapo, jak również w czasie pobytu w obozie koncentracyjnym Stutthof - nikt z członków THH nie został aresztowany i działalność THH mogła biec dalej.

Aresztowani i wywiezieni do obozu koncentracyjnego - Stutthof zostali oprócz "Samotnego Jastrzębia" również ci członkowie THH, którzy należeli do innych organizacji, na skutek ich rozszyfrowania przez Gestapo. Między innymi: Witold Nicki, Ksawery Gburek, Henryk Pronajtis, Czesław i Jan Będzińscy.

W działalności THH w okresie od 1 stycznia 1940 roku do 26 listopada 1942 roku wyróżnili się następujący harcerze:

- phm Witold Nicki - "Morski Orzeł" (63), Zastępca Komendanta THH-Gdynia
- phm Edmund Lemański - "Szara Sowa" (15), Zastępca Komendanta THH-Gdynia
- H.R. Roman Kaźmierczak - "Piegowaty Głaz" (32), Szef Wyszkozenia THH
- H.R. Ryszard Chrzanowski - "Wielki Wąż" (62), Szef Uzbrojenia i Akcji THH
- phm Władysław Berendt - "Mruczający Niedźwiadek" (14), Szef Administracji THH
- phm Tadeusz Hartel - "Złota Błyskawica" (48), Szef Służby Specjalnej i Łącznik Komendanta THH (do specjalnych zleceń)
- phm Hubert Regliński - "Złoty Jeleń" (16), Przyboczny THH
- phm Nina Makowska - "Niebieska Róża" (28), Przyboczna THH
- phm Jan Będziński - "Stalowy Grot" (91), Przyboczny THH
- HR - Marian Szary - "Silny Dąb" (22), Przyboczny THH
- HR - Edmund Śmieszchalski - "Biały Kruk" (40), Przyboczny THH
- HR - Renata Hartel - "Smaragdowa Paproć" (66), Dowódca Grupy Akcji Specjalnej
- HR - Gwidon Hartel "Krwawy Byk" (49), Dowódca Grupy Ochrony - ODO
- phm - Henryk Król "Słona Woda" (88), Dowódca Grupy Wyposażenia THH
- HR - Irena Balińska "Zielony Storczyk" (48), Dowódca Grupy Obiegu Dokumentów i Kontroli
- HR - Maria Będzińska "Złotowłosa Osika" (1995), Dowódca Grupy Wywiadu THH
- HR - Józef Fiszer "Ryczący Huragan" (51), Dowódca Grupy Specjalnych Akcji Zbrojnych THH

**Część - III -
listopad 1942 do marca 1945 roku**

Na skutek straszliwych aresztowań i wzmożonych represji Gestapo w stosunku do bojowników polskiego ruchu oporu - następuje chwilowe załamanie pracy THH. Brak "Samotnego Jastrzębia", który osobiście utrzymywał kontakty z innymi organizacjami spowodował, że THH pozostał zdany wyłącznie na swoje

siły.

Rada Hufca powierza obowiązki Komendanta THH phm. Hubertowi Reglińskiemu ("Złoty Jeleń" nr. THH-16).

Mimo naprawdę trudnych warunków pracy jakie panowały w tym okresie kontynuuje on nadal z wielkim zapałem i poświęceniem rozpoczęte przez "Samotnego Jastrzębia" dzieło.

W 1943 roku Zygmuntowi Tanasiowi ("Przebiegły Rys") udaje się nawiązać kontakt z ludźmi AK z terenu Bydgoszczy. Melduje o tych kontaktach THH phm Hubertowi Reglińskiemu, który wysyła do Bydgoszczy delegację w składzie: Jan Walkusz ("Chytry Lis" THH-nr.21) i Zygmunt Tanaś ("Przebiegły Rys", nr.30).

Tajny Hufiec Harcerzy wchodzi w skład AK - współdziałała odtąd z oficerem gdyńskiego wywiadu por. Janem Belauem ps."Mściwy". Celem kontaktu było przekazywanie materiałów wywiadowczych. W sierpniu 1944 roku Gestapo arestuje por. Belaua na skutek infiltracji własnych agentów. Po miesięcznym śledztwie por. Belau wraz z 10-ma ludźmi swojej grupy zostaje rozstrzelany w Ocyplu. Między innymi ginie wówczas dzielny harcerz z Gdyni - Chylonii Hubert Mański i Cebula z Bydgoszczy oraz 9 innych żołnierzy Polski Podziemnej Pomorza. Por. Belau w czasie śledztwa nie wydał THH. Ten dzielny oficer Polski Podziemnej był synem działacza plebiscytowego - arestowanego i rozstrzelanego w 1939 roku w Tczewie. Pod koniec 1943 roku "Złoty Jeleń" opuszcza teren Gdyni. Po opuszczeniu Gdyni przez "Złotego Jelenia" - Komendę THH obejmuje Rada Hufca w następującym składzie:

H.O. Edmund Śmieszchalski ("Biały Kruk" THH - 40)

H.O. Józef Wawrzyńczyk ("Twarde Serce" THH - 41)

H.O. Marian Szary ("Silny Dąb" THH - 22)

"Silny Dąb" w niedługim czasie również musi opuścić teren Gdyni

"Złoty Jeleń" przed opuszczeniem Gdyni powierza funkcję przewodniczącego Rady Hufca; H.O. Edmundowi Śmieszchalskiemu tym samym obejmuje on stanowisko p.o. Komendanta Hufca. Zmienia pseudonim na "Morski Orzeł" (uprzednio był to pseudonim phm. Witolda Nickiego).

W THH wprowadzono nową numerację licząc od 200 wzwyż. "Ben Hur" nr. THH-200 - to fikcyjny Komendant THH tego okresu. "Morski Orzeł" przyjmuje nr. THH-21, jego zastępca "Twarde Serce" THH-202

Z dwu drużyn "Morskiego Orła" i "Twardego Serca" niektóre zastępy (trójki) rozwijają się na nowo drużyny np., drużyna Zygmunta Tanasia, Stefana Nickiego, Bolesława Szymańskiego. Wre intensywne szkolenie wojskowe i praca wywiadowcza. Harcerze organizują broń krótką, amunicję, granaty, trytel oraz środki opatrunkowe. Drużyna samarytanek (sanitariuszek) Janiny Czaplewskiej (obecnie Berendt) przygotowuje się w swoim zakresie.

W 1944 roku ówczesny p.o. Komendant THH H.R. Edmund Śmieszchalski nawiązuje kontakt z oficerem organizacyjnym AK Edmundem Welcem (V Korpus Podgrupa Wywiadu Pg) skutkiem tego został skierowany jako

przedstawiciel d-cy Grupy wywiadu ppr. Stanisław Kaczmarek z poleceniem wcielenia THH do AK. Jednakże po obustronnych petraktacjach postanowiono:

1. THH w Gdyni wchodzi w skład AK
2. Obaj Hufcowi THH zostali zaprzysiężeni jako żołnierze AK
3. Ideologia harcerska winna być nadal pielęgnowana jak również tradycje ZHP utrzymane
4. Kompetentnymi i odpowiedzialnymi za dalszy ciąg pracy harcerskiej zostali Hufcowi "Morski Orzeł" i "Twarde Serce"
5. Kierownictwo THH w sprawach dywersyjno-wywiadowczych przechodzi w ręce ppor. Stanisława Kaczmarka

Zapoznawszy się z dotychczasowym dorobkiem THH ppor. Stanisław Kaczmarek imieniem d-cy IV Grupy wyróżnił Hufcowych THH za ich inicjatywę i wkład pracy.

Członkowie Komendy THH:

- 1). p.o. Komendant Hufca THH - H.O. Edmund Śmieszchalski ("Morski Orzeł") mianowany został plutonowym
- 2). zastępca Komendanta THH - H.O. Józef Wawrzyńczyk ("Twarde Serce") - mianowany został kapralem (a pod koniec 1944 r. za specjalne zasługi sierżantem)

Dokonano reorganizacji: THH dzieli się na dwa plutony zwane oddziałami dywersyjno-wywiadowczymi: 01 i 02.

Na czele Oddziału 01 - stanął "Morski Orzeł"

Oddziału 02 - stanął "Twarde Serce"

Skład Oddziału 01:

- d-ca plutonu
- łączniczka d-cy plutonu
- drużyna im. Gen. Władysława Sikorskiego
- drużyna im. Zawiszy Czarnego
- zastęp Janka Góreckiego
- zastęp Edmunda Cichańskiego

W zestawieniu szczegółowym:

- d-ca plutonu: H.O. Edmund Śmieszchalski ("Morski Orzeł" THH-201)
- łączniczka d-cy plutonu, Urszula Reglińska ("Biały Gołąb" THH-213)
- d-ca drużyny im. Gen. Władysława Sikorskiego; ćwik Zygmunt Tanaś ("Przebiegły Rys" THH-209)
- d-ca drużyny im. Zawiszy Czarnego - ćwik Stefan Nicki ("Wielka Ręka" THH-218)
- d-ca drużyny samarytanek - Janina Czaplewska (obecnie Berent)
- zastępowy - Jan Górecki ("Młoda Mewa" THH-207)
- zastępowy - Edmund Cichański ("Srebrny Lis" THH-208)

Skład Oddziału 02;

- D-ca plutonu
- łączniczka d-cy plutonu
- Drużyna im. pułkownika Stanisława Dąbka
- Zastęp im. Mariana Kruszyńskiego
- Zastęp im. Alfreda Dyducha
- Zastęp im. Brunona Walkusza
- Zastęp im. hm. Lucjana Cyłkowskiego

W zestawieniu szczegółowym:

- d-ca plutonu - Józef Wawrzyńczyk ("Twarde Serce" THH-202)
- łączniczka d-cy plutonu - Mieczysława Oleszakowska ("Przelotny Ptak" THH-241)
- d-ca Drużyny im. Pułkownika Dąbka - Bolesław Szymański ("Cicha Woda" THH-212)
- d-ca Zastępu im. Mariana Kruszyńskiego - Jerzy Nowak ("Drapieżny Ryś" THH-233)
- d-ca Zastępu im. Brunona Walkusza - Jan Walkusz ("Chytry Lis" THH-211)
- d-ca Zastępu im. Alfreda Dyducha - Robert Dyduch ("Pstrąg")
- d-ca Zastępu im. HM. Lucjana Cyłkowskiego - Zdzisław Nowak ("Waligóra")
- łączniczka zastępów braci Nowaków - Zofia Nowak ("Bystroka" THH-237)

Działalność THH wspólnie z II Pg. Wywiadu przedstawiała się następująco:

1. Wywiad:

- przygotowanie planów i szkiców niemieckich obiektów o znaczeniu wojskowym, jako podkładka do bombardowania przez RAF,
- zbieranie danych dotyczących niemieckich fabryk i warsztatów zbrojeniowych,
- współpraca przy sporządzaniu ankiety tyczącej hitlerowskich zbrodni i zbrodniarzy wojennych,
- identyfikacja agentów Gestapo

2. Propaganda

- sabotażu pracy w niemieckich ośrodkach zbrojeniowych jak również innych instytucjach związanych z prowadzeniem wojny przez okupanta,
- wzmocnienie ducha oporu wśród ludności polskiej i nakłanianie do nieprzyjmowania tak zwanego "eindeutschowania"
- kolportowanie wiadomości radiowych państw sprzymierzonych

3. Szkolenie THH

- władanie wszelkiego rodzaju bronią
- szkolenia dywersyjno-wywiadowcze
- zapoznanie z metodami niemieckiego kontrwywiadu i gestapo

22

- zdobywanie i przekazywanie do partyzantki w Borach Tucholskich żywności, odzieży, lekarstw, broni, amunicji

Powyższe zadania Komenda THH rozdzieliła pomiędzy poszczególne drużyny. Za ich sumienne wykonanie byli odpowiedzialni drużynowi, zastępowi i drużynowa samarytanek.

Konkretne efekty konspiracyjnej działalności THH wspólnie z II Pg. Wywiadu przedstawiają się następująco:

1. Członkowie THH efektywnie współpracowali przy sporządzaniu planów, szkiców i opisów niemieckich obiektów wojskowych, które zostały następnie precyzyjnie zbombardowane przez RAF. Do celów tych należały:

1. obiekty portowe w Gdyni
2. śródmieście Gdyni, głównie Hala Targowa
3. lotnisko w Rumii Zagórz

Bardzo szczegółowe plany wykraść z Festunge Komendantur (z gabinetu Korweten Kapitana Kollera) w Gdyni - Hufcowy THH H.O. Józef Wawrzyńczyk ("Twarde Serce" THH-202). Plany te nosiły czerwone pieczętki "ściśle tajne" i "własność Marynarki Wojennej". Wymienione plany ostęplowano na odwrocie pieczęcią THH i podpisane przez Hufcowych THH - przekazano wywiadowi AK. Plany te zabrało dwóch oficerów alianckich odtransportowanych na m/s "Gustaw IV" do Szwecji. Około 6 tygodni później nastąpiło precyzyjne zbombardowanie tych obiektów przez RAF.

Również bardzo cennego materiału tyżącego wyśledzenia silników lotniczych niemieckich znajdujących się w Hali Targowej w Gdyni dostarczył H.R. Edmund Śmieszchalski ("Morski Orzeł" THH-201

2. Współdziałanie z członkami II Pg. podczas wykradzenia z biura konstrukcyjnego "Deutsche Werke" - Oddział w Gdyni planów konstrukcyjnych najnowszej łodzi podwodnej, ścigaczy i metryk torped. Plany wykraść "Mary" z II Pg, odebrała je łączniczka Melita Urbańska z II Pg, b. uczennica Polskiego Gimnazjum w Gdańsku - przekazując je ppor. Stanisławowi Kaczmarkowi.

3. Udział w akcjach "WOW" i "WA" polegających na zbieraniu i przekazywaniu oficerowi dyspozycyjnemu wiadomości tyżących niemieckiej akcji wojskowej w następujących fabrykach:

- Deutsche Werke Kiel "WDW"
- Flugzeugwerke "WF"
- Aparatenbau "WA"

W akcjach tych wyróżniła się grupa Wincentego Deliora z II Pg AK

4. Współpraca przy sporządzaniu planów tyżących ewentualnej dywersji w sektorze elektryfikacyjnym Gdyni. Była to akcja jednorazowa - "PD"

23.

5. THH do oswobodzenia Gdyni kontynuował akcje "Aa" i "An"; polegały one na zdobywaniu broni i amunicji, żywności, odzieży i środków opatrunkowych, które następnie były przekazywane leśnemu oddziałowi polskiego ruchu oporu. Akcja ta nie była dorywcza lecz systematyczna i trwała około półtora roku. W ten sposób THH przyczynił się do stałego zaopatrzenia oddziałów leśnych.

6. THH współpracował w sporządzaniu ankiety dotyczącej zbrodni niemieckich i zbrodniarzy wojennych.

7. Udział w akcji "OR" polegał na identyfikowaniu agentów Gestapo i informowaniu o nich ludności polskiej.

8. Na większą skalę zakrojone akcje propagandowe znane w konspiracji pod szyfrowym znakiem:

- "RO" - kolportowanie wiadomości radiowych państw sprzymierzonych

- "SZ" - sianie propagandy w kierunku świadomego sabotowania przez robotników polskich i niemieckich pracy w ośrodkach produkcji wojennej.

- "AZ" - anty-zdrada: przeciwdziałanie tak zwanemu eindeutschowaniu przez uświadamianie ludności polskiej i podkreślanie zmiany narodowości jako największego przestępstwa wobec Narodu Polskiego

9. Komenda THH przeprowadziła w ramach "M1D", "M8D" i "M2B" wojskowe i dywersyjne przeszkolenie THH - tak, że każdy członek THH umiał w razie potrzeby posługiwać się bronią. Zarówno w walce wręcz jak też w akcjach zbiorowych. Wszyscy członkowie THH poznali metody i broń i umieli im przeciw działać.

W zorganizowaniu leków i środków opatrunkowych wyróżnili się

Helena Stachowiakówna - Marciniakowa - pracowała w aptece niem.; Karol Morawczyński, Urszula Reglińska i Zygmunt Tanaś.

W akcjach zdobywania broni i zaopatrzenia oddziałów leśnych zasłużyli na wyróżnienie:

- ppor "Kostek" - Stanisław Kostańczuk z II Pg. AK

- Zygmunt Tanaś ("przebiegły Ryś")

- Zdzisław Nowak ("Waligóra")

- Bolesław Szymański ("Cicha Woda")

10. Powołano komórkę "D" której zadaniem było wystawianie lewych dokumentów Polakom ściganym przez władze niemieckie. Najsilniejsze nasilenie działalności komórki "D" przypadło w okresie ewakuacji obozu koncentracyjnego Stutthof (w czasie tak zwanego "marszu śmierci"). Komórka D uchroniła wielu Polaków przed ponownym aresztowaniem oraz represjami wobec wroga.

11. Ukrywanie uciekinierów ze Stutthofu i innych. W akcji tej wyróżniła się Zofa Tanaś, matka Zygmunta Tanasia.

12. Akcja "PH" "Postrach" polegała na przesyłaniu ostrzeżeń wybitnym hitlerowcom i innym odpowiedzialnym za terror i represje w celu zapobieżenia spodziewanym bestialstwom w okresie walk o wyzwolenie Gdyni. W akcji tej członkowie THH brali udział jako informatorzy.

13. Członkowie THH wchodzący w skład grupy "Alarm Alarm" dokonali w ostatnim okresie obrony Gdyni przez Niemców szeregu dywersji, których zadaniem było zrywanie ładunków dynamitowych z drzew, które z chwilą zbliżania się Armii Czerwonej i Wojska Polskiego miały być przy pomocy eksplozji zwalone na szosy i drogi wiodące do Gdyni - jako zapory. Również w szeregu innych obiektach miasta przecinano kable łączące materiały wybuchowe i tym samym w poważnym stopniu przeszkodzone akcji zmierzającej do zniszczenia miasta przez hitlerowców. W akcji tej wyróżnili się specjalnie: "Węglarz" Michał Pachota, Tadeusz Lamenta, Jerzy Nowak, Zygmunt Grzesiak i Robert Dyduch.

W miesiącu listopadzie, grudniu 1944 roku, styczniu i lutym 1945 roku organizacja podziemna THH - Gdynia z inicjatywy oficerów AK Joachima Joachimczyka ("Joachim") i Stanisława Kaczmarka opracowała dokładne plany hitlerowskich umocnień Gdyni i jej przedpól. W pracy tej koordynowanej przez hufcowych THH Edmunda Smieszchalskiego ("Morski Orzeł") i Józefa Wawrzyńczyka ("Twarde Serce") wyróżniły się następujące drużyny i zastępy THH;

- drużyna ówika Zygmunta Tanasia ("Przebiegły Ryś")
- drużyna ówika Stefana Nickiego ("Wielka Ręka")
- zastęp Jerzego Nowaka ("Drapieżny Ryś")
- drużyna ówika Bolesława Szymańskiego ("Cicha Woda")
- zastęp ówika Mieczysława Fiszera ("Kamienne Serce")
- zastęp ówika Zdzisława Nowaka ("Waligóra")
- zastęp ówika Roberta Dyducha ("Pstrąg")
- zastęp H.O. Edmunda Cichańskiego ("Srebrny Lis")
- zastęp ówika Janka Góreckiego ("Młoda Mewa")

Plany kreślił na zorganizowanych przez siebie sztabówkach H.R. Jan Górecki ("Młoda Mewa") wraz z zespołem. Godny podkreślenia jest tu udział w kreśleniach planów uciekiniera z obozu śmierci w Stutthowie - Hilarego Nowakowskiego z THH i z Szarych Szeregów w Gdyni. Gotowe plany w dwóch egzemplarzach dostarczono Armii Radzieckiej przedzierając się poprzez linię frontu. Pierwszy egzemplarz planów ochotniczo przенiosła łączniczka Mieczysława Oleszakówna (obecnie Pobłocka) ("Przelotny Ptak") i przekazała sztabowi radzieckiej jednostki w Brusach powiat Chojnice (co stwierdził generał Mikulski b. Komendant Wojenny Gdańska). Drugi egzemplarz planów dostarczono 10 marca 1945 roku między linią a Strzeczem powiat Wejherowo; przенiosła go łączniczka THH - Irena Mańkiewicz w zbrojnej 7-mio osobowej grupie porucznika Joachima Joachimczyka ("Joachim") w skład której ponadto wchodził: Józef Wawrzyńczyk hufcowy THH, Jan Walkusz - zastępowy i Felicja Walkuszówna (obecnie Graobyta) - łączniczka THH. Ppor. Stanisław Kaczmarek i sierżant Jan Pocijko, którzy ze względów taktycznych odłączyli się po drodze od grupy, dotarli 10 marca 1945 roku do miejscowości Linia, gdzie w napotkanej jednostce radzieckiej złożyli ustne relacje i odtworzyli plany. Akcja B-2 była zakończeniem działalności THH - Gdynia. Wykonana została celem:

- przyjscia z pomocą wyzwalajacej Armii Radzieckiej
- przyspieszenia wyzwolenia a tym samym uratowania ewakuowanych z obozu koncentracyjnego Stutthof więźniów
- uchronienia od zniszczeń drogiego naszym sercom miasta Gdyni

Lista uczestników Akcji B - 2

1. Joahim Joachimczyk - Gdynia ul. Mickiewicza 11
2. Stanisław Kaczmarek
3. Józef Wawrzyńczyk
4. Edmund Śmieszchalski
5. Mieczysława Pobłocka
6. Zygmunt Tanaś
7. Stefan Nicki
8. Jerzy Nowak
9. Bolesław Szymański
10. Robert Dyduch
11. Jan Górecki
12. Hilary Nowakowski
13. Jan Pocięjko
14. Jan Gerard Walkusz
15. Iwona Maśkiewicz
16. Zdzisław Nowak
17. Felicja Walkusz-Grzebyta
18. Leszek Kostencki
19. Roman Budyn
20. Edmund Idczak
21. Józef Szczepański
22. Jerzy Tanaś
23. Marian Adamczak
24. Benedykt Langowski
25. Bogdan Pawłowski
26. Mieczysław Fiszer
27. Zofia Nowak-Lewicka
28. Michał Pachota
29. Tadeusz Lamenta
30. Alfred Śmieszchalski
31. Alfons Śmieszchalski
32. Leszek Śmieszchalski
33. Zygmunt Piata-Przechlewski
34. Tadeusz Marciniak
35. Marian Sołtysik
36. Józef Rzeźniczak
37. Edmund Cichański
38. Edmund Szopiński - Gdynia
39. Rajmund Maśkiewicz - Gdynia
40. Zygmunt Broda - Pawłowski - Zamość
41. Jan Grzesiak - Gdynia
42. Kazimierz Grzesiak - Gdańsk
43. Zygmunt Grzesiak - Tczew

Joachim Joachimczyk ("Joachim") po upadku powstania warszawskiego, w którym brał udział jako oficer BIP-VI Oddziału AK, zostaje wywieziony przez Niemców. Ucieka z transportu w drodze z Sandbostel do Murnau w miejscowości Ingelstatt (Bawaria) i przez Wiedeń dociera do Gdyni w październiku 1944 roku, gdzie ukrywa się. Poprzez Jana Pocięjkę nawiązuje kontakt z Hufcowym THH Józefem Wawrzyńczykiem i ppor. Stanisławem Kaczmarkiem włącza się do pracy THH w Gdyni. Na odprawie dowódców omawiana była sprawa zbrojnego przebiccia się przez front. Ze zrozumiałych względów koncepcję tą odrzucono. Wówczas por. Joachim Joachimczyk przedstawił koncepcję akcji, która przyspieszyłaby wyzwolenie Wybrzeża i tym samym pomogła więźniom

Stutthofu, którzy ginęli w tym czasie w marszu śmierci i ludności oraz uchroniłaby nasze miasto Gdynię od zniszczenia. Akcji tej ppor. St. Kaczmarek nadał kryptonim B - 2 - polegała ona na sporządzeniu planów niemieckich obwarowań, rozmieszczenia niemieckich jednostek i ich uzbrojenia w Gdyni i na jej dalekich przedpolach oraz na przeniesieniu tych planów przez linię frontu do nadciągającej Armii Czerwonej.

W działalności Tajnego Hufca Harcerzy w latach 1943 do 1945 wyróżnili się następujący harcerze:

1. H.R. Józef Wawrzyńczyk - d-ca 2 Plutonu
2. H.R. Edmund Śmieszchalski - d-ca 1 Plutonu
3. H.R. Mieczysława Oleszakówna - łączniczka THH
4. H.R. Jan Karol Walkusz - zastępowy
5. H.R. Zygmunt Tanaś - drużynowy
6. H.R. Stefan Nicki - drużynowy
7. H.R. Zdzisław Nowak - drużynowy
8. H.R. Bolesław Szymański - drużynowy
9. H.R. Robert Dyduch - zastępowy
10. H.R. Mieczysław Fiszer - zastępowy
11. H.R. Jerzy Nowak - zastępowy
12. H.R. Jan Górecki - zastępowy
13. H.R. Marian Adamczak - zastępowy
14. H.R. Leszek Kostencki - zastępowy
15. H.R. Józef Szczepański - zastępowy
16. H.R. Roman Budyn - zastępowy
17. H.R. Michał Pachota - szeregowiec
18. H.R. Alfred Śmieszchalski - szeregowiec
19. H.R. Alfons Śmieszchalski - szeregowiec
20. H.R. Edmund Idczak - szeregowiec
21. H.R. Jerzy Tanaś - szeregowiec
22. H.R. Benedykt Langowski - szeregowiec
23. H.R. Bogdan Pawłowski - szeregowiec
24. H.R. Edmund Szopiński - szeregowiec
25. H.R. Rajmund Maśkiewicz - szeregowiec
26. H.R. Irena Maśkiewicz - łączniczka THH i AK
27. H.R. Felicja Walkusz (Grzebyta) - łączniczka
28. H.R. Janina Czaplewska (Berent) - drużynowa
29. H.R. Helena Banach (Kalisz) - szeregowiec
30. H.R. Renata Hartel (Brzeska) - szeregowiec
31. H.R. Irena Olszak (Wróbel) - szeregowiec
32. H.R. Zofia Nowak (Lewicka) - łączniczka
33. H.R. Felicja Reglińska - sekretarka THH
34. H.R. Urszula Reglińska - łączniczka
35. H.R. Marianna Adamczak - Lipska - zastępowy
36. H.R. Leokadia Górecka - zastępowy

Po wyzwoleniu Gdyni przez Wojsko Polskie i Armię Czerwoną członkowie THH w Gdyni dekonspirują się i przystępują do organizowania odrodzonego i wolnego Związku Harcerstwa Polskiego.

Wszyscy przystępują do usuwania pozostałości hitlerowskich i do odbudowy Wolnej Polski Demokratycznej.

Rozkazem Komendanta Morskiego Rejonu Harcerzy w Gdyni hm. Henryka Szymańskiego L.1/45 z dnia 16 września 1945 roku wszyscy uczestnicy podziemnej harcerskiej walki z okupantem hitlerowskim na Wybrzeżu w latach 1939 do 1945 mianowani zostali Harcerzami Rzeczypospolitej. Tym samym rozkazem dzień 16 września został ustanowiony jako tradycyjne co roczne święto Harcerstwa Gdyni, poświęcone podtrzymywaniu dobrych tradycji osiągniętych przez THH w ciężkich latach okupacji niemieckiej.

b. I Komendant THH
Gdynia
/-/ Henryk Szymański

b. D-ca Akcji B-2
THH
/-/ Joachim Joachimczyk
por. H.R.

b. Przewodniczący Komisji Historycznej Morskiego
Rejonu Harc. i Hufca w Gdyni
/-/ Zygmunt Tanaś
H.R.

WYKAZ NAZWISK WYMIENIONYCH W TYM OPRACOWANIU - w kolejności opisu:

1. hm. por. Bolesław Polkowski - lądowa obrona wybrzeża
2. hm. Lucjan Cytkowski - "Szare Szeregi" Gdynia, katowany, zginął w 1944
3. phm. Marian Kruszyński, obrona Wybrzeża
4. ppłk. Zaucha - lądowa obrona Wybrzeża
5. H.R. Dodek Gibała - ochotnik obrony Wybrzeża
6. phm. Włodzimierz Jacewicz - ochotnik obrony wybrzeża i "Szare Szeregi" Gdynia
7. H.R. Roman Kaczmarek
8. H.R. Feliks Kaźmierczak, poległ 1939 - obrona Oksywia
9. phm Henryk Król ("Słona Woda" THH-88); ochotnik, obrona Wybrzeża; THH-Gdynia i II Pg Gdynia AK
10. H.R. Józef Lubiewski - ochotnik obrony Wybrzeża, poległ w 1939 roku
11. H.R. Tadeusz Marciniak - ochotnik obrony Wybrzeża; Szare Szeregi - Gdynia i II Pg AK
12. H.R. Czesław Szlachcikowski - Obrona Oksywia i "Szare Szeregi" Gdynia
13. H.R. Alfred Dyduch - obrona Oksywia, poległ w 1939 r.
14. hm Benedykt Porożyński - "Szare Szeregi"
15. hm. Jadwiga Rotecka-Szewczuk - "Szare Szeregi"; nie żyje
16. phm. Stanisław Cichocki - THH - Gdynia
17. H.R. Zbigniew Grabowki "Popielaty Klon" THH-77; poległ w Powstaniu Warszawskim
18. H.R. Kszysztof Wondrausz - THH - Gdynia; poległ w Powstaniu Warszawskim
19. phm. Witold Nicki "Morski Orzeł" THH-63
20. phm. Tadeusz Hartel "Złota Błyskawica" THH-48; Gdynia
21. phm. Edmund Lemański "Szara Sowa" THH-15; Gdynia
22. hm Henryk Szymański - THH-Gdynia
23. HR Eweryst Grześkowiak
24. HR. Edmund Mateja
25. HR. Roman Kaźmierczak - THH-Gdynia
26. HR. Ryszard Chrzanowski "Wielki Wąż" THH-62; THH-Gdynia
27. phm. Władysław Berent "Mruczający Niedźwiedź" THH-14
28. phm. Jan Będziński "Stalowy Grot" THH-91; Gdynia
29. phm. Marian Szary "Silny Dąb" THH-22; Gdynia
30. HR. Czesław Będziński "Spiewający Szkwał" THH-133; THH-Gdynia i Szare Szeregi
31. phm. Nina Makowska-Mizerska "Niebieska Róża" THH-28; Gdynia
32. phm. Hubert Regliński "Złoty Jeleń" THH-16; Gdynia
33. HR. Edmund Śmieszchalski "Biały Kruk" THH-40; Gdynia
34. HR. Ksawery Gburek "Czujny Bizon" THH-194; THH -Gdynia i Szare Szeregi.
35. HR. Maria Będzińska "Złotowłosa Osika" THH-196; Gdynia
36. HR. Aleksander Klimkowski "Ponury Grzmot" THH-72; Gdynia
37. HR. Józef Fiszler "Ryczący Huragan" THH-51
38. HR. Zygmunt Sołecki "Krwawy Bizon" THH-182
39. HR. Irena Balińska " Zielony Storczyk" THH-30; Gdynia
40. HR. Marian Reinsch "Biała Fala" THH-189
41. HR. Jana Rylski "Cichy Dzień" - THH-133; Gdynia
42. HR. Renata Hartel (Brzeska) "Smaragdowa Paproć" THH-60
43. HR. Jan Kopecki "Rogaty Tur" THH-87; Gdynia
44. HR. Henryk Pronajtis-Szymko "Szary Wilk"- THH 95
45. HR. Alfons Śmieszchalski - THH - Gdynia

46. HR. Gwidon Hartel "Krwawy Byk" - THH-98
 47. HR. Bernard Myśliwek "Konrad", zakatowany 1.X.42 w gestapo w Gdyni; Szare Szeregi
 48. HR. Bogusław Adamczak; Szare Szeregi; Gdynia
 49. phm. Henryk Danemann; Szare Szeregi
 50. phm. Edmund Dylewski; Szare Szeregi
 51. HR. Witold Dziurdzia; Szare Szeregi
 52. phm. Maciej Gwiazda; Szare Szeregi
 53. HR. Zbigniew Gizek; Szare Szeregi
 54. HR. Józef Kołacki; Szare Szeregi
 55. HR. Konrad Łętowski; Szare Szeregi
 56. HR. Felicjan Łada; Szare Szeregi
 57. HR. Edmund Nowak; Szare Szeregi
 58. HR. Hilary Nowakowski; THH-Gdynia; Szare Szeregi
 59. HR. Zygmunt Narloch; Szare Szeregi
 60. HR. Marian Pawelczyk; THH-Gdynia; Szare Szeregi
 61. HR. Zbyszek Raczkiwicz; Szare Szeregi
 62. HR. Henryk Smieszalski; THH-Gdynia; Szare Szeregi
 63. HR. Edmund Wyszeccki; Szare Szeregi
 64. HR. Stanisław Wanago; Szare Szeregi
 65. HR. Franciszek Wysocki; ZWZ; Szare Szeregi
 66. HR. Jerzy Wojciechowski; Szare Szeregi
 67. HR. Henryk Wawrzynowski; Szare Szeregi
 68. HR. Kazimierz Skrzypczak; Szare Szeregi
 69. HR. Bernard Szczeblewski; Szare Szeregi
 70. HR. Jan Kaszuba; Szare Szeregi
 71. HR. Leszek Zdrojewski; Szare Szeregi
 72. HR. Zygmunt Garba; Szare Szeregi
 73. HR. Hubert Garba; Szare Szeregi
 74. HR. Helena Banach-Kalisz; THH-Gdynia
 75. HR. Zygmunt Tanaś; THH-Gdynia
 76. HR. Jan Walkusz "Chytry Lis" THH-211; Gdynia
 77. HR. Jan Belau; dca Wywiadu AK w Gdyni
 78. HR. Hubert Mański, harcerz, żołnierz AK w Gdyni; rozstrzelany w 1944 r. w Ocyplu
 79. HR. Józef Wawrzyńczyk "Twarde Serce" THH-202; THH-Gdynia
 80. HR. Stefan Nicki "Wielka Ręka" THH-218
 81. HR. Bolesław Szymański "Cicha Woda" THH-212; Gdynia
 82. HR. Janina Czaplewska (Berent); THH-Gdynia
 83. HR. Edmund Welz - d-ca AK
 84. HR. Stanisław Kaczmarek - d-ca II Pe AK
 85. HR. Felicja Reglińska; THH-Gdynia
 86. HR. Urszula Reglińska, "Biały Gołąb" THH-213; Gdynia
 87. HR. Jan Górecki "Młoda Mewa" THH-207. Gdynia
 88. HR. Jan Pocijko, sierżant; II Pg.
 89. HR. Edmund Ciechański, "Srebrny Lis" THH-208. Gdynia
 90. HR. Mieczysława Oleszak (Pobłocka) "Przelotny Ptak" THH-241
 91. HR. Irena Olszak (Wróbel); THH-Gdynia
 92. HR. Jerzy Nowak, "Drapieżny Ryś" THH-233, Gdynia
 93. HR. Robert Dyduch "Pstrąg"; THH-Gdynia
 94. HR. Zdzisław Nowak "Waligóra" THH-Gdynia
 95. HR. Zofia Nowak (Lewicka) "Bystrooka"; THH-Gdynia
 96. HR. Melita Urbańska - II PG AK
 97. HR. Wincenty Delior - II Pg. AK
 98. HR. Karol Morawczyński; Szare Szeregi
 99. HR. Stanisław Kostańczuk; II Pg AK
 100. HR. Michał Pachota; THH-Gdynia
 101. HR. Tadeusz Lamenta, "Morski Lew"; THH-Gdynia

102. HR. Zygmunt Grzesiak; THH-Gdynia
103. generał Mikulski; I Komendant
104. pułkownik Kostrow; d-ca wywiadu dywizji Armii Czerwonej
105. HR. Irena Mańkiewicz; THH-Gdynia
106. HR. por.AK Joachim Joachimowicz; Powstanie Warszawskie;
THH-Gdynia
107. HR. Felicja Walkusz (Grzebyta); THH-Gdynia
108. HR. Leszek Kostencki "Orle Oko"; THH-Gdynia
109. HR. Roman Budyn; THH-Gdynia
110. HR. Edmund Idczak "Tarzan"; THH-Gdynia
111. HR. Józef Szczepański "Czarny Diabeł"; THH-Gdynia
112. HR. Jerzy Tanaś "Ryczący Bawół"; THH-Gdynia
113. HR. Marian Adamczak "Bawoli Róg"; THH-Gdynia
114. HR. Benedykt Langowski "Młody Lampart"; THH-Gdynia
115. HR. Bogdan Pawłowski "Stalowy Bagnet"; THH-Gdynia
116. HR. Mieczysław Fiszer; THH-Gdynia
117. HR. Alfred Smieszchalski; THH-Gdynia
118. HR. Alfons Smieszchalski "Morski Diabeł"; THH-Gdynia
119. HR. Leszek Smieszchalski; THH-Gdynia
120. HR. Zygmunt Plata-Przochlewski; THH-Gdynia
121. HR. Marian Sołtysik; THH-Gdynia
122. HR. Józef Rzeźniczak "Zygmunt"; AK II Pg Gdynia, Obrona
Helu w 1939
123. HR. Edmund Szopiński; THH-Gdynia
124. HR. Rajmund Mańkiewicz; THH-Gdynia
125. HR. Zygmunt Broda-Pawłowski; THH-Gdynia
126. HR. Jan Grzesiak; THH-Gdynia
127. HR. Kazimierz Grzesiak; THH-Gdynia
128. HR. Marian Zalewski "Rybie Oko"; THH-Gdynia
129. HR. Irena Oleszakówna (Wróbel); THH-Gdynia

(Wyjatek z Artykułu zamieszczonego
przez "Dziennik Bałtycki)

Czy Dowództwo Armii Czerwonej i angielski RAF korzystały z
podziemnej akcji gdyńskich patriotów.

Sensacyjne zeznania w procesie Welca

... Piękna Karta T.H.H. /Tajny Hufiec Harcerski/

...Świadek J. Wawrzyńczyk zeznaje, że jako członek T.H.H. w
Gdyni współpracował z V Korpusem za pośrednictwem oskarżonego
Welca i Kaczmarką. Harcerze należący do THH opracowywali plany
fortyfikacji gdyńskich, zbierali materiały zabudowań i rozkładu
pomieszczeń "Deutsche Werke Kiel" oraz plany lotniska Rumia
Zagórze, które dostarczyli w ręce alianckie. Zdaniem świadka
dowodem faktycznym przekazania tych planów dowództwu alianckiemu
były w terminie 1,5 do 2 miesięcy następujące naloty, obiektem
których były wyżej wymienione cele. Również dziełem THH było
opracowanie planu obwarowania Gdyni przez Niemców, które to
plany za pośrednictwem por. Joachima Joachimczyka oraz 2 innych
harcerzy, zostały doręczone Sztabowi Armii Czerwonej, co zdaniem
świadka przyczyniło się walnie do zdobycia Gdyni bez zniszczenia
jej, w takim stopniu, jakemu w skutek działań wojennych uległ
Gdańsk. Świadek sam był obecny przy podziękowaniu przez
przedstawiciela Armii Czerwonej, złożonym po oswobodzeniu Gdyni
za ten ich wyczyn.

Również świadek Smieszchalski Edmund z THH składa zeznania
przychylne dla Welca.

III/5. Materiały inne: Tana's Zygmunt

d. „Stomkowie Tajnego Klucza Harcerzy - Gdynia

1. wstępny skrypty „B-2”, rękop. oryg. k. 6 s. 1-19

2. napis w/w - tekst k. 10 s. 1-10
przeprisywany

był drużynowcem I Drużyny TMM, posiadał pseudonim Bick
podpisany rozkazem ps. Ben Hur Nr 200
Marskiej Spencji, na emeryturze
dymie Lepianin 98m 5 tel. 22 07 91

WRZYŃCZYK syn Ręta nr. 03. 11. 1923r. w Poznaniu
Pluton TMM-AK pseud. "Twarde Serce" Nr TMM-41, p
był drużynowcem II Drużyny TMM
5r. był 2-cy po komendanta TMM
siemski na emeryturze (jest po ulecisze)
Sopot Al. Niepodległości 792/2 tel 51-51-49
temieć Słabki, chorąży zawodowy ust. Wdż, w dupli na
odsobnionym w

TANAS syn Franciszka nr. 02. 5. 1927r. w Gdyni
Drużyna im. Gen. Władysława Sikorskiego w I Plucenie
Pseubryt Rys stopień "Kierownik Rezerwy", p
wed. "morskiej i tropikalnej"
Gdynia Gal. Witomińska 8 m 30 tel. 21-92-89
temieć Włk 1918/19r. ust. Obrony Wybrzeże 1939r. Pluci Podk
Org. 2 rezerw

1945 do 15.VI. 1946r. Wszelkie ślady MUBP w Gdyni i na VI oddzi
ku ze działalności pochodzi 20. 21. II. 1946r. na dron
Kody (Marquetti) 24 i 8 Delicta delictu Pen'ka, par 86.
Hrabo nadat. 20. V. 1946r. sprawa umorzona.

NOVAK syn Andrzeja nr 19. 12. 1924r. w Warszawie
TMM w II Plucenie TMM-AK
imie "Włocławek" (w rozkazach "Włocławek")
22. X. 1991r. (zawet, obrat płuc)

systema OLESZAKOWNA deis' POBŁOCKA, córka ja
nr 24. 12. 1823r.
nieke TMM kurierka ps. Przeloty Piek
ka farr linie pod front
nzymi - planami niemi. rysoni mmochniey
koczui. jmar zastępowo TMM Jana Góreck
mieszek v rysonie Brus pow. Chojnice
nij odstunio (by jannicie pinnio ofca
kinn" postel je do swy matki v Brusach
o je do Plocka, podle episkopata nio (nie duno
o to Bydgoszcz podle penero pidi. stozij
te podnizkowanie; propozowany odmenen
eas obietnicy spothka nio v Sopocie
em Józefem Kowalskim
aina, krysowa, na emerytura
kolonkaro tel 21. 83 50 - do polk. 15 i po
di ferus kur (ntema)
SZCZEPAN'SKI, syn Franciszka nr 06. 03. 1821
Zastępowy TMM ps. Czerny Diaber
2W, na emerytura 2 chwiszy
7 usznie Storniovcari 4 tel 22 03 84 od X
vigneta
dziala
4 MUBP
IV od
KOSTENCKI syn Kazimierz
S. 02. 1826r. n Szubinie
le Cho " 2 chwiszy im Ser W. Sikorskiego
N T Plubande TMM-AK
Storniovcari 4 tel 22 03 84 na emerytura

04.10.1926r. v Praze
pan TMM ps. (zubaty Orel)
nej Druzej in. Gen. V. Sikorskiego
Kumunium od Jermita v Ostrave
aven. Krasenska pruz 413
in do manafa volenien'a
r prava
dce v Polkin Rejstne Stokha v Idnisk
- Sopot (Kemienu Lotok)
mestkiego 21/38 tel. 51 81 75

opracowanie
delegowan p
Redy Zhdovey
v Krasna Olup
v AV i D
matka z Tr
2 Krasn,
in pruz
Ken Vody
aven. Krasn
sye Krasn
vior 2 yuo
Franciskien
puzalovio
i Delepa
Pierre Bole
i Nalke
v celad

TANAS syn Franuska nr 24.02.1929r. v
Bard
syn in. Gen. V. Sikorskiego v T. Plutonie TMM

odm, ze przysioy Serce TMM - zotwete AV
vyhradnie kosul' elct. z A. Kitterst. Udzini
Pisovadim i imzmi' tuki' nyby v toke
l. podutepo; pisca' na den demat' uvoit' Danzper
y. vovisidj' zemzka' na kluc' brany' domov
le mienzy 1944/45r. uszyrat' v manfa' mbenste
36 mabkumare ze Stutthofu (2 epitelni)
stera' ketuzjurskiego, ktorego' mabkolidim' do vyz
lle' nos' mabkolidim' mabkolidim' bo' op
in' v Ostryech' koto' vicyj' franukien' od
estepo' ze' puzalovio' do' Orp. Zvenenke' Polk
ines' stery' radce' pravy' v' unghue' Redy' Minis
722 Vermore' Sierzurskiego 2/51 tel. 41 82 86
vior' ze' muis' i' Opicem' ad XI 1845 pruz' kille
abkoldi' pockivoste' v' MABP v' Edym' sine' v' adkub
il'

tel. 43-26-52

wprowadził kraj Górną
Pierwszą / 1

tekst pisma

SMIERZCHAŁSKI syn Bobstawa nr. 13.07.1927r. w
wskazanie "jednym ps. rozpiętość 11. XI. 1947r. u
Kawo

podaje ps. "Szary Vilk" ewentualnie ludźmi fugy: Sre
Vilk to jest przedstawienie Henryka Pranczys - "szary

TMH zwrócić 2 Henrykowi Symonowi, bez względu
na Suiusdeliki był ostatnim zstępem Jura Górną

W. Górną nr. Kattolija 47/56 tel 21-80-51
zwrócić, prowadzi wstępując składowe

inaczej Kote TMH nr. 20. 2 AK, u 4. Górną

ster zwrócić nr. 02.01.1927r. u Polplimie
zwrócić TMH ps. Sobolek do zwrócić (u Górną

wzajemnie. Pk Stawstawa Debla
u u Plutwie TMH-AK

synów FISZER syn Zuzana (Józefa) nr 29.01.1927r.
zwrócić TMH ps. Komune Serce Nr 240

wzajemnie. Pk Stawstawa Debla
u u Plutwie TMH-AK

(u Bobstawa Symonikię)
u u Delmona na emigrację

Brat u TMH i
wskazanie Stawstawa

Brat jego zwrócić

(Drugie imię to
wielkość)

017 "Słynie-Głowa 4" ul. Chmielna 7 tel. 23 62 18
"choc PACHOTA syn Apuleński nr 03.04.1926r. v
"Ziemia Srebrna" z Zestępu "Narodna Szerego" J. Dr.
"Józef" Józef Józef Józef Józef
"P.K.P. w emeryturze
"umort w serce
"4 4 Plutoni

(syn "Australia")
"Najlepsze" Owca 1000 kcia 06 2/23

018 LAMENTA syn Michale nr 04.09.1926r. v S
"Najlepsze" z Zestępu "Narodna Szerego" J. Dr.
"Józef" Józef Nowak v
"P.K.P. w Arce
"ul. Nowybraska 30 tel. 20 11 42
"zycie znowe"

019 GRZESIAK, syn Jace nr 20.04.1925r. v S
"Najlepsze" z Zestępu "Zobiste" Nowak v
"P.K.P. (jako emerytura) 2 umort

020 Dzia Braci "Grenicki" (3) Józef Nowak P.K.P. Jace
"Grenicki" był obszarca
"w Sądzie w Słynie"

021 GRZESIAK syn Jace nr 06.01.1928r. v S
"Najlepsze" z Zestępu "Józef Nowak" v
"w pracy zawodowej WP, w emeryturze
"100 kcia Zapisane 3 D/15"

...povraty vyprys 2 ... jana Valanka

...med ... jedstavoy.
Edyui - Chyleni

...ne serce v ... v Edyui

... MASKIEVICZ syn ... 04. 8. 1826r.

... "2 ... Robertu Dyducha
... v II Pluk ...

... na ...
2 ... serce

3 Edyui ... 20 85 13

... 1818/19r., ... 1838r. ...

... Wozniak syn ... 29. 07. 1826r ...
... "2 ...

... - ... 20/26

... SOTYSIK z ...
... (...) III pr. u Stefana Nicki

... v ...
... z ...

...
Stefan Nicki

... MARCINIÁK, syn Stefana ... 30. 01. 1822r. v

... z ... Edyui - ...
... z ...

... na ...
... v ...

... z ...
... 392

it'ij v meste Olufceji 2 Keryz'kou dy
kremendentem TMM.
one tes' m'k'istruie TMM i AK

MARCI'NIAK 2 domu Stachovickove
Edyda ul. Stovacko 58/6 tel. 20-26-
ndice v oznamu roboter'ij fuz' fuzgoterzo
foc'ijer' penit'ernego vel'm'ed'ca jed' edov'
odinej - pracuj'e v optece m'p'el'ny'ac
te f'epremler' zemov'eno u' l'ch'ij
ny' sk'ed'ny' fuz' f'odine' f'odred'ca
k'nie' m'p'it'ol' m'ner' jed'nost'ij
p'ob' m'ed'eno m'ad'ov' f'ost'ij' i f'ob'z'tu f'o
onu Mercedes b'ra' m'ad'ov' v 193
lece' 2 Prof' St'elede' i' m'ny'ij

POCIEJKO my' P'etra pr 04. 12. 1913 v N
or VP Zep'i' Ak'ademick'ij v V'om'ed'e
A" 2 2 f'od'rupy v'v'ed'ca AK v Edyda' St'ev'ij
m'ad'ov' m'ad'ov' v sk'ed'ij' 2 4

jad' f'ent' v'oz' 2 f'f' St'ev'ij'ov' m'ad'ov' m'ad'ov' m'ie' by'
v'z'ij' f'ost'ov'ca f'or' f'od'ij'ne' f'od'ij'ne' m'ad'ov' m'ad'ov'
r. 2 K'yle'ova m'ie' f'ron'ol' v K'erm'it'ij' f'ron'ol'
m'ad'ov' m'ad'ov' ze v'p'ed'ca' f'od'ij'ny'ch' by'lo' id' z'o
2 f'od'ij'ca' f'od'ij'ca' do' f'od'ij'ca' f'or' K'yle'
m'ad'ov' m'ad'ov' f'od'ij'ca' m'ad'ov' v z'ep'ed'ca' f'od'ij'ca'
393

2. Simeonovskij Polkovnik
Sokolov i Sidorov

s podpisem na svyaz v 1842v. vyuznany 2
nauk 4voz ze Stanislavom Krasnolice
... vypravleni na 8 unovozov bez
podaj ako zapiska; jatek malo ni jatek
v. Niber, N. aventovany ze vnesenim, jatek
zel Skerpoi fuer postepo, vpravdu v 8
mestech stvoril meste, rozpravil u
dumie Vasovici, jatek vylovil do
chody kvesti papovki do glasu stoji B
typo Stanislav Krasnolice.

vyhodnyj jatek jatek do Anupin
valovici jatek jatek do Sidorov
kto specifike jatek v 2HP v Simeonovskij
m. Niber, Sokolov, utrozu kvesti do
dumie Krasnolice / jatek jatek - Krasnolice
kvesti do Krasnolice u Krasnolice vpravdu

1. Krasnolice jatek jatek
02. 1815v. v Krasnolice Krasnolice
v. Voz: 2 obraty Krasnolice 1839v. jatek, jatek
obrazci v 1843v. jatek jatek jatek jatek
v jatek DvK jatek jatek jatek jatek
Krasnolice jatek jatek jatek jatek

stalejch uczestników akcji "B2" z TMM nie żyje

(Bolnisiom An 2 pter mēmiēkiepō pyēm mūncionepō "Gōstēkēpēn
- šdyuā. Jē rzdob mēnovitē. Por Joachin JOACHIMCZUK - mīcīpōr
n' dōvōlcā' ppor Stenīter Kozuchē 02-186" kōordyno vōr
kufcōvī: Edmund Śmīērchabkē i Jōzēf Kōryzūnyk - d-ey plūtonov THH
Akcyā B2" vykonov juoz THH z mīcīpōvryz' Anmī' Kōryzūny
i' pod dōvōdstvēm Por. Joachina Joachinovyka Jyzykynitā nīz
do pybrnepō, vyzvōlcēmā ydyū' mōbndēmō' mēln' īstnēm'
zādnīvīkīch vīčūnīov' Stātkrofu' jēncōv' mēln' mōvōdōvōcī'
i' Anduršī' oroz Anīōdē Gōpys' ad zūzrēcēn'.
Kōmēndant Okrēpū Pāmōrtkēpō AH An Jōn Pētūbickī i Szef
Sztabu Płtū Jōzēf Ulybīnskī. Medālī. Pdr. " Joachinovs' z
Svebrūy Urzypī. Zōstūpī. z Mērcōm. c 9 / kōrcōrēm THH:
Edmundov' Śmīērchabkēmū' Jōzefov' Kōryzūnykov' Jyzykynov'. Kōncionov'
Zdchīstevov' Novakov' Bolnisiov' Szymōnīstēmū' Rōbertov' Dyduškov'
Jereēmū' Novakov' Jēmōv' Volkunov' i' Mīčynov' Mērcōk' obecnīe
i' Pōbłōchīy. Brā'zovē Urzypī. z Mērcōm. i'
i' Dr. Sōdō Pmī' Kōtōvīcōv' (i' Kōdō Pstrōc' Dvōpīcīz' Lmī' Ptoch)

Josefov: Kerynyton - Kerye Colleznyd.
Bosov: Gvostekiemu i Stefanov: Nichiemu avoz k'lkudajnyca
Mingum nuzestnikom ochy: "B2" Kerye l'ordzencukie tab/i
Medale Zuyyshtre i Valuosh.
Komije Kofa Zoludzy AK u Zudyue przyuchta:
Sp - Por Janov: BELA uoyi ps. "Msi'ov", sp An Henrykosi
Szymaitkiem: T komendator: TMM ps. "Semotny Jan thab"
Micha Karczom i Toczniczkom TMM/Treue: Mastkowie i Mingum
Kerye AK i Medale Vojaka.
Po 20 latok u pisnie "Na tretoj" nr 8 z 21. II. 1965r.
Mhorat us vyriad z Kostromskom vyit pencyonyd
Micha: Ten Karkovom a 4 nrim ocaao:
Pod Solyvia zptosa nic do nos pmpo Polakov, przyoszac
"Planj miemie chis pucocien" i to rozumienie
Pubkator opuyoych trestva. To jdz volto pover
Mharypovoc'len karkovie zozogdnie: viele
zobtienshich istuten' nadebno' tem pokie k'ijnyjacid
byt Myjstebny...
Lypimunt Janas HR pkm
b. d'uznyovj TMM i AK

oddział dywersyjny - Wydział dowodzący 01 Armii Krajowej, Sedyu

1. drużyna "Przebiegły Ryś" Nr 30, potem 209
Zygmunt TANAS, syn Franciszka nr 02. 5. 1927 r. Sedyu

pierwsza trójka (zastęp) 49 rozkaz:

"Baroli Rój" Nr 230 zastępcy THH
"Marion ADAMCZAK" syn Jeno nr 21. 9. 1925 Szewno Ulk
"Rybie Oko" Nr 231
"Marion Zolerski" - (pracował w Stosim DWK w Sedyu)
zreniowany Gota 6 "Nr 232" - (ojciec oberżę, przez Ukrainę i p. formacji
płeski kiel - w przystąpieniu ED
syn musiał przejść do 1941 r. niemieckie
później zdecydowanie, był w II korpusie)

"Czorny Djabol" zastępcy THH (pracował na Belskich Polach
"Józef SZCZEPANISZ" nr 06. 3. 1925 Czersk pow.

"Orle Oko"
"Leszek KOSTENCKI" syn Kazimierza nr 25. 02. 1926 Szewno
ul. Bydgoska
mieszkał w Sedyu 1920 r.

"Tawron" Edmund JDCZAK nie żyje nr 16. 11. 1925 Dubno
syn Edwarda - przednik PP (fizjoterapeuta) w Pińskim, w 1945
pow. Łódź

"Zubaty Orzeł" zastępcy THH
"Roman BUDYN" syn Władysława nr 4. 10. 1926 Przemysł
(obronca 2040 r.)
(w Warszawie i AK)

"Ryżacy Bawół"
"Jęży TANAS" syn Franciszka nr 24. 02. 1929 Sedyu
Powstaniec Ulk 1918/19 r.
obronca w Warszawie 1939 r.
i w 2. Org. Zreniowanie Polaków - Polska żyje.

"Młody Zampert"
"Benedykt LANGOWSKI" syn Benedykta nr 05. 02. 1928 2 bled
nr. 443 ul. 1920 r. J. K. Stary

"Stalowy Bopuot"
"Bepden PAWLOVSKI" syn Stefana nr 29. 9. 1926 Brzostowice
pow. Wyrzysk Bydgoski

"Czorny Pentete" nie żyje
"Zygmunt BRODA - PAWLOVSKI" nr 1927 Pińsk
Zygmunt TANAS
drużina "Przebiegły Ryś"

... Voj. spud 1839r. Stanislav KOSTANICAN ps. Kostek "2
... v 1839r. na ORP Meve - deplje do Helu brzo naredil
obremic potem "mivola" - putenka do "matki" - dubabla
byl v AK na "knota" - pojedel do "Egri" do zony
"konubla ziba" z Mincem na Vitimicnie plate
mientel pred vojno. V dnu imenim sprezentovan
mu visa "zavany" na dicit "khoroi" mi "dbrak
i potabki - o zony" na "vednetem" - "zestylidim" Minc
podaj. "Kupsmurine" "yunka" velka "cudem" sig "vrtok"
Po "vojine" one byla u "partii" jelo "juesledavero" z
AK - na "dovoket" renty "imvalid" v "jenu" -
zvest "jo" "smpudaji" "Egri" u "spikler" v "Egri"
pred vojno zvezil "brni" na "Vesteflette" v "mnie" "vyerat"
"Egri" "mubrojem" - "zpu" "poveni" "blydin" u "mieso"
2 "zodoknem" "zobezpisenkoi" "mudupis" "joldny"

Ukrytymu "paz" nos "michivno" ze "Stuttfor" (2 "cepobni")
Stanislava "katusjivno" "vypricilidim" "vypricivno" v
i "konie" - ale u "kocnu" "jodobno" "juz" po "Kosje"
"jzburli" "stodko" "korenjiv"
"dostet" v "Stockie" "phiel" "majitel" "mpercelovene"
"brat" "zpu" "postnelny" "paz" "Mincem" "zony"
2 "synem" "vovite" - "paz" "Kocher" 1 "zobopane"
("pade" na "kory") "dostet" do "Kudoi" "paz" "zeka"
("fejovozym" "majatel" "zony" "svont") "UB" 2 "Vracter"
"du" "jodet" do "Stinicki" - "dostet" "zeleny" "vst" - "nie"
"svont" "doveto" "50" - "UB" - "Po" "moryu" "vyjotiv" 2 "vizitov"
2 "fionem" "molsolidim" "nis" u "mieso" u "Kudoi"
"paz" v "1848r." "zpu" "jo" "icivilim" "klecte"
- "vypricivno" 2 "postap" na "zemlu" "Dubabla"
"i" u "Stuttforie" - "zicelny" "michivno" "Stuttforie"

THM "zajnyzicim" "zostatem" "svor" 2 "mieda" "Meve" - "Jon" "Gor"
"Svebruzny" "dovetny" - "Edmund" "Cichovski" "paz" "dvojivno" "T"
"istepo" "Kvick" - "Edmund" "Sivickchovski" "paz" "ps." "Kochi"
1844r. "po" "svontovozym" v "1842r." "Vitoldnie" "Mchivno"
AK "zajnyzicim" "paz" "Por." "Jona" "Belovny" "ps." "Mchivno" 2 "kuzcovny"
"ubertem" "Regalivkny" "ps." "2loty" "jelen" "i" "zostpouzny" "janku" "Velbu"
15.09.43r. 401

upr. prof. Roman BUDYN

zostęparz Czubaty Orest "2 meji družiny THH - AK
syn Władysława - Obronica Dwora - delegowan do Poznania po wojnie
u niego okupacji u A...

z em. 81-815 Sopot - Kowalewski Potok
Krasnowski 21/39
tel. 51-81-75

metka Kowalewski z Kowalew
była Polka, bez przy...

pan Władysław Buz...
był agentem
20 sy...

Rodac Jozef u Polnin Referenc Statka u Gdan'ki

1945r, miasto Uborcom, Silesia
Silesia - na ziemie wódz 2 Zdobici (jez PUR)
w swoim gospodarstwie / pojedynczym, razem
do Sądu Wojtowskiego u "Szybi"

wizytowy w...
2 wódz...
Franciszek...
wawesien...
pod zastępcę...
frzywieszny...
do delegatury...
29.01.1946

Intencjonalnie...
Augustyna Dobrotkowska

Zdzisław KOSTENKI ps. "Orle Oko"
najdzielniejszy
najstraszniejszy
берку - zabójca
ucz. družiny THH

ps. "Orle Oko" wizytowy wraz z družyną
20.08.1945 do 20.VII.1946r
od 18.XI.1945 do 20.VII.1946r
u MUBP w Gdyni i na VI oddziale
wizytowie u Gdan'ki
Pierwsie Biuro Narodowe
i pierwsze Wielkonoce po wojnie
ps. "Orle Oko" wizytowy

dwie strony Gdan'ki, uc emigracje
- 445 Gdan'ki - Wroncz
Kosciuszki 41/2

Na Wielkonoce w Wilnie -
próbowali odbić wizytówkę
ale chcieli - Mexico wie
przeżył

upr. prof. Jerzy TANAS ps. "Ryszard Bero"

rodca Jozef u Ungwie
Rady Ministrów
u. 00-222 Warszawa
Krasnowski 2/51
tel. 022 / 41-87-86

też wizytówkę oledy UB,
józef - Władysław z
dostępnemu nie ma str...
u Poznaniu

średnio obok całej Poznania
Pukowita Jacek Pankiewicz
- Kowalewski Okręgu
nie dot. nie stawał

Województwo Pomorskie, powiat Bytów, ul. ...
Kierownik, przewodniczący Kraj. ZHP w Gdyni
Inwalida I grupy na emeryturze, po 45 latach!
po strąceniu krwi udarem - rozwiązany po 47 latach

81-614 Gdynia Nowywałki 10/33 w 33
Witomino tel 24-20-76

Siostra Marianna Lipska z domu Adamczak-zastępcza TMM
81-330 Gdynia Genkoffe 4/20

moż. p. Lipski oficer sprecz 39r. w AK w Gdyni - żyje!

Brat Baptista Adamczak ze Sz. Szerepi: wzięty "Stutthofu"
2 p. inż. (synowie) z Gdyni
(1895r.)

Kpt 2 W Józef Szerepiński

81-457 Gdynia Storniewicz 4/1945
tel. 22-03-94

na emeryturze

Kpr Benedykt Szerepiński - kwatermistrz

81-333 Gdynia Surmana 4/24
tel 21 02 87

odmiesz PKO na emeryturze

Baptista Szerepiński "Stelony Baptista"

81-232 Gdynia Komendarska 28/48
tel 27-00-43

emeryt PKP (syn lekarz med.)

Nie żyje, synowie: Broda-Szerepiński i Edmund Jolczak
15. Czerwiec Szerepiński II "10403"

Żyje Marianna Szerepińska ss Rybitki Oko "mieszka w Gdyni ul. 3 k. adres w k. 3"

Członkowie Tajnego Hufca Harcerzy – „Gdynia”, uczestnicy akcji „B2”, która trwała od końca listopada 1944 do 28 marca 1945 r. (Bolszewikom 1 i 2 plan niemieckiego rejonu umocnionego „Gotenhefen” z przemieszczeniem sił ogniowych, dyslokacja jednostek Kriegsmarine, Wehrmachtu, SS i policji)

1. Edmund ŚMIERZCHAŁSKI, syn Bolesława, ur. 09.11.1923r. w Szubinie, d-ca I plutonu THH-AK pseud. Morski orzeł II, przyjął ten pseudonim po aresztowaniu w 1942r. Witoldzie Nickim. W 1943r. był drużynowym I Drużyny THH, posiadał pseudonim „Biały Kruk” Nr 40, później 201. W 1944 r. podpisywał rozkazy ps. „Ben Hur” Nr 200. Makler Morskiej Agencji na emeryturze. 81-429 Gdynia Legionów 98 m 5 tel. 22 07 91.
2. Józef WAWRZYŃCZYK, syn Pawła ur. 03.11.1923 r. w Poznaniu d-ca II plutonu THH-AK pseud. „Twarde serce” Nr THH-41, później 202. W 1943 r. był drużynowym II Drużyny THH. W 1944/45r. był z-cą p.o. komendanta THH. Mistrz kuśnierski na emeryturze (jest po wylewie) 81-805 Sopot al. Niepodległości 792/2 tel. 51-51-49. Ojciec powstaniec śląski, chorąży zawodowy Mar. Woj. w Anglii na ORP ‘Burza’ odznaczony Virtuti M. V 49.
3. Zygmunt TANAS, syn Franciszka ur. 02,5,1927 w Gdyni, drużynowy Drużyny im. Gen. Władysława Sikorskiego w I plutonie THH-AK pseudonim „Przebiegły Ryś”, stopień Harcerz Rzeczypospolitej, podharcemistrz, lekarz med. Morskiej i tropikalnej. 81-311 Gdynia ul. Witomińska 8 m. 30, tel. 21-92-89. Ojciec Powstaniec Wielkopolski 1918/19, ucz. Obrony Wybrzeża 1939r. Polski Podziemnej 1939-1945, Org. Zrzeszenie Polaków – Polska żyje. Od 18 XI 1945 do 15 VI 1946r. więzień śledczy MUBP w Bdyni i na VI oddziale więzienia w Gdańsku za działalność poakowską. 20 i 21 II 1946 r. sądzony przez Rejonowy Sąd Wojskowy (Marynarki) z 4i 8 Dekretu Ochrony Państwa, par. 86. Rozprawę odroczone, śledztwo trwało nadal. 20 VII 1946 r. sprawę umorzono.
4. Zdzisław NOWAK, syn Andrzeja ur. 19.12.1924r. w Warszawie. Drużynowy THH w II plutonie THH-AK, pseudonim „Waligóra” (wg rozkazu „Wali Góra”), zmarł 22 XII 1991r. (zawał, obrzęk płuc). Oficer Straży Pożarnej, bosman PLO, na emeryturze, harcistrz PL. 81-413 Gdynia Legionów 70/5. żyje żona Zofia Nowak adres, j.w. tel. 22-19-18. Ojciec Powstaniec Wlkp 1918/19r.
5. Bolesław SZYMAŃSKI, syn Józefa, ur. 24,03,1924r. w Gdyni. Drużynowy Drużyny im. Płk. Stanisława Dąbka w II plutonie THH-AK, ps. „Cicha Woda” oficer Straży Pożarnej (pozawała serca), pracuje na ½ etatu. 45-060 Opole ul. Katowicka 52/6.
6. Jan (Gerard) WALKUSZ, syn Ignacego ur. 24,10,1924r. w Sierakowicach koło Kutna. Zastępowy THH-AK w II plutonie, ps. „Chytry Lis”, stolarz (mistrz?), zmarł na płuca. Wejherowo ul. Gniewkowska 6. Przechodził przez linię frontu w 7 osobowym patrolu. Por. AK Joachimczyka. Zatrzymali się z 9/10 III 1945r. w zagrodzie kaszubskiej w Strzeczcu Wybudowaniu, gdzie 10 III 45r. z hufcowym Józefem Wawrzyńczykiem przekazali plany (Rosjanom) Armii Czerwonej. Brat zginął zastrzelony przez Niemców, był w Tow. Gryf Pomorski.
7. Feliksa WALKUSZÓWNA – Grzebyta córka Ignacego i Franciszki z d. Kiedrowskiej, ps. „Walka” łączniczka THH, siostra Jana Walkusza „Chyrego Lisa”. Przechodziła przez linię frontu przenosząc na sobie 2 pistolety (por. Joachimczyka i hufcowego Józefa Wawrzyńczyka). Ur. 12,12,1923r. w puchlinie pow. Kartuzy. Zam. Lębork Kossaka 13/1
8. Irena MAŚKIEWICZ, córka Mieczysława ur. 09,8,1923r. Zduny koło Międzychodu, poznańskie, ps. „Wrzos”, łączniczka THH i AK, przechodziła przez linię frontu z Por. AK Joachimem Joachimczykiem, miała na sobie obcędorowane (i poplamione krwią królika) plany drugie w akcji „B2” wykonanej przez THH. Dotarli do zagrody kaszubskiej w Strzeczcu Wybudowaniu wieczorem 9 II gdzie 10 III rano Jan Walkusz i

- Józef Wawrzyńczyk przekazali plany nacierającym na linię drugą (szosą) wojskom radzieckim. Irena Maśkiewicz wyjechała w 1945r. do Francji z byłym jeńcem. Mieszka 60 440 Nanteuil-le-haudounin, Rue Gambetta. Odznaczona Krzyżem AK i Medalem Wojska. Legitymacyjkę Lilijki z P.W. (THH-Gdynia) z podpisem „Orszy” Nr 2595, odznaka pamiątkowa Okręgu Pomorskiego AK nr 32, Ojciec Powstaniec Wlkp 1918/19r. – Por. WP w Obronie wybrzeża, obóz Grossboru IID
9. Zofia NOWAKÓWNA – Lewicka, córka Andrzeja, łączniczka THH (zastępów braci Jerzego i Zdzisława Nowaków) ps. „Bystrooka” (wg rozkazu ‘Bystro Oka’), przenosiła broń, granaty i amunicję, 81-402 Szenwalda 25A/8 tel. 22-03-00.
  10. Jerzy NOWAK, syn Andrzeja, ur. 26,01,1926r. w Poznaniu, zastępowy THH ps. „Drapieżny Rys” w II Plutonie THH-AK, adres nie znany (może znać siostra Zofia Lewicka)
  11. Stefan NICKI, syn Antoniego, ur. 15,10,1925r. w Czersku, drużynowy Drużyny im. Zawiszy Czarnego w I Plutonie THH-AK ps. „wielka Ręka”, pracownik budownictwa miejskiego na emeryturze, 81-395 Gdynia Abrochenia 46 A/2 tel. 21-76-29.
  12. Edmund CICHĄŃSKI, syn Jana, ur. 23,10,1922r. w Starogardzie Gd. Zastępowy THH w Drużynie im. Zawiszy Czarnego – Stefana Nickiego w I Plutonie THH, ps. „Srebrny Lis”, miał 3-4 ludzi, od 1939-42 więzień Stutthofu. Gdynia Świętojańska 105, tel. 20 05 19, na emeryturze.
  13. Robert DYDUCH, syn Roberta Michała, ur. 28,07,1924r. w Świeciu nad Wisłą, Zastępowy THH ps. „Pstrąg”, samodzielny Zastęp im. Alfreda Dyducha w II Plutonie THH-AK, ojciec chorąży Mar. Woj.; brat Alfred najmłodszy, poległy na Obłozu żołnierz 1939r. (ochotnik). Robert Dyduch z końcem 42r. aresztowany, kilka miesięcy w Stutthofie, 80-405 Gdańsk – Wrzeszcz Mickiewicza 26 (28/30?), pracował w Polskim Rejestrze Statków, na emeryturze.
  14. Mieczysława OLESZAKÓWNA, dziś POBŁOCKA, córka Jana, ur. 24,12,1923r., łączniczka THH, kurierka, ps. „Przelotny Ptak”, „Mietka”, ojciec zginął w obozie, przechodziła przez linię pod front z pierwszymi planami niem. Rejonu umocnionego Gdyni wykonanymi przez Zastępowego THH Jana Góreckiego. Plan przekazała w rejonie Brus, pow. Chojnice, zgłosiła się ochotniczo (by pomóc śmierć ojca) Por „Joachim” posłał ją do swej matki w Brusach skąd pochodził (ur. w Swornegace). Przewieziono ją do Płocka, gdzie opiekowała się nią Anna Niepewnaja, potem do Bydgoszczy gdzie generał radz. Złożył jej uroczyste podziękowania ; proponowanych odznaczeń nie przyjęła. Dotrzymano obietnicy spotkała się w Sopocie ze swym kuzynem Józefem Kerszyńczykiem. Była główną księgową, na emeryturze. 84-207 Koleczkowo, tel. 21-93-50 – do godz. 15 i po, prowadzi fermę kur (własną).
  15. Józef SZCZEPAŃSKI, syn Franciszka , ur. 06,03,1925r. w Czersku, zastępowy THH, ps. „Czarny Diabeł”, kapitan ŻW, na emeryturze, 81-457 Gdynia Stoczniovców 4, tel. 22 03 94. Z drużyny Z. Tanasia. Od XI 1945 do VII 1946r. więzień śledczy za działalność poakowską w MUBP w Gdyni i na IV Oddziale więzienia w Gdańsku.
  16. Leszek KOSTENCKI, syn Kazimierza, ur. 25,02,1926r. w Szubinie, ps. „Orle Oko” z Drużyny im. Gen. Wł. Sikorskiego w I Plutonie THH-AK, technik w Stoczni Gdańskiej, na emeryturze, najdzielniejszy i najskromniejszy harcerz – żołnierz Drużyny THH-AK, 80-445 Gdańsk – Wrzeszcz Kościuszki 41/2. Od. XI 1945 do VII 1946r. więzień śledczy za działalność poakowską wraz z drużynowym Z. Tanasiem i innymi w MUBP w Gdyni i na VI oddziale więzienia w Gdańsku. Ojciec walczył w 1920r. z Bolszewikami.
  17. Edmund IDCZAK, syn Edwarda – urzędnik PP (fotograf) w Gdyni, ur. 16,11,1925r. w Dubnie pow. Żuck, postrzelony w 1939r. w Pisanicy, ps. „Tarzan”, z Drużyny im. Gen. Wł. Sikorskiego w I Plutonie THH-AK, kinooperator w Sopocie, zmarł w AM6. Matka Katarzyna Idczak (staruszka), żyją wnuki. 80-399 Gdańsk – Oliwa ul. Chłopska 19E/2

- 18. Roman BUDYN, syn Władysława, ur. 04.10,1926 w Przemyślu, zastępowy THH ps. „Czubaty Orzeł” z mej Drużyny im. Gen. Wł. Sikorskiego. Uciekł z Gimnazjum OO Jezuitów w Orłowie przez aresztowaniem przez UB ukrywał się do naszego zwolnienia, magister prawa, St. radca w Polskim Rejestrze Statków w Gdańsku, 81-815 Sopot (Kamienny Potok) Kraszewskiego 21/39, tel. 51 81 75. Ojciec Obrońca Lwowa delegowany po pomoc do rady Ludowej w Poznaniu, w czasie okupacji w Warszawie w AK i Delegaturze. Matka z Grubbów w Gdyni z Kaszub, nie podpisała III grupy. Pan Władysław Budyn był aresztowany po ucieczce syna Romana wraz z moim ojcem Franciszkiem pod zarzutem przynależności do AK i Delegatury. Pierwsze Boże Narodzenie i Wielkanoc spędzili w Celach UB w Gdyni.
- 19. Jerzy TANASZ, syn Franciszka, ur. 24,02,1929r. w Gdyni, ps. „Ryczący Bawół”, z Drużyny im. Gen. Wł. Sikorskiego w i Plutonie THH, najmłodszy, zaprzysiężony harcerz THH – żołnierz AK, uczestnik wykradania korków elektr. z A. Hitler str., którymi wraz z Jerzym Pisorackim i innymi tłukł szyby w lokalu Krigsmarine przy ul. 10 lutego, pisała na ten temat nawet Danziger Vorpsten aby wcześniej zamykać bramy domów z tego powodu. Przez wiele miesięcy 1944/45r. ukrywał w naszym mieszkaniu przy ul. Pomirskiej 36 uciekiniera ze Stutthof (z cegielni) p. Stanisława Kałużyńskiego, którego uchowaliśmy do wyzwolenia, było to dla nas szczególnie niebezpieczne bo ojciec nasz ukrywał się w Ostrzycach koło Wierzycy poszukiwany od 3 maja 1943r. przez gestapo za przynależność do Org. Zrzeszenie Polaków – Polska Żyje. Jerzy Tanaś starszy radca prawny w Urzędzie Rady Ministrów, 00-772 warszawa Gierymskiego 2/51, tel. 418786. Więziony wraz ze mną i ojcem od XI 1945 przez kilka miesięcy za działalność poakowską w MUBP w Gdyni i na VI oddziale więzienia w Gdańsku. Po zwolnieniu trudności w przyjęciu na studia w Poznaniu. Studiował potem w Toruniu – magister prawa.
- 20. Benedykt LANGOWSKI, syn Benedykta, ur. 05,02,1928r. w Zblewie koło Starogardu Gd., ps. Młody Lampart z Drużyny Z. Banasia, studia WSE, ochmistrz PLO, na emeryturze, 81-333 Gdynia Surmana 4/24, tel. 210287. Ojciec walczył w 1920r. więziony od 18 XI 45 do VII 1946r. w MUBP w Gdyni i na VI oddziale więzienia w Gdańsku wraz z drużynowym z. Banasiem i innymi.
- 21. Marian ADAMCZAK, syn Jana, ur. 21,09,1925r. w Lesznie Wlkp., zastępowy THH w Drużynie im. Gen. Wł. Sikorskiego, I Pluton THH – AK, ps. „Bawoli Róg”, więziony za działalność poakowską wraz z drużynowym Z. Banasiem i innymi. Od XI 1945 do VII 11946r. w MUBP w Gdyni i na IV oddziale więzienia Gdańsku, pracownik spółdzielni mieszkaniowej, inwalida I grupy (po wylewie) i złamaniu kości udowej, harcmistrz PL, przewodniczący Kręgu ZHP, który ostatnio przejął Stefan Nicki i połączył z Kołem THH Sw. Zw. ŻAK w Gdyni. Starszy brat Mariana Bogusław był w Sz. Szeregach, aresztowanyz końcem 1942r., więziony był w Stutthofie, ostatnio w podobożie w Gdyni, zginął, zatopiony?. Siostra Marianna była zastępową w THH, ojciec Jan, urzędnik celny sprzed 38r. był w AK w Państw. Służbie Cywilnej w Gdyni Chylonii przy ul. Puckiej gdzie zamieszkiwali w baraczkach razem z Powstańcem Śląskim p. Kubickim walczył ojciec do Państw. Służby cywilnej. 81-614 Gdynia Nauczycielska 10/33, tel. 24-20-76
- 22. Bogdan PAWŁOWSKI, syn Stefana – uczestnika Strajku Szkolnego, ps. „Stalowy Bagnet” z Drużyny im. Gen. Wł. Sikorskiego w I Plutonie THH-AK, ur. 12.09.1926r. w Brzostawicach pow. Wyrzysk, prac PKP w Gdyni na emeryturze (syn lekarz, córka kaleka nie chodzi), 81-232 Gdynia Komandorska 28/48, tel 22 00 43
- 23. Zygmunt BRODA – PAWŁOWSKI r. 1927 w Pińsku (ojciec Broda po wojnie przyjął nazwisko drugiego męża matki Pawłowski), nie żyje, zmarł na płuca po wyjściu z więzienia, ps. „Czarna Pantera II” z drużyny im. Gen. Wł. Sikorskiego I Pluton THH-

- 4
- AK, żyją siostry w Gdyni i Gdańsku – Wrzeszczu) 22-400 Zamość ul Grecka 2/4, żona S. Pawłowska, (córka Alicja, syn Leszek).
24. Jan GRZESIAK syn Jana, ur. 15. 10. 1923r. Strzebielinie, ps. „Szary Mars”, podlegał E. Śmierzdolskiemu, później Stefanowi Nickiemu, kelner na emeryturze, 81-611 Gdynia Wielkolecka 10/58.
  25. Jan GÓRECKI, syn Jana, ur. 16.02.1927r. w Gnieźdzewie koło Pucka, zastępowy THH, ps. „Młoda Mewa” z Drużyny Stefana Nickiego, główny kreślarz planów w akcji „B2”, wykrał je z Katesteremtu gdzie pracował na polecenie Por AK „Joachima”, nie poszedł do pracy i kreślił plany w skali 1:10000 i 1:15000 z podaniem wysokości. Mgr inż. Architekt, Sopot kamienny Potok ul. Kujawska 3, nie ma tel. Projektował Klinikę zakaźną Instytut med. Morskiej i Tropikalnej w Gdyni oraz wiele innych obiektów. Siostra Leokadia Górecka w THH zginęła w III 1945r. Siostra Helena Górecka w Sz. Szeregach z Cylkowskim i później w wywiadzie AK u już A. Medona.
  26. Alfred ŚMIERZCHALSKI, syn Edmunda – Powstańca Wlkp. 1918/19r. ur. 20.05.1927r. w Wolsztynie, ps. „Swobodny Miś” z Zastępu Jana Góreckiego w I Plutonie THH-AK, magazynował broń THH, prac. Zw. Zawod. Marynarzy i Portowców, na emeryturze?, wraz z ojcem i bratem ukryli w ziemi popiersie K. Sienbiuszcza i maszyny drukarskie. Brat w THH i Sz. Sz. więzień Stutthof. 80-865 Gdańsk Nowy Port, Marynarki Polskiej 136A m. 69, tel.43-20-52, Okręgowy Inspektorat Pracy Gdańsk Wały Piastowskie 1, ostatnia praca.
  27. Alfons ŚMIERZCHALSKI, syn Bolesława, ur. 13,07,1927r. w Szubinie, ps.” Morski Diabeł” pod tym ps. weryfikowany 11 XI 1947r. w Morskim Rejonie Harcerzy w Gdyni, obecnie podaje ps. „Szary Wilk”, ewentualnie można przyjąć „Szary Wilk II”?, bo „Szary Wilk” to jest pseudonim Henryka Pranejtis –Szymko – żyje, członek THH, związany z Henrykiem Szymańskim, też więzień Stutthof, Alfons Śmierchalski był członkiem Zastępu Jana Góreckiego. Gdynia Grabówek, ul. Kołłątaja 47/56. tel. 21-80-51, na emeryturze, prowadzi własny sklepik, przewodniczący koła THH przy Sw. Zw. ŻAK w Gdyni.
  28. Stanisław ZAKRZEWSKI, ur. 02.01.1927r. w Pelplinie pow. Tczew, zastępowy THH, ps. „Sokole Oko”, zmarł (w Chinach?), marynarz, z Drużyny im. Płk. Stanisława Dębka w II Plutonie THH-AK.
  29. Mieczysław FISZER, syn Lucjana (Józefa), ur. 21.01.1924r. w Wieluniu, zastępowy THH, ps. „Kamienne Serce” Nr 240 z Drużyny im. Płk. Stanisława Dębka w II Plutonie THH-AK (u Bolesława Szymańskiego). Brat jego zginął w Mauthausen. Drugie imię Tadeusz, niektórzy mylą, mechanik w Delenorze na emeryturze, 81-355 Gdynia, ul. Migąły 49/19
  30. Czesław KURPIEWSKI, syn Józefa, ur. 11.04.1926r. wieś Lelis, ostrołęckie, zastępowy, THH, ps. „Zatruta Strzała” wg rozkazu THH, wg drużynowego „Ręcza Strzała” z Drużyny im. Płk. Stanisława Dębka w II Plutonie THH-AK, marynarz PMH na emeryturze, (dwu ludzi z Wwy w fabryce samolotów w Redłowie dziś MZK66), Gdynia Orłowo Światowida 35a, tel. 29 02 76.
  31. Franciszek MOCEK, syn Michała, ur. 27.02.1927r. w Vile de Donei, zastępowy THH, ps. „Ognisty Miecz” z Drużyny im. Płk Stanisława Dębka II Pluton THH-AK, 81-361 Gdynia, Władysława IV 17/22, pracował w Zakładzie oczyszczania miasta, na emeryturze
  32. Edmund PRZYTARSKI, syn Franciszka ur. 06.11.1925r. w Kościerzynie, ps. „Głośnie Echo” z Drużyny im. Płk Stanisława Dębka II Pluton THH, II oficer PMH, na emeryturze, 81-017 Gdynia Cisowa 4 ul. Chmielna 7, tel. 23 62 19
  33. Michał PACHOTA, syn Agnieszki, ur. 03.04.1926r. w Józefówce pow. Tarnopol, ps. „Lwia Szczeka” z Zastępu Mariana Szarego później przyjęty przez Jerzego Nowaka w

- II plutonie THH-AK, pracownik PKP, na emeryturze, zmarł na serce (syn w Australii), mieszkał w Wejherowie, Osiedle 1000lecia blok 2/23
34. Tadeusz LAMENTA, syn Michała, ur. 04.09.1926r. w Sierakowie woj. Poznańskie, ps. „Morski Zew” z Zastępu Marcina Szarego później Jerzego Nowaka w II plutonie THH, pracował w Arce, Gdynia ul. Nowogrodzka 30, Tel. 20 11 42, nie żyje, żyje żona.
  35. Kazimierz GRZESIAK, syn Jana, ur. 20.04.1925r. w Strzebielinie, ps. „Biały Orzeł” z Zastępie Zdzisława Nowaka w II plutonie THH, pracował w PLD (jako urzędnik), zmarł. Do ojca braci Grzesiaków (3) przychodził Por AK Jan BELAU, Grzesiak był dozorcą w Sądzie w Gdyni.
  36. Zygmunt GGRZESIAK, syn Jana, ur. 06.01.1928r. w Strzebielinie, ps. „Barczysty Lew” z Zastępu Jerzego Nowaka w II plutonie THH, major zawodowy WP, na emeryturze, 83-110 Tczew Zwycięstwa 3D/15
  37. Zygmunt PLATA - PRZECHLEWSKI, syn Franciszka, ur. 05.5.1927r. ps. „Rudy Lis” z Zastępu Zdzisława Nowaka w II plutonie THH, zmarła w szpitalu w Gdyni, żyje najmłodszy brat, starszy Franciszek też zmarł. adresu nie znam, w czasie okupacji Platowie mieszkali obok nas przy ul. Pomirskiej 40, my 36.
  38. Marian JASTRZĘBSKI, ur. 01.08.1826r. w Ostrowie Wlkp., ps. „Czarny Kruk” z Zastępu Jana Walkusza, II pluton THH. Od 1945r. nie mamy kontaktu, podobno zginął na Ziemiach Zachodnich – Odzyskanych? Mieszkali w Redłowie (Orłowie?) brat mój Jerzy pracował z nim w stolarni mech. Alfonsa Pokla i Janek Walkusz jego Zastępowy też.
  39. Mieczysław BYCZYK, syn Marcina, ur. 13.11.1926r. w Zaborowie Wlkp. pow. Leszno, ps. „Pręgowaty Tygrys” z Zastępu THH Jana Walkusza, nauczyciel szkoły podstawowej w Gdyni Chyloni, zmarł na serce w szpitalu w Gdyni.
  40. Rajmund MAŚKIEWICZ, syn Mieczysława, ur. 04.08.1926r. w Międzychodzie nad Wartą, ps. „Bystry Gołąb” z Zastępu THH Roberta Dyducha w II plutonie THH-AK, inżynier elektryk, na emeryturze, po 2 zawałach serca, 81-393 Gdynia Abrahama 70/7, tel. 20 95 03. Ojciec Powstaniec Wlkp. 1918/19r., Obrońca Wybrzeża 1939r.. Por WP w obozie Grossboru II D.
  41. Czesław WOŹNIAK, syn Władysława, ur. 29.07.1926r. Jaroszewo pow. Żnin, ps. „Wyrwidąb” z drużyny, im. Płk Stanisława Dąbka II pluton THH-AK, 81-651 Gdynia-Witomino Konwaliowa 20/26
  42. Marcin SOŁTYSIK z Drużyny im. Zawiszy Czarnego w I plutonie THH u Stefana NICKIEGO, (uciekier z Wehrmachtu) III gr., brał udział w akcji „B2”, inżynier zmarł w Poznaniu, Powiedzieć o nim może Stefan Nicki.
  43. Tadeusz MARCINIAK, syn Stefana, ur. 30.01.1922r. w Bydgoszczy, ochotnik z XII Drużyny Skautów z Gdyni Grabówka, wraz z I Morską D.H. płk Marcina Kruszyńskiego spod szkoły przy ul. 10 Lutego odprawieni przez Hm. Cyłkowskiego wyrusza na front. Ranny w boju pod Koleczkowem ucieka za wiedzą kpt. Dr. Augustyna Dolatkowskiego ze szpitala w Gimnazjum Handlowym przy ul. Morskiej. Od początku 1940r. w konspiracji w pracy wywiadowczej pracuje przymusowo w Kriegsmarinearsenal, meldunki składa osobiście Hm Lucjanowi Żyłkowskiemu – komendantowi Sz. Szeregów w Gdyni, czł. ZWZ-AK do jego aresztowania w IX 1942r. Potem w grupie wywiadu WK-AK ppor. Edmunda Welza i Stanisława Kaczmarka, bezpośredni przełożony Józef Rzeźniczak ps. „Zygmunt”. Zbiera wywiad z portów Gdyni i Gdańska gdzie pracuje na statkach. Tadeusz Marciniak wraz ze swym bezpośrednim przełożonym Józefem Rzeźniczakiem bierze udział w akcji „B2” m. in. w obstawie baraku przy A. Hitler str. 137 gdzie kreślono plany. Sam ich tam widziałem, bo też ubezpieczałem to miejsce. Tadeusz Marciniak był ekspertem bawełny w porcie gdańskim (po wojnie), zmarł w 1975r. Przyjaźnił się w czasie

okupacji z Henrykiem Szymańskim I komendantem THH. Żyje żona też uczestniczka THH i AK.

Helena MARCINIAK z domu Stachowiakówna, 81-392 Gdynia ul. Słowackiego 58/6, tel. 20-26-06. Brała udział w czynnym sabotażu przy przygotowywaniu składu pociągu sanitarnego Wehrmachtu pod Gdańskiem oraz później pracując w aptece szpitalnej na Oksywiu wykradała 1 egzemplarz zamówienia na leki i sprzęt sanitarny składanej przez Tadzia Podwadna, zamówienie nosiło numer jednostki. W ten sposób ustalano czasokres postoju i pobytu łodzi podwodnej w morzu. Harcerka brała udział w 1939r. w opiece z prof. Strzelecką i innymi.

44. Jan POCIEJKO, syn Piotra, ur. 04.12.1913r. w Nieświeżu, kapral poz WP Legii Akademickiej w Warszawie, ps. „IWA” z 2 podgrupy wywiadu AK w Gdyni Stanisława Kaczmarka, brał udział m. in. w akcji „B2”. Przechodził pod front wraz z prof. Stanisławem Kaczmarkiem (nie był z THH) w 7 osobowym patrolu Por Joachima Joachimczyka. 9 III 1945r. z Wejherowa szli pieszo w kierunku frontu podzielili się ze względów taktycznych, było ich za dużo. Kaczmarek z Pocijko dotarli do linii pow. Wejherowo gdzie na noc schronili się w zagrodzie Cecylii Brzeskiej a 10 III 1945r. zgłosili się do zajmujących linię wojsk radz. Składali ustne relacje pułk. (względnie mjr) KOSTROW o stanie umocnionej Gdyni, odtwarzali z pamięci plany, powiadomili o patrolu por. Joachimczyka, który ma plany. Pocijko słyszał jak obok w pokoju oficer mówił do słuchawki tu KASTROW mogło to być nazwisko lub kryptonim. Sztab mieścił się w linii. Jan Pocijko nauczyciel zawodu, mistrz kuśnierski, mieszka Sopot Cz. Armii 46A, tel 51 16 09.

45. Hilary NOWAKOWSKI, syn Franciszka, ur. 13.01.1924r. w Chełmnie, ps. „Czarna Pantera” z THH i Sz. Szeregów (u Jana Będzińskiego). Inżynier z Instytutu Morskiego w Gdańsku, na emeryturze, ojciec Powstaniec Wlkp 1918/19r. i Powstaniec Śląski. Hilary starszy mój kolega z Gimnazjum Polskiego Macierzy Szkolnej w Gdańsku. 81-467 Gdynia Gwardii Ludowej 11, tel. 22 05 14. Z odmową podpisania II grupy w 1942r. wyrzucony z pracy z Tiefbenamt wraz ze Stanisławem Kaczmarkiem i trzecim ... wywiezieni na 8 miesięcy karnych robót do Bepidorf koło Lipska; potem udało się powrócić do Gdyni. 3 V 1943r. Hilary N. aresztowany za wcześniejszą przynależność do THH i do Szarych Szeregów przez gestapo, więziony w Stutthofie w czasie marszu śmierci uciekł, zorganizował ucieczkę braci Dunicz – Węsowiczów, phm. Dylewskiego dotarł do Gdyni gdzie chory kreślił poprawki do planów akcji „B2”, dla ppor Stanisława Kaczmarka. Leczył go przychodzący potajemnie kpt dr Augustyn Dolatkowski. Hilary Nowakowski przewoził przed wojną listy do Gdańska dla WP. Przechodził specjalne przeszkolenie w ZHP w Gimnazjum Polskim Macierzy Szkolnej, którym kierował por WP dr Tadeusz Kulczycki nasz polonista – harcistrz. Jeździł też do Inowrocławia na szkolenie wojskowe PW – tajne.

46. Józef Rzeźniczak, syn Jana, ur. 16.02.1915r. w Pleszewie Poznańskim, mar. Mar. Woj. z Obrony Helu 1939r., niewola, prace na roli, zamiana na Pleszew i wyjazd do Gdyni. W czasie okupacji w 1943r. pracował przymusowo w stoczni DWK przy remontach łodzi podwodnych i innych jednostek. Pracował w AK dla Edmunda Welza i Stanisława Kaczmarka w Gdyni, jednocześnie w centralnym Wywiadzie AK z Warszawy pod pseud. „Zygmunt”. Zdobywane materiały wywiadowcze dotyczące produkcji zbrojeniowej ze stoczni DWK i inne przekazywał gdańskiemu dowódcy i łącznikowi z Warszawy Joachimowi Przymuszyńskiemu (na piśmie). Otrzymywał gażę – pensję z Wwy! Opracował „chrapy” Schnorrchel i wykradł metrykę łodzi podwodnej wraz z Tadeuszem Marciniakiem brał udział w akcji B2. Mieszka w Michalinie ul. Sadowa 22 (mistrz szklarski na emeryturze).

7

Nie ujęci w spisie uczestników akcji „B2”

3-4 ludzi Edmunda Cichańskiego, których nie znam osobiście.

Z harcerek THH tylko łączniczki brały udział w akcji „B2” więc innych nie wymieniam w tej liście..

Mgr Stanisław Kaczmarek jest adwokatem w Katowicach, mieszka 40-096 3 Maja 5 lub Zawadzkiego 33/79 najwięcej o nim powiedzieć może już Hilary Nowakowski, który zna go z Orłowa gdzie przed wojną mieszkali i był z nim razem za odmowę podpisania III grupy więziony 8 miesięcy na karnych robotach w Niemczech. Do gimnazjum uczęszczał Kaczmarek w Pelplinie razem z J. Wawrzyńczykiem ukończyli w 39r. „małą maturę”. Ojciec jego był Powstańcem Wlkp. 1918/19r. i służył w Straży Granicznej. Matka Kaszubka – zająca Polka. Niemcy wyrzucili ich z własnego domu w Orłowie. Po wojnie stanął jako świadek w obronie Edmunda Walza, został aresztowany z woli sądowej i więziony rok czasu bez wyroku w śledztwie zwolniony. Matka pisała do Żymierskiego. Przyjaźnił się z Fr. Fenikowskim późniejszym pisarzem. Studiował prawo w Poznaniu. Ułożył 6 piosenek dotyczących THH, które otrzymał w prezencie Już. Eugeniusz Kwiatkowski – Delegat rządu do spraw odbudowy Wybrzeża w drewnianej kozetce z dedykacją.

Por „Joachim” – Mgr J. Joachimczyk inicjator i dowódca akcji „B2” nie żyje. Żona p. Maria Joachimczyk Torunianka też nie żyje – była w Delegaturze Rządu RP w Warszawie. J. Joachimczyk prymus Szkoły Podchorążych piechoty (2:100) sierżant 37-38r. skierowany do Gdańska gdzie był najmłodszym sekretarzem jakiegoś związku ekonomicznego – Izby Przem. Handlowej ? w 1939r. rezerwowy Radom w niewoli w Toruniu, wydostał się do Warszawy, był w BIPie VI Oddz. KG TAK, jeździł do Wilna bodajże raz u kpt „Kani”. Korespondent wojenny – sprawozdawca foto operator w czasie Powstania. Wspaniałe zdjęcia (filmy) wykopał, uratował część, uciekł z niewoli w drodze z Spedbortel do Murau w Jugolstadt przez Wiedeń, Berlin dotarł do siostry w Gdyni gdzie przez jej narzeczonego skontaktował się z AK i THH i włączył w nurt pracy.

12 ustalonych uczestników akcji „B2” z THH nie żyje.

Od końca listopada 1944r. do 28 marca 1945r. trwała AKCJA „B2” (Bolszewikom 1 i 2 plan niemieckiego rejonu umocnionego „Gotenhefen” – Gdynia. Jej sztab stanowili: Por Joachim JOACHIMCZYK – inicjator i dowódca, ppor Stanisław Kaczmarek”02-186” koordynator, hufcowi: Edmund Śmierchalski i Józef Wawrzyńczyk – d-cy plutonów THH.

Akcja „B2” wykonana przez THH z inicjatywy Armii Krajowej i pod dowództwem Por. Joachima Joachimczyka przyczyniła się do szybszego wyzwolenia Gdyni, uchronienia wielu narodowości i ludności oraz miasta Gdyni od zniszczeń. Komendant Okręgu Pomorskiego AK Płk Jan Pałubicki i Szef Sztabu Ppłk Józef Chyliński nadali Por. „Joachimowi” Srebrny Krzyż Zasługi z Mieczami, a 9 harcerzom THH: Edmundowi Śmierchalskiemu, Józefowi Wawrzyńczykowi, Zygmuntowi Tanasiowi, Zdzisławowi Nowakowi, Bolesławowi Szymańskiemu, Robertowi Dyduchowi, Jerzemu Nowakowi, Janowi Walkuszowi i Mieczysławie Oleszak obecnie Pobłockiej Brązowe Krzyże Zasługi z Mieczami (Orzeł, Serce, Ryś, Waligóra, Ci Woda, Pstrąg, Drapieżny, Lis, Ptak). Rada Państwa nadała: Por. Joachimowi Joachimczykowi i Józefowi Wawrzyńczykowi – Krzyże Walecznych. Janowi Góreckiemu i Stefanowi Nickiemu oraz kilkudziesięciu innym uczestnikom akcji „B2” Krzyże Partyzanckie lub/i Medale Zwycięstwa i Wolności.

Komisja Koła Żołnierzy AK w Londynie przyznała: Śp. Por. Janowi BELAKOWI ps. „Mściwój”, śp. Hm Henrykowi Szymańskiemu I komendantowi THH ps. „Samotny jastrząb” wielu harcerzom i łączniczkom THH (Irenie Maśkiewicz i innym) Krzyże AK i Medale Wojska. Po 20 latach w piśmie „Na przelaj” nr 8 z 21 II 1965r. ukazał się wywiad z Marszałkiem Wojsk Pancernych Michałem Katukowem a w nim ocena: „Pod Gdynią zgłosiła się do nas grupa Polaków przynosząc plany niemieckich umocnień i rozmieszczenia punktów ogniowych przeciwnika. To pozwoliło nam skorygować plan natarcia zaoszczędzić wiele żołnierskich istnień, uderzyć tam gdzie nieprzyjaciel był najsłabszy...”
Zygmunt Tanaś HR, pkm b. drużynowy THH i AK ps. „Przebiegły Ryś”.

Hm Henryk Szymański, syn Józefa i Zofii z domu Więckowskiej, ur. 24.9.1921r. w Poznaniu – marł 11.10.1981r. w szpitalu w Wejherowie. Przed 1939r. od 16 lat był drużynowym D.H. im. Ks. Skorupki, w 1938r. ochotniczo kopał rowy i schrony. Od początku okupacji niemieckiej w konspiracji harcerskiej. 1 I 1940 powołał Tajny Hufiec Harcerzy którym kierował do 26 XI 1942r. potem więzień gestapo i w kc Stutthof, ucieka w czasie marszu śmierci z Wejherowa. W latach 1945-48 kieruje Morskim Rejonem Harcerzy w Gdyni. W latach 1956-57 wraz z Phm Hubertem Reglińskim, innymi i mną bierze udział w reaktywowaniu ZHP. Zebrano m.in. Rejon, potem Hufiec przeniesiono do Chorapwi. Od 9 IV 1959r. w Gdyni w Środowisku Stutthowiaków. Żyje żona Elżbieta Szymańska i córka Wiesława Lewandowska i syn. Adres żony: Gdynia 3 Maja 27/100.

Phm Hubert Regliński ps. „Złoty Jeleń”, II komendant THH-AK w 1943r. Zgrodził rozbity po aresztowaniach THH, utworzył nowe drużyny w Gdyni i Wejherowie. W Gdyni prowadził rozmowy zadaniowe z braćmi Henrykiem i Franciszkiem Szymanowiczami z AK z Bydgoszczy. Wysłał delegację THH: Jana, Gerarda Walkusza i Zygmunta Banasia do Bydgoszczy gdzie por. AK „Marek” Henryk Szymanowicz zorganizował spotkanie z oficerem Wywiadu Okręgu Pom. AK kpt Franciszkiem BENDIGIEM ps. Ksawery, który przyjął THH w skład podziemnego WP Armii Krajowej. Odtąd praca komendanta THH H. Reglińskiego, J.G. Walkusza i moja z Por AK Janem Bezanem ps. „Mściwój”. Żyje żona Huberta Wanda Reglińska w Gdyni ul. Warszawska 24/28.
Zygmunt Tanaś „Przebiegły Ryś”.

Drużyna im. Gen. Władysława Sikorskiego, I pluton THH Oddział Dywersyjno – Wywiadowczy 01 Armii Krajowej Gdynia

1. drużynowy „Przebiegły Rys” Nr 30, potem 209 Zygmunt TANAS, syn Franciszka ur. 02.5.1927r. w Gdyni
- Pierwsza trójka (zastęp) wg rozkazu:
2. „Bawoli Róg” Nr 230 zastępowy THH, Marian ADAMCZAK syn Józefa ur. 21.9.1925r. Leszno Wlkp., w AK Państw. Służba Cywilna, pracował w stoczni DWK w Gdyni, ojciec oskarżony przez Ukraińca że g. posmarował flagę hitl. na gestapo podpisał ED. syn musiał pójść do wojska niem. we Francji gdzie zdezerterował, był w II Korpusie PS2.
3. „Rybie Oko” Nr 231 Marian Zalewski
4. „Zraniony Gołąb” Nr 232
5. „Czarny Diabeł” zastępowy THH (pracował na Babich Dołach) Józef Szczepański ur. 06.3.1925r. Czernichów pow. Chojnice
6. „Orle Oko” Leszek KOSTENCKI, syn Kazimierza (uczestnik wojny 1920r.) ur. 25.02.1926 Szubin woj. Bydgoskie
7. „Tarzan” Edmund IDCZAK, nie żyje ur. 16.11.1925r. Dubno pow. Łuck, syn Edwarda – urzędnik PP (fotograf) rozstrzelany w Piaśnicy w 1939r.
8. „Czubaty Orzeł” zastępowy THH Roman BUDYN, syn Władysława (obrońca Lwowa w Wwie w AK), ur. 4.10.1926r. Przemyśl
9. „Ryczący Bawół” Jerzy TANAS syn Franciszka (Powstaniec Wlkp. 1918/19r. obrońca Wybrzeża 1939r. i ucz. Polskiej Podziemnej, w org. Zrzeszenie Polaków – Polska Żyje), ur. 24.02.1929r. Gdynia
10. „Młody Lampart” Benedykt LANGOWSKI syn Benedykta (ucz. wojny 1920r.) ur. 05.02.1928r. Zblewo pow. Starogard Gd.
11. „Stalowy Bagnet” Bogdan PAWŁOWSKI syn Stefana ur. 29.9.1926r. Brzostowice, pow. Wyrzysk Bydgoski
12. „Czarna Pantera” nie żyje Zygmunt BRODA – PAWŁOWSKI r. 1927 Pińsk

Magazynierem broni mej drużyny był bosmanmat zawodowy Mar. Woj. sprzed 1939r. Stanisław KOSTAŃCZUK ps. „Kostek” z AK. Ukrywał się w piwnicy p. Pellesz w Gdyni przy ul. Nowogrodzkiej 38. W 1939r. na ORP „Mewa” dopływa do Helu, bierze udział w obronie potem niewola ucieczka do matki w Lubelskie Siedleckie. Był w AK u „Młota” przyjechał do Gdyni do żony Kaszubka żyła z Niemcem na witaminie gdzie mieszkał przed wojną. W dniu imienin sprezentowałem mu Visa, wzruszył się, chciał pokazać mi domek i gołąbki – o żonie nie wiedziałem. zastaliśmy Niemca podof. Krigsmarine wynikła walka, cudem się uratowaliśmy. Po wojnie ona była partii, jego prześladowano za AK – nie doczekał renty inwalidy wojennego, zmarł po amputacji nogi w szpitalu w Gdyni. Przed wojną zawoził broń na Westerplatte. W czasie wyzwolenia Gdyni uzbrojeni, zgrupowani byliśmy u niego z zadaniem zabezpieczania ludności polskiej.

Ukrywanego przez nas uciekiniera ze Stutthof (z cegielni) p. Stanisława Kałużyńskiego wyprawiliśmy wyposażonego w wóz i konia, ale w Kocku podobno już go Rosjanie pozbawili środka lokomocji. Dotarł w Płockie gdzie majątek rozparcelowano, brat zginął rozstrzelany przez Niemców, żona z synem wróciła przez Kraków, Zakopane (gdzie się leczył) dotarli do Kudowy gdzie zarządzał państwowym majątkiem żonę areszt. UB z Wrocławia. On pojechał do Gomółki – dostał żelazny list – nie aresztowało go UB. Po naszym wyjściu z więzienia zaproszeni radowaliśmy się u niego w Kudowie gdzie w 1948r. zmarł po ciężkim kalectwie wyniesionym z gestapo na Zamku Lubelskim i w Stutthofie. Dzielny uciekinier ze Stutthof.

10

W THH zaprzysiężony zostałem wraz z „Młoda Mewa” – Jan Górecki i „Srebrnym Lisem” – Edmund Cichański przez drużynowego I Druż. „Białego Kruka” – Edmunda Śmierchalskiego, przejął ps. „Morski Orzeł” w 1944r. po aresztowanym w 1942r. Witoldzie Nickim. W AK zaprzysiężony 15.09.1943r. przez Por. Jana Belana ps. „Mściwój” z hufcowym THH Hubertem Reglińskim ps. „Złoty Jeleń” i zastępowym Janem Walkuszem ps. „Chytry Lis”.

Adresy:

Mgr praw. Roman BUDYN, zastępowy „Czubaty Orzeł” z mej drużyny THH-AK, syn Władysława – Obrońcy Lwowa – delegowany do Poznania po pomoc, w czasie okupacji w Wwie w AK, matka Kaszubka z Grubbów była polką bez grupy. Pan Władysław Budyn był aresztowany za syna więziony wraz z moim ojcem Franciszkiem Banasiem pod zarzutem przynależności do Delegatury Rządu. Interweniował Kpt Dr Augustyn Dolatkowski zam. 81-815 Sopot Kamienny Potok, Kraszewskiego 21/39, tel. 51-81-75. Radca prawny w Polskim Rejestrze Statków w Gdańsku, w 1945r. uciekł Ubowcom z Gimnazjum OO Jezuitów w Orłowie ukrywał się, że niby wrócił z Zachodu (przez PUR) po moim powrocie pojechalśmy razem do Sądu Wojskowego Gdyni.

Leszek KOSTENCKI ps. „Orle Oko” więziony wraz z drużynowym za działalność poakowską od 18 XI 1945r. do 20 VII 1946r. w MUBP w Gdyni i na VI Oddziale więzienia w Gdańsku. Pierwsze Boże Narodzenie i pierwszą Wielkanoc po wojnie spędziliśmy w więzieniu. Na Wielkanoc Wilnianie AK próbowali odbić więźniów ale ckm-hexiny nie pozwoliły. Najdzielniejszy i najskromniejszy harcerz żołnierz z mej drużyny THH. Technik Stoczni Gdańskiej na emeryturze, 80-445 Gdańsk Wrzeszcz, Kościuszki 41/2

Mgr praw. Jerzy TANAS ps. „Ryczący Bawół” St. radca prawny w Urzędzie Rady Ministrów, zam. 00-772 Warszawa, Gierymskiego 2/51, tel. 022 41-87-86. Też więzień śledczy UB, później trudności z dostaniem się na studia w Poznaniu. Siedział obok celi Pana Pułkownika Jana Pałubickiego – Komendanta Okręgu nie dał się złamać.

Marian Adamczak zastępowy THH „Bawoli Róg”, harcmistrz, przewodniczący Kręgu ZHP w Gdyni, inwalida I Grupy na emeryturze, po wylewie, po złamaniu kości udowej, też więziony po wojnie, 81-614 Gdynia Nauczycielska 10 m.33 Witomino tel. 24-20-76. Siostra Marianna Lipska z domu Adamczak – zastępowa THH 81-330 Gdynia Dendroffa 4/20. Mąż p. Lipski oficer sprzed 39r. w AK w Gdyni żyje!. Brat Bogusław Adamczak z Sz. Szeregi więzień Stutthof, zginął więziony w Gdyni w 1945r.

Kpt ŻW Józef Szczepański, 81-457 Gdynia, Stoczniovców 4, tel. 22-03-94, na emeryturze, też więziony po wojnie.

Mgr Benedykt Langowski ‘Młody Lampart’, 81-333 Gdynia Surmana 4/24, tel. 21 02 87, ochmistrz PLO na emeryturze, też więziony po wolnie

Bogdan Pawłowski „Stalowy Bagnet” 81-232 Gdynia Komandorska 28/48, tel. 27-00-43, emeryt PKP (syn lekarz med.)

Nie żyje Zygmunt Broda – Pawłowski ps. „Czarna Pantera” i Edmund Idczak „Tarzan”

Mgr Inż. Marian Zalewski ps. „Rybie Oko” mieszka w Gdyni ul. 3 maja, adres w ks. tel.

Spisała dnia 14.07.2011 Żaneta Żochowska

Jonaś Zygmunt

Jonaś Zygmunt

